diacon Gheorghe Băbuț

HRONOGRAF

Iisus Hristos Stăpînul timpului și Judecătorul lumii

EDITURA PELERINUL ROMÂN, ORADEA, ANUL 2005

Întru Slava Sfintei şi Celei de o Fiinţă şi de Viaţă Făcătoarei şi nedespărţitei Treimi, a Tatălui şi a Fiului şi a Sfîntului Duh s-a tipărit acest

HRONOGRAF

ADICĂ NUMĂRARE DE ANI

în zilele bine credinciosului domn Mihail Grigoriu Sturza Voievod.

Cu blagoslovenia Prea Sfinţiei Sale Veniamin Mitropolitul Sucevei si Moldovei.

Prin osîrdia prea cuvioşiei sale, Mardarie, Arhimandritul şi starețul Sfintei Monastiri Neamțul şi Secul.

În Tipografia Sfintei Monastiri Neamțul, la anul 1837, aprilie 14.

Hronograful a fost scris de Caldei, pe vremea lui Avraam, la anul 3500 de la Facerea lumii. În anul 1000 după Hristos, istoricul Gheorghe Chedrinul în Constantinopol îl traduce în limba greacă; apoi Sf. Dimitrie al Rostovului îl traduce în limba rusă; a fost copiat apoi la Iaşi în anul 1591, publicat în Veneţia la anul 1691. În anul 1821 îl foloseşte Goethe în Germania. În anul 1837 este tradus în limba chirilică de mitropolitul Veniamin Costache; după 155 ani apare în limba română, la Editura Pelerinul Român, la Oradea, în anul 1992 ediţia 1, iar acum în anul 2005 ediţia a 2-a .

EDIŢIA A II-a

EDITAT DE MĂNĂSTIREA „PORTĂRIŢA”, Jud. Satu Mare, Anul 2005

Acest Hronograf sau numărare de ani s-a scris de către caldei pe vremea lui Avraam, la anul 3500 după zidirea lumii. *Prin urmare este cea mai veche carte din lume. Din anul 3500 pînă la Iisus Hristos sunt 2008 ani, iar de la Iisus Hristos pînă la noi sunt 2005 ani, adunați fac 4013 ani de circulație a HRONOGRAFULUI.* Moise a scris primele 5 Cărți: Facerea, Ieşirea, Levitic, Numeri şi Deuteronom la anul 4108 după zidirea lumii. Lumea s-a folosit 4108 numai de Sfînta Tradiție, din gură în gură. Vechiul Trstament esre scris de 3405 ani. Din anul 4108 pînă în 2005 sunt 3405 ani.

ÎNAINTE CUVÎNTARE CĂTRE CITITOR

La toată partea iubitoare de Hristos - bisericească şi politicească, celor mari şi celor mici - dînd sărutarea în Hristos, rugăm pe Acelaşi Dătător de haruri, să le dea tot fericitul bine şi tot sporul sufletesc!

Să înălțăm Slavă Celui slăvit în veci Dumnezeu, Care de la începutul zidirii noastre şi pînă acum, şi de acum pînă la sfîrşitul veacului, nu încetează a purta grijă prin mii şi nenumărate chipuri pentru mîntuirea sufletelor noastre. Şi de aceasta lămurit însăşi cuvintele Celui ce S-a coborît din sînurile Tatălui ne adeveresc, zicînd: „Tatăl Meu pînă acum lucrează şi Eu lucrez". Şi cu adevărat învederat se poate cunoaşte de fiecare drept slăvitor, lucrarea Bunului nostru Stăpîn, că nu este alta, fără numai mîntuirea noastră.

Deci şi eu avînd sarcina arhipăstoriei şi a purtării de grijă, pentru păşunea oilor celor cuvîntătoare, tot chipul de silință am pus şi însumi şi prin alții, a se tîlcui Cuvîntul lui Dumnezeu, din feluri de limbi şi cărți, îmbrățişate zic de Maica noastră drept-slăvitoarea Biserică a Răsăritului, precum şi acest HRONOGRAF (adică scrierea anilor) al Sfîntului Dimitrie al Rostovului, spre folosul şi mîntuirea ortodoxului popor al neamului românesc.

Acest Hronograf ce este tălmăcit din limba slavonă pe a noastră, privindu-l dar eu cu ochiul minții şi văzînd pe bogăția Cuvîntului lui Dumnezeu cel dintr-însul şi folosul ce se poate pricinui ortodocşilor cititori, s-a poruncit, prin blagoslovenia noastră, a se da tiparului, ca să nu fie lumina sub obroc, ci în sfeşnicul tiparului, ca tuturor celor ce rătăcesc întru întunericul neştiinței şi a îndoielii (nedumeririi), să le fie lumină de povățuire.

Pentru aceasta, ortodocşilor, rugăm pe dragostea voastră, ca, cu bucurie şi cu braț deschis, să primiți această de suflet

folositoare Carte, ce poate să deştepte pe orice suflet trîndav ce va citi cu luare aminte. Că cine nu se va minuna de alcătuirea aceasta înţeleaptă a bărbatului acestuia, plin de Darul lui Dumnezeu? Că ştiind el neputinţa firii omeneşti celei de acum, a scris această minunată carte şi a împodobit-o cu tot felul de ştiinţe ca şi cu nişte roade din mulţi pomi, adică din feluri de Hronografe, precum slavone, evreieşti, greceşti, romane şi leşeşti şi din alte limbi, şi a urzit-o în trei chipuri:

Mai întîi a pus temelia, de la începutul facerii lumii în scurt.

Al doilea, întîmplările împăraţilor vremii aceleia.

Al treilea, pe năravnicele învăţături pentru orice patimă.

Şi atît îl îndulcesc pe sufletul cititorului, încît ca un magnet pe fiecare suflet îl trag spre cea mai multă şi mai deasă citire.

Deci să nu se arate cu îngreuiere fiecare de a-şi cîştiga această de suflet folositoare şi de multe ştiinţe învăţătoare carte. Şi ca una ce prin multe osteneli şi sudori este alcătuită, precum însuşi sfîntul scriind către un ieromonah al curţii împărăteşti, zice: „Eu cu ajutorul lui Dumnezeu am început a scrie Hronograful şi degrab l-aş fi isprăvit de aş fi scris după obiceiul alcătuitorilor de hronografe. Ci eu nu cu acel scop îl scriu, ci sub chipul de hronograf iau nu numai învăţăturile Scripturii, spre învăţătura şi folosul oilor cuvîntătoare, ca ascultătorii nu numai de spunerea istoriilor să se veselească, ci şi de moraliceştile învăţături să se folosească; că aceasta este datoria mea, aceasta este a mea chemare, acesta este lucrul meu. Însă nu pot lucrul cel început degrab a-l isprăvi, nu numai pentru greutatea lucrului, ci şi pentru neputinţa trupului, că desele mele neputinţe pe condei din mîna scriitorului îl smulg şi pe scriitor în pat îl aruncă; şi pe lîngă aceasta, ochii puţin văd, iar ochelarii şi mai puţin ajută, iar mîna scriitorului tremură şi lungimea nopţii puţin îmi foloseşte, iar ocîrmuirea treptei mele îmi scurtează ziua".

Deci vedeţi, cititorilor, osteneala acestui sfînt bărbat şi nu vă leneviţi a citi lucrul cel cu atîta greutate alcătuit. Şi prin multă silinţă pe a noastră limbă tălmăcit şi prin a noastră îndemnare s-a şi tipărit. Fără numai rămîne, ca asemănîndu-vă celor mult ostenitoare şi înţeleptelor albine, să adunaţi mierea, cea duhovnicească, ca dintr-o grădină şi livadă mult înflorită în chipul Raiului, ca învistierind în sufletele voastre bogăţia cea sufletească, să vă veseliţi neîncetat după mutarea cea de aici împreună cu alcătuitorul acestei cărţi, îndulcindu-vă de vederea feţei şi a Slavei lui Dumnezeu întru nesfîrşiţii veci.

Rugîndu-vă şi pentru mine cel ce sînt al dragostei voastre de amîndouă fericirile rugător,

VENIAMIN Mitropolit al Sucevei şi Moldaviei

Înainte cuvîntare către cititori, a Sfîntului Dimitrie

În ştire să fie, oricui s-ar întîmpla să privească în săraca mea aceasta osteneală a Hronografului, cum că cele scrise aici, nu cu o socoteală ca aceea s-a scris, ca adică prin tipar în lume să se scoată şi întru cunoştinţa cărturarilor oameni să se dea acelea, pe care toţi, unii din sfintele biblii, iar alţii din feluri de hronografe bine le ştiu, pentru că îndestulate se află tipărite pe alte limbi străine şi pe a noastră cea slavonă scrie cu mînă hronografe cu istorii pe larg. Şi nu mi se cădea mie, ca în hambarele cele prea pline să adaug oarecare puţine grăunţe, şi în rîurile cele apătoase să torn un pumn de apă, nici lîngă hronografele cele pe larg să adaug acest număr de ani. Nici nu-mi era de nevoie să povestesc celor ştiutori şi să înţelepţesc pe cei bine cunoscători, ci pentru a mea ştiinţă şi citire în chilie, nu ca şi cum într-adins din mintea mea scriind cartea aceasta pentru alţii, ci ca din multe cărţi cele mai alese spre învăţătura mea adunîndu-le, m-am silit, cu ajutorul lui Dumnezeu a scrie această cărticică. Iar dacă aceasta şi în mîinile altor cititori de cărţi ar intra şi de ar fi plăcută cuiva, de aceia să se proslăvească numele Domnului, întru Care sîntem, vieţuim şi ne mişcăm, grăim şi scriem.

Însă să nu fie aceasta de mirare cititorului, că adică cele scrise aici, nu cu acel fel de rînduială s-au scris cu care se obişnuieşte a se împărăţi şi popoarele ce au fost mai înainte le spuneau, iar aici între fapte, la oarecare locuri, şi altele multe feluri după întîmplare, unele tîlcuitoare, altele socotitoare, iar altele de obiceiuri învăţătoare duhovniceşti vorbiri s-au pus. Pentru că s-a scris - precum am zis - numai pentru sinemi, şi ceea ce se întîmpla undeva în tîlcuirile Dumnezeieştii Scripturi de se părea proastei minţii mele a fi prea aleasă sau folositoare sufletului meu, aceea o am şi scris aici.

Că precum cineva aur, argint, mărgăritare şi orice din cele scumpe lucruri le pune într-un sicriaş, aşa şi eu adunînd din multe feluri, în singură cărticica aceasta în scurt le-am pus, pe cîte am putut a le aduna şi pe cîte m-a slobozit vremea a mă îndeletnici întru aceasta, înaintea mea fiindu-mi alte lucruri spre ocîrmuirea bisericescului jug ce s-a pus asupra nevredniciei mele. Iar Dumnezeu să le dea celor ce citesc şi celor ce iau aminte, osîrdie spre citire şi înţelegere întru cîştigarea folosului sufletesc.

Întrebare: Pentru ce se cuvine cuiva a citi şi a şti Dumnezeiasca Scriptură şi istoria cea dintr-însa şi celelalte cărţi, unele învăţătoare, iar altele istorice?

Răspuns: Pentru trei pricini: 1) Pentru cunoştinţa lui Dumnezeu; 2) Pentru a sa singură îndreptare; 3) Pentru povăţuirea aproapelui.

1) Întîi, pentru cunoştinţa lui Dumnezeu:

Domnul nostru Iisus Hristos în Sfînta Evanghelie grăieşte: „Cercaţi Scripturile, că voi socotiţi că în ele aveţi viaţă veşnică, şi acestea sînt care mărturisesc despre Mine" (Ioan 5, 39). Prin ştiinţa dumnezeieştilor cărţi se află viaţa veşnică. Şi ce este viaţa veşnică? Fără decît cunoaşterea Adevăratului Dumnezeu celui veşnic, precum singură Dumnezeiasca întrupată înţelepciune Hristos către Tatăl Său grăieşte: „Şi aceasta este viaţa veşnică, ca să Te cunoască pe Tine Unul Adevăratul Dumnezeu, şi pe Iisus Hristos pe Care L-ai trimis" (Ioan 13, 3).

Iar această cunoştinţă a adevăratului Dumnezeu, de unde-i vine omului dacă nu din Sfînta Scriptură? Pentru aceea vrînd Hristos Ucenicilor Săi cunoscut să le fie şi prin propovăduirea lor întru cunoştinţa a toată lumea să vie, mai întîi le-a deschis lor mintea ca să înţeleagă Scripturile, şi simpli necărturari i-a ales la Apostolie, iar cărturari şi înţelepţi i-a trimis pe ei la propovăduire.

2) Pentru a sa singură îndreptare:

Sfîntul Apostol Pavel scrie către sfîntul Timotei aşa: „Din tinereţe sfinţitele Scripturi le ştii, care pot să te înţelepţească întru mîntuire" (2 Tim. 3, 15). Iar arătat este ce îndreptează pe om, îl povăţuieşte şi spre mîntuire de mînă îl duce: aceasta adică a şti Dumnezeiasca Scriptură. Pentru aceasta Sfîntul Ioan Gură de Aur ne îndeamnă zicînd: „Cărţile cele sfinte în mîini să le luaţi, şi folosul ce este într-însele cu mare sîrguinţă îl veţi primi. Pentru că de acolo se naşte dobîndă multă. Mai întîi limba prin citire (în frumoasă limbă) se îndreptează, apoi sufletul primeşte duhovniceşti aripi şi se înalţă sus şi cu strălucirea Soarelui Dreptăţii se luminează. Iar către aceasta: precum simţitoarea pîine înmulţeşte puterile trupului, aşa citirea dă sufletului putere. Că hrană duhovnicească este şi tare-l face pe suflet, şi mai statornic şi mai înţelept, nelăsîndu-l pe el să se prindă de patimile păcatelor, ci uşor şi întraripat făcîndu-l pe el la Cer îl mută" (Sf. Ioan Gură de Aur, Cuvîntul 29 la Facere). Pînă aici cel cu Gura de Aur. Iar alt învăţător - sfîntul Ioan Damaschin, de acelaşi folos care se face din citirea cărţilor grăieşte aşa: „Precum pomul cel răsădit lîngă izvoarele apelor, aşa sufletul cel adăpat din Dumnezeiasca Scriptură. Se îngraşă şi rodul copt îşi dă: Credinţa Ortodoxă, şi cu frunze de-a pururea verzi - zic adică cu fapte plăcute lui Dumnezeu - se înfrumuseţează şi spre dumnezeiasca lucrare cea plăcută lui

Dumnezeu şi spre vedenia cea netulburată, şi către cea netulburată dumnezeiască gîndire prin gînduri din Sfintele Scripturi ne alcătuim. Pentru că chemare a toată fapta bună şi întoarcere dinspre toată răutatea întru acestea aflăm. Şi iarăşi acelaşi, spre îndeletnicirea cărţii, îndemnîndu-ne zice: Să batem prea frumosul rai al Scripturii celei cu bun miros, prea dulce, prea frumos, care prin cîntările celor gînditoare de tot felul, de purtătoare de Dumnezeu păsări răsună urechile noastre şi atingîndu-se de inima noastră şi scîrba o mîngîie, iuţimea o alinează şi de bucurie pururea fiitoare o umple" (Sf. Ioan Damaschin, Cartea 4; pentru Credinţă, cap. 18). Pînă aici Damaschin.

Iar ce fel de pagubă se izvodeşte din necitirea şi neştiinţa cărţilor, o arată sfîntul Atanasie al Niceii (iarăşi aceea şi sfîntul Ioan Gură de Aur), zicînd: „Precum cu neputinţă îi este pămîntului celui cu ploaia neadăpat ca să crească spice, măcar deşi de o mie de ori de s-ar semăna, tot astfel mintea neadăpîndu-se cu Dumnezeiasca Scriptură, nu-i este cu lesnire a face vreun rod (duhovnicesc) măcar şi o mie de cuvinte de ar turna cineva într-însa. Deci mare răutate este, a nu şti Scripturile şi ca un dobitoc nepriceput a fi, căci nenumărate răutăţi se nasc din neştiinţa Scripturilor. De acolo au răsărit vătămările cele mari eretice, de acolo viaţa negrijulie, ostenelile nefolositoare, orbiciunea sufletească, înşelăciunea diavolească. Căci precum cei orbi la ochii trupeşti nu pot să umble pe calea cea dreaptă, tot astfel şi cei ce nu ştiu Dumnezeiasca Scriptură, nici nu privesc la razele ei, adeseori se poticnesc şi a greşi pururea sînt siliţi" (Sf. Atanasie, Cuvînt la Sfînta Scriptură; aceasta şi la Gură de Aur la trimiterea lui Pavel). Pînă aici Atanasie şi Gură de Aur.

Iar se învaţă omul bine şi cu Dumnezeiască plăcere a vieţui, din chipul celor ce mai înainte au vieţuit cu bunătăţi, pe care nu în alt fel poate cineva să le afle fără numai în istoriile Dumnezeieştii Scripturi, cele bisericeşti şi politice. Pentru aceea şi binecredinciosul împărat Alexandru Macedon, fiului său Leon înţeleptul îi rînduia, zicîndu-i în cartea „Vasile Macedon, 1", - se aduce spre întărire de la Baronie -„Scripturile faptelor celor vechi totdeauna a le citi să nu te leneveşti, că întru acelea vei afla fără de osteneală pe cele ce alţii cu multă osteneală le-au aflat şi de acolo pe ale celor buni cele bune, iar pe ale celor răi pe cele rele lucruri le vei pricepe. La fel şi schimbările cele în multe feluri ale vieţii omeneşti şi răsturnările lucrurilor şi nestatornicia lumii acesteia, şi cea a împăraţilor lesnicioasă cădere o vei cunoaşte şi ca în scurt să zic: pe ale celor rele lucruri pedeapsa ce le urmează, iar pe ale

celor bune răsplătirea o vei şti. Deci de cele rele vei fugi ca să nu te ajungă cumplita răzbunare (de la Dumnezeu), iar pe cele bune le vei iubi, şi cu singur lucrul le vei isprăvi pe ele întru sineți, ca să te învredniceşti a cîştiga pentru dînsele răsplătirea cea bună". Acesta este aşezămîntul fiului lui Macedon.

3) Pentru povățuirea aproapelui:

Iarăşi Sfîntul "Apostol Pavel scrie către sfîntul Timotei, zicînd: „Toată Scriptura este de Dumnezeu insuflată şi folositoare spre învățătură, spre mustrare, spre îndreptare, spre dojenire" (2 Tim. 3, 17). Creştinescul om dator este după Dumnezeiasca poruncă să iubească pe aproapele ca pe sineşi. Iar de trebuie să-i iubească ca pe sineşi, deci şi pe mîntuirea lui, ca şi pe a sa să o dorească şi s-o caute dator este. Pentru că acesta este cel mai încredințat semn al dragostei celei adevărate, mai mult decît toate alte faceri de bine ce se fac trupului, adică: pe cel prost a-l învăța, pe cel ce greşeşte a-l îndrepta şi pe sufletul cel ce piere a-l căuta şi a-l dobîndi spre mîntuire. Iar cel ce nu se grijeşte de mîntuirea aproapelui, nu-l iubeşte pe dînsul ca pe sineşi, nici nu are dragoste adevărată către Dumnezeu. Ci va zice cineva: îmi ajunge mie ca de sinemi să caut, iar nu şi de altul ! Destul îmi este mie ca de mîntuirea mea să-mi iau aminte, iar nu şi de mîntuirea altora să mă grijesc. Unuia ca acestuia îi răspunde Sfîntul Ioan Gură de Aur, zicînd,: (La năravnice învățături către Corinteni, 25, 5; la Efes. 4; la Coloseni, 5; Filipeni, 2, 4): „De te vei lenevi de a purta grijă de fratele, nu vei putea într-acest fel să te mîntuieşti". Şi iarăşi: „Măcar pe toate de le-am isprăvi, iar pe aproapele nu l-am folosi, nu vom intra întru Împărăție". Şi iarăşi: „Nici o ispravă mare nu poate să fie, cînd dobîndă întru alții nu şi-ar da. Nu este destul bărbatului îmbunătățit îndreptarea sa spre mîntuire, dacă şi pe ceilalți nu-i foloseşte şi nu-i îndreptează. "Pentru aceea iarăşi zice: „Fiecare să caute mîntuirea celor de aproape! Iar a căuta mîntuirea celor de aproape este a folosi unul pe altul, precum învață Sfîntul Apostol Pavel: „Să ziditi fiecare pe aproapele" adică să-l folosiți. Iar folosul se face uneori din viață îmbunătățită, alteori din cuvînt, cînd omul nu numai singur cu Dumnezeiască plăcere viețuieşte, ci şi pe alții spre cea plăcută lui Dumnezeu viață îi povățuieşte, cu cuvinte folositoare învățîndu-i, îndemnîndu-i, dojenindu-i şi sfătuindu-i ca să se abată de la rău şi să facă bine".

Iarăşi va zice cineva: Nu sînt Dascăl, nici Preot, nici Duhovnic, nici păstor de suflete, nu mi se cade mie a învăța pe cineva!

Unuia ca acestuia îi răspunde Sfîntul Teofilact: „Să nu zici

nu sînt Dascăl şi povăţuitor, pe alţii a-i învăţa şi a-i folosi nu sînt dator! Minţi, pentru că Dascălii nu ajung pentru povăţuirea tuturor cîte unul, ci, voieşte Dumnezeu ca fiecare să povăţuiască şi să zidească pe aproapele"-(La întîia trimitere către Solun ce-o aduce spre întărire de la Cornelie). Pînă aici Teofilact.

Ci şi în Legea Veche, Sfîntul David, împărat fiind, oare n-a avut grijă de folosul celor de aproape? Oare nu i-a învăţat şi nu i-a povăţuit pe cei păcătoşi la lucruri bune? „Învăţa-voi pe cei fărădelege căile Tale şi cei necredincioşi la Tine se vor întoarce" (Psalm 50, 15). Cu cît mai vîrtos noi fiii Noului Dar, a o face aceasta datori sîntem! Deci dacă datoria creştinească este aceasta: ca să înveţe unul pe altul şi să-i povăţuiască spre mîntuire, apoi cum se poate cineva să înveţe pe altul, dacă singur nu va fi iscusit întru Sfînta Scriptură, nici ştiind faptele cele vechi, cum va povăţui pe altul la calea cea dreaptă, singur el neştiindu-şi calea sa unde merge? La unul ca acesta se împlineşte pilda evanghelică: „Orb pe orb de va călăuzi, amîndoi vor cădea în groapă" (Matei 15, 14). Deci dar pentru acelea ce s-au zis mai înainte trei motive, de trebuinţă îi este fiecăruia citirea şi înţelegerea Dumnezeieştilor Scripturi şi ale celorlalte cărţi folositoare.

Iarăşi întrebarea: Pentru ce a voit Dumnezeu să zidească toată făptura cea din Cer (de Sus) şi cea de pe pămînt (de jos)?

Răspuns: Lui Dumnezeu Celui fără de început şi fără de sfîrşit, Împăratului tuturor veacurilor, Celui fără de moarte, Celui Tare, Celui înţelept, Celui în Dumnezeiasca Putere şi Domnie desăvîrşit, nici o neajungere avînd, nici spre desăvîrşirea Sa ceva trebuindu-I, ci cu totul întru Sineşi îndestulat, deplin, de prisosit, Mare, prea Lăudat şi prea Slăvit, nu-i era de nevoie, nici de vreo trebuinţă ca să zidească lumea aceasta văzută, cele de Sus şi cele de jos, cele Cereşti şi cele pămînteşti, îngerii şi oamenii şi toată făptura, ci toate acelea din cea prea îndestulată întru Dînsul Bunătate şi Înţelepciune şi putere a le zidi a voit, arătîndu-Şi Atotputernică Tăria Sa, neajunsa înţelepciune şi necheltuita Bunătate fiind prea Plin de aceea, ca un pahar ce se prea varsă, sau ca rîul cel apătos, care îşi trece malurile sale şi adapă văile pămîntului, aşa însuşi prea Bunul Dumnezeu, dintru plinirea Sa cea prea îndestulată S-a revărsat spre zidire, iar El nimic nu S-a micşorat. Căci precum Sfîntul Vasile cel Mare grăieşte în Hexaimeron, cuvîntul 1: „Cea mai mică parte a Puterii Ziditorului este făptura. Că precum olarul din meşteşugul său înmiite la număr vase făcînd, nici meşteşugul, nici puterea nu şi-a cheltuit, tot astfel şi Ziditorul tuturor acestora, nu numai de o lume avînd puterea

cea făcătoare, ci îndoită, fără de margine prea peste măsură, prin singură clipirea voirii, întru a fi adus mărirea celor văzute". Pînă aici marele Vasilie.

Deci le-a zidit pe acestea nu pentru alta oarecare pricină, ci numai ca să aibă cui neîncetat să-i facă bine, împărtăşindu-Şi altora binele Său, dînd din cele nedeşertate şi necheltuite vistierii ale Dumnezeieştii milostiviri, prea bogate Daruri zidirii Sale. Pentru că bunul nu se cunoaşte a fi bun, de nu se va împărți la alții, iar pe cît acela se împarte la alții, pe atîta mai bine se cunoaşte a fi bun. Deci cunoscută făcîndu-Şi Domnul pe a Sa nemărginită Bunătate, Mila, buna Voire, a zidit înțelegătoarea făptură, ca ei adică să i se împărtăşească facerile de bine.

Aceasta şi Sfîntul Grigorie Teologul socotind-o, grăieşte în cuvîntul la Naşterea lui Hristos: „Nu era Bunătății lui Dumnezeu destulă aceasta, ca, adică numai întru singură a Sa privire să Se mişte; ci se cădea a se revărsa binele şi a ieşi, pentru ca la mai mulți binele să-i facă".

Deci zidirea Lui cea înțelegătoare - îngerească fire şi cea omenească zic - de negrăitele Lui faceri de bine de-a pururea îndulcindu-se, să-L cunoască pe El Ziditor şi de binefăcătorul său şi să-L iubească pe El şi să-L slăvească şi să-i mulțumească şi să I se închine Lui şi cu credință să-i slujească Lui. Iar mai vîrtos firea cea de lut omenească, spre care după aceea mai mult decît spre îngeri s-a revărsat Bunătatea Ziditorului prin întruparea Cuvîntului, să-şi ştie pe Ziditorul său şi să creadă întru Dînsul şi să se lipească de El cu toată dragostea, şi mulțumitoare fiind de atîta negrăită a Lui Milă, bine să-i placă Lui în toate zilele vieții acesteia, nădejde avînd să cîştige de la Bunătatea Lui fericirea cea veşnică şi împărtăşirea Dumnezeieştii Lui Slave, întru împărăția Lui, cu sfinții Îngeri.

Întru Slava Lui Dumnezeu Unuia în Treime
Întru cinstea Preasfintei de Dumnezeu
Născătoarei şi a tuturor Sfinților,

ÎNCEPEM HRONOGRAFUL (SAU SCRIEREA ANILOR)

Spun în scurt faptele de la începutul Facerii lumii pînă la Naşterea lui Hristos, fiind adunat din Dumnezeiasca Scriptură şi din feluri de hronografe şi scriitori de istorii greceşti, slavoneşti, româneşti, leşeşti, evreieşti şi altele.

Întru început a zidit Dumnezeu Cerul şi pămîntul" (Fac, 1, 1)

şi adîncul cel întunecat al apei, sau precum grecii îi zic „haos", care era amestecare nedespărţită a stihiilor, întru care pămîntul era nevăzut şi neîmpodobit, cu apele adîncului şi cu întunericul acoperit fiind, precum zice Scriptura: „Şi întuneric era deasupra adîncului" (Fac. 1, 3). Deci le-a zidit pe acelea Domnul Atotputernicul dintru nimic şi dintru nefiinţă le-a adus întru fiinţă. Iar din acelea după aceea şi pe celelalte zidiri de Sus şi de jos, în şase zile făcîndu-le, le-a scos de faţă. Şi era întîia făptură nevăzută întru adînc, ca o sămînţă şi pîrgă a făpturilor care avea să se scoată de acolo. Că precum cînd socotim vreo sămînţă sau sîmbure sau vreun pom din grădină, zicem că este într-însul rădăcina şi pomul şi ramurile şi frunzele şi florile şi rodurile, nu ca şi cum acelea iată sînt, ci ca şi cum au să fie acolo, cînd acel sîmbure ar răsări şi ar creşte, tot astfel cea de Dumnezeu zidită întîia făptură sau materie era pîrgă făpturii celeilalte. Deci Cerului îi era întîia materie apa, iar pămîntului grosimea cea închegată, sau grunzul. Iar după aceea, prin Dumnezeiasca poruncă despărţită fiind apa de noroi, pămîntul de cer, s-a arătat în mijloc văzduhul şi s-a luminat focul, apoi celelalte făpturi cu a lor rînduială şi vreme au mers.

Iar începînd Ziditorul a aduce întru săvîrşire şi întru podoabă pe făptura cea întîi nevăzută şi neîmpodobită, mai întîi a poruncit ca să răsară lumina din întuneric. Că precum un meşter în miezul nopţii sculîndu-se voieşte să lucreze ceva, aprinde mai întîi lumînarea ca să vadă pe cele din casa lui, aşa şi Preaînţeleptul Ziditor Dumnezeu, măcar deşi este şi a toate văzător, văzînd pe cele ce sînt întru întunecatul adînc ca pe cele ce se află în lumină, însă mai întîi ca o lumină în casă, a aprins lumina zilei, întru întunericul cel adînc, zicînd: „Să se facă lumină. Şi se făcu lumină".

Aici unii socotesc a fi zidiţi îngerii, ca si cum împreună cu lumina i-a zidit Dumnezeu si pe îngeri (Augustin în Cuvîntul 38 a lui Corneliu), şi Sfîntul Vasile cel Mare, Grigorie Teologul şi Ambrozie la fel şi Sfîntul Ioan Damaschin (Cartea 2 Pentru Credinţă), Grigorie (la Naşterea lui Hristos), Ieronim (la Isaia cap. 14), Becan şi ceilalţi (la tratatul 3 pentru îngeri), aceasta se scrie şi în cartea „Toiag": îi socotesc pe aceia a fi zidiţi dintru început mai înainte de toată zidirea: „Pentru că se cădea (zice Damaschin) ca mai întîi fiinţa cea de gînd să se zidească, apoi cea simţitoare, şi atuncea din amândouă omul".

Deci nu este cu necuviinţă ca şi pentru îngeri să zicem puţin ceva, pentru cei mai simpli.

Pentru zidirea îngerilor, Sfîntul Grigorie Teologul zice: „Cum că au ieşit din Dumnezeu, ca razele din soare, mai înainte de

toată făptura". Şi s-au alcătuit ei lumini a doua, slujitori lui Dumnezeu Luminii celei dintîi. Iar Sfîntul Grigorie Dialogul grăieşte: „Au ieşit îngerii din Dumnezeu, precum scînteile din cremene, şi zidindu-i pe ei Domnul după Chipul Său (precum mai pe urmă şi sufletul omenesc) şi după asemănare înţelegători, de sineşi stăpînitori, nemuritori. Întru început i-a lăsat pe ei nedesăvîrşiţi întru fericire, neîntăriţi într-un dar ca acela, ca adică să nu poată ei a greşi, ci le-a dat lor oarecare vreme, întru care ca de nişte de-sineşi-stăpînitori, deplin voia avîndu-şi, puteau ca ori să slujească Domnului şi să sporească cîştigînd Darul desăvîrşit, ori să nu slujească şi să cadă în mînia lui Dumnezeu.

Într-acea vreme, unul din cei mai mari îngeri, prea înălţîndu-se cu mîndria, a voit să fie deopotrivă cu Dumnezeu, că zicea în mintea sa: „La cerul cel mai întîi (unde este Scaunul lui Dumnezeu) mă voi sui, şi mai sus de stelele cereşti îmi voi pune scaunul meu, şi voi fi întocmai cu Cel prea înalt" (Isaia 14, 13).

Iar pricina mîndriei celei îngereşti, unii din teologi o zic că este de acest fel: Ca şi cum adică Domnul Dumnezeu ar fi descoperit îngerilor Taina întrupării Cuvîntului, prin care avea a se împreuna Dumnezeirea cu omenirea, în Faţa lui Hristos, căruia toată zidirea îngerească este datoare a I se închina. Deci unul din cei mai mari Îngeri, care se chema de lumină purtător, văzîndu-şi înălţimea şi slava firii sale celei îngereşti, şi socotind şi simplitatea ce va să fie a firii omeneşti celei de ţărână, s-a mîndrit şi a gîndit să nu se închine lui Dumnezeu-Cuvîntul, Cel ce avea să Se întrupeze, şi zicea întru sine: „La cer mă voi sui si voi fi asemenea Celui prea înalt".

Iar această socoteală a îngerilor de descoperirea Tainei Întrupării Cuvîntului, acei teologi o numesc din scriptura aceasta: Sfîntul Apostol Pavel în trimiterile evreilor în capitolul 1 scrie: „Iar cînd iarăşi aduce pe Cel întîi Născut în lume, zice: „Să se închine Lui toţi Îngerii lui Dumnezeu" (Evrei 1, 7). Această zicere iarăşi asemuind-o, aduc dovadă cum că de două ori Fiul lui Dumnezeu s-a adus în lume: întîi, prin descoperirea Îngerilor de Întruparea Aceluia, care au fost la începutul zidirii îngerilor; iar a doua, prin singura întrupare. Deci în amîndouă acele aduceri s-a poruncit îngerilor ca să i se închine Lui. Întru cea dintîi - să I se închine cu credinţă, ca adică să creadă întru Cel ce avea să Se întrupeze: Dumnezeu-Cuvîntul, Căruia sînt datori să I se închine; iar întru a doua aducere să I se închine cu singur lucrul, şi pentru aceea Apostolul grăieşte: „Iar cînd iarăşi - adică a doua oară - aduce pe Cel întîi Născut, arătînd pe cea de-a doua oară aducere, cea întîi care s-a făcut îngerilor

întru începutul acelora, apoi oamenilor la sfîrşitul anilor". Deci arătat este, cum că descoperită era îngerilor Taina Întrupării. Aceeaşi asemuire o socotesc şi din singure cuvintele lui Hristos, Care a zis către jidovi: „Voi de la tatăl diavolul sînteţi şi poftele tatălui vostru voiţi să le faceţi. El ucigaş de oameni a fost dintru început" (Ioan 8, 14). Pentru că evreii voiau să-L ucidă pe Hristos. Deci dacă evreii întru acea voire a lor urmau tatălui lor diavolului celui ce din început era ucigaş de oameni, se aduce dovada de aici, cum că diavolul dintîi, întru începutul îngeriei sale, încă întru a sa purtare de lumină fiind, voia ca, pe Hristos, Cel ce avea să Se facă om, să-L ucidă. Adică cu ucidere de oameni vrăjmăşea asupra Lui, ca de i s-ar fi putut lui să-L piardă pe El şi de nimic să-L facă. Însă vrăjmăşea, înştiinţat fiind prin descoperire de întruparea lui Hristos, deci arătată era îngerilor Taina întrupării. Aşa vorbesc teologii aceia umbros şi o asemuiesc.

Ci de vreme ce cei mai vechi, de aceia n-au scris, deci nici noi nu o întărim.

Însă ştim, că prin mîndrie îngerul acela cu cei de un gînd ai săi a mîniat pe Dumnezeu Ziditorul său, şi a căzut din îngerească slavă, prin dreaptă Judecata lui Dumnezeu surpat fiind din lumină la întuneric, din Cer în Iad, din îngerie în diavolie. Şi a căzut din cer cu a treia parte din îngeri care de voie s-au adaus lîngă el. De care lucru se scrie în Apocalips, 12, 4: „Coada lui a smuls a treia parte din stelele cereşti" care se înţelege pentru îngerii ce au căzut cu Satana.

Într-unul ca acela de Dumnezeu mîniitor păcat al mîndriei, a intra îndrăznind îngerii aceia, ceilalţi sfinţi îngeri, care cu Sfîntul Arhistrateg Mihail şi cu ceilalţi începători de cete, au stat tare lîngă Domnul Dumnezeu Ziditorul lor şi împotrivindu-se aceluia ce se mîndrise, război cu dînsul făcură, precum se scrie: „Război s-a făcut în cer: Mihail şi îngerii lui război făcură cu balaurul şi surpat fu balaurul cel mare". Iar sfinţii îngeri cîntare de biruinţă cu dănţuire au cântat slăvind pe Dumnezeu: Sfînt, Sfînt, Sfînt, Domnul Savaot! Atunci sfinţii îngeri, ca nişte credincioşi Dumnezeieşti slujitori, au luat de la Ziditorul fericirea cea desăvîrşită, pentru că li s-a dat lor un Dar ca acela, ca de atunci nicidecum să nu mai poată ei a greşi înaintea lui Dumnezeu, ci de-a pururea voia Lui cea sfîntă să o săvîrşească, după graiul Psalmistului: „Slugile Lui care faceţi voia Lui" (Ps. 102, 32). Iar cei căzuţi îngeri întru atîta împietrire s-au băgat, încît ei niciodată nu pot să-şi vie întru pocăinţă. Iar nouă să ne fie a şti de aici, cum că de la care se ia Darul lui Dumnezeu pentru păcate, acela vine întru împietrire şi nici nu se mai grijeşte de sufletul său.

Încă şi aceasta s-o ştim, cum că şi sfinţii îngeri cei întîi după dar fii ai lui Dumnezeu, nu fără de slujbă au cîştigat de la Dumnezeu veşnica fericire a Îngeriei, ci mai întîi şi-au arătat credincioasa slujbă Domnului lor, precum s-a zis. Cu cît mai vîrtos nouă celor de ţărînă şi păcătoşi, ni se cade a ne osteni, pînă ce avem vreme, ca părţii acelora să ne învrednicim!

Cel ce va voi să ştie mai mult despre sfinţii îngeri, să caute în Vieţile Sfinţilor la luna lui Noiembrie în 8 zile. Acolo din destul s-a scris, iar nouă aici la cea văzută zidire a ne întoarce ni se cuvine.

Iar răsărind Lumina întru întunericul adîncului, a despărţit Dumnezeu lumina dintru întuneric si a numit lumina ziuă, iar întunericul l-a numit noapte (Fac. I, 6). Şi a fost ziua aceea întîia, pe care noi acum o numim Duminică şi Luna întîi, care după aceea s-a numit Martie şi numărul lunii aceleia întîi.

Ci ca să nu înmulţim cuvintele, povestind cu de-amănuntul pentru zidirea şi înfrumuseţarea a toată făptura cea văzută, de care din destul şi pe larg, precum Sfîntul Moisi în cartea sa cea dintîi a Facerii, aşa şi alţii mulţi au scris, cel ce va voi să citească Hexaimeronul Sfîntului Vasile cel Mare şi Cartea lui Damaschin (pentru Credinţă şi pentru zidirea lumii) la fel şi Hronograful lui Dorotei Mitropolitul Monemvasiei, care din cel grecesc s-a tălmăcit în anii nu demult (întru împărăţia binecredinciosului împărat Alexie Mihailovici), şi altele slavoneşti, şi de alte ţări Hronografe şi scriitori de Istorii. Iar nouă ce în scurt am socotit a scrie, destul ne este a pomeni numai de-aceasta, cum că Ziditorul după întîia zi, întru a doua zi, pe care noi acum o numim Luni, prin Cuvîntul Său cel atotputernic, cerurile din apele adîncului le-a scos, precum se grăieşte în Psalmi: Cu Cuvîntul Domnului, cerurile s-au întărit şi cu Duhul Gurii Lui toată puterea lor" (Psalm 32, 6).

În ziua a treia care se numeşte de noi Marţi, aducînd apele întru o împreunare, a arătat uscatul şi l-a numit pămînt, şi l-a făcut pe el să răsară seminţe şi toată iarba şi lemnele să le crească.

Întru a patra zi - pe care o chemăm Miercuri - a făcut doi luminători mari pe cer: Soarele şi luna; la fel si stelele.

Întru a cincea zi - care la noi se numeşte Joi - a zidit peştii şi jivinele apelor şi păsările din apă le-a scos.

În ziua a şasea - care la noi este Vineri - a zidit fiarele, dobitoacele si jivinele pămîntului, după felurile lor, iar pe urmă de toate făpturile, a zidit pe Adam şi pe Eva, şi i-a dus pe ei în Raiul desfătării.

Iar în ziua a şaptea s-a odihnit Dumnezeu de toate lucrurile Sale, şi s-a numit ziua aceea Sîmbătă, adică odihnă, căci S-a

odihnit într-însa Ziditorul şi a sfinţit ziua aceea, precum se scrie despre aceasta în cartea leşirii în capitolul douăzeci.

Deci trecînd Legea Veche, iar Darul cel Nou sosind, cinstea şi sfinţirea Sîmbetei - a zilei a şaptea - a trecut la ziua întîi, a Duminicii, pentru cea într-însa prea luminată învierea lui Hristos.

Aşa pentru zidirea făpturilor tuturor celor văzute, care prin şase zile s-au alcătuit, în scurt vorbind, nu fără de folos vom face de am începe măcar puţin ceva întru acelea a ne învăţa, după asemănarea lui David cel ce zice: „Cugetat-am la toate lucrurile Tale, la faptele Mîinilor Tale m-am gîndit" (Psalm 142, 5). Dar ce avem să ne învăţăm? A cunoaşte pe Dumnezeu şi pe noi înşine. Aşa zice Sfîntul Vasile cel Mare: „De ne vom deprinde întru acestea, pe noi înşine ne vom cunoaşte, pe Dumnezeu vom înţelege. Celui ce ne-a zidit pe noi ne vom închina, Stăpînului vom sluji, pe Tatăl vom proslăvi, pe Hrănitorul nostru vom iubi, pe Făcătorul de bine vom cinsti".

Un filosof oarecare l-a întrebat pe cuviosul Antonie cel Mare, vieţuitor în pustiul Egiptului, care era om necărturar, zicîndu-i: Cu ce te foloseşti, părinte, şi-ţi mîngîi sufletul tău, lipsit fiind de citirea cărţii, din care se face folosul sufletului şi duhovnicească mîngîiere? Răspuns-a Sfîntul: "Cartea mea, o, filosofule, este toată făptura cea văzută de Dumnezeu zidită, şi oricînd aş voi să citesc cuvintele lui Dumnezeu, pe acea carte, de singur Dumnezeu alcătuită, o pun înaintea ochilor mei şi cu mintea mea mă învăţ întru dînsa şi mă folosesc şi mă umplu de duhovnicească mîngîiere, bucurîndu-mă de Dumnezeu Mîntuitorul meu şi slăvesc Tăria Lui cea atotputernică". Înţelept este răspunsul cuviosului stareţ, carele pe toată făptura cea văzută a numit-o „carte", în care carte Cerul şi pămîntul sînt ca două foi, întru care pe cît privim pe cea prea frumoasă zidire a lui Dumnezeu, pe atîtea slove avem care ne învaţă pe noi pentru Dumnezeu. Oare frumos este cerul cu luminătorii săi? Cu cît mai frumos este Cel ce a zidit cerul şi luminătorii cereşti! Bun este pămîntul cu bogăţiile sale? Cu cît mai bun este Cel ce a zidit pămîntul şi toate cele de pe dînsul! Oare cu înţelepciune sînt alcătuite toate cele de Sus şi cele de jos? Cu cît mai înţelept este Ziditorul Cel ce le-a alcătuit pe ele.

Încă o cunoaştem şi pe a noastră nevrednicie, socotind că toate cele cereşti şi pămînteşti, pentru a noastră vremelnică viaţă, ca să ne slujească nouă, zidite şi alcătuite sînt de Dumnezeu, cu neasemănare mai bune în viaţa veşnică cea

viitoare, cu Darul Lui gătite sînt nouă celor de țărînă. Oare vrednici sîntem noi de o Milă că aceasta Dumnezeiască, praf şi cenuşă fiind? Şi oare sîntem mulțumitori de atîtea faceri de bine ale Lui?

De asemenea şi alți mari Părinți şi învățători (care după cuviosul Antonie au fost) cel mai sus pomenit Vasile al Cezareii şi Ioan Gură de Aur, bisericeşti Ierarhi, pe făptura cea văzută Carte au numit-o. Sfîntul Vasile în Hexaimeron către om vorbeşte: „Nu pentru alta oarecare pricină, de Dumnezeu te-ai zidit, fără numai ca să fii Organ al slavei lui Dumnezeu. Căci, că şi lumea toată, ca o Carte scrisă este, care povesteşte Slava lui Dumnezeu, şi pe cea ascunsă şi nevăzută Dumnezeiască Mărire, prin sine vestindu-ți ție celui ce ai minte. Iar Sfîntul Ioan Gură de Aur zice: Cum că omul cel ce are suflet înțelegător (mai înainte pînă a nu fi cărțile) avea făptura în loc de carte, care în mijloc se află înainte".

Deci vrînd prea înțeleptul şi Bunul Ziditor, făptură înțelegătoare a face pe om, pentru care şi pe toată lumea a zidit-o şi a înfrumusețat-o, osebit lui loc pe pămînt şi mai ales, mai frumos, mai cinstit, ca o împărătească cetate, ca celui ce avea să fie împărat a tot pămîntul, înainte i-a gătit lui Raiul cel prea luminos - zic - l-a răsădit spre răsărit, pentru care şi Sfîntul Ioan Damaschin zice aşa: (în cartea „Pentru Credința Ortodoxă"): „De vreme ce avea Dumnezeu ca din cea nevăzută şi văzută zidire să-l zidească pe om, după Chipul Său şi asemănare, ca pe un împărat şi stăpînitor a tot pămîntul, şi al celor ce sînt pe dînsul, înainte i-a gătit lui ca o cetate împărătească Raiul, întru care petrecînd el viețuind, fericită şi prea bogată viață să aibă, pentru că este Dumnezeiescul Rai de Dumnezeieştile mîini în Eden sădit, ca o păzitoare a toată veselia şi sufletească desfătare. Pentru că Edenul „dulceață" se tîlcuieşte, spre răsărit mai presus decît tot pămîntul aflîndu-se, cu bine prefăcut văzduh, mai subțire şi mai luminos strălucindu-se, cu saduri de-a pururea verzi înfrumusețîndu-se, plin de bună mirosire şi plin de lumină şi frumusețe mai presus decît toată simțirea, şi bunătăți care întrec cugetul, Dumnezeiesc fiind locul şi vrednic lăcaş al omului celui ce este după Chipul lui Dumnezeu". Pînă aici Sfîntul Damaschin.

Frumusețea şi podoaba celui de Dumnezeu sădit Rai, care limbă poate a o povesti, sau ce minte omenească poate a o ajunge? Însă după dumnezeiasca descoperire ce s-a făcut oarecărora sfinți vrednici, se povesteşte din parte cea frumoasă podoabă a Raiului, în Viețile Sfinților. Cel ce va voi, să caute la luna Octombrie în două zile, în viața Sfîntului Andrei cel nebun; şi în luna lui Noiembrie în 19 zile, în viața

Sfîntului Ioasaf împăratul Indiei; şi la luna lui septembrie în 11 zile, în viaţa cuviosului Eufrosin. La fel şi în Prolog în luna lui Octombrie în 5 zile, în povestirea de vedenia egumenului Cosma şi în luna lui Decembrie în 31 de zile, în Cuvîntul cel pentru o stareţă sfîntă postnică, care pe tatăl său în Rai l-a văzut, iar pe maica sa în iad. Şi la altele multe locuri, frumuseţea Raiului se istoriseşte.

Sînt unii din tălmăcitorii Sfintei Scripturi, care socotesc, cum că Raiul, în care a fost Adam, acum nu se află, că s-a stricat prin potop, pentru că apele potopului, tot pămîntul şi pe cele mai înalte locuri şi munţii i-au acoperit, şi nu numai zidirile şi tot lucrul făcut de mîini omeneşti l-au risipit, ci şi toate cele de Dumnezeu sădite: copaci, păduri, dumbrăvi, saduri, ca pe nişte trestie le-au aşternut pe pămînt, drept aceea şi Raiul pămîntesc, întru carele a fost Adam ca şi celelalte saduri prin apele potopului s-au stricat, care un an întreg tot pămîntul l-au acoperit. Iar cel de după potop se numeşte Rai şi se înţelege simţirilor omeneşti, acela nu se socoteşte a fi pămîntesc, ci oareşcare din cele de Sus, sau în văzduh, sau în Cer, este osebit loc, spre odihna sufletelor celor drepţi, care de la Dumnezeu s-a gătit celor ce din viaţa aceasta se mută, în care şi Sfîntul Apostol Pavel a fost răpit.

Însă Sfinţii Părinţi cei de demult, precum Irineu, Iustin, Atanasie, Epifanie şi alţii cu o unire zic pentru Raiul pămîntesc, întru carele a fost Adam, şi acum este întreg şi nestrămutat, că pe Enoh cel drept şi pe Ilie Proorocul care vieţuiesc în el (împreună cu dînşii) a păzit Domnul şi pe acel loc de apele potopului, pe care şi pînă acum îl păzeşte întreg. Pentru că de l-ar fi înecat potopul pe Rai, atunci fără de îndoială şi pe Enoh ce era într-însul l-ar fi înecat. Deşi după părerile unora din Neoterici cum că Enoh a fost răpit în văzduh, şi acolo ar fi fost fost ţinut pînă la încetarea potopului, deci aşadar în care Rai vieţuieşte pînă acum cu trupul Enoh şi împreună cu dînsul şi Ilie? De aici se arată, cum că Raiul de potop nevătămat s-a păzit.

Nu de necrezut este şi aceasta, cum că (sînt) alte mai înfrumuseţate şi mai strălucitoare locuri, osebite de pămîntescul Rai, întru înălţimea şi Slava Cerului mai cu apropiere, şi care nu se pot cuprinde cu simţirile omeneşti, de la Atotputernicul Dumnezeu rînduite spre odihna sufletelor celor drepte după vrednicia fiecăruia. Precum şi în Evanghelie ne încredinţează: Cum că multe lăcaşuri sînt la Tatăl Meu Cel din ceruri. Care şi de la Sfîntul Grigorie Dialogul putem a ne încredinţa. Pentru că întrebîndu-l Petru diaconul, de sînt primite sufletele drepţilor mai înainte de primirea trupurilor? a

răspuns Sfîntul: Aceasta nu se poate zice pentru toți drepții, cum că îndată după ieşirea din trup ar fi primiți în ceruri, nici iarăşi a fi depărtate de cereasca primire sufletele celor ce întru desăvîrşită dreptate s-au mutat de aici. Sînt oarecare suflete drepte, care de la Cereasca împărăție sînt întru oarecare lăcaşuri mai cu depărtare. Iar pricinii acesteia nu este alta, fără numai aceasta, pentru că oarecare neajungere au avut întru dreptatea cea desăvîrşită, dar cum că sufletele cele ce întru desăvîrşită dreptate au ieşit din legăturile trupeşti şi sînt primite în sălaşurile cereşti, aceasta mai mult decît lumina este arătat. Si celelalte pentru aceasta sînt în cartea lui scrise.

Iar nouă pentru aceasta ne este cuvîntul, cum că sînt şi alte luminate locuri (afară de Cer şi osebite de simțitorul şi pămîntescul Rai) întru care se odihnesc sufletele sfinților. Şi aceasta se poate şti din istoria vieții Sfîntului Ioan Gură de Aur, după a cărui sfîrşit, s-a descoperit lui Adelfie episcopul Arabiei, care pe mulți sfinți învățători bisericeşti i-a văzut la locuri luminoase odihnindu-se, iar pe Ioan Gură de Aur nu l-a văzut acolo, şi acesta a fost întristat. Şi l-a înştiințat pe el, cum că Ioan stă înaintea Scaunului lui Dumnezeu, împreună cu Heruvimii şi Serafimii: caută pentru aceasta în Noiembrie în 13 zile, la sfîrşitul istoriei vieții Sfîntului Ioan Gură de Aur. Si de este că sufletul Sfîntului Ioan Gură de Aur stă înaintea Scaunului lui Dumnezeu împreună cu Heruvimii şi Serafimii, iar celelalte suflete ale învățătorilor (bisericeşti) la alt oarecare loc luminos se odihnesc, iată dar că arătat se face de aici cum că sînt şi alte lăcaşuri pentru sfinți, afară de însăşi Locuința Cerului.

Însă şi pămîntescul Rai, nu fără de sălăşluire întru dînsul a sufletelor sfinților se află. Pentru că şi Sfînta Muceniță Doroteia, după sfîrşitul pătimirii sale, lui Teofil Scolasticul după cum s-a făgăduit i-a trimis daruri din Rai, mere şi flori, simțirilor înțelese, care nu întru alt loc undeva, fără numai în pămîntescul Rai au crescut. Din care şi cel mai înainte pomenit cuviosul Eufrosin trei mere simțitoare preotului le-a dat, care şi mîncate au fost de frați. Deci dar pămîntescul Rai este întreg şi sfinții se sălăşluiesc întru el.

Dar fiindcă Sfîntul Grigorie Dialogul cel pomenit zice că oarecare suflete drepte, cu depărtare a fi în deosebite locuințe de la împărăția Cerurilor, pentru aflarea întru dînsele a oarecărei lipsiri a dreptății, acestuia aici să nu-i trecem înțelegerea cea pentru cei ce întru săvîrşirea dreptății cu sufletele cele drepte (zice) cum că aceea sînt întru Cereasca împărăție. Că zicînd el aceasta, cum că sufletele cele ce întru desăvîrşită dreptate ieşind din legăturile trupeşti, îndată se

primesc în sălaşurile cereşti, aduce mărturie pe însuşi Adevărul Iisus Hristos Cel ce în Evanghelie grăieşte: „Că unde este Trupul, acolo se vor aduna şi vulturii" (Luca 17). Pe care mărturie Sfîntul Grigorie o tîlcuieşte aşa: „Unde este însuşi Mîntuitorul nostru cu Trupul cel luat, acolo fără de îndoială şi sufletele dreptilor se adună. Şi Pavel fără a se dezlega şi cu Hristos a fi. Că cel ce nu crede că este Hristos în ceruri, acela nici pe sufletul lui Pavel a fi acolo nu-l va zice. Că el (adică Pavel) pentru trupeasca dezlegare, şi pentru cea în ceruri sălăşluire grăieşte la 2 Cor. 5: „Ştim, că de se va strica lăcaşul trupului nostru acesta ce este pămîntesc, zidire avem de la Dumnezeu, Lăcaş nefăcut de mînă veşnic în ceruri". Petru Diaconul a întrebat pe Sfîntul Grigorie: De sînt acum (precum ziceti) sufletele dreptilor în Ceruri. Deci ce este aceea, care se zice pentru dînşii, cum că în ziua Judecătii îşi vor lua plata dreptătii lor? A răspuns Sfîntul: „Acum numai sufletele lor, iar atuncea şi cu trupurile lor Drepţii vor lua Slava şi fericirea, ca şi cu însuşi trupul lor a se bucura ei, cu care dureri şi osteneli pentru Hristos au răbdat. Şi pentru aceasta a lor îndoită slavă scris este: „Pămîntul său al doilea îl vor moşteni şi veselie veşnică peste capul lor" (Isaia 61). Este şi aceasta scrisă pentru sufletele dreptilor, că mai înainte de ziua învierii, li s-a dat lor cîte un veşmînt alb şi li s-a zis lor: „Să se odihnească încă puţină vreme, pînă ce se va împlini măsura soţiilor lor şi a fraţilor lor" (Apoc. 6). Şi cei ce adică cîte o haină au primit, aceia la Judecată îndoite haine vor lua. Pentru că acum numai sufletele lor, iar atunci împreună cu sufletele şi cu trupurile lor întru Slavă se vor veseli".

După alcătuirea şi înfrumuseţarea tuturor celor de sus şi a celor de jos văzute zidiri, şi după sădirea Raiului, Dumnezeu Treimea, Tatăl şi Fiul şi Sfîntul Duh, întru Dumnezeiescul Său sfat a zis: „Să facem pe om după Chipul nostru şi după asemănare, ca să stăpînească peştii mării şi păsările cerului şi fiarele şi dobitoacele şi tot pămîntul şi toate jigăniile ce se tîrăsc pe pămînt, şi a făcut Dumnezeu pe om" (Fac. 1, 28).

Chipul lui Dumnezeu şi asemănarea nu în trupul omenesc se închipuieşte, ci în suflet, căci Dumnezeu nu avea trup.

Dumnezeu, este Duh netrupesc şi sufletul omenesc l-a zidit netrupesc, Luişi asemenea, singur stăpînitor, înţelegător, nemuritor, părtaş veşniciei şi-l însoţi pe el cu trupul, precum şi Sfîntul Damaschin către Dumnezeu grăieşte, la Troparul îngropării: „Mi-ai dat mie suflet prin Dumnezeiasca şi de viaţă făcătoarea insuflare, din pămînt trupul zidindu-mi". Deci sufletul este chipul lui Dumnezeu, de vreme ce are întreită putere, iar o fire. Iar puterile sufletului omenesc acestea sînt:

Pomenirea, Înțelegerea, Voia. Cu pomenirea se aseamănă lui Dumnezeu-Tatăl, cu înțelegerea lui Dumnezeu-Fiul, cu voia lui Dumnezeu-Duhul Sfînt. Iar precum întru Sfînta Treime, măcar deşi sînt trei feţele, însă nu-s trei Dumnezei, ci Unul Dumnezeu, aşa şi în sufletul cel omenesc, măcar deşi sînt trei, precum s-a zis, sufleteştile puteri, însă nu-s trei suflete, ci un suflet.

Între chipul şi asemănarea lui Dumnezeu ce este în sufletul omenesc, deosebire pun sfinții Părinți: Vasile cel Mare în Hexaimeronul său în vorba a 10-a; Gură de Aur la „Facere" în vorba a 9-a; Ieronim în tîlcuirea cea de la Proorocia lui Iezechiil în cap. 28. Iar deosebirea este de acest fel: Chipul lui Dumnezeu primeşte sufletul în vremea zidirii sale de la Dumnezeu, iar asemănarea lui Dumnezeu într-însul se săvîrşeşte în Botez. Chipul în această socoteală, iar asemănarea în buna voire; Chipul întru stăpînirea de sineşi, asemănarea în faptele bune, precum şi Hristos în Evanghelie grăieşte: „Fiți asemenea Tatălui vostru Celui din Ceruri". Iar asemenea cu blîndețele, cu bunătatea, cu nerăutatea şi celelalte. Aşa o socoteşte Vasile cel Mare: „Să facem om (zice Dumnezeu) după Chipul nostru şi după asemănare: Pe una adică prin zidirea lui Dumnezeu o avem, iar pe alta prin bună voirea noastră o îndreptăm, în cea dintîi stare ne este nouă după Chipul lui Dumnezeu a fi, iar din buna voire ni se isprăveşte nouă după asemănarea lui Dumnezeu a fi. Şi iarăşi: Mie mi-a lăsat (Dumnezeu) ca adică după asemănare Dumnezeiască să fiu, deci pe cea după chip, o am ca să fiu cuvîntător, iar pe cea după asemănare ca să fiu Creştin. Să fiți (a zis Hristos) desăvîrşiți, precum şi Tatăl vostru cel Ceresc desăvîrşit este (Matei 5). Oare vezi, unde ne dă nouă Domnul, pe cea după asemănare? Acolo, unde ne asemănăm cu Dînsul, Care pe soarele Său îl răsare spre cei răi şi spre cei buni, şi plouă spre cei drepți şi spre cei nedrepți. De urăşti vicleşugul şi nu eşti pomenitor de rău, nepomenind învrăjbirile cele de ieri, de eşti iubitor de frați şi împreună pătimitor, te-ai asemănat lui Dumnezeu. De-i vei lăsa vrăjmaşului tău din inimă, te-ai asemănat lui Dumnezeu. Dacă în ce fel este Dumnezeu spre tine păcătosul, întru acel fel eşti şi tu spre fratele cel ce ți-a greşit ție, cu milostivirea te-ai asemănat lui Dumnezeu. Drept aceea, pe cea după Chipul (lui Dumnezeu) o ai, adică din ceea ce eşti cuvîntător, iar după asemănare te faci din ceea ce bunătatea o lucrezi". Pînă aici Sfîntul Vasile. Deci să ştim, cum că chipul lui Dumnezeu este şi în sufletul omului necredincios, iar asemănarea numai în creştinul cel îmbunătățit. Şi cînd ar greşi de moarte creştinul, atunci numai de asemănarea lui Dumnezeu se lipseşte, iar nu de chip. Şi măcar şi în munca veş-

nică de s-ar osîndi, chipul lui Dumnezeu acelaşi este într-însul în veci, iar asemănarea a mai fi nu poate.

Erau nişte eretici, care se numeau antropomorfiţi, de care pomeneşte Sfîntul Epifanie, cum că tîlcuind cuvintele acelea Dumnezeieşti: „Să facem pe om după Chipul nostru şi după asemănare, ziceau că Dumnezeu are trup, cap, barbă, mîini, picioare şi toate celelalte mădulare, şi cum că după acea asemănare a Sa l-a zidit pe om. Încă sînt şi acum oameni proşti, iar mai ales între rascolnici ca aceia, care o zic aceeaşi, ca şi cum Dumnezeu ar fi zidit după Chipul Său capul omului, şi barba, şi celelalte. Ci precum atunci antropomorfiţii erau fără de minte, şi între eretici socotiţi şi de la Biserică lepădaţi, aşa acum aceştia neînţelegători sînt şi ereticeşte socotesc şi de lepădarea de la Biserică vrednici sînt, ca cei ce nu ştiu şi nu cred, cum că Capul lui Dumnezeu şi Mîinile şi Picioarele nu erau materialnice trupeşti, ci nematerialnice duhovniceşti, care sînt Dumnezeiasca lui Tărie a toate şi Stăpînirea şi Puterea şi începătoria tuturor şi ţinerea a toate şi Fiinţa cea pretutindenea.

Iar pe antropomorfiţi îi dojeneşte Sfîntul Vasile cel Mare în Hexaimeronul său în vorba a 10-a, grăind către dînşii aşa: „Cum după Chipul lui Dumnezeu ne-am făcut, să ne curăţim inima cea necunoscătoare, înţelegerea cea nepedepsită, părerile pentru Dumnezeu cele neînvăţate. De ne-am făcut după Chipul lui Dumnezeu, deci care de un chip cu noi este Dumnezeu? Oare ochi sînt la Dumnezeu? Şi urechi, cap, mîini şi mădulare pe care şade? Pentru că se zice în Scriptură că Dumnezeu şade. Oare picioare sînt la Dînsul cu care umblă? Oare de acest fel este Dumnezeu? Depărtează nălucirea inimii cea necuvioasă, leapădă de la tine gîndul cel netrebnic Mărimii lui Dumnezeu. Neînchipuit este Dumnezeu, nealcătuit nu cu mărime (de stat) nefelurit, să nu năluceşti chip la Dînsul, nici să micşorezi jidoveşte pe Cel Mare, nici să-L cuprinzi pe Dumnezeu cu trupeşti cugete, nici să-L scrii împrejur cu mintea ta, pentru că necuprins este cu mărimea. Cugetă de cel mare şi marelui să-i adaugi mult mai mult şi celui mult încă şi mai mult şi pe cugetul tău să-l încredinţezi, cum că pe cele fără de sfîrşit nu le va ajunge. Chip să nu cugeţi, din Putere Dumnezeu se înţelege, nimic nu este de acest fel întru Dumnezeu în ce fel este întru noi, nu avem pe cel după Chipul lui Dumnezeu în chipul trupului nostru, pentru că stricîndu-se trupul, chipul se pierde, deci nu întru acest stricăcios nestricăciunea se închipuieşte. Trupul creşte, se micşorează, îmbătrîneşte, se schimbă, într-alt chip este în tinereţe, în alt chip în bătrîneţe, în alt chip este în buna petrecere, în alt chip în relele pătimiri, în

alt chip este temîndu-se, în alt chip veselindu-se, în alt chip este în pace, în altul în război, în alt chip este fața aceluia ce privegheazã şi în altul a celuia ce doarme. Deci cum poate să se asemene cel ce se schimbă cu cel neschimbat? Iar ceea ce zice: „Să facem pe om după Chipul nostru, pe cel dinlăuntru om îl zice. Pentru care şi Apostolul grăieşte: De se va strica omul nostru cel dinafară, ci cel dinlăuntru se înnoieşte în toate zilele" (I Cor. 4, 16). Deci înlăuntru avem omul, şi îndoiți oarecum sîntem, şi adevărată este ceea ce se zice, că înlăuntru sîntem. Pentru că eu după omul cel dinlăuntru sînt. Iar cele dinafară nu sînt eu ci ale mele sînt, căci nu sînt eu mînă, ci eu sînt cuvîntătorul suflet, iar mîna o parte a omului. Deci trupul cel omenesc o unealtă este a sufletului, iar omul este domnitor chiar numai după singur sufletul. Şi iarăşi zice: „Şi muierea are ființa cea după Chipul lui Dumnezeu, ca şi bărbatul, de o cinste cu firea, măcar de-i şi mai slabă cu trupul, ci în suflet puterea ei este, de vreme ce de o cinste îi este chipul după Dumnezeu". Pînă aici marele Vasile.

Dintru ale căruia cuvinte pot să se înțelepțească cei de acum noi antropomorfiți lipoveni şi să ştie, cum că Chipul lui Dumnezeu nu este în față, în ochi, în buze, în barbă şi în celelalte mădulare văzute ale trupului, ci în sufletul cel nevăzut şi cuvîntător, înțelegător, de sineşi stăpînitor şi fără de moarte.

Deci l-a zidit Dumnezeu pe om, țărînă luînd din pămînt, şi a suflat în fața lui suflare de viață şi se făcu omul în suflet viu.

Întru zidirea lui Adam era înainte închipuirea întrupării lui Hristos în pîntecele Prea Curatei Fecioare. Aşa socoteşte de aceea Sfîntul Ambrozie la Cuvîntul 38: „Precum Adam a fost zidit din feciorelnic pămînt, aşa Hristos din Maria Fecioara S-a Născut. Pentru că dacă pămîntul maica lui Adam, de nimeni nu era arat, nici semănat - şi a lui Hristos Maică Fecioară n-a cunoscut bărbat, nici semănare. Adam cu mîinile lui Dumnezeu din pămînt s-a zidit, Hristos prin Duhul Sfînt în Pîntecele fecioresc s-a închipuit. Amîndoi sînt lucrul Unuia Tatălui Dumnezeu, pe amîndoi îi lucrează Maica, fiecare din ei este fiu al lui Dumnezeu. Însă Adam zidire este, iar Hristos de o ființă împreună cu Tatăl de o fire Dumnezeu şi Ziditor este. Pînă aici Ambrozie.

Întrebare: Pentru ce a voit Dumnezeu să zidească pe om dintr-o materie atîta de proastă, din lutul țărînii?

Răspuns: Pentru două pricini: Una, spre ocara şi ruşinarea diavolului, ca văzînd atîta de proastă şi neputincioasă zidire suindu-se în Cerească cinstea aceea, din care acela a căzut, să se înfrunteze şi să se rumpă de zavistie; al doilea, ca omul ştiindu-şi prostimea sa, să nu se înalțe întru mîndrie.

Deci a numit Dumnezeu numele întîiului om Adam (Fac. 5, 2).

În limba evreiască, Adam se tîlcuieşte „om pămîntesc, ori rumân, de vreme ce din pămînt roşu este zidit (Roşietic sau în chipul aurului). Iar în cea grecească se înţelege; „micros cosmos", adică mică lume, căci din cele patru margini ale lumii celei mari şi-a luat numirea sa, de la răsărit, de la apus, de la miazănoapte si de la amiazăzi. Pentru că în limba greacă acele patru margini ale lumii se numesc aşa: Anatoli = Răsăritul; Disis = Apusul; Arktos = Miazănoapte; Mesembria = Amiazăzi. Din acele numiri greceşti, luînd cele dintîi, slova va fi ADAM. Deci precum, în numele lui Adam s-a închipuit lumea cea cu patru margini, pe care Adam cu neamul omenesc avea s-o locuiască, aşa întru acelaşi nume s-a închipuit Crucea lui Hristos cea cu patru margini, prin care avea mai pe urmă noul Adam - Hristos Domnul nostru, ca pe neamul omenesc locuitor în cele patru margini ale lumii, din moarte şi din iad să-i izbăvească.

Cele patru litere ale cuvîntului ADAM

La care vezi acest luminos chip aşa:

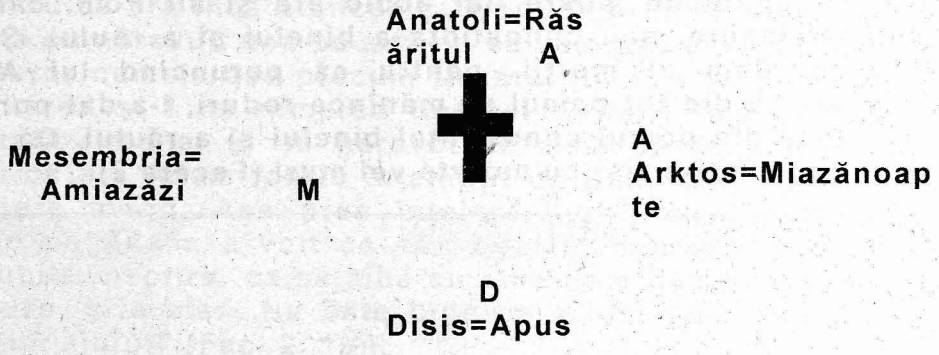

Ziua în care Dumnezeu a zidit pe Adam (precum mai înainte s-a pomenit) a şasea zi era, care de noi se numeşte Vineri.

Şi în care zi a zidit Dumnezeu fiarele şi dobitoacele, întru aceeaşi zi a zidit şi pe om, care cu dînsele se împărtăşeşte întru simţiri. Pentru că omul cu toată zidirea cea văzută şi nevăzută, cea materialnică zic şi duhovnicească, împărtăşire are. Cu cele nesimţitoare lucruri, are pe a fi. Cu fiarele şi cu dobitoacele şi cu toate jivinele adică pe a simţi, iar cu îngerii adică pe a înţelege. Însă nu cu îngerii fu zidit omul, ci cu fiarele şi cu dobitoacele, şi le este lor ca un împreună născut, căci că le este de o vreme şi prea mult se aseamănă acelora, precum de dînsul se grăieşte în Psalmi 48, 12: „Cu dobitoacele cele fără de minte şi s-a asemănat lor". Care lucru mai luminos

îl arată Sfîntul Ioan Gură de Aur, zicînd către om, în Cuvîntul către poporul Antiohiei la Prolog pe Februarie 6: „Cum voi putea să te ştiu pe tine, oare om eşti cu adevărat? Cînd mîniindu-te loveşti ca şi catîrul, nechezi ca şi calul spre muieri, te hrăneşti ca ursul, îţi îngraşi trupul ca şi taurul şi ca vierul, ţii minte răul ca şi cămila, răpeşti ca lupul, te mînii ca şarpele, vatămi ca şi scorpia, meşteşugeşti cu vicleşug ca şi vulpea, iar veninul vicleşugului îl păzeşti ca şi aspida şi ca vipera, urăşti pe oameni ca rîsul şi celelalte". Şi acest cuvîntel al lui Aristotel pentru om nu este mincinos. „Cum că între jivini nu este mai bună jivină decît omul, cînd s-ar cîrmui cu înţelegerea. Aşa, nu este mai proastă, cînd înţelegerii nu s-ar supune, pentru că atunci sălbăticia şi cruzimea omenească o întrece pe iuţimea tuturor fiarelor. Căci şi fiarele uneori de facerea de bine ce li se face lor se îmblînzesc, iar oamenii cei răi, mai cumpliţi sînt decît leoparzii, cărora cînd le faci bine, mai răi se fac".

Şi a luat Domnul Dumnezeu pe omul pe carele l-a zidit şi l-a pus în Raiul cel prea frumos, cel plin de negrăitele bunătăţi şi dulceţi, în cel cu patru pîraie de ape prea curate adăpîndu-se, întru carele în mijloc era Pomul Vieţii, din al cărui rod cel ce gustă, niciodată nu moare. Iar acolo era şi alt Pom, care se numea înţelegere, sau cunoştinţă a binelui şi a răului. Şi era acel pom, pom al morţii, pentru că poruncind lui Adam, Dumnezeu, ca din tot pomul să mănînce roduri, i-a dat poruncă să nu guste din pomul cunoştinţei binelui şi a răului. Că în ce zi de vei mînca (i-a zis) cu moarte vei muri (Facere 2).

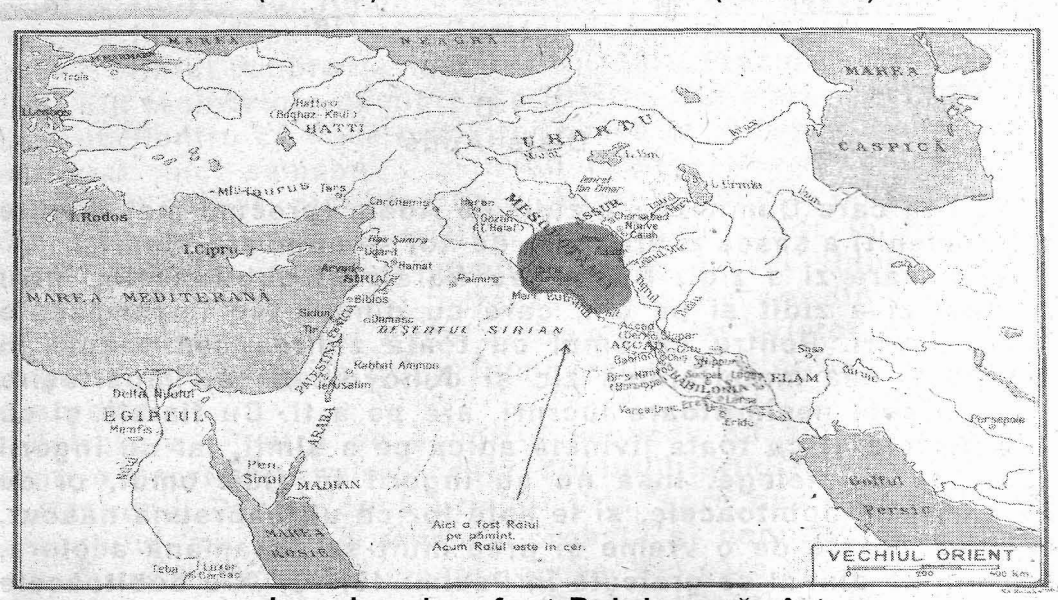

Locul unde a fost Raiul pe pămînt

Să luăm aminte: în Rai Pomul Vieții și Pomul Morții și în bunul locul cel sfînt s-a aflat pricinuirea răului, ca să se învețe omul ca pretutindenea să se ferească de rău, adică de căderea în păcat și întru sfințenie de ar fi și cu bunătăți viețuind, căci pretutindenea aproape este răutatea, păcatul zic, prin care omul se împiedică și cade. Bine ne sfătuiește Apostolul: „Celui ce i se pare că stă, să se păzească să nu cadă" (I Cor. 10, 12) și Psalmistul: „Greșealele cine le va pricepe?" (Psalm 18, 13).

Iarăși: Pomul vieții este a-ți lua aminte de sine, pentru că nu-ți vei pierde mîntuirea, nici nu te vei lipsi de veșnica viață, cînd îți vei lua aminte singur de tine. Iar pomul științei binelui și răului este iubirea de iscodire, care cearcă lucrurile altora, căreia îi urmează osîndirea aproapelui, iar osîndirii pedeapsa morții celei veșnice în iad. Pentru că cel ce judecă pe fratele său Antihrist este.

Deci a pus Dumnezeu pe Adam peste toate zidirile sale cele de jos, împărat și stăpîn, și i-a supus lui toate sub picioarele lui: oile și boii încă și dobitoacele pămîntului, păsările cerului și peștii mării, ca să le stăpînească pe ele. Și a adus la dînsul pe tot dobitocul și toată pasărea și fiara, blînde și supunîndule, pentru că era încă atuncea și lupul ca și mieluțelul, leul ca și găina cu năravul, una pe alta nu se vătămau și Adam le-a pus lor tuturor numele așa precum fiecărei jivine i se cuvenea și i se potrivea și i se nimerea fiecărei jivine numele, cu chiar adevărată firea ei și cu năravul ce avea să fie după aceea. Pentru că era Adam foarte înțelepțit de Dumnezeu, îngerească înțelegere avînd. Așa prea înțeleptul și prea Bunul Ziditor așezînd pe Adam, a voit ca să-i dea lui împreună viețuitoare spre iubita însoțire, ca să aibă cu cine de atîtea bunătăți să se desfăteze, și a zis: „Nu este bine ca să fie omul singur, să-i facem lui ajutor" (Fac. 2, 19).

Întru începutul facerii lumii, nu-i era bine omului fără de ajutătoarea muiere, pentru că atunci se cădea să se înmulțească neamul omenesc, iar acum umplîndu-se lumea de feluri de noroade, Apostolescul cuvînt pretutindenea se poartă: „Bine îi este omului a nu se atinge de muiere" (I Cor. 7, 1). Iar prin Așezămîntul cel Vechi se punea prin lege viața ceea ce era după trup, iar în Darul cel Nou viața cea după Duh se sfătuiește, acolo însoțirea se cinstea, iar aici neînsurarea se fericește. Cu cît mai ales singură fecioria cinstită este și slăvită, de care Sfîntul Ciprian zice în Cuvîntul pentru feciorie: „Fecioria este soră a îngerilor, dovedire a patimilor, împărătească a faptelor bune, și moștenire a tuturor bunătăților". Ci și în Vechiul Așezămînt au fost niște bărbați ca aceștia sfinți, care fără de însoțire și-au petrecut viața lor, și

fecioria lor din pîntecele de maică nestricată o au ferit. Unul ca acesta era Ilie, Elisei, Daniil şi cei trei Tineri şi Ioan Înaintemergătorul.

Şi a pus Dumnezeu în Adam somn adînc care împreună şi răpire îi era lui, întru care el vedea prin Duhul ceea ce se făcea, şi înţelegea taina însoţirii ce avea să i se facă lui, iar mai ales însoţirea cu Biserica cea a lui Hristos singur. Pentru că i s-a descoperit lui de la Dumnezeu (după a teologilor înţelegere) Taina întrupării lui Hristos, căci că i s-a dat lui cunoştinţă de Sfînta Treime şi de căderea ce s-a făcut îngerilor a înţeles şi de înmulţirea neamului omenesc ce avea să fie dintr-însul şi multe taine prin dumnezeiasca descoperire atunci a ştiut, afară de a sa cădere, care cu dumnezeieştile Judecăţi s-a tăinuit înaintea lui. Într-un minunat vis ca acesta, iar mai ales în uimire, a luat Domnul una din coastele lui Adam şi i-a zidit lui ajutătoare femeie, pe care Adam dacă s-a deşteptat din somn, văzînd-o a zis: „Iată os din oasele mele şi trup din trupul meu" (Fac. 2).

Deci precum întru cea a lui Adam din pămînt zidire, aşa întru a Evei cea din coastă, era înainte închipuire a întrupării lui Hristos celei din Prea Curata Fecioară, pe care şi Sfîntul Gură de Aur frumos o limpezeşte, grăind aşa în Cuvînt la Naşterea lui Hristos: „Precum Adam fără de femeie, femeie a adus, tot astfel şi Fecioara fără de bărbat, Bărbat a născut pentru Eva plătind bărbaţilor datoria, întreg a rămas Adam după scoaterea coastei trupeşti, nestricată a rămas şi Fecioara după ieşirea Pruncului dintr-însa". Întru aceeaşi a Evei zidire din coasta lui Adam, a fost o înainte închipuire a Bisericii lui Hristos, care din împungerea cea de pe Cruce a Coastelor lui avea să se alcătuiască. Aşa de aceasta Augustin tainic asemuieşte: „Doarme Adam, ca să fie Eva, moare Hristos ca să fie Biserica. Dormind Adam, se făcu Eva din coasta-i; murind Hristos, cu sulița I s-a împuns coasta, ca să curgă Tainele, cu care se împodobeşte Biserica".

Însă cu cuviinţă este a o şti şi aceasta, cum că în somnul acel uimicios al lui Adam, care în Triodul Postului, vineri în săptămîna întîia a marelui Post, la Vecernie în citirea cea de la Facere, uimire a fi se grăieşte, că se scrie acolo aşa: „A pus Dumnezeu uimire peste Adam şi a adormit", întru aceea măcar deşi i se descopere lui pentru întruparea lui Hristos, ci nu pentru răscumpărarea neamului omenesc. Că de i s-ar fi descoperit lui atunci şi de răscumpărare, apoi cu adevărat se cădea ca mai întîi să i se descopere lui pentru călcarea lui de poruncă.

Iar aici ni se cade a o şti şi aceasta, în ce fel era la statul trupului Adam şi Eva? Unii ţinîndu-se de evreiasca cuvîntare de

basme, li s-a părut că au fost uriaşi, dar n-au fost aşa, pentru că uriaşii după aceea au început a se naşte dintru fărădelegi. Cînd (precum în cartea Facerii, în cap. 6 scrie) fiii lui Dumnezeu, adică ai lui Set, văzură pe fiicele oamenilor, adică ale lui Cain, că frumoase sînt la podoaba feţei şi se amestecară cu dînsele nu după Bună Voia lui Dumnezeu. Atunci din patul lor cel fărădelege, au început a se naşte oamenii nu după măsura cea zidită de Dumnezeu, că sluţii, uriaşii ca nişte copaci şi oarecare năluciri, care arătau prin sine nebinecuvîntarea Dumnezeiască la un pat ca acela. Iar Adam cu Eva întru măsurat stat omenesc, de Dumnezeu s-au zidit, precum Sfîntul Ioan Damaschin mărturiseşte în Cartea 2 cap 14, zicînd: „A făcut Dumnezeu pe om, fără de răutate, drept, îmbunătăţit, fără de grijă, fără de scîrbă, cu toată bunătatea sfinţit, cu toate cele bune împodobit, ca oarecare a doua lume, mică, întru cea mare, înger altul, închinător amestecat (împreună cu îngerii lui Dumnezeu închinîndu-se) privitor al zidirii celei văzute, tainic al celei de gînd, împărat celor ce sînt pe pămînt, împărăţindu-se pentru înălţime, pămîntesc şi ceresc, vremelnic şi nemuritor, văzut şi înţeles cu mintea, în mijloc între mărire şi între smerenie, acelaşi duh şi trup". Pînă aici Damaschin. Deci este ortodox lucru a înţelege, cum că şi Hristos Domnul nostru, Noul Adam, vrînd să se îmbrace întru cel vechi, a luat pe sine trup întru toate asemenea la stat cu Adam cel dintîi, cu faţa, cu frumuseţea, cu vorba, cu umblarea, afară de păcat numai. La fel şi pe prea Binecuvîntată Maica Sa a voit a o vedea întru toate (afară de păcat) cu strămoaşa Eva de asemenea. Căci precum întru început a zidit Dumnezeu pe Adam, după Chipul Său şi după asemănare, în sufletul lui cel înţelegător, aşa întru anii cei mai de pe urmă, acelaşi Dumnezeu ni s-a arătat în trupul lui Adam, după trupesc Chipul aceluia şi după asemănare. Şi precum Hristos pe pămînt cu oamenii petrecînd, mai frumos era cu podoaba decît fiii omeneşti, şi Prea Binecuvîntată Maica Lui Prea Curata Fecioară, mai frumoasă era decît fiicele omeneşti, ca un Crin între spini, aşa a înţelege se cade şi pentru cei dintîi strămoşi ai noştri Adam şi Eva, cum că mai frumoşi au fost decît tot neamul omenesc, în măsura şi în frumoasa închipuire a statului şi a podoabei feţei lor. Pentru că nici nu era cu cuviinţă ca înţelegătoarea zidire a lui Dumnezeu, omul cel întîi însufleţit, să aibă nefrumoasă închipuire urieşească.

La noi încă şi la aceasta să luăm aminte: A cui naştere este mai cinstită? Oare a lui Adam sau a Evei? Adam s-a zidit afară de Rai, iar Eva în Rai; Adam din ţărîna pămîntului, Eva din coastele omeneşti - cu adevărat mai cinstită se vede a fi

naşterea Evei decît a lui Adam, însă femeia nu este mai cinstită decît bărbatul, ci mai ales şi supusă este bărbatului. Aici este învăţătura celor ce se mîndresc pentru bunul lor neam, cum că nu acela este bărbat mare şi cinstit, care de bun neam fiind, femeiască înţelegere şi inimă şi viaţă răzvrătită are, ci acela care este cu bună înţelegere şi îmbărbătat şi cu viaţa îmbunătăţit, măcar de este şi de prost neam.

Aşa Domnul Dumnezeu pe bărbat şi pe femeie întru a şasea zi zidindu-i, şi locuitori ai Raiului a fi, şi peste toate zidirile cele de jos a stăpîni rînduindu-i pe ei şi din desfătările Raiului (afară de pomul cel prin poruncă oprit) a se sătura poruncindu-le lor, şi binecuvîntîndu-le însoţirea lor care avea să fie aceea prin împreunarea trupească, zicîndu-le: Creşteţi şi vă înmulţiţi. S-a odihnit de toate lucrurile Sale în ziua a şaptea, nu ca şi cum ostenindu-Se S-a odihnit, pentru că Dumnezeu-Duhul cum putea să se ostenească? Ci ca înainte să rînduiască odihnă oamenilor dinspre cele dinafară lucruri şi griji, în ziua a şaptea, care în Vechiul Aşezămînt era Sîmbătă (care se înţelege odihnă) iar în Darul cel Nou, în locul aceleia s-a sfinţit ziua Duminicii, pentru învierea lui Hristos cea dintru dînsa.

S-a odihnit Dumnezeu de lucruri, ca de acum zidiri nouă să nu mai facă mai multe decît făpturile cele zidite, căci nu era trebuinţă de mai multe, ci destule s-a făcut, şi s-au săvîrşit toate făpturile cele de Sus şi cele de jos, însă nu s-a odihnit, nici nu se odihneşte, nici nu se va odihni Cel ce ţine şi ocîrmuieşte toate făpturile, drept aceea şi Hristos Domnul în Evanghelie a zis: „Tatăl Meu pînă acum lucrează şi Eu lucrez" (Ioan 5, 17). Lucrează Dumnezeu pornind cereştile alergări şi aşezînd prefacerile vremilor cele de bună trebuinţă şi întărind nemişcat pămîntul, cel pe nimic întemeiat şi scoţînd dintr-însul rîuri şi izvoare de ape dulci, spre adăparea tuturor făpturilor celor vii. Lucrează Dumnezeu nu numai pentru cele cuvîntătoare, ci şi pentru cele necuvântătoare jivini grijindu-se, păzindu-le, hrănindu-le şi înmulţindu-le. Lucrează Dumnezeu ţinînd viaţa şi fiinţa a tot omul cel credincios şi necredincios, a dreptului şi a păcătosului. Pentru că (precum grăieşte Apostolul) "Dintru Dînsul vieţuim şi ne mişcăm şi sîntem". Şi de ar fi luat Domnul Dumnezeu de la noi şi de la toată făptura Sa pe atotţiitoarea Mîna Sa îndată ar fi pierit, şi toată făptura de nimic s-ar fi făcut, însă pe toate acestea le lucrează Domnul fără de ostenirea Sa, precum şi oarecare din teologi de Dînsul grăieşte, Augustin: „Odihnindu-se lucrează şi lucrînd se odihneşte. Ziua Sîmbetei, a odihnei lui Dumnezeu de lucruri, înainte închipuia pe acea Sîmbătă ce avea să fie, întru care Hristos Domnul nostru, după ostenelile cele de bună voia Sa

pentru noi Patimi şi după săvîrşirea mîntuirii noastre celei de pe Cruce s-a odihnit în Mormînt!"

Iar Sfîntul Ambrozie, acele cuvinte: „S-a odihnit Dumnezeu de toate lucrurile Sale în ziua a şaptea" socotindu-le grăieşte la Cuvîntul 34 a Lînei celei rourate: „A făcut Dumnezeu cerul, ci nu citesc, cum că nu s-a odihnit după facerea Cerului; a făcut pămîntul, nici acolo nu s-a odihnit; a făcut soarele, luna şi stelele, nici acolo nu citesc cum că s-a odihnit Dumnezeu. Iar cînd l-a făcut pe om atunci s-a odihnit, avînd cui să-i ierte păcatele". Aici va zice cineva: Pentru ce dar lui Adam nu i-a iertat Dumnezeu păcatul, ci pedeapsă a pus asupra lui? Răspunsul Sfîntului Dorotei la Cuvîntul 1 „Pentru lepădarea lumii: „De vreme ce Adam nu s-a smerit înaintea lui Dumnezeu, nici n-a zis: Am greşit, iartă-mă! ci vina greşelii lui a pus-o asupra femeii, iar femeia asupra şarpelui, drept aceea prin dreaptă Judecata lui Dumnezeu se osîndiră". Bine grăieşte David: „Zis-am: mărturisi-voi asupra mea fărădelegea mea Domnului şi Tu ai lăsat păgînătatea inimii mele (Psalm 31, 6).

Deci erau Adam şi femeia lui goi amîndoi şi nu se ruşinau (precum acum pruncii cei mici nu se ruşinează) pentru că încă nu simţea în sine trupeasca poftă, care este început al ruşinii, nici de aceia ştia cineva şi singură nepătimirea lor şi nevinovăţia le era lor ca o îmbrăcăminte prea frumoasă. Căci care haină putea atunci să le fie lor mai frumoasă, decît singure curatele, fecioreştile, neprihănitele lor trupuri, cele cu a Raiului fericire împodobite, cu a Raiului hrană hrănite şi cu Darul lui Dumnezeu umbrite?

Diavolul pizmuind o fericită petrecere ca aceea a lor în Rai i-a înşelat pe ei în chipul şarpelui, ca să guste rodul din pomul cel cu Poruncă oprit. Şi mai întîi Eva a gustat, apoi şi Adam şi greşiră amîndoi greu, călcînd Porunca lui Dumnezeu şi îndată se dezgoliră de Darul lui Dumnezeu mîniind pe Dumnezeu Ziditorul lor şi şi-au cunoscut goliciunea lor şi înşelăciunea vrăjmaşului au priceput-o, că zicînd el către dînşii: „Veţi fi ca nişte Dumnezei", a minţit, fiind tată al minciunii (Fac. 3, 5). Pentru că nu numai nu cîştigară Dumnezeirea, ci şi ceea ce-o avuseseră o pierdură, căci de cele negrăite Dumnezeieşti Daruri s-au lipsit. Fără numai, întru aceea se arătă diavolul ca şi cum ar spune adevărul, întru aceea ce le-a zis: „Veţi fi ştiind binele şi răul!". Pentru că întru acea vreme cunoscură strămoşii noştri că bun lucru este Raiul şi petrecerea cea întru dînsul, cînd nevrednici de acela se făcură şi de acolo s-au izgonit. Cu adevărat bunul nu atîta se cunoaşte a fi bun, cînd îl are pe el la sine omul, ca şi cum întru acea vreme cînd îl pierde pe el. Au cunoscut răul pe care mai înainte nu-l ştiuseră, pentru că au

cunoscut golătatea, foamea, iarna, zăduful, osteneala, durerea, patimile, neputințele, moartea şi iadul. Pe toate acestea le cunoscuseră, cînd porunca lui Dumnezeu o călcară.

Iar cînd li s-au deschis ochii lor ca să-şi vadă şi să-şi ție golătatea lor, îndată au început a se ruşina unul de altul. Pentru că întru acelaşi ceas în care au gustat din pomul cel cu poruncă oprit, îndată din mîncarea hranei aceleia s-a născut în ei pofta trupească şi au simțit întru mădulările lor pătimaşa zădărîre, şi i-a cuprins pe ei ruşine şi frică, şi începură ca, cu frunze de smochin să-şi apere ruşinea trupului lor. Iar auzind pe Domnul Dumnezeu umblînd prin Rai întru amiazăzi, s-au ascuns de Dînsul, oareunde sub un copac, că acum nu mai îndrăzneau să se arate feței Ziditorului lor şi a cărui Poruncă n-o păziseră şi precum de ruşine aşa şi de cutremur mare cuprinşi fiind, se ascundeau de la fața Lui. Iar Dumnezeu cu Glasul Său chemîndu-i pe ei, şi înaintea feței Sale punîndu-i şi pentru greşeală întrebîndu-i, a hotărît asupra lor dreapta Sa Judecată, ca adică, din Rai izgoniți să fie ei şi din osteneala mîinilor lor, şi din sudoarea feței lor să se hrănească. Eva întru dureri să nască fii, Adam să lucreze pămîntul cel ce rodeşte ciulini şi mărăcini, şi amîndoi după lungă pătimirea cea rea a vieții acesteia să moară, şi în pămînt să se întoarcă cu trupul, iar cu sufletul în legăturile iadului să se ducă. Numai întru aceea i-a mîngîiat pe ei prea mult, căci le-a descoperit lor atunci răscumpărarea ceea ce la sfîrşitul veacurilor avea să fie omenescului lor neam prin întruparea lui Hristos. Pentru că a grăit Domnul pentru femeie către şarpe, cum că sămînța ei va sfărîma capul lui, înainte i-a spus lui Adam şi Evei, că din seminția lor se va naşte Prea Curata Fecioară, pierzătoarea blestemului lor, iar din Fecioară se va naşte Hristos, Care cu Sîngele Său îi va răscumpăra pe ei şi pe tot neamul omenesc din robia vrăjmaşului şi din legăturile iadului scoțîndu-i, iarăşi Raiului şi Cereştilor locaşuri îi va învrednici, iar diavolescul cap îl va călca şi-l va zdrobi desăvîrşit.

Rabinii jidoveşti, iar cu dînşii şi din cei de acum oarecare socotesc că greşeala lui Adam în Rai, sub chipul Pomului celui ce se zice de Poruncă oprit, ar fi amestecarea trupească cu muierea. Ci cea de obşte potrivită înțelegere a sfinților Părinți şi a tuturor cu întemeiere întăreşte, cum că Adam şi Eva în Rai în feciorie curată pînă la izgonirea lor petrecură. Căci ca mai înainte de călcarea poruncii lui Dumnezeu, nu-şi cunoşteau goliciunea lor, nici poftă nu era întru dînşii, precum mai înainte s-a zis, iar după călcare măcar deşi îşi cunoşteau a lor goliciune şi pofta întru sineşi o simțise, ci se ruşinau unul de altul, iar încă şi frica şi spaima căzînd pe dînşii, nu ştiau ce vor

face, nici nu avură ei atunci vreme spre trupească împreunare, venind îndată cu groază Dumnezeu şi strigînd: Adame, unde eşti? (Fac. 3).

Şi i-a izgonit Dumnezeu pe Adam şi cu Eva din Rai, şi i-a sălăşluit pe ei în preajma Raiului, ca să lucreze pămîntul din care s-au luat; şi a pus Heruvim cu sabie de văpaie ca să păzească Raiul, ca să nu mai intre încă omul în Rai, sau vreo fiară, sau diavolul.

Este a multora iubitoare de iscodire cercare: Cît a petrecut Adam în Rai, şi în care zi şi ceas a fost căderea lui şi izgonirea? Şi feluri de cercetători în multe chipuri de aceia umbros se asemuiesc. În Triodul postului la Duminica Brînzei în Sinaxar, se scrie aşa: În ziua a şasea s-a zidit Adam cu Mîna lui Dumnezeu, şi luînd porunca, a vieţuit în Rai pînă la al şaselea ceas, apoi călcînd porunca, s-a izgonit de acolo.

Sfîntul Teofilact în tîlcuirea Evangheliei cea de la Matei cap. 27 grăieşte aşa: „În ziua a şasea (adică Vineri) omul zidit fu, şi în ceasul al şaselea a mîncat din pom, pentru că acesta este ceasul mîncării. Iar Domnul înnoind pe om şi greşeala lui îndreptînd-o, în ziua a şasea şi în ceasul al şaselea, pe Lemn se pironeşte".

Gheorghe Chedrinul scriitorul de istorii ţarigrădeanul (Constantinopol) scrie aşa: Unii povestesc cum că în ceasul al treilea (în ziua a şasea) (adică Vineri) Adam zidit a fost, în ceasul al şaselea a greşit, iar întru al nouălea ceas s-a izgonit. Şi cei ce o povestesc aceasta îşi întăresc părerea lor cu aceasta, că adică în ceasul al şaselea Domnul nostru pironit fiind pe Cruce, în ceasul al nouălea a murit pentru noi. Încă îi socotesc pe aceia că şi din aceasta s-au adus întru acea părere, că adică întru amiazăzi a venit Domnul la Adam şi la Eva, fiind ei ascunşi. Ci vremea cea de trei ceasuri, în care Adam în Rai a petrecut, este foarte scurtă şi nu-i de crezut. Căci cum putea Adam ca în acele trei ceasuri să pună numele tuturor fiarelor şi dobitoacelor, păsărilor şi tuturor jivinelor? Şi cînd a putut ca în vreme de trei ceasuri să cerceteze toată frumuseţea Raiului şi să se îndulcească din hrana tuturor pomilor pînă la săturare şi să doarmă? Cît şi femeia, dormind el, zidită din el a fi, ci şi diavoleasca pizmuire cea asupra omului şi meşteşugită venire a şarpelui la Eva şi vorbirea, şi amăgirea? La toate acestea mai multă vreme trebuia decît trei ceasuri. Aceasta adevărată este, cum că în ziua a şasea, adică Vineri şi în ceasul al şaselea a fost greşeala Strămoşilor noştri în Rai, şi în ceasul al nouălea izgonirea, ci nu chiar întru aceeaşi Vineri întru care şi zidiţi au fost, ci mai pe urmă în altă Vineri a fost aceea".

Acelaşi Gheorghe Chedrinul grăieşte: „Unii din cei mai vechi ziseră că în anul al şaptelea se făcu greşeala lui Adam, ca şi cum şapte ani viețuind în Rai, au călcat porunca lui Dumnezeu, în luna şi în ziua aceea întru care mai înainte de acei şapte ani fu zidit".

În Sinaxarul ce s-a zis mai înainte a lăsatului sec de brînză, se pomeneşte de Filon evreu, care a scris că o sută de ani a fost petrecerea lui Adam în Rai.

Iar din apuseni oarecare umbros socotesc, cum că a doua zi Adam după zidirea sa a greşit şi s-a lipsit de Rai: Vineri zidit fu, iar Sîmbătă a căzut şi s-a izgonit.

Alții scriu că în ziua a opta, Adam după zidirea sa, Porunca lui Dumnezeu călcînd-o, s-a şi izgonit, zicînd ei cum că o săptămînă întreagă s-a îndulcit de bunătățile Raiului. Vineri zidit fu, iar în cealaltă Vineri amăgindu-se a căzut.

Alții ziseră că la patruzeci de zile după zidirea lui Adam i-a fost greşeala lui în Rai, drept aceea şi Hristos Domnul patruzeci de zile a postit, pentru neînfrînarea cea din Rai a lui Adam, care ca şi cum se făcuse la patruzeci de zile,

Iar alții spun, că a fost aceea după treizeci şi trei de ani, precum mai pe urmă şi Hristos Fiul lui Dumnezeu, Născîndu-se din Prea Curata Fecioară, atîția ani a petrecut pe pămînt scoțînd pe neamul omenesc din căderea lui Adam.

Deci noi cea atîta de multă neunire a celor mulți văzînd-o, nu ispitim mai mult tainele pe care Duhul Sfînt în Dumnezeiasca Scriptură le-a tîlcuit.

Încă nu numai pentru acea vreme întru care Adam în Rai a petrecut, nu este înştiințare, ci şi pentru celelalte vremi, după a lui Adam din Rai izgonire, pînă la potop, pînă la Avraam, pînă la ieşirea lui Israil din Egipt, pînă la David şi pînă la Naşterea lui Hristos, nu puțină îndoire este. De vreme ce în hronografe multă neunire se află, precum şi îndată vom vedea.

ÎNŞTIINȚARE: pentru nepotrivitul număr al anilor: Oricine se îndeletniceşte întru citirea cărților istorice şi cu bună alegere socoteşte anii faptelor celor de demult, ştiută şi luminat văzută îi este acea mare între ani neunire, începînd de la Biblii, care Dumnezeieşti Scripturi se numesc, dintru care toți şi hronografe, povestitorii de istoriile cele de demult, ca nişte rîuri din izvoare au ieşit. Însă în numărările anilor nu se uniră şi nepotriviți s-au făcut. Pentru că altfel în Biblii şi altfel în hronografe se numără anii. Ci şi între hronografele acelea nu este unire, pentru că mulți în multe feluri socotind, unul aşa, altul într-alt fel numără anii. Deci scriind eu această cărticică o am înfățişat după Biblii cu Hronograful cel grecesc, tipărit ce se numea a lui Gheorghe cel cu porecla Chedrin care a viețuit

în Țarigrad (Constantinopol) întru împărăția ortodoxului împărat grecesc Isaac Comnenul. În cartea acelui Gheorghe se cuprinde un Sinopsis de Istorii de la începutul lumii pînă la împărăția lui Isaac. Iar cartea aceea în limba grecească şi latinească este tipărită în Paris la anul 1647. Lîngă aceea am adăugat cartea istorică a lui Dorotei Mitropolitul Monemvasiei, care din limba grecească pe cea slavonească, întru împărătească cetate Moscova, în zilele ortodoxului împărat Alexie Mihailovici, s-au tălmăcit de grecii Arsenie şi Dionisie. Încă am alăturat eu lîngă acelea şi ruseşti hronografe multe, şi am văzut cum că hronografele greceşti cu Bibliile nu se unesc în ani. Iar hronografele ruseşti - nici cu Bibliile, nici cu greceştile hronografe, nici singure între ele nu se potrivesc, încă şi cartea bisericească Triodul postului - facere a Sfîntului Teodor Studitul - nu se uneşte în ani cu Bibliile. Pentru că Joi, a doua săptămînă la Vecernie, în citirea de la Facere se scrie aşa: A trăit Adam (după izgonirea din Rai) ani-două sute treizeci şi a născut pe Set. Iar în Biblii în altfel: A trăit Adam o sută treizeci de ani şi a născut pe Set, şi îndată mergînd înainte toți anii din Biblii şi în hronografe, s-a făcut de acolo nepotrivire, pentru că în Biblii a început numărul anilor a se împuțina, iar în hronografe a se înmulți. Şi s-au aflat pînă la potop de la începutul lumii, după Bibliile ruseşti, două mii o sută şasezeci şi doi (2162) de ani, iar după hronografe - două mii două sute patruzeci şi doi (2242) de ani. Vedem încă şi a singure hronografelor neunirea: Grecescul hronograf Gheorghe Chedrinul, pînă la naşterea lui Avraam, de la începutul lumii numără trei mii trei sute doisprezece ani (3312), iar hronografele ruseşti numără trei mii trei sute douăzeci şi patru (3324) de ani; iar după Bibliile ruseşti, pînă la naşterea lui Avraam, vine a fi ani trei mii două sute treizeci şi patru (3234), la fel şi pînă la celelalte fapte ce au fost însemnate, în altfel se află în Biblii şi întru alt fel în hronografe se numără. Dintru care neunire şi deosebire, nu este înştiințare desăvîrşit, în care an, cu adevărat de la facerea lumii s-a născut Mîntuitorul nostru. Pentru că unii întrec cu numărarea anilor, iar alții nu ajung, precum aceasta se şi vede pe singură vremea Naşterii lui Hristos.

Aici trec alăturea neunirile şi nepotrivirile altor noroade, dintru care fiecare după ale sale Biblii şi după ai săi hronografi numărîndu-şi anii, scriu, precum cineva şi înțelege, într-alt chip evreii, într-altul romanii, într-altul alții. Şi pe cîți hronografi se află la celelalte popoare, pe atîtea feluri de despărțiri între numerele anilor. La aceia nu mi se cuvine mie a mă uita. Iar cercetarea slavoneştilor hronografe şi Biblii ni se cade nouă.

Deci, intrînd cu Dumnezeiescul ajutor întru povestirea celor de demult fapte, care după a lui Adam în Rai izgonire s-a făcut, întru început am judecat a pune Hronologia, adică numărarea anilor, care se începe de la Adam pînă la Naşterea lui Hristos. Însă aceasta una pentru cuprinderea în scurt a cărţii acesteia, iar alta, ca ştiută să fie cititorilor nepotrivirea anilor, care în Biblii şi care în hronografe se numără.

Cronologia sau numărarea anilor după Bibliile slavoneşti şi după hronografele cele scrise cu mîna ruseşti; la fel şi după cele greceşti şi romane, de la începutul Facerii lumii, pînă la Naşterea lui Hristos, întru care se arată nepotrivirea hronografilor şi se dovedeşte că nu este desăvîrşită înştiinţare, întru care an a fost Naşterea lui Hristos.

Socotesc că oricare va citi în cărticica aceasta de numărarea anilor se va mira de cea multă neunire între Biblii şi între hronografe întru numărarea anilor, care (precum ni se pare este) din cele prea vechi tălmăciri ale Bibliei în feluri de limbi, şi din cei mulţi scriitori, cu mîna (nefiind încă atuncea meşteşugul tipografiei) unul de la altul prescriind, au intrat greşelile. Deci să se pomenească aici cuvîntul Domnului nostru Iisus Hristos acesta către Sfinţii Apostoli: „Nu este al vostru a şti vremile şi anii, pe care Tatăl i-a pus întru a Sa Putere" (Fapte Ap. I, 7). Din care cuvinte ale Domnului şi nouă să ne fie încredinţată sfătuire, ca să nu iubim a iscodi la cercarea vremilor, ci folosul cel mai mult în cărţi să-l căutam decît în numărul anilor. Căci şi pentru sfîrşitul lumii, vrînd unii să ştie, li s-a zis de Domnul: „De ziua şi de ceasul acela nimeni nu ştie, nici îngerii cereşti, ci numai singur Tatăl Meu" (Matei 24, 36). Ca şi cum ar zice: „Toţi de înfricoşata Judecată să vă temeţi, în care an va fi aceea, să nu ispitiţi!" De asemenea şi pentru cele mai dinainte vremi a zice ne este: „Toţi cei ce citiţi Istoria Dumnezeieştii Scripturi cea din Biblii, a dreptilor bărbaţi, să urmaţi vieţii celei plăcute lui Dumnezeu, ca să vă învredniciţi părţii lor, iar celor răi să nu le urmaţi, ca să scăpaţi de pierzarea lor. Iar pentru anii cei ce Tatăl cel Ceresc i-a pus întru Puterea Sa, să nu foarte iscodiţi, ca nu iubitori mai mult de cercare decît cititori de Cărţi să vă arătaţi. Bine grăieşte Apostolul: „Pentru ani şi pentru vremi, fraţilor, nu ne este trebuinţă a scrie vouă" (V E Z I).

Numărul întîi care-i număr cu sutele şi cu zecile - nu se suie pînă la o mie - şi însemnează anii celor ce se pomenesc; iar numărul al doilea ce este şi cu miile, însemnează anii de la Facere.

ADAM, Facere 5:

	BIBLII	HRONOGRAF	ROMAN
După izgonirea din Rai, a născut pe Set în anul vieţii sale	130	230	130
Set a născut pe Enos, în anul vieţii sale	205	205	105
Anii de la Facerea lumii	335	435	235
Enos a născut pe Cainan în anul	190	190	90
Cainan a născut pe Maleleil în anul	525 695	625 595	225 395
Maleleil a născut pe Ared în anul	165 860	165 960	65 460
Ared a născut pe Enoh în anul	162 1022	162 1122	162 622
Enoh a născut pe Matusal, în anul	165 1187	165 1287	68 687
Matusal a născut pe Lameh, în anul	187 1374	167 1454	187 874
Lameh a născut pe Noe în anul	188 1562	188 1642	182 1086
Noe a născut trei fii în anii vieţii sale, pe Sim, pe Ham şi pe Iafet (Fac. 6).	900 2602	900 2142	900 1556
Iar după naşterea celor trei fii, Noe a trăit pînă la potop, ani	100	100	100
De la întîiul an al lui Adam pînă la potop, ani	2162	2242	1656
Potopul a fost la şase sute şi unu de ani (601) ai vieţii lui Noe.	2163	2243	1657
Iar de la Facerea lumii în anul Iar începîndu-se de la luna lui Martie anul Facerii lumii, a ieşit Noe din corabie la aprilie în 27	2164	2244	1658

de zile, întru care mai înainte de un an intrase.			
Noe după Potop a trăit trei sute cinzeci de ani (350) şi a murit. Toţi anii vieţii lui au fost nouă sute cincizeci (950).			
Sem a născut pe Arfaxad după Potop în anul (Facere, 11)	2	2	2
După aceasta a trăit întru naştere de copiii, ani trei sute treizeci şi cinci (335), romanii scriu cinci sute şi a murit (500)	2165	2245	1654

Se află un Cuvînt sub numele Sfîntului Gură de Aur „Pentru curte şi pentru şarpe" tipărit în „Marele sbornic moscovit", în care la foaia 455, la ceea parte scrie: Cum că în vremile acelea vechi, nici odinioară nu mureau copiii înaintea părinţilor, ci mai întîi părinţii. Deci aici socotind după Bibliile slavoneşti anii lui Noe şi ai lui Sem, după Potop se arată că nu Noe a murit înaintea fiului său Sem, ci s-a sfîrşit Sem înaintea tatălui său Noe, căci Noe a trăit după Potop 355 ani, iar Sem născînd în al doilea an după Potop pe Arfaxad a trăit 335 ani. Deci la acest, loc de crezut se pare a fi numărarea anilor cea după Bibliile romane care spun cum că Sem fiul lui Noe a trăit după Potop 500 ani. Iar Gheorghe Chedrinul Ţarigrădeanul scriitorul de istorii greceşti scrie, cum că Sem după moartea lui Noe a trăit 150 ani, la fila 11.

	BIBLII	HRONOGRAF	ROMAN
Arfaxad a născut pe Cainan, în anul vieţii sale	135 2300	135 2380	
În Bibliile romane nu este acest Cainan, şi se scrie aşa: Arfaxad a născut pe Salu şi a trăit ani			35
Cainan a născut pe Salu în anul, vieţii sale	130 2430	130 2510	
Salu a născut pe Ever, în anul vieţii sale	130 2560	130 2640	30
Ever a născut pe Falec în anul	134 2694	134 2774	34
Întru acea vreme a fost			

Falec a născut pe Ragav în anul vieţii sale	130 2824	130 2904	30
Ragav a născut pe Saruh în anul său	132 2956	132 3036	
Saruh a născut pe Nahor în anul	130 3087	130 3166	30
Nahor a născut pe Tarah, în anul	74 3165	74 3245	24
Tarah a născut pe Avraam în anul său	70 3235	70 3315	70
Gheorghe Chedrinul ţarigrădeanul, scriitorul de istorii greceşti, scrie că s-a născut Avraam în anul facerii lumii trei mii trei sute doisprezece (3312).			
Iar în hronografele ruseşti se scrie aşa: De la Adam pînă la Avraam 3324 de ani. Alţii trei mii trei sute douăzeci şi doi (3322).			
Avraam a luat de la Dumnezeu făgăduinţa, şi a ieşit din casa tatălui său, din pămîntul Haran, în anul de la naşterea sa şaptezeci şi cinci (75) (Fac. 12)	3310	3390	
Şi a născut pe Isaac în anul vieţii sale (Fac. 21)	100	100	100
Isaac a născut pe Iacob în anul vieţii sale	60 3395	60 3475	60
Iacob a născut pe Levi în anul vieţii sale		87 3562	
Şi a intrat în Egipt, avînd ani (Fac. 47)	130 3525		

Pînă aici după Bibliile slavoneşti, anii de la începutul Facerii lumii sînt ca adeveriţi. Iar ceilalţi sînt cu îndoială. Căci cîţi ani au petrecut Israilitenii în Egipt, nu este adeverire desăvîrşită în Biblii, în Faptele Apostolilor în cap, 7 se scrie ani 400; şi în trimiterea către Galateni în cap. 3, 430 ani; şi în cartea Ieşirii în cap. 12, la fel 430 de ani.

Iar hronografele ruseşti şi greceşti aceşti ani îi numără, începînd nu de la naşterea lui Iacob în Egipt, ci de la făgăduinţa lui Dumnezeu care i s-a făcut lui Avraam la 75 de ani

ai vieții sale, cînd i-a poruncit lui Dumnezeu să iasă din pământul şi din neamul şi din casa tatălui său. Şi ieşind Avraam împreună cu Sarra şi cu toate averile sale (Fac. 12) din pământul Caldeilor şi din Haran, au mers în pământul lui Hanaan. De la acea vreme, pînă la ieşirea poporului israilitean din Egipt, spun ei că să fie acei ani: 430.

A le ajuta se vede hronografilor, cartea leşirii în capitolul 12 zicînd aşa: I-au alungat pe ei (adică pe israililteni) egiptenii. Iar locuirea fiilor lui Israil care au locuit în pământul Egiptului şi în pământul lui Canaan, aceasta şi părinții lor, ani 430. Iar cînd pomeneşte de pământul lui Canaan, ca şi cum o adeverează aceá pomenire a acelor oameni, pe care strămoşii lor Avraam şi Isaac şi Iacob o au nemernicit înainte de a intra Iacob cu tot neamul său în Egipt.

Şi Apostolul în trimiterea către Galateni, în cap. 3 nu de la intrarea lui Iacob în Egipt, ci de la dumnezeiasca făgăduință care s-a făcut lui Avraam, se vede că numără acei 430 de ani, pînă la luarea Legii. Iar Legea s-a dat lui Moisi întru acelaşi an, întru care trecură Marea Roşie.

Deci numără hronografii anii aceia aşa:

De la Dumnezeiasca făgăduință lui Avraam pînă la naşterea lui Isaac 25 de ani.

De la naşterea lui Isaac pînă la a lui Iacob naştere ani 60.

A intrat Iacob în Egipt, avînd de la naşterea sa ani 130.

Pe aceşti ani la un loc adunîndu-i vei afla 215 ani.

Deci încă pe atîția ani 215, trebuie pînă la împlinirea celor 430, care după numărarea neamului lui Levi se împlinesc, care în cartea leşirii în cap. 6 se scrie aşa:

Levi a născut pe Gaad, Gaad a născut pe Amram, Amram a născut pe Moisi (leş. 6). Iar în care ani a născut unul pe altul, fac împărțire hronografii, (iar nu Bibliile) aşa:

	HRONOGRAF
Levi a născut pe Gad în anul vieții sale	45 3607
Gad a născut pe Amram în anul vieții sale	60 3667
Amram a născut pe Moisi în anul vieții sale	73 3740
Moisi a început a aduce certările la Egipt în anul vieții sale (leş . 7)	80 3820
Şi a scos pe popor începîndu-se anul	3821

Pe aceşti ani la un loc adunîndu-i, vor fi ani 215.

Şi în grecescul hronograf Gheorghe Chedrinul spune aşa, cum că Israilitenii de la intrarea lui Iacov în Egipt, au fost în robia Egiptului ani 215 (Fila 35 şi 50).

Deci împreunînd cu aceşti ani ce sînt de la Dumnezeiască făgăduinţa lui Avraam, pînă la intrarea lui Iacob în Egipt, vor fi anii deplin 430.

Altă numărare este a celor 215 ani de la intrarea lui Iacob în Egipt pînă la ieşirea poporului din Egipt, întru acest fel (Chedrin, fila 42).

Iacob intrînd în Egipt, a trăit ani 17 şi a murit.

Iosif după moartea tatălui său trăind ani 53 a murit.

De la moartea lui Iosif (după spunerea grecescului hronograf Gheorghe Chedrinul) pînă la naşterea lui Moisi, au trecut ani 65.

Moisi săvîrşindu-se de la naşterea lui 80 de ani, a scos pe popor din Egipt.

Şi aceşti ani la un loc împreunîndu-i vei afla anii 215.

După trecerea prin Marea Roşie

	BIBLII	HRONOGRAF	ROMAN
A povăţuit Moise pe popor în pustie ani	40	40	40
De la Adam pînă la Moisi ani (Adrihom fila 213) - Isus al lui Navi cel din seminţia lui Efrem, după sfîrşitul lui Moise, îndată s-a pus povăţuitor poporului şi i-a dus pe ei în pămîntul făgăduinţei. Iar cîtă vreme l-a povăţuit pe Israil nu este adeverire desăvîrşit, de vreme ce în Biblii nu se află scris. Grecul Gheorghe Chedrinul, la fel şi hronografii ruseşti scriu ani		3860	
Iar alţii numai 5 ani. Iar socotitorii de ani ai limbii romane nu se unesc între sine; Unii zic, ani		27	
		7	7
Alţii			17
Alţii			18
Alţii cu ai noştri uniţi			26
Iar alţii			27
			32

(Aceasta o susţin romanii: Adrihom, Gagnei şi Alstedie,

Stratem, Belarm, Augustin, Funcție şi Carion).

Fiecare după a sa socoteală numără anii cei ce sînt puşi în Biblii şi în cele romane.

După moartea lui Isus al lui Navi, căpetenie a fost în războaie semința ludei, iar povățuitor (după spunerea lui Chedrin, cap. 83 şi Isus Navi 24) a fost Caleb, cel ce era din semința ludei.

În Biblii în cartea lui Isus al lui Navi, în capul cel de pe urmă şi în cartea Judecătorilor în cap. 2 se scrie: Cum că după moartea lui Isus, îl povățuiau pe poporul israilitenilor bătrînii. Deci a înțelege ne este, că între acei bătrîni era cel mai întîi Caleb, ca un mai bătrîn cu anii decît toți care din oamenii cei ce ieşiseră cu Moisi din Egipt şi în pustie în cea de 40 de ani umblare au murit, el unul după Isus între cei vii rămăsese.

Iar cîți ani, de bătrîni se povățuia poporul israilitenesc, după sfîrşitul lui Isus, de aceasta în cărțile acelea nu se scrie, ci numai se înştiințează, cum că trăiră multe zile după Isus, însă hronografii, după a lor înțelegere şi ani află, ci nepotriviți.

Hronograful lui Dorotei Mitropolitul Monemvasiei, cel tălmăcit din limba grecească în cea slavonească, de Arsenie şi Dionisie grecii, în loc de semința ludei socotind a fi oarecare față, luda numindu-se, îl spune pe acela că a fost 60 de ani judecător.

Hronograful ce se cheamă Spaski Iaroslavski scrie aşa:

ROMAN HRONOGRAF BIBLII	
După Isus, judecător întîi a fost luda cu bătrînii ani	18
Alți hronografi greceşti, luda şi Caleb pe acelaşi a fi socotindu-l, spun de el că după Isus a fost întîi judecător întru Israil, şi L-a judecat ani	23
Fila 29, Adunarea în scurt de Istorii, a lui Gheorghe Chedrinul țarigrădeanul, tipărită în greceşte la Paris, la anul 1647 spune că după Isus al lui Navi, întîi povățuitor poporului a fost Caleb, ani	30
La fel şi hronografii limbii romane, nu cu o unire numără anii unii de la moartea lui Isus al lui Navi pînă la Godoniil, cel numit de dînşii întîi judecător lui Israil, numără ani (Vezi Belarm, Carion)	10

Alţii			17
Iar Iosif istoricul evreu			18
Acarion cronicul scrie, ani			23
Iar în Biblii fără de ani se scrie aşa, la Judecători 2: „După aceasta tot neamul acela s-a adaus către părinţii lor, şi s-a sculat alt neam care nu cunoştea pe Domnul. Şi făcură fiii lui Israil rău înaintea Domnului Dumnezeu, pentru că L-au uitat pe El şi se închinară lui Baal şi Astartelor şi lui Astafor, idolilor. Şi s-a mîniat cu iuţime Domnul asupra lui Israil" (Isus Navi 24) şi i-a dat pe ei în mîinile lui Eglom regele Siriei şi robiră lui, ani	8	8	8
Godoniil a fost judecător israilitenilor ani	40		40
Îi robiră lui Eglom împăratul moabitelor, ani	18	18	18
Aod judecător fu poporului Israil, ani	80	80	80
Samegar după Aod a fost judecător, ci anii lui nu s-au pus în Biblii, şi-l socotesc pe dînsul că a judecat puţină vreme, numai cîteva luni. Iar Hronograful ce se numeşte Spaski Iaroslavski, acelui Samegar i-a pus ani		7	
Au robit după aceasta împăratului cananenilor, ani (Judec. 4)	20	20	20
Barac şi Debora, au judecat ani	40	40	40
Îi robiră lui Madiam, ani	7	7	7
Ghedeon a fost ani (Judec. 6)	40	40	40
Abimelec, fiul lui Ghedeon, ani	3	3	3
Tola, ani	23	23	23
Iair, ani	22	22	22
Le robiră filistenilor, ani	28	18	18
Eftae îi judecă, ani. Acest judecător a zis prin soli către împăratul Amoreilor: Că iată 300 de ani sînt de cînd oştindu-se luară pămîntul pe care vieţuiesc.	6	6	6
Esevon, judecător fu ani	7	7	7
Egleon, ani	10	10	10
Avdon, ani	8	8	8
Le robiră iar filistenilor, ani	40	40	40
Samson i-a judecat (Jud. 13), ani 20			
Emegar după Samson stătu, ci cîtă vreme acel Emegar a fost, în Biblii nu se scrie (Jud. 16)	20	20	20

Grecul Gheorghe Chedrinul, după Samson pune pe Şaman, şi că acel Şaman a ocîrmuit norodul, ani 1. Şi oare nu este acelaşi

Şaman carele şi Emerag. Hronograful lui Dorotei al Monemvasiei, după Emerag încă pe Mih judecător poporului a fi îl scrie, ci anii lui nu-i spune. Iar Hronografii cei ruseşti spun că după Samson n-a fost judecător în Israil, ani 40.

Pentru că pace aveau ei cu bărbaţii, şi fiecare făcea ceea ce era cu plăcere, ci nu se părea a fi aşa, pe care pricină îndată o vom vedea.

În cartea Judecătorilor lui Israil, după Samson şi după Emerag, se pun două Istorii, cea dintîi în capitolul 17 şi 18, pentru Mih şi pentru cel scobit idol. A doua istorie, în capitolul 19 şi 20 pentru femeia levitului cea silită de curvari, şi bucăţi fu zdrobită de bărbatul său, drept aceea s-a ridicat război în Israil asupra seminţiei lui Veniamin. Însă tîlcuitorii Dumnezeieştii Scripturi, pe amîndouă acele istorii, le socotesc că s-ar fi întîmplat după moartea lui Isus Navi, mai înainte de a lui Godoniil judecătorie în Israil, iar această înţelegere a tîlcuitorilor se înţelege aşa:

Idolul pe care din argint l-a scobit Mica s-a făcut în acea vreme, cînd nu desăvîrşit li se împărţise pămîntul seminţiilor lui Israil, şi îşi cerea seminţia lui Dan parte loruşi între celelalte seminţii, şi s-au trimis bărbaţi ca să iscodească pămîntul, unde seminţia lui Dan sălăşlui, care lucru nu era cu mulţi ani după moartea lui Isus Navi. Şi fu idolul acela începătură a închinării de idoli în Israil, pentru care mîniindu-se Dumnezeu, i-a dat pe ei în robie lui Eglom împăratul Siriei 8 ani. Apoi i-a izbăvit pe ei prin Godoniil judecătorul (Jud. 13).

Iar cealaltă istorie, pentru femeia levitului şi pentru războiul lui Veniamin, luminos se arată a fi după moartea lui Isus al lui Navi, nu cu multă vreme, de vreme ce întru acea istorie se pomeneşte Finees jertfitorul fiul lui Eleazar, nepotul lui Aaron, de care în cartea lui Isus Navi cap. 24 se scrie, cum că după moartea fiului lui Aaron, preotul Eleazar, care nu după multă vreme, după Isus Navi sfîrşindu-se, a fost preot Finees "în locul lui Eleazar tatăl său". Căruia preot, îi era oare cu putinţă ca pînă la atîţia ani să trăiască, cînd toţi judecătorii lui Israil se trecuse? Nicidecum! încă aceeaşi arătat se încredinţează şi din spunerea lui Gheorghe Chedrinul, cum că în zilele lui Samson s-a ales întru jertfire mai mare Eli preotul, şi a fost el al şaptelea arhiereu de la Aaron după dînsul Samuil proorocul. Aici arătat este că acea istorie, nu după a lui Samson moarte, ci după a lui Isus Navi, la cîţiva ani s-a făcut în zilele lui Finees preotul, care a fost al treilea arhiereu de la Aaron, nepot lui Aaron, iar nu în zilele lui Eli, care a fost de la Aaron arhiereu al şaptelea. Iar cum că acea istorie la sfîrşitul cărţii Judecătorilor s-a pus, nu-i de mirare, că şi în cartea lui Daniil, care pe larg

cu de-amănuntul scrie viața cea de mulți ani a lui Daniil, aproape de sfîrşit s-a pus istoria despre Susana, care a fost în zilele copilăriei Sfîntului (Daniil 13; I Regi 1).

După Judecătorii lui Israil, îndată povățuitor a fost poporului, în loc de judecător, Eli preotul, cel de-al şaptelea Arhiereu de la Aaron, care (Eli) în zilele lui Samson, întru acea treapta a Arhieriei se rînduise. Deci n-au fost israilitenii după Samson 40 de ani fără de judecătorii lui şi îndată au avut pe Emegar (pe care Gheorghe Chedrinul grecul îl numeşte Şaman), apoi au avut pe Eli preotul povățuindu-i pe ei. Iar ceea ce scrie la sfîrşitul cărții Judecătorilor, (Cap. 12) cum că nu era în zilele acelea împărat în Israil şi fiecare om, ceea ce-i era lui plăcută înaintea ochilor o făcea, acea scrisoare este cuviincioasă lîngă cele două istorii, pentru idolul lui Mih şi pentru femeia levitului, care istorii amîndouă, luminos am arătat că au fost nu după a lui Samson sfîrşit, ci după al lui Isus Navi, cînd pe popor îl povățuiau bătrînii şi puțini îi ascultau pe ei, fiecare după a sa voie viețuind, întru răzvrătire se abătuse.

În zilele preotului Eli s-a născut şi a crescut Sfîntul prooroc Samuil.

	BIBLII	HRONOGRAF GR	ROMAN
I Regi 1: Şi a fost Eli povățuitor poporului, ani	40	-	-
Hronografe ruseşti spun ani	-	20	40
I Regi 7: După aceea iarăşi au robit filistenilor	20	20	20

Samuil proorocul cu rugăciunile sale, prin minune l-a izbăvit pe poporul Israil din robia filistenilor şi a fost preot şi judecător poporului. Iar cîți ani i-a povățuit judecînd pe Israil, nu se scrie în Biblii, ci numai aceea se spune, cum că pînă la bătrînețe i-a povățuit, şi cînd a îmbătrînit a pus pe fiii săi în locul său (I Regi 8). Apoi a cerut poporul împărat şi le-a uns lor pe Saul.

	BIBLII	HRONOGRAF	ROMAN
Hronografii greceşti spun că stăpînirea lui Samuil a fost ani	-	30	-
Al Monemvasiei hronograf cu Gheorghe Chedrinul spun ani	-	35	-

Şi socoteşte cu rînduială Chedrinul anii vieții lui Samuil aşa:

În zilele preotului Eli, în anul al 4-lea al Arhieriei şi al judecătoriei lui, s-a născut Samuil Proorocul. În anul al 8-lea al vîrstei sale dat fu Samuil în Biserica Domnului. La 38 de ani, a început a fi judecător poporului. Şi a murit în al 70-lea an al vieţii sale, a fost preot ani 35. Pînă aici Chedrin.

Însă mai mult decît 70 de ani se pare a fi viaţa lui Samuil, căci şi după punerea împăratului Saul încă a mai trăit nu puţină vreme, precum arătat este în Biblii, în I Regi cap. 25.

Se află pe limba latinească hrolog, ce se numeşte Alstedius, acela de Sfîntul Samuil scrie: Cum că judecător a fost poporului 30 de ani singur, iar cu Saul împăratul 10 ani. Şi că încă alţii, anii stăpînirii lui Samuil, nu de la sfîrşitul preotului Eli încep a-i număra, ci de la sfîrşitul robiei filistenilor, cu care robiră israilitenii pe filisteni 20 de ani. Iar după sfîrşitul lui Eli preotul, măcar deşi a fost Samuil preot al Domnului, dar nu stăpînitor poporului. Pînă la acei 20 de ani. Iar după ce se slobozise din robie poporul, a început Samuil a le fi lor stăpînitor desăvîrşit şi i-a domnit 30 de ani şi mai mult, pînă la bătrîneţele sale. Arătată este aceasta din cuvintele fericitului Ieronim care zice aşa:

Din vremea în care lepădată fu preoţia lui Eli, pînă la stăpînirea lui Samuil, au fost 20 de ani nevoi şi robii. Pînă aici Ieronim. Deci a lua aminte ne este la aceste cuvinte ale lui, pînă la stăpînirea lui Samuil 20 de ani. Deci, nu de la moartea preotului Eli, ci de la sfîrşitul robiei celei de 20 de ani, stăpînirea lui Samuil s-a început şi mai adîncă i-a fost viaţa lui decît cei 70 de ani, de vreme ce şi după a lui Saul punere la împărăţie, încă a mai trăit lungă vreme.

HRONO GRAF

La Faptele Apostolilor în cap. 13, verset 20 se scrie cum că de la ieşirea din Egipt şi pînă la intrarea în pămîntul făgăduinţei, le-a dat lor Dumnezeu judecător, ca la patru sute cincizeci de ani (450), pînă la Samuil proorocul, şi de atunci şi-au cerut împărat şi le-a dat lor Dumnezeu pe Saul. 450

Ci după numărarea hronografilor mai mult decît 500 de ani se află. Gheorghe Chedrinul scrie aşa: De la moartea lui Isus Navi, pînă la moartea lui Samuil proorocul au trecut ani 610

De la Potop, ani 2120

De la Adam, ani 4482

Însă după hronografii ruseşti cei de acum se află într-alt fel; cel ce voieşte să numere.

Împăraţii israililiteni

Saul întîiul împărat, cîţi ani a împărăţit, nu este scris în cărţile împăraţilor. Iar în Faptele Apostolilor se pomeneşte în capitolul 13, că a împărăţit el ani 40. Ci acei 40 de ani (Biblie) ai împărăţiei lui Saul, tîlcuitorii Dumnezeieştii Scripturi şi hronografii cei de limbă romană îi împreunează cu anii lui Samuil, care nu numai mai înainte de Saul împăratul, ci şi în vremea împărăţiei lui Saul, a judecat pe Israil în toate zilele vieţii sale, şi grăieşte unul dintre dînşii aşa (Şaman): Samuil singur a fost judecător lui Israil, ani 23. Iar în anul 24 al judecătoriei sale l-a uns pe Saul la împărăţie. Cu Saul împreună judecător a fost ani 16 şi a murit, după răposarea lui a fost Saul la împărăţie 2 ani şi s-a sfîrşit.

Ioan Luntchin numără anii aşa: Întru al 10-lea an al stăpînirii lui s-a născut David.

În al 30-lea an al stăpînirii lui Samuil cerură Israil împărat.

Saul întîi a fost împărat israeliţilor, la 31 de ani ai stăpînirii lui Samuil.

Saul după doi ani ai împărăţiei sale urît se făcu lui Dumnezeu pentru neascultarea cea de la 33 de ani ai stăpînirii lui Samuil.

David în taină, în casa lui Iesse s-a uns spre împărăţie la 34 de ani ai stăpînirii lui Samuil.

David a omorît pe Goliat, la 35 de ani ai stăpînirii lui Samuil.

Şi a împărăţit David după 40 de ani ai stăpînirii lui Samuil, după ce murise acela.

Fila 85; la Belarmin romanul, întru al său Cronologiu scrie aşa: Samuil a stăpînit ani 20;

Saul a împărăţit ani 20.

Iar în hronograful grec Gheorghe Chedrinul, pe anii împărăţiei lui Saul îi rînduieşte aşa: în vremea lui Samuil a împărăţit Saul ani 20, iar după Samuil ani 20 şi aşa a fost împărăţia lui ani 40.

La III Regi 2" şi Chedrin fila 98 scrie: „David după

	BIBLII	HRONOGRAF	ROMAN
Saul a împărăţit, ani	40	40	40

Din mormîntul lui David aur şi foc".

Solomon a stătut, acela în anul al 4-lea al împărăției sale, a început a zidi Biserica Domnului.

Începutul Bisericii lui Solomon

În cartea III Regi cap. 6 se scrie cum că a început Solomon a zidi Biserica de la ieşirea fiilor lui Israil din Egipt în anul:

	BIBLII	HRONOGRAF	ROMAN
Iar hronografii ruseşti scriu aşa:	440	-	480
În anul de la Adam			4469
Altul, al Monemvasiei			4470

Iar de la ieşirea fiilor lui Israel din Egipt în anul 642 a început Solomon a zidi Biserica Sfînta Sfinților. Însă (acea numărare de ani a hronografilor, după adevărata socoteală nu se află dreaptă). Iar hronografii ruseşti cu Bibliile, în numărarea anilor, foarte nu se unesc.

Iar romanica nepotrivire cea din Biblii, cu ai noştri ani, la acest loc cei iscusiți socotitori, întru unire o aduc, zicînd: Că amîndouă acele numărări de ani bune sînt. Pentru că una (adică greceasca şi ruseasca numărare) începe de la intrarea israilitenilor în pămîntul făgăduinței, care a fost după cea de 40 de ani umblare cu Moisi în pustie. Iar alta, (adică cea romană) începe de la singură trecerea prin Marea Roşie, după care, 40 de ani erau umblători prin pustie, pînă ce au ajuns la pămîntul făgăduinței. Deci pe acei 40 de ani ai umblării prin pustie, către cei 440 de ani care sînt scrişi în Bibliile noastre adăugîndu-i, se fac 480.

Ci aceasta mai de mirare este, că în singure Bibliile Dumnezeieştii Scripturi, nepotrivită se află numărarea anilor. Pentru că la Faptele Apostolilor în cap. 13 este scris aşa: „Sculîndu-se Pavel şi făcîndu-le semn cu mîna le-a zis: Bărbați israeliți şi care vă temeți de Dumnezeu, ascultați: Dumnezeul poporului acestuia a ales pe părinții noştri şi pe popor l-a înălțat întru nemernicie în pămîntul Egiptului şi cu braț înalt i-a scos pe ei de acolo. Şi ca la 40 de ani i-a hrănit pe ei în pustie şi surpînd şapte limbi în pămîntul lui Canaan, le-a dat întru moştenire pămîntul lor, şi după acestea ca la 450 de ani, le-a dat lor judecători, pînă la Samuil Proorocul, şi de acolo au cerut împărat, şi le-a dat lor Dumnezeu pe Saul fiul lui Chiş, bărbat din seminția lui Veniamin, ani 40.

Aici să iei aminte cititorule: De la intrarea fiilor lui Israil în pămîntul făgăduinței, pînă la Samuil Proorocul numără Sfîntul

Apostol Pavel ani 450. Saul a împărățit ani 40. David a împărățit ani 40. Solomon în al 4-lea an al împărăției sale a început a zidi Biserica Domnului. Deci cum la III Regi în cap. 6 scris este că la 440 de ani de la ieşirea fiilor lui Israil din Egipt a început Solomon a zidi Biserica Domnului?

Deci ni se pare că aici este oarecare greşeală din vechime, din cei ce scriu şi prescriu, mai dinainte pînă ce nu era meşteşugul tipografiei. Pentru că se cade, ca ori la III Regi cap. 6 să adăugăm mai mulți ani, ori în Faptele Apostolilor să împuținăm anii.

Agni în Hronic, Cornelie romanii chibzuitori şi de ani numărători, socotesc şi greşesc: Că se cade în Faptele Apostolilor 13 în loc de 450 de ani, a număra 350 de ani.

Afară de o socoteală ca aceasta de s-ar pune aici la început: Să ne fie ştiut, cum că anii judecătorilor lui Israil, în altfel se numără, după părerea scriitorilor de ani, şi în altfel după înțelegerea tîlcuitorilor Dumnezeieştii Scripturi.

Scriitorii anilor numără, precum în Biblii este scris, punînd la rînd în număr şi acei ani, întru care au robit israeliții celor de alt neam, precum sînt aceştia:

Înaintea lui Godoniil au robit împăratului Siriei Husarsadem ani 8. După Godoniil robiră împăratului Moabului Eglom ani 18. Înaintea lui Barac au robit împăratului Canaanului ani 20.

După Barac au robit lui Madiam ani 7.

Înaintea lui Eftae au robit filistenilor ani 18.

Înaintea lui Samson iarăşi robiră filistenilor ani 40. Pe toți anii aceştia împreună numărîndu-i, vor fi ani 111. (Afară de cei 20 de ani întru care după Eli preotul, în zilele lui Samuil, au robit filistenilor).

Iar tîlcuitorii Dumnezeieştii Scripturi, pe acei ani, îi număra lîngă anii judecătorilor lui Israel aşa:

După bătrînii israililteni care ocîrmuiau poporul după Isus Navi, judecător a fost Godoniil fratele lui Caleb cel mai tînăr, care 40 de ani i-a judecat pe israeliteni (Jud. 2).

Întru anii aceluia, la începutul judecătoriei lui, au robit israilitenii împăratului Siriei, care lucru arătat este din Sfînta Scriptură, unde pentru Godoniil este scris: Veni spre dînsul Duhul Domnului şi a judecat pe Israil şi au ieşit la război împotriva lui Husaratem împăratul (Jud. 3). Aici a socoti ne este: Nu numai înainte de judecătorie a ieşit la război, ci mai întîi l-a judecat pe Israil şi după oarecare vreme a ieşit la război. Deci acei 8 ani întru care au robit israilitenii împăratului Siriei, se încheie o parte în anii cei de la sfîrşitul bătrînilor celor ce au fost înaintea judecătoriei lui Godoniil, iar alta în anii ce se începuse ai judecătoriei lui Godoniil. La care şi

hronograful lui Dorotei mitropolitul Monemvasiei se uneşte, spunînd că israeliţii în zilele stăpînirii lui Godoniil robiră împăratului Siriei şi se izbăviră prin Godoniil.

La fel şi pentru ceilalţi ani care între judecători se pomenesc de robia cea la alte seminţii a israeliţilor, a înţelege ne este, cum că o parte din cei trecuţi ani ai judecătorilor, iar alta în cei de faţă se încheie. Precum şi în zilele judecătoriei Deborei Proorociţa, ne este a vedea. Pentru că scris este în Cartea Judecătorilor la cap. 4, cum că Avin împăratul Canaanului a asuprit pe Israil foarte 20 de ani şi îndată adaugă Scriptura: Şi Debora Proorociţa a judecat pe Israil întru acea vreme, iară în zilele judecătoriei Deborei, a supărat împăratul Canaanului pe israiliţi 20 de ani, şi se încheie acei 20 de ani în acei 40 de ani ai Deborei.

Şi iarăşi pentru Samson, în cap. 15 la sfîrşit scris este: Că a judecat pe Israil în zilele filistenilor 20 de ani. Iar judecătoria lui Samson cea de 20 de ani, a fost sub stăpînirea filistenilor, măcar deşi se lupta cu dînşii. Care lucru mai luminos se poate vedea în acelaşi capitol mai sus, unde-i vorbesc lui Samson israilitenii: Oare nu ştii cum că ne stăpînesc pe noi filistenii? Pentru ce ai făcut aceasta? Deci aceşti 20 de ani ai lui Samson, n-au fost sub stăpînirea filistenilor, căci Samson nu putea cu totul să-i izbăvească pe ei de filisteni, ci numai o îmblînzea pe stăpînirea filistenilor, ca să nu supere prea tare pe popor, iar filistenii şi după sfîrşitul lui Samson stăpîneau pe israiliţi nu puţină vreme, măcar deşi Emerag, după Samson, îi smerise pe ei. Aşa după a tîlcuitorilor înţelegere de anii robiei, care în anii judecătorilor încheindu-se, se află numărul anilor mai mic (Jud. 16).

Pentru anii judecătorilor lui Israil aceştia sînt: Godoniil a judecat ani 40, Log 8, Debora ani 40, Ghedeon ani 40, Abimelec 3, Tola 23, Iair 22, Ieftae 6, Esevon 7, Eglon 10, Avdon 8, Samson 20, Eli preotul 40. Pe toţi aceşti ani numărîndu-i vor fi ani 339.

Aici să adaugi 7 ani ai voievodiei celei după Moisi a lui Isus Navi, 10 ani ai ocîrmuirii bătrînilor lui Israil care fu după Isus (pentru că atîţia ani ai lui Isus şi ai bătrînilor, cei vrednici de credinţă scriitori au scris) vei afla de toţi anii, pînă la Samuil proorocul 356 (Adrihom şi Belarm). Şi nu rău în Faptele Apostolilor, dacă în loc de 450 ai citi 350 măcar deşi prisosesc 6 ani, care de Apostolul nepomeniţi se află. Căci Apostolul nu chiar desăvîrşit numai 50 de ani după 400 sau după cei 300 de ani a fi întăreşte, ci mai înainte zice acest cuvîntel, „ca la" şi după aceştia ca la 450 de ani, adică sau mai puţin sau mai mult, pentru că aceea însemnează cuvîntelul „ca la".

Iar cînd în loc de 450 de ani vei pune 350 cu cei şase ani, să adaugi la acei 356 ani, 40 de ani ai lui Samuil cu ai stăpînirii lui Saul (încheind în anii lui Samuil şi acei 20 de ani, întru care, după Eli preotul au robit filistenilor israeliţii) iar încă şi ai împărăţiei lui David vei adăuga 40 de ani, şi trei ani ai împărăţiei lui Solomon, cu al 4-lea în care a început a zidi Biserica Domnului, vei afla că nemincinoasă este Scriptura, ceea ce în III Regi cap. 6 este scris, că la 440 de ani de la ieşirea fiilor lui Israil din Egipt (iar mai ales să înţelegi de la intrarea în pămîntul făgăduinţei a fiilor lui Israil care din Egipt ieşise) şi în al 4-lea an al împărăţiei sale a început Solomon a zidi Biserica Domnului. Iar încă de vei adăuga şi acei 40 de ani întru care după trecerea Mării Roşii, era poporul cu Moisi umblător prin pustie, vei afla (precum citesc în Bibliile romane) 480 de ani.

Aşa după înţelegerea tîlcuitorilor Dumnezeieştii Scripturi, acei ani se numără.

Iar după a hronografilor părere şi numărare mult mai mulţi ani pînă la Samuil se află: Căci pe ai singurei robii ani, cu care israilitenii în feluri de vremi, printre judecători, au robit vrăjmaşilor lor, împreună numărîndu-i, se află ani 111, pe care îi vei lipi la cei 339 de ani, ce purced de la începutul lui Godoniil (pentru că mulţi zic că acela a fost întîiul judecător) vei afla de toţi anii 450. Deci aici se poate înţelege, cum că amîndouă Scripturile acelea: Şi cea din Faptele Apostolilor (10) şi cea din cărţile Regilor, III Regi 6, fără de greşeală sînt. Căci atunci cînd zice Sfîntul Apostol Pavel că sînt 450 de ani ai judecătorilor întru Israil pînă la Samuil proorocul, să înţelegi că se numără de dînsul acei ani, după cea de obşte socoteală a hronografilor, care numără osebiţi anii robiei încheindu-i pe ei în anii judecătorilor. Iar cînd în cărţile Regilor, 440 (sau după Bibliile romane, 480) de ani, pînă la începutul Bisericii lui Solomon vei citi, să ştii că acea numărare este de acest fel, precum tîlcuitorii o pun, pe toţi anii robiei, în anii judecătorilor încheindu-i.

III Regi, 12; II Paralip. 3; III Regi 14; III Regi 15; fila 107 şi III Regi 22 spun:

	BIBL II	HRONOGRAF	ROMAN
Solomon a fost la împărăţie (III Regi 12,) ani	40	40	40
Roboam fiul lui Solomon (IIParalip. 3) ani	17	17	17

Abia fiul lui Roboam (III Regi 14) ani	3	3	3
Asa fiul lui Abia (III Regi 15) a împărățit ani	41	41	41
Gheorghe Chedrinul scrie 40 de ani, fila 107.			
Iosafat fiul lui Asie (III Regi 22) ani	25	25	25
Hronograful Monemvasiei scrie ani 42.			
Ioram fiul lui Iosafat (IV Regi 8) ani	8	8	8

În ştire să fie că Ioram în vremea vieții tătîne-său a fost împărat, căci tatăl său ducîndu-se la război spre ajutor lui Ahab împăratul lui Israil, pe fiul lui Ioram în Ierusalim împărat l-a numit. Pentru că un obicei ca acela era în vremile acelea de demult, de avea vreun împărat să iasă la război, mai numea împărat pe carele după sine voia să-l aibă, ca nu cumva ieşind la război să i se întîmple a muri, deci gata împăratul pe scaun să fie. După un obicei ca acesta împărățindu-se Ioram în zilele tatălui său, a împărățit cu tatăl său ani 4. Iar după tatăl său ani 4. Şi aşa s-au făcut opt ani ai împărăției lui.

	BIBLII	HRONOGRAF	ROMAN
Ohozia fiul lui Ioram a împărățit ani (III Regi 8)	1	1	1
Godolia maica lui Ohozia (IV Regi 11) ani	6	6	6
Chedrinul zice ani 8, fila 1078			
Ioas fiul lui Ohozia (IV Regi 12) ani	40	40	40
Pentru tirania acestuia vezi 2 Paralip. cap. 24.			
Amasia fiul lui Ioas (IV Regi 14) ani	24	24	24
Ozia care şi Azaria, fiul lui Amasia (IV Regi 15)	52	52	52
În zilele acestuia s-au început a fi Olimpiadele, spune Eusebie în Cronicul său.			
Ioatam fiul lui Ozia a împărățit ani	16	16	16

Gheorghe Chedrinul zice că în zilele acestui împărat s-au început Olimpiadele.			
Ahaz fiul lui Ioatam (IV Regi 16) ani în zilele acestuia s-a zidit Roma	17	17	17
Ezechia fiul lui Ahaz (IV Regi 18) ani	29	29	29

Doi ani a împărățit cu tatăl său, deci singur a fost la împărăție ani 27. Acest împărat Ezechia l-a ars pe şarpele cel de aramă şi Cartea lui Solomon cea de doftorie. Ai acestuia au fost cei trei Tineri în Babilon robiți. Şi Tobie în zilele lui a fost.

	BIBLII	GRAF	HRONO	ROMAN
Manase fiul lui Ezechia (IV Regi 21), ani	55		55	55
Acesta robit fu în Babilon şi iarăşi s-a întors.				
Ammon fiul lui Manase (II Paralip.33) ani	2		2	2
Alții zic			12	
În zilele acestuia era Midas împăratul Frigiei cu urechi de catîr.				
Iosie fiul lui Amon (IV Regi 23) ani	31		31	31
Ioahaz fiul lui Osie a împărățit 3 luni, care se numără la anii lui Iosie.				
Eliachim care şi Ioachim al doilea fiu al Iosie (IV Regi 23), ani	11		11	11

În zilele acestui împărat al Iudeii, Nabucodonosor, întîi asupra Ierusalimului a năvălit şi Sfîntul Prooroc Daniil şi pe cei trei Tineri i-a robit.

Iehonie, care şi Ioachim fiul lui Eliachim, a împărățit luni 3 şi zece zile, care luni şi zile se numără în al 18-lea cel de pe urmă an al împărăției lui Eliachim (IV Regi 24).

De la sfîrşitul lui Eliachim (carele şi Ioachim) şi de la robirea

la Babilon a lui Iehonie, se încep a se număra cei 70 de ani ai robiei Babilonului (II Paralip. 34). Pentru că dus fiind la Babilon Eliachim cu prea mulți prădați, a scris sfîntul Prooroc Ieremia la cei ce erau în prada Babilonului, înștiințîndu-i pe ei cum că 70 de ani au să petreacă acolo (Ieremia 29).

Iar hronografii ruseşti, nu de la prada lui Iehonie, ci de la a lui Sedechia încep a număra acei 70 de ani, care lucru se va arăta îndată.

	BIBLII	GRAFONOHR	ROMAN
Sedechia unchiul lui Iehonie, şi fiul lui Iosie, iar frate lui Ioahaz şi al lui Eliachim a împărățit ani Şi fu robit în Babilon.	11	11	11

Robia la Babilon cea de pe urmă şi risipirea Ierusalimului

În anul al treilea după prădarea şi risipirea Ierusalimului, s-a ars Biserica lui Solomon.

Gheorghe Chedrinul spune că Biserica aceea a stătut ani 442.

În Babilon au petrecut israeliții ani 70. Acei 70 de ani ai robiei poporului jidovesc şi ai petrecerii lor în Babilon, se numără nu, într-un fel.

Hronografii ruseşti încep de la luarea în robie a lui Sedechia şi de la cea desăvîrşită risipire a Ierusalimului. Iar cei romani de la a lui Iehonia (mai înainte de a lui Sedechia) ducere în Babilon, de la care şi Sfîntul Prooroc Ieremia de la acei 70 de ani a început a prooroci (Ierem 29). Iehonie la Babilon cu mulțime de popor mai ales dus fiind, stătu după dînsul în Ierusalim, Sedechia.

De aici încep romanii a număra anii robiei, ținîndu-se de sfîntul prooroc Ieremia.

	HRONOGRAFUL RUSESC	ROMAN
Sedechia a împărățit ani	11	11
În al II-lea an al împărăției sale dus fu în robia Babilonului de Nabucodonosor, şi Ierusalimul		

desăvîrşit risipit. De aici încep hronografii ruseşti a număra anii robiei. Nabucodonosor după risipirea Ierusalimului împărăţi ani, afară de anii aceia care mai înainte a împărăţit, pentru că de toţi anii împărăţiei lui în Babilon erau 43 de ani, sau precum alţii zic 44 de ani.	17	26
Evilmerodah fiul lui, ani	5	30
Baltazar fiul lui Evilmerodah, ani (Ierem. 27)	3	3
Darie a împărăţit în Babilon, ani afară de acei ani, în care a împărăţit în Midena,	17	2
Cirus a împărăţit în Babilon, ani	30	3

(Gheorghe Chedrinul scrie ani 32) afară de anii aceia în care mai înainte au împărăţit în Persida, (Aici hronografii romani sfîrşesc anii robiei).

Aici hronografii ruseşti sfîrşesc anii robiei jidoveşti zicînd, ca şi cum în al 30-lea an al împărăţiei sale Cirus ar fi slobozit pe Zorobabel, cu mulţime de oameni evrei la Ierusalim, să zidească Biserica Domnului, împotrivă este Bibliilor celor ce se zic, că în anul 1 al împărăţiei lui Cirus (iar nu în al 30-lea) slobozit să fi fost Zorobabel precum aceasta arătată este în cartea I Ezdra, în capitolul 1.

Aşa hronografii ruseşti şi romani, pe acei 70 de ani ai robiei evreieşti în Babilon, îi numără după anii împăraţilor babiloneşti, iar în Biblii nu sînt puşi anii împăraţilor acelora, cît a împărăţit Nabucodonosor, cît Evilmerodah şi Baltazar şi Darie şi Cirus, nicidecum nu se ştie, fără numai aceasta se ştie, cum că 70 de ani în robia Babilonului au petrecut evreii, pînă la întîiul an al împărăţiei lui Cirus.

După Cirus a stat Cambises fiul lui, care şi Ahaşveros, acelaşi şi Artaxerxes (cel întîi cu un nume ca acesta) în cartea I Ezdra în cap. 4 se numeşte. Acela a oprit a se zidi Biserica Domnului. Iar cîţi ani a împărăţit Cambises în Biblii nu este scris.

Apoi stătu Darie, altul cu acel nume, fiul lui Ghistaspis, acela în anul al doilea al împărăţiei sale a poruncit iarăşi să zidească Biserica Domnului în Ierusalim. Şi s-a săvîrşit Biserica în al şaselea an al împărăţiei lui Darie, precum scrie I Ezdra, cap. 7.

Iar în Sfînta Evanghelie se scrie: Cum că în 46 de ani s-a zidit Biserica aceea (nu că neîncetat aceea se zidea, ci prin multe

împiedicări pînă la atîția ani s-a întins (Ioan 2). Deci se poate a înțelege, că din întîiul an al împărăției lui Cirus în Babilon, în care a dat poruncă să se zidească Biserica, pînă în al şaselea an al împărăției lui Darius, întru carele an Biserica s-a săvîrşit au trecut 46 de ani.

După aceasta cîți ani a împărățit Darie al lui Histaspe, în Biblii nu este scris.

Iar cînd a împărățit în Babilon Artaxerxes (altul cu un nume ca acesta) la 20 de ani ai împărăției lui, slobozit fu Neemia paharnicul împărătesc, la Ierusalim ca să zidească zidurile *Ierusalimului (Neemia 2).*

După acest Artaxerxes nu se mai pomeneşte mai mult în Biblii de împărații Persiei (şi ai Babilonului) măcar deşi după cei mai sus pomeniți mulți erau, nici anii nu se scriu, pînă la moartea marelui împărat Alexandru Macedon (adică al grecilor) de la care începătură, în cărțile Macabeilor, numărarea anilor se începe, precum se vede la I Macabei cap. I, unde pentru Antioh împăratul cel cu porecla Epifanie se scrie aşa: A împărățit în anul 137 al împărăției greceşti, ci şi acea numărare de ani, numai în istoria Macabeilor se numără (I Macab. 1).

Deci de la sfîrşitul robiei aceleia, în care poporul evreu 70 de ani în Babilon petrecuse, pînă la Naşterea lui Hristos, cîți ani au fost, după Biblii a şti nu este cu lesnire, dar mai ales nici nu se poate, nescris fiind numărul anilor încredințat al împărăției împăraților Persiei, şi tăcuți fiind împărați mulți, care au fost după al doilea Artaxerxes, pînă la Alexandru cel Mare. Ci şi după sfîrşitul Macabeilor, nimic nu se scrie în Bibliile acelea, care erau pînă la Naşterea lui Hristos. Iar se scriu multe în hronografuri, ci nu în Biblii, şi cele scrise într-însele nu sînt toate de crezut, de vreme ce mulți hronografi, în multe lucruri ce se dovedesc de dînşii, iar mai ales în numărarea anilor nu se potrivesc.

Fără decît după şeptimile lui Daniil (Dan. 9), care de la înger i s-au spus lui, să se numere anii de la mutarea Babilonului pînă la Hristos. Ci şi întru acelea nu puțină nedumerire este, de vreme ce tîlcuitorii Dumnezeieştii Scripturi şi hronografii se contrazic pentru vreme, de la care vreme acele şeptimi se încep şi în care vreme se sfîrşesc. (Pentru că unii de acel început şi sfîrşit al şeptimilor lui Daniil) socotesc că se încep ele de la singură descoperirea aceea Dumnezeiască, care prin înger s-a făcut Sfîntului prooroc Daniil. Iar unii de la întîiul an al singurei stăpînirii lui Cirus, cînd acel împărat a poruncit să zidească Biserica Domnului (I Regi 1) şi a trimis la Ierusalim pe Zorobabel voievodul Iudeilor cu mulți oameni (II Ezdra 2). Alții de la al doilea an al împărăției lui Darie Histaspis, care iarăşi a

poruncit să zidească Biserica pe care o oprise împăratul Cambis fiul lui Cirus (I Ezdra, 6). Alții de la al şaselea an al lui Darie întru carele s-a săvîrşit şi s-a sfințit Biserica (II Ezdra, 7). Alții de la al 7-lea an al împăratului Artaxerxes, care după Darie a fost, cînd slobozit fu la Ierusalim Ezdra cu mulțime de oameni israeliți (II Ezdra, 8). Alții de la al 20-lea an al lui Artaxerxes, cînd acel împărat a poruncit să zidească zidurile Ierusalimului, şi a trimis la aceia pe Neemia Paharnicul (Neemia 2). Pentru că aşa în cartea lui Daniil cap. 9 este scris: „De la ieşirea cuvîntului, ca să se zidească Ierusalimul pînă la povățuitorul Hristos. Unii de la singură săvîrşirea zidurilor şi de la înnoirea cetății Ierusalimului, pe acele şeptimi ale lui Daniil le încep, care înnoire s-a întîmplat la 22 de ani ai lui Artaxerses. Iar şeptimile lui Daniil de toate se numără 70. Iar anii într-însele se cuprind 490. (Daniil 9).

La fel şi pentru sfîrşitul şeptimilor acelora, mulți nu se unesc. Pentru că unii socotesc că este sfîrşitul acelora în vremea Naşterii lui Hristos. Alții în vremea Patimii celei de bună voie a lui Hristos şi a morții Lui celei de viață făcătoare. Alții în vremea risipirii celei de pe urmă a Ierusalimului şi a pustirii lui celei desăvîrşite, care de Tit Vespasianul s-a făcut.

Deci în nişte lucruri ca acestea nepricepute, ca într-un loc cu multe învîrtituri, cum se poate afla, după Biblii, calea anilor cea dreaptă şi încredințată? (Labirint).

Ci şi de la singur începutul facerii lumii, pînă la Naşterea lui Hristos, după Biblii cu nelesnire este foarte a număra anii, tăcuți fiind la multe locuri anii, iar din altă parte neunindu-se, precum în numărarea aceasta s-a arătat.

Însă înțelegerea hronografilor ruseşti şi romani şi numărarea anilor acelora s-o punem de față.

Numărarea anilor de fa sfîrşitul celor şaptezeci de ani ai robiei în Babilon ce a fost Iudeilor, pînă la Naşterea lui Hristos, după anii împăraților Persidei (Persia), şi ai împăraților egipteni.

Împărații Persidei (Persiei)	HRONOGRAFII RUSEŞTI	ROMANI
Cirus a împărățit în Babilon, ani	30	3

Afară de anii aceia în care a împărățit în Persida, mai înainte de luarea Babilonului (Gheorghe Chedrinul spune ani: 32).

Sfînta Scriptură zice Ezdra 1, că în anul

întîi al singurei stăpînirii sale, a trimis pe Zorobabel în Ierusalim, ca să zidească Biserica Domnului, iar hronografii ruseşti zic, că în al 30-lea an, (iar nu în cel întîi) au făcut-o aceia.		
Cambis (I Ezdra 4) care şi Asver, şi Artaxerses (cel ce întîi cu un nume ca acela) în Sfînta Scriptură se cheamă, a împărăţit ani	8	6
Acela a Oprit a se zidi Biserica Domnului.		
Smerdis vrăjitorul a împărăţit luni 7.		
Darie Histaspe a împărăţit, ani	30	30
Acesta iarăşi a poruncit să se zidească Biserica Domnului, care s-a şi săvîrşit în al 6-lea an al împărăţiei lui.		
Xerxes fiul lui Darie, ani	28	20
Artaxerxes cel cu mînă lungă	41	40
Acesta în al 20-lea an al împărăţiei sale a trimis pe Neemia să zidească zidurile Ierusalimului.		
Darie cel poreclit Notos, a împărăţit ani	14	14
Xerxes al doilea, a împărăţit luni 2		
Logdian – luni 8		
Artaxerxes Minimom ţiitorul de minte, ani	40	43
Artaxerxes Ocus	26	23
Arses sau Arsamic	4	3
Iar Darie Codoman a împărăţit, ani	6	6
Iar în al şaptelea an, de Alexandru biruindu-se, de ai săi fu ucis.		
Alexandru cel Mare a biruit pe Darie, în anul împărăţiei sale (după hronograful roman) al 6-lea, iar după biruinţă a împărăţit acela ani (Corneliu şi I Mac. 1)		6
Şi de toţi anii împărăţiei lui au fost 12. Iar cel rusesc Sinopsis scrie, cum că Alexandru mai înainte de a birui pe Darie şi de a sfărîma împărăţia persească, a împărăţit ani 11. Iar după stricarea împărăţiei perseşti a împărăţit, ani	12	
După moartea lui Alexandru, voievozii lui şi-au împărţit loruşi împărăţia lui şi îşi puseră pe sineşi coroane, fiecare pe partea cea hotărîtă luişi, împărăţiră ei şi fiii lor după dînşii ani mulţi (I Mac. 1)		

Împăraţii egipteni

Ptolemeu cel cu porecla Leis, după moartea lui Alexandru, îndată a luat Egiptul şi a împărăţit în el, ani Alţii scriu, ani 44	42	42
De la acel Ptolemeu, şi ceilalţi împăraţi egipteni începură a se numi Ptolemei, precum de demult faraoni se numeau Ptolemeu Filadelfos, adică de frate iubitor, ani Alţii zic 47.	38	38
Acesta a rugat pe Eleazar Arhiereul Ierusalimului, să trimită la el prea înţelepţi bărbaţi, şi primi el 72 de bărbaţi, care îi tălmăciră lui Sfînta Scriptură, din evreieştile Biblii, pe limba grecească.		
„Ptolemeu Everglietul"	25	26
„Ptolemeu Filopator"	29	17
„Ptolemeu Epifanis" ani, şi luni 6	17	23
„Ptolemeu Filometor"	10	35
„Ptolemeu Fiscon" frate lui Filometor	8	26

După aceasta în hronografele ruseşti se pun împăraţii ca şi cum Egipteni, însă nu-s egipteni, ci Sirieni, care în Antiohia cea mare au împărăţit şi luaseră Ierusalimul de la egipteana stăpînire întru a lor putere. Pentru că între Egipt şi Siria fiind Ierusalimul, ca o pricină era în mijloc în războaiele cele dese ale împăraţilor egipteni, alteori cei sirieni împăraţi stăpîneau Ierusalimul, cu război unul de la altul apucîndu-l. Deci după cei ce înainte s-au zis egipteni Ptolemei, împăraţii sirieni, care au stăpînit Ierusalimul, în hronografele ruseşti ca şi cum egipteni se pun aceştia:

Împăraţii egipteni	HRONOGRAFII RUSEŞTI	HRONOGRAFII ROMANI
(I Mac. 3): Seleuc fiul lui Antioh celui mare, a stăpînit Ierusalimul, ani Acesta a trimis pe Eliodor să jefuiască Biserica Ierusalimului, care şi bătut fu de Îngeri.	20	12
(II Mac. 6): Antioh, cel cu porecla Epifanie, adică strălucit fratele lui Seleuc, a stăpînit ani Acela a muncit pe Eleazar bătrînul şi pe Solomonia cu fiii ei şapte Macabei.	15	12

Antioh fiul lui, ani	23	2
Aceşti trei împăraţi ai Siriei care stăpîniră Ierusalimul în hronografele romane, nu între cei egipteni ci între cei sirieni împăraţi, in osebit catalog se pun.		16
Iarăşi se încep egiptenii împăraţi: Ptolemeu, cel cu porecla Laturie, acelaşi şi Sotir şi se izgoni din împărăţie, ani		
Ptolemeu, ce se numea Alexandru, ani		10
Iarăşi Ptolemeu Laturie, la tron întorcîndu-se, a împărăţit ani		8
Pe aceşti doi Ptolemei hronografele ruseşti nu-i pomenesc, ci numai cele romane.	30	30
Ptolemeu ce se numea Avlitis, a împărăţit, ani		
Acesta a născut pe Cleopatra împărăteasa.		
Ptolemeu ce se numea Dionisie, mic copil după tată rămînînd, a împărăţit cu sora sa Cleopatra, ani	16	5
Cleopatra după fratele său, singură a împărăţit, ani	22	17
Cu fratele său a fost ani 5, singură 17, de toţi anii împărăţiei ei au fost 22, aşa numără cei romani. Aceasta biruindu-se de August Cezarul, s-a omorît pe sine prin muşcare de aspidă, că o aspidă vie la ţîţele ei a pus-o şi a murit.		
August cezarul Romei, în al 14-lea an, al împărăţiei sale, pe Cleopatra biruind şi egipteana stăpînire-împărăţie surpînd s-a făcut singur stăpînitor al lumii, şi a împărăţit după biruirea Cleopatrei pînă la Naşterea lui Hristos ani	28	
Hristos S-a născut la 42 de ani ai împărăţiei lui August, care era al 28-lea de la biruirea Cleopatrei.		

Altă numărare de ani

De la sfîrşitul celor 70 de ani ai robiei ce a fost în Babilon jidovilor, pînă la Naşterea lui Hristos, după anii domnilor şi al povăţuitorilor jidoveşti.	58	58
Zorobabel cel din seminţia lui David, slobozindu-se din Babilon, cu mulţime de popor evreiesc la Ierusalim, domn s-a făcut la evrei, ani („Belarmin şi Astedii" ani 32)		
Resa cel cu porecla Mosola, fiul lui Zorobabel („Belarmin şi Asterii" ani 46)	53	66
Ioan fiul lui Resin povăţuitor fu ani („Belarmin şi Astedii" ani 40)	36	53
Iuda cel cu porecla Hircan, cel întîi cu acel nume, ani (Astedii, ani 31)	14	14
În zilele acestuia, Alexandru cel Mare l-a biruit pe Darie.		
Iosif cel întîi, ani	7	7
Alexandru cel Mare se făcu monarh.		
Şimei Abnerul, povăţuitor iudeilor, ani	12	12
Maat Asar, ani	9	9
Haghei Arfaxad, povăţuitor a fost iudeilor, ani	10	10
În zilele acestuia s-au trimis 72 bărbaţi înţelepţi, de Eleazar Arhiereul, la Ptolemeu Filadelful împăratul Egiptului, ca să tălmăcească Sfînta Scriptură din limba evreiască în cea grecească.		
Eslim, care şi Agae Elie, ani	16	8
Naum Maslov, ani	20	7
Amos Sirah, ani	14	14
Matatie Siloa, ani	18	10
Iosif cel mai tînăr, ce s-a poreclit Arsis		60
Isus al lui Sirah a fost în anii aceia Ianne Hircan („Belarmin şi Astedii" ani 17)	16	16

Acesta era cel de pe urmă voievod al ludeilor în Ierusalim, din neamul lui David şi avînd război cu Antioh împăratul Siriei, cel cu poreçla Epifanis, s-a omorît de el.

După sfîrşitul lui Ianne cel de pe urmă voievod, nu era povăţuitor între iudei nu puţină vreme, şi multă alungare şi tiranie le era asupra de la Antioh, şi Arhiereii răpeau stăpînirea unul de la altul cu plată şi cu sila. Şi erau tulburări şi zarve mari în Ierusalim, pînă ce i-a ridicat Dumnezeu pe acei bărbaţi viteji, din neamul leviţilor, care se numeau Macabei; aceia cu armele au izbăvit pe iudei din mîinile şi de sub jugul tiraniei.

Macabeii	HRONOGRAFII RUSEŞTI	HRONOGRAFII ROMANI
Matatia Macabeul, povăţuitor şi Arhiereu a fost ludeilor, ani		1
Aceasta este de la Cornelie Alapida în Predoslovie la Cartea Macabeilor. (Alstedii pune 3 ani, şi a murit)		
Iuda Macabeul fiul lui Matatia, povăţuitor şi Arhiereu, ani		6
Ianatan Macabeul, fratele ludei, povăţuitor şi Arhiereu, ani (Alstedii şi Strateman, ani 18)		14
Simon fratele lui Ionatan şi al ludei, povăţuitor şi Arhiereu, ani (Alţii - 8).		7
Ioan Hircan, fiul lui Simon, povăţuitor şi Arhiereu, ani (Aceasta la Carion, Stratem, Belarmin şt Alstedii) (Andrihomii şi Belarmin, ani 26).		31

În anii aceia s-au sculat între ludei trei eresuri: al Fariseilor, al Saducheilor şi al Essenienilor.

Iarăşi împăraţi în Ierusalim	HRONOGRAF
Aristobul fiul lui Ioan Hircan, întîiul după robia Babilonului, împărat împreună şi Arhiereu, ani	1
Annie, carele şi Alexandru, frate mai mic al lui Aristobul, a împărăţit ani	27

A lăsat după sine doi fii, pe Hircan şi pe Aristobul

Alexandra, care şi Soloma se numeşte, femeia lui Anie Alexandru, după bărbat a împărăţit ani 4

Hircan după moartea maicăsi a împărăţit 3 luni şi se izgoni de fratele său Aristobul. 3

Aristobul izgonind pe Hircan cel mai mare frate, a împărăţit, ani

(Alstedii pune ani 5)

A venit Pompei voievodul Romei cu putere de oaste, şi a prins pe Aristobul împăratul ludeii, cu doi fii ai lui, cu Antioh şi cu Alexandru, şi la Roma i-a trimis, şi a luat Ierusalimul, şi pe toată ludeea a supus-o împărăţiei romane şi birnici i-a făcut. Şi lui Hircan celui mai mare frate al lui Aristobul, stăpînirea Ierusalimului i-a încredinţat. Hircan acum iarăşi sub stăpînirea cea romană a petrecut în împărăţia ce slăbise a ludeilor, împreună şi în Arhierie, nu ca un împărat stăpînind, ci ca un birnic stăpînindu-se, slujea Cezarului, ani 22

(Alstedii pune 23)

Alexandru, fiul lui Aristobul cel mai tînăr, fugind de la romani şi putere adunînd a izgonit din Ierusalim pe unchiul său Hircan, şi petrecu, ani 3

Apoi s-a prins iarăşi de romani şi în Antiohia morţii s-a dat.

Iar Antioh cel mai mare fiu al lui Aristobul şi fratele lui Alexandru, cel mai de pe urmă din neamul Macabeilor, împărat al Ierusalimului fu, ani 4

(Alstedii şi Funcţii pun 1 an)

Acesta de Irod ucis fiind, a încetat cu totul stăpînirea evreiască (Fac. 49) şi s-a apropiat venirea lui Hristos în trup, după proorocia Sfîntului Patriarh Iacob (Fac. 49). 34

Irod nu din evrei, ci din alte limbi cu neamul fiul lui Antipatru Idumeul, cu porecla Ascalonit, că în Ascalon (care era

de demult cetate a filistenilor) se
născuse, a
luat împărăția ludeilor şi a împărățit ani

În zilele lui S-a Născut Hristos, în anul împărăției lui (precum zice Carion al treizecelea an (30). Adrihomie zice în anul 37. Alstidie zice în anul 38.

Iată cîtă neunire în numărarea anilor, în cea din Biblii şi în cea din hronografe. Deci cum este cu putință a afla după acelea cel adevărat număr de la Adam pînă la Naşterea lui Hristos? Şi cum să se ştie desăvîrşit în care an, ce lucru mare şi însemnat a fost în partea de sub Cer? Însă în hronograful acesta, de cea obişnuită de demult numărare de ani, nu potrivnici făcîndu-ne celor vechi.

Iar de vreme ce socotind eu ca să adun în scurt faptele ce au fost de la începutul lumii, nu mi s-a putut ca să scriu anii anume, ce în care an s-a lucrat, iar aceasta pentru neunirea şi nepotrivirea hronografilor cu Bibliile întru numărarea anilor. Pentru aceea am socotit ca să aşez vremile cîte o sută de ani, şi după fiecare sută de ani am început a scrie istoriile faptelor celor vechi, ca măcar deşi nu anume se pun anii la fiecare faptă, însă se va şti, că întru acea sută de ani acelea au fost, după care s-au pus.

Însă să ştie şi aceasta cititorul cel cu bună socoteală, că toți anii aceia ce s-au numărat aici, nu de la Septembrie se încep, ci de la luna lui Martie, în care lună şi singur Dumnezeu cu Moisi şi cu Aaron în pămîntul Egiptului au vorbit (leşire 12): „Luna aceasta vă este vouă începătură a lunilor, cea întîi va fi vouă între lunile anului". Iar de la Septembrie s-au obişnuit a număra anii israeliții în Egipt de la închinătorii de idoli cei ce nu ştiau pe Dumnezeu, nici de zidirea lumii nu ştiau nimic, nici de întîiul om Adam. Şi era după aceea la israeliți îndoit anul, Bisericesc şi politicesc. Cel Bisericesc se începea de la Martie, iar cel politicesc (precum şi la toți grecii) de la Septembrie. După care obicei al lor, şi Dumnezeu pogorîre făcîndu-le lor, a hotărît să fie de la Septembrie anul cel primit al odihnei pămîntului şi al iertării datoriilor şi al slobozirii robilor, precum de aceasta în cartea Leviților, în cap. 23 se scrie. La fel nu degrab după aceia, şi August cezarul Romei, închinător de idoli fiind, de la Septembrie pe a sa numărare de ani şi Indictionurile le-a aşezat, ci noi Bisericeşti slujitori fiind, Bisericeştii ani şi faptele, de la luna lui Martie (iar nu de la a lui Septembrie) a număra şi a scrie ne-am osîrduit ajutîndu-ne Domnul.

Faptele anilor de la suta întîi
(De la anul 1 la anul 100 de la Zidirea lumii)

De la izgonirea lui Adam din Rai începem a număra anii Facerii lumii. Pentru că vremea aceluia, în care Adam de bunătățile Raiului s-a îndulcit, cît de lungă a fost, cu totul nu se ştie, ci ştiută s-a făcut vremea aceea întru care după izgonire a început a se chinui rău, şi de atunci începătura sa şi-au luat anii, întru care neamul omenesc este a vedea rele (Psalm 89).

Întru acea vreme cu adevărat a cunoscut Adam binele şi răul, cînd lipsindu-se de bine, a căzut în neaşteptate nevoi pe care mai înainte nu le ştia. Căci mai întîi petrecînd în Rai era ca fiul în casa tatălui fără de necaz şi fără de osteneală, din cea prea bogată şi gata masă săturîndu-se. Iar afară din Rai, ca un izgonit din patrie, a început din sudoarea feței sale a mînca pîinea cu lacrimi şi cu suspinuri. Apoi a început şi Eva ajutătoarea lui, maica tuturor celor vii, întru dureri a naşte fii, spre moarte mai mult decît spre viață.

Căci mai înainte de naştere îi omorîse pe ei, prin păcatul său aducînd asupra a tot neamul omenesc moartea îndoită, sufletească şi trupească, şi nu începeau mai întîi a trăi cei ce se năşteau, decît a muri, căci cu sufletul îndată morți erau, iar cu trupul spre moarte alergau, ieşind din pîntecele de maică în viața aceasta împreună spre muritoarea stricăciune. (Şi nouă tuturor un chip de naştere ca acela ne-a lăsat).

Deci zămislind Eva, a născut pe Cain, a cărui zămislire că este în păcat, singur lucrul a arătat, după ce el crescînd, s-a făcut întîi în partea de sub cer ucigaş de oameni. Iar cunoscut este, că Abel cel născut după Cain, al pocăinței fiu era, căci cu jertfele a plăcut lui Dumnezeu.

După naşterea celor întîi fii ai lui Adam, nepotrivită părere este între hronografi: unii scriu, că după întîiul an al izgonirii lui Adam s-a născut Cain, iar în viitorul an s-a născut Abel, apoi din an în an se înmulțeau fiii şi fiicele lui Adam şi ai Evei. (Gavriil Bucelin). Alții spun, că în al cincisprezecelea an al vieții sale, Adam şi Eva au născut parte bărbătească pe Cain, împreună cu o muierească parte Calmana, (aceasta spune Ioan Navclir), care amîndoi crescînd, s-au însoțit ei cu trupească însoțire, pentru înmulțirea neamului omenesc. După aceea iarăşi 15 ani după naşterea lui Cain trecînd, în anul 30 al vieții sale Adam şi Eva născură pe Abel împreună şi pe Delvora sora lui.

Alții au scris (Cornelie, Alapid la Facere 4) că Adam şi Eva,

după izgonirea lor din Rai, 100 de ani neîncetat au plîns, pentru călcarea Poruncii lui Dumnezeu şi pentru lipsirea de bunătăţile Raiului. Şi întru acei ani ai tînguirii celei cu plîngere, nu s-au cunoscut pe sine trupeşte, ci în feciorie au petrecut, neatingîndu-se unul de altul, iar după ce s-au sfîrşit 100 de ani, se cunoscură cu trupească împreunare şi au început a naşte fii. Însă aceasta nu este întărită de cei vrednici de credinţă.

Iar mai de crezut este, că după izgonirea din Rai, strămoşii noştri, măcar deşi nu îndată însă nu după lungă vreme s-au cunoscut trupeşte, şi au început a naşte fii, una că zidiţi erau în vîrsta cea desăvîrşită şi lesnicioasă spre însoţire. Iar alta că luat fiind de la dînşii Darul cel întîi al lui Dumnezeu, pentru călcarea Poruncii, s-a întărit în ei firească poftă şi aţîţarea spre trupeasca amestecare, iar către aceasta, căci se văzură pe sineşi singuri în lumea aceasta; încă ştiură că zidiţi şi rînduiţi sînt de Dumnezeu spre aceea: ca să nască şi să se înmulţească neamul omenesc, şi doreau ca degrabă să vadă loruşi rod şi înmulţire omenească. Pentru aceea degrab s-au cunoscut trupeşte şi au început a naşte. Rabinii jidoveşti au părere că Cain şi Abel sînt în gemene, dar nu este aşa.

Faptele anilor de la suta a doua

(De la anul 100 la anul 200 de la Zidirea lumii)

Adam cel izgonit din Rai avea petrecerea frumoasă mai întîi nu departe de Rai, spre care, cu ajutătoarea sa, privind de-a pururea plîngea neîncetat, suspinînd cu greu din adîncul inimii aducîndu-şi aminte de negrăitele bunătăţi ale Raiului, de care cu năprasnă se lipsise şi întru atîta de rea pătimire, pentru ceapuţină gustare, a mîncării celei cu Poruncă oprite căzuse. Apoi prin Porunca lui Dumnezeu, mutat a fost la acel loc, la care din ţărînă s-a zidit, ca unde zidit fu din pămînt, acolo şi în pămînt iarăşi să se întoarcă. Iar zidirea lui Adam o istorisesc evreii, ia de la dînşii fericitul Ieronim, apoi de la dînsul şi alţii mulţimi spun că se făcu în cîmpul Damascului, care are pămînt roşu şi este aproape de Hebron. (Aceasta o spun şi Adrihom într-scrierea „Sub pămînt"; şi Cornelie - „Facere").

Damasc nu pe acela aici îl socotim că este, care după potop şi după înmulţirea oamenilor era cetate de scaun Siriei aproape de munţii Libanului, întru care Saul prigonitor creştinilor, luminîndu-se, s-a făcut Pavel al lui Hristos Apostol Ci să înţelegi osebit locul cîmpului Damascului, care aşa după uciderea lui Abel s-a mutat, de care aproape mai pe urmă, în zilele lui Avraam, era cetatea Hebronului. Iarăşi acolo n

departe şi stejarul Mamvri, unde după aceea şi sfîntul Avraam şi-a cîştigat luişi o peşteră îndoită şi s-a îngropat acolo cu Sarra. Şi este cinstit locul acela pentru îngroparea într-însul a sfinţilor strămoşi: a lui Adam, Abel, Avraam, a Evei, Sarrei, Rebecăi; la fel şi a sfintelor strămoaşe - acestea- de mai sus - şi a Liei (afară de Rahila, care s-a îngropat în Betleem), Tot aici este înmormîntat şi Isaac şi Iacov. (Acestea după Adrihom, Cornelie la Isus Navi). Şi are acel cîmp minunată podoabă şi îndestulare de roduri, ca altul pămîntesc Rai, şi pămîntul cîmpului aceluia la olărie este foarte ales, mai bun decît alte pămînturi, de care acum saracinii (turcii) săpînd, îl cară în Egipt, la India şi la Europa şi-l vînd pe preţ mult (Conf. Adrihom, 45).

Încă se povesteşte şi aceasta: Cum că gropile din care scoţîndu-se pămîntul, în ţările acelea se duce, acelea după un an iarăşi cu pămîntul ce creşte într-însele se umplu. Iar dacă se vorbeşte şi aceasta, cum că pămîntul acela are întru sine putere spre alungarea otrăvii. Şi de poartă cineva la sine pămînt de acela, sau din vasele cele făcute din el ar mînca şi ar bea, acela nevătămat petrece de materiile cele vătămătoare. Iar această putere (precum socotim) pămîntul acela a luat-o din cinstitele Moaşte ale sfinţilor strămoşi şi strămoaşe ce s-au îngropat acolo.

Deci la acel pămînt mutîndu-se Adam şi Eva, vieţuiau cu fiii lor, din osteneala lor hrănindu-se şi îngropat fu acolo (precum scrie Hegesip) în mormînt de marmoră, măcar deşi într-alt fel unii povestesc de aceasta, zicînd: Cum că îngropat fu la Golgota, cea de lîngă Ierusalim. Ci de aceea va fi mai jos la locul său, la sfîrşitul lui Adam, de anul 930. (Se aduce mărturie de la Ioan Navclir, fila 7).

Iar măcar de au şi greşit strămoşii noştri Adam şi Eva înaintea Domnului Dumnezeu şi căzuse din Darul cel dintîi, însă n-au căzut din credinţa cea către Dumnezeu, ci plini erau de frica Domnului şi de dragoste şi aveau nădejde de izbăvirea lor, de care (precum mai înainte s-a zis) li se descoperise lor.

Şi fu bineprimită lui Dumnezeu pocăinţa lor şi neîncetatele lacrimi şi postirea, prin care îşi smereau sufletul lor, pentru neînfrînarea ce o făcuseră în Rai. Şi căuta spre dînşii Domnul cu milostivire, ascultîndu-le rugăciunile lor care se făceau din sfărîmata inimă. Şi iertare lor la sine le gătea, şi-i scotea pe ei din vina greşelii, care lucru arătat este din cuvintele cele din cartea înţelepciunii, cap. 10 ce s-au scris aşa: „Aceasta (adică înţelepciunea lui Dumnezeu) pe întîiul zidit Părintele lumii cel unul zidit, l-a păzit şi l-a scos din greşeala lui şi i-a dat lui tărie

ca pe toate să le stăpînească" (Înțelep. lui Solomon 10, 1-2).

Iar de va zice cineva: Dacă i-a iertat Dumnezeu greşeala lui Adam, scoțîndu-l pe el din ea, apoi de ce nu l-a băgat pe dînsul în Rai?

Răspuns: Le-a iertat Dumnezeu lui Adam şi Evei greşeala lor, pe cît acea greşeală era a feței lor, iar pe cît este a tot neamului omenesc i-a scos din vina greşelii, iar nu din pedeapsă, fiindcă dreptatea lui Dumnezeu ceea ce pedepseşte avea trebuință de hotărîtă pocăință de la vinovatul. Iar de vreme ce Adam şi Eva nu putură singuri prin sine ca să înduplece pe Dumnezeu, pentru greşeala cea adusă asupra a tot neamul omenesc, pentru aceea în Rai nu se băgară, pînă ce va veni izbăvitorul neamului omenesc Fiul lui Dumnezeu, şi-i va împăca cu Dumnezeu Tatăl, prin a Sa de bunăvoie Pătimire cea pentru păcatul a toată lumea şi cu Crucea va deschide Raiul.

Şi nu deznădăjduindu-se de mila lui Dumnezeu, strămoşii noştri Adam şi Eva, ci nădăjduindu-se la iubitoarea de oameni Milostivirea lui Dumnezeu, începură întru pocăința lor a afla chipuri de slujirea lui Dumnezeu, adică a se închina spre răsărit, unde sădit fu Raiul, şi a se ruga Ziditorului său şi a aduce lui Dumnezeu jertfe, unele din turmele lor, şi aceasta cu rînduială Dumnezeiască, spre înainte închipuirea jertfei Fiului lui Dumnezeu, care avea să se junghie, ca un Mieluşel, pentru izbăvirea neamului omenesc. Iar altele din grîul țarinilor, spre înainte însemnarea Tainei acesteia în Darul cel Nou, că Fiul lui Dumnezeu sub chipul Pîinii avea să se aducă, spre bineprimită jertfă lui Dumnezeu Tatălui Său, pentru iertarea păcatelor omeneşti.

Aceasta făcînd-o, învață şi pe fiii săi, la Dumnezeiasca cinstire şi la aducerea jertfelor, cărora şi de Dumnezeieştile bunătăți ale Raiului plîngînd le spunea şi-i deştepta pe ei, spre dorirea mîntuirii celei făgăduite lor de la Dumnezeu, şi spre cea plăcută lui Dumnezeu viață îi povățuia.

Faptele anilor de la suta a treia
(De la 200 la 300 de la Zidirea lumii)

Şi era Abel păstor de oi, pe care le păştea pentru lînă şi pentru lapte (Fac. 4, 2), iar Cain era lucrător de pămînt şi aduceau din ostenelile lor jertfe, cinstind pe Ziditorul lor, precum se învățase (după mărturia Sfîntului Atanasie) de tatăl lor Adam (Sfîntul Atanasie s-a adus spre mărturie de la Cornelie la acest loc aşa şi Adrihom fila 102).

Este arătat de aici, că întîi Adam a început a cinsti pe

Dumnezeu cu jertfe şi i-a învăţat pe fiii săi s-o facă aceeaşi, pentru că ceea ce văzuse de la dînşii feciorii lui, aceea şi ei o făceau. Ci mai cu rîvnă slujea lui Dumnezeu cu jertfe dreptul Abel, decît Cain, pentru că aducea din oile cele întîi născute şi mai alese, iar Cain aducea din rodurile pămîntului nu cele întîi rodite, ci cele mai de pe urmă şi mai proaste, iar pentru sine le ţinea cele mai bune.

Şi a căutat Domnul spre Abel şi spre Darurile lui, iar spre Cain şi spre jertfele lui n-a luat aminte. Şi s-a scîrbit Cain foarte, pentru că vedea fumul jertfelor lui Abel suindu-se în sus drept, iar de la ale sale jertfe fumul îl vedea revărsîndu-se pe pămînt.

Încă se grăieşte de Părinţi şi aceasta: Că foc din Cer spre jertfele lui Abel se pogora şi le mistuia, iar de ale lui Cain nu se atingea, la care şi Sfîntul Ioan Gură de Aur se uneşte (La Trimiterea către Evrei, Cuv. 22).

Şi s-a cuprins de zavistie Cain. Şi vrăjmăşuia asupra lui Abel şi din cea mai mare zavistie şi vrajbă i se schimbase faţa, precum zice Scriptura: „Şi a scăzut faţa lui. "

Moartea prin zavistia diavolului a intrat în lume - zice Scriptura (Înţelep. 2, 24). Nu este omenească pizma, ci diavolească, pizma este de la diavolul. Omenească patimă este, adică din neputinţă a greşi, iar diavolească este a face rău din zavistie. Fiica diavolului zavistia este, care de se va însoţi cu cineva, nu ştie altceva să nască, fără numai răutate, iară răutatea naşte moarte. Nu socotesc că s-a însoţit Cain mai întîi trupeşte cu fiica lui Adam şi cu a sa soră Calmana, decît prin duhul cu fiica diavolului şi cu a sa pierzătoare zavistie. Căci n-a început mai întîi a naşte fii după trup, decît din zavistie răutate, iar răutatea întărindu-se, moarte a adus amîndurora: lui Abel cea vremelnică, iar lui Cain cea veşnică.

Sabie cu două tăişuri este zavistia, care şi pe altul şi pe sine îl vatămă de moarte, dar nu mai întîi pe altul, decît pe sine. (Aşa Cornelie la „Facere" vers. 4; Adrihom fila 202; Ieronim şi Gură de Aur; Sfîntul Vasile „Pentru zavistie"). Căci mai mult pe a sa inimă o străpunge, şi grea durere îi face şi la faţă se schimbă şi oftează. Bine ocărăşte Sfîntul Vasile pe zavistnic zicîndu-i: Pentru ce suspini, o, zavistnice: oare pentru a ta nevoie, sau pentru binele străin?

Cu adevărat nu atîta pătimeşte zavistnicul de a sa nevoie, pe cît de binele străin. Pentru că văzînd pe aproapele său mai bun decît pe sine şi în bună sporire şi în cinste, se rumpe la inimă. Şi pe Cain nu atîta îl durea de neprimirea jertfelor sale de la Dumnezeu, pe cît pentru buna primire a jertfei fratelui său, şi

nu pentru a sa pagubă se întrista, ci de a fratelui său bunăplăcere se scîrbea, nici nu se îndrepta pe sine prin chipul cel îmbunătățit al frățîne-său, ci mai amar prin acela se făcea. Şi pe cît acela sporea înaintea lui Dumnezeu spre mai bine, pe atîta acesta sporea spre mai rele şi suindu-se acela întru înălțimea Milei lui Dumnezeu, acesta se pogora în adîncul pierzării. O, cît de cumplită răutate este zavistia!

Să auzim de ea cuvintele Sfinților Părinți:

Grigorie de Nissa zicea: „Zavistia este începutul răutății, maica morții, întîia uşă a păcatului, rădăcină a tot răul!"

Iar marele Vasile ne îndeamnă: „Să fugim, fraților, de nesuferita răutate a zavistiei, pentru că este a şarpelui poruncă, a diavolului scornire, a vrăjmaşului sămînță, a muncii arvună, a Dumnezeieştii plăceri împiedicare, cale de gheenă, de împărăția Cerului lipsire".

Iar Sf. Gură de Aur în Trimiterea către Romani, cap. 3 zice: „Că măcar de ar fi cineva şi foarte îmbunătățit şi de minuni făcător, iar de zavistie biruindu-se, nici un folos nu-i este lui de lucrurile cele bune ale lui, ci mai ales cu cei mai mari păcătoşi se socotesc. Măcar şi semne de ar face cineva, măcar şi fecioria de şi-ar păzi, ori post, ori şi culcare pe jos de ar arăta, şi la îngeri prin bunătăți de ar ajunge, decît toți va fi mai spurcat, această greşeală avînd-o (adică zavistia) şi decît preacurvarul şi curvarul şi tîlharul şi de morminte stricătorul, săpătorul, mai călcător de lege este".

„Şi a zis Cain fratelui său Abel: Să mergem la cîmp, şi cînd erau în cîmp, s-a sculat Cain asupra lui Abel fratele său şi l-a ucis pe el". Abel a fost întîi mort în partea cea de sub cer. Şi văzură Adam şi Eva la fiul lor acea moarte, pe care singuri o aşteptau, ci nu ştiau chipul muririi. Auziseră din gura lui Dumnezeu că au să moară, însă nu ştiau ce este moartea aceea, iar atunci au cunoscut, cînd au văzut pe iubitul fiul lor fără de suflare, fără de simțire, nemişcîndu-se cu trupul, cu totul nelucrător, mort, şi cunoscură cum că şi lor li se cade să fie aşa morți şi au plîns mult. Una, pentru moartea cea văzută a fiului, iar alta pentru a lor cea aşteptată. Însă plîngea şi cea împreună născută sora lui Abel - Delvora nemîngîiată. Şi cînd după cîteva zile, a început fireşte a se strica trupul mortului şi-a adus aminte Adam de cuvîntul Domnului ce i se zisese: „Pămînt eşti şi în pămînt iarăşi te vei întoarce!" Au îngropat în pămînt trupul fiului, plîngînd şi tînguindu-se. De atunci cîmpul acela în care fu ucis Abel s-a chemat „cîmpul Damascului", adică „încruntat", pentru că Damasc evreieşte „încruntat" se cheamă.

Abel fără de vină ucigîndu-se de fratele său din zavistie, înainte închipuire era a Patimii lui Hristos Domnul nostru, care avea a Se ucide fără de vină de jidovi din zavistia lor. Şi fu Abel întîiul Mucenic şi începutul Drepților, pentru că el întîiul Drept s-a arătat, mărturisit de Dumnezeu cu lucrul şi cu cuvîntul. Mărturisit cu lucrul, cînd spre cea înălțată de el jertfă a căutat Dumnezeu, de care lucru şi Apostolul a pomenit zicînd: „Mărturisit a fost că este drept, mărturisind Dumnezeu de darurile lui" (Evrei 11, 4). Mărturisit şi cu cuvîntul, cînd Hristos Domnul defăimînd pe evrei de răutatea lor, le-a zis: „Va veni asupra voastră tot Sîngele drept, de la Sîngele dreptului Abel, pînă la Sîngele lui Zaharia'" (Matei 23, 35). Deci prin unele ca aceste mărturii Dumnezeieşti, arătat fu că drept este Abel şi întîi începător al tuturor Drepților, care prin sîngele său a întemeiat întîia Biserică a drepților. Pentru că de la sfîrşitul mucenicesc al acestuia a început a se zidi Biserica legii vechi cu Mucenicestile sîngiuiri, uciși fiind nevinovații Drepți şi Sfinții lui Dumnezeu Prooroci.

Încă se mărturiseşte de Sfinții Părinți Vasile, Ambrozie şi Ieronim la acest loc şi aceasta: Cum că Sfîntul Abel mai înainte de cunoaşterea însoțirii (nunții) a murit în feciorie neprihănită.

Augustin grăieşte de dînsul aşa: „Întîiul chip al Mîntuitorului nostru, după greşeala lui Adam, Abel l-a arătat, care feciorelnic, Preot Mucenic a fost; feciorelnic, fiindcă mai înainte de însurare a murit; Preot, că aducea lui Dumnezeu bine plăcutele jertfe; iar Mucenic, că pentru adevărata Dumnezeiască cinstire omorît fu",

Iar după săvîrşirea răutății lui Cain asupra lui Abel celui fără de răutate, a zis Domnul Dumnezeu către Cain, cu groază: „Unde este Abel fratele tău?" Nu ca neştiind l-a întrebat Atoateştiutor fiind, ci la pocăință vrînd să-l întoarcă pe ucigaş, ca să-şi mărturisească înaintea lui păcatul cel făcut. Iar împietritul păcătos, nu numai nu şi-a mărturisit lucrul său cel rău, ci şi a-l tăinui pe el înaintea Atotvăzătorului Dumnezeu vrînd, a răspuns cu mîndrie: „Nu ştiu de el, au doară străjer sînt fratelui meu?"

Ticălosul ucigaş spune minciună, şi prin singură minciuna sa se vădeşte şi se osîndeşte, pentru că zicînd: „Au doară strajă sînt eu fratelui meu?" a arătat în aceea că nu era în el iubire de frate, prin care era dator a străjui şi a păzi pe mai tânărul frate, ca să nu i se întîmple lui vreun rău. „Iar cel ce nu iubeşte pe fratele său ucigaş este" (I Ioan 3, 15).

Deci de față îi pune Domnul păcatul lui, înaintea ochilor zicîndu-i lui: "Glasul sîngelui fratelui tău strigă către Mine din

pământ" (Fac. 4, 10). Măcar de te şi tăinuieşti tu, ci singur lucrul tău grăieşte asupra ta; măcar deşi tace fratele tău, ci Sîngele lui către Mine strigă. Măcar şi Sîngele de ar tăcea, apoi pământul ce s-a adăpat cu Sîngele lui şi a primit în sine trupul lui, nu va tăcea, ci va striga, iar mai ales în vremea aceea cînd îl va scoate din sine viu, în cea de obşte a tuturor înviere. Deci blestemat să fii tu pe pământul care şi-a deschis gura sa ca să primească Sîngele fratelui tău din mîna ta şi cînd vei lucra pământul să nu iei dintr-însul îndestulat rod. Încă nu-i este destul păcatului tău celui mare acea pedeapsă, ci încă şi suspinînd şi tremurînd vei fi pe pământ în toată viaţa ta, pînă ce pe tine cel ce n-ai voit a te pocăi, te va lua veşnicul cutremur în iad.

Deci Cain mustrat fiind de Domnul, s-a spăimîntat şi a suspinat şi a tremurat şi din ceasul acela a început a trèmura în toată viaţa sa.

Apoi deznădăjduindu-se de Milostivirea lui Dumnezeu a zis: Mai mare este vina mea decît a mi se ierta; atîta de mare este păcatul meu, cît nu se poate a fi el iertat. Deci voi ieşi de aici izgonindu-mă şi de la Faţa Ta mă voi ascunde şi voi suspina şi voi tremura pe pământ şi tot cine mă va afla mă va ucide. Dumnezeu a pus semn pe Cain, ca să nu fie el ucis de cei ce l-ar afla pe el, pînă la bătrîneţele lui.

Şi a ieşit Cain de la faţa lui Dumnezeu, împietrit cu inima. Apoi s-a temut de a se arăta şi înaintea feţei părinţilor săi, Adam şi Eva, ci luînd în taină pe cea împreună născută soră a sa Calmana, s-a dus la o ţară departe şi s-a sălăşluit în pământul Naid. Acolo a început cu sora sa a trăi şi a naşte fii.

Vina cea grea a lui Cain s-a făcut mai grea, cînd a socotit că mai mare este păcatul lui decît Milostivirea lui Dumnezeu şi în deznădăjduire a venit, pentru că deznădăjduirea este pierzare de tot a păcătosului. Şi luda după aceea nu mai mic păcat, ci încă mai mare a făcut, măcar deşi nu cu ale sale mîini ucigînd pe Hristos, ci însă dîndu-L spre ucidere. Pentru că cel ce prin alţii face, prin sine face. Iar de nu s-ar fi deznădăjduit, ci cu pocăinţă ar fi căutat Milostivirea lui Dumnezeu ar fi cîştigat iertare. Precum şi Petru lepădîndu-se de Hristos şi plîngînd cu amar a cîştigat-o. Pentru că nu este păcat care să biruiască Milostivirea lui Dumnezeu şi nu-i este cu neputinţă lui Dumnezeu a mîntui pe tot păcătosul ce se pocăieşte, însuşi Dumnezeu în proorocia Isaiei grăind: „Au doar nu poate mîna Mea să izbăvească, sau nu pot să mîntuiesc? Numai aş voi să se pocăiască cu adevărat păcătosul şi să se îndrepteze". (Isaia 5,20) Iar nădejdea de iertare lui îi este încredinţată din cuvintele Domnului, care în proorocia lui Iezechiil grăieşte:

„Cel fărădelege de s-ar întoarce din toate fărădelegile sale, toate greşelile lui nu se vor pomeni" (Iez. 18, 21). Şi nu este îndoire, că ar fi cîştigat Cain Milostivire de la Dumnezeu, de ar fi căutat cu pocăinţă iertare.

Încă a adaos Cain către deznădăjduire şi fuga cea de la Dumnezeu. Pentru că cel ce se deznădăjduieşte de Milostivirea lui Dumnezeu, se depărtează de la Dînsul, „Mă voi ascunde de la Faţa Ta" zice. Dar unde te vei ascunde de ochiul cel a toate văzător şi de mîna lui Dumnezeu ceea ce este pretutindenea? o, păcătosule!

Apoi tulburîndu-se mintea lui Cain, zice: Tot cel ce mă va afla, mă va ucide.

Şi aceasta nebunie este a lui Cain. De la faţa lui Dumnezeu voieşte să se ascundă, iar mîinile omeneşti spre ucidere a se da nu se leapădă. Oare mai milostive sînt mîinile omeneşti decît mîinile Dumnezeieşti? Mai bine după aceea a zis David: II Regi 24, 14: „Ca să cad mai bine în Mîinile Domnului, că multe sînt îndurările Lui foarte, iar în mîinile omeneşti să nu cad". Nu este milostivire în mîinile oamenilor, iar Mîinile Domnului sînt Mîini Părinteşti, bat iubind şi pedepsesc miluind.

Însă de mirare este şi această vorbă a lui Cain: Tot cel ce mă va afla mă va ucide, încă nu se înmulţise neamul omenesc, încă nimeni nu se afla, afară de cei ce l-au născut şi de el singur, şi iată i se pare că mulţi sînt cei ce şi-au gătit mîinile lor asupră-i, şi-l caută pe el spre ucidere. Atîta de rea este ştiinţa cea păreroasă şi fricoasă, şi nimic alta nu aşteaptă, ci numai pierzarea sa!

Încă sînt care socotind acel cuvînt al lui Cain: „Tot cel ce mă va afla mă va ucide" grăiesc (Petru Opmeer, fila 7): „Naşterea lui Cain şi a lui Abel": Erau şi alţi fii şi fiice ale lui Adam, mai înainte de naşterea lui Set, şi nu se pomenesc toţi anume pentru mulţime, ci numai aceia care pentru pomenitele lor lucruri, ştiuţi şi însemnaţi s-au făcut neamului celui de pe urmă. Iar din aceia alţii ce erau mai înainte de Set, feciori lui Adam, la fel se năştea fii şi fete, şi iată întru acea vreme, ca şi cum erau mulţi oameni pe pămînt, cînd Cain l-a ucis pe Abel, pentru aceea şi zice Cain: Tot cel ce mă va afla mă va ucide. Însă alţi scriitori nu socotesc aşa.

Se spune de Cain şi aceasta, că adeseori era în spaimă mare, şi ca şi cum întru ieşire din minte şi înfricoşări i se arătau lui. Pentru că uneori i se părea că aude glasul frăţîne-său Abel alergînd după dînsul şi strigîndu-i asupra: De ce m-ai ucis? şi ca şi cum vrînd să-l ucidă. Iar alteori căutînd el în sus, vedea oaste cerească cu înfocate săgeţi iuţindu-se spre el şi cu moarte îngrozindu-l, afară de cele dese fulgere şi tunete mari,

care deasupra lui tunau şi-l înfricoşau pe el. Iar uneori căutând el pe pământ, vedea şerpi, jigănii şi înfricoşate fiare, repezindu-se la el şi de o frică ca aceea tremurînd şi scuturîndu-se fugea încoace şi încolo, sîrguindu-se a se ascunde undeva, ci mînia lui Dumnezeu pretutindenea îl ajungea. Ca şi cum pământul sub picioarele lui Cain umblînd el se clătea, ca şi cum crăpînd sub dînsul şi a-l înghiţi pe el de viu vrînd (Aşa Procopie spre mărturie se aduce de la Cornelie, la Fapte cap. 4).

Şi ce semn a pus Dumnezeu pe Cain, ca nimenea (pînă la vremea ce se cădea) să nu-l ucidă pe el? Rîvniţii evreieşti bănuiesc, că un cîine umbla înaintea lui şi povaţă îi era lui oriunde. Alţii zic că un înscris oarecare era închipuit în fruntea lui Cain, iar alţii spun că faţa lui Cain se făcuse grozavă, ca oarecare nălucire de spaimă. Ci cea de obşte înţelegere a tîlcuitorilor este (Dorotei Monemvasie) că nu alt semn era pe el, fără numai tremurarea capului şi a mîinii drepte celei ucigătoare de frate, cu care nici hrană la gură să-şi ducă, nici altceva să lucreze nu putea.

Iar Adam şi Eva nemîngîiaţi după moartea lui Abel plîngînd, Milostivul Domnul vrînd să-i mîngîie le-a dat lor iarăşi naştere de fii, şi zămislind născură un fiu, şi-i chemară numele lui Set, zicînd: Iată sămînţă ne-a ridicat nouă Dumnezeu în locul lui Abel, pe care l-a ucis Cain (Fac. 8). Din acest Set s-a început seminţia lui Hristos după trup, precum arătat este în Evanghelia Sfîntului Luca.

Iar în care an de la Facerea lumii s-a născut Set, vezi în scrierea anilor, la fel şi anii tuturor strămoşilor celor după Set, în care an oricarele s-a născut, în scrisoarea anilor sînt scrişi.

Şi s-a născut Set împreună cu sora lui Asvama (precum Cain cu Calmana şi Abel cu Delvora) (Gheorghe Chedrinul, fila 18). Pentru că aşa din început, de Ziditorul s-a alcătuit firea omenească, ca să nască cîte doi fii, parte bărbătească şi parte femeiască, ca să se înmulţească oamenii pe pământ. Şi se însoţeau atunci fratele cu sora sa cea împreună născută, pînă, ce s-au rodit noroadele. Iar dacă s-a înmulţit omeneasca seminţie, îndată singură firească lege şi înţelegerea omenească nu şi fără de Dumnezeiasca Poruncă, acea de aproape însoţire a celor împreună născuţi a tăiat-o. Şi s-a hotărît ca fratele cu sora de un pîntece fiind născuţi, să nu se însoţească în cea trupească însurare.

Iar după naşterea lui Set, s-au născut lui Adam şi Evei şi alţi fii şi fiice multe şi s-a înmulţit seminţia omenească din an în an, născîndu-se din fii, fiii.

(Chedrin, fila 18): Iar cînd Set era de patruzeci de ani, s-a răpit de îngerul la înălţime şi s-a învăţat ştiinţa de multe Taine

Dumnezeieşti. A ştiut de răzvrătirea şi de necurăţia ceea ce avea să fie în neamul cel de pe urmă, care din seminţia lui avea să se nască. A ştiut şi de aceea, că voieşte Dumnezeu pe cei fără de lege păcătoşi cu apă şi cu foc să-i piardă şi de Venirea lui Mesia şi de izbăvirea neamului omenesc i s-au descoperit lui.

Set întru răpirea sa de îngerul a văzut aşezarea făpturii celei de Sus, frumuseţea Cerului şi mişcarea acelora. Alergarea soarelui şi a Lunii şi a stelelor, tocmirea cereştilor semne, care se numesc Planete şi lucrările acelea le-a cunoscut şi multe lucruri nevăzute a văzut şi pe cele neştiute le-a ştiut, patruzeci de zile învăţîndu-se de îngerul acela. Şi i s-a luminat faţa lui din vedenia Cereştilor făpturi şi din îngereştile vorbe precum după aceea şi faţa lui Moisi. Iar după 40 de zile s-a aflat iarăşi pe pământ, şi pentru părinţii săi care pentru dînsul foarte se întristau (că nu ştiau unde s-a dus) i-a veselit şi le-a spus lor toate, cele ce le-a ştiut de la înger învăţîndu-se. Şi strălucea faţa lui Set cu podoabe şi cu slavă, ca o faţă de înger, şi a avut slavă a feţei sale în toate zilele vieţii sale.

Faptele anilor de la suta a patra
(De la 300 la 400 de la Zidirea lumii)

După acea răpire a sa la înălţime şi după învăţătura îngerului, Set spunînd tatălui său şi maicii sale cele ce le-a văzut sus, a început a însemna pe pământ deosebirile cereşti şi asemănările planetelor, ale soarelui, ale Lunii, ale stelelor şi alergările acelora. Aceeaşi făcînd a început a afla şi cuvintele pe care după dînsul le-a săvîrşit Enos fiul lui, care după aceea evreieşti s-au numit. Şi aşa s-a început numărarea de stele şi învăţătura cărţii de la Set (Conf. Gheorghe Chedrinul, Dorotei şi alţi hronografi, Belarmin, scriitori bisericeşti), care împreună cu tatăl său Adam întru aceea s-au ostenit, pe piatră pe acelea închipuindu-le, ca neamul cel de pe urmă să le cunoască.

Sfîntul Teofilact Arhiepiscopul Bulgariei, care în anii după naşterea lui Hristos 1070, în zilele împăratului grec Roman Diogen a trăit în prefaţa cea de la Evanghelia lui Matei scrie aşa: „Cei mai dinainte de lege dumnezeieştii bărbaţi, nu prin slove şi prin cărţi s-au luminat, ci avîndu-şi cugetul curat, prin strălucirea Sfîntului Duh se luminau şi aşa ştiau voile lui Dumnezeu, singur Acela vorbindu-le lor gură cu gură. De acest fel era Noe, Avraam, Isaac, Iacob şi Moisi. Iar de vreme ce au slăbit oamenii şi nevrednici se făcură a se lumina şi a se învăţa de Sfîntul Duh, a dat Iubitorul de oameni Dumnezeu Scripturile,

ca măcar prin acestea să-şi aducă aminte de Voile Aceluia". Pînă aici Teofilact.

Deci după socoteala acelui sfînt s-ar arăta că nu erau cărţile din început, de la Adam pînă la Moisi. Ci de vreme ce în vechiul hronograf grecesc Gheorghe Chedrinul ţarigrădeanul, puţin mai bătrîn cu anii decît Teofilact, care întru împărăţia lui Isachie Comnenul a trăit şi de la ei ceilalţi greceşti şi ai noştri ruseşti hronografi, potrivit au scris, cum că de la Set fiul lui Adam, evreieştile slove s-au început - deci şi povestirea acelora nu se pare a fi necrezută, ca una ce este a multora, obicei este a crede mai bine multora, decît unuia. Şi hronografii cei de alte ţări la fel scriu, zicînd că de la Set este începutul cuvintelor celor de cărţi. Iar încă Gheorghe Chedrinul şi aceasta a scris-o: Că la anul de la începutul lumii 2585 (după potop în anii 342) Cainan fiul lui Arfaxad nepotul lui Sem, strănepotul lui Noe, a aflat oareunde în cîmp o scrisoare a uriaşilor ce au fost mai înainte de potop, deci arătat este dintru aceea, cum că mai înainte de potop scrise erau Cărţile. Aceeaşi se poate a o vedea şi de aici: Sfîntul Apostol Iuda în trimiterea sa pomeneşte de proorocia Sfîntului strămoş Enoh, care mai înainte de potop a fost, pentru venirea Domnului la Judecată: „Iată va veni Domnul întru întunerece de sfinţii Săi îngeri, ca să facă judecată pentru toţi" şi celelalte (Iuda vers. 14), Această proorocie a lui Enoh nu numai se propovăduia cu gura lui Enoh, ci (după spunerea celor vrednici de credinţă) şi în carte se scria de dînsul. Căci cum s-ar fi ştiut de neamurile cele de pe urma potopului de nu s-ar fi scris în carte? Iar cartea aceea a lui Enoh, în vremea potopului a păzit-o Noe cu sine în corabie, şi aşa la cele de pe urmă neamuri ce s-au înmulţit după potop, proorocia lui Enoh s-a făcut ştiută. Iar cei ce povestesc aceasta sînt vrednicii de credinţă scriitori bisericeşti: Tertulian care a trăit întru împărăţia lui Sever, care după naşterea lui Hristos, în a treia sută de ani a împărăţit; Clement preotul Alexandriei, cel de o vîrstă cu Tertulian; Ieronim ce a fost preot întru împărăţia marelui Teodosie. Iar cel mai cinstit decît aceia, Sf. Atanasie cel Mare în Sinopsisul său aceeaşi scrie, care şi aceia o spun că, Cartea proorociei lui Enoh, de Noe s-a păzit în vremea potopului şi celor de pe urmă s-a dat. Deci din început de la cei dintîi strămoşi, care mai înainte de potop au fost, anume de la Set, fiul lui Adam, s-a început Scriptura. Iar precum Sfîntul Teofilact spune, că cei vechi strămoşi nu din cărţi s-au luminat, apoi pentru aceasta, că atunci prea prost poporul fiind în partea cea de sub cer, nu mulţi ştiau Scriptura şi încă nu se înmulţise cărţile, fără numai

aceea una, de care am grăit, a lui Enoh carte. Iar Moisi a fost întîi înmulțitor al Scripturii, scriind acele cinci cărți. Deci cum ar fi ştiut a scrie cărțile, de n-ar fi învățat mai întîi singur de la altul, iar dacă s-a învățat de la altul, apoi arătat este, că mai înainte de acesta a fost scriptura cărților. Iar mai mult nici Sfîntului Teofilact nu ne împotrivim, nici povestitorilor celor ce au fost mai înainte de aceasta nu le facem nedreptate, ci pe a aceluia şi pe a acelora înțelegerea aici o punem pentru ştiință, şi cel ce voieşte să socotească, precum înțelege şi căruia va voi aceluia să-i creadă.

De crezut este şi aceasta, că Adam şi Set după înțelepciunea şi cunoştința ce li s-a dat lor de la Dumnezeu, au aşezat anul în zile şi în săptămîni şi în luni şi i-a învățat pe oameni ştiința înconjurării anului şi numărarea zilelor şi a săptămînilor şi a lunilor şi a anilor.

Întru acea vreme, Cain în țara aceea în care fugise, născînd fii, a avut pe cel dintîi fiu anume Enoh, întru a cărui nume, după aceea a zidit şi o cetate Enohia în Siria, sub Muntele Libanului, după ce se înmulțise seminția aceluia. Iar Enoh fiul lui Cain a născut pe Gaidan. Gaidan a născut pe Maleleil, Maleleil a născut pe Matusalem, Matusalem a născut pe Lameh cel cu două muieri şi ucigaş de oameni, iar Lameh i-a născut şi pe ceilalți.

Să ştii cititorule, căci cînd vei citi în seminția lui Cain, pe Enoh, pe Maleleil, pe Matusalem, pe Lameh, să nu socoteşti că sînt aceia care puțin mai pe urmă în cea dreaptă seminție a lui Set s-au născut, şi drepți au fost, ci alții neplăcuți lui Dumnezeu, măcar de sînt şi cu aceleaşi nume. Pentru că mulți sînt şi păcătoşi de un nume cu drepții, şi drepți de o numire cu păcătoşii. Însă numele cel cinstit nu face pe om = drept şi sfînt, de-i va fi viața răzvrătită, nici numele cel necinstit nu face pe om necinstit şi păcătos, de-i va fi viața îmbunătățită. Doi Iuda erau în ceata Apostolilor, unul Iscariotean, iar altul frate lui Dumnezeu (Matei 10, 4; Ioan 14, 22). La amîndoi un nume, ci viață deosebită, unul vînzător, altul propovăduitor al numelui lui Iisus Hristos. Unul lepădat se făcu, iar altul frate Domnului după trup (Mt. 27, 3, 5; Iuda 9). Unul s-a spînzurat şi a pierit, iar altul pentru Hristos pătimind, cununii cereşti s-a învrednicit. Doi Enohi au fost mai înainte de potop, unul fecior lui Cain, iar altul din neamul lui Set. Deci al lui Cain în iad cu tatăl său s-a sălăşluit, iar al lui Set, Enoh s-a răpit la Rai. Doi şi Lamehi au fost, unul în neamul cel păcătos, altul în neamul lui Hristos. Deci acel din neamul cel păcătos, întîi în partea cea de sub cer a fost cu două muieri, iar altul a plăcut lui Dumnezeu, fiind

tatăl lui Noe şi prooroc precum de dînsul mai pe urmă va arăta şi Istoria.

Aici a gîndi ne este şi pentru a noastră creştinească aceeaşi numire toţi din numele lui Hristos creştini ne numim, dar nu toţi lui Hristos plăcem. Ne-am botezat în Hristos, iar nu slujim lui Hristos, ci poftelor noastre: „Pentru că de care se biruieşte cineva, aceluia şi robit îi este" zice Sfîntul Petru Apostolul (II Petru 2, 19). Ci şi însuşi Hristos Domnul nostru în Evanghelie zice: „Cel ce face păcatul, rob este păcatului" (Ioan 8, 34). Şi sînt între noi mulţi care numai numele creştinesc la sine îl poartă, iar cu faptele se leapădă de el, şi nu ai lui Hristos, ci ai diavolului se fac, precum grăieşte sfîntul Ioan Evanghelistul „Cel ce face păcatul de la diavolul este" (I Ioan 3, 8). La unul ca acela se împlinesc cuvintele lui Hristos, cele ce în Apocalips s-au zis către îngerul Bisericii Sardiei: „Numele îl ai ca un viu, dar mort eşti" (Apoc. 3, 1).

Ia-ţi aminte, o, omule, cel ce cu Sfîntul Botez te-ai luminat şi însemnat, iar cu lucrurile tale moartea cea veşnică îţi găteşti ţie în Iad. Cu numele creştin - iar cu lucrurile păgîn eşti. Înger cu numirea, drac cu viaţa, om cu chipul, fiară cumplită cu năravul, însufleţit împreună şi fără de suflet negrijindu-te de mîntuirea sufletului tău. Nume ai ca un viu, dar mort eşti. Deci cruţă-ţi sufletul tău, cruţă şi numele creştinesc, ca să nu se hulească pentru tine numele Domnului nostru Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, ci te îndreptează prin pocăinţă şi te arată prin lucruri bune că eşti viu cu adevărat creştin, ca după numele tău să-ţi fie şi viaţa ta.

Faptele anilor de la suta a cincea

(De la anul 400 la anul 500 de la Zidirea lumii)

Trăind Set fiul lui Adam de la naşterea sa ani 205, a născut pe întîiul său fiu Enos, din sora sa Asvama. Iar după naşterea aceluia a născut şi alţi mulţi fii şi fiice, petrecînd în naştere de fii şapte sute de ani şi mai mult, şi şi-a văzut nepoţii şi strănepoţii săi şi cea multă seminţie a sa, care din an în an se înmulţise.

Deci îi era lui locuinţa, şi a întregii seminţiei lui, la pămîntul cel mai înalt aproape de Rai (Chedrin, 8) şi avea poruncă de la tatăl său Adam ca să-şi păzească seminţia sa cu deadinsul, ca să nu se amestece ei cu cea de Dumnezeu urîtă seminţie a lui Cain, pentru că două seminţii erau în vremea aceea în partea cea de sub cer, care din doi strămoşi ieşise: din Cain şi din Set. Deci seminţia dreptului Set, era dreaptă şi sfîntă, lui

Dumnezeu plăcînd, iar a lui Cain seminție era rea şi răzvrătită, de Dumnezeu mîniitoare şi de oameni urîtoare, pentru că în ce fel era rădăcina de acel fel erau şi ramurile; precum le era tatăl, aşa erau şi fiii. Fiindcă la toate răutățile fiilor săi, Cain le era chip şi începătură. Şi el întîi cu seminția sa a început a hotărî pămîntul şi a face război şi a jefui şi a aduna bogăție, nu numai din osteneala mîinilor sale, ci şi din răpiri şi asupriri, şi se ridicară de acele războaie între oameni. Încă a aflat seminția lui Cain şi feluri de meşteşuguri şi de măsuri ce la prisosită desfătare trupească era dată. Lameh strănepotul lui, neîndestulîndu-se cu o muiere, a luat două: pe Ada şi pe Sela şi a fost el întîi în lume cu două muieri. Deci i-a născut lui Ada pe Iabal, acela a aflat facerea corturilor din piei, şi era tată celora ce vieţuiau în lăcaşurile hrănitorilor de dobitoace. I-a născut şi pe alt fiu Iubal, acela a aflat muzica, fluierul şi alăuta. Iar Sela cealaltă femeie a lui Lameh a născut pe Tovel (alții Tubalcain pe acela îl numesc) el era bătător cu ciocanul, căldărar şi faur fierar. Iar sora lui Noema a aflat toarcerea lînii şi a inului şi țesătoria; aceeaşi a aflat să facă din dobitocescul lapte untul şi brînza şi la celelate femeieşti lucruri de mîini ea a fost aflătoare.

Încă s-a învățat seminția lui Cain şi vrăjitoriile, farmecele şi descîntecele şi împărtăşirea cu dracii şi era potrivnică lui Dumnezeu şi urîtă de Dumnezeu, pentru aceea mai pe urmă cu potopul s-a prăpădit de tot.

Iar de vreme ce în cel de Dumnezeu lepădat neam al lui Cain, se aflau unii oameni de un nume cu cei drepți bărbați, care sînt în neamul lui Set, precum Enoh, Maleleil, Matusal şi Lameh, pentru ca întru amîndouă seminţiile, întru a lui Cain şi a lui Set, sînt care se cheamă cu acelaşi nume, deci ca să se cunoască între dînşii deosebirea, amîndurora neamurilor tăblița aceasta înainte se pune aşa!

NEAMUL PĂCĂTOŞILOR	NEAMUL DREPȚILOR (din care este Hristos)
Cain, (Abel...),	SET,
Enoh,	ENOS,
Gaidad	CAINAN,
Maleleil,	MALELEIL,
Matusal,	ARED,
Lameh (cu două muieri),	ENOH,
Iovil,	MATUSAL,
Iubal,	LAMEH,
Tobel,	NOE,
Acest neam tot a pierit depotop	Iar acesta s-a păzit

Iar precum Cain seminției sale, a toată răutatea, așa dreptul Set, seminției sale spre îmbunătățită viață, înainte ducător, învățător și povățuitor le era. Pentru că i-a învățat pe fiii săi și fiii pe ai lor fii ca să cunoască pe Dumnezeu și să creadă întru Dînsul și în frica Aceluia să petreacă. Și să iubească și să cinstească pe Ziditorul lor cu jertfe și să se roage Lui cu osîrdie. La fel și pe aproapele lor să-l cinstească și să-l iubească ca însuși pe sine și nimănui să nu-i facă strîmbăte. Și se împlinea bine întru dînșii porunca cea din început a legii celei firești, pe care mai pe urmă și Hristos Domnul în Evanghelie a pomenit-o: „Precum voiți ca să vă facă vouă oamenii, și voi să le faceți lor la fel" (Mt. 7, 12; Chedrin 8). Și se scrie pentru semința lui Set, că se asemăna îngerilor cu viața lui cea dreaptă, cea deplin înțeleaptă, cea înfrînată, cea blîndă și cinstită, la lungă vreme, pînă la o mie de ani.

Pentru dreptul Set și aceasta se scrie, ca una pentru proslăvirea feței lui, care i se făcuse lui întru răpirea cea de la înger, alte pentru înțelepciunea lui și cunoștința, ceea ce știa cerestile porniri și alergări, iar alta pentru viața lui cea sfîntă care era cu îngerii asemenea numit era de celelalte seminții ca un Dumnezeu, iar semința lui numită era fiii lui Dumnezeu: Au văzut fiii lui Dumnezeu (adică ai lui Set) - zice - pe fiicele omenești (adică ale lui Cain) că frumoase sînt...

Faptele anilor de la suta a șasea
(De la anul 500 la anul 600 de la Zidirea lumii)

Iar cînd s-au împlinit de la Facerea lumii ani 532, atunci s-a săvîrșit întîia asemănare a crugurilor cerești, care nu de asemenea aleargă și întoarcerea spre întîia rînduială a alergării. Căci că în cinci sute treizeci și doi de ani (532) crugurile Soarelui care cîte douăzeci și opt de ani (28) întru sine avînd, de nouăsprezece (19) ori întorcîndu-se. Iar crugurile lunii cîte nouăsprezece ani întru sine cuprinzînd, de douăzeci și opt de ori întoarcerea sa făcîndu-și. Iarăși soarele și luna întru alergarea crugurilor lor se aseamănă, precum au fost din începutul zidirii lor și aleargă cu rînduiala lor pînă la împlinirea numărului anilor acelora, după al cărora număr și ciclul Păscăliei după aceia s-a alcătuit cu Literele slavonești.

Și a fost întîia săvîrșire a anilor acelora și întoarcerea Soarelui cu Luna, care aduce la alergarea cea de asemenea, în anul vieții lui Set 302, iar ai vieții lui Enos, în anul 98. (Conf. Chedrinos, fila 9).

Iar în vremile noastre cele de acum, pe acele cruguri cerești,

care, în 532 de ani îşi aseamănă întoarcerea, se numără după a Răsăritului numărare de ani cea de 14 zile de la începutul lumii. Iar de cîte ori pînă la ziua înfricoşatei Judecăţi a lui Dumnezeu se va întoarce, de aceea nu este ştiut, precum şi Domnul nostru în Evanghelie a zis: „De ziua şi de ceasul acela nimeni nu ştie, nici îngerii cereşti" (Mt. 24, 36).

Aici putem socoti, întru întoarcerea acelor cereşti cruguri şi întrecerea celor 7000 de ani, pînă la vremile noastre, cîţi oameni şi cetăţi şi împăraţi s-au întors, iar mai ales s-au răsturnat, au trecut şi de nimic s-au făcut: Au fost şi iată nu sînt, s-au stins, au pierit ca visul celui ce se deşteaptă (Ps. 72, 20). Iar ce fel de veac va fi după sfîrşitul lumii acesteia văzute, căruia nu va fi sfîrşit, pentru care adeseori îşi aduce aminte sfîntul David, zicînd: „Gînditu-m-am la zilele cele de demult şi de anii cei veşnici mi-am adus aminte" (Psalm 76, 5). Aducîndu-mi aminte de trecuţii ani, îndată îmi aduc aminte de veşnicia ceea ce are să fie în viaţa cea fără de sfîrşit. Deci şi nouă lîngă numărarea anilor acelora, care au trecut, nu fără de folos ne este a ne aduce aminte de veşnicia cea nenumărată cu anii, împreună şi de scurtimea vremelnicei noastre vieţi, oare degrab se răstoarnă şi ca o roată ce aleargă trece.

Ce este veşnicia care nu are sfîrşit? Şi ce este viaţa noastră care în puţină vreme se sfîrşeşte? Isus al lui Sirah pe amîndouă acestea: veşnicia şi vremelnica viaţă socotindu-le, zice: „Numărul zilelor omului, cel mult o sută de ani este, ca o picătură din apele mării" (Sirah 18, 8-10). Ne mirăm dacă auzim că este cineva de o sută de ani şi zicem: De mulţi ani este omul acela! „Că zilele anilor noştri întru dînşii şaptezeci de ani, iar de este întru puteri, 80 de ani" (Psalm 89, 10-11). Iar o sută de ani a trăi, puţin cuiva se întîmplă. Însă şi viaţa cea de 100 de ani alăturînd-o cu veşnicia (după socoteala lui Sirah) atîta de mică este, pe cît de mică este picătura apei, pe lîngă toata marea. Ce este mai mare decît marea Oceanului? Şi ce este mai mic decît o picătură de apă? Ce este mai lung decît veşnicia? Şi ce este mai scurt decît viaţa aceasta vremelnică? Pentru că ce este viaţa noastră? Zice Iacob Apostolul: „Abur este, care în puţin se arată şi apoi se stinge" (Iacob 4, 14). Încă nu numai 100 de ani, ci o mie de ani este pe lîngă veşnicie ca o picătură pe lîngă mare.

Frumos o socoteşte aceasta Sfîntul Ioan Gură de Aur, zicînd în Mărgăritare „Pentru Bogat şi săracul Lazăr", Cuvîntul 1: „Spune-mi mie dacă cineva, întru o sută de ani, într-o noapte văzînd un vis nebun şi de multe bucate în vis îndulcindu-se şi deşteptîndu-se o sută de ani se va munci, oare ai putea pe o

noapte a visului aceluia s-o asemeni cu suta de ani? Nicidecum. Aşa să gîndeşti şi de viaţa ce va să fie, cum că este visul cel întru o sută de ani, aşa este vremelnica viaţă, asemănînd-o cu viaţa ce va să fie, iar mai ales şi cu mult mai mult, cum este o picătură mică peste valul cel nemăsurat, aşa să înţelegi mia de ani, alăturînd-o pe lîngă veşnicimea ceea ce va să fie". Pînă aici Gură de Aur.

Ci pe toate vremile şi anii lumii acesteia văzute, începînd de la Adam pînă la înfricoşata zi a Judecăţii, alăturîndu-le cu veşnicia, sînt ca o picătură pe lîngă oceanul cel mare. Cine poate să numere picăturile de apă din mare? Şi cine ar cunoaşte să numere anii veşniciei? Cine scoate cu pumnul toată marea? Şi cine va ajunge veşnicia cea fără de sfîrşit, întru care după vremelnica viaţă vom vieţui noi în veci? Ci amar de negrijirea noastră, că pe cea vremelnică scurtă şi care nimic este viaţa noastră, o cinstim mai mult decît pe veacul cel nesfîrşit, şi nebăgînd seamă de viaţa cea nesfîrşită, întru aceasta de puţină vreme atîta ne cufundăm, ca şi cum în ea în veci o să trăim! Pe cea degrab trecătoare o iubim, de ceea ce în veci petrece ne lepădăm? Pe cele vremelnice le căutăm, de cele veşnice nu ne grijim. Amărăciunea o vedem ca pe o dulceaţă, iar de singura adevărata dulceaţă cea din Cer care în veci îndulceşte, niciodată nu gîndim, nici dorim de dînsa.

Încă să socotim şi această înţelegere a lui Sirah, că pe viaţa omenească cea de 100 de ani, o aseamănă cu picătura de apă, nu cea din vreun rîu mare dulce, primită la băut şi sănătoasă, ci cu picătura de apă a mării, care este amară, pe care a o bea nu este cu putinţă. Întru care a închipuit Sirah viaţa omenească, ceea ce nu numai scurtă este, ci şi de amărăciunea necazurilor prea plină. Pentru că în ea sînt bolile, mîhnirile, scîrbele, suspinările şi chinurile cele rele. În ea sînt vrăjbile, prigonirile, alungările, răutăţile, zavistiile şi urîciunile, unele despre ai săi altele despre străini, în ea este sărăcia, lipsa, foamea, golătatea şi neîncetatele osteneli. De este cineva măcar şi bogat cu averea, acela de grijile vieţii ziua şi noaptea nu are odihnă, nici nu poate dormi cu dulceaţă, măcar şi pe moale aşternut de s-ar odihni şi haine de mult preţ de ar purta, inima sa îi este plină de amărăciuni. I se pare cuiva că se îndulceşte de desfătarea lumii acesteia, însă şi în singură desfătarea aceea adeseori se amărăşte, afară de aceea, că dulceaţa păcatului nesuferită amărăciune îi găteşte. Pentru că vremelnică este ceea ce îndulceşte, iar veşnică este ceea ce are să-l muncească în iad. Ori stăpînitor mare de este cineva, acela de pretutindenea se fereşte, temîndu-se ca nu cumva

vreun vrăjmaş să se scoale asupra lui şi să-i răpească stăpînirea lui. Şi nu este în lume vreo nenorocire care nu s-ar teme de schimbare şi de cădere. Nu este aici bucurie, care nu s-ar amesteca cu mîhnirea, nu este mîngîiere, care nu se însoţeşte cu întristarea, nu este veselie căreia nu i-ar urma mîhnirea, nu este rîs, după care n-ar veni plîns cu suspinare. Toate cele vremelnice ale vieţii sînt o amărăciune. Amară ca marea, iar mici ca picătura. Deci pentru ce le iubim pe ele mai mult decît veşnicia şi dulceaţa, pe care a gătit-o Dumnezeu celor ce-L iubesc pe El?

Faptele anilor de la suta a şaptea
(De la anul 600 la anul 700 de la Zidirea lumii)

După împlinirea celor 600 de ani de la zidirea lumii, cînd strămoşul Adam prin pocăinţa cea aspră a plăcut lui Dumnezeu, i s-a făcut lui (după mărturia lui Gheorghe Chedrinul, fila 9) prin Dumnezeiasca Voie, de la îngerul Uriil, care este voievod şi păzitor oamenilor celor ce se pocăiesc, şi mijlocitor pentru dînşii către Dumnezeu, descoperire mai încredinţată pentru întruparea lui Dumnezeu, din Prea Curata, cea fără de bărbat, Pururea Fecioara Maria. Iar dacă pentru întrupare, deci şi pentru celelalte Taine ale mîntuirii noastre i s-a descoperit lui, adică: Pentru cea de voie Pătimire şi moarte a lui Hristos, pentru pogorîrea în iad şi pentru slobozirea drepţilor din iad şi pentru scularea Lui cea de a treia zi din Mormînt şi pentru alte Dumnezeieşti Taine şi pentru multe lucruri ce avea să fie după aceea, precum: pentru răzvrătirea fiilor lui Dumnezeu celor din seminţia lui Set şi de potop şi de Judecata ce va să fie, şi de cea de obşte înviere a tuturor. Şi s-a umplut Adam de mare dar Proorocesc şi proorocea cele ce aveau să fie, pe păcătoşi la pocăinţă ridicîndu-i şi pe drepţi cu nădejdea mîntuirii veselindu-i.

Am auzit de greşeala lui Adam pentru care s-a lipsit de Rai, să auzim şi de pocăinţa lui, prin care atîta milă a cîştigat de la Dumnezeu şi un Dar ca acela a aflat înaintea Domnului, cît şi descoperirii Tainelor lui Dumnezeu şi proorocescul Dar s-a învrednicit de la Dînsul. Ştim de greşeala lui Adam, iar în ce fel au fost nevoinţele şi ostenelile pocăinţei lui nu le ştim. Însă nu şi aceasta nu o ştim, cum că păcătosului iertare de păcate şi minunata ştiinţă a Tainelor lui Dumnezeu, Darul şi Mila Domnului se dă nu într-acest fel, ci numai cînd arată adevărata pocăinţă. Zice Sf. Simeon Noul Teolog în rugăciunile cele către Dumnezeu aşa: „Cu mila îndurării Tale, Doamne, pe cei ce cu

căldură se pocăiesc îi curăţeşti, îi luminezi şi Luminii îi împreunezi, părtaşi Dumnezeirii Tale făcîndu-i fără pizmuire şi ce este străin de mintea îngerească şi omenească vorbeşti cu ei de multe ori, ca şi cu nişte prieteni ai Tăi adevăraţi". Pînă aici Simeon.

Iată la cîtă Milă şi Dar, Milostivul Dumnezeu învredniceşte pe cei ce se pocăiesc cu adevărat în căldura Duhului, cît şi prieteni Lui şi îi face pe ei. Tainele cele neştiute ale Sale le descopere lor, precum şi David pocăindu-se grăieşte către Dînsul: „Cele nearătate şi cele ascunse ale înţelepciunii Tale mi-ai arătat mie" (Psalm 50, 8). Deci se cunoaşte că strămoşul nostru Adam adevărata pocăinţă a arătat-o cu inima înfrîntă şi cu multe osteneli. De vreme ce la atîta milă a descoperirii Tainelor lui Dumnezeu şi a Proorocescului Dar s-a învrednicit el. Iar nouă păcătoşilor de trebuinţă ne este să ne învăţăm şi să ştim ce este adevărata pocăinţă.

Adevărata pocăinţă este, ca nu numai să ne mărturisim cu adevărat păcatele noastre, ci şi să nu ne întoarcem încă la cele mai dinainte lucruri rele, şi întru îndreptarea vieţii noastre după aceea să petrecem. Nu numai neîntorcîndu-ne la cele mai dinainte, ci şi cu inima înfrîntă să ne fie jale pentru cele ce le-am făcut înainte. Şi nu numai să ne fie jale, ci şi prin mari osteneli ale pocăinţei a ne împăca pentru păcatele cele făcute, întrucît a nu fi asemenea (ostenelile) cu păcatele cele lucrate, ci încă să le întreacă pe ele. Pentru că deşartă se pare a fi pocăinţa aceluia, care nu cu cea lungă înfrînare de bucate şi cu postirea cea o dată pe zi, vrea să-şi acopere cele multe îmbuibări şi beţii. Deşartă este pocăinţa aceluia, care prin scurta şi uşoara oarecare omorîre a trupului, i se pare a-şi curăţi cele multe şi grele păcate de moarte. Nedreaptă este pocăinţa aceluia, care nu cu multe suspinuri şi loviri în piept, se nădăjduieşte a se îndrepta de cele multe nedreptăţi, de furtişaguri, de ucideri, de jafuri, de răpiri, de asuprelile fraţilor şi de cele asemenea cu acestea. Neadevărată este iertarea păcatelor aceluia, care numai prin puţine lacrimi, afară de altele cuviincioase pocăinţei sale adevărate, nevoinţe şi osteneli, aşteaptă să-şi spele spurcăciunile cele mari şi fărădelegile şi să scape de muncile cele veşnice.

Multe lacrimi au vărsat Ninivitenii şi mare pocăinţă au arătat, că se îmbrăcau în saci de la mic pînă la mare, şi au poruncit post nu numai la oameni, ci şi la dobitoace şi au strigat către Dumnezeu lungindu-şi rugăciunea şi s-a întors fiecare din calea sa cea rea. Însă neîncredinţaţi erau de mîntuirea lor, pentru că ziceau: „Cine ştie, oare se va căi, sau se va milostivi

Dumnezeu, şi oare îşi va întoarce iuţimea mîniei Sale, ca să nu pierim" (Iona 3). Şi dacă aceia, atîta pocăinţă arătînd, neadeveriţi erau de milostivirea lui Dumnezeu şi de iertarea păcatelor lor, apoi ce fel de adeverire va avea, cel ce prin puţina pocăinţă aşteaptă şi nu prin multe lacrimi ca să se curăţească de cele multe şi grele păcate?

Dar vei zice: Ninivitenii erau păgîni, neştiind Scriptura ceea ce zice: „Inima înfrîntă şi smerită Dumnezeu n-o va urgisi" (Psalmul 50); şi „Aproape este Domnul de cei umiliţi cu inima şi pe cei smeriţi cu duhul îi va mîntui"; şi: „Zis-am: Mărturisi-voi asupra mea fărădelegea mea Domnului şi Tu ai lăsat păgînătatea inimii mele" (Psalmii 18, 33 şi 31). Iar noi credincioşii nădăjduim, că şi cele puţine lacrimi cu mărturisirea păcatelor, pot să cîştige de la Dumnezeu Mila şi iertarea păcatelor.

Răspund eu: Pot numai întru aceia, care sînt la sfîrşitul cel de moarte, cărora nu este vreme spre mai multe lacrimi şi spre a se împăca prin pocăinţă pentru păcate. Unora ca acelora pentru o sfărîmare a inimii Milostiv li se va face Domnul. Chip este tîlharul cel de pe Cruce, care la sfîrşitul său nu multe cuvinte cu mărturisire şi cu inimă înfrîntă a zis. Şi îndată a auzit de la Domnul, milostivul acel cuvînt: "„Astăzi vei fi cu Mine în Rai". Iar de la omul cel sănătos şi care are vreme spre pocăinţă, îi cere Dumnezeu multe lacrimi şi multe osteneli şi nevoinţe (Luca 23) pînă ce ostenelile pocăinţei se vor asemăna, iar mai ales vor şi întrece pe păcatele ce au fost mai înainte.

Încă pentru lacrimi şi aceasta să se zică: Sînt unii, care se şi umilesc la o vreme de păcatele lor şi plîng, iar a greşi nu încetează, pe unii ca aceia nu-i foloseşte chipul cel umilit, cînd năravul lor neîndreptat petrece. Alţii şi la pocăinţă vin, mărturisindu-şi cu lacrimi păcatele lor, iar după o vreme iarăşi la aceleaşi spurcăciuni de păcate se întorc şi unora ca acelora ce folos le este de spălarea lacrimilor, cînd iarăşi cu dragoste întru acea mai dinainte tină intră? Deci nu este de ajuns singură umilinţa şi sfărîmarea inimii ceea ce la o vreme se face fără de adevărată pocăinţă, ca adică nu numai să-i fie jale şi să plîngă pentru păcate, ci nici să nu se mai întoarcă la păcate, şi pentru cele făcute să sufere cuviincioasa osteneală. Pomeneşte Apostolul de Isav, fiul lui Isaac (Evr. 12, 17), cum că n-a aflat pocăinţa loc, măcar deşi cu lacrimi a căutat-o pe ea. Pentru ce lacrimile păcătosului aceluia nu i s-au socotit întru pocăinţă şi neprimite i-au fost lui Dumnezeu, nici nu i-a iertat păcatele de care păcătosul acela a plîns?

Răspunde Sfântul Gură de Aur în trimiterea către Evrei,

Cuvîntul 31: „N-a aflat pocăință, fiindcă n-a arătat cea vrednică pocăință. Şi ne sfătuieşte de aici pe noi păcătoşii, zicînd: Cîți socotesc a greşi fără curmare (nădăjduindu-se că fără cea cuviincioasă obosire şi chinuire să dobîndească iertarea păcatelor lor) acestea să le gîndească: Pentru ce Isav n-a cîştigat iertare? Pentru că nu s-a pocăit precum se cădea. Oare voieşti să vezi pocăință cu deadinsul (adevărată, cuviincioasă), ascultă pocăința lui Petru cea după lepădare. Pentru că ne spune nouă pentru dînsul evanghelistul zicînd: Ieşind afară a plîns cu amar (Mt. 26, 75). Pentru aceasta i s-a şi iertat lui un păcat ca acela, fiindcă s-a pocăit cu chipul care i se cădea". Pînă aici Sfîntul Gură de Aur.

Iarăşi va zice cineva: Sfîntul Petru un ceas plîngînd, a cîştigat iertare greşelii sale, deci şi mie de voi plînge un ceas înaintea Domnului, mi se vor ierta păcatele, fără de multe şi îndelungate osteneli ale pocăinței. Unuia ca aceluia îi răspunde ucenicul lui Petru Sf. Clement Papa, zicînd pentru dînsul, la Cuvîntul de la Matei cap. 20: Că în toate nopțile auzind glasul cocoşului cîntînd, îndată îşi aducea aminte de lepădarea aceea cu care de Hristos se lepădase şi se arunca la pămînt şi multe lacrimi vărsa, plîngînd cu amar, şi aşa făcea toată viața sa. Şi pentru aceea Nichifor scriitorul faptelor Bisericeşti, Cartea 2, cap. 26 scrie de dînsul, că ochii lui îi erau însîngerați, iar aceasta din cea prea multă plîngere era, de acest fel a fost pocăința Sfîntului Petru după greşeala lui. Iar tu cel ce te nădăjdueşti ca într-un ceas să-ți plîngi păcatele tale, oare poți să plîngi aşa cu amar precum a plîns Petru? Şi în toate nopțile a te tîngui ca şi dînsul? Şi iarăşi: Oare poți tu să suferi ca acele osteneli şi nevoințe precum a suferit Petru, răsplătind lui Hristos Domnului său pentru lepădarea sa, pînă la cea cu capul în jos răstignire a sa? Deci să nu te nădăjdueşti la cea puțină oarecare umilință a inimii, care ți se face la o vreme, nici să cutezi la cea mai mică osteneală a ta şi la nevoința cea scurtă. Ci întocmai cu păcatele tale, iar mai ales şi mai multă, o păcătosule, să-ți arăți înaintea Domnului cu multe lacrimi pocăința, şi atunci să aştepți de la Dînsul, Milă.

Învață Sfîntul Gură de Aur în Cuvîntul 10 la Evanghelia de la Matei 3, 8, scriind aşa: „Pocăința zic: Ca nu numai de cele mai dinainte rele a se depărta, ci şi mai mari bunătăți a arăta: Pentru ca să faceți roduri vrednice de pocăință, iar cum să le facem? De vom începe a face cele potrivnice păcatelor, precum aş zice: De ai răpit cele străine, dă dar şi pe ale tale. Ori multă vreme ai curvit, înfrînează-te dar şi de a ta femeie, la rînduite zile, deprinzîndu-te cu înfrînarea. Ori ai ocărît şi ai bătut pe cei ce-ți învinuiau, deci binecuvintează pe cei ce te dosădesc şi fă

bine celor ce te rănesc pe tine. Pentru că nu ne este destulă sănătatea nouă ca numai să scoatem săgeata, ci şi doftorii să ne punem pe rană. Ori te-ai desfătat şi te-ai îmbătat în vremea cea mai dinainte, posteşte acum şi la băutura apei ia aminte, ca să ridici vătămarea ce ţi s-a adus ţie din beţie. Ori ai căutat cu ochi curveşti la frumuseţe străină, apoi să nu mai cauţi nicidecum la feţe femeieşti, întru cea mai multă păzire rînduindu-te pe sineţi după ranele ce le-ai luat, pînă ce te vei întări întru bine, pentru că „Abate-te de la rău şi fă bine" (Ps. 33, 13). Pînă aici Gură de Aur.

Şi apostolul sfătuieşte la Romani 6, 19; „Precum aţi pus de faţă mădularele voastre slujitoare necurăţiei şi fărădelegii întru fărădelege, aşa şi acum să vă puneţi de faţă mădulările voastre slujitoare dreptăţii întru sfinţenie".

Iar Sfîntul Grigorie Dialogul; numind pe om pom ce se cunoaşte după roadele sale, zice în Cartea 6, cap. 15, de la Ioan cap. 13: „Deci din roduri, iar nu din frunze, sau din rădăcină are să se cunoască pocăinţa, fiindcă şi Domnul a blestemat pe pomul ce avea numai frunzele, iar nu şi roduri. Că mărturisirea n-o primeşte (care se face numai cu cuvintele) şi fără de rodurile obosirii trupului". Pînă aici Grigorie Dialogul.

Iar noi să luăm aminte. Precum pomul cel bun nu din rădăcină şi din frunze, ci din rodurile cele bune se cunoaşte, aşa adevărata pocăinţă din faptele şi părerea de rău. Pom de gînd este omul şi are rădăcină a pocăinţei sale: gîndul şi voinţa mărturisirii păcatelor. Iar frunze: singură mărturisirea păcatelor. Care cu cuvintele iată se face spre Dumnezeu înaintea Părintelui Duhovnicesc şi făgăduinţa de îndreptare, iar rodurile acelui pom sînt ostenelile îndestulatei pocăinţe. Deci se cunoaşte adevărata pocăinţă nu din rădăcina gîndului, nici din frunzele mărturisirii şi ale făgăduinţei, ci din singure ostenelile îndestulatei pocăinţe. Întăreşte-ţi gîndul ca o rădăcină, înmulţeşte-ţi cuvintele ca nişte frunze. De nu vei avea roduri vrednice de pocăinţă, nevoinţe ostenitoare - zic - şi osîrdnică sîrguinţă pentru îndestulata pocăinţă de păcate, nu vei fi pom de binecuvîntare vrednic, ci de blestem să te temi.

Pe doi păcătoşi îi aflăm în Sfintele Scripturi care se pocăiesc de faptele lor cele rele şi şi-au mărturisit păcatele lor la Dumnezeu: Saul şi David, dar n-au cîştigat amîndoi de la Dumnezeu iertare. A zis Saul: (I Regi 15, 24): „Am greşit că am călcat cuvîntul Domnului". A zis şi David: (II Regi 12, 13): „Am greşit Domnului meu!" Deci David a cîştigat iertare şi s-a mîntuit, iar Saul nu s-a învrednicit de iertare şi în mînia Domnului a rămas şi a pierit. Pentru ce? Au doară nedrept este

Domnul, că pe un păcătos ce s-a mărturisit Lui l-a miluit, iar pe altul l-a lepădat? Să nu fie! Pentru că drept este Domnul întru toate lucrurile Sale (Psalm 144, 18). Ci pricina este numai a celui neiertat păcătos Saul,căci mărturisindu-şi păcatul său, nu s-a căit cu îndestulare de dînsul, adevărata pocăinţă şi îndreptare nearătînd, măcar deşi îndestulată vreme a avut spre pocăinţă şi îndreptare. Iar David după mărturisirea păcatului său, o, cît de mult s-a ostenit întru pocăinţă! În toată noaptea aşternutul său cu lacrimile udîndu-şi, în miezul nopţii sculîndu-se, cenuşă ca pîinea mîncînd şi băutura cu plîngerea amestecîndu-şi de postire slăbind şi obosindu-şi trupul său şi smerindu-se înaintea Domnului în sac şi în cenuşă multă vreme, pentru aceea nu numai de păcat s-a iertat, ci şi iubit lui Dumnezeu s-a făcut. Iar Saul cel ce a făcut numai singură mărturisirea de păcat, iar în pocăinţă nu s-a ostenit, a rămas neiertat în veci. Deci să nu se nădăjduiască nimeni că se va curăţi de păcatele sale cele mari numai cu singură mărturisirea şi cu o puţină umilinţă, fără de ostenelile şi nevoinţele cele ce se cuvin la adevărata pocăinţă, cînd are vreme spre îndreptarea sa şi spre întreaga pocăinţă pentru păcate şi se leneveşte a se osteni. Bine este a urma lui David celui ce grăieşte: „Fărădelegea mea eu o voi vesti şi mă voi griji de păcatul meu" (Psalm 37, 19). Iată nu se îndestulează David numai cu singură mărturisirea fărădelegii sale, ci şi de întreaga pocăinţă se grijeşte. Mărturisi-voi păcatul meu - zice - şi mă voi osteni pînă ce deplin mă voi pocăi de dînsul. Pentru că se foloseşte a descoperi rana, iar doftoria cea cuviincioasă la rană a nu o pune? Ce folos este a-ţi mărturisi păcatele, iar canon a nu purta pentru ele, nici a-ţi îndrepta viaţa ta?

Enos trăind ani 190 a născut pe Cainan. Iar după naşterea aceluia, a născut alţi mulţi fii şi fiice, petrecînd întru naşterea de fii ani 715.

Deci se cuvine a pomeni şi pentru hrana oamenilor celor dintîi, cu ce se hrăneau. Seminţia cea dreaptă a lui Set se hrănea cu pîine şi cu apă, cu verdeţuri şi cu poame din pămînt şi din pomii grădinilor şi cu miere şi cu lapte, iar carne nu mîncau. Şi povestesc oarecare cum înaintea potopului, nicidecum oamenii nu ştiau de mîncarea cărnii, însă de seminţia lui Cain cea de Dumnezeu urîtă, nu este înştiinţare, oare se înfrînau de mîncarea cărnii, căci acea seminţie şi la vînatul fiarelor se îndeletnicea, precum şi Lameh orbul cel ce a ucis pe strămoşul său Cain, în loc de fiară, la vînat. Iar de s-ar crede caldeiasca istorie, aceea povesteşte, că după răzvrătirea fiilor lui Dumnezeu, înmulţindu-se uriaşii s-a început între aceia

mîncarea de carne înaintea potopului. Căci atîta de răi erau uriaşii aceia, cît mîncau carne de om, care după sfîrşitul lui Set se va arăta.

Faptele anilor de la suta a opta
(De la anul 700 la anul 800 de la Zidirea lumii)

Enos dreptul (Fac. 4), înmulţindu-se seminţia lui a început soborniceşte a slăvi pe Dumnezeu, precum se scrie de el; Acesta a nădăjduit a chema Numele Domnului Dumnezeu, nu ca şi cum mai înainte de el nimenea nu chemase Numele Domnului, ci (după arătarea tîlcuitorilor) cum că el a fost întîi aflător soborniceştii slavoslovii (Doxologii) lui Dumnezeu. Căci că şi mai înainte de acesta, Adam, Abel şi Set chema pe Domnul şi se rugau aceluia şi jertfe îi aduceau Lui, însă fiecare deosebi o făcea aceea, singur de sineşi. Iar Enos a început a aduna pe fiii săi şi pe fiii fiilor săi în fiecare dimineaţă, ca adică soborniceşte să aducă lui Dumnezeu jertfă şi Doxologie şi rugăciuni. Şi a alcătuit oarecare cîntări şi rugăciuni şi pe table le-a scris pe ele, ca unul ce a adus întru săvîrşire slovele cele începute de Set tatăl lui. Pentru că Set (precum mai înainte s-a zis) a început slovele, iar Enos le-a săvîrşit. Deci scriind cîntările şi rugăciunile pe care le-a alcătuit, le-a dat pe ele seminţiei sale, spre universala rugăciune către Dumnezeu şi de aceea se scrie pentru dînsul, cum că el a început a chema Numele Domnului, adică: soborniceşte a slăvi pe Dumnezeu şi a se ruga (conf. Cornelie şi Alapid).

Din început s-au cunoscut de sfinţii strămoşi cei de Dumnezeu înţelepţiţi, cît este de mare trebuinţă de rugăciune la omul cel ce ştie pe Dumnezeu! Şi precum într-însa singuri se deprindeau, aşa şi pe fiii săi şi pe nepoţi şi strănepoţi la aceea îi învăţa. Pentru că atîta de nevoie este rugăciunea la om, pe cît la trup este hrana cea din toate zilele. Pîinea întăreşte trupul, iar rugăciunea pe suflet, pentru că hrana sufletului este rugăciunea, după a Scărarului învăţătură. Şi precum trupul fără de hrană slăbeşte, aşa sufletul fără de rugăciune. Pentru că nici nu poate ca să primească de la Dumnezeu vreun Dar, sufletul spre învierea şi întărirea sa, de n-ar cere prin rugăciune: „Cereţi - zice - şi se va da vouă, cel ce cere va lua" (Matei 7, 7).

Rugăciunea este cheia spre Vistieriile lui Dumnezeu, cu care tot cel ce voieşte îşi deschide luişi uşa Milostivirii lui Dumnezeu şi intră şi iese şi păşune află. Oare nu cu rugăciunea a deschis Ilie cerul şi l-a încuiat? S-a rugat şi cerul a dat

ploaie, pămîntul a răsărit rodul său (Iacob 5, 18). Rugăciunea atîta de nevoie este oamenilor, pe cît ostaşului în război arma. Pentru că război este viaţa noastră, iar noi ostaşi, potrivnicii noştri cei ce nevăzut asupra noastră pururea se luptă sînt diavolii. Cine din ostaşi iese la război fără de arme? Cine voieşte să biruiască nevăzutele pîlcuri ale satanei, neîntrarmat cu rugăciunea? Potrivnicul cu arma, iar cu rugăciunea dracii se izgonesc. Să auzim pe Sfîntul Gură de Aur zicînd: „Oriunde ne-ar vedea pe noi demonii cu rugăciunea înarmaţi, de acolo fug, precum şi războinicii şi tîlharii unde văd ostăşeasca sabie deasupra capului lor goală". Ci şi pe cei văzuţi potrivnici rugăciunea este puternică să-i biruiască. Oare nu cu rugăciunea lui Moisi, văzutul vrăjmaş Amalic biruit fu în pustie? Rugăciunea, atîta este de nevoie sufletului celui ce se grijeşte de mîntuirea sa, pe cît sînt cetăţii de nevoie zidurile, cînd este întru înconjurarea celor de alt neam. Pentru că este sufletul Cetate a Marelui împărat Dumnezeu, întru care Cetate faptele cele bune, ca cetăţenii locuiesc, iar Darurile lui Dumnezeu, ca nişte comori împărăteşti se păstrează. Acea cetate sufletească, o, în cît de mare împresurare de nevăzuţii vrăjmaşi totdeauna petrece! Care ziua şi noaptea, cu toate violentele lor meşteşuguri pe Cetatea aceea o luptă şi se sîrguiesc s-o prade, să o biruiască, s-o risipească şi întunecoasei sale stăpîniri s-o supuie! Ci de înrăutăţita lor socoteală, ce apără şi ce goneşte puterea acelora cea mult meşteşugită? Cu adevărat zidul rugăciunii este tare, îndrăznire avînd către Dumnezeu, pentru că de la Dînsul cîştigînd ajutor, se păzeşte întreagă şi nevătămată, precum de aceasta în Vieţile Sfinţilor prea mult se află scris. Rugăciunea atîta este la tot credinciosul de nevoie, pe cît la un prea ostenit bătrîn toiagul în cale, precum celui ce şade întru întunericul nopţii o lumină aprinsă, precum celui întinat de noroi, nişte apă curată spre spălare, precum ziditorului de casă temelia. Pentru că cu aceea în calea vieţii noastre ne sprijinim, fiind însărcinaţi de păcate. Prin ea întunericul şi negura noastră cea sufletească se luminează, prin ea se spală cele de păcate spurcăciuni ale sufletelor noastre, pe aceea ca pe o temelie se zidesc lucrurile cele bune. Căci că nici un lucru bun nu se poate începe şi a se zidi, de nu va fi întărit pe temelia rugăciunii, în zadar începe cineva lucrul său, de nu se va ruga mai întîi lui Dumnezeu cu căldură. Pentru aceea Sfîntul Ioan Scărarul numeşte pe rugăciune maică şi împărătească şi izvor al bunătăţilor, curăţire de păcate, la scîrbe perete în mijloc, a războaielor sfărîmare, a dăruirilor mijlocitoare, a minţii luminare, deznădăjduirii secure, a nădejdii încredinţare, a grijii dezlegare, şi prin alte numiri de

laudă o fericeşte pe ea, arătîndu-i întru numirile acelea puterea şi lucrurile ei.

Iar nouă să ne fie a şti, că rugăciunea numai întru acea vreme este în nişte puteri şi lucrări ca acelea, cînd aceea lui Dumnezeu plăcută se face de noi. Pentru că de multe ori rugăciunile multora, nu numai neplăcute, ci şi greţoase se arată înaintea lui Dumnezeu şi nu numai nici un bine nu ne fac, ci şi întru păcat ni se socotesc, precum se grăieşte în Psalmi, rugăciunea lui să fie întru păcat. Deci cel ce voieşte ca să-şi facă rugăciunea sa plăcută lui Dumnezeu, dator este ca mai întîi singur întru sineşi să se înveţe, cum să înceapă rugăciunea. Sfătuieşte Sirah: Mai înainte de rugăciune te găteşte pe sineţi (Sirah 18, 23). Iar a se găti pe sine este, ca mai întîi toată grija vieţii s-o lepezi şi toate gîndurile deşarte să le tai, apoi toată mintea ta s-o întorci spre Dumnezeu şi s-o înalţi spre Dînsul, şi să stai înaintea Lui cu frică, cu cucernicie şi cu cinste, precum cineva stă înaintea împăratului pămîntesc. Deci să ne rugăm cu luare aminte şi cu înţelegerea celor ce se grăiesc, după sfătuirea lui David: „Cîntaţi Domnului Dumnezeului nostru, cîntaţi-I cu înţelegere" (Psalm 46, 6) adică, luaţi aminte şi înţelegeţi cele ce citiţi şi cîntaţi întru rugăciune. Pentru că ce folos este întru rugăciunea aceea care se face fără luare aminte şi fără înţelegere? În gură rugăciunea, iar în minte neplăcute lui Dumnezeu gînduri, limba se roagă, iar inima îl mînie pe Acela, către care se roagă; gura cinsteşte pe Dumnezeu, iar inima departe stă de la Dînsul. Oare o rugăciune ca aceea poate să fie primită lui Dumnezeu, şi oare o va auzi pe ea Domnul? Grăieşte Sfîntul Ciprian în cartea ce se numeşte: „Pacea cu Dumnezeu": „Cum tu doreşti să fii auzit de Dumnezeu, cînd singur pe tine nu te auzi? Voieşti ca Dumnezeu să-şi aducă aminte de tine, cînd te rogi, iar tu singur de sineţi nu-ţi aduci aminte". Pînă aici Ciprian.

Rugăciunea fără luare aminte este ca o cădelniţă fără foc şi fără tămîie, ca o candelă fără untdelemn, ca un trup fără de suflet, urîciune, iar nu plăcere lui Hristos Stăpînului nostru. Pentru că nu cuvintele cele ce ne ies din gură îl roagă pe El, ci mintea cea ridicată către Dînsul. Nu glasul gîtului intră în urechile Domnului Savaot, ci suspinarea cea din inimă înfrîntă şi nu spre cea multă grăire a celui ce se roagă se pleacă Dumnezeu.

Încă celui ce voieşte a înălţa rugăciunea cea plăcută lui Dumnezeu, de trebuinţă este să adauge credinţă cu neîndoită nădejde pentru cîştigarea celor cerute, precum ne învaţă Sfîntul Apostol Iacob: „însă să ceară cu credinţă, nimic îndoindu-se,

pentru că cel ce se îndoieşte se aseamănă cu valul mării, să nu socotească omul acela că va lua de la Dumnezeu" (Iacob I, 6-8). Iar Sfîntul Teofilact zice la Luca cap. 18: „De nu va crede omul că va lua orice folos pe care-l cere, în zadar face rugăciunea". Şi Scărarul a adeverit cum că de nevoie este întru rugăciune credința: „De vreme ce aceea întraripează rugăciunea, iar fără de credință nu poate să zboare la cer rugăciunea".

Iar că două aripi ale rugăciunii zice sînt, nerăutatea şi mila, că adică să ierți pe cela ce greşeşte şi să dai celui ce cere. Pentru că de doreşti ca să-ți ceri ție ceva de la Dumnezeu, apoi singur tu nu trece cu vederea pe cel ce cere de la tine. De voieşti să rogi pe Hristos pentru iertarea greşealelor tale, tu mai întîi să ierți pe fratele tău cel ce te-a mîhnit. Şi Evanghelia învață ca nu mai întîi să aduci darul cu rugăciunea la Dumnezeu, pînă ce nu vei face pace cu fratele şi vei dezlega vrajba (Mt. 5, 24). Şi altele multe (de care acum cu deamănuntul nu grăim) ce se cuvin la buna rugăciune să-şi adune luişi cel ce voieşte cu Dumnezeiască plăcere să se roage, precum este: postul, înfrînarea, liniştea, îndelunga răbdare, ostenelile şi omorîrea poftelor sale, încă lîngă toate acestea mai de nevoie este aceasta: cu ştiință curată să-şi facă rugăciunea. „Pentru că dacă inima noastră (adică ştiința) nu ne înfruntează pe noi - zice Apostolul - îndrăznire avem către Dumnezeu, şi orice am cere luăm de la Dînsul, căci Poruncile Lui păzim" (Ioan 3, 21-22). Iată semnul celei bune de Dumnezeu primite rugăciuni, inimă neimputătoare, ştiință curată, care nuți roade cele dinlăuntru, nu te mustră înaintea lui Dumnezeu, nici nu înfruntează rugăciunea, ce păzeşte Poruncile lui Dumnezeu. Şi aceea singură lucrează întru noi îndrăznire către Dumnezeu, cînd Poruncile Lui păzim, întru acea vreme luăm de la Dînsul cele ce cerem. Deci, cu vrednicie să ne putem ruga Domnului nostru, să ne curățim mai întîi ştiința noastră prin pocăință adevărată şi să ne ținem de păzirea Poruncilor Domnului, că într-alt fel nu putem să-L rugăm pe Dînsul de nimic. Pentru că de ce Dumnezeu nu ascultă uneori rugăciunile păcătoşilor? Pentru aceea că şi ei nu ascultă Poruncile Lui. Luminos de aceasta vorbeşte Parimiarul: „Cel ce-şi abate urechea sa ca să nu asculte legea (Domnului), acesta grețoasă îşi face rugăciunea" (Pilde 28, 9). Urîtă la Dumnezeu este rugăciunea păcătosului ce nu se pocăieşte şi Legea lui Dumnezeu n-o ascultă. Şi cum un păcătos ca acela ar putea să milostivească pe Dumnezeu, pe Care totdeauna ziua şi noaptea Îl mîhneşte greu? Să auzim ce grăieşte Dumnezeu prin gura Proorocilor Săi către păcătoşii ce nu se pocăiesc: „Cînd veți

ridica mîinile voastre spre Mine, îmi voi întoarce ochii Mei dinspre voi, şi de aţi înmulţi rugăciunea, nu vă voi asculta pe voi, că mîinile voastre sînt pline de sîngiuiri" (Isaia I, 15). Şi iarăşi pentru păcătoşi zice: „De vreme ce pămîntul îl umplură de fărădelegi şi s-au întors să Mă mînie pe Mine, deci şi Eu voi face lor cu iuţime şi nu-i va cruţa pe ei ochiul Meu şi nu-i voi milui şi vor striga în urechile Mele cu glas mare şi nu-i voi auzi pe ei" (Iezechiil 8, 17-18).

Iată vedem ce, pe rugăciunea noastră nu bineplăcută şi urîtă o face înaintea lui Dumnezeu şi spre mînie mai mult decît spre milostivire îl îndeamnă, ştiinţa noastră cea rea, păcatele noastre, de la care nu voim a înceta şi a ne pocăi. Că precum o rană pe trup avînd fierul mai adînc întru sine, nicidecum nu poate să se tămăduiască, de nu mai întîi fierul s-ar scoate dintr-însa. Aşa nu se poate ca pentru iertarea păcatelor să îmblînzim pe Dumnezeu, de nu mai întîi păcatele noastre din sufletele noastre le vom smulge şi le vom urî pe ele şi le vom lepăda de la sine. Acestea în scurt s-au zis pentru rugăciune, iar mai mult fiecare să ceară Darul rugăciunii de la singur Dumnezeu, Cel ce dă rugăciune celui ce se roagă. Pentru că nu ştim a ne ruga precum se cuvine, de nu ne va povăţui El pe noi prin Duhul Său cel Sfînt (Rom. 8, 29). Încă bine este a asculta şi sfatul lui David cel ce zice: „Desfătează-te în Domnul şi-ţi va da ţie cererile inimii tale" (Psalm 36, 4). Iar cum să te desfătezi în Domnul? Cel ce voieşte să întrebe pe Dragostea cea Dumnezeiască, aceea îl va învăţa, o ştiu aceea cei ce cunosc ce este dragostea cea fierbinte către Dumnezeu şi care-i sînt învăţăturile aceleia.

Cainan fiul lui Enos, trăind 170 de ani a născut pe Maleleil. Iar după naşterea aceluia, a petrecut în naşterea de fii ani 540 şi a născut fii şi fiice.

Faptele anilor de la suta a noua
(De la anul 800 la anul 900 de la Zidirea lumii)

Deci vremea este a pomeni şi de aceasta, care pentru Adam şi pentru Set se scrie în Istorii (Iosif evreul, Navclir şi ceilalţi), cum că amîndoi strămoşii aceia, una din Proorocescul Dar şi din descoperirile ce erau întru dînşii, iar alta că socotind alergările crugurilor cereşti, înainte cunoscuse, cum că Dumnezeu va să pedepsească lumea aceasta cu două pedepse, cu APĂ şi cu FOC. Însă nu cu totul arătate fiind, care pedepse mai întîi va să fie, ori cea de foc, ori cea de apă. A pus doi stîlpi de piatră şi de cărămidă şi a scris pe dînşii (iar alţii zic că pe table de aramă şi de piatră scrisorile acelea le-a zidit în

stîlpii aceia), pentru cea a omului zidire de la Dumnezeu, şi pentru cădere şi din Rai izgonire şi pentru făgăduita izbăvire de la Domnul a neamului omenesc. Apoi încă prooroceşte a scris şi pentru cele viitoare pedepse, asupra nepocăiţilor păcătoşi, şi vederile cele pentru cereştile cruguri şi semne de stele numărătoare a arătat şi învăţături pentru oarecare pămînteşti de nou aflate meşteşuguri şi porunci oarecare povăţuitoare la viaţa lui Dumnezeu plăcută. Că înmulţindu-se pe pămînt oamenii, prin îmbunătăţită viaţă să-i placă lui Dumnezeu, împlinindu-i voia Lui cea sfîntă. Deci pentru aceea, pe acei (sau întru acei) doi stîlpi de piatră şi de cărămidă, pe acelea le-a scris, ca de ar fi fost mai întîi pedeapsa cea de foc pe pămînt, apoi cel de piatră stîlp stricîndu-se de foc, să rămîie cu scrisoarea stîlpul cel de cărămidă, iar de ar fi fost mai întîi cea de apă pedeapsă, apoi cel de cărămidă stîlp de apă mistuindu-se, cel de piatră întreg să rămînă, pentru cel de pe urmă neam omenesc. Şi zice istoricul evreu Iosif, ca şi cum acel stîlp de piatră pînă în zilele lui s-ar fi aflînd oareunde în părţile Siriei. Deci a fost întîia pedeapsă cu apă cea din zilele lui Noe, iar pe cea de foc o aşteptăm întru cea înfricoşată a lui Hristos a doua Venire.

Întru începutul lumii, strămoşilor noştri celor dintîi li s-a descoperit de la Dumnezeu, precum de potopul apei, aşa şi de pedeapsa focului ceea ce va să fie păcătoşilor. Că cele mai de pe urmă neamuri omeneşti ştiind de aceea să se teamă de ea, şi să nu îndrăznească a mînia pe Dreptul Judecător şi Izbînditorul, Cel ce va să judece cu foc şi cu munci, înfricoşată şi cumplită a fost pedeapsa potopului, ci mai înfricoşată şi mai cumplită va să fie pedeapsa focului. Apa potopului numai pămîntul l-a acoperit, iar focul nu numai pămîntul şi toate lucrurile cele de pe dînsul, ci şi Cerurile va arde, precum Sfîntul Apostol Petru arată zicînd: „Cerurile arzîndu-se se vor risipi, şi stihiile învăpăindu-se se vor topi" (2 Petru 3, 10). Întru acea vreme ce frică şi cutremur va fi păcătoşilor, cînd venind înfricoşatul Judecător, foc înaintea Lui va merge, iar rîul cel de foc şi groaznic înaintea Judecăţii Lui va începe a trage pe toţi! Iar mai vîrtos să ne temem noi de focul gheenii, întru care ca în potop, toţi cei osîndiţi, cei izgoniţi de la Faţa lui Dumnezeu, se vor afunda. O, cît de înfricoşat este acel foc de care şi singur Satana se cutremură! Penru că izgonind Domnul nostru legheonul acel drăcesc în părţile gadarenilor, L-au rugat pe El dracii (Marcu 5) ca să nu le poruncească lor să meargă întru adînc, ca nu mai înainte de vreme să se muncească în focul gheenii. Şi de este înfricoşat dracilor adîncul gheenii, apoi cu cît mai ales va fi groaznic oamenilor? Pentru că, dacă şi aici

este înfricoşată pedeapsa focului, cînd vreun om spre ardere s-ar osîndi, apoi cu neasemănare mai înfricoşată este acea pedeapsă, care va fi gheena focului. Pentru că focul cel de acolo pe atîta întrece puterea focului cu care aici ne slujim noi, ca şi cum ar fi acesta foc, ca o Icoană pe scînduri zugrăvit, împotriva focului acela. De focul cel de aici nu se tem dracii (precum de cel zugrăvit pe scîndură noi nu ne temem), iar de acela al gheenii se cutremură, pentru că acesta numai pe cea trupească materie o arde, iar acela şi pe netrupescul duh îl arde şi-l munceşte. Focul acesta se stinge de nu se va îndestula de materia ce i se pune lui, iar acela nicidecum nu se stinge, după mărturia Gurii celei nemincinoase a însuşi Domnului nostru, care în Sfînta Evanghelie zice: „Bine îţi este ţie să intri ciung în viaţă, decît amîndouă mîinile avînd să fii aruncat în gheenă, în focul nestins, unde viermele lor nu moare şi focul nu se stinge" (Mt. 18, Marcu 9). Focul cel de aici arzînd luminează, iar văpaia acelui foc arzînd înfierbîntă numai, iar nu-l luminează pe întunericul cel mai dinafară, măcar deşi ca şi cum ar străluci puţin ceva, apoi spre mai multă frică şi cutremur este celor osândiţi, ca adică să vadă groaznicele chipuri ale demonilor, a cărora şi singură vedere mai înfricoşată este decît toată munca. La fel să vadă şi feţele păcătoşilor celor împreună muncindu-se, cu care în viaţa aceasta nelegiuind şi spurcîndu-se împreună au mîniat pe Dumnezeu. Cel de aici foc munceşte vremelnic, pentru că cuprinzînd pe omul cel aruncat în el, îndată îl omoară pe el şi în cenuşă într-un ceas îl mistuieşte, iar acela al gheenii foc arde, ci nu omoară, pentru că cei aruncaţi în el nu mor arzînd, ci muncindu-se în veci. Dacă un ceas arzînd cineva, este muncă mare şi nesuferită, deci să gîndim cît de mare va fi muncirea celor ce ard şi nu se sting în nesfîrşiţii veci! Ci amar nouă păcătoşilor! Că nici puţin nu voim să ne aducem aminte de muncile ce ne aşteaptă, nici nu ne temem de acelea, ci mai ales din zi în zi şi din ceas în ceas, în mai multe păcate căzînd, mai mari văpăile gheenei le aprindem nouă şi foc către foc adăugăm şi cea gătită dracilor muncire pe aceea la noi înşine o întoarcem. Pentru că focul acela al gheenii, nu oamenilor li s-a gătit de la Dumnezeu, ci dracilor, precum dreptul Judecător în Evanghelie grăieşte: „Duceţi-vă de la Mine, blestemaţilor, în focul cel veşnic, cel gătit diavolilor şi slugilor lui" (Mt. 25, 41). Fiindcă înainte văzînd Ziditorul căderea ceea ce va să fie a purtătorului de lumină înger, din îngerie în diavolie, înainte a gătit spre pedeapsă aceluia şi a celor cu dînsul, în sînurile pămîntului, în cea fără de fund prăpastie, osebit foc nestins (afară de stihiile focului celui rînduit spre slujba oamenilor) atîta de iute şi de

puternic, cît şi nematerialnicul duh să aibă într-însul muncă nesuferită. Deci întru acel foc cumplit, care nu nouă ci altora s-a gătit, noi singuri pe sine pentru vremelnicele dulceţi ale păcatelor, de voie ne aruncăm. O, orbiciunea noastră sufletească! O, de am deschide ochii noştri cei de gînd şi de am privi mai înainte de vreme focul acela, nu ne-am arunca pe sine într-însul, n-am îndrăzni - zic - a mînia pe Dumnezeu cu păcatele noastre, nici ne-am aprinde nouă văpaia cea nestinsă a gheenii. Pentru că pomenirea de-a pururi a muncilor veşnice, puternică este a înfrîna pe om de la căderile în păcate. Se scrie în Pateric, că într-o vreme 12 Pustnici Părinţi, întru îmbunătăţită Dumnezeiască plăcere desăvîrşit, la un loc adunîndu-se şi fiecare de la sine spre folos cîte ceva spunînd de isprăvile sale, unul dintru aceia, cu numărul cel de pe urmă a zis: „Voi, o, Părinţilor, Cerească viaţă avînd, cerească şi înţelepciune aţi cîştigat şi nu este de mirare, iar eu nevrednic de unele ca acelea socotindu-mă pe sinemi a fi, văd că păcatele mele, oriunde m-aş duce, înaintea mea merg, înainte de-a dreapta şi de-a stînga şi m-am judecat însumi pe sinemi de gheenă, zicînd: Fii cu aceia de a cărora parte vrednic eşti, cu care după puţină vreme numărat vei fi. Deci acolo văd suspinuri şi neîncetate lacrimi pe care nimeni nu poate a le spune, văd pe unii scrîşnind cu dinţii şi cu tot trupul tremurînd, văd şi marea cea de foc clocotind fără măsură, ale cărei văpăi pînă la Cer se pare că ajung şi în marea aceea înfricoşată oameni, oameni aruncaţi mulţime nenumărată. Văd şi pe cei ce ard ca nişte vreascuri uscate, pe toţi răcnind şi tînguindu-se atîta, cît o tînguire şi strigare ca aceia, nimeni pe pămînt n-a auzit cîndva, iar Milostivirea lui Dumnezeu o văd întorcîndu-se de la dînşii, pentru dreapta Sa Judecată. Deci plîng şi eu şi mă tînguiesc şi întru acelea zăbovindu-mă cu mintea mea, gîndesc la Scriptura aceea: „Făcutu-mi-s-au mie lacrimile mele pîine ziua şi noaptea" (Psalm 41, 3). Şi aruncîndu-mă la pămînt înaintea lui Dumnezeu, îl rog să mă izbăvească de muncile acelea". Pînă aici Patericul.

Iar noi să socotim cît de lucrătoare este întru cei ce voiesc a-şi deştepta viaţa sa, aceea adică a-şi aduce aminte de gheena şi de muncile cele dintru dînsa.

Faptele anilor de la suta a zecea

(De la anul 900 la anul 1000 de la Zidirea lumii)

Precum al greşelii, aşa şi al pocăinţei, întîiul chip, sfîntul strămoş Adam, prin tînguire de lacrimi şi prin multe nevoinţe şi osteneli a plăcut lui Dumnezeu. Deci împlinindu-se anii vieţii

lui 930, prin dumnezeiasca descoperire a cunoscut că i se apropia sfîrşitul său şi chemînd pe ajutătoarea sa Eva şi fiii şi fiicele, nepoții şi strănepoții săi chemîndu-i, îi învăța pe ei ca să petreacă cu fapte bune, întru împlinirea Voii Domnului, sîrguindu-se în tot chipul ca să-i placă Lui. Şi înainte le-a spus lor cele ce vor să fie, ca unul ce întîi a fost Prooroc pe pămînt. Şi pace şi binecuvîntare tuturor dîndu-le, a murit cu moarte, la care de la Dumnezeu s-a osîndit pentru călcarea Poruncii. Iar sfîrşitul lui a fost într-o zi de Vineri (după mărturia Sfîntului Irineu) întru care cînd în Rai a călcat Porunca lui Dumnezeu, în ceasul al şaselea din zi, întru care a gustat mîncarea cea cu Poruncă oprită care i s-a dat lui din mîinile Evei. Lăsînd după sine fii şi fiice multe, a făcut bine părinteşte la tot neamul omenesc întru toate zilele vieții sale.

Cîți fii au fost ai lui Adam, pe care el i-a născut, nu spun deopotrivă aici istoricii. Gheorghe Chedrinul spune la fila 9: „A lăsat după sine Adam fii 33, iar fiice 27". Aşa Dorotei al Monemvasiei zice, ar Sfîntul Mucenic Metodie episcopul Tirului, care întru împărăția lui Diocleţian, în Halchida (nu în Calcedon, ci în Halchida, pentru că altul este Calcedonul cetatea, iar alta Halchida cetatea, vezi Onomasticomil), în grecească cetate pentru Hristos a pătimit, care în rînduială romană în 18 zile se cinsteşte în septembrie (care în ale noastre cărți nu se află) povesteşte că Adam a avut fii o sută (100) şi fiice pe atîtea care împreună cu fiii săi se născuse, căci cîte doi se năşteau, parte bărbătească şi femeiască.

Deci a plîns după Adam toată seminția omenească şi-l îngropară pe el (după mărturia lui Hegesip) în mormînt de marmoră în Hebron, unde este şi cîmpul Damascului, şi stejarul Mamvri după aceea a crescut şi peştera cea îndoită a fost, pe care mai pe urmă Avraam a cîştigat-o cumpărînd-o de la Efron între feciorii Heteului spre îngroparea Sarrei şi a sa. Şi aşa Adam cel din pămînt zidit şi iarăşi în pămînt s-a întors după cuvîntul Domnului.

Unii au scris, că Adam s-a îngropat acolo, unde este Golgota lîngă Ierusalim. Ci se cade a şti, cum că acolo mai pe urmă capul lui Adam a fost dus după potop. Pentru că este o povestire de crezut a lui Iacob de la Edesa, care i-a fost dascăl Sfîntului Efrem: Că Noe intrînd în corabie înaintea potopului, a luat cinstitele Moaşte ale lui Adam din mormînt şi le-a băgat în corabie cu sine, nădăjduindu-se că cu rugăciunile aceluia se va mîntui în potop. Iar după potop le-a împărțit pe ele la cei trei fii ai săi. Deci lui Sem celui mai mare fiu al său i-a dat cea mai cinstită parte - Căpățîna lui Adam - şi i-a poruncit lui să locuiască în pămîntul acela, unde după aceea s-a zidit

Ierusalimul. Iar Sem după rînduiala lui Dumnezeu şi după proorocescul Dar cel dat lui de la Dumnezeu, a îngropat căpăţîna lui Adam la un loc înalt, nu departe de locul acela, unde avea să fie Ierusalimul. Şi a făcut deasupra căpăţînii o movilă mare, numind-o pe ea „Locul căpăţînii", de la căpăţîna lui Adam cea îngropată acolo, unde mai pe urmă, Hristos Domnul nostru Răstignit a fi a voit.

Iar după sfîrşitul strămoşului Adam, a rămas între cei vii strămoaşa Eva, şi a trăit după Adam zece ani. Apoi s-a sfîrşit în anul Facerii lumii 940, şi au îngropat-o lîngă bărbatul său, din a cărui coastă zidită era.

Încă să nu trecem şi pentru moartea lui Cain, care la anul după sfîrşitul lui Adam, Gheorghe Chedrinul spune că a fost (iar alţii au scris moartea aceluia mai înainte de sfîrşitul lui Adam). Şi povesteşte Chedrinul cum casa lui Cain cea de piatră pe dînsul căzînd a murit. Ci la povestirea aceluia, ceilalţi scriitori de istorii şi tîlcuitorii Sfintei Scripturi, nu se potrivesc. Cei mai mulţi pentru sfîrşitul lui Cain scriu aşa: Lameh cel cu două femei, care era întru a lui seminţie, fiu lui Matusal, nepot lui Maleleil, strănepot lui Gaidad, prea strănepot lui Enoh fiului lui Cain, cel poreclit orbul, nu că orb cu totul era, ci scurt la vederea ochilor, ca un mai orb, acela a ucis pe Cain strămoşul său, în loc de vînat, nevrînd. Pentru că iubea Lameh a se îndeletnici la vînatul fiarelor şi pentru aceea adeseori la pădure şi la pustie ieşind, se zăbovea într-însele. Iar Cain avînd pe sine pedeapsa lui Dumnezeu, suspinul şi cutremurul, din oarecare frică şi spaimă ce adeseori cădea pe el, iar mai ales în bătrîneţile sale de moarte apropiindu-se, ca şi cum temîndu-se, şi cum de cineva alungat fiind şi fugind, prin pustietăţi din loc în loc umbla ascunzîndu-se. Deci odinioară a ieşit Lameh la vînat cu sluga sa, care purta după dînsul tolba şi săgeţile şi a văzut copilul oareunde, în desişul pădurii clătindu-se ramurile cu frunzele (iar Cain acolo ostenindu-se de umblare se odihnea) şi socotind sluga că este acolo vreo fiară, a spus lui Lameh. Deci a încordat Lameh arcul său şi arătîndu-i şi îndreptîndu-i-l sluga, a slobozit săgeata spre acel loc şi l-a nimerit pe Cain în inimă şi l-a ucis pe el, şi mergînd aflară, nu fiară, ci pe strămoşul său Cain rănit cu săgeata şi murind. Atunci Lameh umplîndu-se de jale şi mîniindu-se pe slugă, cu acelaşi arc a început a-l bate tare pe slugă şi l-a ucis pînă la moarte. Şi a făcut Lameh într-un ceas ucidere îndoită; pe Cain şi pe sluga sa ucigînd. Precum şi singur zice către femeile sale: „Bărbat am ucis întru rană mie, şi tînăr întru bubă mie" (Fac. 4, 23). Pentru că i se rănise inima şi se mînca de ştiinţă pentru amîndouă uciderile acelea.

Maleleil fiul lui Cainan, nepotul lui Enos, strănepotul lui Set, trăind ani 165 a născut pe Ared. Iar după naşterea aceluia, a trăit în naşterea de fii ani 730 şi a născut fii şi fete.

Faptele anilor de la mia întîi la o mie şi o sută
(De la anul 1000 la anul 1100 după Zidirea lumii)

Seminţia lui Set, cea numită „fiii lui Dumnezeu", cu fapte bune şi cu Dumnezeiască plăcere au trăit în toate zilele vieţii lui Adam, slujind Domnului întru cuvioşie şi dreptate, pînă la o mie de ani (1000). Şi umblînd după învăţăturile şi poruncile strămoşilor lor celor drepţi, lui Adam şi lui Set, întru frica lui Dumnezeu ocîrmuindu-şi viaţa lor, nu se amestecau cu cea de Dumnezeu urîtă seminţie a lui Cain, care întru fărădelegi petrecea. Iar după sfîrşitul lui Adam, au început pe încet a slăbi şi a se răzvrăti, iar după moartea lui Set cu totul s-au răzvrătit.

Pricina răzvrătirii fiilor lui Dumnezeu, nu era alta, fără numai însoţirea cu seminţia lui Cain cea neplăcută lui Dumnezeu, precum mai pe urmă se va arăta. Pentru că împărtăşirea şi petrecerea cu cei răi, pe cine nu-l răzvrăteşte? Bine se spune în Psalmi: „Cu cel cuvios, cuvios voi fi, cu cel îndărătnic, te vei îndărătnici" (Psalm 17, 28). Iar Isus Sirah, vătămătoarea de suflete prietenie cu cei răi, o aseamănă cu smoala, zicînd: „Cel ce se atinge de smoală, se negreşte de ea; şi cel ce se împărtăşeşte cu cel mîndru, asemenea lui va fi" (Sirah 13, 1). Aceasta încă şi pentru toată fărădelegea, iar mai ales pentru necurăţia păcatului trupesc a o înţelege este. Că tot cel ce se împrieteneşte cu cel fărădelege, se desprinde de la dînsul fărădelegea lui şi îşi va întări viaţa sa precum şi cel ce se atinge de smoală se înegreşte. Şi cu dreptate se aseamănă smoalei viaţa cea rea a oamenilor celor răi şi cea cu aceia prietenească împărtăşire. Că precum smoala este şi neagră şi lipicioasă cu lesnire de tot lucrul lipindu-se, iar cînd cu foc s-ar aprinde, puturos fum din sine sloboade şi văpaia ei nu se poate stinge lesne, aşa lucrurile cele spurcate ale celor fărădelege negre sînt, nu cu bun chip înaintea lui Dumnezeu şi a oamenilor, ci ca arapul de întunecoase. Şi grăieşte Dumnezeu către unii ca aceia în Proorocia lui Amos: „Oare nu ca fiii arapilor (negrilor) veţi fi Mie voi fiii lui Israil?" (Amos 9, 7). Cînd, zice, vă răzvrătiţi. Oare nu de acest fel înaintea ochilor Mei veţi fi, ca arapii cei întunecaţi la chip? Pentru că tot cel ce lucrează rele, arap întunecat este, de vreme ce urăşte lumina şi nu se apropie de lumină ca să nu se vădească lucrurile lui că viclene sînt. Cu unii ca aceia arapi întunecaţi, cu smoala spurcatelor lucruri înegriţi, cel ce se împărtăşeşte nu poate să

nu se înegrească. Pentru că lipicioasă este răutatea, cu lesnire lipindu-se de om care din firea sa spre rău mai mult decît spre bine este plecat, după cum scrie: „Se pleacă gîndul omului cu osîrdie spre rău, din tinerețile lui" (Fac. 8, 21). Iar cînd omul împărtăşindu-se cu cei răi, începe a se răzvrăti şi ca smoala aprinzîndu-se de focul păcatelor (atunci) îndată ca fumul cel cu rea putoare se afumă cu sminteala, cu vorba rea şi cu necinstea. Pentru că în toate părțile ca fumul se răsfiră auzul lucrurilor lui celor rele şi toți încep a se îngrețoşa de el şi de rîs şi de ocară a-l avea pe acela. Iar după ce răzvrătindu-se s-ar obişnui în spurcate lucruri, apoi nu poate a se mai îndrepta cu lesnire, precum şi văpaia smoalei celei aprinse nu degrab se stinge. Pentru aceasta ne sfătuieşte Dumnezeu: „Ieşiți din mijlocul lor şi vă deosebiți, şi de necurăția lor să nu vă stingeți, şi Eu vă voi primi pe voi şi voi fi vouă Tată" (II Cor. 6, 17). Iar Sfîntul Apostol Petru ne roagă grăind: „Mîntuiți-vă de neamul acesta îndărătnic". Ca de o încredințată pierzare mîntuiți-vă a zis. Pentru că de mirare este de n-ar pieri cineva între cei îndărătnici şi răzvrătiți petrecînd. Ne minunăm de cei drepți bărbați: de Noe, Avraam, Lot, Iov, Tobie, care între popoarele cele fărădelege s-au mîntuit şi ca o minune fiind, îi proslăvim pe aceia.

Întrebat fiind şi filosoful grec Aristotel: Ce lucru de mirare este în viața aceasta? A răspuns: Omul bun între cei răi. De ai afla, zice, vreun om bun între mulțimea celor răi, să te minunezi de acela, ca de oarecare minune, de vreme ce nu adeseori se află unul ca acela, nu adeseori. Căci: „Toți s-au abătut împreună netrebnici s-au făcut, nu este cel ce face bunătate, nu este pînă la unul" (Psalm 42, 4).

Deci ce este pricină de o răzvrătire ca aceea între oameni? Aceea este: Că unul pe altul smintesc şi-l vatămă cu chipul vieții sale celei rele. Pentru că văzînd unul viața cea rea a altuia, vine în sminteală şi începe a face aceeaşi răutate şi aşa s-au înmulțit cei răi, iar cei buni s-au împuținat. Pentru aceea grăieşte Domnul în Evanghelie: „Vai lumii din pricina smintelilor" (Matei 18, 7). Vai! Căci s-a umplut lumea de sminteli ca şi de păcate. Sminteală din vedere, pentru că văd atîtea fărădelegi în lume lucrîndu-se; sminteală din auzire, de vreme ce mulțime de cuvinte se aud în lume, înşelătoare, hulitoare, mincinoase, spurcate, mîrşave, şi cine poate să scape de acele sminteli? Pentru aceasta amar lumii de dînsele!

Deci mulți vrînd să se ferească pe sine de acelea, au fugit în pustietăți, în munți, în peşteri ca adică să nu vadă, nici să audă lumeştile sminteli, între care sminteli cel ce petrece, nu-i este uşoară mîntuirea. Că dacă şi pe cei ce petrec în pustietăți, care

nici nu văd lumea, îi luptă multe patimi şi împiedicare unora spre mîntuire le fac, cu cît mai ales pe cei ce în mijlocul neamului celui îndărătnic şi răzvrătit petrec, îi dovedesc, îi biruiesc şi îi pierd. Un stareţ vieţuind într-un schit în pustiul Egiptului, într-o zi a intrat în Alexandria să-şi vîndă lucrul mîinilor sale, şi a văzut un călugăr tînăr intrînd într-o cîrciumă şi mîhnindu-se foarte l-a aşteptat pe el afară. Apoi ieşind acela, l-a luat pe el deoparte şi la singurătate i-a zis lui: Oare ştii, frate, că multe sînt cursele diavolului? Oare nu cunoşti că şi din vedere şi din auzire şi din chip ne vătămăm în cetate? Iar tu în cîrciumă mergi tînăr fiind şi cele ce nu le voieşti le auzi şi le vezi. Ci te rog, fiul meu, să fugi în pustie unde vei putea cu dumnezeiescul ajutor să te mîntuieşti! Răspunsu-i-a tînărul monah: Du-te, călugăre, că Dumnezeu nu caută nimic, ci numai inima curată! Deci stareţul ridicîndu-şi mîinile la cer a zis: Slavă Ţie, Dumnezeule, iată eu am în schitul pustiului 55 de ani şi inimă curată n-am cîştigat, iar acesta în cîrciumă petrecînd, a cîştigat inimă curată. (Limonariu, cap. 194). Însă aceasta o zicea stareţul mirîndu-se şi necrezîndu-l, ca cineva aşa petrecînd în mijlocul smintelilor lumeşti, să poată a cîştiga inimă curată. Iar mai ades cu parte femeiască, cele dese şi fără de fereală vorbe şi îndrăzneaţă căutare la faţa femeiască, uneori pricină se face tulburării inimii omeneşti prin gînduri, măcar deşi nu în singură vremea aceea, întru care cineva vorbeşte şi vede, însă după aceea în inimă, chipul cel văzut cu mintea se însemnează şi se nasc gînduri neplăcute lui Dumnezeu, şi curat fiind trupul, sufletul spurcat se face. Bine sfătuieşte Sfîntul Isidor Pelusiotul o faţă zicîndu-i: „De vorbele femeieşti să fugi, bunule bărbat. Ci vei zice, că măcar că şi de multe ori vorbeşti cu dînsele, însă nici o vătămare nu primeşti de acolo, să fie şi aşa. Dar voiesc ca tuturor să fie vrednică de credinţă aceasta, că de ape pietrele se subţiază şi de picăturile de ploaie care totdeauna pică pe dînsele se pătrund. Socoteşte ceea ce grăiesc: Ce este mai tare decît piatra? Ce este decît apa mai moale? Iar mai ales decît picăturile apei? Însă cea totdeauna îndesire şi pe fire o biruieşte. Deci, dacă firea pietrei, care abia se mişcă, pătimeşte şi se micşorează de acel lucru pe care-l are întru nimic (adică de picăturile apei) apoi cum voia cea omenească care este lesne clătită din obişnuinţa cea îndelungată nu se va birui şi nu se va răsturna?" Pînă aici Isidor.

Faptele anilor de la întîia mie şi o sută la întîia mie şi două sute

(De la anul 1100 la anul 1200 de la Zidirea lumii)

Iar chipul acestora ce s-au grăit, din început au fost spre fiii lui Set, care se numeau fiii lui Dumnezeu, care văzură frumusețea fiicelor lui Cain şi a vorbi cu dînsele cu îndrăzneală începură şi cu acelea pieriră.

Iared, fiu lui Maleleil, trăind ani 162, a născut pe Enoh. Iar după naşterea aceluia, a trăit în naştere de fii ani 800 şi a născut fii şi fete.

Iar Set dreptul, fiul lui Adam, tatăl lui Enos, trăind de toți anii vieții sale 912 s-a săvîrşit în pace. (În anul Facerii lumii, după Bibliile ruseşti 1602; iar după hronografi în anul 1142).

Se povesteşte pentru dînsul (Gavriil Bucelin spune acestea), cum că în zilele sale a scris douăzeci şi nouă de cărți (29) pentru feluri de lucruri cereşti şi pămînteşti şi proorocii oarecare şi învățătura pentru dreapta cinstire de Dumnezeu şi pentru viața cea plăcută lui Dumnezeu şi a fost el după Adam învățător lumii şi stăpînitor seminției sale.

Din început era grija drepților strămoşi pentru Dumnezeiasca plăcere, întru care nu numai singuri se deprindeau, ci şi pe fiii săi îi învăța la aceea, nu numai cu cuvintele ci şi cu scrisorile, ca şi cele de pe urmă neamuri să se povățuiască la viața cea plăcută lui Dumnezeu. De vreme ce nimic nu avea să fie mai de folos şi mai de dobîndă, nimic mai cinstit şi mai slăvit, nimic mai de dulceață şi de bucurie decît aceasta: adică a plăcea lui Dumnezeu, slujindu-I Lui cu tot sufletul.

Înțelegătoarea zidire omul, din firea sa doreşte să nu fie sărac, ci să aibă ceva, prin toate purtările de grijă îşi caută lui şi dobîndă, doreşte ca nu necinstit, ci cinstit să fie, caută cinste, doreşte ca nu în amărăciune şi în întristare să petreacă, ci în desfătări să se bucure şi se grijeşte de aceea. Deci pe toate acelea a le afla, unde ni se poate cu adevărat, dacă nu Într-unul Dumnezeu Ziditor a toate? Şi cum le-ar lua cineva pe acelea de la Dînsul, de nu-i va sluji Lui cu plăcere? Că vrednic este lucrătorul de plata sa, iar celui ce nu lucrează nu-i dă plată. Oare cauți, omule, să ai cele trebuincioase vieții tale? Fă-i plăcere lui Dumnezeu slujindu-I Lui şi spre dumnezeiască purtarea Lui de grijă aruncîndu-te şi vei fi îndestulat nu numai de cele vremelnice, ci şi pe cea veşnică bogăție o vei cîştiga de la Dreptul Dătător de plată. Hristos Domnul nostru la Cina Sa cea de Taină i-a întrebat pe ucenicii Săi, zicîndu-le: „Cînd v-am trimis pe voi fără pungă şi fără traistă ați fost lipsiți de

ceva? Iar ei au zis: Nu, de nimic" (Mt. 22, 35). Iată cum cei ce slujeau Domnului, măcar deşi cu sine nimic nu purtau, însă cele trebuincioase le aveau destule din Dumnezeiasca purtare de grijă, căci nimic nu le lipsea lor. Cine din bogaţii lumii acesteia poate să zică aşa: De nimic nu sînt lipsit, nimic nu-mi trebuie? Oare nu mai ales, pe cît cineva se îmbogăţeşte, pe atîta mai mult îi trebuie ca unui lipsit şi se grijeşte ca mai mult şi mai mult să aibă, neîndestulîndu-se cu cele ce le are? Bine a zis Psalmistul: „Bogaţii au sărăcit şi au flămînzit" (Psalm 33, 10). Nu aşa plăcuţii lui Dumnezeu cei ce-i slujesc cu osîrdie, nu caută multe, cu puţine se îndestulează şi de nimic nu se lipsesc, pentru că: „Cei ce-L caută pe Domnul nu se vor lipsi de tot binele". Fiecare din ei grăieşte: „Domnul mă va paşte şi nimic nu-mi va lipsi" (Psalm 22, 1).

Citim în Scriptură că scoţîndu-se din Egipt poporul cel nemulţumitor, îndărătnic, cîrtitor ani 40 l-a hrănit Dumnezeu din destul în pustie şi l-a adăpat cu minune şi toate cele trebuincioase i-a dat cu îndestulare. Iar cum acelaşi Dumnezeu pe robii Săi cei adevăraţi, care se sîrguiesc a-l plăcea Lui, oare nu-i va hrăni şi pe toate cele de nevoie oare nu le va da lor cu nelipsire? „Credincios este Domnul în toate cuvintele Sale" (Psalm 144), care a zis în Evanghelie: „Nu vă grijiţi precum cei ce voiesc să se îmbogăţească în lumea aceasta se grijesc cu păgubirea mîntuirii lor, pentru că ce folos va fi lor, măcar de ar cîştiga toată lumea, iar de sufletele lor s-ar păgubi" (Luca 12; Matei 16). Deci să nu vă grijiţi de prisosit, ci mai întîi căutaţi numai împărăţia lui Dumnezeu, adică să plăceţi lui Dumnezeu şi toate cele trebuincioase se vor adăuga vouă, pentru că ştie Tatăl vostru cel Ceresc că aveţi trebuinţă de acestea toate. Acestea le-a grăit nemincinoasă Gura Domnului şi cine poate să se îndoiască de adevăr? Oare nu citim în Vieţile Sfinţilor, la multe locuri, cum purtarea de grijă a lui Dumnezeu, pe plăcuţii săi cei petrecători prin pustietăţi şi prin peşteri îi hrănea? Iar peste toate acestea le-a gătit lor bogata Cerească împărăţie: „Fericiţi cei săraci cu duhul - zice - că a acelora este împărăţia Cerurilor". Unde din îndestularea casei Lui se vor sătura în veci. Precum s-a făgăduit, zicînd: „Eu vă făgăduiesc vouă, precum mi-a făgăduit Mie Tatăl Meu împărăţia, ca să mîncaţi şi să beţi la masa Mea întru împărăţia Mea" (Luca 22, 29). Şi ce este mai bogat decît aceasta? Ce este mai de dobîndă? Care prea bogate vistierii pot s-o îndestuleze pe omeneasca dorire atîta, pe cît acelea ce sînt gătite la ceruri, celor ce slujesc şi plac lui Dumnezeu? Oare doreşti, omule, ca să cîştigi cinste înaltă? Fă plăcerea lui Dumnezeu, slujindu-l Lui şi vei fi cinstit prea mult. Ascultă pe Domnul Cel ce în Sfînta Evanghelie zice:

„De-mi va sluji cineva Mie, îl va cinsti pe el Tatăl Meu" (Ioan 12, 26). Cum îl va cinsti? Prieten Luişi pe acela îl va numi şi-l va face. Pentru ce plăcuţii lui Dumnezeu cei ce-l slujesc Lui, ca nişte prieteni ai lui Dumnezeu se cinstesc şi se proslăvesc? Oare n-a numit Scriptura pe Avraam prieten lui Dumnezeu? Grăind Iacob Apostolul: „A crezut Avraam lui Dumnezeu şi i s-a socotit lui întru dreptate, şi prieten lui Dumnezeu s-a numit" (Iacob 2, 23). Pe Sfinţii Apostoli cum îi numeşte Domnul nostru? Să luăm aminte: „Voi prietenii Mei sînteţi, nu vă voi mai numi pe voi încă slugi, ci prieteni" (Ioan 15 14). Şi care cinste poate să fie mai înaltă decît aceasta? Ca adică prieten lui Dumnezeu a se chema şi a fi? Dacă în cinstele pămînteşti cele vremelnice, foarte cinstit este acel om pe care împăratul îl măreşte şi-l numeşte luişi prieten, cu cît mai ales în cea veşnică de sus slavă, mare şi prea mare cinste va fi acelora care sînt prieteni împăratului Ceresc. A mărit Faraon pe Iosif, Artaxerxes pe Mardoheu şi erau cinstiţi şi slăviţi şi iată şi cei ce l-au ridicat la cinste şi cei ce s-au cinstit, şi cei ce le făceau cinste, toţi demult s-au trecut, ca umbra, ca visul şi locul lor nu se află pe pămînt. Iar cinstea aceea cu care Dumnezeu va cinsti şi va proslăvi pe prietenii Săi în ceruri, nu se va trece întru nesfîrşiţii veci. De vreme ce şi Dumnezeu Cel ce-i va cinsti şi-i va proslăvi este veşnic şi cei ce se vor cinsti şi se vor proslăvi de Dînsul, vor fi fără de moarte şi slava aceea cerească fără de sfîrşit va fi. Pe acea veşnică a prietenilor lui Dumnezeu cinste, ce limbă o va spune, sau ce minte omenească o va putea ajunge? Sfîntul Apostol Pavel răpit a fost acolo şi cele negrăite cuvinte auzindu-le, a zis: „Nu este slobod omului a le grăi" (I Cor. 12, 4). Pentru ce? De vreme ce mintea omenească nu poate să le cuprindă, măcar de ar fi spus Apostolul acelea ce le-a văzut şi le-a auzit fără numai prin chipul celor pămînteşti, de ar putea cineva din parte să ajungă pe cele cereşti, gîndind aşa: Nu este pe pămînt mai mare cinste, decît cinstea împărătească, deci la ceruri fiecărui rob şi plăcut al Domnului, ca prietenului lui Dumnezeu i se dă cinstea împărătească, însuşi Dumnezeu grăind: „Moşteniţi împărăţia cea gătită vouă" (Mt. 25, 34). I se dă Scaun împărătesc, precum s-a făgăduit împăratul ceresc zicînd: „Celui ce biruieşte îi voi da să şadă pe Scaunul Meu" (Apoc. 3, 12). I se va da şi cunună împărătească, după cuvîntul Apostolic: „Mi s-a hotărît mie cununa dreptăţii, pe care mi-o va da mie Domnul în ziua aceea şi nu numai mie, ci tuturor celor ce iubesc Arătarea Lui" (II Tim. 4, 8). Şi tot prietenul lui Dumnezeu se va proslăvi ca un împărat în împărăţia Cerească. Şi decît aceasta ce este mai plăcut plăcuţilor lui Dumnezeu? Bine se zice: Că lui Dumnezeu a sluji, este a împărăţi! Oare voieşti

omule ca să te îndulceşti de vreun bine şi să te bucuri întru neîngrijire? Fă plăcerea lui Dumnezeu, slujindu-I Lui şi ţi se va da de la Dînsul dulceaţa şi bucuria cea adevărată. Toată dulceaţa şi bucuria care se află în lumea aceasta, nu este adevărată, ci mincinoasă, de vreme ce este vremelnică şi întru cea potrivnică eişi se preface întru amărăciune, că numai întru puţin îndulceşte şi piere, iar după ea altceva nu rămîne, ci numai amărăciunea omului. Una, că acea vremelnică viaţă a pierit, alta că de veşnica dulceaţă l-a lipsit, alta că amare munci i-a mijlocit.

La fel şi bucuria lumii acesteia se preface în mîhnire şi în tînguire, căci numai întru puţin veseleşte şi trece. Iar cea întru Dumnezeu dulceaţă şi bucurie este adevărată, neschimbată, veşnică, de vreme ce şi Dumnezeu este Adevărat, Neschimbat, Veşnic. Deci se învrednicesc de Dumnezeiasca Lui dulceaţă şi bucurie, aceia ce în vremelnica viaţă a-i plăcea Lui sîrguindu-se nu cu altceva doresc a-şi îndulci inima lor, ci numai cu Dumnezeiasca Lui Dragoste şi nu de altceva se bucură fără numai de Dumnezeu Mîntuitorul lor. Pe unii ca aceia amărăciunea lumii acesteia nu poate să-i amărască, de vreme ce în inimă au dulceaţa Dumnezeieştii dragoste, şi toate primejdiile vieţii celei de aici nu pot să-i mîhnească pe ei: de vreme ce înlăuntru au bucuria cea duhovnicească de Dumnezeu Mîntuitorul lor. De acest fel era cel ce a zis: „Mă bucur întru chinurile mele" (Col. I, 24) şi: „Cu dulceaţă mă laud întru neputinţe" (I Cor. 12, 9). Întru care neputinţe? în dosădiri, în primejdii, în izgoniri, în strîmtorări. Bătîndu-se se bucură, de primejdii amărîndu-se se îndulceşte şi binevoieşte întru acelea, care altora le sînt înfricoşate şi amare, şi în care alţii plîng şi se tînguiesc, el întru acelea se veseleşte. Dar ce a lucrat în el o îndulcire ca aceea şi bucurie în primejdii? Aceia că a iubit pe Dumnezeu cu dulceaţă şi nimic nu putea să-l despartă pe el de la Dragostea lui Dumnezeu. „Nici prigoana, nici primejdia, nici sabia" (Rom. 8.). Însă noi să socotim, cum Dumnezeu pe plăcuţii Săi, cu duhovniceşti dulceţi, încă în viaţa aceasta îi veseleşte, cu cît mai ales în ceea ce va să fie îi va veseli. De care şi strămoşii cei vechi dorind, în tot chipul şi singuri a plăcea lui Dumnezeu se sîrguiau şi pe fiii lor la Dumnezeiasca plăcere i-a învăţat.

Faptele anilor de la întîia mie şi două sute la întîia mie şi trei sute

(De la anul 1200 la anul 1300 de la Zidirea lumii)

După moartea dreptului Set, nu în lungă vreme, seminţia lui ceea ce era sfîntă şi dreaptă cu totul s-a răzvrătit în viaţa cea

fără de lege şi spurcată, după 1200 de ani de la zidirea lumii. Zice Scriptura: „Au văzut fiii lui Dumnezeu pe fiicele omeneşti, că sînt frumoase şi şi-au luat loruşi dintr-însele femei de care şi-au ales" (Fac. 6). Adică: Seminţia lui Set s-a amestecat cu fiicele seminţiei lui Cain, înşelîndu-se cu frumuseţea feţei fecioarelor şi a femeilor acelora (Conf. Chedrin, fala 9). Şi au călcat porunca lui Dumnezeu cea dată lor de strămoşi, de Adam şi de Set şi de Enos, ca adică să nu se împărtăşească cu cea de Dumnezeu lepădată seminţie a lui Cain, cea de Dumnezeu iubitoare şi sfîntă seminţie a lui Set.

Iar după ce fiii lui Dumnezeu (seminţia lui Set) au defăimat Porunca lui Dumnezeu şi cea legiuită în seminţia lor binecuvîntată însoţire lepădînd-o, au început prin preacurvie a face fărădelege, desfătărilor trupeşti întru neînfrînată aprindere curvească slujind şi, în spurcata tină a necurăţiei păcatelor tăvălindu-se, atunci şi Dumnezeu a început a-i trece cu vederea pe ei. Pentru că a zis: „Nu va petrece Duhul Meu întru oamenii aceştia, că trup sînt" (Fac. 6, 3). Adică: Cu totul s-au robit de desfătările trupeştilor păcate şi îndată a arătat lor asupră-le semnul mîniei Sale. Că n-a binecuvîntat patul lor cel fărădelege, nedîndu-le lor să nască obişnuita roadă omenească, ci neobişnuit neam să iasă din ei, a slobozit la arătare mînia Sa, pentru că fiii cei ce se năşteau din ei erau ca nişte sluţi, nu cu cuviincios chip. Şi cînd veneau în vîrsta de bărbat apoi nu erau în măsura creşterii omeneşti, ci îşi întreceau măsura cu creşterea, ca nişte copaci de dumbravă. „Intrau fiii lui Dumnezeu la fiicele oamenilor, şi pe aceştia îi născură loruşi, şi aceia erau uriaşi" adică Giganţi, Olbrimi, Veletini, Înalţi. A cărora măsura creşterii, spun că era de 18 coţi şi de 20 şi mai mult. Iar la năravi erau mai răi decît toţi cei fărădelege oameni, ca cei din fărădelege născuţi, ucigaşi asupritori, mînioşi, iuţi, de război şi de vărsare de sînge iubitori. Mîndri şi iubitori de stăpînire şi lacomi fiind, peste tot pămîntul îi alungau pe oameni, silindu-i, jefuindu-i şi ucigîndu-i (Conf. Chedrin, Opmeir, Cornelie, Alapid, Beroz şi Adrihom). Iar la trupeasca poftă cît erau de neînfrînaţi şi nelegiuitori, nu este cu putinţă a da în scris, pentru că nesuferit este auzul celui cu întreagă minte, însă cel ce ar voi să ştie, să citească pe caldeescul scriitor de istorii care Beroz se cheamă şi destul scrie şi spune de năravurile lor cele prea spurcate, că nu erau fărădelegi şi necuraţii pe care nu le săvârşeau uriaşii. Şi mîncau (precum acelaşi caldeesc istoric povesteşte) carne de om, şi le erau de mîncare lor oamenii cei ucişi de dînşii. (Deci dacă omenească carne mîncau, apoi cu cît mai ales dobitocească şi de fiară şi de păsări şi ori de ce fel). Dacă încă

şi pe pruncii cei născuţi care morţi ieşeau din pîntecele maicii lor, pe aceia întru mîncare loruşi îi prefăceau. (Acestea spune de dînşii Beroz, de este spunerea lui adevărată). Şi atîta erau de urîţi lui Dumnezeu şi oamenilor, încît pentru ei singuri a adus Dumnezeu potopul pe pămînt, pierzînd un rău ca acela de pe faţa a tot pămîntul. Iar mai înainte de potop, pe mulţi dintr-înşii, cu tunet şi cu fulgere îi ucidea, ca adică ceilalţi să se teamă. Însă nu era în ei dumnezeiasca frică şi îndreptare, pînă ce cu tot de potop au pierit. (Chedrin, fila 10).

Să luăm aminte: Cînd cel frumos chip omenesc, întru cel slut şi grozav chip a început a veni? Întru acea vreme, cînd fiii lui Dumnezeu, oamenii cei sfinţi, lăsîndu-şi sfinţenia lor, au început a cădea neînfrînaţi în păcate, amestecîndu-se cu feţele cele frumoase păcătoase. Pentru că omului celui căzut din sfinţenie întru fărădelege, păcatul mai mare şi mai greu îi este, decît păcatul păcătosului, că mai mult mînie pe Dumnezeu, şi pedeapsă asupră-şi îşi trage. A greşit păcătosul Cain, a greşit şi Lameh nedreptul, unul cu uciderea, altul cu însurarea spre izbîndire, pe cît fiii lui Set cei ce au fost sfinţi, care greşind, îndoită pedeapsă au adus asupra lor. Nebinecuvîntarea patului lor, care năştea ciudăţii şi grozăvii, şi Potopul cel a toată lumea.

Păcatele oamenilor celor sfinţi nu sînt ca păcatele celor de obşte oameni, ci ca uriaşii, slute la chip, mari şi înfricoşate. Urîte la chip, că pe om îl necinstesc, mari sînt de vreme ce pe mulţi îi smintesc, înfricoşate, căci „Că amar aceluia prin care vine sminteala " (Matei 8) zice Sfînta Evanghelie.

Iar Enoh trăind ani 165, a născut pe Matusalem, iar după naşterea aceluia a trăit întru naşterea de fii ani 200 şi a născut fii şi fete.

Faptele anilor de la mia întîia şi suta a patra

(De la anul 1300 la anul 1400 după Zidirea lumii)

Enos fiul lui Set, nepotul lui Adam, tatăl lui Cainan, a murit (în anul Facerii lumii, după Bibliile ruseşti 1240; iar după hronografuri, în anul 1340). De toţi anii vieţii lui au fost 905. Va întreba cineva: De unde celor dintîi strămoşi le era o sănătate ca aceea şi viaţă de mulţi ani?

Răspuns: Feluri de pricini la aceasta se pun a fi de cei socotitori.

Cea dintîi, că din început s-a zidit omul de singur Dumnezeu întru bună aşezarea alcătuirilor, a încheieturilor şi a vinelor trupului, cu bună sănătatea sîngelui fiind. De n-ar fi greşit, fără de moarte şi fără de sfârşit putea să trăiască ca şi îngerii, iar

greşind, măcar deşi a pierdut nemurirea, însă a rămas într-însul oarecare parte a sănătăţii celei dintîi, care şi întru fiii lui de la dînsul s-a vărsat.

A doua pricină este că cu trezvire şi cu măsurată hrană vieţuiau, băutură beţivă la dînşii nu era ci numai apă şi desfătătoarea îmbuibare nu ştiau, numai cu pîine hrănindu-se şi cu verdeţuri şi cu poame, (afară de uriaşi).

A treia pricină că întru întregimea minţii şi în curăţie se păzeau pe sineşi, nu degrab împărtăşindu-se nunţii şi păzindu-şi curată însoţirea lor şi nu adeseori amestecîndu-se, neatingîndu-se de femeia ce zămislea în pîntece. Că ştiau bine că nu spre curvie şi trupească dulceaţă, ci numai spre naşterea de fii s-a rînduit de la Dumnezeu însoţirea. Deci cu curăţie şi cu cinste îşi făceau însoţirile. Precum şi după aceea pe tînărul Tobie l-a învăţat îngerul (Tobie 8): „Vei lua o fecioară cu frica Domnului, mai mult pentru roadă decît pentru curvie". Iar cei ce în însoţire cu neînfrînare trăiesc şi la curvia lor năvălesc „ca şi calul şi catîrul la care nu este pricepere" aceia îşi vatămă întru sineşi sănătatea trupească şi îşi împuţinează zilele vieţii lor, şi (precum în cartea lui Tobie se scrie) pe Dumnezeu de la sineşi şi de la mintea lor îl gonesc. Iar înfrînarea de la trupeasca împreunare păzeşte sănătatea omului şi-i lungeşte zilele vieţii lui.

A patra pricină ce a fost strămoşului lungimea de zile, se numără de unii puterea pămîntului. Pentru că pămîntul din început după a sa de Dumnezeu zidire era mai lesnicios şi mai puternic spre naşterea sănătoaselor roduri şi cele ce se năşteau din el roduri erau mai puternice decît cele de acum, ca adică să întărească firea omenească şi să se ţie viaţa poporului. Iar după ce cu potopul s-a udat tot pămîntul, atunci i s-a împuţinat puterea lui, şi rodurile ce se nasc din el nu se fac aşa puternice şi lucrătoare, spre păzirea sănătăţii oamenilor, precum mai întîi.

A cincea pricină este isteţimea lui Adam, prin care ştia puterea doftorească a tuturor verdeţurilor şi mai cu iscusinţă decît toţi cei de pe urmă prea înţelepţi doftori şi le spunea pe acelea fiilor săi şi nepoţilor şi strănepoţilor şi ştiau oamenii aceia cu ce să-şi păzească sănătatea lor întru îndelungare de zile.

A şasea este - cea mai dintîi şi cea mai adevărată pricină - a lui Dumnezeu bunăvoire şi tăinuită lucrarea Aceluia, care cu minune atîta de lungă ţinea viaţa oamenilor celor dintîi la ani mulţi. Pentru aceasta, ca adică mai degrab să se înmulţească neamul omenesc şi ca adică la toate lucrurile cu iscusinţă întru lungimea zilelor să se afle tot meşteşugul cel trebuincios vieţii

omeneşti şi, ca adică, în neamurile cele de pe urmă, adică în nepoţii şi în strănepoţii lui Adam, să se întărească cunoştinţa în Dumnezeu, Ziditorul a toată făptura. Pentru că spunea Adam fiilor săi, iar fiii fiilor şi nepoţii nepoţilor, cum l-a zidit Dumnezeu pe om din pământească ţărînă, iar pe ajutătoarea lui din oasele coastei lui, cum l-a pus în Rai şi i-a poruncit să nu guste din pomul acela şi cum se făcu călcarea poruncii lui Dumnezeu şi cea din Rai izgonire. Aceia cu lacrimi spunîndu-le îi învăţa să ştie pe Dumnezeu Făcătorul tuturor şi să creadă într-însul şi să se închine Aceluia şi să ceară de la Dînsul toate şi să nădăjduiască spre El. Pentru aceea Dumnezeu, cu minune ţinea viaţa sfinţilor strămoşi la atîţia de mulţi ani.

Faptele anilor de la mia întîi şi suta a cincea
(De la anul 1400 la anul 1500 de la Zidirea lumii)

Matusalem, fiul lui Enoh, a născut pe întîiul născut al său Lameh, în care an al vieţii sale, Matusalem l-a născut pe Lameh, nu deopotrivă povestesc scriitorii anilor, în Bibliile ruseşti scrie: „Trăind Matusalem ani 187 a născut pe Lameh" (Fac. 5, 25), iar în hronografele ruseşti şi în cuprinderea anilor, cea scrisă în cel mai mare Minei al lui Macarie preasfinţitul Mitropolit al Moscovei, în luna lui August se scrie aşa: A trăit Matusalem de la naşterea sa ani 167 şi a născut pe Lameh". Aşa şi în limba latină se află în Hronicul lui Ioan celui ce se numeşte Navclir că în anul vieţii sale 167, Matusalem a născut pe Lameh. Hronicul acela este tipărit în Colonia în anul de la naşterea lui Hristos 1544.

Deci după Bibliile ruseşti, vine să fie naşterea lui Lameh din Matusalem în anul Facerii lumii 1374, iar după hronografi în anul 1454.

Dreptul Enoh plăcutul lui Dumnezeu s-a răpit în Rai, în anul Facerii lumii, după Bibliile ruseşti 1387; iar după hronograful grecesc al lui Chedrinos în anul 1488 (Vezi la fila 10). Acest sfînt strămoş le sfătuia pe popoarele cele răzvrătite spre pocăinţă şi îndreptarea vieţii lor de care lucru se pomeneşte în cartea lui Sirah, aşa: „Enoh a plăcut Domnului şi a pus chip de pocăinţă înaintea neamurilor" (Sirah 44, 15). Iar văzînd dreptul pe păcătoşii cei ce nu se îndreptau, îi izgonea pe ei cu înfricoşată Judecata lui Dumnezeu, prooroceşte de aceea înainte spunîndu-le. Precum de aceasta Sfîntul Apostol Iuda, în trimiterea sa mărturisind, grăieşte: „Amar lor, că în calea lui Cain au umblat. A proorocit de acestea cel al şaptelea de la Adam, Enoh zicînd: Iată va veni Domnul întru întunerece de sfinţii Săi îngeri, ca să facă judecată pentru toate şi să în-

frunteze pe toți necurații pentru lucrurile necurăției lor, prin care au făcut păgînătate şi pentru toate cuvintele lor cele silnice care le-au grăit spre El păcătoşii cei necurați" (Iuda vers. 11, 14, 15).

Proorocia aceea, Enoh dreptul nu numai cu gura o propovăduia, ci şi scrisorii o da, ca nu numai pe cei ce sta de față şi pe cei ce-l ascultau pe el, ci şi pe cei ce departe locuiau să-i înfricoşeze cu Judecata lui Dumnezeu şi să-i sfătuiască ca să înceteze de la răutăți. Şi este de crezut o povestire a unora care spun (Tertulian şi Ieronim) că acea Carte a Proorociei lui Enoh s-a luat de Noe în corabie, ca întreagă de potop să se păzească. Şi aşa la poporul cel de pe urmă după potop înmulțindu-se cea pentru înfricoşată Judecata lui Dumnezeu, a lui Enoh proorocie s-a făcut ştiută.

Deci a fost răpirea dreptului Enoh în Rai, nu la singurătate, ci privind mulți, pentru că de ar fi fost la singurătate răpirea lui, apoi cine ar fi văzut-o şi ar fi ştiut-o? Cine ar fi crezut nemărturisind nimeni. Deci de crezut este, că în mijlocul adunării poporului el fiind, şi învățînd pe cei ce-l ascultau şi de înfricoşată Judecata lui Dumnezeu ceea ce la sfîrşitul lumii va să fie, spunîndu-le, s-a luat de Dumnezeiasca Putere spre înălțime, toți privind la el şi văzîndu-l ridicat şi înălțat fiind în văzduh (Conf. Cornelie la Sirah şi Carion hronograf fila 10). Şi erau mulți martori la acea răpire a lui, ca nişte singuri văzători şi au cunoscut toți că în Rai cu Dumnezeiasca voire mutat a fost, din care s-a izgonit Adam.

Pentru ce pricină a voit Dumnezeu ca pe robul Său Enoh să-l mute în Rai?

În feluri multe despre aceasta de cei de Dumnezeu înțelepțiți se semuiesc: Una că i-a plăcut Lui şi vrednic s-a făcut de bunătățile Raiului; alta, ca nu cumva, unul ca acesta plăcut Lui, între păcătoşi în lungime petrecînd, să se vatăme cu oarecare sminteli de păcate, care lucru la înțelepciune s-a pomenit: „Plăcut lui Dumnezeu fiind, l-a iubit, şi petrecînd între păcătoşi s-a mutat. Răpit a fost ca să nu schimbe răutatea mintea lui sau înşelăciunea să înşele sufletul lui" (Înțelepciune 4, 10). Iar alta, ca drepții cei ce erau atunci, să se încredințeze de viața ceea ce va să fie, care este gătită de Dumnezeu plăcuților Lui, şi să cunoască de ce fel de viață s-a lipsit Adam singur prin căderea păcatului său şi pe noi toți ne-a lipsit. Că de n-ar fi greşit Adam, toți oamenii, după îndelungate zilele vieții lor, s-ar fi mutat cu trupul de pe pămînt la Cer, precum şi Enoh s-a mutat în Rai. Iar mai ales (după potrivita înțelegere a tuturor Părinților) pentru aceea Dumnezeu l-a mutat pe Enoh de la cele de aici la Rai cu trupul, ca la sfîrşitul lumii în zilele lui

Antihrist să fie (împreună cu Ilie) martori lui Hristos şi înainte mergători ai celei de-a doua înfricoşate Venirii Lui, de care a proorocit.

Faptele anilor de la mia întîi şi suta a şasea
(De la anul 1500 la anul 1600 de la Zidirea lumii)

Cainan fiul lui Enos şi tatăl lui Maleleil a murit (în anul Facerii lumii, după Bibliile ruseşti 1435, iar după hronografuri 1535) deci au fost toate zilele lui Cainan ani 910.

Întru aceşti ani, din faptele omeneşti nimic mai mult n-am aflat, afară de moartea lui Cainan. Deci aceasta la acel loc, să ne fie nouă spre Istorie şi spre învăţătură de năravuri.

În Istoria Facerii, începînd de la Adam, după fiecare strămoş ce mulţi ani au trecut, apoi sfîrşind vieţuirea unuia, acest cuvînt îl citim: „Şi a murit", adică: „A trăit Adam ani 930 şi a murit. A trăit Set ani 912 şi a murit. A trăit Cainan ani 910 şi a murit" (Fac. 5, 5). Şi pentru ceilalţi la fel se citeşte, că cu moartea şi-au sfîrşit viaţa lor cea de mulţi ani, întru care arătat se vede lucrătoarea putere a cuvintelor lui Dumnezeu care înainte s-au zis către Adam: „Ori în ce zi veţi mînca din pomul cel cu Poruncă oprit, cu moarte veţi muri" (Fac. 2, 17).

Iar nouă acest cuvînt ce adeseori ni se spune în Sfînta Scriptură: „Şi a murit" este ca un ciocan ce loveşte în piatră, pentru că pomenirea noastră o bate şi împietrirea inimii o zdrobeşte. Că dacă oamenii cei din întîia lume care atîta de mult au trăit, de moarte n-au scăpat, cu cît mai ales noi de puţină vreme fiind, vom muri. Aceia după atîtea sute de ani trăind îşi aşteptau moartea lor, iar noi sfîrşitul lîngă uşi avîndu-l, oare în lungă vreme ni se cade s-o aşteptăm pe ea? Oare nu în toate zilele se citeşte în rugăciunile celor ce merg spre somn: „Iată groapa îmi zace înainte, iată moartea de faţă îmi stă".

Dar ce este moartea? Ce este obiceiul morţii? Care îi sînt lucrurile ei? Ce nevoie stă spre noi, ca să avem pomenirea morţii? Să socotim noi muritorii.

Moartea este despărţirea sufletului de trup, dezlegare de cea firească acelora legătură, a stihiilor risipite, prin care omeneasca fire împreună stă, a organelor omeneşti nelucrare, a simţirilor nesimţire, a vieţii încetare, dezlegare a omeneştii alcătuiri. Pentru că omul din suflet şi din trup este alcătuit, iar murind el, nu mai este încă om, măcar deşi trupul văzut ar sta de faţă, măcar deşi sufletul rămîne nemuritor. Ci de vreme ce sînt de la sineşi despărţiţi, apoi nici sufletul nu mai este om, ci numai suflet, nici trupul nu mai este om, ci stîrv. Şi pentru

aceea firea celor vii se teme de moarte, de vreme ce moartea ia de la dînsa ființa aceea, ca adică să nu fie ea cum era, să nu fie (zic) omul, om, ci întru nimic să se întoarcă el cu totul, pînă la ziua Judecății şi trîmbița Arhanghelului, care-i va deştepta pe cei morți.

Obiceiul cel firesc al morții este, ca fără de ştire să vie la om, măcar deşi la toți aceia singură ştiută este, pentru că ce este mai ştiut în viața noastră decît moartea? De vreme ce (după Apostolicul cuvînt: „Rînduit este oamenilor odată să moară" (Evr. 9, 27). Şi ce este mai neştiut decît venirea (sau ceasul) morții? Precum şi singur Domnul în Evanghelie grăieşte: „Nu ştiți ziua şi ceasul în care Fiul Omului (Cel ce viața şi moartea stăpîneşte, ca să ia sufletul) va veni" (Matei 25, 13). Ştiută este de toți moartea, de vreme ce nemutat, neschimbat la fiecare aceea va să fie, şi nimeni nu poate să scape de ea. Neînştiințată este venirea ei, de vreme ce nu dă pentru sine nici o ştire, nici nu caută vreme, nici nu numără zilele şi anii, nu aşteaptă bătrînețe, nu cruță tinerețe, nu întreabă: oare gata este cineva? Nici un ceas nu slăbeşte pe cel negata om, cînd vine la dînsul. Ştiută este moartea, că după cîți oameni sîntem, pe atîția muritori sîntem, fiindcă ne-am alcătuit din materiile care pururea se împotrivesc între ele: din pămînt, din apă, din văzduh şi din foc, dintru a cărora între ele osebită împotrivire, nevoie îi este omului a muri.

Neştiut este ceasul morții, de vreme ce adeseori se întîmplă neaşteptată între stihii unele altora dovedire. Uneori focul pe umezeală din om o usucă, precum este boala frigurilor; alteori umezeala pe fierbințeală o stinge, precum patima beției şi Hidropica sau slăbănogirea sau paralizia şi altele de asemenea pricini, care neaşteptată moarte îi fac omului.

Ştiută este moartea, de vreme ce tuturor ce în lumea aceasta se nasc, calea vieții nu într-altă parte le stă înainte să meargă, ci numai la moarte. Însă nearătată este vremea morții, fiindcă nu ştie nimeni la ce loc îl aşteaptă pe el moartea, sau îl va ajunge pe el ceasul morții. Ştiută este aceea, că sufletul din trup se va despărți negreşit, dar nu se ştie aceasta cum se va despărți, oare după firea legii morții, sau după vreo silitoare primejdie. Toți ştiu că vor muri, iar chipul morții sale cum şi cu ce întîmplare are să moară, nimeni nu poate să ştie. Moartea ştiută este, fiindcă cu dreaptă Judecata lui Dumnezeu, pentru păcatul strămoşesc ca o pedeapsă spre tot neamul omenesc s-a adus. Iar nearătat este ceasul morții, fiindcă vremii vieții omeneşti nu i-a pus Dumnezeu hotar arătat, ci întru neştiute Judecățile Sale a ascuns-o aceea. Ştim că vom muri, dar nu ştim cînd vom muri, ori astăzi, ori mîine, ori de

dimineață, ori tîrziu, ori ziua, ori noaptea. Mulți culcîndu-se să doarmă spre noapte, nu s-au deșteptat din somn, ci morți s-au aflat și li se făcu lor somnul moarte, iar patul mormînt. Mulți din somnul nopții deșteptîndu-se și ziua văzînd-o, iar noaptea neajungînd-o au murit.

Benchetuia Baltazar împăratul Caldeilor de cu seară și cum tare se veselise, iată se văzu o mînă a unei fețe nevăzute, pe perete în preajma luminii, scriind cu neștiute cuvinte judecată de moarte asupra lui, și ucis fu în noaptea aceea. Oare știa el ceasul cel atît de grabnic al morții sale? Oare se nădăjduia să moară întru acea noapte? A adormit pe patul său seara tîrziu, voievodul oștii siriene Holofern, plin de vin, și îndată somnul în moarte l-a schimbat, cu femeiască mînă tăindu-i-se capul (Iudita 13, 3). Și cel ce de cu seară se lăuda că a doua zi cetatea Iudeilor Betulia, ca pe o pasăre s-o ia, acela ca o singură pasăre a căzut în lațul morții. Se grijea bogatul căruia îi rodise țarina, unde să-și adune rodurile, hambarele cele mici să le risipească și mai mari să le zidească, gîndea ca ani mulți să mînînce, să bea, să se veselească își hotăra luișI. Iar Dumnezeu îi zise lui: „Nebunule, în această noapte vor să-ți ceară de la tine sufletul tău" (Lc. 12, 20). Și așa cel ce aștepta să trăiască ani mulți, a murit fără de veste, o noapte netrăind.

O, cît de neștiută este venirea și ceasul morții! Bine ne sfătuiește Domnul, zicîndu-ne: „Fiți gata privegheați și vă rugați, că nu știți vremea cînd va fi" (Mc. 13, 33). Iar lucrările morții sînt acestea: adică apucă de la om toate cele ce le are omul în lumea aceasta: bogăția, cinstea, slava, frumusețea, desfătarea tuturor bunătăților. Căci cînd moare omul, oare nu le lasă pe toate? Nici se va pogorî cu dînsul slava lui (Psalm 48, 18). Despărțește pe unul de altul, pe părinți de fii, pe stăpîn de slugi și toată iubirea omenească și pe toată nădejdea celor vremelnice o curmă și o pierde, îi deschide omului ușa veșniciei și o începe pe ea, oricare ar fi, ori bună, ori rea. Drepților le deschide ușa veșniciei celei fericite, care este întru împărăția cerească, iar păcătoșilor celor ce fără de pocăință mor, le deschide ușa veșniciei celei dureroase, care este în iad. Pentru că în ce fel îi este aici această viață, de acel fel îi va fi lui acolo și răsplătirea.

Deci ni se cade nouă, muritorilor, ca pomenirea morții de-a pururea în minte s-o avem și întru aceea să ne învățăm, ca temîndu-ne de neștiutul ceasul ei, să ne înfrînăm de mîniitoarele de Dumnezeu lucruri și să fim totdeauna gata de ieșire. Sf. Ioan Scărarul la Cuv. 6 spune că atîta nevoie este pomenirea morții la cei ce vor să se mîntuiască, pe cît de nevoie îi este pîinea omului. Că precum fără de pîine nu se poate

trăi, aşa fără de pomenirea morţii, nu este cu lesnire cuiva a-şi îndrepta viaţa sa. Fără de pîine, cu trupul, iar fără de pomenirea morţii cu duhul slăbeşte omul. Pîinea întăreşte inima omului, iar pomenirea morţii întăreşte viaţa cea îmbunătăţită. Cel ce are pîine, de foame nu moare, cel ce are de-a pururea pomenirea morţii, nu-şi omoară sufletul său cu moartea păcatului, nu greşeşte de moarte.

Pentru Isihie Hirevitul scrie acelaşi Scărar: Că din început în negrijă mare trăind, s-a îmbolnăvit şi a murit şi zăcînd mort ca un ceas, s-a deşteptat din moarte ca din somn, sufletul lui cu Dumnezeiască Poruncă întorcîndu-se în el. Deci după învierea sa, s-a închis în chilia sa şi a petrecut în ea 12 ani neieşit, nevorbind ceva cu cineva nicidecum, ci numai puţină apă şi pîine ce i se aducea lui gustînd şi pururea tăcînd, fierbinţi lacrimi din ochii săi neîncetat vărsa. Iar cînd cu totul avea să se sfîrşească, fraţii deschizînd uşa au intrat la el şi l-au rugat mult ca să le spună lor ceva de folos. Şi numai aceasta au auzit de la dînsul: iertaţi-mă, nimeni ştiind cu adevărat pomenirea morţii, nu va putea cîndva să greşească. Aceasta zicînd, s-a sfîrşit întru Domnul. Şi se minunau aceia, care ştiau mai dinainte viaţa lui cea negrijulie, cum s-a îndreptat cu frica morţii.

Deci să ne învăţăm şi noi la pomenirea morţii şi să ne îndreptăm pe noi pînă ce avem vreme, ca să nu ne apuce pe noi moartea negata. Să luăm aminte la folositorul sfat al Scărarului care zice: „Pomenirea morţii de-a pururea să se culce şi să se scoale cu tine".

Faptele anilor de la mia întîi şi suta a şaptea
(De la anul 1600 la anul 1700 după Zidirea lumii)

Lameh dreptul (nu cel din seminţia lui Cain cu două femei, ci altul cu acel nume, din seminţia lui Set) trăind de la naştere ani 188, a născut pe Noe (în anul de la Facerea lumii după Bibliile ruseşti 1562, după hronografii ruseşti în anul 1642).

Şi a proorocit Lameh pentru cel de curînd născut prunc Noe, zicînd: „Acesta ne va odihni pe noi de faptele noastre şi de scîrbele mîinilor noastre pe pămînt, pe care l-a blestemat Domnul Dumnezeu" (Fac. 5, 29). Şi s-a plinit în vremea sa acea proorocie a tatălui pentru fiul, cînd Noe a aflat mai lesnicioasă lucrare de pămînt spre hrană, ca adică cu dobitoacele să are pămîntul. Pentru că mai înainte (precum grăiesc rabinii evrei) nu ştiau oamenii să are, ci singuri săpînd pămîntul, semănau grîul. Iar Noe întîi a aflat rapiţa, fiarele, plugul şi perechile

boilor şi au început să are pământul şi aşa au făcut slăbire lucrului mîinilor omeneşti, încă şi cu aceea a odihnit Noe pe neamul omenesc, că pământului celui de Dumnezeu blestemat, i-a mijlocit după potop binecuvîntare spre îndestularea rodurilor, cu a sa de Dumnezeu primită jertfă şi cu rugăciunile cele plăcute lui Dumnezeu (Fac. 3, 17), că a binecuvîntat Dumnezeu pământul pentru plăcutul său pe care pentru Adam îl blestemase. Către aceasta a luat şi altă binecuvîntare, ca adică să mănînce carne şi peşte, de care mai înainte de potop oamenii, iar mai ales seminţia lui Set ceea ce era plăcută lui Dumnezeu, nu mîncau, fără numai uriaşii cei urîţi de Dumnezeu, după spunerea caldeieştii istorii care înainte s-a pomenit, de este aceea adevărată întru spunerile sale. Numai iarăşi puţin a odihnit Noe şi cu aceea pe oamenii cei ce se osteneau, că a aflat vinul din struguri, spre veselia neamului omenesc, de care se va zice mai pe urmă. Iar mai ales în proorocia aceea, Lameh înainte văzînd duhovnicească odihnire, adică mîntuirea neamului omenesc ceea ce se aştepta, care avea să fie prin venirea lui Mesia, a zis pentru fiul său: „Acesta ne va odihni pe noi" ca şi cum ar zice: Acesta după Potop, Tată şi înnoitor va fi neamului omenesc şi va ieşi din seminţia lui Mîntuitorul, care va să ne fie nouă odihnă şi veselie şi izbăvire din blestem, căci cu adevărat Hristos Mîntuitorul nostru este Odihnă şi Bucurie tuturor drepţilor.

Iar după naşterea lui Noe, Lameh a trăit întru naşterea de fii 565 ani, şi a născut fii şi fete.

Lîngă spunerea aceasta, cum că adică Noe a aflat arătura pământului, să se pomenească spre lucrarea pământului, cuvîntul Sfîntului Gură de Aur care zice aşa: „Lucrarea pământului este mai de nevoie decît toate meşteşugurile, pe care şi cea mai întîi a pus-o Dumnezeu, zidind pe om". Iată acest mare lerarh spune că lucrarea de pămînt este cea mai întîi şi mai de nevoie decît toate meşteşugurile. Cea mai întîi, căci aceasta întru început s-a poruncit de la Dumnezeu lui Adam: „Întru sudoarea feţei tale îţi vei mînca pîinea ta". Iar cea mai de nevoie, că la toţi oamenii - la împăraţi şi la boieri şi la stăpîni - pîinea la început spre hrană le trebuie deasemenea, ca şi săracilor. Sînt şi alte meşteşuguri de nevoie la viaţa omenească, ci acelea toate slujitoare sînt lucrării de pămînt. Pentru că cine din meşterii cei mari prea înţelepţi, nu caută pîine? Iar încă şi pentru aceasta lucrarea de pămînt este vrednică de laudă, că este cu dreptate. Celelalte meşteşuguri nu fără de păcat se fac, că unele spun minciuni, altele fură, altele înşeală, iar lucrarea de pămînt pe toţi de obşte îi hrăneşte, pe cel ce se osteneşte şi pe cel ce nu se osteneşte.

O, cît de mulți sînt cei ce mănîncă pîinea în zadar, pe care a-i număra nu se poate! Mulți se hrănesc cu feluri de nedrepte dobînzi. Unul din jafuri şi din răpiri, altul din furtişaguri şi din războaie, altul din năpăstuiri şi din tiranii, altul din alta oarecare lui Dumnezeu neplăcută purtare de grijă. Singură lucrarea de pămînt, din osteneala mîinilor sale şi din sudoarea feței sale îşi are hrana sa, dreaptă şi lui Dumnezeu plăcută, ca ceea ce nimănui nu-i face strîmbătate, ci mai ales de la toți se năpăstuieşte, căci cu atît de multe dăjdii este îngreuiată şi de cei puternici asuprită.

Şi de mirare este cu adevărat, că un meşteşug ca acesta şi cel mai întîi şi cel mai de nevoie şi drept, se socoteşte necinstit a fi de aceia ce cu bun neamul lor în zadar a se slăvi s-au obişnuit. Căci de ce este necinstit acel meşteşug? Întru care cei mai dintîi şi mai mari strămoşi ai noştri, din care toți am ieşit, Adam şi Noe, unul înaintea potopului, iar altul după potop s-au ostenit. Adam săpînd, iar Noe arînd lucra pămîntul.

Şi ce ai, o, bunule de neam, întru naşterea ta, mai sus decît lucrătorul de pămînt, afară numai de numele blagorodiei tale, că de aceeaşi tină eşti de care şi el. Şi acelaşi, iar nu alt chip este al naşterii tale precum şi al aceluia, şi întru acelaşi pămînt şi țărînă te vei întoarce, întru care şi acela, nici slava bunei tale rodiri, în mormînt şi în iad cu tine se va pogorî.

Deci se află în povestirile cele vechi, că şi la împărăteştile Scaune, din lucrătorii de pămînt se ridicau oameni vrednici şi cu bună sporire şi cu slavă stăpîneau. Unul ca acela a fost Premisl al cehilor; de la acela fu Peast al leşilor. Ci şi în Scriptura cea Veche citim, oare nu de la lucrarea de pămînt a chemat Domnul pe Ghedeon bărbat puternic, spre stăpînirea şi îndreptarea poporului Israel, şi l-a arătat pe el slăvit biruitor asupra Madianitenilor? Iar Sfântul Prooroc Ilie, oare nu de la plug l-a luat pe Elisei întru Prooroc? (III Regi 19).

Deci să nu defaime nimeni pe lucrătorii de pămînt, pentru al lor prost neam, cînd şi împărații şi sfinții plăcuți lui Dumnezeu din el ies. Bine a spus cuviosul Simeon cel Nebun pentru Hristos, prietenului său Ioan Diaconul, înaintea sfîrşitului său zicîndu-i: „Între cei proşti oameni, care prin sate petrec şi lucrează pămîntul şi întru nerăutate şi în dreptatea inimii sale trăind, pe nimeni nu hulesc, nici năpăstuiesc, ci din osteneala mîinilor sale întru sudoarea feței îşi mănîncă pîinea sa. Între unii ca aceia mulți sînt sfinți mari. Că i-am văzut eu pe ei venind în cetate şi împărtăşindu-se cu Trupul şi Sîngele lui Hristos şi făcîndu-se ca nişte aur curat".

Maleleil fiul lui Cainan şi tatăl lui Iared a murit (în anul Facerii lumii, după Bibliile ruseşti 1590, iar după hronografi în

anul 1690), iar toți anii vieții lui au fost 895.

Faptele anilor de la mia întîi și suta a opta
(De la anul 1700 la anul 1800 după Zidirea lumii)

Întru aceşti ani de la 1800, n-am aflat nimic de acel fel, ca adică să le dăm Scripturii, fiindcă acelea ce în vremile cele prea vechi înainte de potop se făceau lucruri omeneşti, întru ştiința neamurilor celor de pe urmă nu cu totul au venit. Ci pentru multe, în Sfîntă Scriptura puține s-au vestit. Că atunci între oamenii cei ce după voia lor vieţuiau neavînd acest fel de lege, în ce fel mai pe urmă s-a dat puțin folos, mai multe păcate spurcate întru fărădelege erau făcute.

Deci numai despre aceea: cît de mare rău este păcatul, să vorbim ceva, nevrînd a lăsa după aceşti ani nenumărați, locul tăbliței gol. Însă către aceasta, ca noi cei ce avem legea lui Dumnezeu cea dată nouă, să nu urmăm nelegiuiților celor de demult care au mâniat pe Dumnezeu. Deci ce este păcatul să socotim în scurt.

Păcatul este călcare a poruncii lui Dumnezeu, împotrivire Voii lui Dumnezeu, neascultare spre Dumnezeu cel ce a poruncit să nu facem rău ci să lucrăm binele; întoarcere şi depărtare luişi de la Dumnezeu, defăimarea lui Dumnezeu şi de a sa mîntuire negrijire, de singura voie surpare luişi din viață la moarte. Pentru că omul ce face păcatul, mort şi-l face pe al său suflet, străin de veşnica viață, mărturisind Scriptura: „Sufletul cel ce greşeşte, acela moare" (Iezechiil 18, 4).

Ce urmează păcatului? Îi urmează mîniere de la Dumnezeu, de bunătăți lipsire şi pedeapsă. Că precum împăratul pămîntesc, de s-ar face vreun rob al lui potrivnic poruncii lui, îndată pe aceea spre defăimare luişi o socoteşte şi se mînie pe el şi-l lipseşte pe dînsul de mila sa cea mai dinainte şi-l dă la pedeapsă. La fel cerescul împărat Dumnezeu, se mînie spre omul care a fost zidit de El şi pe care l-a îmbogățit cu Darul Său şi pe care l-a iubit ca un tată pe fiu şi căruia la Cer i-a gătit veşnicele Bunătăți, dacă acela defăimînd atîta Milă a Ziditorului său şi Dragoste şi facere de bine, ar începe a călca Poruncile Lui şi a face acelea, care Stăpînului nostru îi sînt neplăcute şi potrivnice. Se mînie asupra lui şi spre ocară şi necinste Luişi socoteşte lucrările cele rele ale aceluia, ca pe nişte potrivnice Dumnezeieştii Voii Lui. Deci mai întîi îl lipseşte pe acela de Darul Său cel mai dinainte, apoi prin dreaptă Judecata Sa, îl rînduieşte pe el (de nu s-ar pocăi) la pedeapsa morții, care îi aşteaptă pe păcătoşi în iad. Iar nouă de aici să ne fie a înțelege, cît de mare rău este păcatul, de

vreme ce de nişte răutăţi ca acelea se face pricinuitor.

Mare rău este păcatul, că mînie pe Dumnezeu, îl mînie fiindcă omul cel ce greşeşte ocărăşte pe Dumnezeu şi-L necinsteşte pe El, precum şi Apostolul către Romani grăieşte; „Cu călcarea Legii, pe Dumnezeu necinsteşti" (Rom. 2, 23). Necinsteşte păcătosul pe Domnul său, mai mult cinstind pe făptură decît pe Făcător, pe vremelnica dulceaţă a păcatului, decît pe ceea ce este întru Dumnezeu nesfîrşită desfătare şi răsplătindu-i Lui rele pentru bune, şi urîciune în loc de iubire, şi întorcîndu-se dinspre Acela de la care a luat fiinţa şi suflarea, întru care vieţuieşte şi se mişcă. Oare nu este aceasta ocară lui Dumnezeu şi necinste de la păcătos? Necinsteşte şi mînie păcătosul pe Tatăl ceresc, Cel ce ne-a dat nouă stăpânire ca să fim fiii lui Dumnezeu. Îl necinsteşte căci greşind greu şi nevrînd a se pocăi, se leapădă de a-i fi fiu, prin care i se făcuse lui fiu. Nu voieşte să-L aibă luişi întru Tată, ci se face fiu diavolului pizmaşului lui şi pe acela îl primeşte luişi în loc de tată. Pentru că păcătoşilor celor nepocăiţi, diavolul le este tată, iar nu Dumnezeu, precum se vede din cuvintele Sfîntului Apostol Pavel, cele grăite către Elima vrăjitorul la Fapte 13,10: „O plinule de toată înşelăciunea şi de toată răutatea, fiule al diavolului şi vrăjmaşule a toată dreptatea!" Iată, păcătosului nu-i este tată Dumnezeu, ci diavolul. Deci oare nu este cinste şi ocară, Tatălui Ceresc de la unii fii ca aceia? Care părăsindu-L pe El aleargă la diavolul şi i se fac fii aceluia? Şi oare nu se va învăpăia cu mînia şi cu iuţimea Tatăl Ceresc asupra unora ca acelora? Cu adevărat foc se va aprinde din mînia Lui, îi va arde pînă la iadul cel mai de jos (Deut. 33, 22).

Necinsteşte şi mînie păcătosul pe Dumnezeu Fiul, a doua oară (precum zice Apostolul) răstignindu-L pe El loruşi şi batjocorindu-L pe El cu faptele cele păcătoase, iar mai ales cu cele de curvie ale sale. (Evr. 6, 6). Pentru că cel ce se spurcă cu unele ca acele păcate, le spurcă întru sine pe mădulările lui Hristos. Că trupurile noastre nu sînt ale noastre, ci ale lui Hristos Domnului nostru, grăind Apostolul: „Oare nu ştiţi că trupurile voastre sînt mădulări ale lui Hristos?" Ale lui Hristos (I Cor. 6, 16) căci cu cinstitul Lui sînge v-aţi răscumpărat. Drept aceea şi zice: „Nu sînteţi ai voştri, căci răscumpăraţi sînteţi cu preţ, deci oare luînd mădulările lui Hristos, le voi face mădulări curvei? Să nu fie!". Apoi cel ce curveşte, oare nu pe Hristos Fiul lui Dumnezeu îl necinsteşte, spurcînd întru sine mădulările Lui, şi oare nu-L mînie pe El? Logodiţi sîntem lui Hristos Mîntuitorului nostru, precum mireasa mirelui, după cuvîntul Vasului alegerii cel ce zice: „V-am logodit pe voi unui

bărbat, fecioară curată, să vă pun înaintea lui Hristos" (II Cor. 11, 2). Să fim cu Dînsul una, nu numai cu Duhul precum se scrie: „Cel ce se lipeşte de Domnul, un Duh este cu Domnul" (I Cor. 6, 17), ci şi cu trupul. Pentru că mădulări sîntem (după Apostolul) Trupului Lui, din Carnea şi din Oasele Lui (Efes. 5, 30). Căci zice Sfîntul Ioan Gură de Aur: „Precum Fiul lui Dumnezeu, de a noastră fiinţă este, aşa noi a Lui fiinţă sîntem. Şi precum El ne are pe noi întru Sine aşa şi noi pe El întru noi înşine". Pînă aici Gură de Aur.

Deci însoţiţi sîntem cu Dînsul ca mireasa cu mirele, nu numai într-un Duh, ci şi într-un trup. Drept aceea şi Chiril al Ierusalimului zice: „Un trup şi un sînge cu Hristos (întru sfîntă împărtăşire) ne facem". Aici să gîndim: Oare nu se mînie mirele cînd o vede pe mireasa sa preacurvind? De asemenea şi Hristos, oare nu se porneşte spre mînie văzîndu-l pe acela, pe care l-a însoţit Luişi într-un Duh, într-un trup, spurcîndu-se cu necurăţiile păcatelor, ca preacurvind despre dînsul, oare nu se va scula la răzbunare? După cuvîntul Psalmistului: „Pierdut-ai de la Tine pe tot cel ce curveşte" (72, 26).

Necinsteşte şi mînie păcătosul pe Dumnezeu Duhul Sfînt alungîndu-L pe El de la sine prin spurcatele lucruri. Pentru că nu poate să petreacă acolo Duhul Sfînt unde păcatul cel spurcat se săvîrşeşte. Sfîntul Ioan Gură de Aur îl aseamănă pe Duhul Sfînt cu albina, care în cele curate şi bine mirositoare ştiubee iubeşte a se sălăşlui, iar de la locurile cele cu rea putoare zboară departe. Iar omul creştinesc cel ce a primit întru sine la Botez pe Duhul Sfînt, asemenea este cu vasul albinelor, întru care ca o albină în vasul său petrece Duhul Sfînt. Precum grăieşte Apostolul: „Oare nu ştiţi că voi sînteţi Biserica lui Dumnezeu şi Duhul lui Dumnezeu petrece în voi. Oare nu ştiţi că trupurile voastre sînt Biserică Duhului Sfînt celui ce petrece întru voi? Pe care îl aveţi de la Dumnezeu" (I Cor. 3, 16; şi cap. 6, vers. 19). Deci precum fumul cel puturos o goneşte pe albină de la vasul ei, aşa puturosul lucru al păcatului îl alungă pe Duhul Sfînt de la om. Duhul Sfînt în om este, ca un stăpîn de casă deci oare nu este necinste şi ocară Stăpînului casei, dacă cineva străin venind, ar începe a-l izgoni pe el din casa aceluia cu sila împingîndu-l? Aşa ocară şi necinste Duhului Sfînt I se face de la păcatul omului, izgonindu-L pe El din casa Lui. Iată cît de mare rău este păcatul, că pe Dumnezeu cel în Treime Unul, pe Tatăl şi pe Fiul şi pe Duhul Sfînt îl mînie!

Mare răutate este păcatul şi pentru aceasta: că-l lipseşte pe păcătos de multe bunătăţi duhovniceşti, pe care mai înainte le adunase el luişi, şi care gătite îi erau lui de la Dumnezeu.

Pentru că mîniat fiind Dumnezeu, se iau de la păcătos duhovniceştile Daruri ale lui Dumnezeu, întîi se iau cele mai dinainte plăți, prin care şi-ar fi mijlocit omul mîntuire luişi, adică cele bune lucruri. Pentru că zice Dumnezeu în proorocia lui Iezechiil: „De s-ar abate dreptul din calea lui cea dreaptă, şi ar face fărădelege, toate dreptățile lui pe care le-a făcut, nu se vor mai pomeni încă" (Iezec. 18, 24). De aici putem a înțelege, că măcar cineva şi mari bunătăți şi nevoințe mai înainte a arătat, măcar postiri multe, măcar rugăciuni, măcar feluri de omorîri ale trupului, pentru păzirea curăției, măcar oarecare osteneli alese, ori milostenii, ori cheltuieli nu puține la zidirea şi împodobirea Bisericilor Domnului, ori şi altele oarecare plăceri dumnezeieşti de ar face, cînd ar cădea în oarecare păcat de moarte şi din acela îndată prin pocăință nu se va scula, ci în el va întîrzia, toate cele mai dinainte lucruri bune se risipesc şi mor şi întru uitare se fac înaintea lui Dumnezeu. A zis: „Toate dreptățile lui nu se vor pomeni, pentru un păcat, dacă acela nu s-ar curăți degrab prin pocăință". Că precum o scînteie de foc de s-ar lăsa să se aprindă, învăpăindu-se, mare ardere face şi mari case şi bogățiile cele adunate întru ele în mulți ani, într-un ceas le arde şi în cenuşă le întoarce. Şi precum o crăpătură mică în fundul corăbiei nebăgată în seamă, intrarea apei înlăuntru slobozind-o, pe toată corabia cu mărfurile cele ascunse de năprasnă o cufundă şi o îneacă, aşa un păcat făcut şi nebăgat în seamă, pe bogăția cea duhovnicească prin multe osteneli şi în lungă vreme adunată într-un ceas o pierde, afară de s-ar pocăi cu adevărat omul, atunci iar se adună acea bogăție care se pierduse. Pentru că pocăindu-se păcătosul, se pomenesc înaintea lui Dumnezeu ostenelile lui cele mai dinainte şi înviază, cu Mila lui Dumnezeu, lucrurile cele bune de mai înainte ale aceluia, după teologica cugetare şi învățătură, care se întăresc la aceste cuvinte apostoleşti: „Nu este năpăstuitor (iar Gură de Aur aşa a pus: nedrept) Dumnezeu, ca să uite lucrurile voastre şi osteneala dragostei, pe care ați arătat-o în Numele Lui" (Evrei 6, 10). Iar ale omului ce nu se pocăieşte nu i se înviază lucrurile. Încă păcătosului ce nu se pocăieşte şi întru acelea stă, lucruri bune măcar de ar face oarecare întru păcate de moarte fiind i se ia puterea aceea prin care ar afla el Dar înaintea lui Dumnezeu cu lucrarea bunelor lucruri. Că pînă ce păcătosul în păcatul său cel de moarte petrece şi nu încetează a mînia greu pe Dumnezeu, pînă atunci toate lucrurile lui cele bune nu se fac bine primite lui Dumnezeu, nici nu-şi cîştigă prin ele luişi mîntuire. Precum vreo slugă avînd vrajbă asupra Stăpînului său şi mîhnindu-l pe el foarte şi neîmpăcîndu-se cu

el, nici iertăciune cerîndu-şi, ci încă vrăjmăşuind şi scîrbindu-l pe stăpînul, de ar trimite vreun dar la acela, oare ar primi stăpînul darul acela de la acea slugă vrăjmaşul său? Nicidecum. De asemenea şi Domnul Dumnezeu, lucrurile păcătosului, măcar de s-ar vedea oarecare a fi bune, nu sînt primite, pînă ce este în vrajbă, pînă ce nu s-ar împăca cu el păcătosul prin adevărată pocăinţă, pentru că tot păcatul de moarte vrăjmăşie este spre Dumnezeu. Oare nu este lucru bun postul şi înfrînarea? Şi dacă cineva postindu-se, asuprind pe aproapele, întru judecăţi şi în sfezi se posteşte, acel post nu află Dar de la Dumnezeu. Pentru că scris este: „Măcar de ţi-ai strîmba ca o secere grumazul tău şi sac şi cenuşă de ţi-ai aşterne, apoi nici aşa nu se va numi post primit, că nu de acest fel de post am ales Eu, zice Domnul" (Isaia 58, 5).

Oare nu este bun lucru rugăciunea? Iar de s-ar face în vrajbă, nicidecum nu-i primită de Dumnezeu, zice Psalmistul: „Rugăciunea lui să fie întru păcat" (Psalm 108, 6).

Oare nu este bun lucru milostenia, iar de nu este dragoste către aproapele, ci mai ales urîciune, atunci milostenia nu mult ceva poate înaintea Domnului. Zice Apostolul: „De aş împărţi toate averile mele, iar dragoste nu am, nici un folos nu-mi este" (I Cor. 13, 3). Chip este fariseul acela pe care în evanghelii l-a adus Domnul spre pildă, acela avea multe lucruri bune, nu răpea, nu curvea, nu preacurvea, postea adeseori, zeciuială da din toate averile sale la milostenie, însă toate acelea neplăcute lui Dumnezeu s-au arătat, pentru păcatele fariseice cele de moarte, care erau: mîndria, neiubirea către aproapele şi osîndirea vecinului. Ce vom zice de aceia care de-a pururea se tăvălesc ca porcii în noroi, în păcatele cele spurcate curveşti, de Dumnezeu urîte, întru îmbuibări şi în beţii şi în plăcerile de pîntece îşi petrec zilele lor, se hrănesc fără de înfrînare ca spre ziua junghierii, şi de neiubire şi de vrajbă şi de vicleşuguri şi de nedreptăţi sînt prea plini. Iar răpirea şi jefuirea o au acum ca pe o dreaptă dobîndă şi nu numai nu gîndesc de pocăinţă, ci şi abia întru păcat loruşi socotesc cele atîta de rele şi atîta de multe lucruri ale lor. Aceia cîndva şi ceva bine de ar face (pentru că fac şi păcătoşii uneori oarecare lucruri bune) însă acele lucruri ale lor, ca cele ce în cea mare vrajbă cu Dumnezeu se fac, neplăcute lui Dumnezeu se arată, mîniindu-se spre dînşii Dumnezeu foarte, pentru altele mai multe rele lucruri ale lor cu care totdeauna îl mîhnesc pe El. Către unii ca aceştia, încă în Vechiul Aşezămînt grăia Dumnezeu în proorocia Isaiei zicînd (iar acum către noi grăieşte): „Ce-Mi este Mie de mulţimea jertfelor voastre? De aţi aduce tămîie, urîciune îmi este Mie. Postul şi praznicele

voastre le urăşte sufletul Meu. Cînd veţi ridica mîinile voastre spre Mine, îmi voi întoarce ochii Mei dinspre voi. Şi de aţi înmulţi rugăciunea nu vă voi asculta pe voi, pentru că mîinile voastre sînt pline de sîngiuiri". (Isaia I, 13-15). Să luăm aminte: Oare nu era lucru bun în Legea Veche a aduce lui Dumnezeu multe jertfe şi tămîie? Oare rău era a posti, a prăznui întru Slava lui Dumnezeu, a ridica mîinile spre Dumnezeu şi a înmulţi rugăciunea? Însă toate acestea nu numai neplăcute, ci şi urîte lui Dumnezeu se arătau, fiindcă cu altele mari păcate şi fărădelegi îl întărîtau pe El.

Iar nouă de aici ne este cunoscut că de la omul cel afundat în spurcate păcate şi cumplite şi care nici în simţire a veni nu voieşte, se ia puterea Plăcerii lui Dumnezeu de la cele bune lucruri ale lui. Mărturiseşte la aceasta Sf. Grigorie Dialogul papa Romei, zicînd aşa: „Omul cel răzvrătit, se vede că face oarecare lucruri drepte, ci acelea, prin cele ce sînt rele, se risipesc şi de vreme ce prea neplăcute sînt lui Dumnezeu răutăţile, drept aceea nici acele bunătăţi, pe care le fac cei răi, nu-i sînt plăcute lui Dumnezeu. Pentru că cel ce în răutăţile sale este urît lui Dumnezeu, acela şi întru bunătăţile sale netrebnic este". Pînă aici Sfîntul Grigorie.

Apoi se iau de la păcătosul ce întru pocăinţă nu vine, veşnicele bunătăţi cele negrăite, care la ceruri s-au gătit celor ce-L iubesc pe Dumnezeu, pe care şi acela avea să le primească. Aşa răutatea păcatului lipseşte pe om de toate bunătăţile duhovniceşti cele veşnice! Ci şi pe cele vremelnice, de nevoie bunătăţi ale trupului, de multe ori păcatul le pierde, că pentru păcate se face cerul de aramă, ca adică să nu-şi dea ploaia precum în zilele lui Ilie, iar pămîntul de fier, ca să nu rodească şi se fac foamete şi scăderi. Că păcatele iubitorilor de desfătări le golesc averile şi în sărăcie vin bogaţii.

Prin păcatele neînfrînării se vătăma sănătatea, se pierde frumuseţea feţei, se împuţinează viaţa şi înţelepţii se înnebunesc şi cinstiţii se necinstesc, cea bună între oameni slavă se neslăveşte. Deci fiecare aici să socotiţi, cît de mare răutate este păcatul, care de atîtea bunătăţi îl lipseşte pe păcătos!

Mare răutate este păcatul şi pentru muncile ce s-au rînduit pentru dînsul, asupra omului de la Dumnezeu, pentru că nu se face păcatul fără de pedeapsă, sau vremelnică sau veşnică. În vremelnica viaţă, pentru păcate se fac feluri de primejdii, alungări, tulburări, războaiele cele dintre noi, răni de moarte purtătoare, morţi năprasnice, năvăliri ale celor de altă seminţie şi risipire cu totul a cetăţenilor şi chiar a întregilor ţări şi împărăţii, precum în cartea înţelepciunii se scrie: „Pustiit-a tot

pământul fărădelegea şi răutatea (păcatului) a răsturnat scaunele puternicilor" (Înţelepc. 5, 24). La care să ne fie nouă chip vechiul Ierusalim, cel risipit de caldei, prin ale căror mîini, sfinţii trei Tineri în Babilon duşi fiind, grăiau în rugăciunea cea către Dumnezeu: „Cu adevărată judecată ai adus acestea toate asupra noastră, pentru păcatele noastre, că am greşit şi fărădelege am făcut, depărtîndu-ne de la Tine" (Daniil 3). Unele ca aceste pedepse se fac aici pentru păcate. Iar în veacul ce va să fie, ce? Focul cel nestins în iad, întunericul cel neluminos, viermele cel neadormit, tartarul, de care şi singur satana se cutremură, întru acestea au a se pedepsi în veci păcătoşii nepocăiţi.

De aici arătat se vede, cît de mare răutate este păcatul, care întru atîtea primejdii vremelnice şi veşnice aruncă pe om.

Faptele anilor de la mia întîi şi suta a noua

(De la anul 1800 la anul 1900 de la Zidirea lumii)

Şi întru această tăbliţă a anilor ce se numără, ca şi în cea trecută, nici un fel de istorii nu se află şi se poate a înţelege că în anii aceia nimic nu se făcea, fără numai păcatele omeneşti.

Deci şi aici (ca să nu fie locul deşert) să grăim pentru răutatea păcatului, cît de mare pierzare se face de la acela.

Păcatul pe îngerul cel luminos întru întunecos satană l-a prefăcut, şi din cer l-a surpat. Păcatul pe Adam din Rai l-a izgonit şi blestem şi moarte la tot neamul omenesc a adus. Păcatele înmulţindu-se în poporul lumii celei dintîi, nenumărate întunerece de popoare, cu apele potopului le-a acoperit şi le-a pierdut. Păcatele cele prea spurcate, pe Sodoma şi pe Gomora şi pe cetăţile cele dimprejurul acelora cu foc le-a ars. Pe Egipt cu multe bătăi l-a muncit, a sfîrşit pe Faraon cu toată puterea în mare l-a afundat. Pentru păcate israelitenii pe care Dumnezeu din Egipt i-a scos, n-au intrat în pământul făgăduinţei, ci în pustie au murit. Păcatele, grosimea pământului, sub Datan şi Abiron, pînă la iad a surpat-o. Pe oameni în dobitoace (precum pe Nabucodonosor) şi în stîlpi nesimţiţi (precum pe femeia lui Lot) i-a prefăcut, şi pe nimeni n-a cruţat cîndva, ci spre toţi cei ce greşesc, judecată şi pedeapsă de la Dumnezeu le-au adus. Păcatele omeneşti şi pe singur Fiul lui Dumnezeu, cel Nevinovat, Drept şi Prea Cuvios, care păcat n-a făcut şi vicleşug nu s-a aflat în Gura Lui, pe Cruce L-au pironit şi oare l-ar cruţa pe vreun păcătos? Păcatele cele mari, pe cei puternici de pe Scaune i-a surpat, împăraţi a răsturnat, cetăţi a stricat, ostăşeşti cete a risipit, ţări a pustiit şi acum aceeaşi o fac. O, cît de mare este cumplirea păcatelor!

Bine ne sfătuieşte Scriptura: "Ca de la faţa şarpelui să fugi de păcat, că de te vei apropia, te va muşca!" (Sirah 21).

Nu este răutate în partea cea de sub cer mai rea decît păcatul. Ori boala, ori asupreala, ori sărăcia, ori alungarea, sau oricare primejdie şi rea pătimire, nu este atît de rea, pe cît este vreun păcat de moarte. Aşa grăieşte Sfîntul Gură de Aur: „Cutarele (zice) este sărac şi rea este sărăcia. Şi ce este boala? Sau ce este orbiciunea? Nimic nu sînt acestea omule, numai una este răutatea: a greşi" (Cuv. la Efes. 5). Pînă aici Gură de Aur. Deci pentru ce sînt toate primejdiile şi relele pătimiri în lumea aceasta, nu sînt nimic împotriva păcatului, iar păcatul decît toate este mai rău? Pentru aceea, căci toate acelea vremelnice sînt, iar păcatul munceşte în veci, măcar deşi iertat ar fi, însă din pomenirea a celui ce a greşit nu se duce. Că precum rana cea luată pe trup, măcar de s-ar şi vindeca, dar semnul rănii rămîne, aşa în sufletul cel greşit, care şi iertare din Milostivirea lui Dumnezeu a cîştigat, măcar şi întru împărăţia Cerească de s-ar sălăşlui, însă pomenirea păcatului într-însul rămîne, ca un semn de rană cea făcută înaintea ochilor pururea fiind. Pentru că văzînd omul pe cea arătată lui negrăită Milostivire Dumnezeiască, împreună va vedea şi aceea, de care s-a milostivit spre el Dumnezeu, de i-a iertat lui păcatul cel mare şi nu unul, ci atîtea de multe păcate. Deci cu vederea Milostivirii lui Dumnezeu, se vor vedea şi lucrurile acelea ale omului cu care el în viaţa vremelnică a mîniat atîta pe cel Bun şi atîta de prea Bun Dumnezeu. Şi aşa păcatul cel făcut, măcar de-i şi iertat şi întru uitare de Milostivul şi Nepomenitorul de rău Dumnezeu lăsat, întru pomenire va fi celuia ce singur l-a făcut.

Vezi zice: Scris este în proorocia lui Iezechiil: „Cel fărădelege de s-ar întoarce de la toate fărădelegile sale, toate păcatele cîte le-a făcut nu i se vor pomeni lui" (Iez. 18).

Răspuns: Nu se vor pomeni aşa, ca adică întru mînie a fi de la Dumnezeu şi în mustrare şi în pedeapsă, pentru că cele odată iertate, în veci iertate sînt. Ci pomenirea acelora nu se duce, fiindcă şi Dumnezeu pe toate cele trecute le ţine minte şi le va ţinea minte în veci. Si ţinerea de minte a omului pe toate ale sale cele mai înainte făcute nu le va uita în veci şi le va vedea pe mînierile cele făcute întru Dumnezeiasca Milostivire iertate lui. Căci cum se va şti mărimea Milostivirii lui Dumnezeu, de nu se va pomeni mărimea greşelilor? Şi de aceea întru nesfîrşiţii veci va începe a slăvi şi a mulţumi lui Dumnezeu celui fără de răutate, că atîtea păcate şi atîtea de multe fărădelegi i-a iertat lui, căci este o răutate fără de sfîrşit păcatul, fiindcă nu numai păcătoşilor celor nepocăiţi le va fi în

iad veşnic muncitor, ci şi celor ce s-au pocăit şi iertării s-au învrednicit şi cu drepţii întru împărăţia lui Dumnezeu s-au rînduit, veşnic aducător aminte, măcar deşi nu spre mustrare, nici spre înfruntare, ci mai ales spre proslăvirea Milostivirii lui Dumnezeu, însă pomenitor.

Aici să se aducă întru mărturie Sfîntul Dorotei, care pentru pomenirea păcatelor vorbeşte aşa (în Cuvîntul 1 „Pentru frica muncii"): „Pe toate le ţin minte sufletele, pe cele aici făcute, precum grăiesc Părinţii, şi cuvintele şi lucrurile şi gîndurile şi nimic din acestea nu pot să le uite atunci. Iar aceea ce se grăieşte în psalmi: în ziua aceea vor pieri toate gîndurile lui, „gînduri" numeşte pe grijile veacului acestuia, adică: zidirile, câştigurile, născătorii, fiii, şi toată darea şi luarea. Acestea împreună, cînd iese sufletul din trup, pier şi nimic de acestea pomeneşte, sau se mai grijeşte. Iar cele ce le-a făcut după bunătate, sau după patima (păcatului) pe acestea le ţine minte şi niciuna din ele nu piere. Ci de a şi folosit cineva pe (alt)cineva, sau acela a luat folos de la cineva, pururea îşi aduce aminte şi de cela ce s-a folosit de la dînsul şi de cel ce l-a folosit pe el. La fel deşi năpăstuit fu cineva, sau el a făcut năpaste cuiva, pururea îşi aduce aminte şi de cel ce i-a făcut lui bîntuiala şi de cel bîntuit de el. Şi nimic - precum am zis - nu uită sufletul din cele ce a lucrat în lumea aceasta, ci pe toate le ţine minte după ieşirea din trup, încă şi mai curat, încă şi mai arătat, ca cel ce s-a schimbat de pămîntescul acesta trup". Aceasta Sfîntul Dorotei grăind, aduce pe alt martor aşa: „Oarecînd grăiam cu un mare Stareţ de aceasta, şi zicea singur Stareţul, că ţine sufletul minte după ieşirea din trup patimile pe care le-a făcut şi păcatele şi feţele cu care le-a lucrat pe acelea. Eu încă iarăşi mă prigoneam pentru cuvîntul acesta mult, vrînd ca să ştiu, şi nu se supunea stareţul zicînd: că şi singur chipul acela al păcatului îl ţine minte sufletul şi însuşi locul acela şi singură faţa aceea cu care a greşit". Pînă aici Dorotei.

De aici arătat se înştiinţează că după sfîrşitul omului, nu uitate, ci în veci ţinute în minte sînt păcatele lui. Fără numai întru aceea va fi osebire, că păcătosul cel osîndit în munci are să-şi aducă aminte de păcatele sale, spre mai mare muncire a ştiinţei sale, iar cel ce va cîştiga Mila Domnului, acela va să-şi aducă aminte spre mai mare Proslăvire a marii Milostivirii lui Dumnezeu, care i-a iertat lui păcatele. Că precum împărătească milă, blîndeţele şi nerăutatea, cu atît mai mult se face şi mai mare, pe cît miluieşte pe cei ce i-au greşit Lui şi-i iartă pe ei milostivindu-se spre dînşii. Şi precum iscusinţa doftorului pe atîta mai mult se proslăveşte, pe cît mai mari şi nevindecate

răni ar tămădui, aşa Dumnezeiasca Milostivire, pe atîta mult şi mai mult proslăvită va fi în veci, pe cît păcătoşii cei cruţaţi, iertaţi de rănile păcatelor tămăduiţi, curăţiţi şi cu dreptii număraţi, se vor vedea întru Cereasca Împărăţie.

Este păcatul atît de rău, cît omul singur de sine, fără de ajutătoarea Dumnezeiasca Milostivire, niciodată nu poate ca desăvîrşit să se pocăiască de el, măcar de ar trăi şi o mie de ani şi în pocăinţă, în osteneli, în postiri, în rugăciuni şi în lacrimi pe toţi anii aceia i-ar petrece. „Măcar de (precum zice Sfîntul Scărarul) şi pe toată lumea o ar porni spre plîns pentru el; măcar pe tot rîul Iordanului de l-ar preface întru lacrimile sale şi picături din ochii săi ar scoate, măcar deşi mii de morţi ar pătimi pentru Hristos, nici aşa cuviincioasa datorie pentru păcate, prin sine a o răsplăti nu poate. Că nu se aseamănă sîngele lui cu Sîngele Fiului lui Dumnezeu, Celui ce a pătimit pentru noi". Un păcat al lui Adam în Rai făcut de atîta răutate era, cît lacrimile cele prea multe ale tuturor sfinţilor strămoşi, sîngiurile cele vărsate ale Sfinţilor Prooroci nu putură să cumpănească pentru el, ci trebuia ca singur Fiul lui Dumnezeu, din Cer pogorîndu-Se să se întrupeze şi să pătimească şi cu Sîngele Său pentru păcatul omenesc, să plătească datoria cu Dumnezeiasca dreaptă Judecată. Iar noi ce vom face, nu pentru unul, ci pentru cele nenumărate grele păcate ale noastre? Ce fel de îndestulată pocăinţă să facem? Cu ce să cumpănim şi să plătim datoriile noastre, de nu vom căuta Dumnezeiasca Milostivire? Ci şi căutînd-o n-o vom afla pe ea, de nu mai întîi ne vom părăsi de păcate, pentru că nu este cu putinţă greşind, a milostivi pe Dumnezeu.

Păcatul atîta de rău este, cît nu numai pe cel ce-l face îl pierde, ci şi pe alţii nevinovaţi care sînt cu dînsul în primejdii îi bagă. Pentru păcatul lui Iona celui ce în corabie înota şi ceilalţi ce erau cu dînsul se primejduiau de la valuri şi se deznădăjduise de viaţa lor. Căci se făcuse furtună mare în mare, iar corabia pătimea cît să se sfărîme. Ci şi aceia de care în evanghelie se scrie: „Corabia se acoperea de valuri, nu era atîta după întîmplarea vîntului de furtună şi a cutremurului celui mare în mare, pe cît după vina păcatului ce era în Iuda" (Matei 8, 24). Aşa de aceasta înţelege Sfîntul Ambrozie al Milanului, zicînd: „Măcar deşi multe lucruri bune ale ucenicilor lui Hristos în corabie înota, însă necredinţa vînzătorului (Iuda) tulbura cu valuri corabia". Adică pentru singur necredinciosul Iuda s-a tulburat marea, nesuferind să-l aibă pe el înotător pe sine, care măcar că atunci încă nu avea gînd ca să-L vîndă pe Hristos, însă văzînd Minunile lui Hristos, de necredinţă era cuprins, deci pentru păcatul lui şi Sfinţii Apostoli în cutremur

de învăluire şi de furtună erau. Ci şi în vremea potopului, cu oamenii cei păcătoşi au pierit şi fiarele şi dobitoacele şi păsările, care nimic nu greşiseră lui Dumnezeu. Iar acum în lume, ca şi în marea ce se învăluieşte, o, cât de multe primejdii năpădesc pentru păcate! Şi pe toate acelea şi cei nevinovaţi, pe lîngă cei vinovaţi le pătimesc. Păcatele străine şi celor negreşiţi pricină de primejdie se fac. Precum în Israel de demult a fost, unul a greşit David, şi toată împărăţia pentru păcatul lui se primejduia foarte (II Regi 24).

Atîta de mare răutate este păcatul nostru, cît şi la însuşi Dumnezeu oarecare osteneală aduce, Sfîntul Prooroc Isaia a zis către Ahaz împăratul lui Israel şi către tot sfatul lui: „Ascultă casa lui David, oare puţin vă este vouă a da osteneală oamenilor, apoi fiindcă Domnului îi daţi osteneală?" (Isaia 7). Adică, oare nu vă ajunge vouă a osteni pe poporul cel sărac cu slujbele cele grele, care cu nemilostivire pe dînşii le puneţi, şi cu asuprelile cele de voi făcute lor cu chinuire şi cu strâmtorare? Cît încă şi pe Dumnezeu nu vă spăimîntaţi a-L osteni cu păcatele voastre? Pentru că nedreptăţi şi fărădelegi făcînd daţi osteneală Domnului. Ci şi singur Dumnezeu, în proorocia Isaiei către Israel cel ce greşise grăieşte: „Întru păcatele tale şi în nedreptăţile tale m-ai ostenit" (Isaia 43, 24). De mirare şi de spaimă este Dumnezeiescul acesta cuvînt, pe care îl zice: Că omul greşind, El se osteneşte. „M-ai ostenit - zice - întru păcatele tale". Au doară Dumnezeu lucrează ceva? Sau ajută omului cînd acela greşeşte? Lucrează cu adevărat precum tălmăcirea lui Ieronim arată: „A lucra (zice) M-aţi făcut, întru păcatele voastre". Deci cum Dumnezeu lucrează şi se osteneşte, noi greşind? Să luăm aminte: Dumnezeu ţine viaţa a tot omul, credincios şi necredincios, drept şi păcătos, pentru că toţi întru Dînsul (precum grăieşte Apostolul) vieţuim şi ne mişcăm şi sîntem (Faptele Ap.13, 22). Iar ţinîndu-ne pe noi Atotţiitorul Cel ce ne-a zidit, ajutorează firii noastre întru toate faptele, ori în bune, ori în rele, întru cele bune ajutîndu-ne, iar întru cele rele neluînd de la noi viaţa, suflarea şi mişcarea noastră, cea ţinută cu Mîna Lui şi păzită cu Milostivirea Aceluia. Şi nu este în viaţa noastră vreo lucrare care s-ar săvârşi fără de ţinerea lui Dumnezeu şi fără de ajutorarea firii noastre. Că fără de Dînsul nici a sufla o dată, nici a mişca un deget nu putem. Şi de n-ar ţinea Dumnezeu omeneasca viaţă şi mişcare şi măcar la o cirtă de vreme, într-o clipeală de ochi, luîndu-şi ţinerea sa de la dînsul, îndată omul mort ar fi. Aici să ne fie a înţelege, cum Dumnezeu lucrează şi Se osteneşte, omul greşind. *Cînd vreun păcat ar face omul, îi ajută Dumnezeu firea lui ţinînd-o pe ea, neluîndu-şi Puterea cea Atotţiitoare a Sa,*

care ţine viaţa şi mişcarea păcătosului, neslobozindu-l pe el, ca în singurul lucrul acel de păcat de năprasnă să moară şi de vrăjmaşul cel nevăzut să se răpească şi în iad surpat să fie. Deci ajută aşa păcătosului şi nevrînd, că precum moartea păcătosului n-o voieşte, aşa nu voieşte să-i ia voia cea volnică şi stăpînirea omului, pe care i-a dat-o lui după Chipul Său. Deci nevrînd se osteneşte, biruindu-se pe Sine singur, căci dreapta Lui Judecată îl porneşte pe Dînsul spre răzbunare, ca îndată să pedepsească pe păcătosul şi în singur lucrul cel de păcat să-l piardă pe acela ce greşeşte, iar îndurarea şi mila cea iubitoare de oameni opreşte pe cea izbînditoare Mînă a dreptei Judecăţi, se milostiveşte, nu pierde, îndelung rabdă, aşteaptă întoarcerea păcătosului. Dreapta Lui Judecată se iuţeşte cu mînie dreaptă asupra celuia ce face fărădelege, iar Milostivirea Lui îi găteşte doftorie, tămăduiri ca să vindece cele de păcate rane ale păcătosului. Dreapta Judecată a lui Dumnezeu deschide gheena celui păcătos, iar Milostivirea Lui deschide înaintea feţei Tatălui Cresc Rănile lui Hristos cele din Mîini, din Picioare, în Coaste şi în Inima cea străpunsă, pe care le-a suferit pentru cel păcătos. Şi aşa se osteneşte Dumnezeu, biruindu-şi mânia Sa cu milostivirea Sa, şi cu ţinerea Sa cea cuprinzătoare slujeşte celuia ce întru păcate greşeşte. Însă singur nu este părtaş păcatului păcătosului, nici nu este vinovat la lucrul lui cel rău; pentru că nu întru rea voirea păcatului lucrează sau ajută Dumnezeu păcătosului, *ci numai întru cele vieţuitoare fireşti puteri* ale aceluia, care întru a-toate-Ţiitorul Dumnezeul nostru se mişcă. Şi precum şchiopul umblînd şi şchiopătînd, sufletul lui cu dînsul nu şchiopătează, măcar deşi el nu fără de suflet şchiopătează, aşa şi păcătosul greşind, Dumnezeu ţinîndu-i viaţa lui şi ajutîndu-i la firească aceluia mişcare, nu este păcatului aceluia părtaş, nici vinovat, ci singură voia omenească cea volnică, cea dată lui de la Dumnezeu cu neluare, aceia împotriva Voii lui Dumnezeu face păcatul, Voia lui Dumnezeu la aceea nefiind; ci păzind viaţa păcătosului, măcar deşi urît este Stăpînului păcatul celuia ce-i greşeşte Lui. Şi minunată este cu adevărat îndelungă răbdarea lui Dumnezeu, cum pe omul cel ce greşeşte îl sufere, nepierzîndu-l pe el cu fărădelegile lui, în singur ceasul ce se face spurcatul păcatul lui! Slavă Milostivirii Lui celei atîta de mult răbdătoare!

Rabdă îndelung Dumnezeu, măcar deşi cu osteneala Sa, nepierzînd pe păcătosul acela cînd face păcatul, ci se mînie prea mult asupra aceluia ce nu se pocăieşte şi răsplătire pentru păcate îi găteşte. Şi va fi o vreme atîta de groaznică, întru care îndelungă răbdarea Lui spre neîmblînzită iuţime, şi iubirea de oameni spre vrăjmăşie se va preface. „Atunci mîinile Sale îşi va

spăla în Sîngele păcătosului" (Psalm 57, 10). Şi ce este mai înfricoşat decît răutatea aceasta, la care pricinuitor se face păcatul nostru? O cît de mare rău şi negreşit este păcatul! Că pe Atotputernicul Dumnezeu Cel ce viaţa noastră o ţine îl osteneşte, pe cel Prea Bun şi Prea Milostiv Tată spre nesfîrşită mînie îl porneşte! De acel rău mulţi plăcuţi lui Dumnezeu temîndu-se, mai cu voire şi-au ales să se dea la primejdii, la munci şi la morţi decît să facă vreun păcat mare şi să întărîte pe Ziditorul lor. Iosif cel prea frumos în Egipt, mai bine a voit să pătimească în temniţă şi în legături, decît prin păcat a se învrăjbi cu Dumnezeu. Pentru că a zis către acea înşelătoare: „Cum voi face acest lucru rău şi voi greşi înaintea lui Dumnezeu" (Fac. 39, 9) Susana cea întreagă la minte în Babilon, mai bine a ales a muri decît să voiască păcatul. Pentru că a zis către cei fără de ruşine şi nedrepţi judecători: „Mai cu voie îmi este ca nefăcînd păcatul să cad în mîinile voastre, decît să greşesc înaintea lui Dumnezeu" (Daniil 13).

Iar Sfîntul Eleazar bătrînul, spre călcarea legii silit fiind, ce a răspuns? Mai bine îmi este ca să mă arunc îndată în iad, decît să mîniu pe Dumnezeul meu, prin călcarea Legii Lui celei sfinte (II Macabei 6; şi August 1). Cui nu-i este înfricoşat iadul? Iar plăcutul lui Dumnezeu, mai bine voia să fie în iad, decît să greşească şi să mînie pe Dumnezeu. Pentru că mînia cea dumnezeiască, decît toate muncile şi morţile, chiar şi cele din iad, mai înfricoşată este. Oare nu strigă păcătoşii în Apocalipsul lui Ioan Teologul către munţi şi către pietre: „Căderi peste noi şi ne acoperiţi dinspre Faţa Celuia ce şade pe Tron şi dinspre mînia Mielului, că a venit ziua cea mare a mîniei Lui, şi cine va putea să stea?" (Apoc. 6, 16).Ci şi Sfîntul Iov, oare nu se roagă ca ascuns să fie în iad, pînă ce va înceta mînia lui Dumnezeu? (Iov 14, 13). Atîta de înfricoşată este mînia Domnului Dumnezeu, de care noi ticăloşii acum nu ne temem, ci întru temerea noastră a greşi îndrăznind ne adunăm nouă mînie spre ziua mîniei (Rom. 2, 5).

Faptele anilor de la mia întîi şi suta a zecea

(De la anul 1900 la anul 2000 de la Zidirea lumii)

Iared, fiul lui Maleleil, tatăl lui Enoh a murit (în anul facerii lumii după Bibliile ruseşti 1822, iar după hronografuri în anul 1922). Iar de toţi anii vieţii lui au fost 962.

Şi întru aceşti ani, ca şi în cei trecuţi, nu altceva în partea de sub cer se făcea, ci numai mîniere Domnului Dumnezeu, de la oamenii cei păcătoşi, care fără de frică după singură voia lor petrecînd, nu aveau pe Dumnezeu înaintea ochilor lor, nici nu-

şi aduceau aminte de moartea lor, nici nu aşteptau viaţa ce va să fie, nici Judecata lui Dumnezeu cea de Enoh propovăduită, nici de muncile cele veşnice nu se temeau. Pentru că singură aceea: adică fără de frică a vieţui, la toate răutăţile se face pricinuire căci cel ce nu are frica lui Dumnezeu, la tot lucrul rău îndrăzneşte. Bine grăieşte David de netemătorul de Dumnezeu păcătos: „Zis-a călcătorul de lege ca să greşească întru sine" (Psalm 35, 1). În tiparul Moscovei este aşa: „Grăieşte cel prea fărădelege, ca să greşească întru sine, nu este frica lui Dumnezeu înaintea ochilor lui". Ca şi cum ar zice: Pentru ce cel fărădelege păcătos, a gîndit în sine ca să calce Legile lui Dumnezeu cele bune, sfinte, de suflet mîntuitoare şi să facă cele neplăcute lui Dumnezeu? Pentru aceea: că nu este frica lui Dumnezeu înaintea ochilor lui. Pentru aceea puternicul pe cel neputincios îl asupreşte, îl jefuieşte, îl răpeşte, plata năimitului o opreşte. Pentru că călcătorul de jurămînt, pe strîmb se jură, ocărîtorul ocărăşte, neruşinosul scîrnav vorbeşte? Pentru ce omul, singur fiind cu totul în păcate îi osîndeşte pe alţii? Pentru aceea, că nu este frica lui Dumnezeu înaintea ochilor lui. Pentru ce luătorul de mită stăpînitor, cu nedreptate judecă, pe cei vinovaţi îi îndreptează, iar pe cei nevinovaţi îi munceşte? Pentru ce cineva în lenevire şi în negrijă viaţa sa îşi petrece, în spurcăciunile păcatelor tăvălindu-se şi de pocăinţă nici gîndind? Pentru aceea că nu este frica lui Dumnezeu înaintea ochilor lui. Nefiind frica, nu poate să fie înfrînare de păcate şi îndreptarea vieţii. Precum iarăşi David grăieşte: „Nu este lor schimbare, că nu s-au temut de Dumnezeu" (Psalm 54, 22). Adică, nu se schimbă păcătoşii din viaţa lor cea fărădelege, nu se abat de la rău spre facerea de bine, fiindcă nu se tem de Dumnezeu. O, de s-ar teme, n-ar îndrăzni a face atîtea răutăţi, şi a mînia pe Domnul Judecătorul său şi Răzbunătorul! Pentru că frica lui Dumnezeu este ca nişte zăbale şi frîu, întorcînd pe cel păcătos de la calea lui cea fărădelege, după cum scrie în Pilde: „Cu frica Domnului se abate fiecare de la rău" (Pilde, 15, 29). Pentru aceea vrînd şi Moisi ca pe poporul Israil să-l sfătuiască şi să-l întoarcă de la căderea păcatelor, le poruncea lor, ca întru început să aibă frica Domnului. „Să fie frica Lui spre voi - zice - ca să nu greşiţi" (Ieş. 20).

Frica Domnului este povăţuitoare la calea mîntuirii şi începătură a dragostei Dumnezeieşti, după cuvîntul aceluiaşi Moisi: „Acum, Israile, ce cere Domnul Dumnezeu de la tine, fără numai să te temi de Domnul Dumnezeul tău şi să umbli în toate căile Lui şi să-L iubeşti pe El şi să slujeşti Domnului Dumnezeului tău, din toată inima ta" (Deut. 10, 12). Iată de la

frica lui Dumnezeu se începe mîntuirea omenească, pentru că cel ce se teme de Domnul Dumnezeu umblă în căile lui, adică: Păzeşte toate Poruncile Lui şi-L iubeşte pe Dînsul şi-l slujeşte Lui cu osîrdie.

Iar cum poate să cîştige cineva frica Domnului, ne învaţă Sfîntul Ioan Gură de Aur, zicînd: „De vom gîndi, că pretutindeni de faţă stă Dumnezeu, şi nu numai pe toate le vede şi pe toate le aude pe cele făcute şi grăite, ci şi pe toate cele din inimi şi pe cele din adînc gînduri, pentru că Judecător este al gîndurilor şi al cugetelor inimii. De ne-am rîndui pe noi aşa, ne-am teme de El, şi nici o răutate n-am îndrăzni a face, nici a grăi, nici a gîndi ceva rău. Pentru că spune-mi: de ai sta de-a pururea lîngă împăratul, oare nu cu frică ai sta? Şi cum tu înaintea lui Dumnezeu stînd, rîzi şi şezi şi nu te temi, nici te cutremuri? Să nu defaimi îndelungă răbdarea Lui, pentru că cel ce te duce spre pocăinţă, îţi rabdă îndelung, nici să începi a face ceva, negîndind mai întîi, cum că Dumnezeu înainte îţi stă întru toate lucrurile. Pentru că de faţă îţi stă, ori de mînînci, ori de bei, ori de voieşti să dormi, ori de te mînii spre cineva, ori de răpeşti, ori de te prea saturi, sau orice de ai face, să socoteşti că înainte îţi stă Dumnezeu, şi niciodată în rîs nu vei cădea, niciodată spre mînie nu te vei aprinde. Un gînd ca acesta de vei avea, de-a pururea în frică şi în cutremur vei petrece, ca şi cum aproape de împăratul stînd". Pînă aici Gură de Aur.

Iată cît de frumoasă povăţuire este spre frica lui Dumnezeu a marelui acela învăţător!

Deci să ştim că frica lui Dumnezeu este începătură şi temelie a vieţii celei plăcute lui Dumnezeu: „începătura înţelepciunii este frica Domnului" însă nu a înţelepciunii celei lumeşti, ci a celei duhovniceşti, care în Legea Domnului pururea se învaţă şi a plăcea Domnului se sîrguieşte. Acestei înţelepciuni începătură îi este frica lui Dumnezeu, pe care ca pe o temelie se zideşte mîntuirea noastră, iar netemerea pe toate le risipeşte. Grăind Sirah: „De nu se va ţinea cineva de frica Domnului cu osîrdie, degrab se va răsturna casa lui" (Sirah 27, 3). Aşa oamenii lumii celei dintîi, fără de frica lui Dumnezeu, întru fărădelegi petrecînd s-au risipit cu totul în cea mai de pe urmă pierzare ajungînd.

Faptele anilor de la mia a doua şi suta întîi
(De la anul 2000 pînă la anul 2100 după Zidirea lumii)

Întru aceşti ani, nimic însemnat făcîndu-se în partea cea de sub cer n-am aflat, afară de tiranică stăpînirea cea peste

oameni a uriaşilor, întîi care din începutul lumii pînă la potop erau domni ca la două sute[1] după spunerea lui Gheorghe Chedrinul. Între aceia era al zecelea Azail cu numele, acela a aflat a lucra săbiile, zalele şi toate armele de război acelaşi şi matemul cel de aur şi de argint din pămînt, a săpa, a început. Încă de asemenea şi fiecare dintr-înşii domn, ceva nou a scornit şi a învăţat, unul vreo vrăjitorie, altul ghicituri, altul farmece, şi altele neplăcute lui Dumnezeu, cu care îşi adunau loruşi mînia lui Dumnezeu.

[1] Vezi că uriaşii au avut 200 de împăraţi! (însemnarea Arhim. Cleopa Ilie de la Mînăstirea Sihăstria, Jud. Neamţ). Unul rău om Azail, două răutăţi a scornit: arma şi aurul cu argintul. Cu arma i-a ajutat iuţimii şi mîniei, iar cu aurul şi cu argintul a plăcut lăcomiei omeneşti. În armă este tărie în războaie şi vărsare de sînge, iar în aur şi în argint este nesaţiul inimii şi înmulţirea grijii. Cu arma trupul, iar cu lăcomia sufletul se ucide. Amîndouă rele sînt.

Rău este războiul cel purtător de arme, fiindcă firii omeneşti îi este potrivnic. Pentru că firea noastră s-a zidit de la Dumnezeu, nu spre război, ci spre blîndeţe, după asemănarea blîndeţelor firii lui Dumnezeu. Nu i s-a dat ei de la Dumnezeu coarne precum juncilor, să împungă cu ele unul pe altul, nici dinţi mari ca vierilor celor sălbatici ca să muşte pe cineva şi să-i mînînce, nici unghii ascuţite ca leilor ca să zgîrie şi să rumpă, ci afară de toate acelea, ca să fie blîndă, paşnică, neînvrăjbitoare, nerăutăcioasă, iubitoare de prietenie. Iar armele a ridica unul spre altul şi a face război, nu este lucrul blîndeţelor, ci al iuţimii, nu este al păcii, ci al dezbinării, nu este al dragostei, ci lucru al vrajbei, decît care nimic nu poate să fie mai amar în partea cea de sub cer. Căci vrajba este de la diavolul, care (după cuvîntul lui Hristos) ucigaş de oameni a fost din început (Ioan 8, 44).

Rea este arma şi războiul, că se pune împotriva poruncii lui Dumnezeu Celui ce porunceşte: „Să nu ucizi!" (Ieş. 20). Dumnezeu l-a zidit pe om ca să trăiască, iar războiul îl omoară pe el. Dumnezeu a hotărît cu vreme viaţa omenească după bunăvoirea Sa, iar războiul curmă acea vreme, strică hotarul vieţii şi mai înainte de vreme (cu Dumnezeiască slobozire) pe oameni din pămîntul celor vii îi prăpădeşte. Rău lucru este războiul, căci el este potrivnic păcii celei bune, prin care împărăţiile se întăresc, cetăţile se sălăşluiesc, oamenii se înmulţesc, lăcaşurile se lărgesc, bogăţiile prisosesc, iar războiul pe acea pace bună o face de nimic, pentru că răstoarnă împărăţiile, risipeşte cetăţile, pustieşte lăcaşurile, bogăţiile le jefuieşte şi întru sărăcie le aduce şi într-un ceas

ucide oameni nenumăraţi, care în mulţi ani s-au înmulţit. Nu în zadar David rugîndu-se lui Dumnezeu, grăieşte: „Risipeşte neamurile cele ce voiesc războaie" (Psalm 67, 33). Afară de l-ar face bun războiul acela cineva, care după cuvioasă pricină se face. Căci îndoit se face războiul: unul care năvăleşte spre asuprire şi cu nedreptate asupreşte, iar altul care se apără pe sine şi pe alţii de asupreala vrăjmaşului celui nedrept. Pentru că războiul cel nedrept, păcat de moarte este, că şi uciderea, vinovat este judecăţii aceleia ce după potop de Dumnezeu s-a hotărît: „Cel ce varsă Sîngele omului, în locul aceluia se va vărsa Sîngele lui" (Fac. 9, 6). Iar războiul ce se face cu pricină cuvioasă, prin care cineva pe sine şi pe alţii îi apără, acela nu ca un păcat de moarte se judecă, ci mai ales uneori şi în cea înaltă faptă bună a dragostei se socoteşte, de s-ar face cu bun gînd, ca adică nu atîta pe sine singur, cît pe toată patria să-şi păzească întreagă de vrăjmaşii ce năvălesc şi să se ferească nu numai trupeasca sănătate a celor de aproape ai săi, cît şi sufleteasca mîntuire a acelora, care s-ar fi vătămat căzînd în mîinile celor de altă credinţă. Precum se face în robia turcilor, întru care creştinii, la necurăţiile turceşti, iar uneori şi la lepădarea de Hristos sînt siliţi. Pentru unele ca aceste pricini făcîndu-se războiul, îşi are lauda sa în Sfînta Scriptură, însuşi Domnul grăind: „*Mai mare dragoste decît aceasta nimeni nu are, decît ca cineva să-şi pună sufletul său pentru prietenii săi*" (Ioan 15, 13). (Pentru un război ca acesta cel ce voieşte aleasă socoteală, să caute la întrebările creştinului filozof cu turcii în Vieţile Sfinţilor Metodie şi Constantin la luna lui Mai în 11 zile).

Însă şi războiul cel ce se face cu cuviincioasă pricină, nu totdeauna este fără de greşeală, pentru că se amestecă în el uneori, măcar deşi nu de moarte, ci ca şi cum de iertare de greşeale, precum este pofta de răsplătire şi de slava deşartă. (Pentru că războiul cel răzbunător cum că acela fără de păcat nu este, se scrie în viaţa Sfîntului Mucenic Areta şi a celor cu dînsul, cum Elezboi împăratul Etiopiei, asupra lui Dunaan evreul, cu război mergînd ca să se răzbune pentru vărsarea sîngelui creştinesc şi către Dumnezeu rugîndu-se pentru biruinţă, i s-a răspuns de la Dumnezeu prin gura unui de Dumnezeu văzător stareţ. Caută la luna lui Octombrie în 24 de zile). Ci ca în scurt să zicem:

Rău este războiul, măcar şi cel cuviincios, fără numai de nevoie se face bun; dar mai bună este pacea şi fireasca blîndeţe ale firii omeneşti.

Deci nu bine începătorul uriaşilor Azail a găsit cele de război arme spre junghiere omenească, căci a înmulţit uciderea omenească pe care a început-o Cain. Şi socotesc că mai de

multă osîndă şi pedeapsă este vrednic acesta decît acela. Pentru că acela pe un om l-a ucis, iar acesta pe nenumăraţi oameni, pe mulţi fără de omenie într-armîndu-i a rînduit şi vărsarea de sînge cea de sub cer a înmulţit-o.

Încă nu mai mică răutate, acelaşi Azail a scornit şi aurul cu argintul, pentru că aceea şi războaielor şi uciderilor se fac pricinuitoare. Nu în zadar grăieşte Scriptura: „Rădăcina tuturor relelor este iubirea de argint" (I Tim. 6, 10). Pentru că ce ridică neam peste neam şi împărăţie peste împărăţie, oare nu argintul şi aurul? Pentru că tot stăpînitorul avînd mult, încă mai mult pofteşte şi pentru aceea ia arme, adună putere şi război asupra ţărilor dimprejur ridică. Ce-l învaţă pe tîlhar a fura, pe hoţi să iasă la război şi pe călătorii cei nevinovaţi să-i junghie? Ce-i sileşte pe negustori a minţi, a se jura? Ce-i învaţă pe cei bogaţi să fie nemilostivi, a năpăstui, a răpi cele străine, a jefui? Ce orbeşte ochii înţelepţilor şi pe judecători îi sileşte ca să facă judecăţi nedrepte? Oare nu argintul şi aurul? Cu adevărat aceasta este începătură a toată răutatea, aceasta l-a îndemnat pe Iuda ca să-L vîndă pe Domnul său! Aceasta pe Anania şi Safira înaintea feţei Sfinţilor Apostoli a minţi i-a învăţat (Fapte 5, 1)! Aceasta şi spre lepădarea de Hristos i-a adus pe unii creştini în vremea prigoanei. Cel ce voieşte o povestire minunată de aceasta, să citească în cartea ce se cheamă „Lînă rouroasă", după minunea a şasea, pentru Pavel preotul Persiei, cum pentru aur s-a lepădat de Hristos şi cu mîna sa cinci fecioare sfinte le-a tăiat. Şi ce rău nu face aurul şi argintul? De care niciodată nu poate să se sature inima lacomilor, care (după cuvîntul Sfîntului Ioan Gură de Aur) ar voi ca şi pămîntul să fie de aur şi zidurile de aur, poate şi cerul şi văzduhul de aur. Dar ce folos este dintru aceasta, cînd i se vatăma sufletul? Ce dobîndă este din aurul şi argintul ce degrab piere, cînd pentru dînsul se prăpădesc Veşnicele bunătăţi cele din Cer? Fără numai la milostenii de ar cheltui cineva acelea, ar afla folos, precum este scris: „Izbăvirea sufletului omului este bogăţia sa" (Pilde 13, 8).

Pentru uriaşi se află un basm, la grecii făcători de stihuri, ca şi cum ei adunîndu-se împreună, s-au sfătuit ca să ridice război asupra Celui ce locuieşte la Ceruri Dumnezeu, şi începură a căra munţii cei înalţi la un loc şi ai pune pe ei unul peste altul, ca aşa să poată ajunge înălţimile cereşti. Iar Dumnezeu cu tunete şi cu fulgere din înălţime i-a trăznit pe ei şi munţii cu vîntul cel cu viscol i-a risipit. Basmul acesta şi altele asemenea cu acesta pentru uriaşi, cine va voi să ştie, să caute în Cartea a 5-a a lui Ovidiu făcătorul de versuri, care se cheamă Metamorfoze.

Istoria Arabă spune, cum şi împărăţia Egiptului s-ar fi început a fi înaintea potopului, şi anume pe împăraţii Egiptului îi numără 16 pînă la potop. Ci istoricul grec cel mai înainte zis - Gheorghe Chedrinul - grăieşte: Că nu este aceea adevărată, deci şi noi prin tăcere alăturea trecem lucrul cel neadevărat.

Faptele anilor de la mia a doua şi suta a doua
(De la anul 2100 la anul 2200 de la Zidirea lumii)

Făcîndu-se în anii aceştia multe fărădelegi, între oamenii aceia ce prea spurcat vieţuiau, s-a aflat Noe pe pămînt om plăcut lui Dumnezeu, pentru care se scrie: „Noe era om drept şi desăvîrşit în tot neamul său şi a plăcut lui Dumnezeu şi a aflat Dar înaintea Domnului Dumnezeu" (Fac. 6, 9). Deci cruţînd Domnul Dumnezeu pe Noe plăcutul Său şi vrînd să-l ferească pe el întreg de pedeapsa potopului care venea peste toată lumea şi să-l facă pe el al doilea tată după potop şi începător de neam lumii celei ce avea să fie, i-a vestit lui prin Dumnezeiasca descoperire pentru vremea potopului care se apropia, că după 120 de ani, va veni potopul pe faţa a tot pămîntul. Aşa se scrie pentru vestirea aceea: „Zis-a Dumnezeu către Noe; Nu va petrece Duhul Meu în oamenii aceştia, fiindcă trup sînt" (Fac. 6), ca şi cum ar zice! De vreme ce oamenii aceştia în trupeştile patimi s-au afundat şi în necurăţiile păcatelor, ca porcii în noroiul tinei se tăvălesc, pentru aceea i-a urît pe ei Duhul Meu şi-i voi pierde pe ei de pe pămînt, însă voi mai îngădui, încă puţin aşteptînd întoarcerea lor şi vor fi zilele lor (în care-i voi îngădui pe ei) ani 120, iar după împlinirea acelora, de nu voi vedea pocăinţa lor, nu-i voi mai îngădui pe ei, ci cu potopul de tot îi voi pierde pe ei şi pămîntul cel spurcat îl voi spăla cu apele de necurăţiile păcatelor omeneşti (Conf. Gură de Aur, Augustin şi Ieronim).

Deci a fost acea descoperire a lui Noe pentru potop, Bibliile ruseşti în anul 2042, iar după hronografi 2122.

Şi a poruncit Dumnezeu lui Noe ca să facă corabia din lemne neputrezitoare şi l-a învăţat pe el cum s-o facă, şi cîtă cu mărimea, precum scrie în Cartea Facerii. Deci a început Noe să facă corabia aceea, nu cu puţină osteneală, la un munte înalt. Iar oamenii văzînd-o aceea se mirau că atîta de mare corabie face şi nu lîngă ape, ci la loc înalt. Şi întrebau pe Noe de aceea: Pentru ce de un lucru ca acela neobişnuit şi cu atîta osteneală se apucă? Iar el le spunea lor, de cea peste tot pămîntul pedeapsă a potopului care cu Dumnezeiască mînie venea, pentru înmulţirea păcatelor omeneşti. Şi va ajunge - le zicea - apa la locul acesta înalt în muntele pe care este corabia şi va ridica

corabia. Şi nu numai în muntele acesta, ci şi pe toţi munţii cei preaînalţi care sînt sub cer îi va întrece şi-i va acoperi apa potopului.

Aceasta spunîndu-le Noe oamenilor celor păcătoşi, îi îndemna pe ei spre pocăinţă, ca să se teamă de Dumnezeu şi să înceteze de la păcate, doar se va milostivi Dumnezeu şi va cruţa zidirea Sa şi îşi va întoarce mînia Sa.

Şi s-a auzit de acel lucru al lui Noe în toată lumea şi cuvintele lui se povesteau pretutindeni. Că un om ca acesta zideşte o corabie cu o mărime neobişnuită şi spune că va să fie potop peste tot pămîntul şi mulţi de departe veneau ca să vadă corabia ce se făcea şi să audă propovăduirea lui Noe. Deci omul lui Dumnezeu rînduindu-i pe ei spre pocăinţă, le propovăduia lor venirea potopului ceea ce asupra păcătoşilor se apropia. Drept aceea şi propovăduitor al dreptăţii s-a numit Noe de Sfîntul Apostol Petru (II Petru 2, 5).

Deci cei ce auzeau, unii se îndoiau, iar alţii nu credeau şi ocărau propovăduirea lui Noe şi rîdeau de facerea corăbiei, iar alţii crezînd se înspăimîntau şi oarecum începeau a se îndrepta. Ci trecînd un an şi altul şi mai mulţi, dacă nu vedeau venind potopul, iarăşi se întorceau la cele dintîi fărădelegi şi cu totul întru minciună socoteau propovăduirea lui Noe şi lucrul lui de rîs îl aveau. Iar Dumnezeu mai mult întărîtat fiind de păcatele omeneşti se mînia şi grăia: „Voi pierde pe omul ce l-am făcut din pămînt, de la om pînă şi la dobitoc şi de la jigănii pînă şi la păsările cerului" (Fac. 6, 6). Că precum pe un împărat, asupra cuiva din boierii cei de sub stăpînirea lui pentru vreo greşeală mare iuţindu-se, nu numai singur pe cel ce a greşit îl pedepseşte cu moarte, ci şi casa aceluia o strică şi pe casnici îi risipeşte - aşa şi Domnul Dumnezeu, asupra păcătoşilor acelora oameni ce L-au întărîtat pe El, foarte mîniindu-se, nu numai pe dînşii să-i prăpădească de pe pămînt, ci şi pe toată insecta s-o piardă şi pe tot pămîntul pustiu să-l pună, cu dreptate a judecat.

Scrie şi istoricul caldeu Berosos, că nu numai Noe, ci şi alţi drepţi, pedeapsa cea viitoare a potopului o propovăduiau şi pe pietre o scriau acea proorocie. Deci care erau acei drepţi? De crezut este înţelegerea tîlcuitorilor, cum că Lameh (nu acel din neamul lui Cain, ci cel din ai lui Set) tatăl lui Noe şi Matusalem moşul lui Noe şi tatăl lui Lameh, care amîndoi atunci între cei vii erau, bărbaţi drepţi şi lui Dumnezeu plăcuţi, aceştia îi ajutau lui Noe ca să le propovăduiască acelea, la pocăinţă ridicîndu-i pe păcătoşi. Ci oamenii acei fărădelege, afundaţi fiind întru adîncul răutăţilor, nu băgară de seamă, împietrindu-li-se inima lor şi de rîs şi de ocară aveau sfătuirile sfinţilor bărbaţi

a lui Noe, Lameh şi Matusalem. Iar cînd era Noe de 500 de ani de la naşterea sa, a născut trei fii: pe Sem, Ham şi Iafet; şi se silea în toate zilele la lucrul corăbiei şi la propovăduirea pocăinţei.

Din singure numele fiilor lui Noe se poate vedea înţelepciunea lui Noe şi prooroceasca lui mai înainte vedere. Pentru că aşa le-a pus lor numele, precum avea să fie întru dînşii lucrul şi în ce fel vor fi neamurile cele ce aveau să iasă dintru dînşii. Pentru că Sem se tîlcuieşte în limba evreiască „slavă" sau „nume slăvit". Ham se cheamă „fierbinţeală şi negreaţă", iar Iafet se numeşte „lărgime sau covîrşire".

Şi s-a împlinit întru dînşii şi întru neamurile cele ce au ieşit dintr-înşii numirile acelea, ca nişte proorocii cu singure lucrurile. Pentru că Sem (precum mai pe urmă aceasta se va arăta) era chip al rînduielii Preoţeşti, care îşi mai primeşte ei şi slavă, slujind lui Dumnezeu şi proslăvindu-L pe El, pentru că Dumnezeu grăieşte: „Pe cei ce Mă proslăvesc pe Mine îi voi proslăvi" (III Regi 2, 32). Ham a închipuit rînduiala lucrătorului negru, de popor simplu care se încălzesc întru osteneli şi din sudoarea feţei sale mîncînd pîinea şi slujba cea neagră lucrîndo. Iafet era închipuirea al pestei măsură împărăţii, care îşi prea lărgise puterea şi stăpînirea sa.

Încă de mirare este şi aceasta întru dreptul Noe, că pînă la 500 de ani a petrecut fără însoţire, întru feciorie cu întreagă curăţie, precum de aceasta înţelege Sfîntul Ioan Gură de Aur la care se unesc şi din scriitorii de istorii unii ca Iacob, Bergomin şi Navclir. Şi cu adevărat de mirare este, cum în mijlocul a atîta popor fărădelege, care întru necurăţii de curvii totdeauna la arătare se spurcau, el unul s-a ferit curat din tinereţele sale. O, ce mărime a întregirii înţelepciuni! O, ce tare înfrînare! Şi viaţă prea aspră! Căci să se ştie: Că fecioria nu fără multă şi mare omorîre a trupului se păzeşte. Deci se poate a înţelege, că acel curat cu trupul şi cu duhul drept, prin multe postiri şi osteneli îşi omora trupul său, pînă la atîţia ani, ferindu-se de prietenia celor fărădelege şi fugind de împreuna petrecere cu ei la cele singuratice, fără tulburare şi nesmintitoare locuri sălăşluindu-se şi rugîndu-se lui Dumnezeu, cu nădejdea mîntuirii celei veşnice, care prin Venirea lui Mesia avea să fie. Iar cînd i s-a descoperit lui de la Dumnezeu de potopul cel în toată lumea împreună şi de aceea, cum că el prin corabie are să fie mîntuit de potop, şi cum că dintr-însul iarăşi va să se înmulţească neamul omenesc, atunci prin Porunca Domnului, după cea în 500 de ani feciorească a sa viaţă, şi-a luat femeie cu frica lui Dumnezeu cu 100 de ani înaintea potopului, nu pentru cea dulce patimă trupească, ci ca începînd a face roadă,

înainte să gătească semința din care era să iasă popoarele după potop. Şi născînd trei fii, se pare că a încetat de a însoțirii împreunare, pentru că nu mai pomeneşte Scriptura de mai mulți fii născuți dintr-însul, nici pînă la potop, nici după potop. Nu zice de dînsul aceasta pe care o spune despre ceilalți strămoşi, ca (după naşterea celui dintîi) a născut fii şi fete. Măcar deşi unii istorici din cei de alt pămînt, spun că Noe după potop a născut pe al patrulea fiu cu numele Ionih (Conf. Ioan Navclir, fila 12), ci de vreme ce în Scriptură nu se pomeneşte aceasta, deci necrezută ne este nouă. Iar acel Ionih, se pare a fi acela dintre fiii lui Iafet Ioian sau Iovan din care a ieşit poporul ioaniților, iar din acel popor au ieşit grecii.

Faptele anilor de la mia a doua şi suta a treia
(De la anul 2200 la anul 2300 de la Zidirea lumii)

Lameh dreptul fiul lui Matusalem, tatăl lui Noe, a murit mai înainte de tatăl său Matusalem, înaintea potopului cu 35 de ani.

Şi a fost sfîrşitul lui Lameh după Bibliile ruseşti în anul 2127, iar după hronografi în anul 2207. A trăit Lameh de toți anii vieții sale 553.

Iar Matusalem tatăl lui Lameh, moşul lui Noe, a murit tocmai înaintea potopului, după spunerea lui Ieronim şi a celorlalți. Iar evreii şi aceasta o spun că numai cu şapte zile înaintea potopului a murit Matusalem.

Sfîrşindu-se 120 de ani, de la acea descoperire dumnezeiască, care i s-a făcut lui Noe după potop şi iată anul potopului apropiindu-se şi terminîndu-se corabia, a băgat Noe în ea toate cele de trebuință lui şi a necuvîntătoarelor vietuitoare, pe care avea să le bage cu sine; precum de la Dumnezeu i se poruncise lui. Întru acea vreme tot trupul şi-a spurcat calea lui pe pămînt, şi văzînd Dumnezeu pămîntul spurcat de urîtele fapte ale oamenilor păcătoşi şi mai mult nesuferindu-i pe ei şi judecînd cu dreptate cu apele să-i piardă pe ei; a poruncit lui Noe să intre în corabie cu femeia şi cu fiii şi să bage cu sine dobitoacele şi fiarele şi păsările din cele curate cîte 7 şi din cele necurate cîte 2, pe care cea Atotputernică şi poruncitoare Mîna lui Dumnezeu, la Noe şi la Corabie le-a adunat, îmblânzind în ele mînia cea de fiară şi nesațiul păsărilor celor de trupuri mîncătoare, încît erau între dînsele şi leul ca mieluşelul şi uliul ca porumbelul, şi a intrat Noe cu toate acelea în corabie, cu 7 zile înaintea potopului. Şi în anul vieții lui Noe 601, la luna lui Aprilie în 27 de zile (Fac. 7, 6) (Alții în 17 zile spun), a năvălit potopul pe pămînt, de năprasnă, izvoarele apelor din pămînt izbucnind, rîurile

vărsîndu-se şi cereştile jgheaburi deschizîndu-se şi a fost ploaie 40 de zile şi 40 de nopţi pînă ce a acoperit apa faţa a tot pămîntul şi le-a pierdut toate. Pentru că de 15 coţi era apa pe deasupra munţilor celor prea înalţi.

S-a poruncit de la Dumnezeu lui Noe să ia în corabie din cele necurate jivini numai cîte două, două parte bărbătească şi femeiască, iar din cele curate cîte 7, 7. Pentru că voia Dumnezeu, ca cele curate jigănii mai degrab să se înmulţească pe pămînt pentru om, fiindcă aveau să fie acelea spre hrană oamenilor. Căci că erau în cele 7 curate jigănii, trei perechi, parte bărbătească şi femeiască, iar a şaptea era parte bărbătească ca să se aducă aceea de Noe jertfă lui Dumnezeu după potop. Deci noi să socotim şi să proslăvim Milostiva Lui purtare de grijă a lui Dumnezeu către om. Căci pentru Sine numai una singură spre jertfă înainte şi-a gătit, iar pentru om şase.

Încă să se ştie şi aceasta, că în corabia lui Noe nu erau acele animale care sînt de apă şi de pămînt, uneori în apă, iar alteori pe pămînt trăitoare, precum vidrele şi carsacii şi cele ce se cheamă amfibii. La fel şi cele din umezeala pămîntului, care din baltă şi din gunoaie se nasc, precum şoarecii, broaştele, scorpiile şi celelalte tîrîtoare pe pămînt şi felurile de viermi şi gîndacii şi cărăbuşii şi lăcustele. Şi cele ce din roua cerului se zămislesc, ţînţarii şi muşiţele şi altele de asemenea acelora, toate acelea cu potopul au pierit şi iarăşi după potop din aceleaşi materii s-au născut.

Deci a fost potopul după Bibliile ruseşti în anul 2163, iar după hronografe în anul 2243. (Iar după numărul roman, potopul a fost în anul 1656).

Pentru potop şi pentru corabia lui Noe, destul în cartea Facerii scrie, cel ce voieşte să citească acolo. Iar numai de aceasta să gîndim: Cum că potopul a fost chip al înfricoşatei Judecăţi a lui Dumnezeu ceea ce va să fie, de care şi Hristos Domnul nostru în Evanghelie a pomenit, zicînd: „Precum a fost în zilele lui Noe, aşa va fi şi venirea Fiului Omului, mîncau şi beau, se însurau şi măritau, pînă în ziua în care a intrat Noe în corabie şi a venit potopul şi i-a pierdut pe toţi" (Mat. 24, 38; Luca 17, 26). Şi cu adevărat, înfricoşat era a vedea potopul, pentru că înmulţindu-se apele şi înecînd deodată satele, cetăţile, copacii, munţii şi zidirile cele înalte, fugeau oamenii încoace şi încolo, cei ce se însurau şi se ospătau, se sculau degrab de la ospăţuri, înspăimîntaţi cu feţele gălbenite şi căutau în ce parte să scape. Mirele şi mireasa cu grăbire de pe pat sculîndu-se şi din cameră fugind, se despărţeau de la sineşi, unul încolo altul în altă parte, fugind şi vrînd să scape de ape.

Alergau prin case încoace şi încolo cutremuraţi şi maicile cu pruncii cei mici purtîndu-i, nu ştiau unde să fugă. Alţii se suiau pe ziduri înalte, pe case, pe stîlpi, pe turnuri, pe acoperişuri, unii prin copacii cei înalţi se suiau, alţii cu sîrguinţă la cei înalţi munţi şi la cele mai înalte dealuri alergau, dar în zadar, pentru că nimeni nu putea să scape de acea silnică pedeapsă a apei. Şi la care se întîmplase luntre şi şedeau în ele şi acelea de cumplitele valuri lesne răsturnîndu-se se afundau şi se pierdeau. Peste tot frică, peste tot cutremur, peste tot moarte înaintea ochilor le era. O, cît de jale le era atunci, căci n-au ascultat pe Noe care le spunea lor şi le propovăduia de potop, ci rîdeau de el şi-l batjocoreau! Pentru că atunci ziceau: O, Noe, Noe, cît de înţelept eşti tu că ţi-ai gătit corabia! O, cît de ticăloşi şi fără de minte şi nepricepuţi ne-am făcut noi, necrezînd prooroceasca propovăduirea ta! O, de s-ar putea să intrăm acum noi în corabia ta! O, cît am dori ca în ea toată viaţa noastră măcar şi încuiaţi s-o petrecem! Puteam, dar n-am vrut, iar acum voim şi nu putem. Unele ca acestea şi cele asemenea acestora grăindu-le, fugeau de moartea potopului ceea ce-i alunga pe ei, unul pe altul întrecîndu-l şi la locuri înalte înghesuindu-se şi unul pe altul împingîndu-l. O, cît de prea mare frică şi cutremur le era acelora, ce stăteau pe munţii şi pe dealurile cele înalte şi priveau apa ceea ce peste tot pămîntul venea, pe toate răsturnîndu-le, pe oameni şi pe dobitoace înecînd, cetăţile şi zidurile doborînd, munţii şi dealurile acoperindu-le şi apa şi la dînşii la toţi apropiindu-se şi înecîndu-i pe ei, li se suia întîi pînă la genunchi şi pînă la brîu, apoi şi pînă la grumaji.

De aici, o, omule! Poţi să înţelegi cît de mare răutate este păcatul, care a adus peste toată lumea o pierzare ca aceea. Şi de a fost atunci un potop de apă ca acela, apoi în ce fel va fi potopul cel cu foc, întru a doua Venire a lui Hristos? Să gîndeşti cît de înfricoşat va fi Dumnezeu judecînd, care acum este Milostiv iertînd! Întru acea vreme strîmte vor fi de pretutindeni căile păcătosului om, întru înălţime se va vedea Judecătorul, foarte mîniat, Groaznic, de a Cărui faţă se va cutremura Cerul şi pămîntul. Jos se va vedea straşnica prăpastie a Gheenei, de-a dreapta păcatele mustrîndu-te pe tine, de-a stînga mulţimea demonilor, a cărora numai singură vederea mai înfricoşată este decît toată munca, înlăuntru ştiinţa mîncînd şi ca focul arzîndu-te, dinafară toată lumea fiind cuprinsă şi arsă, cerurile aprinzîndu-se şi risipindu-se, stihiile învăpăindu-se şi topindu-se (II Petru 3, 10). Ticălosule păcătos, de pretutindeni de amarele primejdii şi de frica cea mare cuprinzîndu-te, unde vei putea să fugi? Ori ai voi să te ascunzi,

apoi îți va fi cu neputință. Sau să te arăți Feței lui Dumnezeu, cu nesuferire îți va fi iuțimea Lui cea mare. De mă întrebi, cine va cleveti asupra ta? Îți spun, că toate stihiile. Fiindcă mîniindu-se Ziditorul, toată zidirea se iuțește asupra aceluia ce l-a mîniat.

Deci a fost potopul pe fața a tot pămîntul 150 de zile, apoi cu porunca lui Dumnezeu au început a scădea apele, pentru că și-a adus aminte Dumnezeu de Noe și de cele ce erau cu dînsul în corabie (Fac. 7; Fac. 8). Și s-a așezat corabia în Munții Araratului în Armenia la luna lui Septembrie în 27 de zile. Însă nu îndată s-a arătat din ape pămîntul, împuținîndu-se încet apele pînă la luna lui Decembrie. Apoi vîrfurile munților s-au arătat și aștepta Noe în corabie multe zile, precum în cartea Facerii se scrie, pînă ce apa de pe pămînt va scădea. Și deschizînd fereastra, trimitea uneori corbul, alteori porumbița, vrînd să știe, oare este acum uscăciune pe pămînt? Și a știut că a scăzut apa de pe fața pămîntului cînd corbul nu s-a mai întors, iar porumbița cu crenguța de măslin a venit la dînsul. Și a mai petrecut încă Noe în corabie așteptînd uscatul cel desăvîrșit. Iar în luna lui Martie în ziua întîi a descoperit Noe acoperămîntul corăbiei și a văzut că scăzuse apa de pe fața pămîntului, însă nu ieșea din corabie, ci aștepta Dumnezeiasca poruncă. Deci la luna lui aprilie în 27 de zile cînd iată cu totul se uscase pămîntul de ape, îi fu lui Dumnezeiasca Poruncă, ca să iasă din corabie cu toate cele ce erau în ea.

Iar el ieșind îndată a zidit Altarul lui Dumnezeu și a adus din dobitoacele și din păsările cele curate, jertfă de mulțumire, pentru izbăvirea din potop și a fost acea jertfă bineprimită lui Dumnezeu. Și a luat Noe iarăși de la Dumnezeu bînecuvîntarea cea mai dinainte, care oarecînd lui Adam i se dăduse. Adică iarăși și a se înmulți și a umplea pămîntul și a-l stăpîni pe el și pe toate fiarele și dobitoacele, păsările și peștii și pe toate cele ce se mișcă pe pămînt și în mare. Încă a luat binecuvîntare ca să mănînce carne și pește, care mai înainte de potop în seminția lui Noe, care se trăgea din Set, aceasta nu era, (fără numai întru a lui Cain și în uriași, după spunerea istoriei caldee, de este aceea adevărată).

Apoi temîndu-se Noe, ca nu cîndva iarăși după potop să mai fie și să piardă toate, Domnul Dumnezeu mîngîindu-l pe el, a pus către dînsul așezămîntul cel nou al Său, ca adică să nu mai aducă potop spre pierzarea a tot pămîntul, iar întru semnul acelui așezămînt a pus curcubeul pe nori. Așa Milostivul Ziditor S-a împăcat cu zidirea Sa și a binecuvîntat pămîntul spre aducere de roadă, așezînd vremile și numindu-le: „Semănat și secerat, frigul și căldura, vara și toamna, ziua și noaptea nu

vor înceta" (Fac. 8, 22). Şi a dat Dumnezeu Poruncă lui Noe şi la tot neamul omenesc ce avea să fie dintr-însul, ca să nu fie vărsare de sînge şi ucidere între oameni, fiindcă după Chipul lui Dumnezeu este zidit omul. Iar de ar îndrăzni cineva a ucide pe cineva, apoi să se ucidă ucigaşul: „Cel ce varsă sînge de om, în locul aceluia sîngele lui să se verse" (Fac. 9, 6). Şi aşa după potop a început iarăşi pămîntul şi neamul omenesc pe dînsul şi toate animalele a se înnoi şi a se înmulţi.

„Şi-a adus aminte Dumnezeu de Noe" zice Scriptura, nu ca şi cum îl uitase, întru atîta de înfricoşată vreme, de apele potopului în corabie purtîndu-se şi între viaţă şi moarte fiind, ci pentru că venise ceasul ca să-l mîngîie pe robul Său, începînd apele potopului a le scădea. Pentru că nu este mîhnire a drepţilor, care întru bucurie nu s-ar preface, precum şi păcătoşilor nu le este bucurie, care întru mîhnire nu s-ar schimba. Am auzit cum toate bucuriile şi veseliile păcătoşilor celor ce erau înaintea potopului s-au schimbat brusc în amară tînguire şi în cea desăvîrşită pierzare. Iarăşi auzim şi de ale dreptului Noe, care în multă frică a fost, cum toate cele de întristare, spre bucurie şi veselie lui i s-au schimbat. Cînd de unele ca acelea înfricoşate a toată lumea pedepse ale potopului, cu Milostivirea lui Dumnezeu scăpînd, au ieşit la uscat, cu cei ce erau ca dînsul întreg şi sănătos, o, cum atuncea el şi fiii lui şi toate vieţuitoarele, fiarele şi dobitoacele şi păsările s-au veselit! Şi-a adus aminte Dumnezeu de Noe, pe care niciodată nu-l uitase. Căci cum putea să-şi uite pe plăcutul Său? Cel ce în proorocia Isaiei grăieşte: „Oare va uita maica pe pruncul său, ca să nu-şi miluiască pe fiii pîntecelui ei? Şi măcar deşi maica şi-ar uita pe fiul ei, iar Eu nu te voi uita pe tine" (Isaia 49, 15).

Corbul nu s-a mai întors în corabie, porumbul s-a întors. Aceasta o putem avea în chipul omului celui păcătos, care îşi îndelungă pocăinţa sa din dimineaţă în dimineaţă şi nu se întoarce la mîntuirea sa ca şi la corabie, iar la Mîntuitorul ca şi la Noe. Iar dreptul măcar de ar şi zbura cîndva din corabia dreptăţilor sale, după vreo împiedicare a vrăjmaşului, căzînd în oarecare greşeală, însă nezăbovind mult, îndată şi slujindu-se se întoarce la Dumnezeu cu suspinare ca porumbiţa, avînd în gură ca o stîlpare de măslin, Rugăciunea cea lăcrimicioasă şi bine primită şi smerita mărturisire de păcatele sale, cu nădejde de iertare, după cuvîntul Psalmistului: „Zis-am: mărturisi-voi asupra mea fărădelegea mea Domnului, şi Tu ai lăsat păgînătatea inimii mele" (Psalm 31, 6).

Cu corbul asemenea este omul păcătos. Că precum corbul se hrăneşte cu carne din stîrvurile cele putrezitoare, aşa el cu ale

sale mîrşave fapte pătimicioase, mai amar decît cu stîrvurile cele împuţite, iubeşte să-şi sature pe al său suflet. Iar cu porumbiţa asemenea este omul cel îmbunătăţit care defăima stîrvurile de Dumnezeu urîtelor fapte şi se îngreţoşează de ele, şi zboară prin chipurile vieţii celei plăcute lui Dumnezeu, ca pe la nişte pomi de măslin, pe la bărbaţii cei drepţi şi de la aceia ca nişte crenguţe de măslin îşi adună luişi folosul.

Încă şi pe corabia lui Noe putem s-o aducem spre duhovnicească deprinderea noastră, asemănînd-o pe ea. Noe este chip al lui Hristos, corabia este chip al Bisericii lui Hristos, potopul prigonirea este asupra Bisericii, n-a cufundat-o potopul pe corabia lui Noe, nici prigoana n-o va birui pe Biserica lui Hristos: „Porţile iadului n-o vor birui" (Matei 16,18). În corabie erau fiii lui Noe împreună cu cele necuvîntătoare vieţuitoare, în Biserica lui Hristos sînt cei buni *creştini şi cei răi, adică drepţii şi păcătoşii împreună se află.* Şi precum în corabia lui Noe, pentru oameni şi vieţuitoarele cele necuvîntătoare de potop au fost mîntuite şi s-au păzit, aşa şi în Sfîntă Biserică pentru cei drepţi şi păcătoşii se păzesc şi se mîntuiesc prin Dumnezeiasca Milostivire. Corbii sînt ereticii (sectarii) cei ce de la corabia bisericească au zburat, depărtîndu-se şi neîntorcîndu-se. Iar porumbiţa este chip al Duhului Sfînt, ramura de măslin cea din gură este Darul şi Milostivirea Domnului; sfîrşitul potopului este ziua cea de pe urmă a veacului acesta.

Într-alt chip: Noe este Hristos, corabie - Prea Curata Fecioară de Dumnezeu Născătoarea, care a primit înlăuntrul ei pe Hristos Cel ce în ea s-a întrupat. Potopul este blestemul cel a tot neamul, în care s-a scufundat toată lumea. Porumbiţa este Duhul Sfînt cel ce a umbrit-o pe Prea Curata Fecioară şi i-a adus ei ca o ramură de măslin împlinirea Darului. Fiarele şi dobitoacele, cele îmblînzite în corabie de potop, sînt oamenii păcătoşi cei mîntuiţi din potopul iadului, prin Rugăciunile şi folosirea Preacuratei de Dumnezeu Născătoarei.

Iarăşi într-alt chip: Corabie este omul, Noe sufletul, potop este lumea care în răutate zăcînd, este prea plină de deşertăciuni şi de ispitele cele de multe feluri. Vieţuitoarele cele necuvîntătoare dinlăuntrul corăbiei sînt patimile în om cele sufleteşti şi trupeşti. Cele sufleteşti patimi zic adică: iuţimea, mînia, răutatea, urîciunea şi cele asemenea acestora, iar cele trupeşti patimi sînt: aprinderea trupească spre păcat, mîncarea cea cu îmbuibare, beţia şi celelalte ca acestea. Corbii ce se hrănesc cu stîrvuri, sînt gîndurile cele rele în spurcăciunile păcatelor, cu îndulcire în inimă afundîndu-se şi în ea zăbovindu-se, porumbiţă oftătoare este ştiinţa, măslinul

este socoteala care pe toate patimile le ocîrmuieşte şi le îmblînzeşte.

După ce a ieşit Noe din corabie a început a lucra pămîntul cu fiii săi, aflînd chipul de arat cu perechile de boi, pentru că mai înainte (precum am zis mai sus) nu ştiau oamenii raliţa, nici plugul, ci singuri cu mîinile lor lucrau brazdele, iar Noe acea mai lesnicioasă lucrare de pămînt a aflat-o şi pe toţi i-a învăţat.

În anul al doilea după potop, Sem de 100 de ani fiind, a născut pe Arfaxad, după aceea a născut şi pe alţi fii şi fiice. La fel şi Iafet şi Ham începură a naşte pe fiii lor, care venind în vîrstă se însurau şi făceau copii şi se înmulţea din an în an semînţia omenească şi se înnoia lumea iarăşi, care se prăpădise de potop.

Se povesteşte în Istorii, cum că după acel mare potop, mulţi ani trecînd, au mai fost şi alte potopuri, dar nu peste tot pămîntul, fără numai în oarecare părţi precum în ţara grecească, în care două potopuri spune Gheorghe Chedrinul (Chedrin, fila 14), cel dintîi în hotarele Aticeşti în zilele împăratului Aghig, cel de-al doilea în Tesalia în zilele împăratului Decalion. Iar cronicul leşesc (polon) care se numeşte Stricovschi, mai multe decît acelea potopuri numără, cel ce voieşte să caute acolo la fila 7.

Iar la 9 ani după potop, Noe a aflat şi a răsădit via şi vin din struguri storcînd şi gustînd şi cea prea aleasă băutură văzînd-o cu gust şi sănătoasă şi veselitoare, mai întîi a adus-o lui Dumnezeu spre jertfă (ca şi cum mai înainte prooroceşte închipuind cea fără de sînge jertfă care avea să fie în Darul cel nou întru care acum, prin chipul vinului, se săvîrşeşte de viaţă făcătorul Sîngele lui Hristos).

După săvîrşirea acelei jertfe a lui, a băut Noe vin destul neştiind din început ce fel este puterea aceluia, şi îmbătîndu-se a adormit şi s-a dezgolit în somn. Şi după întîmplare văzîndu-i goliciunea mijlociul fiu, cu numele de Ham, a rîs şi ducîndu-se a spus fraţilor săi lui Sem şi lui Iafet, ocărînd goliciunea tatălui său. Deci aceia defăimîndu-i nebunia lui, luară o haină şi punînd-o pe amîndouă umerile sale, au mers căutînd înapoi şi au acoperit goliciunea tatălui lor, avîndu-şi feţele lor întoarse şi nu văzură goliciunea tatălui.

Pentru aflarea vinului se află la oarecare scriitori de Istorii, o povestire ca aceasta: Un ţap din turma lui Noe s-a deosebit şi umblînd prin munţi a aflat o viţă de vie sălbatică şi struguri de care a mîncat şi s-a îmbătat. Apoi întorcîndu-se la turmă ameţit şi întărit de vin, a început ca un beat a juca repezindu-se la celelalte dobitoace şi cu coarnele împungîndu-le, pînă ce

slăbind s-a culcat şi a adormit. Apoi mult dormind s-a deşteptat şi era blînd ca şi mai înainte şi iarăşi alergă în munte la struguri. Aşa în toate zilele ţapul acela făcînd, Noe văzînd aceea se mira şi a început a pîndi pe ţapul acela, vrînd să ştie de unde i se face lui aceea. Deci despărţindu-se ţapul de turmă, a mers după dînsul dinapoi Noe şi văzîndu-l pe el mîncînd struguri din viţa cea sălbatică, s-a dus acolo şi singur el gustînd din struguri, i-a iubit că erau primiţi la gustare. Deci a început din acea viţă sălbatică a aduna şi a răsădi vie. Apoi viţa cea răsădită a adus struguri mai mari şi mai cu gust decît cei dintîi, pe care Noe în vas storcîndu-i a băut şi s-a îmbătat şi aşa s-a început vinul.

Alţii spun că nu Noe întîi a fost răsăditor al viei, ci din început era de Dumnezeu zidit vinul, spre sănătatea şi veselia oamenilor, precum şi celelalte doftorii, din pămînt de Dumnezeu sînt zidite. Fiindcă şi *vinul doftorie aleasă* este stomacului, drept aceea şi Apostolul către Timotei grăieşte: Să nu bei apă, ci puţin vin să obişnuieşti pentru stomacul tău şi pentru cele dese slăbiciuni ale tale. (I Tim. 5, 23). Iar cum că din început înainte de Noe era vinul, o asemuiesc eu aceasta din cuvintele lui Hristos cele din Evanghelie, unde pentru oamenii cei ce au fost înaintea potopului grăieşte: „Mîncau, beau, se însurau" (Luca 17, 27). Dacă la nunţi beau pînă la veselie, deci nu apă ci băutură beţivă, care este vinul, din care şi poftă trupească - după cuvîntul Apostolului - în mădulări se naşte. O socoteală ca aceasta care spune că este băutura vinului mai înainte de potop, se potriveşte cu istoria caldeiască ce zice că mîncarea cărnurilor era mai înainte de potop în poporul cel răzvrătit, iar mai ales la uriaşi. Însă cei mai mulţi grăiesc, că mai înainte de potop nu erau între oameni mîncări de carne şi băuturi de vin, pînă la ieşirea lui Noe din corabie, care a luat de la Dumnezeu binecuvîntare să mănînce carne, şi el întîi a aflat vinul.

Iar încă şi aceasta o povestesc unii pentru răsădirea viei: cum Noe răsădind viţa vinului o a adăpat pe ea la rădăcină cu sînge de 4 vieţuitoare, junghiind un leu, un porc, un miel şi o maimuţă şi ca şi cum ar fi luat viţa putere din sîngiurile jivinelor acelora, ca adică să lucreze năravurile lor întru cei ce beau vinul.

Şi se vede întru cei ce se îmbată de vin, că unii asemenea sînt ca leul: iuţi, cumpliţi, îndrăzneţi vrînd să se apuce şi să se bată cu oricine. Alţii deasemenea ca porcii: puturoşi, mîrşavi, în noroi ca şi porcii tăvălindu-se. Alţii se aseamănă cu mielul, blînzi, smeriţi, rugîndu-se lui Dumnezeu cu umilinţă. Iar unii se aseamănă cu maimuţa, glumesc, rîd, se marghiolesc şi multe

fără de ruşine fac, însă acestea nu ca nişte adevărate, ci ca nişte ghicituri politiceşti, să se socotească de cei politiceşti.

Încă să nu se treacă aici şi Ham, batjocoritorul de tată, acela a batjocorit golătatea tătîne-său, iar Sfînta Scriptură (precum Sfîntul Gură de Aur înţelege) o batjocoreşte pe neruşinarea aceluia, cînd în istoria aceea a pomenit de Canaan fiul lui, zicînd: A văzut Ham tatăl lui Canaan goliciunea tatălui său (Fac. 9, 22). Căci nu fără de taină la acest loc s-a pomenit Canaan fiul lui Ham, ci spre mustrarea şi batjocorirea lui singur Ham. Dar care este acea mustrare? Aceasta: Ham atîta era de împătimit la trupeasca neînfrînare şi împilat la împreunarea trupului precum calul şi catîrul, întrucît şi în vremea înfricoşatului potop, în corabie fiind, cînd toţi în cutremur mult erau, el unul nefricosul şi neruşinosul nu s-a înfrînat de femeia sa şi a zămislit pe Canaan fiul său. Deci cînd Sfînta Scriptură povestind cum Ham îşi batjocori tatăl, pomeneşte de Canaan, îi mustra acea neruşinare şi neînfrînare a lui Ham, ca şi cum zicîndu-i: Tu batjocoreşti pe tatăl tău, care în somn nesimţind se dezgolise, iar pe tine te va batjocori toată lumea, că în vremea potopului cea atîta de spăimîntată şi de cutremur, cînd toţi se temeau de groaza lui Dumnezeu şi îşi aveau moartea înaintea ochilor şi de toate se înfrînau, tu unul fără de temere şi neruşinat şi neînfrînat ai fost şi nu te-ai ruşinat a te atinge de femeia ta. Oare care ruşine este mai mare, o, Hame? Oare Noe dormind dezgolit a fi, ori tu în potop trupească împreunare a face? Deci ca să ştie toţi şi cele de pe urmă neamuri acea taină şi neruşinare a ta, tată lui Canaan, cînd batjocoreşti pe tatăl tău, numit să fii, a văzut Ham tatăl lui Canaan goliciunea tatălui său. Aşa batjocoreşte Sfîntul Gură de Aur pe Ham cînd grăieşte de el: „Pentru ce, spune-mi, la acest loc a pomenit Scriptura numele fiului lui Ham? Ca să ştie pe Ham că fu neînfrînat şi de împătimire robit şi cu ce neruşinare întru acea atît de mare tulburare a potopului la naşterea de fii se îndeletnicea, cu aceeaşi neruşinare şi pe tată a batjocori a îndrăznit". Pînă aici Gură de Aur.

Iar noi să gîndim, că tot cel ce batjocoreşte greşeala altuia, singur nu va scăpa de batjocură, căci pentru al său păcat, înaintea altora se va mustra şi de ruşine se va umplea.

Deci s-a trezit Noe de vin şi înţelegînd ceea ce se făcuse, a blestemat pe Ham în fiul aceluia Canaan şi întru tot neamul ce avea să iasă dintr-însul şi l-a robit pe dînsul fraţilor săi. „Blestemat - zice - să fie Canaan (fiul lui Ham) slugă să fie fraţilor săi. Iar pe Sem şi pe Iafet şi pe neamurile ce aveau să fie dintru aceia i-a binecuvîntat. Şi simplu mai înainte a însemnat, că seminţia lui Sem va fi preoţească, iar seminţia lui

lafet stăpînitoare. Precum tîlcuitorii Dumnezeieştii Scripturi şi scriitorii de istorii înţeleg, din aceste cuvinte ale lui Noe: Să lărgească Dumnezeu pe lafet şi să se sălăşluiască în lăcaşurile lui Sem. Adică: Să se sălăşluiască în lăcaşurile lui Sem, aşa tîlcuieşte Teodorit. Pe care mai luminat se poate vedea din tălmăcirea caldeiască care zice aşa: Să lărgească Dumnezeu pe lafet şi să se sălăşluiască dumnezeirea în sălaşurile lui Sem. Şi cu adevărat dumnezeiasca sfinţenie s-a sălăşluit în sălaşurile aceluia: cînd tot poporul uitase pe Dumnezeu Ziditorul său, s-a aflat în seminţia lui Sem poporul iudeilor de ştia pe Dumnezeu. Precum se scrie în Psalmi: „Cunoscut este în Iudeea Dumnezeu, în Israel mare este Numele Lui" (Psalm 7, 1). Pentru că seminţiile şi limbile cele ce s-au înmulţit din neamul lui Iafet şi a lui Ham, aceia toţi la închinarea de idoli s-au abătut, iar poporul iudeilor începînd de la Avraam, care era seminţia lui Sem, slujea unuia cerescului Dumnezeu, întru acel neam şi preoţia s-a început, şi sfinţenia lui Dumnezeu s-a întemeiat, Cortul ce se chema Sfînta Sfintelor şi Biserica cea preaslăvită de Solomon în Ierusalim s-a zidit (Evrei 9, 3) şi Fiul lui Dumnezeu Izvorul a toată sfinţenia în seminţia aceluia a Se naşte a voit.

Pe acestea toate văzîndu-le Noe cu Duhul, a zis că se va sălăşlui Dumnezeu în lăcaşurile lui Sem. Deci a-şi lărgi hotarele sale, este aceea a împărăteştii stăpîniri, iar dumnezeiasca sfinţenie întru sine a o avea, este a cinstei celei preoţeşti. Ca şi cum ar fi zis Noe către fiii săi: Tu Seme, cele sfinţite să le lucrezi, aducînd jertfe lui Dumnezeu şi rugîndu-te, tu, Iafete, să stăpîneşti popoarele, lărgindu-le slobozenia lor şi să-i aperi pe ei; iar tu, Hame, cu fiul tău Canaan să le robeşti amîndurora.

Nu fără de taină a fost şi aceasta, că Noe întru a sa trezvire de vin, punînd blestemul pe batjocoritorul de tată Ham, întîi pe al lui fiu, iar şi al său nepot Canaan şi celelalte. Şi oare ce este taina aceasta? Să luam aminte: Spun evreii, iar de la dînşii şi ai noştri oarecare tîlcuitori, cum că Canaan fiul lui Ham, mic copil fiind (de 10 ani) acela întîi a văzut goliciunea moşului său Noe şi i-a spus lui Ham tatălui său, iar Ham mergînd aceeaşi a văzut-o şi-l batjocori. Pentru aceea Noe, cînd s-a trezit de vin şi a cunoscut ce i se făcuse, îndată blestemului l-a dat pe Canaan. Iar noi să socotim (Fac. 9) cum că blestemului acestuia al lui Canaan, pricinuitor s-a făcut Ham tatăl lui, care n-a certat pe fiul lui cînd îi spuse de goliciunea lui Noe, nici nu l-a învăţat, ci şi singur s-a dus s-o vadă, ca şi cum lăudînd priceperea cea nebună a micului copil. Şi pentru ceea ce era copilul vrednic de groaznică pedeapsă el i-a tăcut-o aceea şi i-a fericit-o şi a vorbi de goliciunea tatălui său l-a slobozit

neoprit şi singur cu dulceaţă l-a ascultat şi aşa pe fiul său şi pe sine sub blestemul tatălui său s-a pus. De aici să se înveţe părinţii a-şi creşte pe fiii lor din pruncia lor (după îndemnarea Apostolului) pentru învăţătura şi Sfătuirea Domnului (Efes. 6, 4) în frică şi în groază, iar nu în dezmierdare să-i aibă, ci să-i sloboadă în voia lor în neorînduieli, în spurcate cuvinte, nici un lucru necuviincios să nu facă, sau la vreun năravrău să se deprindă, pentru că la ce se deprinde cineva din tinereţe, de aceea nici la bătrîneţe nu poate cu lesnire să scape, să se lase; şi ce fel de învăţătură primeşte în tinereţe, ori bună, ori rea, aceea într-însul pînă la bătrîneţe şi la sfîrşit petrece. Tînărul copil asemenea este cu scîndura cea gătită spre zugrăvirea Icoanei, pe care orice ar zugrăvi din început zugravul, ori cinstit, ori necinstit, ori sfînt, ori păcătos, ori înger, ori drac, aceea şi va petrece de-a pururea - tot astfel şi cel tînăr în ce fel de deprindere îl vor creşte părinţii, ce fel de obicei îl vor învăţa, ori lui Dumnezeu plăcute, ori urîte lui Dumnezeu, ori îngereşti, ori drăceşti, în unele ca acelea toată viaţa sa îşi va petrece. Pînza albă, ori în ce fel de vopsea se va muia întîi, acea floare niciodată n-o va schimba. Şi vasul nou de lemn sau de lut, ori de care grăsime întîi s-ar umplea, ori de bine mirositor untdelemn, ori de puturos duhot, de acea putoare niciodată nu va scapă, de acest fel este deprinderea tinereţilor. Pentru aceea în pruncia lor, la bune obiceiuri se cade a-i învăţa, prin certare şi îmbunare, ci nu atîta prin îmbunare cît prin certare, pentru că prin groază a pedepsi tinereţele le este de folos, precum sfătuieşte Sirah: „Să nu dai fiului tău stăpînire în tinereţile lui, ci să-i sfărîmi coastele lui, pînă ce este tînăr, ca nu cumva învîrtoşîndu-se nu ţi se va supune" (Sirah 30, 11). Sfîntul Gură de Aur a însemnat tinereţele cu calul fără frîu şi cu fiara nedomesticită. Cu ce se înduplecă calul? Fără numai cu zăbalele, cu frîul şi cu obosirea. Cu ce se îmblînzeşte fiara (ursul) de nu cu fiarele şi cu bătaia? De asemenea şi tinereţile de frică şi de învăţătură ca de zăbale şi de frîu, iar de certare şi de groază ca de obezi şi de lanţurile de fier şi de singură obosirea bătăilor au trebuinţă. Bine zice cel înainte pomenit Sirah: „Cel ce-l iubeşte pe fiul său îi îndeseşte lui rănile" (Sirah 30, 1). Încă nu numai singuri prin sine părinţii datori sînt a-i povăţui şi a-i învăţa la bunătăţi pe fiii lor, ci şi povăţuitori iscusiţi şi învăţători buni să pună lîngă ei, ca nu numai sănătatea pruncească să le păzească şi vreo învăţătură să le pună înainte, ci şi toate cuvintele şi faptele lui: şederea şi scularea, umblarea şi starea şi vorbirea cu alţii să le pîndească şi îndată cu certare să le îndrepteze, întru ce ar fi trebuinţă de îndreptare şi la toate obiceiurile bune să-i povăţuiască. Pentru

că sălbatice sînt tinerețele - zice Sfîntul Gură de Aur - trebuindu-le mulți povățuitori, învățători în urmă mergători, hrănitori. Iarăşi acela grăieşte: „La catîri păstor, şi la cai comis bun căutăm, iar ceea ce ne este mai cinstită decît toate, ca adică să încredințăm pe fiul la oarecare ce poate să-i păzească lui întreaga curăție, nu căutăm." Pînă aici Gură de Aur. Deci noi să luăm aminte, de este nevoie la jivinele cele necuvîntătoare bunul păstor, cu cît mai ales la copii. Acelea ca să nu se rumpă de fiară, sau de tîlhari să se răpească, iar aceştia ca să nu se răzvrătească de cei răi la năravşi de furătorii de suflet draci să nu se fure şi în pierzarea cea veşnică să nu fie traşi.

Înfricoşat lucru povesteşte Sfîntul Grigorie Dialogul în vorbele cele cu Petru diaconul, în Cartea a 4-a la cap. 18, zicînd aşa: „Despre mulți copii se închide intrarea în împărăția cerurilor (prin singuri părinții lor) de-i vor creşte pe ei rău. În cetatea aceasta (în Roma) un bărbat de toți ştiut fiind, înainte cu trei ani, avea un fiu mic prunc de 5 ani, precum mi se pare fiind, pe care foarte iubindu-l trupescul lui tată îl creştea fără de certare. Iar pruncul acela de-a pururea dezmierdat fiind, se deprinsese a grăi cuvinte stricate şi spurcate şi hulitoare. Şi cînd orice gînd intra în sufletul aceluia, îndată spre rele cuvinte, la care se obişnuise, se întindea; şi hulea nu numai pe oameni, ci cînd i se întîmpla şi spre Dumnezeiasca Mărire (care a o zice este înfricoşat) îndrăznea, Sfintele lucruri hulind, iar tatăl lui nu-l oprea să grăiască acele hulitoare şi spurcate cuvinte. Deci acel copil în ciuma ce a fost aici înainte de 3 ani, s-a bolnăvit de moarte şi cînd tatăl său îl ținea în brațele sale (precum mărturisesc cei ce au fost la sfîrşitul acelui copil necuraţii draci venise să ia ticălosul suflet al copilului, iar copilul văzîndu-i pe ei tremura şi ochii închizîndu-şi a început a striga: Scoate-mă de la aceştia, tată, scoate-mă! Aceasta cu glas înfricoşat strigînd-o şi-a plecat fața în sînul tatălui său, vrînd să se ascundă pe sine, iar tatăl văzîndu-l pe el tremurînd, l-a întrebat ce vede: Răspuns-a copilul, zicînd: Nişte oameni negri au venit şi vor să mă ia, aceasta zicînd a început a grăi cuvinte mîrşave şi de Dumnezeu hulitoare la care se obişnuise. Şi îndată a murit.

Această povestire a Sfîntului Grigore să înfricoşeze părinții cei ce rău fără de învățătură îşi cresc pe fiii lor şi-i lasă pe ei de se deprind la cuvinte şi la lucruri neplăcute lui Dumnezeu. Cu adevărat unii ca aceştia părinți şi singuri cu copiii lor cei nepedepsiți, cu dreaptă Judecata lui Dumnezeu, se vor da în mîinile celor negri arapi, dracilor, spre veşnicele munci. Şi precum Ham cu fiul său Canaan a moştenit părinteasca nebinecuvîntare, aşa aceia vor moşteni Dumnezeiescul blestem

acela, pe care către capre îl va zice: „Duceți-vă de la Mine, blestemaților!"

Faptele anilor de la mia a doua şi suta a patra
(De la anul 2300 la anul, 2400 de la Zidirea lumii)

Arfaxad fiul lui Sem, nepotul lui Noe, avînd de la naşterea sa ani 135, a născut pe Cainan, iar după dînsul a născut şi alți fii şi fete. Apoi ceilalți strămoşi ai lui Hristos, care în Evanghelia de la Sfîntul Luca, începutul cap. 11 se pomenesc, din seminția lui Sem mergînd, la vremile lor a naşte au început, al cărora pentru cea mai degrab pomenire, aici de față să se pună rîndul, începînd de la Noe pînă la Avraam într-acest chip:

Noe a născut pe Sem, Sem a născut pe Arfaxad, Arfaxad a născut pe Cainan, Cainan a născut pe Sala, Sala a născut pe Ever, Ever a născut pe Falec, Falec a născut pe Ragav, Ragav a născut pe Sarah, Sarah a născut pe Nahor, Nahor a născut pe Tara, Tara a născut pe Avraam. (Avraam este al II-lea patriarh de la Noe).

Iar întru care vreme, care s-a născut, vezi în numărarea anilor.

Pentru strămoşii lui Hristos, care înaintea potopului din seminția lui Set au fost, nu este îndoială, că toți drepți şi sfinți au fost. Iar pentru aceştia care după potop, de la Noe pînă la Avraam anume s-au pomenit, nu putem să zicem, ca toți să fie drepți, afară numai de doi: Sem şi Ever. (Iar de dreptul Avraam şi de a lui seminție, mai pe urmă se va zice).

Iar dreptatea celor doi s-a înştiințat aşa: Sem şi Iafet au acoperit goliciunea tatălui, Ever nu s-a învoit la facerea turnului cea neplăcută lui Dumnezeu, de care mai pe urmă se va spune.

Iar pentru ceilalți îndoire este, fiindcă şi închinători de idoli între dînşii s-au aflat unii, precum Sarah şi Nahor şi Tara tatăl lui Avraam. Fără numai aceia ce au viețuit cu dreptate, care în zilele lui Noe s-au născut, adică: Arfaxad, Cainan şi Sala, care s-au născut mai înainte de a muri Noe şi la viața cea plăcută lui Dumnezeu a lui Noe au privit, care şi cuvintele lui cele drepte, care spre Dumnezeiasca plăcere povățuia din gura aceluia le auzise. Pentru că mult foloseşte pe copii viața cea îmbunătățită a tatălui şi învățătorul cuvînt, iar mai ales a unuia ca aceluia mare întru bunătăți bărbat, a lui Noe, plăcutului lui Dumnezeu, carele de față fiind şi în corabie fiarele cele sălbatice se cutremurau şi blînde erau, cu cît mai ales fiii şi nepoții aceluia aveau a se teme, între cei vii fiind el şi nu îndrăzneau în

vremea lui să facă rău ceva la arătare. Iar după moartea lui, numai un strănepot Ever se încredinţează că bun a fost, iar de ceilalţi nu este încredinţare.

Faptele anilor de la mia a doua şi suta a cincia
(De la anul 2400 la anul 2500 de la Zidirea lumii)

Aici să se pomenească nu numai de ai lui Sem, ci şi de ai lui Iafet, şi de ai lui Ham fii, care au început a se naşte după potop.

Ai lui Sem au fost 5 fii, pe care Gheorghe Chedrinul îi numără cu acest fel de număr:

1. Arfaxad din seminţia acestuia mai de pe urmă au ieşit Caldeii.

Şi evreii din Ever strănepotul lui.

2. Elam, din care seminţie au ieşit Elamitenii şi Perşii. Assur, din care Asirienii. 2. Liud, din acesta este Lidia. 3.Aram, din acesta sînt Sirienii şi Armenii.

În Bibliile ruseşti se pune şi al şaselea fiu al lui Sem, ca fiind Cainan, ci se pare a fi greşeală. Pentru că Aram este de la grecul istoriograf Chedrinul şi din singure Bibliile acelea, căci Cainan nu fiu ci nepot îi era lui Sem, iar fiii lui Arfaxad (Fac. 11).

Ai lui Iafet au fost 7 fii:

1. Gomer, din seminţia aceluia mai pe urmă au ieşit Gomeriţii şi Galatenii, încă şi Chimmerii, care mai pe urmă s-au poreclit Cimbri.

2. Magog, din acela sînt Massaghiţii, Goţii, Sciţii, iar din aceia turcii şi tătarii.

3. Madai, din acela au ieşit Midii.

4. Iovan sau Iavan, din acela este poporul Ioaniţilor şi Grecii.

5. Tobal, din seminţia aceluia sînt Haliviţii, Ivirii şi Ispanii.

6.Meşeh, din acesta sînt Capadocii, Misenii, Iliricii încă şi Muscalii şi celălalt rusesc popor, şi precum şi Sfîntul prooroc Iezechiil anume a zis (Iezechiil, 38) că Meşeh era voievod rusesc, măcar deşi unii nu se potrivesc.Pentru că unii din Rifat fiul lui Gomer spun că s-au născut aceştia (s-au plodit), iar alţii spun că sînt Muscalii din Togormi fratele lui Rifat, care şi albi ruşi de unii se numesc şi povestesc a fi însă nouă ne este destul s-o ştim aceasta, că din seminţia lui Iafet sîntem, căci că precum Meşeh era fiul lui Iafet, aşa Eifat aşa Togorma au fost nepoţii lui Iafet, fiind fii ai lui Gomer fiul lui, din care şi Chimerii sau Cimbrii, fiind de slavonă limbă, au ieşit. (Pentru Cimbri caută la luna lui Mai în viaţa Sfîntului Metodie şi Constantin.

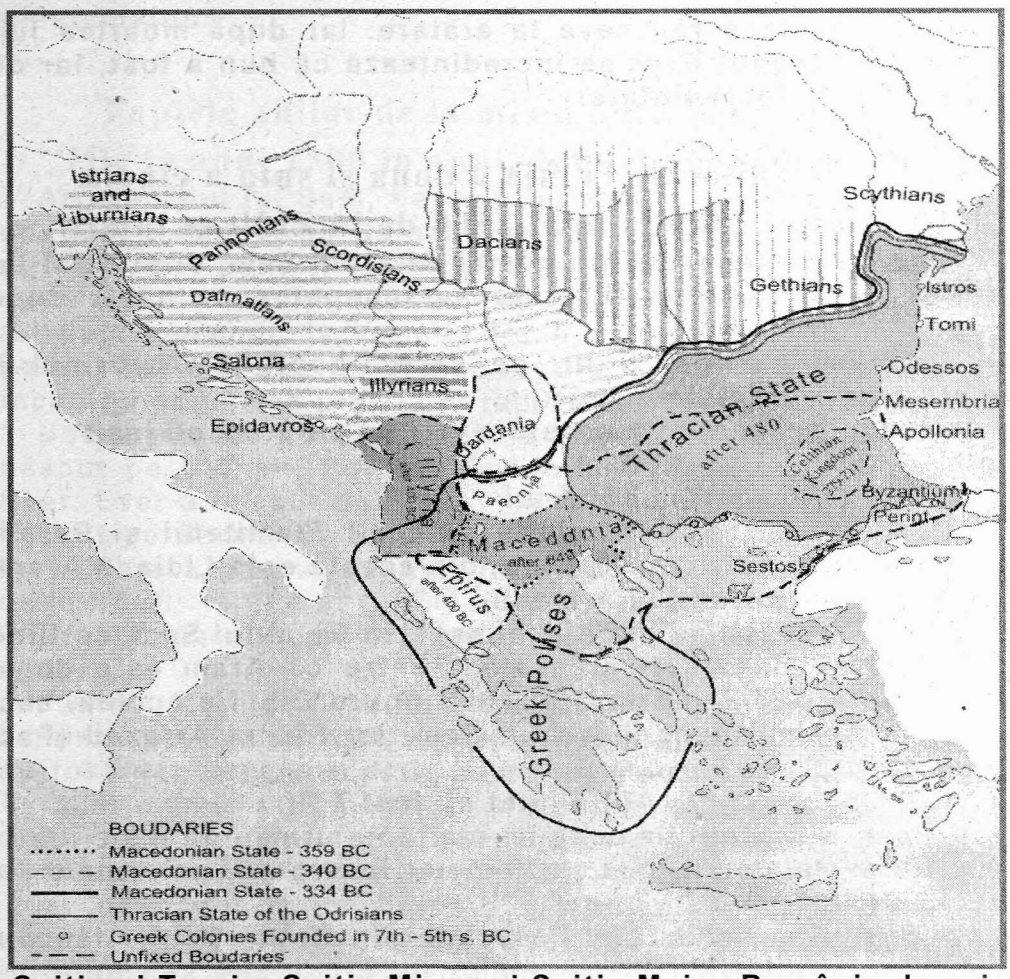

Sciția şi Tracia. Sciția Minor şi Sciția Maior-România de azi.

Caută şi în Sinopsisul Pecerskăi, pentru slavoni, pentru ruşi şi pentru Meşeh şi pentru cimbri).

7.Tiras, din acesta Tracii fuseră: iar țara Traciei este unde după aceea s-a zidit Bizantia, care acum se cheamă Constantinopol sau Țarigradul. În Bibliile ruseşti, între fiii lui Iafet se află şi al 8-lea fiu cu numele Elisa, ci acela nu se pare a fi fiu lui Iafet, ci nepot, iar fiu al lui „Iavan, fiul lui".

Ai lui Ham au fost 4 fii, pe care Sf. Scriptură i-a pomenit:

1. Canaan, din acela s-au prăsit cananeii.

2. Cuş, din acela sînt etiopienii şi Nimrod ziditorul turnului.

3. Mițraim, din acela sînt egiptenii,

4. Put, din acela sînt Troglodiții, care cu etiopienii sînt de un chip şi de un năravv.

Încă au mai fost şi alți fiii ai lui Ham, pe care ca pe cei

neştiuți Sfînta Scriptură pe nume nu-i pomeneşte. Dar se pomeneşte unul în hronograful lui Amsterlodam, anume Tifon, care l-a ucis pe Mițraim fratele său, cel ce în Egipt începuse împărăția.

Dintru aceşti fii ai lui Sem, ai lui Iafet şi ai lui Ham, după facerea turnului şi după despărțirea limbilor, s-au născut nenumărați fii, nepoți şi strănepoți şi multe popoare au ieşit, pe care a-i număra pe toți nu-mi este de nevoie, că nu-mi ajunge vremea, nici de vreun folos sufletesc nu-mi este. Cel ce voieşte să caute la ceilalți scriitori de istorii.

Faptele anilor de la mia a doua şi suta a şasea
(De la anul 2500 la anul 2600 de la Zidirea lumii)

Cainan fiul lui Arfaxad, nepotul lui Sem, trăind 101 ani, a născut pe Sala, apoi a născut şi alți fii şi fete.

Sfîntul Noe în anul vieții sale 930, iar în anul facerii lumii (după Gheorghe Chedrinul) 2572, prin Dumnezeiască poruncă i-a chemat pe fiii săi: Sem, Iafet şi Ham şi le-a împărțit lor pămîntul.

1. Lui Sem i-a poruncit să ia ASIA;
2. Lui Iafet - EUROPA;
3. Iar lui Ham - AFRICA.

Ca fiecare pe partea sa să se sălăşluiască cu seminția sa. Şi le-a poruncit lor să nu-şi treacă hotarele unul altuia, ca să nu se ridice între dînşii sfadă şi vrajbă cu război, ci fiecare cu al său hotar să se îndestuleze.

O spune şi aceasta Gheorghe Chedrinul, cum că aşezămîntul acela scriindu-l Noe, l-a încredințat lui Sem, ca unui fiu mai mare, căruia atunci îi era (după a lui Chedrin povestire) ani de la naşterea sa 431. Însă semințiile cele mai de pe urmă a fraților acelora, n-au păzit aşezământul acela al strămoşului Noe, ci au început a strîmtora unii pe alții şi a-i chinui, năpădind cu războaie precum mai pe urmă se va arăta.

A trăit dreptul Noe după potop 350 de ani. Şi împlinind de toți anii vieții sale 950 (Fac. 9, 29). A chemat fiii şi nepoții şi strănepoții săi şi i-a învățat pe ei cu părinteşti sfătuiri, ca să cunoască pe Dumnezeu făcătorul lor, şi să creadă în El şi să-i slujească Lui cu lucruri bune, iar de la faptele rele să se păzească pe ei, ca să nu mînie pe Dumnezeu şi să nu aducă asupră-şi vreo pedeapsă neaşteptată, încă i-a învățat pe ei ca şi dragoste sa aibă între ei şi să nu se năpăstuiască unul pe altul, ci în pace şi în blîndețe să petreacă. Apoi pe toți binecuvîntîndu-i s-a sfîrşit în anul facerii lumii (după Gheorghe Chedrinul 2592.) Şi a plîns după el toată seminția omenească,

care după potop se înmulțise. Cel ce voieşte să vadă în ruseştile Biblii ale noastre, numărare de ani cu îndoire, aici să caute. Noe a trăit după potop ani 350 şi a murit. Iar Sem în anul al doilea după potop născînd pe Arfaxad a trăit ani 335 şi a murit.

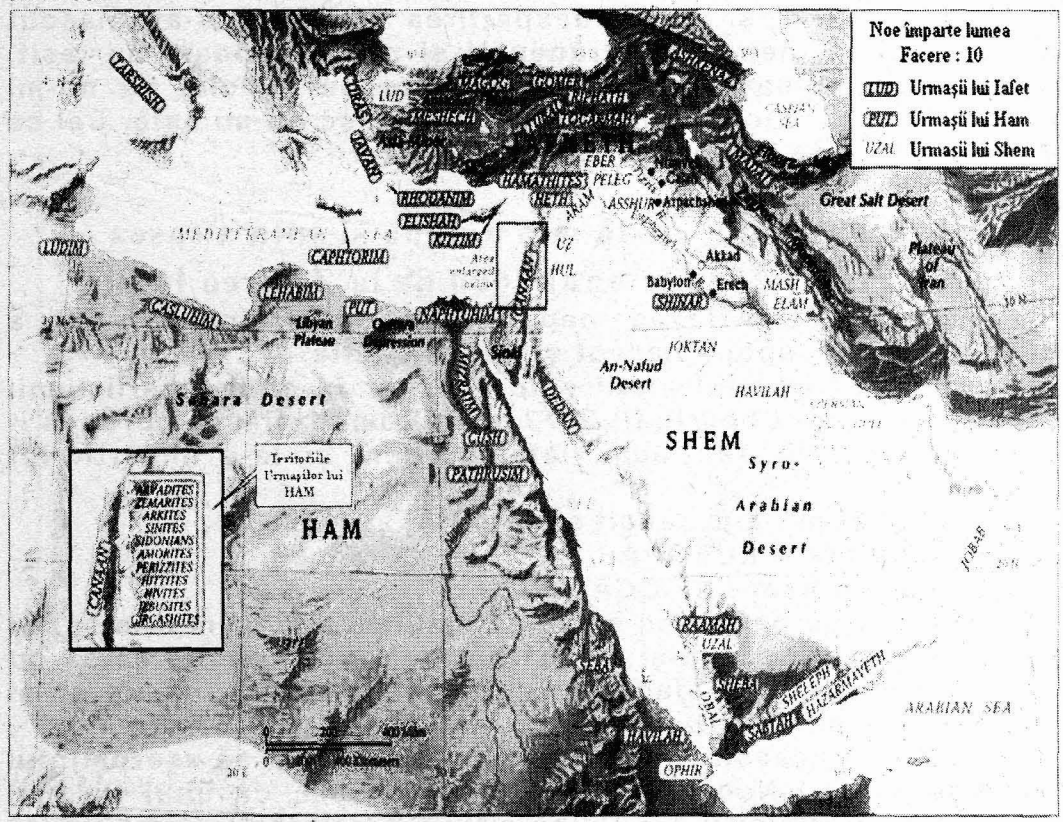

Iată Sem mai înainte de Noe tatăl său, ca la treizeci de ani a murit. Deci se află sub numele lui Gură de Aur un cuvînt pentru o curte şi un balaur, în Sbornicul cel mare Moscovit tipărit la foaia 455, pe a doua față, unde se scrie că în vremile cele de demult înaintea potopului şi după potop, niciodată fiul înaintea tatălui nu murea, numai Lameh fiul lui Matusalem înaintea potopului. Apoi trecînd de la începutul lumii 3300 de ani şi mai mult, a murit Aran înaintea lui Tara pentru închinarea de idoli şi l-a omorît pe Aran al treilea fiu al lui. Se uneşte la aceasta a lui Gură de Aur şi Sfîntul Epifanie aceasta grăind-o. Deci ni se pare că nu este dreaptă numărarea anilor în Bibliile ruseşti, după care se arată aceea, că nu Noe înaintea fiului său Sem a murit, ci Sem înaintea tatălui său Noe, şi cea de pe urmă binecuvîntare de la dînsul şi aşezămîntul (precum înainte am zis) cel încredințat luişi l-a luat.

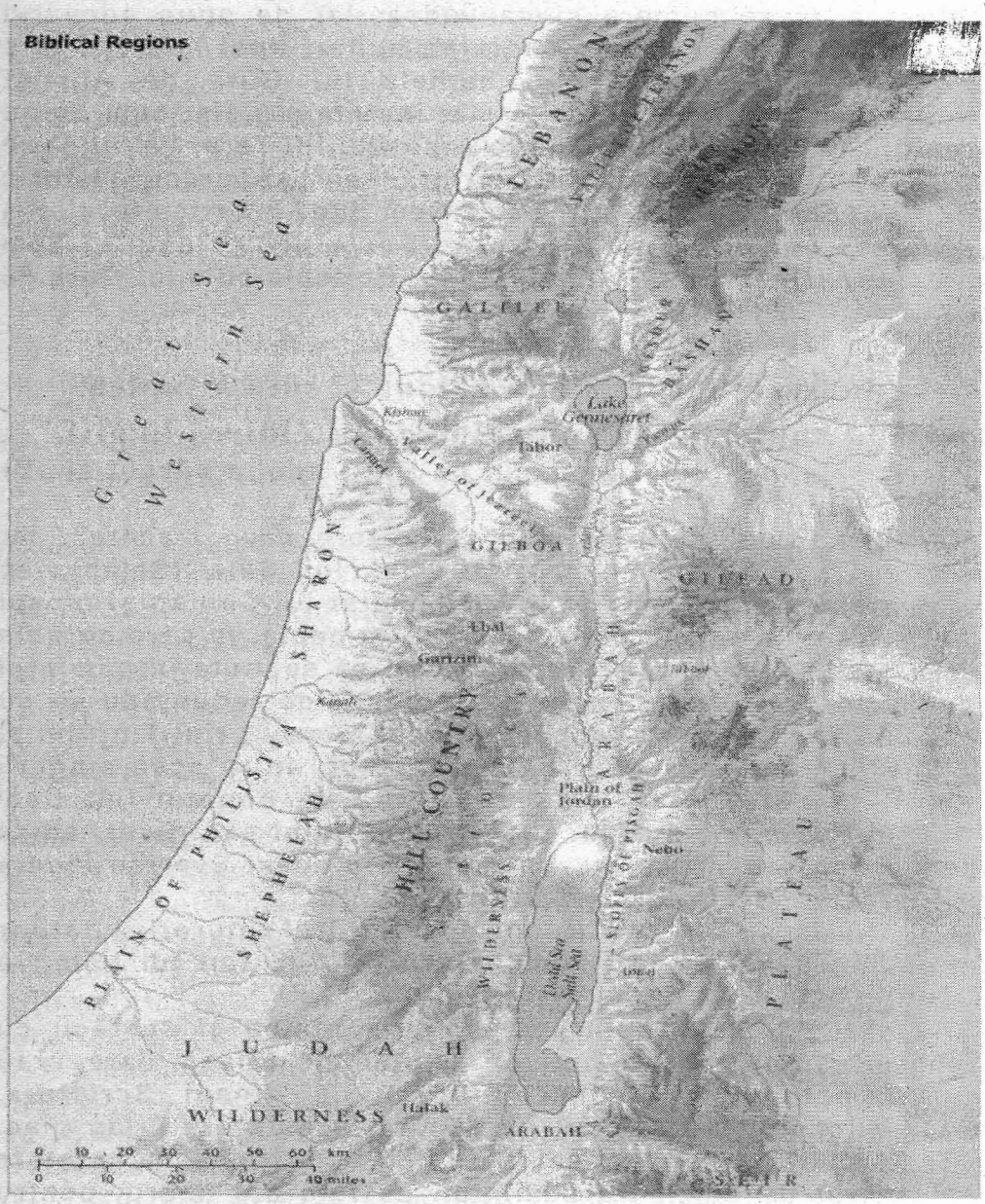

Şi după moartea aceluia, mulţi ani trăind şi pe nepoţii nepoţilor şi ai strănepoţilor săi văzîndu-i, a trecut din viaţa aceasta, care lucru se încredinţează din Bibliile altor limbi, precum şi din Bibliile lui Ieronim, pe care el din evreiasca limbă le-a tălmăcit, unde se scrie: Cum că Sem după naşterea lui Arfaxad a trăit 500 de ani şi a născut fii şi fete şi a murit. Apoi după această numărare vine să fie sfîrşitul lui Sem după

mulți ani de la răposarea tatălui său Noe, cel ce va voi, să socotească şi să numere şi va vedea. Iar de spun adevărul ruseştile noastre Biblii în numărarea anilor, apoi nedrept este acel cuvînt în Sbornic, sub numele lui Gură de Aur şi înțelegerea lui Epifanie ceea ce mai înainte s-a zis, cum că nu murea fiul înainte de tatăl pînă la Aran fiul lui Tara. La fel şi pe Gheorghe Chedrinul vechiul țarigrădean şi grecul istoric nedrept îl vom face, care a scris că Sem după moartea lui Noe a mai trăit 150 de ani. Ci mai de crezut este pentru anii lui Sem spunerea lui Chedrin şi înțelegerea lui Epifanie cu a lui Gură de Aur.

Faptele anilor de la mia a doua şi suta a şaptea
(De la anul 2600 la anul 2700 de la Zidirea lumii)

A trăit Sala ani 130 şi a născut pe Ever, apoi a născut şi alți fii şi fete (Fac. 11, 14).

Numele „Ever" se tîlcuieşte „trecător" sau „trecere", iar pentru ce pricină s-a numit aşa fiul lui Sala (Selah), se povesteşte aşa: Arfaxad fiul lui Sem, tatăl lui Cainan şi moşul lui Sala, trăind mai întîi cu frații săi în Armenia, în care corabia lui Noe a stat pe muntele Ararat, a voit să se mute în pămîntul caldeesc în care încă nimeni nu locuia. Deci adunîndu-se cu toată casa sa şi de frați despărțindu-se, a trecut rîul Tigrului şi întîi în Caldeia el a început a petrece. Apoi întru acea singură peste rîu trecere, i s-a născut fiu lui Sala nepotul lui. Deci Arfaxad a pus numele pruncului strănepotului său: Ever, adică trecere, căci întru trecere s-a născut. Din acest Ever se făcură evreii, precum mai pe urmă va arăta cuvîntul.

Iar întru aceşti ani s-a născut povățuitorul tuturor răutăților Nimrod din seminția lui Ham, pentru că Cuş fiul lui Ham l-a născut pe acela.

Şi creştea Nimrod cu trupul şi cu răutatea şi se făcu cu trupul uriaş, asemenea cu cei de demult uriaşi, care erau înaintea potopului, precum grăieşte de dînsul Scriptura. Acesta a început a fi gigant pe pămînt, acesta era uriaş (Fac. 10, 8). Iar cu răutatea era mai mare decît cu trupeasca creştere că a umplut de dînsa tot pămîntul. La față era negru, pentru aceea şi arap îl numesc pe acela, iar la suflet mai negru, pentru că întunecat îl avea pe dînsul prin dumnezeiasca împotrivire, ci mai pe urmă se va zice pentru dînsul.

Doi oameni în partea cea de sub cer vestiți s-au născut: Ever şi Nimrod, dar nu de un obicei au fost. Vestiți - căci Ever a fost începătură neamului evreiesc, iar Nimrod întîi între oameni împărat s-a făcut. Amîndoi mari oameni cu cinstea

între popoare, iar obiceiurile lor atîta se deosebeau între ei, pe cît se deosebeşte întunericul de lumină, pentru că Ever era bun iar Nimrod rău. Acela strălucea ca lumina prin lucruri bune, iar acesta ca un întuneric se înegrea şi pe ceilalţi îi întuneca cu faptele cele rele. Ever era binecredincios către Dumnezeu, iar Nimrod potrivnic lui Dumnezeu. Ever era învăţător al dumnezeieştii plăceri, iar Nimrod începător al mînierii lui Dumnezeu. Pentru că ridicase pe oameni la lucrul cel neplăcut lui Dumnezeu, la care Ever nu s-a învoit, adică, să zidească turn pînă la cer, precum de aceasta mai pe urmă va spune istoria.

Iar noi de aceasta ne minunăm, pentru ce în vremea aceea mulţimea poporului ceea ce după potop se înmulţise, nu urma lui Ever bărbatului celui bun, ci îi urma celui rău om Nimrod? Nu asculta învăţăturile lui Ever celui plăcut lui Dumnezeu, ci se pleca la sfatul lui Nimrod celui mîniitor de Dumnezeu. De omul lui Dumnezeu s-au lepădat, iar lîngă robul satanei s-au lipit. Ce este oare pricina aceasta? Cu adevărat nu alta se pare a fi, fără numai aceasta, căci firea omenească, după greşeala lui Adam, lipsindu-se de Darul lui Dumnezeu cel mai dinainte, s-a făcut mai lesnicioasă şi mai plecată spre cel rău, decît spre lucrul cel bun. Pentru că mai înainte de călcarea poruncii lui Dumnezeu, omul, nevinovat, neviclean, nepăcătos, în Darul lui Dumnezeu ca un fiu în Dragostea şi în Mila Tatălui fiind, nu avea întru sine nici un fel de voire rea şi de poftă rea, nici nu ştia ce este răul, nu dorea vreun păcat, nici nu ştia ce este păcatul. Nu era în el mîndrie, nici nu-i trebuia lui mai multă decît cea dată de la Dumnezeu cinste, nici nu căuta slavă, nici nu i-a pizmuit firii îngereşti celei mai cinstite. Nu era în el lăcomie, nici nu aduna averi, nici aur, nici argint, nici pietre de mult preţ, nici orice de acestea, pe care acum oamenii cu nesăţioasă dorire le adună. Iuţime întru el nu era, nici nu se mînia, nici nu făcea rău, nici a pizmuit, nici s-a strîmbătăţit. Drept fiind şi sfînt, cea trupească dulce pătimire n-o ştia, nici nu poftea trup, la îmbuibare nu se deprinsese, nici nu gîndea de rodul cel cu poruncă oprit, adică să voiască a mînca din el, nici n-ar fi călcat cîndva porunca lui Dumnezeu singur prin sine, de nu s-ar fi înşelat de vrăjmaşul. Iar cînd s-a înşelat şi a mîniat pe Ziditorul, prin călcarea poruncii Lui şi s-a lipsit de cel mai înainte Dar al acestuia, atunci cunoscînd răutatea, s-a făcut spre dînsa foarte lesnicios. Şi a intrat în firea omenească toată pofta păcatului, mîndria, lăcomia, iuţimea, mînia, zavistia, trupeasca poftă. Şi au început oamenii cei înmulţiţi din Adam a se mîndri şi a se înălţa unul asupra altuia şi a aduna averi şi a-l urî unul pe altul şi a se mînia, a se iuţi şi a năpăstui unul pe altul şi spurcat a

trăi după plăcerile pîntecelui şi în patimi umblînd (precum zice Apostolul) după veacul lumii acesteia, în poftele trupului lor, făcînd voile trupului şi ale gîndurilor şi s-au făcut din fire fiii mîniei (Efes. 2, 2-3), din fire căci obişnuinţa păcatului întru dînşii ca şi cum în fire s-ar fi prefăcut. Precum nu se poate a schimba fireştile trebuinţe şi nevoi, aşa de cu greu este de a se părăsi de vreun păcat în care cineva la lungă vreme s-a obişnuit. Deci întru acea vreme, în care Ever şi Nimrod trăiau, fiindcă între oameni se înmulţise toată răutatea acum şi ca şi cum din fire întrînşii tot păcatul se întărise. Pentru aceea oamenii aceia mai cu lesnire spre răul sfat al lui Nimrod, decît spre cel bun al lui Ever se abătuse, ca spre vreun lucru al său firesc, fiind (după Apostolul) din fire fii ai mîniei, îi sfătuia pe ei dreptul Ever la bine, ca adică să placă lui Dumnezeu, iar nu să-L mînie pe Dînsul. Dar plăcerea Dumnezeiască le părea la aceia a fi un lucru străin, pentru că la lucruri bune nu se deprinsese. I-a sfătuit Nimrod la lucrul cel potrivnic, care nu era plăcut lui Dumnezeu şi îndată de acela s-au apucat ca de un obişnuit al lor, că iată se întărise cu obişnuinţă întru mînierea lui Dumnezeu. Şi, aşa dreptul Ever abia pe al său neam a putut a-l pleca şi a-l depărta de la lucrul cel neplăcut lui Dumnezeu, iar Nimrod pe toate celelalte neamuri, cu lesnire în urma sa le-a tras.

Noi de aici vedem aceste două: Cum cel neplăcut lui Dumnezeu om, mai grabnic este a asculta sfatul cel rău, decît cel bun; şi cum că cel ce s-a obişnuit în oarecare păcate de moarte, nu se spăimîntează a îndrăzni la cele mai multe de Dumnezeu mînioase lucruri de moarte. Mai grabnic este răul a asculta pe cel rău, decît pe cel bun, căci împreună mai legat este răul cu cel rău decît cu cel bun. Cel bun lucru, cu obiceiul său se depărtează de la cel rău, pe cît se depărtează răsăriturile de la apus. Iar cel rău cu cel asemenea rău luişi rău atîta este de însoţit pe cît este de însoţit întunericul cu negura şi noroiul cu tina, pentru aceea mai degrab răul ascultă pe cel rău, decît pe cel bun. Se minunează Sfîntul Ioan Scărarul de aceasta, cum noi păcătoşii, la lucrurile cele bune, avînd pe Dumnezeu cel Atotputernic Ajutător şi pe sfinţii îngeri solindune nouă, însă nu cu lesnire ne plecăm, iar la vreun lucru rău, singur vicleanul drac, cu lesnire poate a ne înşela pe noi. Pentru ce aşa? Se leapădă Scărarul de lepădarea pricinii aceleia. Eu - zice - la aceasta nu pot să grăiesc, nici nu voiesc (Cuv. 26).

Iar nouă ni se pare că nu alta este pricina, fără numai ceea ce înainte s-a zis: Că firea omenească, din păcatul strămoşesc stricîndu-se şi de binele cel dintîi lipsindu-se şi la răutate

alunecîndu-se, mai firească îi este răutatea, căci întru aceea omul se zămisleşte şi se naşte: „Întru fărădelegi m-am zămislit şi în păcate m-a născut maica mea" (Psalm 50, 7). Iar întru ce s-a născut de aceea şi din copilărie doreşte şi gîndeşte, precum şi Scriptura adeverează zicînd: „Stăruieşte cugetul omului spre cele rele din tinereţile lui" (Fac. 21). Pentru aceea sîntem mai grei spre bunătăţi, şi nici nu sîntem ascultători la sfătuirea cea bună, iar la lucrul cel rău sîntem foarte grabnici. O, cît de multe sfătuiri bune şi folositoare îndemnări spre fapta bună povăţuindu-ne avem în cărţile prooroceşti, Apostoleşti, Părinteşti şi-i auzim pe duhovniceştii dascăli învăţîndu-ne, dar puţini se fac ascultători acelora, puţini se îndreaptă nu mulţi se mîntuiesc. Iar la cele rele lucruri nu trebuie mulţi dascăli, vreun drac apropiindu-se şopteşte şi îndată păcătosul se supune aceluia. Ci şi singură firea iubitoare de păcat îi trage cu lesnire pe toţi spre a sa poftă, iar prieteşugul cu cei răi, la ce rău lucru nu-l învaţă pe om? Şi de multe ori se fac unul altuia drac, îndemnîndu-l şi amăgindu-l unul pe altul la răutate, încă de la oamenii care s-au supus sfatului lui Nimrod putem s-o vedem aceasta. Că de ar intra cineva în obiceiul păcatului, acela apoi nu se mai teme de Dumnezeu, nici nu se înfricoşează a face oarecare lucruri potrivnice lui Dumnezeu. Se obişnuiseră în lucruri rele oamenii aceia, deci nu le era lor frică a se împotrivi lui Dumnezeu prin zidirea turnului, iar noi să ne ferim ca să nu ne obişnuim în păcate, ci mai degrab din căderea păcatului să ne sculăm. Pentru că de ar cădea cineva vreodată în vreun păcat de moarte şi nu s-ar scula dintr-însul degrab prin pocăinţă, acela cu lesnire şi a doua oară şi a treia oară întru acelaşi cade, fiindcă întîi numai a greşi frică îi este lui, iar cel ce a greşit o dată nu se teme a greşi şi a doua oară şi a treia oară şi de multe ori, pe acelaşi păcat poftindu-l şi la altele mai grele îndrăznind. Iar pricina îndrăznelii aceluia şi a netemerii în păcatele poftite este aceasta: fiindcă după întîia cădere nu îndată s-a sculat prin pocăinţă.

Este o întrebare: De s-ar fi pocăit Adam îndată în ceasul acela după căderea sa în Rai şi ar fi cerut prin smerenie şi prin sfărîmare de inimă iertare de la Dumnezeu, oare i-ar fi iertat Dumnezeu păcatului lui?

Răspuns: Cu adevărat i l-ar fi iertat, că nu este lucru firesc al îndurării lui Dumnezeu a nu Se milostivi spre păcătosul ce cu adevărat se pocăieşte. Şi grăieşte Sfîntul Dorotei (în Cuvîntul „Pentru lepădarea de lume") cum că Domnul Dumnezeu întradins întreba pe Adam: „Unde eşti?" dîndu-i lui pricină de pocăinţă (adică, deşteptîndu-l pe el spre pocăinţă) ca să zică: „Iartă-mă!" şi să-l miluiască pe el.

Iarăşi întrebare: De ar fi iertat atunci Dumnezeu păcatul lui Adam, oare ar fi îndrăznit Adam ca iarăşi să greşească şi a doua oară să mînie pe Dumnezeu ?

Răspuns: Nicidecum, căci cunoscînd din întîia sa cădere, cît de mare răutate este păcatul, nu s-ar mai fi întors iarăşi după iertare la aceeaşi răutate, încă de asemenea nici altele oarecare păcate n-ar fi intrat în neamul omenesc cel ce din Adam a ieşit. Iar de vreme ce Adam atunci nu îndată s-a pocăit, drept aceea şi tuturor păcatelor celor ce în oameni s-au înmulţit, el a fost cauza. Deci din întîiul păcatul lui, cel prin pocăinţa cea grabnică necurăţit, ca dintr-un necurat izvor au curs celelalte repejuni ale păcatului şi pe toată lumea a înecat-o. De asemenea acum între noi se lucrează. De s-ar scula îndată omul prin adevărata pocăinţă după cea dintîi cădere a păcatului său, n-ar fi îndrăznit ca iarăşi cu lesnire să cadă, dar fiindcă oricare odată căzînd, nu îndată se scoală, pentru aceea pe aceleaşi iară de frică le face şi la alte răutăţi îndrăzneşte, precum zice Solomon: „Cînd vine necuratul întru adîncul răutăţilor, nu se grijeşte" (Pilde 18, 13). Adică: De va veni păcătosul în obişnuirea păcatelor (pentru că aceea zice Sfîntul Ioan Gură de Aur că este adînc al răutăţilor) apoi nu se mai grijeşte de mîntuirea sa, nici nu mai are frica lui Dumnezeu. De asemenea este unul ca acela cu cel ce se răstoarnă în jos prăvălindu-se, nu poate să se apuce de ceva şi să se oprească de cădere, pînă ce nu ajunge în adîncul prăpastiei şi se ucide. Aşa păcătosul cel ce din cea dintîi îmbunătăţită şi bineplăcută a sa viaţă căzînd, de nu se va opri îndată pe sine prin pocăinţă, ci ar începe din păcat în păcat a se tăvăli, apoi nu cu lesnire (nu zic cu neputinţă) îi va fi lui a se ţinea pe sine, obiceiul păcatului în sine ca o fire prefăcîndu-se şi cu sila trăgîndu-l, ci cu pornire neoprită în adîncul pierzării sale va ajunge. Deci nu zăbovi în păcatul tău căzînd, o, omule, ca nu cumva întru adîncul răutăţilor să ajungi şi să piei.

Faptele anilor de la mia a doua şi suta a opta
(De la anul 2700 la anul 2800 de la Zidirea lumii)
În anul 2800 s-a zidit Turnul Babel.

După sfîrşitul lui Noe, fiii lui şi nepoţii şi strănepoţii, încă întru acea parte a Armeniei răsăritului lîngă Munţii Araratului au trăit îndestulată vreme. Apoi după ce s-au înmulţit întru atîta mulţime, cît acum strîmtă le era lor ţara aceea, sculîndu-se de la răsărit s-au dus căutîndu-şi mai larg şi mai roditor pămînt spre sălăşluinţa lor ca să aibă îndestulare de bunătăţile

pământeşti. Iar mergînd la aceeaşi parte, la care şi Arfaxad cu seminția sa, înaintea lor se dusese, au aflat un cîmp şi loc şes şi larg în pământul Senaar, care aşa mai pe urmă s-a numit (acelaşi pământ şi Caldeea, şi Babilon după aceea s-a chemat) şi s-au sălăşluit acolo între rîurile Tigrului şi Eufratului, la locuri frumoase şi roditoare (Fac. II).

Deci mutîndu-se poporul la alt loc (din Armenia în Senaar) s-au schimbat şi în altă viață. Pentru că au uitat sfătuirile strămoşului Noe şi pedeapsa potopului care s-a făcut de la Dumnezeu peste cei dintîi oameni pentru păcate, pentru care de la părinții lor auzeau şi s-au abătut la rele lucruri şi la spurcatele fărădelegi. Că precum mai înainte de potop, pînă ce era între cei vii Adam şi Set, pînă atunci fiii lui Dumnezeu (seminția lui Set), după numele lor şi viața sa îşi petrecea, plăcînd lui Dumnezeu ca fiii Tatălui, iar murind Adam şi Set, fiii lui Dumnezeu se făcuseră acum nu ai lui Dumnezeu, ci ai potrivnicului fii, la prea multe fărădelegi dîndu-se. Aşa după potop, pînă între cei vii era Noe şi-l îndrepta pe neamul omenesc bine, ca un tată şi stăpîn al tuturor, pînă atunci oamenii vieţuiau în frica lui Dumnezeu, iar murind Noe au lepădat oamenii frica lui Dumnezeu şi au mers după poftele lor, pînă ce au pornit pe Dumnezeu spre mînie şi risipiți au fost la marginile pământului despărțindu-li-se limbile lor.

Şi a fost tot pământul atunci o gură şi un glas la toți, şi a zis omul către prietenul său: Veniți să facem cărămizi şi să le ardem pe ele cu foc şi să ne zidim nouă cetate şi turn, al cărui vîrf să fie pînă la cer şi ne vom face nouă nume slăvit, mai înainte pînă a nu ne risipi pe fața a tot pământul (Fac. 11, I-4). Şi se apucară de lucru, şi le era lor cărămida în loc de piatră şi tina în loc de var. Iar lui Dumnezeu neplăcut fu acel lucru al lor, fiindcă îl începuse cu mîndrie, nu întru slava lui Dumnezeu, ci la a lor mărire gîndeau.

Iar la acel lucru neplăcut lui Dumnezeu era povățuitor Nimrod cel înainte pomenit, arapul (negrul uriaş, fiul lui Cuş, nepotul lui Ham) acela pe toți spre facerea turnului i-a rînduit şi ridicat, vorbind cele potrivnice lui Dumnezeu către popoare şi spunîndu-le că El este aspru şi nemilostiv spre neamul omenesc, pentru că în zilele părinților lor a adus potop pe fața pământului şi i-a pierdut pe toți cei ce locuiau pe el, de la om pînă la dobitoc şi fiarele şi păsările. „Şi să facem - zicea - de va voii Dumnezeu ca iarăşi ca şi mai întîi să aducă potopul, ca să ne piardă pe noi, precum pe cei dintîi oameni i-a pierdut. Deci să ascultați sfatul meu, o, oamenilor: Veniți să zidim un turn mare şi înalt ajungînd pînă la cer şi cînd va voi Dumnezeu ca iarăşi cu potopul să acopere pământul, întru acea vreme pe

turn ne vom sui şi vom scăpa de potop, încă să zidim şi o cetate lîngă turn, ca să nu fim departe de la dînsul. Fiindcă atunci cînd fără de veste vor începe a năpădi apele potopului, cu lesnire la turn vom scăpa, aproape fiind şi aşa nu va putea Dumnezeu să ne piardă pe noi cu apele. Apoi vom fi şi slăviţi pentru turn şi pentru cetate şi pomenirea noastră va fi în veci". Aşa grăind prea mîndrul acela arap Nimrod, popoarele ca nişte fără de minte şi spre rău mai grabnici decît spre bine, au ascultat sfatul celui fără de minte şi lui Dumnezeu potrivnic, şi s-au supus lui Nimrod, ca povăţuitorul lor, şi au început zidirea. Aşa şi lui Dumnezeu potrivnici s-au făcut şi seminţia lui Sem şi a lui Iafet şi-au pierdut slobozenia lor, robindu-se seminţiei celei de slugă a lui Ham lui Nimrod, fiindcă-l ascultau pe el toţi ca pe domnul şi stăpînul lor şi făceau lucrurile ce li se poruncea de el.

Iar Ever unul fiind din strămoşii lui Hristos, fiul lui Sala (Selah), nepotul lui Cainan, strănepotul lui Arfaxad, prea strănepotul lui Sem acela drept bărbat fiind, şi adevărat de Dumnezeu cinstitor fiind, cu seminţia sa nu se învoia la acel lucru împotriva lui Dumnezeu şi s-a deosebit de la dînşii. (Conf. Chedrin, fila 11; Ioan Navclir, fila 10).

Aceia întru nefolositorul acela lucru al zidirii turnului s-au ostenit 40 de ani şi ridicase înălţimea lui mai sus de nori, dar nu putură ca după al lor gînd să-l săvîrşească pe el. Pentru că S-a pogorît Domnul şi le-a amestecat limbile lor, în 71 (şaptezeci şi una) de limbi. Iar pe cea a 72-a limbă a lăsat-o lui Ever care de la Adam s-a început, fiindcă Ever nu era părtaş celor ce zideau turnul, deci şi limba strămoşească într-însul şi în seminţia lui întreagă s-a păzit. Şi de atunci seminţia lui s-a numit evrei, iar limba aceluia s-a numit limba evreiască.

Deci era numărul limbilor împărţite, după numărul seminţiilor şi a capetelor celor ce povăţuiau fiecare în seminţia sa, cînd zideau turnul, pentru că erau ei 71, iar peste dînşii Nimrod, ca un împărat şi stăpîn, poruncitor era. Apoi amestecîndu-li-se limbile, nu-şi mai înţelegeau unul altuia vorbele. Pentru că unii zidind porunceau să aducă pietre, iar aceia aduceau apă, alţii cărămizi poruncind să se aducă, iar aceia le aduceau tină, sau altă oarecare materie. Şi se făcuse ca nişte ieşiţi din minte şi uimiţi, pentru că şi frica căzuse peste dînşii din Nevăzuta Venire a lui Dumnezeu, şi tremurînd alergau din înălţimea turnului jos. Apoi un vînt mare prin Dumnezeiasca poruncă şi un duh de vifor a năpădit şi a risipit cea mai mare parte a acelui turn şi i-a ucis pe mulţi din ei, care mai cu osîrdie se îndeletniceau la zidire. Şi aşa au încetat de la lucru, pentru că au cunoscut Dumnezeiasca mînie şi se căutau unul pe altul,

care să poată înțelege vorba unul altuia. Şi de atunci s-a chemat locul acela şi cetatea Babilon, care se zice „tulburare" sau „amestecare", că acolo a tulburat Domnul pe poporul cel păcătos şi le-a amestecat limbile lor, iar țara aceea s-a chemat Babilonia. Apoi după tulburarea şi amestecarea aceea, s-au despărțit popoarele prin lume, fiecare în partea sa cea de strămoşul Noe hotărîtă. Seminția lui Sem ceea ce din fiii şi nepoții aceluia ieşise, s-a risipit prin Asia în părțile Răsăritului. Iar seminția lui Iafet a cuprins Europa, părțile apusului şi ale miezei nopții. Iar a lui Ham seminție, unii s-au dus în Africa în părțile dinspre miazăzi, iar alții au rămas în Asia în partea lui Sem lîngă Nimrod, care măcar de se şi umpluse de prea multă ruşine, fiindcă nu i s-a săvîrşit sfatul lui şi lucrul i se stricase, ca un potrivnic lui Dumnezeu, nu s-a dus de acolo, ci cu rudeniile sale cele de aproape a rămas acolo viețuind în cetatea Babilonului şi izgonind din părțile acelea ale Babilonului pe seminția lui Sem.

Încă nu numai a amestecat Domnul limbile oamenilor, ci şi podoaba chipului omenesc a schimbat-o întru mulți, şi abia a lăsat într-înşii asemănare omenească. Pentru că cu mînia lui Dumnezeu au ieşit din ziditorii turnului cei tulburați, feluri de neamuri cu chip slut, schimonosituri ale firii omeneşti, jumătate fiară şi jumătate oameni, pentru care puțin ceva aici să spunem.

Întîi s-au aflat în feluri de locuri, în munți şi în pustietăți nişte chipuri sălbatice, asemănare omenească avînd, care se cheamă oameni de pădure, cu fiarele petrecători, numindu-se satiri, goi, păroşi, la care au picioarele de capră şi la cap au coarne. Dar atîta sînt de iuți, cît nici din jivini nu poate să-l ajungă pe satir, fără numai cînd ar fi slab sau bătrîn. (Vezi că maimuța este din oameni răi - satirul este maimuța).

Ippodoni sau Hipocentauri, care au capul şi pieptul de om, iar celălalt tot trupul asemenea cu calul, patru picioare şi coadă avînd (Conf. Iacob şi Navclir).

Pentru amîndouă aceste sălbăticiuni asemănări de oameni se află scris în viața cuviosului Pavel Tebeul (Ianuarie 15) cum cînd marele Antonie s-a dus în pustiul cel dinlăuntru, ca să-l caute pe plăcutul lui Dumnezeu Pavel, fiind o mare arşiță întru amiazăzi, slăbea bătrînul cu trupul, dar nu slăbea cu duhul, nici nu se întorcea din calea ce înainte o luase. Şi măcar de nu ştia încotro să meargă, însă se întărea şi zicea: Cred în Dumnezeul meu că-mi va arăta mie pe robul Său, pe care mi s-a făgăduit să mi-l arate. Şi nu după mult timp a văzut om asemenea cu calul, pe care făcătorii de stihuri Hipocentaur îl numesc. Pe acela văzîndu-l, s-a întrarmat cu mîntuitorul semn al Crucii şi cu

îndrăzneală l-a întrebat: Ascultă tu, în care loc robul lui Dumnezeu locuieşte? Iar fiara plecîndu-se de cuvîntul Sfîntului şi neputînd cu glasul să răspundă, cu mîna arăta partea în care trebuia să meargă robul lui Dumnezeu, şi a fugit cu grabnică alergare de la cuviosul Antonie. Iar bătrînul se mira de chipul acelei fiare şi mergea în partea în care fiara îi arătase cu mîna lui. Apoi ajungînd la un loc pietros, a văzut altă fiară, care era la fel omenească asemănare pînă la jumătate, iar cealaltă parte a trupului era de fiară, picioarele de capră şi coarne la cap, de a căruia vedere mirîndu-se bătrînul, cu credinţă neîndoită întrarmat fiind, fără de frică îl întreba zicînd: Cine eşti tu? Iar fiara poame de finic, ca un semn de pace aducîndu-i lui, zicea: Muritor sînt eu, unul din vieţuitorii în pustie, pe care limbile cele întunecate cu rătăcirea, satiri numindu-ne (maimuţe) între dumnezeii lor ne-au cinstit. Deci trimis sînt de la turma mea să *mă rog ţie, ca să rogi pentru noi pe Stăpînul cel de Obşte, pe* care în lume l-am cunoscut că a venit şi în tot pămîntul a ieşit Vestirea lui (Ps. 18, 4). Unele ca acestea cînd le vorbea fiara, ostenitul călător îşi uda faţa sa cu lacrimile de bucurie, pentru că se bucura de Slava lui Hristos şi de pierzarea satanei, încă împreună şi se mira, că a putut să înţeleagă vorba satirului, şi lovind pămîntul cu toiagul zicea: „Amar ţie cetatea Alexandriei, care în loc de Dumnezeu, cinsteşti slugile! Amar ţie cetate curvă, în care din toată lumea dracii s-au adunat? Ce răspuns ai să dai? Fiindcă şi fiarele mărturisesc Puterea lui Hristos, iar tu schimonosirile pădurii ca pe dumnezei le cinsteşti?" Acestea sfîntul grăindu-le, fiara a fugit în pustie. Pentru acea fiară nimeni să nu socotească a fi de necrezut, fiindcă şi la cetatea împărătească Constantia (Constantinopol) o fiară ca aceea cu asemănare omenească, ce se cheamă satir (maimuţă), vie s-a adus din Alexandria, spre mare mirare a tot poporul. Iar după ce a pierit, ca să nu putrezească trupul ei, îndată cu sare l-a sărat şi în Antiohia la împăratul ca să fie ştiută de dînsul o trimiseră.

Androginii sau Hermafroditii aceia fiecare au cele fireşti amîndouă bărbătească şi muierească, ţîţele lor, cea dreaptă bărbătească, iar cea stînga muierească.

Arimaspi care numai un ochi au în mijlocul frunţii, cărora neîncetat le este războiul cu Grifii pentru mărgăritare şi aur. Că ceea ce în munţi Grifii o sapă, aceea Arimaspi cu sila o apucă de la dînşii.

Astromii, care la marginile Indiei se află, gură neavînd nicidecum, nici mîncînd, nici bînd, fără numai prin mirosirea nărilor, din frumoasa mirosire a poamelor trăiesc, că aceea le este lor hrana, ca adică să miroase poame.

Tanefi, la care atîta sînt de mari urechile, cît tot trupul îşi acopăr cu ele.

Nevri, care se schimbă la vreme în lup, şi-l mănîncă pe care om îl prind.

Pigmei, oameni mici, ca de un cot, care în munţii Indiei trăiesc, nu mulţi ani, pentru că muierile lor la cinci ani nasc, iar la opt îmbătrînesc. Acei pigmei pe berbeci şi ţapi încalecă, din arce mici însăgetează şi au război cu cocoarele de la hrană, căci cocoarele mănîncă ceea ce pigmeii seamănă. Drept aceea în vreme de primăvară, acei pigmei adunîndu-se pîlc mare, se duc cu armele lor la malul mării oceanului, de care este aproape pămîntul lor, şi cearcă cuiburile cocoarelor şi le mănîncă ouăle şi puii lor, ca nu înmulţindu-se cocoarele să-i dovedească pe dînşii (să-i biruiască).

Ciclopii; sau uriaşii, a cărora locuinţă le este în Sicilia sub muntele Etna, precum grecul făcător de stihuri Vergiliu pomeneşte, de care spun (că precum şi Arimaspii) numai un ochi au în frunte.

Manticori, la India, care au capul şi faţa omenească, iar celălalt trup de leu. În aceleaşi părţi ale Indiei se află şi alte sluţii în asemănare omenească, capete şi grumazi neavînd, iar ochii lor le sînt în spate, iar gurile în piept, încă şi alt neam de sluţii se află acolo în pustietăţi în asemănare omenească, care se cheamă Chinocefali, la care sînt capetele de cîine şi scrîşnire de dinţi înfricoşată.

Şi Cocicodanul sau Pedicul, din parte are asemănare omenească.

Şi multe ca acelea sluţii se află în partea de sub cer, omenească asemănare avînd, care toţi din firea omenească, din strămoşul Noe ca şi noi au ieşit - spune dascălul Augustin apuseanul; care din vremea facerii turnului, podoaba chipului omenesc şi mintea şi-au pierdut, de mînia lui Dumnezeu tulburîndu-se şi s-au făcut nu desăvîrşit oameni, ci fiare jumătate şi înfiorări. Şi ce este de mirare? Cînd şi în cele de pe urmă vremi se fac deasemenea cu acelea, Nabucodonosor în bou, iar Tiridat în vier prefăcîndu-se, cînd a năpădit pe dînşii pedeapsa lui Dumnezeu. Ci şi la pruncii cei ce se nasc, se întîmplă oarecare sluţii a se face, care de ar fi hrăniţi şi crescuţi, deasemenea cu dînşii ar naşte fii. Deci se cunoaşte, că la facerea turnului, tulburaţi fiind oamenii, şi mulţi din dumnezeiasca mînie pierzîndu-şi mintea şi lipsindu-se de binecuvîntarea Aceluia, ca adică să nască obişnuit rod omenesc, au ieşit din a lor naştere de fii, unele ca acelea fără de chip sluţii şi s-au înmulţit ca şi înaintea potopului, din cei răzvrătiţi fii ai lui Dumnezeu, s-au născut sluţii la chip uriaşii,

spre arătarea mîniei şi a pedepsei lui Dumnezeu.

De aici îndoită se începe istoria: BISERICEASCĂ şi dinafară POLITICĂ.

Întru acea vreme cînd s-au amestecat limbile, Ever avînd de la naşterea sa ani 134 a născut un fiu şi i-a pus numele Peleg, care se înţelege „despărţire", că în zilele lui s-a despărţit pămîntul, apoi a născut alţi fii şi fete. (Istoria Bisericească I Paralipomene I, 19).

Începutul împărăţiei Babilonului şi a monarhiei Asirienilor

Petrecînd în Babilon prea mîndrul acela arap, uriaşul Nimrod, a început a-şi ridica puterea sa asupra oamenilor, supunînd şi robind luişi pe toţi cei dimprejur, iar pe cei ce nu voiau să se supună lui, îi asuprea cu tiranie, silă făcîndu-le şi ucideri (întîia monarhie. Istoria politică). Şi se cutremura pămîntul acela de frica lui şi întîi între oameni el s-a numit împărat, nu părinteşte, ci tiraneşte stăpînind. Pentru că cei din început stăpîneau între omeneştile neamuri, precum mai înainte de potop: Adam, Set, Enos, iar după potop Noe, aceia nu se numeau împăraţi, ci părinţi, pentru că părinteşte îi povăţuiau pe fii, pe nepoţi şi pe strănepoţii lor. Iar Nimrod n-a fost părinte, ci muncitor, prigonitor, asupritor şi răpitor. Pentru aceea şi cuvîntător în Sfînta Scriptură s-a numit nu ca şi cum fiară fiind, ci că pe oamenii cei slobozi, întru a sa stăpînire şi în robie îi vîna şi averile lor le jefuia şi trăgea la sine pe cele străine. (Fac. 10, 9).

Întru acea vreme Assur fiul lui Sem, de Nimrod strîmtorat fiind, a ieşit din Babilon ca un izgonit din partea sa şi deasupra rîului Tigrului ducîndu-se şi pămînt bun aflînd, s-a sălăşluit în el şi a zidit deasupra Tigrului în numele său cetatea Asiria, de la care şi ţara aceea Asiria s-a numit. Ci după aceea cetatea Asiria s-a chemat Ninive, în numele lui Nin, care pe cetatea aceea lărgind-o a înnoit-o şi cu prea minunate zidiri a împodobit-o. Şi se pomeneşte cetatea aceea în Sfînta Scriptură aşa: Din pămîntul acela (al Babilonului) a ieşit Assur şi a zidit Ninive (Fac. 10). Pe Assur, ca pe întîiul ziditor Scriptura l-a pomenit, iar Ninive ca un mai slăvit nume cetăţii i-a pus. Iar întru acele vremi, după despărţirea limbilor şi ceilalţi fii ai fiilor lui Noe şi nepoţii lor risipindu-se pe faţa a tot pămîntul şi-au zidit loruşi slăvite cetăţi şi împărăţii au făcut, pentru care feluri de hronografe scriu din destul.

Faptele anilor de la mia a doua şi suta a noua

(De la anul 2800 pînă la anul 2900 după Zidirea lumii)

Nimrod întîiul pe pămînt împărat, avîndu-şi scaunul său în Babilon a împărăţit ani îndestulaţi şi a pierit cu sunet. (Conf. Istoria Politică a lui Chedrin, fila 11). Pentru al cărui sfîrşit grăiesc, cum că din rămăşiţa turnului acela oarecare parte de vînt şi de furtună rupîndu-se, a căzut asupra lui şi l-a ucis pe el, Dumnezeu aşa judecînd ca cel ce a greşit cu facerea turnului, prin acelaşi turn şi pedeapsa să-şi ia. Iar alţii spun cum că de draci s-a răpit. Deci amîndouă acelea de crezut sînt, fiindcă nu în altă parte avea să-şi cîştige loc pentru împotrivirea spre Dumnezeu şi pentru nenumăratele răutăţi, fără numai cu dracii. Deci de Dumnezeu surpîndu-se, de draci în iad s-a răpit.

De sfîrşitul lui Nimrod, pentru moştenitorii împărăţiei Babilonului multă neunire este între istorici, care pentru ştiinţă să-i aducem din parte.

Gheorghe Chedrinul în Sinopsisul Istoriei îl socoteşte că este Nimrod acelaşi şi Saturn cel mai întîi dumnezeu păgînesc (Chedrin, fila 15). Pe acelaşi şi Orion a fi îl zice, şi spune de el, că a avut femeie din seminţia sa, anume Semiramida, pe aceeaşi şi Rea dumnezoaie o numeşte din care i se făcură lui trei fii: cel dintîi anume Picos, cu porecla Iupiter, sau Iovis, care este şi Zeus sau Dia; celălalt fiu este Bel, al treilea Nin şi o fiică luna. Nin a zidit cetatea Ninive şi ca şi cum pe maica sa Semiramida a avut-o de muiere. Iar Nimrod care şi Saturn şi Orion ca şi cum de Iovis fiul lui izgonindu-se de la împărăţie, s-a dus în Italia. Ci la făcătorii de stihuri greci se vede, că acel Saturn de fiul izgonit, altul a fost, mai pe urmă cu anii decît Nimrod şi nu în Babilon a împărăţit, ci în Creta, precum aceea şi în viaţa Sfîntului Mucenic Pontic, la August în 5 zile se vede. Fiindcă şi Dia (care şi Iupiter sau Iovis) din Réa femeia lui Saturn în Creta născut a fi se spune, în pătimirea sfinţilor zece Mucenici din Creta, la luna lui Decembrie în 23 de zile. Afară de s-a numit aşa Nimrod Saturn, precum spune Xenofont Istoricul, că în vremile acelea vechi, pe împăraţii cei puternici, care cetăţi mari şi împărăţii rînduiau, obicei era a-i numi saturni, iar pe cei întîi născuţi fii ai lor îi numea Iovişi, iar pe fiice lune. După acel obicei şi Nimrod, se pare că se numeşte Saturn de Chedrin şi de alţii, încă şi Semiramis nu se pare a fi a lui Nimrod femeie, ci numai nepoată, precum îndată se va arăta.

Pentru Opmeer Amsterlodam hronograful spune, că după Nimrod, a luat împărăţia Babilonului Bel fiul lui. Pe Semiramida

fiica acelui Bel a luat-o de femeie Assur fiul lui Sem, care şi Nin de greci s-a numit şi cetatea Ninive a zidit-o, voievod fiind al seminției lui Assur. Iar după moartea lui Bel, a luat Babilonul întru a sa stăpînire şi întîia monarhie s-a făcut.

Ioan cel numit Navclir, întru al său cronic povesteşte, că după Nimrod a împărățit Assur fiu lui, după Assur a împărățit Bel fiul lui Assur. După Bel, Nin fiul lui Bel, ci pe acel Assur, tîlcuitorii Dumnezeieştii Scripturi nu-l socotesc a fi fiul lui Nimrod, ci al lui Sem.

Carion Hronicul spune că semința lui Ham începînd de la Nimrod pînă la 200 de ani a împărățit în Babilon, apoi a trecut împărăția, la semința lui Sem în Assiria, cînd Nin a zidit cetatea Ninive.

Iar mai cu seamă Ioan, cel ce se cheamă Cluver în Epitomia Istoriilor a toată lumea a scris: Cum că Assur fiul lui Sem, cel ce a zidit cetatea Ninive, după Nimrod nepotul lui Ham, n-a suferit-o pe semința lui Ham la împărăție, nici l-a lăsat pe acela ca mai mult la răsărit să stăpînească, ci singur a stăpînit răsăritul şi zidind cetăți multe şi mari s-a făcut începătură Asirieştii Monarhii.

De asemenea cu acesta şi leşescul (polonezul) cronic Mattie Stricovschi, aducînd pe Berozuh istoricul caldeu spune că Nimrod, întîiul Saturnus numitul, a împărățit în Babilon în cîmpia Senaar ani 56. Zidise un turn din temelie mare, care întrecea înălțimea munților, întru semn, că avea să fie acolo împărăția împăraților în veci, dar nu i s-a împlinit nădejdea aceluia. Pentru că între feciorii lui Nimrod, pentru blestemul acela cu care Noe a blestemat-o pe semința lui Ham, îndelung a petrecut acea împărăție a Babilonului, fiindcă la Assiria noua împărăție şi monarhie a început a fi, prin Assur fiul lui Sem, care a zidit cetatea Ninive şi pe Babilon tare l-a supus luişi. Pînă aici Mattie Stricovschi.

Acea urmare a lui Cluver şi spunerea lui Mattie, mai de crezut se pare a fi, pentru că se unesc cu proorocescul aşezămînt care înainte s-a zis de Sfîntul Noe, prin care a hotărît ca Ham slugă, iar nu stăpîn să fie fraților săi, lui Sem şi lui Iafet, iar aceia să-l stăpînească pe el. Şi aşa a fost, cînd Assur fiul lui Sem a luat la răsărit stăpînirea de la semința lui Ham şi a lui Nimrod. Însă în locurile cele de îndoială nu cutezăm a întări nimic.

Cluver încă şi aceasta de Assur socoteşte, ca şi cum el s-ar fi numit de popoarele răsăritului, Bel sau Beel (cel numit de cei de pe urmă Baal) care se tîlcuieşte „domn" sau „stăpîn", acelaşi şi Iupiter sau Iovis, care şi în Dumnezeu după moartea sa de păgîni s-a socotit, iar după el a luat împărăția Nin fiul lui,

a căruia femeie era Semiramis. Iar alții nu socotesc, ca Assur acelaşi să fie, carele şi Bel, ci doi socotesc zicînd să fie Bel fiul lui Assur.

Faptele anilor de la mia a doua şi suta a zecea
(De la anul 2900 la anul 3000 de la Zidirea lumii)

Peleg fiul lui Ever a născut pe Ragav în anul vieții sale 130. Apoi a născut şi alți fii şi fete (Istoria Bisericească).

În anii aceia înmulțindu-se popoarele şi multe cetăți în partea de sub cer, prin feluri de țări zidindu-se şi împărății întărindu-se, se aşezau legi politice împreună şi fărădelegi (Istoria Politică). Fiindcă acei oameni răi uitaseră pe Nevăzutul Dumnezeu Care la ceruri petrece, pe Ziditorul şi a toate Țiitorul, pe care părinții lor îl ştiau. Şi începură a-şi scorni loruşi dumnezei pe pămînt şi a-i face pe ei şi a se ruga lucrului mîinilor lor, şi au schimbat slava nestricăciosului Dumnezeu (precum zice Apostolul la Romani 1, 23) în asemănarea chipului omenesc celui stricăcios şi a păsărilor şi a celor cu patru picioare şi a jivinelor. Şi schimbară adevărul lui Dumnezeu în minciună şi au cinstit şi au slujit făpturii mai mult decît Făcătorului, drept aceea şi i-a dat pe ei Dumnezeu în patimi necinstite şi în spurcată fărădelege viață. Şi legile ce le puneau politicii lor, măcar unele şi bune a fi se păreau, dar pe acelea le stricau cu fărădelegile.

S-a început închinarea de idoli, nu de la Saruh strămoşul lui Avraam, precum socotesc unii că de la dînsul este aceea, pentru că el n-a scornit idoli, ci pe cei mai înainte aflați i-a primit el şi lucrător lor fu. Iar începătura închinării de idoli s-a făcut de la Nin fiul lui Bel, precum îndată se va arăta.

Murind Bel împăratul, care a stăpînit Assiria împreună şi Babilonia (care şi Caldeea se numea) a luat după dînsul Nin fiul lui împărăția. Acela jelind şi întristîndu-se după tatăl său, i-a făcut chipul aceluia cioplit, sau idol, care era la toate asemenea tatălui său, la față şi la mărimea trupului şi l-a pus în mijlocul cetății pe un stîlp întru pomenirea tatălui său, care vrînd ca şi după moarte să fie cinstit de popor, a dat o lege ca aceasta: Că de ar alerga cineva din cei vinovați şi vrednici de pedeapsă la stîlpul şi idolul acela, şi de s-ar închina aceluia, acela de vină iertat şi de pedeapsă slobod să fie (ÎNCHINAREA LA IDOLI). Deci oamenii cei ce aveau trebuință de milă împărătească, au început a alerga şi a se închina acelui idol, tatălui lui, văzînd că place aceea împăratului. Apoi popoarele celorlalte țări, urmînd Asirienilor şi Caldeilor, cu aceeaşi asemănare au început a cinsti pe stăpînitorii lor cei mai

dinainte şi pe bărbaţii cei slăviţi, stîlpi şi idoli în cinstea şi pomenirea lor punîndu-le. Iar dracii văzînd cinstirea ceea ce de la oameni se făcea neînsufleţiţilor idoli, au început a se sălăşlui în idolii aceia şi a scoate dintru dînşii glas omenesc şi a grăi spre înşelarea şi pierzarea neamului omenesc, şi dădeau răspunsuri celor ce veneau la dînşii, şi-i întreba pe ei ori de ce, ca şi cum mai înainte le-ar spune de cele ce vor să fie. Iar nebunii oameni, socotind că sînt vii acei idoli, au început a-i cinsti pe ei ca pe Dumnezei şi a crede în ei şi a le aduce lor jertfe cu închinăciune. Şi aşa s-a început şi s-a întărit multa dumnezeire şi închinarea de idoli între oameni.

(Iar Amsterlodam Hronograful socoteşte că este pus idolul Bel nu de la Nin, ci de la Semiramida. Pentru că povesteşte că Semiramida fiică era lui Bel, iar Nin ginere, ci mai mulţi zic că Nin era fiul lui Bel şi el a pus idolul în chipul tatălui său).

Iar în părţile Egiptului aceasta fiind începătura închinării de idoli s-a adaos şi că un puternic slăvit anume Sirofanis, plîngînd şi tînguindu-se după un fiu al său mort, şi vrînd să aibă răcorire în mîhnirea sa a făcut un idol întru asemănarea fiului şi pe mormîntul mortului l-a pus şi privind la el îşi mîngîia întristarea sa. Iar oamenii cei ce erau sub puterea lui, făcînd plăcerea stăpînului lor, au început a cinsti idolul acela cu jertfe şi cu închinăciune.

Aceasta şi Sfîntul Ioan Gură de Aur în Trimiterea către Efeseni a pomenit-o zicînd: „Un oarecare om bogat, cu amară tînguire plîngîndu-şi fiul şi nici o mîngîiere de tînguire neavînd aşa îşi mîngîia mîhnirea: A făcut chipul răposatului neînsufleţit şi de-a pururea privind la el i se părea că vede pe mortul viu în chipul acela. Deci nişte oameni linguşitori, cărora pîntecele le este Dumnezeu, slujind chipului aceluia, întru cinstea acelui bogat, au scornit obicei spre slujirea idolilor". Pînă aici Gură de Aur.

Încă se scrie în Istorii şi aceasta: Că Sirofanis acel puternic din Egipt, văzînd de la oamenii cei supuşi lui, cinstea ce se făcea idolului fiului său, i-a zidit lui o capişte deasupra mormîntului aceleia şi jertfitori a pus ca de-a pururea să slujească în capiştea aceea. Drept aceea şi rînd le-a aşezat lor, ca adică schimbîndu-se să slujească. Iar legea jertfitorilor acelora, dată le era de acest fel, ca cei ce săvîrşeau rîndul slujbei lor să părăsească toate grijile vieţii, nici de femeile lor atingîndu-se, ci în toată înfrînarea să petreacă. Acea lege mai pe urmă şi întru toate pretutindenea a ieşit la cei ce erau popi idoleşti: că se înfrînau de cărnuri şi de vin (afară de cele jertfite, pe care datori erau a le mînca) şi nu numai pe femei, ci nici pe copiii lor nu voiau să-i vadă în vremea rîndului slujbei

lor, nici cu rudeniile lor nu vorbeau. Ci se îndeletniceau de-a pururea (precum Herimon stoicul povesteşte) întru învăţăturile numărării de stele şi vrăjitoriei şi la înţelegerea firilor făpturii celei văzute, însă aceasta s-a pomenit aici pentru aceia, ca cei ce sînt între noi rînduială duhovnicească să socotească: Dacă popii slujitori dracilor păzeau o viaţă înfrînată ca aceea, de îmbuibări şi de beţii înfrînîndu-se, cu obişnuita însoţire neamestecîndu-se pînă la săvîrşirea rîndului lor, pe toate cele dinafară griji părăsindu-le, şi nu în deşertăciuni ci întru învăţăturile lor cele elineşti cheltuindu-şi vremea, - apoi ce fel se cuvine să fie preoţii creştineşti, care Adevăratului Dumnezeu slujesc şi cea fără de sînge Jertfă, pe singur Fiul lui Dumnezeu pentru toată lumea îl aduc? Oare nu-i vor ruşina popii idoleşti pe unii din preoţii creştini ce fac beţii şi petrec în spurcăciuni şi la deşertăciuni fără de măsură se dau, nici nu se îndeletnicesc la învăţătura Sfintelor Cărţi cea de suflet folositoare, nici pe alţii nu-i învaţă, ci cu dobitocească fără de socoteală minte şi cu dobitocească viaţă slujesc, slujbele lor îşi fac? Oare nu se vor osîndi aceştia în cel mai adînc iad şi în cele mai cumplite munci, mai mult decît aceia? Pentru că aceia necunoscînd calea cea adevărată, atîta înfrînare păzeau, iar aceştia cărora calea mîntuirii li s-a descoperit şi cărora li s-a încredinţat ca să povăţuiască la mîntuire pe ceilalţi, fără de înfrînare în patimi şi în beţii petrec. Aceia drăceştii slujbe cu atîta cucernicie luau aminte, iar aceştia la slujba lui Hristos fără de frică înainte stau. O, amar de răzvrătirea şi neîndreptarea preoţească! Cum se vor arăta feţei lui Hristos, Căruia nici cu atîta osîrdie nu i-au slujit, precum popii idoleşti au slujit zadarnicilor lor dumnezei.

Faptele anilor de la mia a treia şi suta întîi

(De la anul 3000, la anul 3100 de la Zidirea lumii)

Ragav fiul lui Peleg, nepotul lui Ever, a născut pe Serug, strămoşul lui Avraam, în anul vieţii sale 132. Apoi a născut şi alţi fii şi fete.

Povesteşte Gheorghe Chedrinul, că în zilele lui Ragav, oamenii unul asupra altuia cu mîndria înălţîndu-se şi împărăteşti titluri luîndu-şi loruşi, au început a-şi face arme şi războaie unul spre altul a ridica. Şi îndată seminţia lui Canaan a slăbit şi sub jugul robiei s-a rînduit precum Noe strămoşul a proorocit. Pînă aici Chedrinul.

Deci se înţelege aceasta, cea mai întîi pentru Assur ce s-a numit Bel, pentru care mai înainte am zis, că după sfîrşitul lui Nimrod, nesuferind seminţia lui Ham, ceea ce împărăţea la

răsărit în Babilon, singur a stăpînit Babilonul, nelăsînd mai mult pe hamisteni să stăpînească, fiu fiind al lui Sem. Apoi din aceeaşi povestire a lui Chedrin se înţelege şi pentru Nin fiul lui Bel, care al monarhiei Asiriei, în partea de sub cer întîi a fost lărgitor, pentru care de alţi istorici se povesteşte, cum că dorind ca să stăpînească multe ţări, care petreceau în pace, îndestulîndu-se cu ale sale hotare, nici nu erau învăţaţi la războaie, pe aceia supunîndu-i luişi, a lărgit şi a întărit-o pe a sa monarhie. Ci încă îndestulîndu-şi dorirea sa cea iubitoare de stăpînire, a început a se lupta şi asupra ţărilor celor depărtate şi îi fu lui războiul cu Zoroastru împăratul Bacterianului, pe care şi biruindu-l l-a ucis şi împărăţia aceluia o a supus luişi.

Împărăţia Bactriei era după Asiria de un hotar cu Sciţii Asiei, numindu-se aşa de la rîul ce se cheamă Bactros şi de la cetatea Bactra care deasupra rîului stă, cetate de scaun era a împărăţiei aceleia. Şi erau 1.000 de cetăţi întru acea împărăţie, în care o nemilostivă neomenie se făcea asupra celor îmbătrîniţi într-acest chip: Cînd îmbătrînea tatăl sau maica şi cum începeau a slăbi, feciorii pe ai lor părinţi îi da la mîncarea cîinilor, pe care cîini într-adins spre aceea îi păzeau cu cinste şi se chemau cîinii aceia îngropători, că îngropau în pîntecele lor pe omeneştile trupuri. Vai de nemulţumirea acelor fii către părinţi pentru naştere şi creştere şi părintească dragoste, să le răsplătească cu acest fel de tiranie! O, vai de orbiciunea şi de rătăcirea limbilor celor înşelate de draci, ce fel de lucru nedumnezeiesc şi socoteau loruşi întru bună credinţă! Ci precum se socoteşte, cu dreaptă Judecata lui Dumnezeu se slobozeau aceia spre oamenii aceia ce se dădeau de către feciorii lor la mîncarea cîinilor, fiindcă aceia nu-şi cruţau pe pruncii lor cei mici, ci demonului la jertfă îi aduceau pe ei. La care lucru mai pe urmă şi israilitenii se învăţaseră de la pagîni precum se scrie în Psalmi: „Au jertfit pe fiii şi pe fetele lor dracilor şi au vărsat sînge nevinovat, sîngele fiilor lor şi al fetelor lor" (Psalm 105, 36-37). Drept aceea şi ei mai pe urmă de feciorii lor cei rămaşi necruţaţi erau, ci la jertfa cîinilor îi aduceau şi luau cea vrednică răsplătire a lucrurilor lor ca şi cum grăindu-le lor dreapta Judecată a lui Dumnezeu: Ceea ce aţi făcut fiilor voştri, aceea şi singuri o primiţi de la feciorii voştri. Voi aţi jertfit pe fiii voştri la draci, iar fiii să vă jertfească pe voi la cîini.

Iar pentru Zoroastru acela se povesteşte, că atunci cînd s-a născut a rîs şi era aceea de mirare oamenilor, fiindcă obicei este tuturor pruncilor celor ce se nasc în lumea aceasta să plîngă, iar el n-a plîns, ci s-a veselit, şi rîdea bucurîndu-se. Iar în vîrstă venind, era foarte isteţ la minte, căruia îi zic că este al

înțelepciunii numărului de stele şi al vrăjitoriei, cel întîi sub potop aflător şi doftor iscusit, care şi cărți multe de învățătura sa a scris, pe care toate, Nin, ucigîndu-l pe el le-a ars.

Iar prin acel Zoroastru s-a închipuit arătat schimbarea vieții noastre şi nestatornicia sorții omeneşti, pentru că rîzînd s-a născut, iar plîngînd a murit. Cu veselie în lume a intrat, cu tînguire a ieşit din lume. Lacrimi n-a vărsat la naşterea sa, sînge a vărsat la sfîrşitul său. Şi cel ce în toate zilele vieții sale cu bunăstare în slavă împărătească îşi petrecea, la urmă de toate lipsindu-se şi în mîinile potrivnicului căzînd, moarte nemilostivă a dobîndit. Deci ce folos i-a fost lui din bucuroasa naştere, cînd şi-a sfîrşit viața sa cu amară moarte, ucis de vrăjmaşul său? De acest fel este în lumea aceasta viața noastră, de acest fel sînt norocirile şi veseliile noastre, cu bucurie începem, cu mîhnire sfîrşim, puțin ne bucurăm de ceva şi îndată în plîns ne schimbăm. Că vine de la vreo mîhnire neaşteptată şi scoate bucuria din inimile noastre, iar mai ales aceea se face în vremea sfîrşitului morții, cînd toate cele de bucurie se sfîrşesc, iar cele de scîrbă şi de mîhnire se încep, omului celui ce în bune zile şi în dulcețile păcatelor şi-a cheltuit viața sa.

La fel este viața noastră cu apele pîraielor, care dulci sînt la gust, dar curg neîncetat la amărăciunea mării şi cînd intră în mare, îndată îşi pierd dulceața lor şi se fac amare ca şi apele mării. Aşa zilele noastre dulci a fi ni se par nouă, căci căutăm în viața aceasta feluri de dulcețuri, pe unele în bogățiile cele degrab pieritoare, pe altele în slava deşartă cea lumească, iar pe altele în trupeştile odihne şi în dulcețile păcatelor, şi cu toate acelea, ziua şi noaptea alergăm şi ne apropiem la amară mare, la ceasul morții. Şi cînd intrăm în marea aceea, îndată de amărăciune ne umplem şi le uităm pe toate dulcețile, nu foloseşte nimic trecuta dulceață sosind vremea cea amară, pentru că nu îndulcesc cele trecute pe cele de față. O, cît de multe rîuri curg în mare, iar marea nu-şi îndulceşte firea sa cea amară, iar mai ales şi pe apele rîurilor cele dulci întru a sa amărăciune le preface! O, cît de multe dulcețuri sînt în lumea aceasta, pe acelea toate de le-ai aduna într-una şi la ceasul cel amar al morții de le-ai aduce, însă nici o cîrtă sau un minut pe acea amară vreme nu poți s-o îndulceşti, ci mai multă amărăciune îi adaugă. De vreme ce toate cele dulci de acum, în prea cumplită amărăciune se prefac atunci. Şi pe cît aici cineva s-ar îndulci mai mult de cele vremelnice, pe atîta mai mult acolo se va amărî, după acel ceresc glas ce a zis, pentru cea dezmierdată a Babilonului: „Pe cît s-a mărit pe sine şi a fost în desfătări, tot pe atîta dați-i chin şi plîngere" (Apoc. 18, 7).

Fericit este cel ce în viața cea de acum nu rîde, ci plînge, nu se veselește de cele vremelnice, ci se tînguiește de păcate. Nu dulceți deșarte caută, ci amărăciunea morții, a Judecății și a gheenei în minte o poartă și se îngrijește cum să placă lui Dumnezeu și să se învrednicească veșnicei îndulciri întru bucuria Domnului său.

Iar să se știe, că mai pe urmă și altul numărător de stele cu același nume a fost Zoroastru, în Persia trăitor, pentru care se povestește că înainte a spus pentru sfîrșitul său ce avea să-i fie lui de la fulger. Și a poruncit ca în Persia să se păzească oasele lui cu cinste, făgăduindu-le că împărăția Persiei pînă atunci nerisipită va fi, pînă cînd oasele lui de dînșii se vor cinsti. Deci cea dintîi proorocie a lui, adică pentru sfîrșitul lui, s-a împlinit, că de fulger arzîndu-se a pierit, iar cea pentru împărăția Persiei a mințit, pentru că mai pe urmă multe risipiri i s-au făcut ei.

Faptele anilor de la mia a treia și suta a doua
(De la anul 3100 la anul 3200 de la Zidirea lumii)

Sarug a născut pe Nahor, în anul vieții sale 130 (Istoria Bisericii). Apoi a născut și alți fii și fete.

Iar petrecerea lui Sarug a fost (după spunerea lui Chedrin) în pămîntul Caldeilor, în cetatea ce se cheamă Ur. Acea numire „Ur" se înțelege „foc", de vreme ce locuitorii aceleia închinători de idoli fiind, aveau focul în loc de dumnezeu și nestins îl păzeau pe acela, drept aceea și cetatea lor „foc" s-a numit.

Încă socotesc unii pentru Sarug, cum el întîi a scornit idolii și de la dînsul s-a început închinarea la idoli, dar nu este așa, (Conf. Epifanie, Seida, Dorotei Amonemvasis). Pentru că nu s-a început aceea de la Nin împăratul Asiriei, precum mai înainte s-a zis. Iar Sarug întîi el de acest fel în neamul strămoșilor lui Hristos era, care pe idolii cei scorniți de păgîni i-a primit și se deprinsese a-i face pe ei și a-i vinde; și erau aceia lucrul mîinilor lui, din care se hrănea cu casa sa. Iar făcînd idoli de vînzare și a-i cinsti pe ei se părea, ca și păgînii, și i-a vătămat cu acea necurăție și pe casnicii săi, că la același lucru de mîini l-a învățat pe fiul său Nahor, iar Nahor după aceea l-a învățat pe fiul său Tarah, tatăl lui Avraam.

Precum Caldeii își aveau loruși focul în loc de Dumnezeu, așa egiptenii apa și-o făceau Dumnezeu și o cinsteau pe aceea, în idolul ce se chema Canopos, în al căruia nume și cetatea Canop în pămîntul Egiptului se zidise, la gura Nilului ce intra în mare. Iar cînd Egiptul a fost supus (în zilele Semiramidei) la

Asirieni, care-s şi caldei, ceartă era între popii caldei şi între cei egipteni pentru dumnezeii lor. Pentru că haldeii pe al lor dumnezeu focul, mai sus şi mai tare decît toţi dumnezeii îl ziceau că este, fiindcă focul nu numai pe cei de lemn dumnezei îi arde, ci şi pe cei de piatră cu puterea sa îi sfarmă şi pe cei de aramă şi de argint şi de aur îi topeşte. Deci egiptenii au făcut un vas mare întru asemănarea idolului Canop şi prin tot trupul aceluia au sfredelit găuri mici şi dese şi le-au astupat pe ele cu ceară şi cu smoală şi l-au umplut de apă. Apoi cînd caldeii vrînd să arate spre idolul Canop, puterea dumnezeului focului aceluia ce pe toate le mistuieşte, au aprins foc împrejurul acelui idol, ca să-l ardă pe el. Îndată ceara cu smoala topindu-se, a ieşit apa din idol ca o ploaie împrejur şi a stins focul. Atunci egiptenii au dănţuit, chiuind şi strigînd: „Al nostru dumnezeu mai tare este decît al vostru dumnezeu, că l-a biruit pe al vostru". Şi se înfruntară caldeii.

În vremile cele mai de demult, la oamenii cei nebuni erau idolii cei nesimţitori în loc de dumnezei, iar la noi păcătoşii acum păcătoasele noastre patimi, ca nişte dumnezei sînt (învăţătură năravnică). Acei de demult oameni întru neştiinţă păcătuiau cu închinarea idolilor, pentru că Lumina dreptăţii nu le răsărise lor, iar noi luminaţi fiind cu Lumina sfintei Credinţe, întru cunoştinţă greşim, obişnuitelor noastre patimi, ca unor dumnezei plăcîndu-le. Aceia şi nevrînd se închinau idolilor, poruncindu-li-se şi silindu-se de împăraţi şi de muncitori, iar noi de nimeni silindu-ne, ci de bunăvoia noastră, ca robii slujim poftelor păcatelor, pentru că tot cel ce face păcatul (zice Hristos în Evanghelie) rob este păcatului (Ioan 8, 34). O, amar de năravul nostru cel rău, prin care cu cei vechi închinători de idoli ne asemănăm şi la fel cu dînşii munci, iar mai ales şi mai cumplite dobîndim! Căci întru ştiinţă şi de voie a greşi şi mai amar este decît întru neştiinţă şi fără de voie. Iar cum că păcătoasele noastre patimi sînt întru noi ca nişte idoli îndumnezeite, arătat se adevereşte din cuvintele Sfîntului Apostol Pavel, care zice: „Mulţi umblă, de care de multe ori v-am spus vouă, iar acum şi plîngînd vă spun, ca nişte duşmani ai Crucii lui Hristos, al cărora sfîrşitul le este pierzarea, al cărora dumnezeu le este pîntecele" (Filip. 3, 18). Şi iarăşi zice: „Unii ca aceia Domnului nostru Iisus Hristos nu slujesc, ci pîntecelui lor" (Rom. 16, 18).

Iar noi să luam aminte, pentru ce pîntecele nostru ne este dumnezeu? Pentru aceea că-i plăcem lui ca lui Dumnezeu, iar încă mai mult decît lui Dumnezeu. Pentru că nu atîta slujim lui Iisus Hristos cu postirea, cu omorîrea şi cu înfrînarea, pe cît îi slujim pîntecelui nostru cu îmbuibarea, cu beţia, şi cu

desfătările cele iubitoare de dulceți. La fel şi pentru celelalte păcătoase patimi putem înțelege, că dacă ne robim de dînsele, dumnezei ne sînt nouă acelea. Care lucru îl arată fericitul leronim, aducînd acele cuvinte din dumnezeiasca Lege: Să nu-ți fie ție Dumnezeu nou şi zicînd: „Căruia pîntecele îi este Dumnezeu, aceluia îi este dumnezeu nou şi pe cîte patimi şi pe cîte păcate le avem, pe atîția dumnezei noi îi avem. M-am mîniat, mînia îmi este dumnezeu; am căutat spre femeie şi am poftit-o pe ea, pofta aceea îmi este dumnezeu. Că fiecăruia ceea ce pofteşte cineva şi cui îi slujeşte, acela îi este Dumnezeu". Pînă aici leronim.

Deci este întru noi îmbuibarea pîntecelui şi beția, ca idolul Bacus, mînia ca Marte, necurăția ca neruşinoasa Venera, iubirea de aur ca idolul cel de aur al lui Nabucodonosor. Apoi noi cei ce slujim acelora, sîntem ca închinătorii de idoli. Bine o lămureşte pe aceasta a noastră, cu rău năravînchinare de idoli, Sfîntul Gură de Aur la Trimiterea către Romani cap. 3, zicînd: „Să nu-mi zici mie aceasta: că nu te închini idolului celui de aur, ci aceea să-mi arăți că pe acestea nu le faci, pe care aurul le porunceşte. Căci în multe feluri sînt slujirile la idoli (chipurile lor), unul pe mamona îl socoteşte că-i este domn luişi, iar altul pîntecele îşi are în loc de Dumnezeu şi altul altă poftă rea cumplită. Şi măcar deşi nu le junghie lor boi, precum le junghiau grecii, ci mult mai cumplit faci junghiindu-ți pe al tău suflet. Nu-ți pleci genunchii, nici te închini idolilor, ci cu mult mai multă ascultare le faci toate cele ce-ți poruncesc şi pîntecele şi aurul şi ale poftelor tiranii. Fiindcă şi grecii pentru acestea sînt urîți, că pe patimile noastre le făcură dumnezei: Pe poftă - Afrodita (sau Venus), pe iuțime Area (sau Marte), iar pe beție Dionis sau Bacus numind-o. Şi măcar de nu ciopleşti tu idoli precum îi cioplesc aceia, ci cu multă osîrdie sub aceleaşi patimi cazi, pe mădulările lui Hristos făcîndu-le mădulări curvei, şi cu alte fărădelegi pe tine spurcîndu-te". Pînă aici Gură de Aur.

Deci se vede că toată patima cea din noi a păcatului şi tot obişnuitul păcat, este idol al năravului nostru. Iar capişte idolească este inima iubitoare de păcat, închinarea de idoli este iubirea păcatului. Lepădarea de Hristos este învoirea la păcat cea în gînd şi dorirea cea spurcată. Jertfire a idolului este împlinirea cu lucrul a păcatului ce l-ai gîndit şi aşa se face închinător de idoli, cel ce la patimile păcatelor se robeşte. Iar de vreme ce întru noi se află şi se înmulțeşte o obişnuită închinare de idoli ca aceasta, deci se cade ca cei ce se chinuiesc să fie şi mucenici duhovniceşti, fără de sînge. Căci precum în vremile acelea în care necredincioşii oameni cei ce

nu-L ştiau pe Dumnezeu, la idolii cei fără de suflet se închinau, mulţi şi nenumăraţi erau Sfinţii Mucenici, care şi-au vărsat Sîngele lor pentru Hristos şi cu morţi în multe feluri au murit, de asemenea şi acum se află în obişnuinţa păcatelor noastre, închinare de idoli, creştinii cei adevăraţi măcar şi fără de vărsarea de sînge, datori sînt ca pentru dragostea lui Hristos, să fie Mucenici în toate zilele omorîndu-şi patimile lor şi murind păcatului să nu se robească pe sine la dulceţile aceluia. Că precum păcatul este idol obişnuit al obiceiului nostru, aşa şi împotrivirea la păcat mucenicească nevoinţă este, iar muncitor este întîi pătimaşa fire, alta obiceiul cel rău, iar alta ispita ceea ce de la diavolul năvăleşte. Slugile muncitorului sînt gîndurile cele spurcate care la păcat ne trag şi întîmplătoarele feţe care la păcat ne amăgesc. Muncirea cea în multe feluri este lupta cea cu gîndurile cele spurcate şi cu patimile şi cu poftele, şi aşa se face Duhovnicescul Mucenic al lui Hristos, măcar şi sînge nevărsînd, însă de cununa Mucenicească se învredniceşte. Pentru o mucenicie duhovnicească ca aceasta, frumos vorbeşte înainte pomenitul Sfîntul Gură de Aur grăind aşa: „Va zice cineva: Cum s-ar putea ca să urmăm mucenicilor, că nu este vremea prigonirii, cu adevărat şi aceasta o ştiu, că vremea prigonirii nu este, ci de Cununi este vremea. Nu prigonesc oamenii, ci prigonesc dracii; nu ne chinuieşte tiranul, ci ne chinuieşte diavolul cel mai cumplit decît toţi tiranii. Nu priveşti la cărbunii arzători puşi de faţă, ci vezi văpaia cea aprinsă a poftei. Aceia au călcat cărbunii cei aprinşi, iar tu calcă pe al firii foc; aceia cu fiarele s-au luptat, iar tu înfrînează-ţi mînia ca pe o iuţită şi neîmblînzită fiară; aceia împotriva nesuferitelor dureri au stat, tu spurcatele şi viclenele gînduri care ies din inima ta biruieşte-le. Aşa vei urma mucenicilor, pentru că acum nu este războiul nostru împotriva trupului şi a sîngelui, ci împotriva căpeteniilor şi a puterilor şi a stăpînitorilor lumii întunericului acestui veac, împotriva duhurilor răutăţii de sub cer (Efes. 6, 12). Foc este pofta firii, foc nestins şi de-a pururea, cîine este cumplit şi turbat. Măcar de o mie de ori de l-ai alunga pe el, de o mie de ori se repezeşte şi nu încetează. Cumplită este cu dreptul văpaia focului, însă mai puternică este aprinderea poftei şi niciodată împăcare nu avem de războiul acela, niciodată nu dobîndim încetarea războiului aceluia, pînă ce ne aflăm în viaţa aceasta, ci totdeauna este nevoinţa, ca şi mai luminoasă să ne fie cununa". Pînă aici acel Dascăl.

Deci omorîrea patimilor păcatelor întru noi este o mucenicie fără de sînge, încă pentru mucenicia cea de bună voie, caută în Prologuri la luna lui Mai în 8 zile, cuvînt din Pateric celălalt.

nu-L ştiau pe Dumnezeu, la idolii cei fără de suflet se închinau, mulţi şi nenumăraţi erau Sfinţii Mucenici, care şi-au vărsat Sîngele lor pentru Hristos şi cu morţi în multe feluri au murit, de asemenea şi acum se află în obişnuinţa păcatelor noastre, închinare de idoli, creştinii cei adevăraţi măcar şi fără de vărsarea de sînge, datori sînt ca pentru dragostea lui Hristos, să fie Mucenici în toate zilele omorîndu-şi patimile lor şi murind păcatului să nu se robească pe sine la dulceţile aceluia. Că precum păcatul este idol obişnuit al obiceiului nostru, aşa şi împotrivirea la păcat mucenicească nevoinţă este, iar muncitor este întîi pătimaşa fire, alta obiceiul cel rău, iar alta ispita ceea ce de la diavolul năvăleşte. Slugile muncitorului sînt gîndurile cele spurcate care la păcat ne trag şi întîmplătoarele feţe care la păcat ne amăgesc. Muncirea cea în multe feluri este lupta cea cu gîndurile cele spurcate şi cu patimile şi cu poftele, şi aşa se face Duhovnicescul Mucenic al lui Hristos, măcar şi sînge nevărsînd, însă de cununa Mucenicească se învredniceşte. Pentru o mucenicie duhovnicească ca aceasta, frumos vorbeşte înainte pomenitul Sfîntul Gură de Aur grăind aşa: „Va zice cineva: Cum s-ar putea ca să urmăm mucenicilor, că nu este vremea prigonirii, cu adevărat şi aceasta o ştiu, că vremea prigonirii nu este, ci de Cununi este vremea. Nu prigonesc oamenii, ci prigonesc dracii; nu ne chinuieşte tiranul, ci ne chinuieşte diavolul cel mai cumplit decît toţi tiranii. Nu priveşti la cărbunii arzători puşi de faţă, ci vezi văpaia cea aprinsă a poftei. Aceia au călcat cărbunii cei aprinşi, iar tu calcă pe al firii foc; aceia cu fiarele s-au luptat, iar tu înfrînează-ţi mînia ca pe o iuţită şi neîmblînzită fiară; aceia împotriva nesuferitelor dureri au stat, tu spurcatele şi viclenele gînduri care ies din inima ta biruieşte-le. Aşa vei urma mucenicilor, pentru că acum nu este războiul nostru împotriva trupului şi a sîngelui, ci împotriva căpeteniilor şi a puterilor şi a stăpînitorilor lumii întunericului acestui veac, împotriva duhurilor răutăţii de sub cer (Efes. 6, 12). Foc este pofta firii, foc nestins şi de-a pururea, cîine este cumplit şi turbat. Măcar de o mie de ori de l-ai alunga pe el, de o mie de ori se repezeşte şi nu încetează. Cumplită este cu dreptul văpaia focului, însă mai puternică este aprinderea poftei şi niciodată împăcare nu avem de războiul acela, niciodată nu dobîndim încetarea războiului aceluia, pînă ce ne aflăm în viaţa aceasta, ci totdeauna este nevoinţa, ca şi mai luminoasă să ne fie cununa". Pînă aici acel Dascăl.

Deci omorîrea patimilor păcatelor întru noi este o mucenicie fără de sînge, încă pentru mucenicia cea de bună voie, caută în Prologuri la luna lui Mai în 8 zile, cuvînt din Pateric celălalt.

Faptele anilor de la mia a treia şi suta a treia
(De la anul 3200 la anul 3300 de la Zidirea lumii)

Nahor a născut pe Tarah, tatăl lui Avraam în anul vieţii sale 74, apoi a născut şi alţi fii şi fete. (Istoria Bisericească).

În vremile acelea murind Nin fiul lui Bel împăratul Asiriei, a rămas după el femeia lui Semiramis cu un fiu mic, căruia îi era numele cel părintesc Nin, alţii îl numesc Ninias, pe acelaşi şi Zameis (Istoria Politică). Apoi neputînd încă micul copil să ocîrmuiască împărăţia, a luat împărătească putere Semiramis maica lui. Şi a fost întîi acea femeie în partea de sub cer împărat, nu cu femeiască înţelegere ocîrmuia împărăţia, întrucît ea era de mirare la tot poporul. Pentru că multe şi vestite lucruri a arătat în războaie cu bărbătească vitejia sa şi monarhia Siriei mai mult decît bărbatul ei a lăţit-o. Şi de nu şi-ar fi prihănit zilele cele de pe urmă ale vieţii sale, prin trupeasca neînfrînare şi prin sfîrşitul cel de ruşine, de nenumărate laude lumeşti s-ar fi învrednicit. Deci să se zică aici pentru începutul ei şi pentru împărăţie şi pentru sfîrşit celor ce voiesc să ştie:

În Ascalon, cetatea Siriei, o fecioară anume Dercheta (pe care păgînii mai pe urmă în loc de zeiţă o cinsteau) stricîndu-se de un tînăr, a zămislit şi a născut muierească parte. Apoi ruşinîndu-se de curvescul său lucru, l-a aruncat în pustie pe pruncul ce-l născuse şi (precum grecii obişnuiesc şi povestesc) se hrănea de păsări lepădătura aceea pînă ce a crescut. Iar în al 8-lea an s-a aflat copilul de păstorii cei ce-şi păşteau dobitoacele lor în pustia aceea şi o au dat mai marelui păstorilor celui cu numele de Semm, iar acela neavînd fii, a luat-o în loc de fiică luişi şi i-a pus ei acel nume Semiramis, care se zice pasăre, căci de păsări era crescută pentru că în limba sirienilor „pasărea" se cheamă „semiramis". Cînd a ajuns copila în ani de nuntă, era la faţă foarte împodobită mai mult decît celelalte fecioare ce erau acolo, mai frumoasă şi înţeleaptă. Deci i s-a întîmplat voievodului locului Siriei, celui cu numele Menon, oareunde mergînd de a găzduit în casa lui Semm. Acela văzînd pe Semiramida fecioară frumoasă a iubit-o pe ea şi a luat-o luişi de femeie şi a dus-o în Ninive. În vremea aceea s-a început războiul cu Zoroastru împăratul Bactriei, pe care l-a biruit împăratul Nin, cînd bătea cetatea cea de scaun a lui Zoroastru ce se chema Bactra şi zăbovea sub ea nu puţină vreme, fiindcă era tare cetatea aceea, Menon împăratul Siriei în pîlcuri fiind cu împăratul Nin, nesuferind fără iubita sa femeie să fie, cu care nu demult se însurase, a trimis după ea la casa

sa ca să vie ea la dînsul în cetatea lor. Iar femeia cea cu bună pricepere s-a îmbrăcat într-o haină ca aceea, în care să nu se cunoască ea, ori femeie este ori bărbat şi s-a dus la pîlc, unde fiinduşi cu bărbatul zile îndestulate, a socotit locul şi tăria cetăţii şi gîndea cum s-ar putea să se ia cetatea aceea. Pentru că era în Semiramis nu femeiască mintea şi inima, ci mai bărbătească decît a bărbaţilor. Şi a cunoscut că din celelalte părţi, dinspre pîrîu zidul cetăţii nu se putea străjui, fiindcă acel zid era neapropiat, căci malul era înalt şi muntele nesilit şi nu aşteptau cei ce erau în împresurare ca la zidul acela să se apropie potrivnicii şi nu străjuiau zidurile acelea. Iar Semiramis pricepînd-o aceea, a luat cu sine bărbaţi care să se poată sui cu dînsa pe nesuitul acela munte şi mergînd pe marginea rîului, s-a suit nesimţind nimeni din cei ce erau împresuraţi şi pe zid suindu-se a chiuit făcînd celor dinlăuntru frică şi dîndu-le ştire de luarea cetăţii. Iar cetăţenii cei dinlăuntru care erau lîngă zid, mirîndu-se de acel lucru neaşteptat, s-au spăimîntat şi de la zidurile acelea au fugit. Întru acea vreme din celelalte părţi a năvălit puterea Asiriei şi luară cetatea şi supusă fu împăratului Nin. Deci înştiinţîndu-se împăratul cum că prin povăţuirea femeii cetatea s-a luat, a voit a o vedea pe ea. Şi văzînd-o împăratul s-a mirat de priceperea şi bărbăţia Semiramidei şi cu laude a fericit-o pe ea şi cu daruri a îmbogăţit-o. Apoi răpindu-se de frumuseţea ei a zis lui Menon bărbatului ei ca să-i dea lui voie pe a sa femeie s-o aibă de soţie, iar lui pentru dînsa îi da pe fiica sa spre însoţire. Ci Menon nu voia să se lipsească de iubita sa soţie. Deci mîniindu-se împăratul asupra lui Menon, se lăuda că-i va scoate lui ochii. Iar el de mînia împărătească temîndu-se, împreună şi de iubita femeie jelind, din multa mîhnire şi întristare s-a sugrumat.

Şi a fost Semiramis femeie împăratului Nin, celui ce era acum bătrîn de ani şi i-a născut lui un fiu anume Ninias, pe acela îl numesc istoricii al doilea Nin. După aceasta a murit împăratul Nin bătrînul. (Unii povestesc că el a fost ucis de femeia lui, Semiramida, ca şi cum aceea cu ale sale muiereşti amăgiri, rugîndu-şi pe bărbatul, ca la trei zile să i se dea ei puterea împărăţiei, şi luîndu-şi cererea, şi-a dat bărbatul la moarte.)

După sfîrşitul lui Nin, Semiramis, cu micul său fiu împărăţindu-se, n-a voit să se mărite după alt bărbat ca să nu se stăpînească de acela, ci singură să-i stăpînească pe toţi. Şi la început a lărgit cetatea Babilonului şi cu ziduri mari de piatră a întărit-o, care era întru înălţime de 200 de coţi, iar întru lărgime de 50, iar împrejurul cetăţii de 480 de stadii, care ziduri şi între cele şapte minuni de sub cer se cinsteau de

făcătorii de stihuri greci. Iar porțile cetății celei mari de aramă erau 300 şi rîul Eufratului prin mijlocul cetății curgea. Şi a împodobit Semiramis cetatea Babilonului cu ziduri frumoase şi cu saduri şi cu grădini minunate, care în văzduh ca şi cum spînzurînd, pe stîlpi de piatră sus erau făcute. Apoi neîndestulîndu-se cu lățimea monarhiei cea de bărbatul său făcută, a adunat multă putere de oaste şi se lupta asupra țărilor celor depărtate, nu trimițînd pe cineva, ci singură la război ieşind. Pentru că în haine bărbăteşti se îmbrăca şi întrarmată umbla pe cal şi tare cu potrivnicii se bătea, căci bărbăția ei era mai tare decît firea şi vitejia nebiruită. Deci a dat război asupra Etiopiei şi a Egiptului şi le-a supus acele țări la împărăția ei. Încă şi pe țara Indiei care este mai depărtată, mult a supărat-o cu războaie.

Apoi încetînd de războaie a început a-şi petrece în desfătările trupeşti fără de oprire, pe mulți iubitori luîndu-şi la pofta sa. Şi ceea ce era în războaie nebiruită, înfricoşată, pe toți biruindu-i, aceea mai pe urmă singură de ale sale pofte se biruia şi adăuga fărădelege la fărădelege, căci , cu care se desfăta în poftele sale pe aceia îi şi da morții în multe feluri şi fără de veste pierzîndu-i pe ei. Iar pînă la atîta se dăduse la spurcata poftă, cît şi spre fiul său cel ce era acum în vîrstă de bărbat s-a rănit. Şi mai întîi a dat poruncă ca toți oamenii cu cei de aproape rudenie să se ia în însoțire şi părinții cu feciorii lor (cei ce vor voi) să se însoțească cu nunta, apoi a început a sili pe fiul său la amestecarea sa, iar el îngrețoşîndu-se de o fărădelege ca aceea şi de necurăția maicii sale, a ucis-o pe ea şi a pierit Semiramis cu necinste. Aşa ceea ce a început viața ei bine, a sfîrşit rău; ceea ce a împărățit cu slavă, a murit în ruşine; ceea ce era înțeleaptă, s-a făcut nebună şi ceea ce mai întîi la toți era de femeie, aceea la sfîrşit tuturor le-a fost de ocară, pentru curveştile sale lucruri. Pentru că o viață ca aceea pe cine nu-l face necinstit! Aceia mai întîi a scornit la partea bărbătească acea muncire, adică scopirea (castrarea). A împărățit ani 42 şi îngropată fu în mormîntul său, pe care mai înainte de vreme şi-l gătise eişi cu zidire de mirare.

Pentru mormîntul Semiramidei se povesteşte că era scris pe dînsul aşa: De i-ar trebui aur vreunui împărat, să deschidă mormîntul meu şi să-şi ia lui cît va voi! Apoi trecînd mulți ani şi mulți împărați prefăcîndu-se, cînd sosi împăratul Darie, acela scrisoarea cea de pe mormîntul Semiramidei citind-o şi aur poftind a deschis mormîntul şi nimic în el n-a aflat, ci numai o scînduriță cu o scrisoare ca aceasta: De n-ai fi fost om rău şi nesățios de aur, mormînturile oamenilor celor morți nu le-ai fi deschis!

În vremile acelea s-au arătat şi alte femei care cu bărbăţie şi cu vitejie îi întreceau pe bărbaţi, slăvite numindu-se Amazoane, al cărora începutul le-a fost aşa:

Din părţile Sciţilor, doi tineri de neam împărătesc, Plinos şi Scolipid, izgoniţi fiind din ţara lor, au mers în Capadocia cu femeile lor şi cu oamenii lor, pentru că mulţi vîrstnici ai lor tineri cu sineşi au scos şi se aşezară lîngă rîul ce se cheamă Termodon, iar viteji fiind au început cu jefuire şi cu răpiri a trăi năvălind asupra celor dimprejur. Aşa petrecînd ei cîţiva ani, cei dimprejur megieşi asupriţi fiind de dînşii sfătuindu-se cu înşelăciune i-au chemat pe ei la sine, ca şi cum cu dragoste şi pace, şi fără de veste pe toţi i-au ucis. De care lucru înştiinţîndu-se femeile lor, s-au umplut de mare iuţime şi s-au sfătuit să-şi răzbune moartea soţilor lor, cu punerea sufletelor lor, voind ca, cu slava să moară decît fără de cinste să trăiască. Deci întrarmîndu-se bărbăteşte s-au dus asupra ucigaşilor acelora, cu puţini bărbaţi care rămăseseră la dînsele. Şi lovindu-se cu vrăjmaşii lor i-au biruit şi nu o dată ci de multe ori cu ei bătîndu-se îi biruia pe ei, şi se făcuseră mai înfricoşate decît bărbaţii lor la cei de primprejur. Apoi sfătuindu-se şi-au ales viaţă nemăritată, numind măritarea robie de nevoie, căci femeia slujeşte bărbatului ca o roabă. Şi se vorbeau între sineşi: Mai bine ne este nouă, o, surorilor, ca slobode să fim şi cu armele să ne apărăm pe noi, decît în robie şi în nevolnicie sub stăpînirea bărbaţilor să trăim. Un sfat ca acesta între sineşi întărindu-l, au ucis pe acei bărbaţi care puţini rămaseră între ele, ca nici una din ele să nu fie măritată. Apoi iarăşi cu într-armată mînă asupra celor din jur s-au dus, răzbunîndu-se pentru bărbaţii lor şi cetăţile lor luîndu-le şi satele risipindu-le pe toată partea bărbătească o ucidea fără cruţare şi cu multă dobîndă se întorceau la casele lor. Deci au început ţările din jur a cere de la ele pace şi după ce s-a întărit pacea, iarăşi s-au sfătuit acele femei, cum nu s-ar împuţina ele, nici şi-ar pierde neamul lor şi slava pe care cu vitejia lor o cîştigaseră, şi se sfătuiră să se amestece cu bărbaţii cei din jur, împreunîndu-se cu dînşii la vremi, ca de la aceia să primească în pîntecele lor rod. Aşa făcînd, cînd năşteau parte bărbătească, îndată o pierdeau, iar pe partea femeiască o creşteau. Ci încă în pruncie la copiliţe, ţîţa dreaptă sau cu foc sau cu oarecare unsori o uscau, ca în creştere să nu-i fie împiedicare la însăgetarea din arc, iar cea de-a stînga ţîţă a lăsau, ca să aibă cu ce hrăni pruncul cel născut. Şi pentru aceea s-au numit Amazoni, ca cele ce erau fără de ţîţe, pentru că „Mazon" ţîţă se cheamă, iar „Amazon" fără de ţîţe. Apoi crescînd copiliţele, nu la tors şi la ţesut şi la cusut şi la alte

lucruri cuviincioase părții femeieşti se învățau, ci la săgetare, la lupte, la umblarea pe cai, la întrarmatul război şi la vînarea fiarelor se deprindeau. Iar femeieştile lucruri la ele le lucrau robii şi roabele cei robiți şi cetățile şi satele cele ce împrejur le erau supuse lor, acelea erau la ele birnici şi lucrători, iar ele de-a pururea se deprindeau la deprinderea ostăşească, nedîndu-se pe ele la odihnă şi la deşertăciune. Erau între dînsele două povățuitoare Martesia şi Lampedo, care şi împărătese se numeau. Şi îşi împărțise puterea lor în două cetăți, deci o ceată cu împărătească la război ieşea, iar alta cu cealaltă împărătească străjuia hotarele sale cele de case; şi o făceau aceasta schimbîndu-se. Îşi lărgise puterea lor departe, că şi în Europa şi în Asia multe cetăți îşi supuseră lor. Ele şi Efesul slăvită cetate au întemeiat-o şi au zidit-o şi multe se află scrise în istorii pentru vitejia lor. Apoi s-a întins împărăția lor pînă la Alexandru cel Mare, la care a şi mers împărăteasa lor Minoteia, dorind ca de la dînsul să cîştige rod şi a petrecut la el 14 zile şi a slobozit-o cu cinste cu multe daruri.

Cum şi în care vreme li s-a stricat împărăția acelor Amazoni, de aceea nu este înştiințare desăvîrşit. Însă se pare, că după moartea lui Alexandru, cînd monarhia grecească s-a împărțit în multe părți şi împărății şi s-au sculat războaie între sineşi şi la multe țări s-a făcut risipire, atunci şi amazonile de potrivnicii lor surpîndu-se cu totul întru nimic s-au făcut.

Faptele anilor de la mia a treia şi suta a patra

(De la anul 3300 la anul 3400 de la Zidirea lumii)

Tarah, fiul lui Nahor, nepotul lui Sarug, întru aceeaşi cetate caldee ce se numea Ur petrecînd, în care şi tatăl şi moşul lui era, a născut pe Avraam care mai pe urmă s-a numit de Dumnezeu Avraam, tatăl tuturor credincioşilor celor ce sînt sub cer (Istoria Bisericească; Facere 17; Facere 11). Pentru că evreilor după trup le era tată, precum şi se lăudau aceia, zicînd: „Sămînța lui Avraam sîntem, tată avem pe Avraam" (Ioan 8, 33; Matei 3). Iar nouă celor ce sîntem din neamuri, ne este tată după Duh, fiindcă el întîi după potop s-a făcut chip credinței celei cu rîvnă şi al ascultării spre Dumnezeu, încă erau la Tarah şi alți fii: Nahor şi Aran, ci ale acelora numai singure numele se pomenesc în Sfînta Scriptură, pentru că nici un lucru bun şi de pomenire vrednic n-au făcut, răi şi necredincioşi fiind.

Apoi venind Avraam în vîrstă, l-a însoțit tatăl lui cu femeie, alegîndu-i o mireasă frumoasă din neamul său, căreia îi era numele Sara, care nu era mai înapoi decît bărbatul ei cu

credința și în bunătăți, pentru că pe a ei credință și Sfîntul Apostol Pavel o laudă (Evrei 11, 1).

Iar Sfântul Petru viața ei cea curată, blîndă și tăcută și ascultare spre bărbat într-un chip o pune înaintea Sfintelor Femei (I Petru 3, 6). Și era acea sfîntă doime însoțită cu trupul și cu duhul, Avraam și Sara, în mijlocul neamului celui necredincios, ca crinul între spini, ca scînteia în cenușă, ca aurul între noroi! Căci cînd toate popoarele la slujirea idolilor abătîndu-se, nedumnezeiește petreceau, negrăite răutăți și necurate fărădelegi făcînd, ei știau pe Unul împăratul Dumnezeu Adevărat și credeau în El și-l slujeau Aceluia cu credință, plăcîndu-l Lui prin lucruri bune, și propovăduia Sfînt Numele Lui la ceilalți, la care putea povățuindu-i spre Dumnezeiasca cunoștință. Pentru care lucru îi și muta pe ei Dumnezeu din loc în loc, din Caldeea în Haran, din Haran în hotarele lui Canaan, de acolo în Egipt, din Egipt iarăși în pămîntul lui Hanaan, ca așa Dumnezeiescul Lui Nume prin ei știut să se facă în neamurile cele necredincioase și să se proslăvească Mărirea Aceluia. Și erau, în vremile acelea, Avraam și Sara vase alese lui Dumnezeu, care purtau Numele Lui înaintea împăraților și a neamurilor.

Iar vremilor celor mai de pe urmă, a lăsat chipul sfintei vieții lor, ca o temelie a credinței, Oglindă a dreptei viețuiri, îndreptare la dumnezeiasca plăcere. Drept aceea și singur Dumnezeu în proorocia Isaiei, îndemnînd și deșteptînd spre îndreptare și spre viața dreaptă pe răzvrătitele popoare evreiești, o pune înaintea lor pe această doime: Căutați la Avraam tatăl vostru și la Sara ceea ce v-a născut (Isaia 51, 2) ca și cum zicîndu-le: Să fiți de o credință cu aceea și de o viață cu aceea, precum Avraam și Sara au fost.

Tîlcuitorii dumnezeieștii Scripturi și din istorici unii spun că între fiii lui Tarah, Avraam să fie mai tînăr de ani, iar nu mai bătrîn, măcar deși la început în Sfînta Scriptură este pus: ca și cum întîiul fiu a fost din altă femeie Haran, al doilea Nahor, iar al treilea fiu din altă femeie este Avraam, iar de Sara spun că este fiica lui Haran, căci că Haran a născut trei fii, un fiu pe Lot și două fete, numele celei mai mari era Milca și al celeilalte Isca. Și se zice în Dumnezeiasca Scriptură de Haran: „Acesta era tatăl Milcăi și tatăl Iscăi" (Fac. 11, 29), de aceea Isca, tîlcuitorii zic că este Sara, așa de singur Avraam schimbîndu-i-se numele. Deci pe Milca a luat-o Nahor, iar pe Isca a luat-o Avraam, amîndoi frați ai lui Haran. Oare pentru ce a schimbat Avraam numele femeii sale Isca în Sarra? Să luăm aminte: își cinstea aceea pe bărbatul său (cum mărturisește Sf. Apostol Petru) domn pe acela numindu-l (I Petru 3, 6). Deci și Avraam

îşi cinstea pe soţia sa, doamnă pe dînsa numind-o, şi pentru aceea a numit-o Sara, care se tîlcuieşte doamnă, că aşa se zice în limba evreiască numele acela.

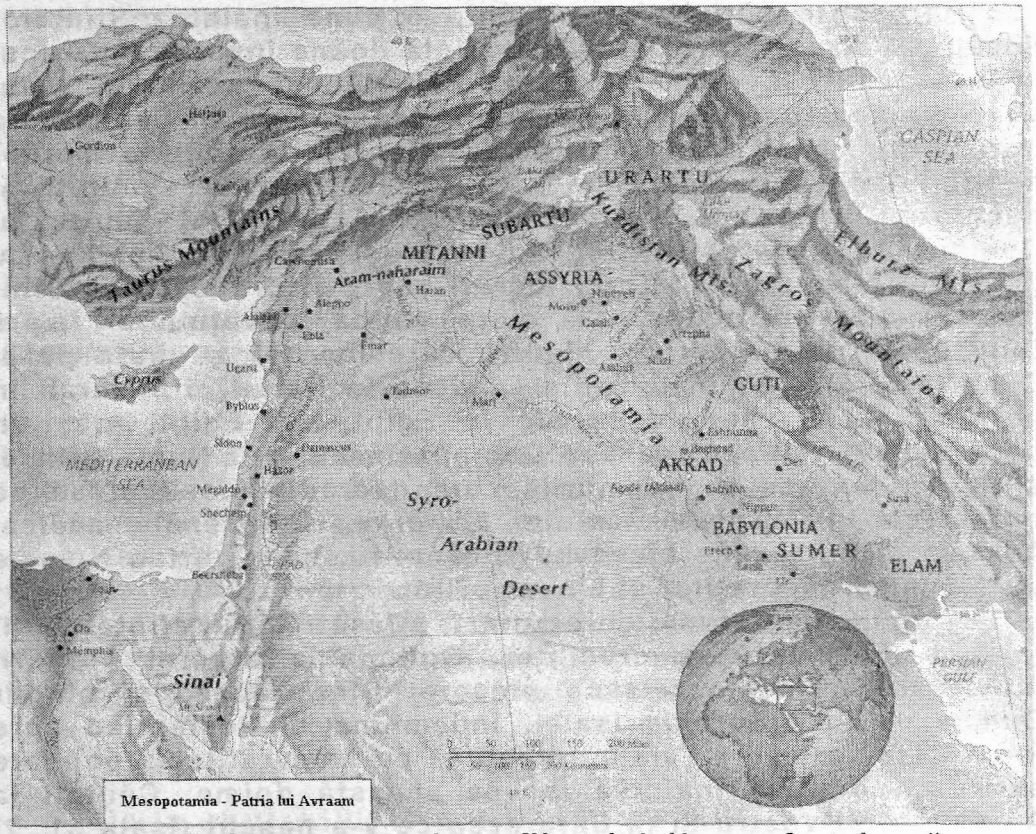

Mesopotamia - Patria lui Avraam

Apoi dacă Avraam, pe Isca fiica lui Haran fratele său, cea numită Sara, a avut-o luişi femeie, apoi cu adevărat Avraam era mai tînăr decît Haran, fiindcă Avraam numai cu 10 ani era mai bătrîn decît Sara, precum aceasta se vede în cartea Facerii la cap. 17. Unde Avraam către Dumnezeu grăieşte: „De se va naşte fiu bărbatului de 100 de ani şi de va naşte Sara de 90 de ani fiind". Iar de ar fi fost Avraam mai mare de ani decît fraţii săi, apoi i se cădea lui ca, nu numai 10 ani să fie mai mare decît Sara, ci cu mult mai mulţi. Şi cum în însurare şi în naştere de fii, cel mai mic frate, ar fi întrecut pe cel întîi şi pe celălalt frate? Nici firea atunci neslobozind ca cel mai tînăr frate să se însoare mai înainte de cei bătrîni. Pentru că Haran născînd şi crescînd pe fiica sa Sarra; pînă la anii nunţii Avraam nu se însurase, pînă ce a luat pe Sara, decît arătat este, cum că Haran era mai bătrîn decît amîndoi. Iar fiindcă Sfîntul Moisi în Istoria sa, între fiii lui Tarah pe Avraam măcar deşi este şi mai tînăr însă l-a pus mai întîi. Aceasta a făcut-o pentru aceea că a

cunoscut ca să spuie de credința aceluia unuia şi de viața cea plăcută lui Dumnezeu şi cum că din neamul aceluia avea să iasă cel făgăduit de la Dumnezeu: Mesia. Iar noi, nu în anii cei mai bătrînî ai cuiva căutăm folosul, ci întru îmbunătățita viață a celor ce au plăcut lui Dumnezeu.

Iar cum s-a început credința spre Dumnezeu a lui Avraam scrie Gheorghe Chedrinul că avînd în naşterea sa ani 24 (Chedrin fila 20) a cunoscut pe Adevăratul Dumnezeu Cel ce la ceruri petrece şi pretutindenea este şi pe toate Le ține şi Le cîrmuieşte şi Aceluia l s-a închinat. Şi a cunoscut pe Ziditorul din cele văzute zidiri, pentru că se învățase de la părinții săi socoteala cereştilor mişcări, cunoştința alergării stelelor şi ştiința firilor celor ce sînt pe pămînt şi în mare şi toată caldeiasca înțelepciune, în care iscusit era Tarah tatăl său şi moşul său Nahor şi strămoşul Serug, care înțelepți fiind s-au nebunit, necunoscînd pe Făcătorul tuturor Dumnezeu, ci slujind lucrului de mîini omeneşti idolilor. Iar fericitul Avraam încă din tinerețile sale, pe toate cele de sus şi de jos socotindu-le, căuta cu bine înțelegătoare mintea sa, de unde se făcură acelea? Iar într-o noapte, ochii şi mintea ridicîndu-şi el spre cerul cel împodobit cu stele şi de unde acelea s-au făcut, de aceasta gîndind, a răsărit în inima lui lumina bunei înțelegeri. Iar încă (după spunerea lui Chedrin) şi îngerul Domnului i-a fost lui învățător (Chedrin fila 26). Vrednic este un ucenic ca acesta de dascălul cel de acest fel! Iar precum singur s-a învățat cunoştința Unuia Adevăratului Dumnezeu şi credința în El, aşa şi pe tatăl său şi pe frați se sîrguia ca la aceeaşi Dumnezeiască cunoştință şi credință să-i aducă, ci nimic nu sporea, nici putea să aibă pe cineva dintre aceia la un gînd şi la un suflet cu sine în credință, afară de iubită soția sa Sara, care îndată cu dînsul a crezut şi se ruga împreună la Adevăratul Dumnezeu.

Deci în anul 60 al vieții sale, Avraam văzînd că nu poate să-i întoarcă pe ei de la închinarea idolilor, s-a aprins cu rîvnă după Dumnezeu şi sculîndu-se noaptea, a ars în taină capiştea idolească. Aprinzîndu-se aceea au simțit frații şi au alergat degrab ca să scoată idolii din foc, şi cînd Haran mai cu osîndire sîrguindu-se pentru idoli a intrat în foc în mijlocul lui, s-a ars foarte şi dintru aceea a şi murit.

Pentru acest Haran se povesteşte, că el întîi a murit înaintea părinților lui, iar pînă la el niciodată nu murea fiul înaintea tatălui. Vezi de aceasta în Sbornicul cel mare tipărit la Moscova în cuvîntul cel sub numele Sfîntului Gură de Aur, "Pentru curte şi balaur", la foaia 455 la întoarcerea foii.

Iar evreii pentru Avraam şi această povestire o adaug

(Cornelie la acest loc al Facerii) cum că haldeii cei din cetatea aceea mîniindu-se asupra lui Avraam, pentru pierzarea idolilor lor, l-au aruncat şi pe el însuşi în foc, ci cu Dumnezeiasca Putere s-a păzit de foc întreg şi nevătămat a ieşit. Care lucru văzîndu-l Tarah tatăl lui Avraam, s-a mirat de minunea aceea şi a început a cunoaşte pe Adevăratul Dumnezeu, iar despre idoli a se întoarce, şi de atunci cu fiul lui Avraam slujea Unuia Dumnezeu.

După aceasta i se făcu lui Avraam Dumnezeiască Arătare, poruncindu-i să iasă el de acolo, precum aceasta Sfîntul întîiul Mucenic Ştefan către adunarea jidovească a grăit-o (Fapte 6): „Bărbaţi fraţi şi părinţi, ascultaţi: Dumnezeul Slavei s-a arătat Părintelui nostru Avraam, fiind el în Mesopotamia, mai înainte pînă a nu se sălăşlui el în Haran şi i-a zis lui: Să ieşi din pămîntul tău şi din neamul tău şi din casa tătînelui tău şi să mergi la pămîntul pe care ţi-l voi da Eu". Această Dumnezeiască Poruncă Avraam a primit-o, a îndemnat şi pe tatăl său Tarah, ca să iasă din cetatea aceea închinătoare de idoli, căci erau ei supăraţi nu puţin de necuraţii aceia cetăţeni care au urît casa lui Tarah pentru bunăcinstirea lui Dumnezeu. Deci a ieşit Tarah din pămîntul caldeiesc, din cetatea ce se chema Ur cu fiul lui Avraam şi cu nepotul Lot, fiul lui Haran şi cu nepoata împreună şi nora sa Sara, femeia lui Avraam vrînd să meargă la pămîntul lui Canaan (iar Nahor rămăsese în Caldeia cu închinătorii de idoli). Şi dacă au mers în Haran s-a sălăşluit Tarah acolo. De care lucru Afaior voievodul Amoniei zice către Olofern căpetenia oştii Asiriei, aşa: (Iudita 5, 6-7): „Oamenii aceia din seminţia caldeiască sînt, aceia mai înainte în Mesopotamia au locuit şi fiindcă n-au vrut să urmeze dumnezeilor părinţilor lor celor ce locuiau în pămîntul caldeiesc, ci părăsindu-şi rînduielile părinţilor lor, care erau la mulţime de dumnezei, pe Unul Dumnezeul ceresc L-au cinstit. Deci le-a poruncit lor Dumnezeu ca să iasă de acolo şi să locuiască în Haran". Apoi s-a sălăşluit Tarah în Haran neajungînd la pămîntul lui Canaan, fiindcă era bătrîn şi slăbise cu trupul, unde a şi murit, avînd ani de la naşterea sa 205. Apoi a mers şi Nahor în Haran, murind tatăl lui şi la îngroparea aceluia a slujit împreună cu Avraam (Fac. 31). Şi a început a trăi Nahor acolo cu toată casa lui, însă nu s-a părăsit de închinarea la idoli el şi seminţia lui, pentru că şi Laban nepotul lui, închinător de idoli era, precum mai pe urmă va arăta cuvîntul.

După moartea lui Tarah în Haran, a mutat Dumnezeu pe Avraam în pămîntul lui Canaan (care mai pe urmă s-a numit Iudeea şi Palestina) făgăduindu-i lui înmulţirea seminţiei lui: „Te voi face - îi zise - întru neam mare, şi te voi binecuvînta, şi

voi binecuvînta pe cei ce te vor binecuvînta, iar pe cei ce te vor blestema îi voi blestema, şi se vor binecuvînta întru tine toate neamurile pămîntului" (Fac. 12, 2). Şi-i era lui Avraam cînd a luat de la Dumnezeu acea făgăduinţă, ani 75 de la naşterea lui (Conf. Navelir). De la acea vreme pînă la luarea legii lui Moisi care în Muntele Sinai s-a dat de la Dumnezeu, au trecut 430 de ani. Pe care ani Sfîntul Apostol Pavel în Trimiterea către Galateni îi pomeneşte (Galat. 3, 17).

Viaţa Sfîntului Avraam, la fel vieţile sfinţilor strămoşi celor după dînsul, pe larg se scriu în Sfînta Scriptură în cartea Facerii şi cele după aceea şi acolo cel ce voieşte să le citească. Iar noi a povesti aici în scurt am socotit, nu multe spre folositoarea învăţătură pomenindu-le, cu socotinţa oarecărora Dumnezeieşti cuvinte ale Scripturii ,precum este aceasta:

„Se vor binecuvînta întru tine toate neamurile" apoi mai lămurit se arată aceasta în cap. 22: „Se vor binecuvînta întru seminţia ta toate neamurile pămîntului" (Fac. 22, 18).

Deci întru care seminţie? Oare întru tot neamul cel ce avea să iasă din Avraam? Nicidecum. Ci întru Unul Hristos Domnul şi Mîntuitorul nostru, fiul lui Avraam. Pe care frumos a tîlcuit-o Pavel Apostolul zicînd: „Lui Avraam s-au grăit făgăduinţele şi seminţiei lui, însă nu zice şi seminţiilor, ca pentru mulţi, ci ca pentru unul şi seminţiei tale, care este Hristos" (Gal. 3, 16). Pînă aici Apostolul Pavel. De asemenea şi Sfîntul Petru tîlcuieşte în Faptele Apostolilor, la cap. 3.

„Voi binecuvînta pe cei ce te binecuvintează, iar pe cei ce te blestemă îi voi blestema" ca şi cum îi grăieşte Domnul: Cel ce te iubeşte pe tine, Avraame, Eu îl voi iubi pe acela, iar pe cel ce te va urî, pe acela îl voi urî şi Eu. Al tău prieten Mie îmi va fi prieten, al tău vrăjmaş Mie îmi va fi vrăjmaş; cel ce te fericeşte, pe Mine Mă fericeşte, cel ce te huleşte pe Mine Mă huleşte; cel ce te cinsteşte, pe Mine Mă cinsteşte, cel ce nu te cinsteşte va fi ca cel ce asupra Mea aduce necinste. Cel ce va începe a-ţi face bine ţie, Mie îmi va arăta facerea de bine şi-i voi da lui însutite bunătăţi, iar cel ce te asupreşte, pe Mine Mă asupreşte, şi Mă voi răzbuna pe el. Ceea ce-ţi va face ţie cineva ori bine, ori rău, Mie îmi face şi acest fel de răsplătire va lua de la Mine. Aceasta o arată acele cuvinte dumnezeieşti către Avraam: „Voi binecuvînta pe cei ce te binecuvintează" şi celelalte.

Iar noi să luăm aminte, cît de bine şi de folos este ca să avem nouă de prieteni pe bărbaţii cei plăcuţi lui Dumnezeu şi bine să le facem lor! Şi cît de rău este ca să ne arătăm lor cu vrajba şi să-i urîm şi să-i asuprim şi cu rele cuvinte să-i hulim pe ei!

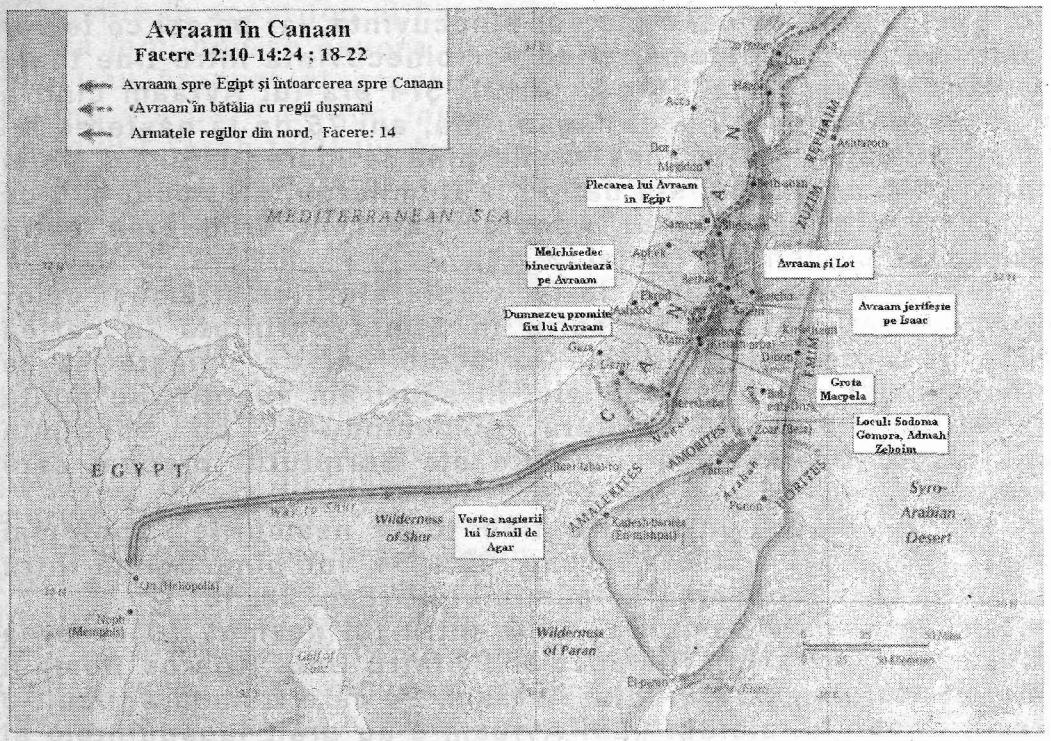

Apoi mergînd Avraam la pământul lui Canaan, cu toată casa sa şi cu averile, luînd şi pe Lot nepotul său, care era fiul lui Haran cu toate averile aceluia, a înconjurat tot pământul acela pe care atunci locuiau cananeii, seminţia lui Ham, care din Canaan fiul lui Ham ieşind, din numele lor şi pământul acela Canaan şi Cananeia s-a numit. Deci era mai întîi pământul acela parte a lui Arfaxad fiul lui Sem, vechiului strămoş al lui Avraam. Ci cananiţii, care-s şi cananei, de asemenea la năravfiind cu strămoşii săi Canaan şi Ham, nepăzind aşezămîntul sfîntului Noe, nici îndestulîndu-se cu partea cea hotărîtă lor de dînsul, adică în Africa partea cea dinspre miazăzi, cu sila au năpădit spre Asia în partea răsăritului, soarta lui Sem şi moştenirea lui Arfaxad, şi izgonind pe neamul lui Arfaxad, ei singuri acolo se aşezară. Pe acel pământ Avraam înconjurîndu-l, i s-a arătat lui Domnul şi i-a zis: „Seminţiei tale voi da pământul acesta" (Fac. 12, 7). După vedenia aceea, Avraam a zidit acolo Altar Domnului Dumnezeu şi jertfe de mulţumită i-a adus.

În vremile acelea (Istoria Politică) în monarhia Asiriei era un împărat Ninie, pe care istoricii îl numesc al doilea Nin, fiul bătrînului Nin şi al Semiramidei. Ci nu era aşa lărgitor şi ocîrmuitor împărăţiei precum fusese tatăl său, nici nu i-a urmat maicii sale în bărbătească ei vitejie, ci numai în curvească

viață îi urma aceleia; şi multe țări, prin negrija lui au căzut de la monarhia lui. Fiindcă el lepădînd ostăşeştile arme şi ocîrmuirea împărăției, boierilor şi voievozilor săi el încredințînd-o, el cu totul se dăduse la desfrînatele necurății trupeşti şi pe toată viața sa o cheltuia în adunarea spurcatelor fapte şi a scopiților pînă la bătrînețe şi la pierzătorul sfîrşitul său. A împărățit ani 38. (Conf. Belarmin, Clucer şi Alstedii, la fila 163). Ci şi toți cei după dînsul împărați ai Asiriei, de viață spurcată erau, al cărora numărul numelor, la Istorici, mai mult de 30 se află pînă la Sardanapal, la care monarhia Asiriei s-a sfîrşit. Toți aceia numai cu numele erau împărați, iar cu singurul lucrul erau robi patimilor lor, a cărora pomenire a pierit cu sunet.

Petrecînd dreptul Avraam în pămîntul lui Canaan ca un nemernic şi străin (Istoria Bisericii) şi fiind foamete în țara aceea, i-a urmat lui nevoie a merge în Egipt, unde era bună rodirea pămîntului. Iar Sf. Ambrozie (Cartea 1, cap. 2) spune, că nu numai pentru foamete, ci şi cu Porunca lui Dumnezeu s-a dus Avraam în Egipt, ca adică şi acolo să se ştie Numele Atotputernicului Dumnezeu şi să-i spăimînteze pe cei necredincioşi. Deci intrînd plăcutul lui Dumnezeu în țara Egiptului şi ştiind răul năravcel curvesc al oamenilor acelora, ce se turbau de poftă femeiască, i-a poruncit iubitei lui soții Sara, frumoasă fiind, ca să nu i se numească lui soție, ci soră (precum şi cu adevărat soră nu depărtată îi era lui după rudenie) pentru că se temea ca să nu-l omoare pe el egiptenii pentru dînsa.

Deci Avraam, ca un om sub neputință fiind, se arăta ca şi cum îndoindu-se de Dumnezeiasca apărare. Ci acea îndoire şi temere, prin rînduială Dumnezeiască s-a slobozit spre el, spre cea mai multă arătare a grijii lui Dumnezeu de robii Săi şi a grabnicei şi puternicei apărări a acelora. Căci cînd cea întreagă la minte Sara s-a luat fără de voie în casa lui Faraon (pe împărații lor aşa îi numeau egiptenii faraoni), îndată mîna lui Dumnezeu s-a atins de faraon, ca ei să nu se atingă de sfînta femeie a sfîntului bărbat, care întru acea vreme, cu lacrimi se ruga lui Dumnezeu (Fac. 12) pentru soția sa, pentru curăția căreia nu se îndoia, că nicidecum nu se va învoi la păcatul preacurviei şi o încredința pe ea la puternica apărare a Domnului Său, nădăjduind spre Dînsul cu neîndoire. Iar mîna Domnului nu numai de singur faraon s-a atins, ci şi de toată casa lui. Pentru că multe feluri de boli de năprasnă au năvălit asupra împăratului şi spre toate slugile şi slujnicele lui şi spre toate dobitoacele lui şi erau munciți neîncetat ziua şi noaptea.

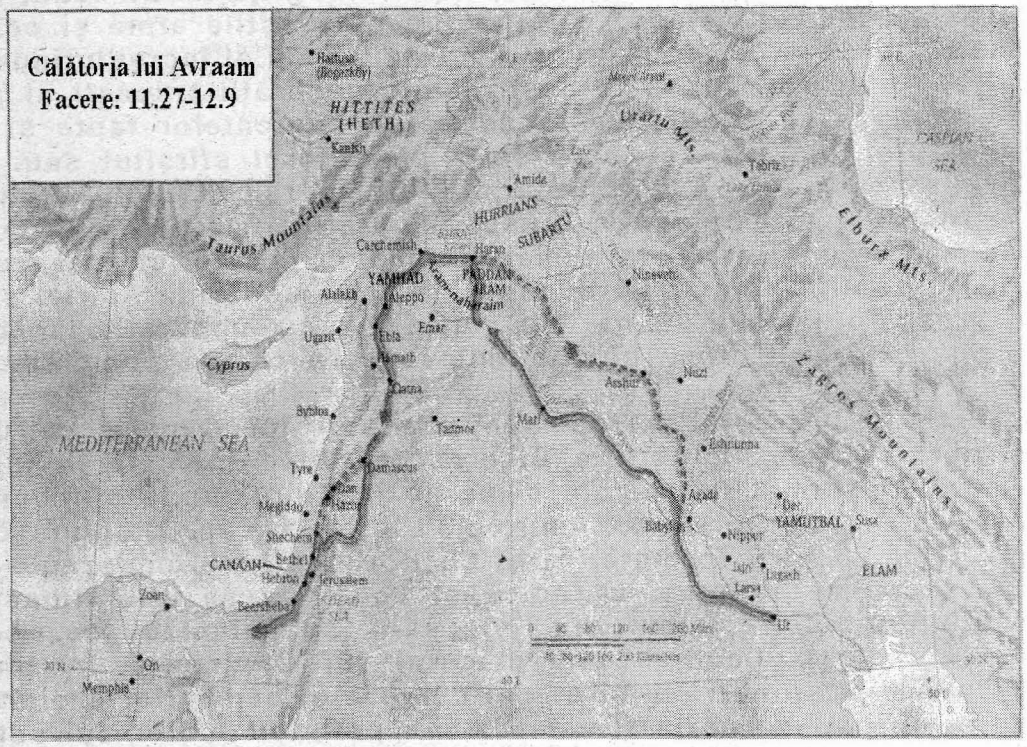

Apoi neputînd să ştie nimeni pentru ce năpădise pe dînşii nişte răutăţi ca acelea, popii egipteni au început a ruga cu jertfe pe spurcaţii lor dumnezei ca să le spună lor pricina primejdiilor ce li s-au întîmplat. Şi cu porunca lui Dumnezeu, dracii din idoli au spus adevărul şi nevrînd, că pentru o sfîntă femeie ce s-a luat la împăratul o pedeapsă ca aceia de la Cerescul Dumnezeu spre împăratul şi spre casa lui a venit. Atunci faraon de frică mare umplîndu-se şi de Dumnezeul Ceresc temîndu-se, i-a întors lui Avraam pe femeia lui curată şi cu daruri a dăruit-o pe ea şi cu multă cinste a cinstit-o. Întru acea vreme cunoscut s-a făcut în Egipt Dumnezeul cel Adevărat şi Atotputernic, de care niciodată mai înainte nu auziseră acolo popoarele şi s-au mirat de Mărirea şi de Puterea Aceluia, căci o groază ca aceia a arătat spre faraon, pentru robii Săi Avraam şi Sara. Încă nu tăcea sfîntul Avraam înaintea lui faraon şi înaintea tuturor egiptenilor, mărturisind şi propovăduind pe Dumnezeul cel Adevărat, pe Unul Făcătorul Cerului şi al pămîntului şi al mării şi pe Ţiitorul a toate. Şi (precum Iosif evreul povesteşte) a rînduit faraon pe Avraam între egipteneştii săi înţelepţi, cu care şi ceartă multă îi era lui pentru Dumnezeu şi nimic n-a sporit egipteana înţelepciune

împotriva gurii celei de Dumnezeu înțelepțite a lui Avraam. Însă şi de Dumnezeu înțelepțita gură a lui Avraam puțin ceva a sporit în inimile cele împietrite, care cu urechile greu auzeau. Iar măcar deşi n-au crezut egiptenii în Dumnezeul cel propovăduit de Avraam, însă spre mai multă osîndirea lor auzind de Dînsul au ştiut, ca să nu aibă răspuns la înfricoşata Judecată a lui Dumnezeu, zicînd: N-am auzit pentru Adevăratul Dumnezeu şi n-am ştiut de El!

Încă şi aritmetica şi astrologia de la Avraam s-a învățat, de care mai înainte n-au ştiut (Conf. Chedrin fila I, Iosif Clucer). Iar de vreme ce lui Avraam de-a pururea îi era în pomenire pământul cel făgăduit seminției lui, deci după trecerea anului celui de foamete, iarăşi la dînsul s-a întors, petrecîndu-l pe el egiptenii cu cinste, precum se scrie: „Şi a poruncit faraon bărbaților săi, ca pe Avraam şi pe femeia lui şi pe toate cîte îi erau ale lui şi pe Lot cu dînsul să-i petreacă." (Fac. 12, 20).

Întorcîndu-se Avraam la pământul lui Canaan, cu Lot, nevoie le-a fost să se despartă ei de sineşi, fiindcă binecuvîntase Dumnezeu pe Avraam cu bogăție pământească, fiind şi de cereştile bunătăți vrednic. "Şi erau multe turmele şi dobitoacele lui. La fel şi ale lui Lot, fiindcă şi lui lîngă cel mare plăcut lui Dumnezeu i s-a vărsat neîmputinată binecuvîntarea lui Dumnezeu şi era sfadă între păstorii lor pentru păşuni. Care lucru văzîndu-l Avraam a zis către Lot nepotul său: „Ca să nu fie sfadă între noi, să ne despărțim, iată tot pământul înaintea ta, în care parte voieşti întoarce-te. De vei merge tu spre stînga, eu mă voi duce spre dreapta; de vei merge tu spre dreapta eu mă voi duce spre stînga".

Dreptul şi plăcutul lui Dumnezeu bărbat, nevrînd să asuprească pe cineva în ceva, i-a dat celui mai tînăr voia alegerii, ca să-şi aleagă lui partea care va voi, ca nu mai pe urmă să cîrtească asupra lui ca asupra asupritorului. Deci şi-a ales lui Lot, locuința spre părțile Iordanului, în hotarele Sodoma, care parte mai înainte de pierderea sodomească era bine roditoare, ca un Rai Dumnezeiesc. Iar Avraam s-a sălăşluit în Hebron, la stejarul Mamvri. Iar mai înainte de sălăşluirea lui acolo, iarăşi i s-a arătat lui Dumnezeu, făgăduindu-i să-i înmulțească neamul lui şi pământul acela să i-l dea moştenire. „Tot pământul pe care-l vezi tu - zice - ți-l voi da ție pe el şi seminției tale şi voi face semința ta ca nisipul pământului". Şi a zidit Avraam Altar lui Dumnezeu în Hebron şi jertfe i-a adus mulțumind Domnului său că şi în Egipt l-a păzit pe el întreg şi înapoi l-a întors sănătos; şi pentru că-i făgăduise lui înmulțirea neamului său şi moştenirea pământului celui bun.

Petrecînd dreptul Lot cu averea sa în hotarele Sodomeşti,

făcu război împăratului Sodomei şi împăratului Gomorei, cu Chedarlaomer împăratul Elamului şi cu ceilalţi ce se uniseră cu aceştj împăraţi. Şi i-a biruit Chedarlaomer pe împăraţii Sodomei şi Gomorei şi i-a alungat pe ei şi ţările lor le-a prădat şi multe dobînzi a luat şi pe oameni i-a dus în robie între care şi pe Lot nepotul lui Avraam l-a robit. Apoi auzind Avraam că s-a robit Lot, i-a adunat pe casnicii săi 318 şi a alergat după vrăjmaşi şi a tăbărît asupra lor noaptea şi i-a lovit şi i-a alungat pe ei şi toate prăzile şi dobânzile le-a scos şi pe Lot nepotul său l-a întors şi pe toate averile lui şi oamenii. Şi întorcîndu-se el de la tăierea aceea i-a ieşit întru întîmpinare împăratul Sodomei, mulţumindu-i pentru întoarcerea prăzii. La fel şi împăratul Salimului - Melchisedec l-a întîmpinat pe el şi i-a scos înainte pîine şi vin pentru că era Preot Dumnezeului celui Preaînalt, şi a binecuvîntat pe Avraam. Iar Avraam i-a dat zeciuială lui Melchisedec din toate dobînzile.

Pentru acei împăraţi care se adunaseră la război, la Facere cap. 24 pe nume pomeniţi să se ştie, că nu erau de acel fel de împăraţi precum sînt monarhii, care multe cetăţi şi ţări stăpînesc, ci fiecare din ei peste vreo cetate era împărat, adică împărăţea sau domnea, iar toţi aceia erau sub singură monarhia Asiriei. Drept aceea şi pe războiul acela ce năpădise asupra sodomitenilor, Iosif Flaviu îl numeşte războiul Asiriei (în Cartea 1, cap. 1).

Mai înainte de pierzarea cea de tot a sodomitenilor, întîi a slobozit Domnul asupra lor năpădirea vrăjmaşilor lor şi robirea, ca măcar puţin să se înfrîneze de lucrurile lor cele rele şi spre pocăinţă să se ridice. Pentru că nu voia Milostivul Dumnezeu moartea şi pierzarea păcătoşilor, măcar deşi se fac ei vrednici de veşnicele pedepse, însă nu îndată îi pedepseşte pe ei, ci mai slobozeşte asupra lor oarecare certări precum sînt năvălirile celor de alt neam şi războaiele, sau altele oarecare primejdii, foamete, boli, ispite şi de asemenea cu acestea, ca să-şi vie întru simţire şi să se înţelepţească, iar cînd şi pedepsiţi fiind nu se pocăiesc, atunci se dau risipirii şi pierzării celei de tot. Aşa le-a făcut sodomitenilor: Mai întîi i-a pedepsit cu războiul lui Chedarlaomer, apoi nepocăindu-se cu foc i-a pierdut, precum se va spune.

Încă şi aceasta se vede, că prin cei păcătoşi pedepseşte Dumnezeu pe cei păcătoşi, pentru că sînt oamenii cei răi şi necuraţi ca un bici în Mîna lui Dumnezeu prin care bate pe cei ce-i greşesc Lui. Aşa i-a pedepsit pe iudei prin caldei, pe caldei prin perşi, pe perşi prin greci, pe greci prin romani, pe romani prin goţi, iar acum pe creştini îi pedepseşte prin turci precum se vede la greci.

„A adunat Avraam 318, pe oamenii săi cei de casă". Nu mulțimea oștilor, ci credința cu lucruri bune şi rugăciunea cu neîndoită nădejde către Dumnezeu le biruieşte pe cetele potrivnicilor. Pentru că Chedarlaomer şi cu dînsul ceilalți trei împărați, care năvăliseră asupra împăraților Sodomei, care cu neasemănare mai mare putere de oaste decît Avraam a avut, însă a fost biruit de ostaşii cei puțini ai lui Avraam, fiindcă aceia erau fără de Dumnezeu şi nu-L aveau de ajutor loruşi pe Dumnezeu, iar acestora le-a ajutat Dumnezeu pe care Avraam prin rugăciunea cea fierbinte spre ajutor l-a chemat. Deci tot pămîntul cel ce iese la război, în zadar nădăjduieşte spre mulțimea oştii sale, dacă pe Dumnezeu L-a mîniat asupră-şi şi de ajutorul Lui s-a înstrăinat. Iar cel ce-L are pe Dumnezeu milostiv spre sineşi şi spre ajutorul Lui nădăjduieşte, nu se va îndoi pentru ostaşii săi cei puțini: „Pentru că nu întru puterea calului, nici în pulpele bărbatului binevoieşte Domnul nostru, ci binevoieşte întru cei ce se tem de El şi în cei ce nădăjduiesc spre mila Lui" (Psalm 148, 11-12).

Sfîntul Avraam cel ce cu 318 oameni din casa sa l-a biruit pe Chedarlaomer înainte închipuire era (după înțelegerea lui Ambrozie) a celor 318 sfinți Părinți, care în Niceea asupra rău cinstitorului Arie s-au adunat şi cu cuvintele şi cu minunile dovedindu-l pe el l-au biruit.

Pentru Melchisedec mulți au scris multe păreri de ale lor. Unii din evrei l-au socotit pe el a fi Sem fiul lui Noe, iar mai ales şi singur Noe, alții Enoh. Origen şi Didim l-au socotit a fi înger, iar unii din eretici l-au numit pe el Duh Sfînt, drept aceea şi melchisedechiană se cheamă. Iar noi să ştim că Melchisedec a fost om asemenea nouă, pătimaş, tată şi maică avînd, din seminția lui Ham cu neamul, unul din împărații împărăției pămîntului Canaanului, care din toți împărații Canaanului, el unul a cunoscut pe Unul Adevăratul Dumnezeu, Făcătorul cerului şi al pămîntului şi-i slujea Aceluia cu jertfe curate şi era împărat cetății Salimului.

Iar pentru ce de Sfîntul Apostol Pavel, Melchisedec se numeşte „fără de tată, fără de mamă, fără de număr de neam a fi" o tîlcuieşte aceasta Sfîntul Gură de Aur, zicînd aşa: „Nu ştim cînd şi pe cine a avut tată, sau pe cine maică, nici cînd a luat începătură, nici cînd s-a sfîrşit" Şi iarăşi: „Asemănat este - zice - Fiului lui Dumnezeu. Şi unde îi este asemănarea? Fiindcă şi acestuia şi aceluia, sfîrşitul şi începutul nu-l ştim. Deci al acestuia (adică a lui Melchisedec) din ceea ce nu s-a scris, iar al Aceluia (adică al lui Hristos) dintru a nu fi aici asemănare". Pînă aici Gură de Aur. Nu pentru aceea se scrie la Apostolul pentru Melchisedec, fără de tată şi fără de mamă, ca şi cum nu

din oameni ar fi născut, fiindcă om trupesc şi asemenea nouă pătimaş a fost, ci pentru aceasta că Sfîntul Moisi Proorocul întîiul scriitor al Sfintei Istorii, nu l-a scris anume pe tată şi pe mamă şi neamul aceluia. Pentru ce nu i l-a scris? Pentru aceasta: Fiindcă lui Moisi îi era înainte punerea ca numai de singur neamul lui Avraam, care din Arfaxad fiul lui Sem se trăgea, să scrie, din care neam s-a născut Hristos. Iar Melchisedec, fiindcă nu era din neamul acela, ci din neamuri, drept aceea nu l-a scris lui pe tată şi pe mamă.

Iar chip şi asemănare a Fiului lui Dumnezeu era Melchisedec întru acestea: Numele lui Melchisedec se tîlcuieşte „împărat al dreptăţii", iar Hristos Domnul nostru a fost singură Dreptatea (Rom. 5, 9) Care ne-a şi îndreptat pe noi, prin Sîngele Său, ca să ne mîntuim printr-însul de mînie. Melchisedec era împărat Salimului, adică al păcii, iar Hristos este singură Pacea, Care ne-a împăcat cu Dumnezeu Tatăl, precum zice Apostolul: „Acela este pacea noastră, care le-a făcut amîndouă una" (Efes, 2, 14). Melchisedec în Salim, Hristos în Ierusalim proslăvit a fost împărat, cînd pe mînzul asinei intra în cetate, strigînd pruncii: Binecuvîntat este Cel ce vine împărat; şi cînd pe Cruce S-a răstignit I S-a scris titlul: Iisus Nazarineanul împăratul. Melchisedec fără de tată şi fără de mamă este în cărţi, nici anume tatăl şi mama lui nu se pomenesc, Hristos cu adevărat fără de maică este din Tatăl mai înainte de veci, fără de tată din Maică sub ani. Melchisedec început de zile şi sfîrşit nu are în Sfînta Scriptură, fiindcă nu este scris cînd s-a născut el şi cînd s-a sfîrşit, iar Hristos cu singur lucru este fără de sfîrşit, acelaşi şi în veci. Melchisedec este întîi în neamul său Preot şi pe urmă, pentru că nu citim ca altul cineva de acel fel să fi fost după dînsul, iar Hristos Domnul nostru Arhiereul cel Mare care a străbătut cerurile, singur El întîi şi pe urmă de acel fel S-a arătat Arhiereu, Care pe Sine S-a adus Jertfă Tatălui Său pe Cruce pentru păcatele a toată lumea. A lui Melchisedec jertfa era pîine şi vin, Hristos Mîntuitorul nostru ne-a lăsat nouă jertfă singur pe Sineşi, Trupul Său cel Prea Curat şi de Viaţă făcătorul Sîngele Său, sub chipul Pîinii şi al Vinului, drept aceea şi înainte s-a zis de Dînsul de către David: „Tu eşti Preot în veac, după rînduială lui Melchisedec (Ps. 109, 5). Nu întru veşnicimea anilor după rînduiala lui Melchisedec, ci în Jertfa cea fără de sînge, care cu pîine şi cu vin se săvîrşeşte, pentru că singur Fiul lui Dumnezeu este Veşnic, iar Melchisedec s-a sfîrşit. Şi precum de dînsul Sfîntul Gură de Aur zice: „El (Melchisedec) a murit şi n-a fost preot în veac". Încă pentru Melchisedec Sfîntul Ignatie Purtătorul de Dumnezeu în Scrisoarea sa către Filadelfi spune: „Că a fost

împărat şi Preot şi feciorelnic în toate zilele sale şi prin aceea adică era chip Fiului lui Dumnezeu, împăratului şi Arhiereului şi Izvorului Fecioriei şi al Curăţiei, şi Mirelui Feciorelnicilor".

Cel ce voieşte ca mai mult să ştie pentru Melchisedec, să caute în Prologuri la luna lui Mai în 22 de zile şi la luna Februarie în 23 de zile.

Melchisedec împăratul Salimului, Salimul cetatea se pomeneşte în Evanghelia de la Ioan în capitolul 3, aşa: „Era Ioan botezînd în Enon aproape de Salim, că erau acolo ape multe". Acel Salim nu se pare a fi Ierusalimul, măcar deşi mulţi aşa au socotit, pe Salim numindu-l Ierusalim, ci altul de acela. Căci Salimul era în partea lui Manase, aproape de Enon şi de Schitopole lîngă rîul Iordanului, iar Ierusalimul în partea lui Veniamin, în Muntele Moriei, care s-a chemat mai pe urmă Sion de la împăratul Amoreilor, în care munte Avraam înălţase pe Isaac fiul său spre jertfă lui Dumnezeu. În care vreme încă nu era acolo cetate, ci locul deşert fără numai puţini lucrători de pămînt locuiau împrejur. Iar cînd Melchisedec a întîmpinat pe Avraam cel ce de la tăiere se întorcea, întru acea vreme încă Isaac nu i se născuse. Deci arătat este, cum că Melchisedec împărat era acelui Salim care este lîngă Iordan, de care aproape mai pe urmă în zilele lui Hristos, boteza Ioan. Aşa şi Ieronim, de la cei vechi rabini evrei povesteşte, spre care încredinţare şi pînă acum locul se arată acolo unde au fost de demult palaturile lui Melchisedec. Iar fiindcă spun că Melchisedec să fie ziditor al Ierusalimului, apoi poate mai pe urmă pentru jertfa aceea pe care Avraam în Muntele Moriei o făcuse, înălţînd pe Isaac spre jertfă. Şi poate să fie de crezut aceasta, că Sfîntul acela bărbat Melchisedec de Proorocescul Dar plin, înainte ştiind de minunile ce aveau să se facă la acel loc în anii cei mai de pe urmă, s-a mutat acolo de la cel de lîngă Iordan Salim şi zidind acea cetate i-a pus nume din greceasca şi evreiasca limbă alcătuit, Ierusalim. Pentru că „Ieros" este în vorba greacă care se înţelege „sfînt", iar „Salim" în cea evreiască care se tîlcuieşte „pace", deci unindu-le pe amîndouă cuvintele acelea la un loc, vei face Ierusalim, adică Sfîntă Pace. Căci s-a sfinţit acel loc cu jertfa lui Avraam şi cu arătarea lui Dumnezeu ceea ce lui Avraam acolo s-a făcut şi a întărit cu dînsul aşezămînt de pace veşnic.

După acea tăiere cu care Avraam a biruit pe potrivnici şi pe Lot nepotul său l-a slobozit din robie întorcîndu-se Avraam la locul său, care-i era lui în Hebron, iar Lot s-a întors în Sodoma şi apoi în singură cetatea Sodomei s-a sălăşluit, temîndu-se a locui dinafară de cetate la hotare, ca nu iarăşi să năvălească potrivnicii asupra părţii aceleia.

Petrecerea lui Lot în Sodoma s-a rînduit cu a lui Dumnezeu purtare de grijă, fiindcă oamenii cei ce locuiau acolo erau fără de Dumnezeu şi prea fărădelege, precum de dînşii zice Scriptura: „Oamenii cei din Sodoma sînt răi şi păcătoşi înaintea lui Dumnezeu foarte" (Fac. 13, 14). Deci le-a trimis lor Dumnezeu spre împreuna petrecere pe Lot bărbatul drept, cel temător de Dumnezeu, care-şi păzea neprihănită viaţa sa, ca viaţa lui cea curată avînd-o loruşi spre chip şi îndemnătoarele aceluia cuvinte ascultîndu-le, să se îndrepteze şi să scape de cumplitele pedepse cele ce din Judecata cea dreaptă a lui Dumnezeu li se găteau lor. Şi se vedea împietrirea spurcaţilor sodomiteni, iar a lui Lot cea mare curăţie, pentru că aceia de vieţuirea cea îmbunătăţită a bărbatului celui drept şi sfaturile cele folositoare ale aceluia nu se îndreptau, iar Lot în mijloc de atîta popor fărădelege, care la arătare fără de ruşine făceau spurcăciuni, nu s-a răzvrătit, nici nu şi-a schimbat viaţa sa cea dreaptă, căîn mijlocul focului umblînd nu s-a ars şi în mijlocul noroiului nu s-a întinat.

Şi era dreptul între păcătoşi ca crinul între spini, de toate părţile împuns fiind de spini, de păcătoasele lor lucruri cele auzite şi văzute. Precum de aceasta Sfîntul Apostol adevereşte grăind: „Cu vederea şi cu auzul, dreptul acela locuind între dînşii, îşi muncea din zi în zi sufletul cel drept, cu lucrurile lor cele fărădelege" (II Petru 2, 8). O, cît de mare este fapta bună, care cu cei îndărătnici petrecînd nu se răzvrăteşte şi între cei curvari zăbovindu-se curată rămîne! Nu este de mirare de acela ce cu cel cuvios este cuvios, cu cel nevinovat nevinovat şi la singurătate curat pe sineşi se păzeşte, nici un fel de sminteli neavînd înaintea ochilor, ci aceasta este de mirare cînd cineva în mijlocul celor răi ar petrece bun, între cei necuraţi, curat, între cei fără de rînduială, cu bună rînduială, cine este aşa (precum era Lot) şi să-l fericim pe el. Iară dimpotrivă o cît de mare osîndire de la Dumnezeu va fi aceluia, care şi între cei buni petrecînd rău s-ar afla şi cu cei drepţi locuind, fărădelege s-ar arăta şi cu temătorii de Dumnezeu sălăşluindu-se, fără de frica lui Dumnezeu, întru necurăţii de păcate şi-ar cheltui zilele lor. Şi înaintea ochilor avînd chipul cel îmbunătăţit şi lui Dumnezeu plăcut neîndreptat ar petrece! Oare nu va dobîndi unul ca acela parte cu sodomitenii, care de la dreptul Lot n-au voit să se folosească şi să se înţelepţească? Şi cu Iuda, care cu Hristos şi între Sfinţii Apostoli fiind, cu chipul vieţii acelora nu s-a îndreptat ci au moştenit pierzarea.

După aceasta iarăşi s-a arătat Dumnezeu lui Avraam, făgăduindu-i lui ca apărător să-i fie pretutindenea în toată viaţa lui: „Nu te teme - i-a zis - Eu te voi apăra şi plata ta va fi

multă" (Fac. 15, 1).

Iar îndoindu-se Avraam pentru înmulțirea seminției cea făgăduită lui, fiindcă era fără de fii şi că Sara era stearpă, i-a poruncit Dumnezeu lui să caute spre cer şi să numere stelele, pentru că noapte era şi precum stelele nenumărate sînt, aşa sămînța lui nenumărată va fi. Încă nu numai pentru înmulțirea ei, ci şi pentru cele ce aveau să se întîmple seminției, l-a înştiințat pe el cu un chip ca acesta. I-a poruncit să gătească o jertfă o junincă de trei ani, o capră de trei ani şi un berbece de trei ani şi un porumb şi o turturea şi să le despice pe ele în jumătate, iar pe turturea şi pe porumb să nu le despice şi să le puie în multe chipuri în preajma sa, o parte în dreptul celeilalte, făcînd cale pînă în seară. Apoi făcînd Avraam aşa, se grămădeau mîncătoarele de cărnuri păsări spre trupurile cele despicate, iar Avraam le alunga nelăsîndu-le pe ele să se aşeze pe trupuri. Şi apunînd soarele, spaimă şi frică a căzut peste el şi se făcu către dînsul cuvîntul Domnului: „tiind, să ştii că sămînța ta are să locuiască în pămînt nu al tău, ci în robie şi în chinuire ani 400, după aceasta vor ieşi cu avere multă, iar a patra seminție se va întoarce aici, iar întru acea vreme păcatele oamenilor celor necurați, care pe pămîntul acesta locuiesc în măsura pedepselor lor vor ajunge, pentru că nu s-au sfîrşit păcatele amoreilor pînă acum". Iar după cuvîntul acesta, văpăi de foc din cer şi luminări pogorîndu-se au trecut prin cele despicate cărnuri de trupuri şi le-a ars pe ele şi au fost jertfă lui Dumnezeu, iar Avraam cu neîndoire a crezut Cuvintele lui Dumnezeu.

Dumnezeu a poruncit lui Avraam a despica trupurile animalelor după obiceiul neamurilor celor vechi, între care cînd se făcea vreo împăcare cu cineva, despica cîteva animale şi una în dreptul alteia punîndu-le umbla printre acelea şi jurămînturile lor îşi săvîrşeau zicînd: Aşa să fim despicați noi precum sînt acele animale, dacă vom călca cuvîntul nostru şi de nu vom păzi aşezămîntul de pace al nostru. Cu acest fel de rînduială omenească şi Domnul Dumnezeu, cu plăcutul Său Avraam vrînd să-Şi întărească Mila Sa ca o pace veşnică, i-a poruncit ca să despice acele animale. Iar întru acele trei animale de 3 ani, în junincă, în capră şi în berbece, cu taină se însemnau trei vremi ale neamului evreiesc în Egipt.

Juninca închipuia vremea cea dintîi, de la intrarea lui Iacob în Egipt pînă la moartea lui Iosif, în care evreii, ca o junincă tînără nu sub jug, în păşune bună intrînd, aşa de bunătățile egiptene se săturau din destul.

Capra a închipuit vremea de la moartea lui Iosif pînă la naşterea lui Moisi, în care egiptenii au început a mulge pe evrei

ca pe o capră, a-i strîmtora la lucruri şi din ostenelile lor a se îmbogăţi. Berbecele a închipuit vremea cea de la naşterea lui Moisi pînă la ieşirea din Egipt, întru care evreii se înmulţiseră foarte, şi măcar de erau şi strîmtoraţi de egipteni, însă nu slăbeau şi au început a-i împunge pe egipteni ca şi cu coarnele, prin pedepsele cele ce cu minune prin Moisi şi prin Aaron li se aduceau de la Dumnezeu, şi mîncînd Mieluşelul Paştilor au ieşit purtînd lîna cea bună, bogăţia Egiptului.

Despicarea trupurilor acelora era închipuire a chinuirii evreilor în Egipt. Iar doimea păsărilor celor nedespicate însemna aceea: că aveau evreii să zboare întregi din Egipt, ca păsările din curse.

Încă păsările acelea două însemnau două vremi, după ieşirea din Egipt. Turtureaua cea oftătoare a însemnat acea vreme tulbure de 40 de ani, în care umbla poporul evreu prin pustie. Iar porumbelul a însemnat vremea cea bună în care au intrat în pămîntul făgăduinţei. Păsările cele de cărnuri mîncătoare care năvăleau spre trupurile despicate ca să le mănînce închipuiau pe cei mulţi vrăjmaşi: amaleciţii, moabiţii, madianiţii, amoreii, cananeii şi ceilalţi care voiau să-i prăpădească pe neamul evreiesc.

Iar Avraam cel ce le alunga de la trupuri era chipul Dumnezeiescului Ajutor al apărării prin care israelitenii de toţi vrăjmaşii lor (pînă a nu se răzvrăti) erau păziţi, pentru Avraam tatăl lor.

Iar jertfele acelea prin tîlcuire duhovnicească închipuiau pe însuşi Hristos Domnul nostru, Care avea să fie pentru păcatele a toată lumea lui Dumnezeu-Tatăl jertfă şi împăcare.

Berbecul închipuia nerăutatea Mielului cea întru Hristos, capra închipuire era a trupului lui Hristos celui asemenea cu păcătoşii, precum grăieşte Apostolul la Romani 8, 3: „Dumnezeu a trimis pe Fiul Său, întru asemănarea trupului păcatului".

Juninca era închipuirea Patimilor lui Hristos, turtureaua a curăţiei, iar porumbelul al blîndeţelor lui Hristos închipuire era.

Iar Avraam cel ce alunga pe mîncătoarele de la trupurile despicate chip era al diaconeştii slujbe la Arhiereasca Liturghisire, pentru că Diaconii ţin ripidele deasupra Jertfei celei ce se săvîrşeşte şi alungă muştele şi muşiţele, acele mici insecte zburătoare.

Iarăşi spre învăţătura noastră se tîlcuieşte aceea aşa: Celui ce voieşte ca cerească fericire, ca pe pămîntul cel făgăduit s-o ajungă, i se cade lui ca unui adevărat după Duh al lui Avraam, s-o aibă pe cea de gînd junincă de 3 ani, smerenia cea întreită,

ca să se supuie pentru Dumnezeu celor mai bătrîni, celor de o seamă şi celor mai mici.

Capră de 3 ani, adică pocăinţă întreită, care este sfărîmarea inimii, mărturisirea cea adevărată şi pocăinţa cea îndestulată pentru păcatele cele făcute.

I se cade să aibă berbece de trei ani, adică: bărbăţie întreită în starea cea tare pentru Domnul său şi pentru Sfînta Credinţă, ca să nu se grijească de averile sale, de cinstea şi de sănătatea trupului său, ci de toate acelea de s-ar întîmpla a se lipsi, cu bucurie să sufere pentru slava lui Dumnezeu şi pentru sfînta Biserică.

Încă spre aceasta să aibă turturea: curăţia trupească şi sufletească; porumbel: prostimea inimii şi blîndeţele; şi să le alunge ca pe nişte mîncătoare de cărnuri păsări pe diavoleştile ispite şi pe gîndurile sale cele rele.

„Nu s-au sfîrşit încă păcatele amoreilor pînă acum" (Fac. 15, 16). Înfricoşat este cuvîntul acesta, prin care păcatul arată spre păcătoşi cea mare mînie a îndelung răbdătorului Dumnezeu, care sloboade ca să vie păcatele păcătoşilor în măsura pierzătoarei pedepsiri. Căci cînd Domnul Dumnezeu pe păcătosul nepocăit nu degrab îl pedepşeşte pe el pentru păcate, ci prin îndelungă răbdarea Sa îl lasă în stare bună petrecînd, întru aceleaşi şi în altele mai grele şi mai multe păcate a cădea, atunci să se ştie că spre mai mare pedeapsă îl duce pe el gătindu-i lui, drept Judecător fiind şi răsplătitor. Aşa îndelung le răbda Dumnezeu amoreilor care-s şi cananei, pînă ce şi-au împlinit cu păcatele lor măsura pierzării lor. Iar păcătosul după căderea păcatului său, cînd nu degrab s-ar scula spre pocăinţă, atunci de la dînsul se ia Dumnezeiescul Dar cel mai dinainte, pentru păcat, se întunecă cu mintea sa, ca să nu gîndească şi să nu se grijească el de mîntuirea sa, nici să-şi vadă pierzarea sa, şi ca un orb se împiedică mai rău din zi în zi şi cade în groapa păcatelor cea mai adîncă, pînă ce împlinindu-şi măsura fărădelegilor şi a necurăţiilor sale, în cea desăvîrşit şi veşnică prăpastie va ajunge, precum şi amoreii.

Iar care erau păcatele amoreilor pentru care au pierit şi vremelnic şi veşnic?

Din cărţile lui Moisi trei păcate ale lor mari, mai mult se arată: cel dintîi slujirea de idoli, în care pe fiii şi pe fiicele lor le junghiau spre jertfă dracilor. Al doilea păcat este nedreptatea şi chinuirea oamenilor săraci şi răpirile şi războiul şi vărsările de sînge. Al treilea păcat al amoreilor este neînfrînata lor curvie, spurcăciunile cele mîrşave afară de fire, pe care nu numai a le da în scris, ci şi cu mintea a le pomeni este urît. Cu unele păcate ca acelea şi-au umplut ei loruşi

paharul mîniei lui Dumnezeu pe care acum îl beau în iad şi îl vor bea întru nesfîrşiţii veci, paharul arzătoarei smoale şi al pucioasei de care se pomeneşte în Psalmi: „Foc şi pucioasă şi duh de vifor este partea paharului lor" (Ps. 10, 6).

Deci să ne gîndim, oare între noi creştinii nu se află păcate ca acelea precum erau între cei păgîni? Nu sînt între noi idoli, căci pe patimile noastre cele de păcate le avem ca pe nişte idoli, cărora pe sufletul nostru cel unul născut îl junghiem pierzării, netemîndu-ne a-l da pe el gheenei pentru vremelnica dulceaţă a păcatului. Iar nedreptăţile cele ce se fac acum, cine poate să le numere? Jefuirile, răpirile, chinuirile celor nevinovaţi, judecăţile cele cu strîmbătate, nemilostivirile, meşteşugurile, înşelările, asupririle, strîmbătăţile şi strîmtorările cele ce se fac la oamenii cei săraci, ce limbă le va spune? Sau ce cărţi scrise le vor încăpea pe acelea, care acum se lucrează între creştini? Iar pentru necurăţiile curveşti, de care şi a grăi şi a scrie este ruşine, ce să socotim? Oare cu acelea, nu s-au asemănat, creştinii cu vechii păgîni? Şi de mirare este cu adevărat, cum asupra unora ca acelora nu năpădeşte năprasnica pedeapsă, precum de demult asupra Sodomei şi Gomorei, ci îndelung rabdă Dumnezeu, pînă ce ori se va întoarce păcătosul spre pocăinţă, ori îşi va umplea cu păcatele măsura spurcăciunilor sale cea cuviincioasă a pedepsei lui. Precum grăieşte îngerul în Apocalipsă către Sfîntul Ioan Evanghelistul: „Vremea aproape este, cel ce asupreşte să asuprească încă şi cel ce se spurcă să se spurce încă" (Apoc. 22, 11). Dar pentru ce spurcatului i se sloboade ca să se mai spurce încă, fără numai ca să se împlinească măsura spurcăciunilor sale şi să se cufunde într-însele şi să se pogoare cu acelea pînă la iadul cel mai de jos. Unele ca aceste păcate făcîndu-se între noi, ce să mai aşteptăm? Ce fel de răsplătire de la dreaptă Judecata lui Dumnezeu să nădăjduim? Oare nu de acel fel precum au luat amoreii şi cananeii, pe ale cărora trupuri între cei vii, sabia israeliteană le-a mîncat, iar pe sufletele celor morţi gheena focului le-a înghiţit. Ci şi mai uşor le este păgînilor (după cuvîntul lui Hristos) mai uşor va fi pămîntului Sodomei şi Gomorei în ziua Judecăţii decît nouă (Matei 10, 15). Pentru că aceia nici pe Dumnezeu nu-L ştiau, nici pedeapsa pentru păcate, nici nu aşteptau răsplătire pentru lucrurile cele bune, iar nouă ni se pare că şi pe Dumnezeu îl ştim şi de muncile veşnice care îi aşteaptă pe păcătoşii cei nepocăiţi auzim şi de răsplătirea drepţilor ne încredinţăm, însă la toate răutăţile şi de Dumnezeu mînietoarele lucruri ca şi păgînii, cu netemere îndrăznim. Deci cum ne vom arăta înaintea feţei lui Hristos la înfricoşata Lui Judecată? Şi ce fel de

judecată aşteptăm să cîştigăm de la Dînsul?

Faptele anilor de la mia a treia şi suta a cincea
(De la anul 3400 la anul 3500 de la Zidirea lumii)

Sara femeia lui Avraam, ştiind Dumnezeiasca făgăduinţă a lui Avraam pentru înmulţirea seminţiei, care nu o dată i se făcuse, şi văzîndu-şi nerodirea sa şi în bătrîneţe şi în sterpiciune anii tercîndu-şi, gîndea cum se va împlini acel Cuvînt al Domnului. (Istoria Bisericii).

Deci neaşteptînd de la sine rod de la bătrîneţe, pe care nu-l câştigase în tinereţe. Pentru că nu era chip ca acela în partea de sub cer, ca adică să nască vreo femeie în bătrîneţe, pe Agar slujnica sa a însoţit-o cu bărbatul său pentru rodul, lăsîndu-şi cinstea însoţirii sale pentru nerodirea sa, pentru ca să nu se facă pentru a ei sterpiciune, împiedicare făgăduinţei lui Dumnezeu. Că mai mult cinstea Voia Domnului Dumnezeului său decît viaţa sa, iar pe fiii slujnicei voia să-i aibă ca pe ai săi adevăraţi şi moştenitori.

Şi a zis către Avraam: „Iată m-a încuiat Dumnezeu ca să nu nasc, deci să intri la slujnica mea şi vei naşte dintr-însa". (Fac. 16, 2).

Apoi zămislind Agar în pîntece de la Avraam, s-a mîndrit spre stăpîna sa, pentru că năravul cel de rob aspru şi fudul se face în odihnă şi în bunăstare, precum şi Scriptura grăieşte: „De trei lucruri se cutremură pămîntul, iar pe al patrulea nu-l poate suferi: de se va împărăţi sluga, de se va sătura nebunul de hrană (adică de se va îmbogăţi prostul om); de va stăpîni slujnica pe stăpîna sa şi urîtă femeie de va nimeri bărbat bun" (Pilde 30, 21-23). De acel fel de năravuri se arătase Agar, ci puterea stăpînei biruind, a învăţat-o pe slujnică să-şi cunoască robia sa, iar nu să se prea înalţe. Iar Agar nesuferind certarea, nici voind să fie întru supunere a fugit de la faţa Sarei. Ci îngerul Domnului întîmpinînd-o pe ea, o îndemna să se întoarcă la stăpîna sa şi să se supună sub mîna ei. Iar pentru rodul cel zămislit în pîntece i-a spus că va fi fecior şi i-a poruncit ca să-i pună numele de Ismail.

Deci s-a întors Agar la Şara şi prin supunere s-a împăcat cu dînsa şi după împlinirea zilelor a născut fiu pe Ismail, din care au ieşit după aceea ismailitenii, care-s şi Agareni (turci) de la numele maicii lui Ismail, Agar; aceeaşi şi saracini se numesc de la numele Sarei stăpîna lui Agar.

Deci a fost naşterea lui Ismail în anul vieţii lui Avraam 86 după al zecelea an al petrecerii lui în pămîntul Canaan.

„Îi vei pune numele lui Ismail" zice Sfînta Scriptură, că la 5

oameni însemnați, mai înainte de naşterea lor, li s-a pus de la Dumnezeu numele: 1. Lui ISMAIL (Facere 16, 11); 2. Lui ISAAC (Facere 17, 19); 3. Lui SOLOMON (I Paralipomene 22, 9); 4. Lui IOSIE (III Regi 13, 2); 5. Lui IOAN ÎNAINTEMERGĂTORUL (Luca 1, 13).

După aceştia lui HRISTOS Mîntuitorul nostru (Matei 1, 21).

Împlinindu-se 13 ani de la naşterea lui Ismail, iar lui Avraam fiindu-i de la naşterea sa 99 de ani (Fac. 17), i s-a arătat lui Dumnezeu înnoindu-i iarăşi făgăduința cea mai dinainte: Vei fi - i-a zis - tată a multor neamuri, i s-a schimbat lui numele din Avram numindu-l Avraam, adică „tată a multora". La fel şi Sarei i s-a pus numele Sarra, adică „stăpînă a multora" şi i s-a făgăduit ei ca la 90 de ani acum bătrînă fiind, dezlegarea sterpiciunii şi naşterea fiului Isaac, care avea să fie mare întru neamuri. Şi i-a pus Dumnezeu lege lui Avraam şi întregii lui case şi seminției lui după dînsul, tăierea împrejur, care era închipuire a Botezului creştinesc şi a pocăinței şi a omorîrii patimilor trupeşti şi a tăierii de la toate lucrurile cele rele.

La fel, şi al învierii chip era tăierea împrejur, căci precum la pruncii cei născuți, lege se pusese de la Dumnezeu, ca în ziua a 8-a să se taie împrejur, aşa cînd la învierea cea de obşte toți ca dintr-un pîntece de maică din mormînt ieşind li se vor înnoi ca ale vulturului tinerețele şi vor sosi după cele 7 vremelnice veacuri ale stării lumii acesteia, ca o a 8-a zi, al optulea veac al vieții celei fără de sfîrşit. Atunci toată fireasca stricăciune a omenescului trup cu totul se va curma: „Că se cade (precum zice Apostolul) stricăciosului acestuia să se îmbrace întru nestricăciune, şi muritorului acestuia să se îmbrace întru nemurire" (I Cor. 15, 53).

Apoi nu după multă vreme, iarăşi s-a arătat Dumnezeu lui Avraam, la stejarul Mavri fiind, prin numărul celor 3 îngeri (Fac. 18, 1) care în chip omenesc veniseră la dînsul întru amiazăzi. Pe cînd văzîndu-i Avraam şezînd înaintea uşei casei lui, înainte i se părea că sînt nişte oameni străini trecători, neştiindu-i că sînt întru asemănare omenească îngeri şi ca un iubitor de străini sculîndu-se degrab, a alergat întru întîmpinarea lor, ca să-i abată pe ei la sine şi să-i ospăteze pe dînşii şi să-i odihnească la răcoare sub umbra stejarului, în ceasul arşiței de amiazăzi. Iar apropiindu-se de dînşii s-a înspăimîntat, pentru că a văzut fața lor neobişnuit strălucind cu Slavă Dumnezeiască şi cunoscîndu-i că sînt oarecare sfinți, sau îngerii lui Dumnezeu, li s-a închinat lor mai întîi cu închinăciune (după socotința teologilor) care se zice dulia, adică de slugă, cu care se cuvine a-i cinsti pe Sfinții lui Dumnezeu (Augustin, Chiril, Filos, Maic). Apoi prin descoperire Dumnezeiască cunoscîndu-L că este

Unul Dumnezeu cel în trei Fețe, a căzut cu fața la pămînt şi l s-a închinat Lui cu închinăciune dumnezeiască, care se cheamă Latria, prin care numai pe Unul Dumnezeu sîntem datori a-L cinsti. Şi a început către trei, ca şi către unul a grăi, zicînd: Doamne, de am aflat Dar înaintea Feței Tale, să nu mă treci pe mine robul Tău!

O, ce prea iubit şi prea dorit oaspete, Domnul şi împăratul Slavei! O, ce fericită primire de străini a lui Avraam! Care primindu-i cu dragoste pe străinii oameni, s-a învrednicit a primi şi a ospăta în casa sa pe singur Dumnezeu. Iar măcar deşi nu-i trebuia hrană firii celei fără de trup, însă nu s-a oprit de Domnul Avraam a se sîrgui pentru gătirea mîncării, ca să se arate cea mai mare rîvnă a lui spre primirea de străini. Şi Avraam măcar de a şi cunoscut cu duhul pe Domnul cel ce i S-a arătat lui, însă despre o parte văzînd fața cea cu asemănare de om, omeneşte gîndea pentru mîncare şi se grijea, iar pe de alta de bucurie şi de spaimă nu ştia ce să facă. Şi precum se obişnuise a ospăta pe cei străini pentru Dumnezeu aşa şi pe singur Dumnezeu se sîrguia a-L ospăta. Sau măcar să arate vrînd Celui ce este Atotştiutor obişnuita sa rîvnă la primirea străinilor, a junghiat viţelul, a poruncit azimile degrab să le pregătească, a gătit îndestulată masă spre iubita ospătare. Care toate, Domnului Dumnezeu îi erau bine primite şi bineplăcute, ca cele din osîrdnică dragoste către Dînsul făcute.

Şi aşa Avraam a ospătat pe Dumnezeu, nu atîta cu cea pusă înainte hrană, de care nu-i trebuie la firea cea după trup, pe cît cu bună credință şi cu osîrdnică dragoste, prin care Dumnezeu în inimile drepților Se odihneşte.

Deci învrednicindu-se de Dumnezeu iubitorul bărbat să ospăteze la sine în văzutele Fețe pe Nevăzutul său Stăpîn, s-a învrednicit şi de a Lui mai mult Dar decît cel dintîi şi de vorba Lui cea iubită din destul s-a îndulcit pentru că vorbea cu dînsul Iubitorul de oameni Dumnezeu, precum cineva grăieşte cu cel de aproape prieten al său.

Şi a luat Avraam de la Domnul plată pentru iubirea de străini, cea a doua oară făgăduință de fiu din Sarra, pentru care Sarra îndoindu-se cînd a rîs în cugetul său zicînd: Pînă acum n-am născut fiind tînără, apoi oare de acum la bătrînețe voi putea să nasc? Îndată Domnul i-a mustrat cugetul ei zicîndu-i: Oare cu neputință este a săvîrşi de către Dumnezeu cu lucrul tot cuvîntul? În vremea şi în ceasul acesta la anul viitor, prin a Mea cercetare vei avea fiu.

Deci după vorba aceasta, îngerii cei cu chip omenesc, care pe Fețele Treimii Unei Dumnezeiri le închipuia, Sculîndu-se de la masa lui Avraam şi-au întors fețele lor ca să meargă la

Sodoma, iar Avraam mergea cu dînşii petrecîndu-i. În care mergere, i-a descoperit lui Domnul taina Sa, cum că va să piardă Sodoma cu cetăţile dimprejur pentru cele mari şi prea spurcate fărădelegi ale lor. Strigarea - zice - Sodomei şi a Gomorei s-a înmulţit spre Mine şi păcatele lor sînt foarte mari, deci M-am pogorît să văd de este aşa.

Şi îndată doi îngeri osebindu-se s-au dus spre Sodoma, iar al treilea a rămas vorbind cu Avraam.

Apoi luînd îndrăzneală Avraam, a început a întreba pe Domnul: Oare ar pierde cetatea păcătoşilor în care s-ar afla 50 de drepţi? Deci auzind pe Domnul cu Milostivire răspunzînd, de s-ar afla în Sodoma 50 de drepţi aş cruţa tot hotarul pentru aceia, iar Avraam a luat mai multă îndrăzneală, nădăjduind spre Dumnezeiasca iubire de oameni şi cu smerenie multă, pămînt şi cenuşă pe sine numindu-se, întreba: Dacă pentru număr mai mic de drepţi, n-ar pierde cetatea păcătoşilor? Şi văzînd pe Domnul milostivindu-se spre cei drepţi, a micşorat numărul la 40 şi la 30 şi la 20 şi la 10, de s-ar afla numai 10 drepţi. Iar Domnul i-a răspuns: Nu voi pierde cetatea păcătoşilor pentru cei 10 drepţi. Aceasta zicîndu-i îngerul, s-a dus de la dînsul, iar Avraam s-a întors la locul său.

Întîiul chip al iubirii de străini a fost dreptul Avraam şi cît este de bineplăcută lui Dumnezeu acea faptă bună, într-însul s-a arătat, cînd şi singur Dumnezeu ca nemernicind la cortul lui a venit.

Deci să se ştie că cel ce-i primeşte pe străini şi-i odihneşte pe ei îi primeşte pe îngeri şi pe singur Dumnezeu precum şi Avraam i-a primit. Primeşte pe îngeri după apostolicul cuvînt: „Iubirea de străini să n-o uitaţi, că prin ea neştiind unii i-au primit oaspeţi pe îngeri" (Evrei 13, 2). Primeşte pe Dumnezeu pentru că Hristos Dumnezeul nostru în Sfînta Evanghelie grăieşte: „Am flămînzit şi Mi-aţi dat de mîncare, am însetat şi M-aţi adăpat, străin am fost şi M-aţi primit" (Matei 25, 35). Încă s-a încredinţat de aceasta şi în anii cei de pe urmă, cu singur lucrul în viaţa Sfîntului Grigorie Dialogul Papa Romei, care într-o zi avînd la masa sa 12 străini, s-a arătat între aceia şezînd al 13-lea, care era îngerul lui Dumnezeu, precum acela mai pe urmă l-a spus Sfîntului Grigorie. Să citeşti de aceasta la luna lui Martie în 12 zile. Apoi în altă zi iarăşi arhiereul acela pe străini la masă ospătîndu-i unuia din ei după obiceiul smereniei sale, a voit să-i dea apă pe mîini şi întorcîndu-se a luat vasul cel de apă şi iată nu s-a aflat acela căruia voia să-i toarne apă pe mîini, şi căutînd cu de-amănuntul şi neaflîndu-l s-a mirat foarte. Iar în noaptea viitoare dormind el i s-a arătat Domnul zicîndu-i: În celelalte zile le-ai ospătat pe mădulările Mele, care

sînt săracii, iar în ziua de ieri M-ai primit pe Mine însumi!

Cîtă rîvnă era la primirea de străini între creştinii cei vechi, vezi în viaţa cuviosului Pahomie cel Mare la luna Mai în 15 zile. La fel şi după viaţa lui, să citeşti povestirea lui Rufin pentru cetatea ce se cheamă Oxirinos, acolo se arată cea veche iubire de străini creştină, precum în vremile de acum nici urmă nu se află.

Pentru iubirea de străini încă vezi învăţătura Sfîntului Ioan Gură de Aur, în Mărgăritare la cuvîntul 2 „Pentru Bogatul şi pentru Lazăr". Şi în vorbele şi în trimiterea lui Pavel către Romani cuvîntul 21, la Faptele Apostolilor învăţătura 45 despre obiceiuri.

„Avraam mergea cu dînşii, petrecîndu-i pe ei" (Fac. 18). Acest cuvînt: „petrecîndu-i" altă tălmăcire citeşte: „Calea arătîndu-le lor". Ca şi cum îngerii cei trimişi de Dumnezeu la Sodoma s-o pedepsească se făceau a nu şti calea spre Sodoma, precum şi în Rai către Adam, Dumnezeu striga: „Adame, unde eşti?". Şi pe Cain îl întreba: „Unde este Abel fratele tău?" ca şi cum a nu şti făcîndu-se unde s-a ascuns Adam, şi ce s-a făcut Abel, că ştia Văzătorul a toate. De asemenea şi aici, îngerii ce mergeau spre Sodoma, ca şi cum neştiind calea, le trebuia ca Avraam petrecîndu-i să le arate lor calea care mergea într-acolo, ca şi cum întrebînd: Unde este cetatea Sodoma? Şi vrednic este acest lucru de socoteală şi de mirare, că Sfinţii Îngeri, cei ce spre toată lumea de sus privesc şi pretutindenea cu Porunca lui Dumnezeu străbat şi toate marginile pămîntului bine ştiindu-le, se făceau ca şi cum n-ar şti calea spre Sodoma, iar la Avraam care în vremea aceea la singurătate în pădure şi în dumbrava Mamvriei locuiau. De ce (ca aşa omeneşte să zic) fără de călăuză şi fără de povaţă au nimerit? Iar la cetatea Sodomei, care la loc înalt era, la care şi calea era ştiută, ca cea în toate zilele de multe popoare călcată, aveau trebuinţă de călăuza şi povăţuitorul Avraam, ca şi cum neputînd singuri să nimerească. Care este pricina aceasta şi ce este taina?

Unul din istorici socoteşte aşa: „Singură casa lui Avraam era curată, iar toată partea aceea spurcată. Deci îngerii pe oamenii cei curaţi de s-ar duce şi ascunde îi ştiu bine, iar pe cei spurcaţi, oriunde s-ar vedea aceia, nu-i cunosc pe ei". Iată pricina, iată taina se arată. Pentru că sfinţii îngeri la Avraam cel ce singurătatea o locuia, fără de povaţă au nimerit, iar la Sodoma de povaţă căii aveau trebuinţă. În toată partea aceea în care era Sodoma cu cetăţile dimprejur, cu care şi Mamvri este de un hotar, numai singură casa dreptului Avraam era curată, de Dumnezeu temătoare, nu era în ea nici un fel de fărădelege,

ci toți vieţuiau cu întreagă înţelepciune şi cu dumnezeiască plăcere. Pentru aceea Sfinţii îngeri ştiau calea spre casa lui Avraam, măcar deşi la singurătate în pădure şi în dumbravă locuia. Căci ei de-a pururea cercetează nevăzut pe oamenii cei curaţi şi plăcuţi lui Dumnezeu, oriunde ar vieţui aceia, ori în munţi, ori în pustietăţi şi ori în ce loc. Iar Sodoma cu locuinţele cele din jurul său, fiindcă era toată plină de fărădelegi şi de spurcăciunile păcatelor şi niciodată îngerii nu-i cercetau pe spurcaţii păcătoşi, nici nu voiau să caute la dînşii, pentru cele peste fire necurăţii care se lucrau între dînşii. Pentru aceea spre cea mare şi slăvită cetate a Sodomei, măcar deşi stăteau la loc înalt, nici calea a şti se făceau, ca cei ce acolo niciodată nu mergeau.

La aceasta se vede că şi Sfîntul Ioan Gură de Aur se uneşte, zicînd astfel în Mărgăritare, cuvîntul 3, „Pentru Serafimi": „Sodoma avea turnuri mari, iar Avraam cortul. Ci venind îngerii, pe lîngă Sodoma adică trecură, iar la coliba lui Avraam au găzduit, pentru că nu căutau a caselor strălucire, ci pe cea sufletească bunătate o cuprindeau". Pînă aici Gură de Aur.

De aici să se înştiinţeze, de se află cineva în vremile cele de acum următori celor vechi sodomiteni (şi mi se pare că se află) cît de urît este lui Dumnezeu şi îngerilor Lui păcatul sodomesc, că nu numai nu locuiesc sfinţii îngeri cu cei ce fac unele ca acestea, ci nici a-i şti şi a-i vedea pe ei nu voiesc şi se depărtează Duhurile cele curate de la unii ca aceia, de putoarea păcatelor alungîndu-se ca şi albinele de fum. Apoi sfinţii îngeri de la sodomiteni depărtîndu-se, cine se sălăşluieşte cu dînşii, fără numai necuratele duhuri. Pentru că unde oamenii schimbîndu-şi obiceiul, se aseamănă cu porcii, gunoiul şi noroiul iubindu-l, de acolo se depărtează îngerii lui Dumnezeu, cei ce iubesc să se împrietenească cu oamenii cei curaţi, iar nu cu cei cu porcesc năravi. Şi în locul îngerilor, dracii se apropie de dînşii şi se împărtăşesc cu ei. Aceia îi iubesc pe unii ca aceia şi să locuiască în ei ca în porcii Gherghesenilor, pe Hristos îl roagă şi le sloboade lor şi se sălăşluiesc într-înşii şi-i alungă pe ei în prăpăstuitorul lac puturos şi mîrşav al Sodomei, pînă ce îi îneacă întru adîncul iadului.

O, ce ticălos obicei sodomesc între creştini! O, ce pierzare cu totul! Deci nu dormitează pierzarea unora ca acelora, aproape este mînia lui Dumnezeu şi răzbunarea, aproape le este gheena focului, întru care vor cădea fără de veste şi vor pieri de nu se vor pocăi.

„Strigarea Sodomei şi a Gomorei s-a înmulţit spre Mine" zice Dumnezeu (Fac. 18, 20). Catehismul Bisericesc din Sfînta Scriptură învaţă a şti, că 4 păcate de moarte sînt, care mai

mult decît celelalte păcate de moarte strigă la cer, şi pe Dumnezeu spre răsplătire îl ridică şi la pedeapsă cumplită îl trag:

Întîiul păcat este uciderea de om cea de voie, care s-a început de la Cain, care fără de vină a ucis pe Abel fratele său. Acela strigă către Dumnezeu, precum zice Domnul către Cain: „Glasul sîngelui fratelui tău strigă către Mine din pămînt" (Fac. 4, IO). Şi strigă cerînd răsplătire: Aşa a auzit Sfîntul Ioan în Apocalips pe sufletele sfinţilor celor ucişi pentru Cuvîntul lui Dumnezeu strigînd cu mare glas şi zicînd: „Pînă cînd, Stăpîne Sfinte şi Adevărate nu judeci şi nu răsplăteşti Sîngele nostru de la cei ce locuiesc pe pămînt?" (Apoc. 6, 9).

Al doilea păcat ce strigă la cer este fărădelegea sodomitească, precum mai sus s-a zis.

Al treilea păcat este strîmtorarea şi chinuirea celor nevinovaţi, săracilor, văduvelor, sărmanilor, scăpătaţilor în ce chip se făcea de la egipteni către israeliteni, pentru care spune Scriptura: „Au suspinat fiii lui Israil de lucruri şi au strigat, şi s-a suit strigarea lor la Dumnezeu de la robirea (lucrului) şi a auzit Dumnezeu suspinul lor" (Ieş. 2, 24).

Iar al patrulea păcat care strigă la cer este oprirea plăţii lucrătorului, precum Sf. Iacob Apostolul zice către bogaţii cei nedrepţi: „Iată plata lucrătorilor, celor ce au secerat ţarinile voastre, cea oprită de voi strigă, şi strigarea secerătorilor în Urechile Domnului Savaot a intrat" (Iacob 5, 4).

Iar noi să socotim aceasta ce ne este de faţă, că un păcat sodomesc este mai mare, mai greu, mai cumplit şi mai mînietor de Dumnezeu, decît celelalte păcate care strigă la cer. Pentru că cel ce ucide om, numai trupul i-l ucide, iar sufletul nu poate să-i ucidă; şi cel ce chinuieşte pe săraci şi opreşte plata lucrătorului pămîntului, numai pe cele vremelnice le jefuieşte, iar veşnicele bunătăţi cele gătite lor întru împărăţia lui Dumnezeu nejefuite sînt. Iar cel ce face fărădelegea sodomească, nu numai de veşnicele bunătăţi care sînt în cer pe sineşi şi pe altul îl lipseşte şi nu numai îşi spurcă trupul său şi al altuia, şi de pedeapsa morţii (după a lui Dumnezeu şi politică pedeapsă şi judecată) pe el vinovat se face, ci şi sufletul cel ce este mai cinstit decît trupul îşi ucide, pe al său şi al altuia cu veşnica moarte, făcîndu-le pe ele vinovate gheenei focului. Şi aşa întru acel păcat al celor două feţe ucidere îndoită: sufletească şi trupească săvîrşindu-se, mai cumplit este acel păcat decît uciderea, ceea ce numai trupul singur ucide şi mai mult decît chinuirea săracilor şi decît oprirea plăţii lucrătorului şi mai presus decît celelalte păcate de moarte, şi mai urît este lui Dumnezeu păcatul sodomesc, mai vîrtos decît toate cele după

fire curvii. Şi nu numai cu veşnica pedeapsă în iad vrea Dumnezeu să-l muncească pe el, ci şi cu vremelnică, pe un păcătos ca acela a poruncit să-l omoare precum de aceasta în Cartea Leviților în cap. 20 se scria. Iar mai întîi singură pedeapsa focului peste Sodoma (de care neîntîrziind se va zice) dînd chip ca şi după aceea fără de cruțare să se pedepsească unii ca aceia. Iar deşi măcar n-ar primi cineva din acea pedeapsă în vremelnica viață de acum, tăinuindu-se cu sodomia sa de ştiința omenească, sau cu orice chip neînvinovățindu-se, însă nu va scăpa acela (de nu se va pocăi cu adevărat) în viața veşnică ce va să fie trupul cu sufletul împreunîndu-se şi gheenei celei de foc va fi dat. Pentru că acel ce s-a tăinuit de oameni nu poate să se tăinuiască de Dumnezeu Cel ce toate le vede. Şi cel ce a scăpat aici de mîini omeneşti, nu va scăpa acolo de Dumnezeieştile mîini, că: „înfricoşat este a cădea în mîinile Dumnezeului celui viu" (Evrei 10, 31), „îşi va spală mîinile Sale în Sîngele păcătosului" (Psalm 57, 10).

Cel ce mai mult ar voi să ştie de greutatea şi de urîciunea păcatului aceluia, să citească la Sfîntul Gură de Aur la trimiterea lui Pavel către Romani Cuvîntul 1, 4.

„Deci M-am pogorît ca să văd" (Fac. 18, 21). Domnul Dumnezeu spunînd credinciosului robului Său Avraam de strigarea sodomească că a intrat în urechile Lui, zice: M-am pogorît adică să văd, de se săvîrşeşte între dînşii aceea cu singur lucrul, care din strigarea lor se aude, oare aşa este sau nu, ca să înțeleg. Cu adevărat minunată este aceasta, că a toate Văzătorul Dumnezeu, de Care scrie Sirah: „Ochii Domnului cu mii de părți sînt mai luminoşi decît soarele, care văd toate căile omeneşti şi privesc în tăinuitele locuri, mai înainte de a se face, toate se ştiu de Dînsul" (Sirah 23, 26-27). Şi Psalmistul a zis către Dînsul: „Cele nelucrate ale mele le-au văzut ochii Tăi" (Psalm 138, 15). Aşa de străbătător la vedere fiind Stăpînul nostru, Cel ce vede adîncurile şi ştie gîndurile şi sfaturile inimilor şi cele făcute în locurile cele prea ascunse şi în nopțile cele întunecoase, ca pe cele lucrate la arătare le vede, acela zice: Voi merge să văd oare adevărată este cea pentru sodomiteni? Oare fac ei aşa precum aud de dînşii, sau nu? Ca şi cum ar zice: Nu cred auzului, voi merge să văd cu ochii şi atunci voi crede şi pedeapsă voi aduce peste ei.

De ce aşa? Au doară trebuință îi era a toate Văzătorului, ca singur din cer pogorîndu-se să vadă lucrurile sodomitenilor? Nu. Ci ca pe noi să ne povățuiască ca nu degrab să credem cuvintele celor ce clevetesc pe cineva, nici să fim grabnici spre osîndirea aproapelui, şi spre certare şi pedeapsă, pînă ce

singuri vom vedea şi cu deadinsul vom şti ceea ce s-a făcut. Pentru că a socotelii celei puține este lucrul acesta: de a crede degrab cuvintele celor ce clevetesc pe aproapele şi a se mînia spre dînsul şi a se iuți neîncredințîndu-se: oare adevărat este lucrul ce s-a grăit? Fiindcă de multe ori răutatea oamenilor celor răi se face începătură slavei celei rele pentru cel nevinovat şi înmulțire a uşoarei căderi. Pentru că minciuna pe care o spun cei răi din răutatea lor, pe aceea o înmulțesc cei uşori crezători, crezînd minciuna şi înaintea multora judecînd pe aproapele şi presărînd între oameni, ca nişte pleavă vestea cea rea, pentru acela ce n-a făcut păcatul de care îl osîndesc pe el. Iar uneori o mică greşeală a cuiva, osînditorii cu adăugire şi cu înmulțire de mincinoase cuvinte spunînd-o o cresc pe ea mare şi din furnică o fac leu, şi din țînțar cămilă şi din iepure, elefant şi din pai, bîrnă (Matei 23; Matei 7). Pentru aceea de multă cercetare şi ferire în unele ca acelea este trebuință, ca nu cumva minciuna să se socotească întru adevăr, şi cea mică să crească întru mare şi cea de iertare întru cea de neiertare să fie pusă. Iar cercetare nu este mai bună decît ochii săi a vedea aceea de care aude. La care învățîndu-ne Dumnezeu, se dă singur pe Sine nouă chip, cînd zice: „Mergînd voi vedea". A auzit strigare sodomească, dar nu îndată S-a pornit spre mînie, ca şi cum necrezînd auzul măcar deşi ştie bine că adevărul este. Nici nu Şi-a întins îndată mîna Sa spre pedepsirea păcătoşilor, pînă ce singur mergînd aproape a văzut cu ochii acelea ce de departe le vedea, ca adică şi noi vederii mai mult decît auzului să ne încredințăm.

O, cît de mulți fiind mai ales întru stăpîniri greşesc foarte crezînd auzului şi nevăzînd cu ochii, nici nu cercetează cu deamănuntul pentru acel lucru, şi pe cei fără de păcat îi judecă în loc de păcătoşi! Oare n-a judecat Putifar în temniță şi în legături pe curatul şi sfîntul tînăr Iosif în Egipt, crezîndu-i spurcatei femeii lui care asupra lui clevetea şi necercetînd? Şi marele împărat Constantin ce a făcut? Pe iubitul său fiu Crisp cel bun şi nevinovat şi tuturor iubit l-a ucis cu mîna sa, pe care mama cea vitregă cu numele Fausta îl clevetise cu minciună, necîştigîndu-şi spurcată pofta sa, pentru că se răpise de frumusețea lui Crisp (ca şi egipteanca de a lui Iosif) şi neputînd să-l tragă pe el spre spurcata pofta sa (pentru că nu voia tînărul întreg la minte să spurce patul tatălui său) i-a mințit bărbatului, ca şi cum silită ar fi de fiul lui. Iar împăratul necercetînd de este adevărat, îndată şi-a pierdut fiul. Apoi pe urmă înştiințîndu-se cu încredințare de minciună, o, cît îl durea inima şi plîngea şi se tînguia şi se căia de necercetarea sa, dar să-l învieze pe cel ucis nu mai putea. Deci a ucis-o şi pe Fausta

soția sa, vinovată fiind de moartea fiului, şi a făcut într-o vreme două ucideri: cea nedreaptă şi cea dreaptă şi s-a lipsit de fiu şi de femeie, căci din început crezînd auzului n-a cercetat de adevăr. Caută de aceasta la Octombrie în 20 în pătimirea Sfîntului Artemie. Bine sfătuieşte Sfîntul Ioan Gură de Aur pe cei ce sînt întru stăpîniri, zicîndu-le: „Să nu judeci după părerea ta mai înainte pînă a nu şti de este aşa lucrul, nici să faci îndată vinovat pe cineva, ci mai ales să urmezi lui Dumnezeu celui ce a zis: „M-am pogorît să văd". La fel şi Sfîntul Grigorie Dialogul zice: „Dumnezeu căruia toate goale şi descoperite îi sînt, păcatele sodomitenilor le-a pedepsit nu pe cele ce le-a auzit, ci pe cele ce le-a văzut". Şi Sfîntul Isidor Pelusiotul pe Sfîntul Chiril al Alexandriei rudenia sa, care se mîniase fără de vină asupra Sfîntului Gură de Aur, sfătuindu-l i-a scris: Că necercetînd cu dreptate şi neîntrebînd cu deadinsul, nu se cuvine să judeci pe nimeni, că şi Dumnezeu, Care pe toate mai înainte de facere le ştie şi pe cele nelucrate înainte le vede, a voit ca singur din cer să Se pogoare la cetățile ce au greşit şi L-au mîniat pe El „Că strigarea Sodomei..." şi celelalte zice. Iar aceasta a făcut-o a toate Văzătorul dîndu-ne chip ca nu îndată să credem cuvintele cele de clevetire, ci mai întîi singuri să cercetăm şi să ştim de este aşa precum auzim. De asemenea şi cuviosul Pimen, unui frate ce-i spunea de căderea altuia i-a răspuns: Tu singur nevăzînd, să nu crezi cuvintele cele auzite, că şi Dumnezeu auzind strigarea sodomească, n-a crezut, pînă ce singur S-a pogorît să vadă cu ochii Săi.

„Acum am început a grăi către Domnul meu: eu sînt pămînt şi cenuşă". A cunoscut Avraam pe Dumnezeu cel ce i s-a arătat lui şi pe sine singur cine este: pămînt sînt - zice - şi cenuşă, îşi ascunde luna razele sale răsărind soarele. Se întunecă steaua prin strălucirea zilei şi lumînarea cea aprinsă prin razele soarelui, nu-şi întinde strălucirea sa gîndacul cel ce noaptea în verdeață ca un mărgăritar de mult preț se luminează, după ce soseşte ziua, vierme a fi iar nu mărgăritar se arată. Aşa şi omul pe cît se apropie de Dumnezeu, pe atîta îşi cunoaşte simplitatea sa şi micşorarea sa. Se apropiase de Dumnezeu Avraam întru atîta apropiere, căci precum cel de aproape prieten vorbeşte cu prietenul cel de aproape, aşa el cu Dumnezeu, față la față şi gură cu gură a vorbi s-a învrednicit. „Acum am început - zice - a grăi cu Dumnezeul meu". Şi îndată întru acea apropiere s-a cunoscut pe sine că este nimic şi s-a numit pe sine pămînt şi cenuşă. Ca şi cum ar zice; Tu, o, Dumnezeul meu şi Făcătorul meu eşti cea neapropiată Lumină, neînserată, iar eu întuneric sînt; Tu fără de moarte, Veşnic, Nestricăcios, iar eu peste puțină vreme în mormînt mă voi

strica; Tu eşti Domnul domnilor şi Împăratul împăraţilor, iar eu sînt vierme tîrîtor înaintea Mărimei celei neapropiate a Slavei Tale; Tu în ceruri locuieşti, iar eu în ţărînă mă sălăşluiesc şi pămînt sînt şi cenuşă. O, bună smerenie a lui Avraam care în el din cunoştinţa de sineşi prin cunoaşterea lui Dumnezeu s-a născut! Pentru că pe Dumnezeu cunoscîndu-L s-a cunoscut pe sineşi şi s-a smerit pînă la pămînt şi la ţărînă. Şi se vede că din cunoştinţa lui Dumnezeu vine omul întru cunoştinţa de sineşi singur.

Încă se spune de cei iscusiţi că şi din a se cunoaşte pe sine, vine omul întru cunoştinţa de Dumnezeu. Şi pe cît îşi cunoaşte cineva micşorătatea sa pe atîta îl cunoaşte pe Dumnezeu. Pentru că acestea amîndouă: cunoştinţa de Dumnezeu şi cunoştinţa de sineşi, prietene şi soţii sînt sieşi, unde una se află acolo şi cealaltă, măcar de ar şi întrece una pe alta. Pentru că uneori cunoştinţa de Dumnezeu înainte merge de cunoştinţa de sineşi, iar alteori cea dintîi urmează celeilalte, şi una pe alta la a sa vreme o naşte, însă din cunoştinţa sa, a fi cunoştinţă de Dumnezeu mai lămurit se încredinţează de cei ce au cunoscut pe Dumnezeu. Clement Alexandrinul zice aşa în Cartea 3: „De se cunoaşte cineva singur pe sine, cunoaşte şi pe Dumnezeu, iar cel ce ştie pe Dumnezeu, s-a asemănat Aceluia". Casiodot tîlcuitorul Psaltirii, la aceste cuvinte ale lui David: „Miluieşte-mă, Doamne, că neputincios sînt" scriind zice: „Mare suire este spre Dumnezeu cunoştinţa neputinţei sale. Mare folos robului Domnului îi este ca adică să-şi cunoască neputinţa sa, nenădăjduind la ale sale lucruri bune". Isaac cel între călugări preot în Cartea 3 cea „Pentru lepădarea de lume" grăieşte: „Pe sineşi singur întru nimic să te socoteşti şi vei vedea întru sine însuţi Slava lui Dumnezeu. Pentru că unde se naşte smerenia (prin cunoştinţa de sineşi) acolo Slava lui Dumnezeu răsare". În Dioptra sa scrie, partea 3, cap. 13: Pe cît mai mult te vei cunoaşte pe tine însuţi, pe atîta mai desăvîrşit vei cunoaşte pe Dumnezeu, îmi vei zice: Toţi îl ştim pe Dumnezeu că nu sîntem fără de Dumnezeu, nici închinători de idoli! Îţi răspund: Toţi îl ştim pe Dumnezeu prin credinţă, dar nu prin dragoste, nici prin frică, pentru că nici nu-L iubim pe El precum se cade a-L iubi, nici ne temem precum ni se cade a ne teme. Pentru că de L-am fi iubit cu adevărat pe El, apoi pentru singura dragoste n-am voi a-L mîhni pe El. Iar de ne-am teme de Dînsul cu adevărat, apoi pentru singură frica aceasta n-am călca Poruncile Lui. Ştim că Dumnezeu este, dar nu ştim în ce fel este. Cît de dulce este celor ce-L iubesc, şi cît de înfricoşat le este celor ce cu dragoste se tem de El! Îl ştim pe Dumnezeu din auz, din cuvintele dumnezeieşti, dar mintea noastră nu se afundă în El,

nici nu se învață întru Acela. Ne încredințăm pentru El, dar nu ne îndulcim de El. Pentru că nici negrăitele faceri de bine pe care în tot ceasul ni le arată nouă nu le socotim, nici mulțumitori de acelea nu sîntem, nici de Judecata Lui nu ne temem, nici de groaza Lui nu ne cutremurăm. Ne dă nouă cerul, noi nu ne grijim; ne îngrozește cu muncile, noi nu ne înfricoșăm, și mai cu voie le este iubitorilor de păcate să-și aleagă veșnicele munci decît veșnica împărăție. Pe Dumnezeu a-L ști ni se pare, iar a plăcea lui Dumnezeu ne lenevim și nici nu voim. Deci sîntem ca și cei ce nu-L știu pe El, drept aceea ni se dă sfat de la părinți, ca prin cunoașterea de sine să venim întru cunoștința lui Dumnezeu. Oare cine din iubitorii de înțelepciune mare, filosofie a numit-o pe cunoștința de sine și zice: Mai bun ești de te vei cunoaște pe tine singur, decît pentru sineți nebăgînd în seamă. Voiești să cîștigi cunoștința alergării stelelor, puterile verdețurilor și ale florilor, firile oamenilor și ale animalelor necuvîntătoare și pe toate științele de cele cerești și de cele pămîntești, pentru că mulți multe știu, iar singuri pe sineși nu se cunosc, iar a nu se cunoaște pe sine este mai rău decît a fi dobitoc, pentru că la dobitoace necunoștința de sine din fire le este, iar la oameni din însăși voința cea fără de minte. Și cu adevărat unul ca acela asemenea este cu dobitocul, care pe sineși nu se cunoaște. Oare nu s-a prefăcut în dobitoc Nabucodonosor care nevrînd să-și cunoască omenească sa neputință, se preaînălțase cu mîndria, părîndu-i de sineși a fi Dumnezeu. Pentru că de unde între oameni se naște mîndria? De nu de aici, căci nimeni nu voiește să-și cunoască pe a sa nimicnicie, ci fiecare de sineși multe și înalte socotește și gîndește. Unul cu bunul neam se înalță, măcar de este și de aceeași stricăciune de care e și cel mai de pe urmă sărac. Altul cu bogăția se fudulește, măcar deși este degrab pieritoare, altul cu slava se îngîmfează măcar deși este nestatornică, ci ca vîntul trecătoare. Altul cu puterea trupească și cu vitejia se laudă, măcar deși este supusă la năprasnică neputință și la moarte. Altul cu înțelepciunea se slăvește, măcar deși multe sînt pe care el nu le-a ajuns. Altul cu sfințenia, prin lucruri bune mare i se pare a fi el, măcar deși nimic nu sporește înaintea lui Dumnezeu și mulți de sineși în multe feluri înalte cugetă, iar toate acelea se fac de aici, că pe sineși nu se cunosc, nici nu se socotesc.

Iar cum să ne cunoaștem pe noi, chip ne-a dat dreptul Avraam, zicînd pentru sineși: „Eu sînt pămînt și cenușă". Domnul îi făgăduiește lui cele mari și multe, îi făgăduiește un fiu ca acela din care să se înmulțească neamul lui ca stelele cerului, îi dă seminției aceluia întru moștenire tot pămîntul

Palestinei şi pe toate neamurile şi pe toate seminţiile sub binecuvîntarea lui le supune: „Se vor binecuvînta întru tine toate neamurile pămîntului" (Fac. 12, 3; Fac. 22, 18). Slăvit S-a făcut între împăraţi şi între strămoşi, înalt cu cinstea, mare cu sfinţenia, iar el pe toate acelea, măcar deşi cu umilinţă le primea de la Domnul său, însă ca şi cum trecîndu-le cu vederea, iar mai ales nevrednic făcîndu-se pe sineşi, îşi lua aminte de sine, întru cunoaşterea cea singură de sineşi cugeta şi pînă la ţărîna pămîntului pe sineşi se pogora, pe a sa prostime avînd-o înaintea ochilor, pămînt şi cenuşă pe sineşi se numea, dar nu se înălţa cu mintea, nici nu se mîndrea. Şi cu adevărat în viaţa aceasta de puţină vreme nu are de ce se mîndri omul, de s-ar socoti şi s-ar cunoaşte pe sineşi singur ce este, iar cunoscîndu-şi nimicnicia sa, va putea cu lesnire să-şi smerească înalta sa cugetare şi să vie întru umilinţă şi în frica lui Dumnezeu, şi cu smerită pocăinţă să alerge la Dumnezeu şi să-L cunoască pe El, întru Carele are să fie în veci şi să-i placă Aceluia, care celor ce-L cunosc pe El şi-L iubesc şi se tem de El, le este singur lor Cunună, Cinste, Slavă, Moştenire şi răsplătire întru cerească împărăţia Lui cea fără de sfîrşit.

„De s-ar afla zece drepţi" (Fac. 18, 32). Pentru zece drepţi de ar fi fost în cetatea Sodomei, voia Dumnezeu să cruţe cetatea şi toate hotarele ei, ci şi pentru singur dreptul Lot care locuia acolo, nu pierdea Sodoma, pînă ce l-au scos pe el de acolo.

Iar noi să vedem acestea două: cît de folositori sînt oamenii cei drepţi cetăţilor, ţărilor şi împărăţiilor; şi la cît de mari primejdii zac cetăţile, ţările şi împărăţiile fără de oamenii cei drepţi. Folositori sînt drepţii oameni acolo unde locuiesc ei şi îndoit folositori: dinspre o parte cu viaţa, iar dinspre alta cu rugăciunile. Folositori adică cu viaţa şi cu cuvîntul, pentru că cu chipul îmbunătăţitei vieţii lor şi cu sfătuirile cele duhovniceşti, pe cei răi îi abat de la răutăţi şi la faptă bună îi povăţuiesc. Şi se fac atîta de buni trebuitori, ca şi povăţuitorii la cei orbi şi rătăciţi, ca doctorii la bolnavi, cîrmacii iscusiţi la cei înviforaţi, lumini aprinse la cei ce şed întru întuneric şi ca nişte cereşti luminători a toată lumea, aşa sînt la păcătoşi drepţii. Către care şi Apostolul grăieşte: „Arătaţi-vă ca nişte luminători în lume" (Filip. 2, 15). Ci şi singur Domnul în Evanghelie a zis către dînşii: „Voi sînteţi lumina lumii" (Matei 5, 14). Pentru că de la dînşii se luminează cei orbiţi la ochii sufleteşti şi cei rătăciţi se povăţuiesc la calea mîntuirii. De la ei se tămăduiesc neputincioşii cei cu ştiinţa plină de bolile păcatelor şi cei învăluiţi de deşertăciunea lumii acesteia prin ei se povăţuiesc spre neînviforatul Liman Dumnezeu, numai de ar privi cineva la plăcuta lui Dumnezeu viaţa lor şi de s-ar sîrgui a

le urma lor.

Bine a scris Avva Dorotei în cartea sa pentru Dumnezeiasca Frică: „A întrebat fratele pe unul din stareți! Ce voi face, părinte, ca să mă tem de Dumnezeu? I-a răspuns starețul: Mergi de te lipește de omul cel ce se teme de Dumnezeu și acela singur temîndu-se de Dumnezeu te va învăța și pe tine a te teme de Dumnezeu". Pînă aici Dorotei.

De asemenea se poate a zice și pentru toată fapta bună, la carè ar dori cineva să se deprindă. Oare voiește cineva să cîștige viață curată întreg înțeleaptă? Să se împrietenească cu cel întreg la minte, cu cel curat, și să urmeze aceluia. Dorești să fii smerit și blînd și fără de răutate? Lipește-te de cel smerit și blînd și fără de răutate. Ori înțelegere duhovnicească tu cauți să te înveți, cu duhovnicești bărbați adeseori să vorbești și toată dumnezeiasca plăcere de la plăcuții lui Dumnezeu vei putea să te deprinzi, după cuvîntul lui David: „Cu cel cuvios, cuvios vei fi" (Psalm 17, 28). Singură petrecerea cu cei drepți puternică este a îndrepta pe omul păcătos, numai de ar începe păcătosul a lua aminte la cei drepți. În cărțile împărățești se scrie: Un mort din întîmplare aruncat fu în mormîntul lui Elisei, îndată a înviat mortul și a stat pe picioarele sale. Dacă din oasele dreptului cele moarte prin atingerea de acelea a luat trupul cel mort putere de viață, cu cît mai ales din împreuna petrecere cu cei vii drepți, pot sufletele cele omorîte de păcate să se deștepte și să se scoale spre pocăință, prin îndreptarea vieții lor. Fără de va fi cineva mai tare decît piatra învîrtoșat. Precum lîngă Hristos Domnul, între Sfinții Apostoli Iuda era, și precum lîngă Lot sodomitenii, spre a lor mai mare osîndire.

Folositori sînt drepții cu rugăciunile lor, pentru că mult ajută acelora cu care petrec, de vreme ce îi păzesc pe ei de primejdii și de răutăți, care din mînia lui Dumnezeu se pornesc, sau se slobozesc spre oamenii cei ce au greșit și au întărîtat pe Dumnezeu, întru unele ca acelea întîmplări, atîta sînt de trebuință drepții la cetăți, la țări și împărății, nu mai puțin de cum sînt stîlpii la casă și zidurile la cetate, pentru că așa și numiți sînt ei de sfinții Părinți. Ioan Gură de Aur pe drepții bărbați i-a numit „stîlpi ai patriei", iar Sfîntul Ambrozie i-a numit „pietre de ziduri". Că precum stîlpii întăresc zidurile și precum zidurile cele de piatră îngrădesc cetatea și tare o fac pe ea, așa drepții, unde s-ar afla, aceia întăresc pe acea moștenire și țară și o îngrădesc, milostivind pe Dumnezeu cel mîniat și de certările ce năvălesc apărînd-o. Dumnezeu voia ca pe tot poporul evreu scos din Egipt să-l piardă prin dreapta Sa mînie în pustie pentru păcatele lor cele prea multe și casa lui Israil iată, în mare cădere și pierzare era, dar dreptul Moisi ca

un stîlp întărind zidirea a stat înaintea lui Dumnezeu pentru dînşii rugîndu-L şi L-a îmblînzit, pe ei şi pe seminţia lui Israil ceea ce era sa cadă şi să piară a sprijinit-o. Precum se adevereşte aceasta în Psalmi: „Zis-a să-i piardă pe ei, de nu ar fi stat Moisi cel ales al Lui întru zdrobire înaintea Lui, să întoarcă mînia Lui, ca să nu-i piardă pe ei" (Psalm 105, 24-25). Şi i-a fost întru acea vreme Moisi casei lui Israil stîlp şi întărire. Acelaşi popor al lui Israil, acum pămîntul făgăduinţei moştenindu-l şi ani mulţi acolo locuind, vrăjmaşii filisteni voiau să-i piardă şi cu totul de pe pămîntul viilor să-i şteargă, şi adunîndu-se întru mulţimea puterii lor, se apropiau de cetatea Masfat, unde era poporul israeliţilor şi cu totul i-ar fi biruit filistenii pe evrei şi i-ar fi pierdut pe ei, căci evreii erau fără de arme şi nepricepuţi la război erau în acea vreme, nici cu mulţimea lor nu se asemănau cu filistenii, iar mai ales îl aveau şi pe Dumnezeu mînios asupra lor, pentru aceea erau să cadă ei sub picioarele vrăjmaşilor lor, dar dreptul Samuil între ei era, care cu rugăciunile sale cele fierbinţi pentru ei către Dumnezeu, ca şi cu un zid i-a îngrădit pe ei şi nu numai a se apropia la cetate n-a lăsat puterea potrivnicilor, ci şi cu minune, fără de război i-a biruit pe filisteni, fără de arme i-au ucis, fără de săgeţi şi fără de praştii i-au alungat. Pentru că rugîndu-se el, a tunat Domnul cu glas mare în ziua aceea asupra celor de alt neam şi s-au tulburat şi au căzut înaintea lui Israil. Şi a fost atunci dreptul Samuil unul israelitenilor zid de piatră îngrădindu-i pe ei dinspre vrăjmaşii lor. La fel şi Elisei Proorocul cel drept înaintea Domnului, oare n-a fost zid de piatră cetăţii evreieşti Dotaim, celei împresurate de ostaşii cei mulţi ai Siriei? Cu adevărat zid a fost, cînd nu numai întreagă a păzit-o cetatea, îngrădind-o pe ea cu îngereasca nevăzută Putere cea trimisă la el de la Dumnezeu spre rugăciunile lui, ci şi pe potrivnici cu orbiciune i-a lovit şi de la Dotaim la Samaria i-a dus. Iar la creştini o cetate grecească ce se numeşte Nisibe, de perşi tare bătîndu-se şi iată se lua, un drept Iacob episcop a apărat-o pe acea cetate, pentru că suindu-se el pe zidul cetăţii şi lui Dumnezeu rugîndu-se, a trimis Dumnezeu peste cetele de perşi ţînţari şi muşte cîineşti a cărora pişcare atîta de iute era, încît caii şi cămilele neputînd a o suferi, rupeau zăbalele şi frîiele şi fugeau încoace şi încolo neoprite. Încă nu numai dobitoacelor, ci şi singuri perşilor foarte grei şi nesuferiţi le erau ţînţarii aceia şi muştele mai amar decît mii de ostaşi înarmaţi şi au fugit cu ruşine de la cetate, nu cu arme, nici cu săgeţi alungaţi fiind, ci cu ţînţari şi cu muşte.

Deci, oare n-a fost acel drept la cetatea aceea zid de piatră?

Fericită este cetatea şi ţara aceea, unde măcar un bărbat drept s-ar afla, căci pentru el pe mulţi păcătoşi îi cruţă Dumnezeu, nepierzîndu-i pentru un drept, care pentru ei s-ar ruga precum s-a zis. Ci şi din pilda Evangheliei se vede aceasta, că pentru cei drepţi cruţă Dumnezeu pe păcătoşi. Căci unui om casnic semănînd sămînţă bună în ţarina sa, vrăjmaşul în taină a semănat neghine între grîu, iar cînd a răsădit iarba şi rodul a început a fi, atunci s-au arătat şi neghinele printre grîu. Deci au zis slugile stăpînului, ca să le poruncească să le smulgă pe ele, iar el le-a oprit zicîndu-le: „Ca nu cumva smulgînd neghinele să smulgeţi împreună cu ele şi grîul, ci lăsaţi-le să crească amîndouă împreună pînă la seceriş" (Matei 13, 24). Tîlcuirea pildei spune, că Grîul sînt Drepţii, iar neghinele păcătoşii. Nu se smulg neghinele pentru întregimea grîului, se cruţă păcătoşii pentru curăţia Drepţilor. Şi aşa lîngă cei drepţi şi păcătoşii întregi sînt.

Iar amar cetăţii şi ţării în care nici un drept nu se află, căci aproape este acolo risipirea şi pierzarea. La care lucru chip este Sodoma, că pînă atunci ea era întreagă pînă ce era în ea Lot dreptul, iar ieşind el afară, a pierit toată ţara aceea. Ne mirăm de războaiele vremilor de acum care se fac, de risipirea cetăţilor, de pustiirea ţărilor, de luptările cele dintre noi înşine, de multa vărsare de sînge şi de nemăsuratele pretutindenea primejdii, ce este pricina acestora? Aceea este că s-au împuţinat drepţii: „Toţi s-au abătut, împreună netrebnici s-au făcut, nu este cel ce face binele, nu este pînă la unul" (Psalm 52, 4). Toţi s-au întors la răzvrătire, toţi au început a mînia pe Dumnezeu şi a amărî Milostivirea Lui şi a întărîta îndelungă răbdarea Lui. Toţi fără de temere şi fără de frică cele fărădelege lucrîndu-le ridică Judecata cea dreaptă a lui Dumnezeu spre răsplătire şi spre pedeapsă. Pentru aceea peste tot atîtea răutăţi se fac, împuţinîndu-se drepţii, care s-ar fi rugat lui Dumnezeu pentru păcătoşi.

Doi sfinţi prooroci s-au întristat pentru împuţinarea drepţilor pe pămînt: David şi Miheia; David strigînd către Dumnezeu: „Mîntuieşte-mă, Doamne, că a lipsit cel cuvios, că s-au împuţinat adevărul de la fiii oamenilor. Deşarte a grăit fiecare către aproapele său, buze viclene în inimă şi în inimă au grăit rele" (Psalm 11, 1). Iar Sfîntul Miheia nu numai se întristează, ci se şi tînguieşte, zicînd: „O, vai mie, suflete! Că a pierit temătorul de Dumnezeu de pe pămînt, şi cel drept între oameni nu este. Toţi în sîngiuiri se judecă, fiecare pe aproapele său cu necaz îl necăjesc. Spre rău mîinile lor îşi gătesc. Cel mare cere daruri şi judecătorul paşnice cuvinte grăieşte, iar gîndul sufletului lui este înşelăciune" (Miheia 7).

Ci, o, sfinților prooroci, ce mîhnire vă este vouă dintru aceasta, că s-au împuținat drepții de pe pămînt? Mîhnire zic ei, de vreme ce la aceasta urmează primejdiile. Sfîntul David grăind de lipsirea drepților iar de a nedrepților înmulțire, îndată aduce cuvintele acestea: „Va pierde Domnul toate buzele viclene". Va urma pierdere - zice - tuturor mincinoşilor, înşelătorilor, nedrepților. Deci mîntuieşte-mă, Doamne, ca nu şi eu cu aceia să pier de pe pămînt! La fel şi Sfîntul Miheia pedeapsa lui Dumnezeu arătată o vesteşte, care năpădeşte acolo unde nu sînt drepți, zicînd: „O, amar! O, amar! Răsplătirile au sosit, acum vor fi plîngerile lor".

Iată de la amîndoi proorocii aceia arătat este că amar de cetatea şi de țara aceea care nu are întru sine nici un drept.

Au venit doi îngeri (aceia care de al treilea ce rămăsese cu Avraam se despărțise) la sodomeasca cetate în seara aceleiaşi zile în care şi cu Avraam au fost (Fac. 19), iar Lot, care cu Avraam multă vreme petrecând, se învățase de la dînsul primirea de străini, şedea înaintea porților Sodomei, aşteptînd vreun străin ce ar veni în cetate, ca să-l primească în casa sa pentru Dumnezeu şi ca să-i păzească întregimea aceluia, de răutatea şi mîrşăvia păcatului neruşinoşilor celor fără de lege sodomiteni. Şi iată mergeau la cetatea aceea doi îngeri, întru omenească arătare, pe care văzîndu-i Lot şi socotindu-i că sînt oameni, s-a sculat şi i-a întîmpinat şi li s-a închinat lor, rugîndu-i ca să intre în casa lui şi să se odihnească pînă a doua zi. Iar ei se făceau ca şi cum n-ar voi să intre în casa lui, ci ca şi cum în ulița cetății ar voi să se odihnească, însă această neînvoire o prefăceau pentru aceea: ca mai multă osîrdie şi dragoste să-şi arate Lot spre străini şi prin ei de mai mare Mila lui Dumnezeu vrednic să se facă. Deci îi îndemna pe ei cu rugămintele sale cu de-adinsul bărbatul cel drept. Şi s-au abătut la dînsul şi au venit în casa lui şi le-a făcut lor ospăț.

Şi mai înainte pînă a adormi ei după cină, oamenii cei fărădelege ai acelei cetăți, precum se obişnuiseră, ca pe cei străini ce veneau în cetatea lor, prin curvească silire să-i necinstească, aşa şi acelor doi străini de care se înştiințaseră că intrară în casa lui Lot, aceeaşi neruşinoasă silire şi necinste vrînd să le facă, se adunaseră de la tineri pînă la bătrîni şi tot poporul împreună, şi au înconjurat toată casa lui Lot şi strigau la Lot zicînd: Unde sînt bărbații ce au venit la tine să rămînă, scoate-i la noi ca să-i ruşinăm pe ei.

O, ce neruşinare a oamenilor celor fărădelege! O, ce toată turbare curvească! De care nu numai a povesti şi a scrie este ruşine, ci şi cu auzul a asculta este mîrşav şi a gîndi este de spaimă, însă se povesteşte şi se scrie spre încredințarea

răzbunării celei groaznice a lui Dumnezeu asupra unora ca acelora şi spre arătarea veşnicei şi înfricoşatei pierzării acelora, care lepădînd din inimile lor dumnezeiasca frică, îndrăznesc a face unele ca acelea.

Deci să luăm aminte cu auz întreg înţelept la istoria ce se povesteşte în Sfînta Scriptură de neruşinarea sodomitenilor. Nu se îndestulau sodomitenii cu cele între sineşi prea spurcate peste fire ale lor necurăţii, ci şi spre cei străini ce veneau în cetatea lor cu acea curvie se turbau şi le făceau tîlhărească silire nu prin pustietăţi şi pe drumuri, ci în mijlocul cetăţii lor război făcîndu-le. Şi călătorilor nu averile răpindu-le, ci întreaga înţelepciune şi curăţia, nu ucigînd de moarte trupul, ci cu păcatul cel de moarte şi mîrşav al lor spurcîndu-i, ruşinîndu-i şi ocărîndu-i, care nu este mai puţin decît moartea. Pentru că omului celui întreg înţelept, mai bine îi este a muri decît a pătimi unele ca acelea.

Încă ce este mai de mirare, că toţi de la mic pînă la mare, de la tineri pînă la bătrîni, tot poporul de acelaşi rău obicei era şi cu asemenea deprindere a păcatului. şi nu atîta de mirare era a vedea pe cei ce îmbătrîniseră în răutatea păcatului fără de înfrînare făcînd cele fără de ruşine - pentru că obişnuirea păcatului ceea ce în firea cea prea greu de schimbat se prefăcuse şi acum nu puteau să se părăsească de obişnuita răutate - pe cît de mirare era a vedea pe cei tineri copii încă, nevîrstnici, acum la neruşinare şi la mîrşăvia curvească abătîndu-se şi împreună cu bătrînii la casa lui Lot năvălind. Ci arătată este pricina unei aprinderi curveşti precum aceea ce era acolo între tineri: Bătrînii făceau răutatea păcatului la arătare fără de ruşine, iar tinerii privind la bătrîni, le urmau acelora şi aceleaşi rele făceau pe care le vedeau că le fac părinţii lor.

O, mare pierzare a sufletelor celor tineri, care se face din chipul cel de sminteală al bătrînilor! O, cumplit amar bătrînilor celor ce-i smintesc pe tineri! Pentru că mai bine le este lor (ca după cuvîntul Evangheliei) să-şi lege o piatră de moară la grumaji şi să se arunce în mare (Matei 18). Aşa în Sodoma unul de la altul, tineri de la bătrîni cele rele învăţîndu-se, toţi cu un năravşi de asemenea erau întru necurăţiile păcatelor şi în toată cetatea lor nici unul nu era (afară de Lot) care nu s-ar fi spurcat cu un păcat ca acela.

Deci toţi cu mînie asupra dreptului Lot strigau ca să le scoată pe cei doi bărbaţi ce au venit la dînsul, spre curvească ruşinare. Iar dreptul Lot, pe străinii ce-i primise în casa sa şi cărora le făgăduise la sine odihnă fără de temere, nevrînd să-i dea la acel fel de batjocură şi necinste şi neştiind ce fel să facă

cum i-ar apăra pe ei, avînd două fiice ale sale pe care le avea fecioare, ce erau acum logodite cu bărbaţi, ci încă necunoscute cu bărbat, pe acelea gîndea să le dea lor, spre împlinirea voii lor, voind ca singur în fiicele sale să rabde acea neruşinare şi necinste să sufere decît pe străini la atîta răutate.

Încă şi această bună şi înţeleaptă socoteală o avea în mintea sa bărbatul cel drept: că mai bine este lui cel mai mic păcat, care după fire se face cu partea femeiască, să fie mîniat Dumnezeu, decît cu cel mai mare care afară de fire se face. Şi mai bine le este acelor cetăţeni cu care negustorea, ca sub cea mai mică pedeapsă a lui Dumnezeu, pentru cel mai mic păcat să cadă, decît prin cel mai mare sub mai mare. Aşa sfîntul bărbat întru sineşi socotind şi, una, de străini jale fiindu-i, alta, pe păcătoşi cruţîndu-i, iar mai ales Dumnezeiasca cinste păzind-o, pentru că cei ce rînduiala firii cea de Dumnezeu zidită o trec şi o silesc, necinste îi fac Ziditorului, - acum voia să le dea lor pe fiicele sale cele iubite.

Dar sodomenii nu spre cel firesc, ci spre păcatul cel afară de fire aprinzîndu-se şi de pofta curvească turbîndu-se, nu fiicele lui Lot, ci bărbaţii cei ce veniseră le trebuiau spre fărădelegea lor. Şi au început a sfărîma uşile casei lui Lot, ca nu numai pe străini să-i batjocorească ci şi pe singur Lot să-l ucidă. Atunci sfinţii aceia îngeri, care în chipul omenesc îngeria lor îşi tăinuiseră, şi-au arătat îngereasca lor putere şi au lovit pe toţi acei neruşinoşi cu orbire, şi nu puteau nu numai uşile lui Lot, ci nici casele lor să-şi nimerească. Aşa sfinţii îngeri pe primitorul lor de străini pentru ospătarea lor l-au izbăvit de primejdia aceea (Fac. 19). Iar Lot văzînd o minune ca aceea a cunoscut că străinii aceia nu sînt oameni simpli, ci sfinţi ai lui Dumnezeu, şi a început a-i cinsti pe ei mai mult, cu cucernicie şi cu frică şi mulţumită a le da lor, căci şi pe el şi pe fiicele lui îi izbăviră din mîinile celor fărădelege turbaţi.

Atunci îngerii i-au spus lui Lot cine sînt ei şi trimişi de Dumnezeu sînt să piardă cetatea şi tot hotarul acela, fiindcă s-a suit strigarea păcatelor sodomeşti înaintea lui Dumnezeu, pentru că singură firea omenească cea silită prin curvia cea afară de fire şi spurcată, strigă către Dumnezeu, spre răsplătire ridicîndu-L pe El.

Deci ne-a trimis Domnul - ziceau îngerii - ca să-i pierdem pe toţi cei ce se scoală asupra firii lor şi mînie pe Dumnezeu Ziditorul firii şi pe Cel ce hotarele firii a pus. Pentru că nu sufere ca zidirea Sa să fie silită şi rînduielile firii cele puse de Dînsul nu voieşte să fie trecute şi stricate.

Aceasta îngerii spunînd-o lui Lot îi porunceau lui ca să-şi ia lui cu sine pe rudeniile şi prietenii ce-i are şi să-i scoată de

acolo mai înainte pînă ce nu va sosi pedeapsa de la Dumnezeu asupra cetății celei fărădelege.

Lot de spaimă umplîndu-se, a mers la ginerii săi care le logodiseră pe fiicele sale şi le-a zis lor: Sculați şi ieşiți afară din locul acesta, împreună cu mine, că voieşte Domnul Dumnezeu să piardă cetatea pentru înmulțirea cea întru dînsa a fărădelegii. Ei auzind aceasta n-au crezut pe dreptul Lot şi batjocoreau între ei cuvintele lui şi se făcură nevrednici de izbăvirea pedepsei celei ce sosea asupra cetății şi au pierit cu cei fărădelege ca nişte nelegiuiți. Pentru că singură aceea: adică a nu asculta sfătuirea sfatului celui bun al bărbaților celor plăcuți de Dumnezeu fărădelege este.

Apoi începînd zorii de ziuă a răsări, îl sileau îngerii pe Lot, ca pe toate averile lăsîndu-şi să se sîrguiască a se mîntui pe sineşi, pentru că averile iarăşi îndoite i se vor da de Dumnezeu, Care nu-i părăseşte pe robii Săi ce-i plac Lui. Şi-l grăbeau pe el zicîndu-i: Sculîndu-te, ia-ți muierea şi pe amîndouă fiicele tale şi ieşi degrab din cetate,ca nu şi tu să te prăpădeşti cu cei pieritori.

Şi luînd îngerii de mînă pe Lot şi pe femeie şi pe fiicele lui, i-a scos afară şi i-au zis: Mîntuind mîntuieşte-ți sufletul tău, du-te de aici degrab, dar să nu te uiți înapoi, nici să nu stai în tot hotarul acesta, ci în muntele (cel după Segor) să te păzeşti, ca nu şi pe tine să te cuprindă acea răutate, care va sosi peste Sodoma.

Iar Lot fiindcă era departe a fugi pînă la muntele acela, i-a rugat ca să i se poruncească a fugi şi să intre în mica cetățuie ce se numea Țoar, care era mai aproape pe calea aceea şi nu i s-a oprit lui. Încă şi pe cetățuia aceea pentru dînsul, i-a făgăduit Domnul s-o ferească întreagă, măcar deşi în sodomescul hotar era şi cu aceeaşi pedeapsă a Sodomei avea să piară, însă pentru dreptul s-a cruțat.

Deci Lot cu ai săi degrab mergea la Țoar după Porunca Domnului, căci îi zisese lui Domnul: Grăbeşte-te ca să te mîntuieşti acolo, că nu pot să slobod pedeapsa spre sodomiteni pînă ce nu vei intra tu în Țoar. O, ce prea mare este Mila lui Dumnezeu spre robul Său, că pentru el a oprit la puțină vreme răzbunătoare mîna Sa dinspre pedeapsa păcătoşilor, ca nu cumva aceia pedepsindu-se, să-l cuprindă pe dreptul vreo frică! Şi n-a slobozit Dumnezeu pedeapsa spre Sodoma, pînă ce a intrat Lot în Țoar.

Intrînd Lot acolo, s-a suit soarele deasupra pămîntului şi a plouat Domnul din cer pietre arzătoare peste Sodoma şi peste Gomora şi i-a ars şi i-a răsturnat pe ei şi cetățile lor cele dimprejur (afară de micul acela Țoar în care a scăpat Lot). Şi i-a

pierdut răzbunarea lui Dumnezeu pe toți cei ce locuiau în pământul sodomesc, de la om pînă la dobitoc şi tot animalul şi a ars toate sadurile şi toate pădurile şi pe toate cele răsărite din pământ. Una ca aceasta înfricoşată pedeapsă asupra sodomitenilor prin cea mare mînie dumnezeiască săvîrşindu-se, şi iuțimea Dumnezeiască cea neîmblînzită, prin dreaptă Judecata Sa pe păcătoşi fără cruțare pierzîndu-i. Femeia lui Lot (în singur Țoar acum Lot intrînd) s-a uitat înapoi şi îndată a ajuns-o pe ea pedeapsa dumnezeiască şi s-a prefăcut în stîlp de sare şi a rămas fără de suflet. Şi ceea ce a scăpat de vifor şi de învăluire, aceea s-a afundat în alinare şi în liman, căci scăpînd de pierzarea sodomească, a pierit la locul la care îi era ei mîntuirea.

În ziua şi în ceasul acela Sfîntul Avraam ieşind din cortul său, a venit la locul la care ca ieri petrecuse pe cei trei tineri şi la care a rămas al treilea înger cu dînsul vorbind, cei doi spre Sodoma despărțindu-se. De la acel loc privind spre Sodoma şi Gomora şi spre tot pământul acela a văzut şi, iată, se suiau văpăile din pământul acela şi fum mare, pentru că ardea ca un cuptor înfocat toată țara aceea.

Aşa a pierit Sodoma cu înfricoşată mînia lui Dumnezeu, pedepsindu-se pentru păcatele lor mîrşave.

„Doi îngeri au mers la Sodoma". Să luăm aminte: La dreptul Avraam trei, iar la Sodoma doi îngeri au venit. Pentru ce şi aici nu trei, precum acolo au fost trei, iar nu doi, precum aici doi, iar nu trei? Tainele lui Dumnezeu sînt necunoscute şi Judecățile Lui neştiute.

Însă mintea cea cu bună socoteală poate de aici să se priceapă la aceasta: Că Domnul Dumnezeul nostru mai îndurat este spre facerea de bine a oamenilor şi mai scump spre pedepsirea acelora. Pentru că voind să miluiască pe robul său Avraam cu daruri multe, ca adică să-i dezlege nerodirea, fiu la bătrînețe să-i dea, seminția lui să-i înmulțească ca stelele cerului şi să-i aşeze pe ei între strămoşii lui Mesia celui ce avea să Se nască, a venit la dînsul desăvîrşit în trei fețe îngereşti, cu totul spre facerea de bine vărsîndu-se. Iar vrînd să pedepsească pe păcătoşii sodomiteni cu foc să le ardă trupurile lor, iar sufletele lor să le dea gheenei celei veşnice, s-a micşorat oarecum pe Sineşi numai în două fețe acolo a mers, ca şi cum nevrînd - silit fiind de strigarea păcatelor lor celor afară de Sodoma şi Gomora lîngă MOAB, Marea Moartă fire, ziua şi noaptea către Dînsul strigînd şi răzbunare trebuindu-le. Poate şi pentru aceea în două, iar nu în trei fețe la Sodoma a mers, ca măcar vreunul de acolo păcătos, în singur ceasul acela al certării ce năpădea, măcar de cu însăşi mintea de s-ar fi întors

la pocăință, ar fi avut Milostivindu-se spre dînsul pe acea una Față a lui Dumnezeu, care nu venise să pedepsească, ci rămăsese să se milostivească şi ar fi avut la cine să scape, de la Cel mîniat Dumnezeu, spre Cel ce Se milostivea acelaşi Dumnezeu.

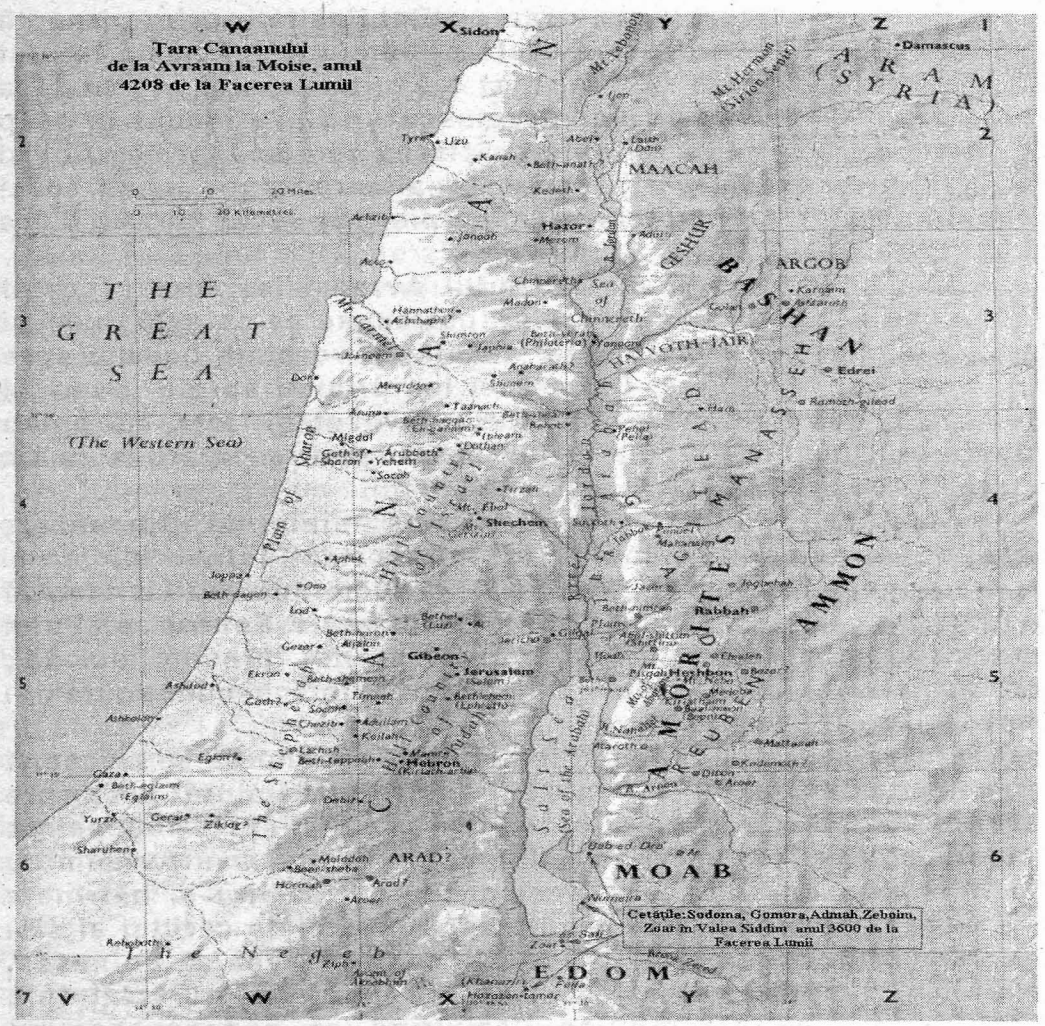

Deci două fețe pedepseau şi pierdeau pe cei greşiți, iar a treia față gata era să-i miluiască, şi măcar nu de cele vremelnice care pedepsesc trupul, ci din cele veşnice care pedepsesc sufletul să-i cruțe, numai de ar fi fost cineva între aceia căindu-se.

„I-a lovit cu orbiciune de la mic pînă la mare", îngerii i-au lovit pe cei curvari cu cuviincioasa lor pedeapsă, cu orbirea trupeştilor ochi, pedepsind întru ei orbirea cea din început a minții lor. Pentru că pofta curvească cea pătimaşă, cînd în

cineva se întăreşte şi în obicei ar veni, aceea îl orbeşte pe om, măcar deşi nu pe trupeştii ochi ai aceluia făcîndu-i orbi, ci pe cei gînditori pierzîndu-i, ca adică să nu vadă ei nici pe Dumnezeu, nici pe oameni, nici singur pe sine. Pentru că nici de Dumnezeu unul ca acela nu se teme, nici de oameni nu se ruşinează, nici pe sineşi nu se cruţă şi se prăpădeşte. De care lucru şi Sfîntul Ambrozie arată zicînd: „Oarbă este răsfăţarea curvească şi nimic înaintea sa nu vede".

Nu vede pe Dumnezeu, curvarul cel orbit cu mintea, pentru că nu-i pasă de mînia Lui, nici de groaznică răsplătirea Lui nu se înfricoşează. Se mînie Dumnezeu foarte asupra omului celui ce se spurcă cu păcatul curviei. Pentru că unul ca acela nu numai că încalcă Porunca lui Dumnezeu ce-i porunceşte a nu preacurvi, ci şi în Darul cel Nou a însuşi Fiului lui Dumnezeu Hristos Mîntuitorului nostru, mare asuprire face, pe Mădulările Lui (precum grăieşte Apostolul) făcîndu-le mădulări curviei, pentru că trupurile noastre mădulări ale lui Hristos sînt, deci cel ce-şi spurcă trupul său cu curvia, Mădulările lui Hristos în sineşi le spurcă. (I Cor. 6, 15). Ne-am îmbrăcat întru Hristos prin Sfîntul Botez ca într-o porfiră împărătească: „Cîţi în Hristos ne-am botezat, întru Hristos ne-am şi-mbrăcat", ca să fim moştenitori împărăţiei Lui. Apoi dacă cineva într-adins ar întina porfira împărătească cu gunoi puturos, sau mai ales să zicem pe singur împăratul, oare nu s-ar fi mîniat asupra unuia ca acela împăratul şi nu l-ar fi dat pe dînsul la amară muncă? Creştinul curvind, aceea face cu adevărat prin puturosul gunoi al curviei sale, întină pe Hristos întru Carele s-a îmbrăcat. Deci oare nu mînie unul ca acela foarte pe Hristos Dumnezeu? Şi oare nu va cădea sub amarele munci? Şi dacă în cei mai de mulţi ani, mai înainte de întruparea lui Hristos şi mai înainte de Legea cea dată lui Moisi pe lespezi, pe curvari nu i-a cruţat Dumnezeu, ci pe unii cu potopul i-a pierdut, iar pe alţii cu foc şi cu grindină de piatră din cer plouată i-a prăpădit, apoi , cum va cruţa acum legea lui Dumnezeu fiind propovăduită şi Hristos în omeneştile trupuri locuind, şi legile politice curveştile lucruri oprindu-le şi pedepsele cele groaznice asupra unora ca acelora în toate părţile rînduindu-se? Cum nu-i va pedepsi Dumnezeu pe aceia în veci, care pe toate acelea trecîndu-le cu vederea şi defăimîndu-le, nici puţin, nu numai de cele vremelnice, ci şi de cele veşnice munci netemîndu-se, îndrăznesc a face curveştile lucruri fără de înfrînare? Cu adevărat îi va pedepsi fără de cruţare. „Pentru că şi pe curvari şi pe preacurvari îi va judeca Dumnezeu" zice Apostolul (Evrei 13, 4). Şi iată a gătit asupra lor sabia cea ascuţită, precum aceea se arată din descoperirea Sfîntului Ioan Evanghelistul,

pentru că arătîndu-se Hristos Domnul nostru iubitului Său ucenic Ioan, i-a zis: „Să scrii îngerului Bisericii Pergamului: Acestea grăieşte Cel ce are sabie ascuţită de amîndouă părţile. (Deci spre cine acea sabie a ascuţit-o Domnul nostru? Pe cine voieşte să pedepsească şi să taie cu dînsa? Să luăm aminte). Ai zice la sineţi pe cei ce ţin învăţătura lui Balaam, care învăţa pe Balac să pună sminteală înaintea fiilor lui Israil, să mănînce cele jertfite idolilor şi să curvească, aşa ai şi tu pe cei ce ţin învăţătura nicolaiţilor, pe care Eu o urăsc" (Apoc. 2, 12).

Ce era învăţătura nicolaiţilor? Aceea ca de obşte pe femei să le aibă, şi fără de înfrînare să curvească. Şi-i sminteau nicolaiţii pe credincioşii oameni ai lui Hristos, precum de demult Balaam pe fiii lui Israil. Deci iată arătat se vede asupra cui a gătit Fiul lui Dumnezeu sabia cea de amîndouă părţile ascuţită, asupra acelora care petrec întru necurăţiile curveşti. Pentru că-i urăşte ca pe vrăjmaşii Săi. Căci după cuvîntul apostolic, înţelegerea trupească vrăjmăşie îi este lui Dumnezeu (Rom. 8, 6) adică: Pofta trupească cea fără de lege, neînfrînată, care în păcate curveşti se săvîrşeşte vrajbă este spre Dumnezeu. Şi măcar Domnul îndelung-răbdătorul deşi nu îndată taie cu acea sabie pe vrăjmaşul Său, nu-l ucide pe el în singur lucrul cel de curvie, aşteptîndu-i pocăinţa lui. Însă va fi acea vreme în care El îşi va spăla mîinile Sale în Sîngele păcătosului, de nu s-ar pocăi acela. (Psalm 56, 10). Dar se întîmplă şi aceea, că şi în singură lucrarea păcătosului, neaşteptată moarte, prin mînia lui Dumnezeu îl ajunge. Pentru că şi potopul a năpădit peste toată lumea, oamenii însurîndu-se şi măritîndu-se. Şi peste Sodoma a plouat foc fără de veste şi pe mulţi în lucrul acela i-a apucat (Le. 16, 26). Deci şi acum, cînd curvarul îşi săvîrşeşte păcatul său, Dumnezeu se mînie spre el şi ca spre vrăjmaşul Său se iuţeşte, sabia cercetării lui Dumnezeu deasupra păcătosului spînzură, iadul sub dînsul îşi deschide gura sa, gheena focului i se învăpăiază, viermii cei neadormiţi i se înmulţesc aceluia, întunericul cel mai dinafară şi muncile tartarului îl aşteaptă pe el, mîinile drăceşti se gătesc să-l apuce pe el şi l-ar apuca îndată de nu s-ar opri ei de Dumnezeu. Sfinţii îngeri văzînd acel lucru spurcat, se întorc; sfinţii văzînd se îngreţoşează, păzitorul plînge, demonii se bucură, iar curvarul nimic de acestea nu socoteşte cu mintea sa. Deci orb este, nevăzînd pe Dumnezeu şi pedeapsa cea veşnică gătită lui cu mînie de Dumnezeu.

Nu vede orbitul cu mintea sa curvar pe oameni, adică nu se ruşinează de dînşii, ca şi cum nu i-ar vedea pe ei, măcar deşi ştie că de a lui fărădelege toţi ştiu şi rîd de el, însă lui nu-i pasă de aceia, ruşinea sa pierzîndu-şi. Astfel era Abesalom,

fiul lui David, care intra la ţiitoarele tatălui său înaintea ochilor tuturor israeliţilor (2 Regi 16). De acest fel era Irod care a luat pe femeia fratelui său, neruşinîndu-se de toţi palestinienii. De acest fel era Nero cezarul, carele gol lîngă dezgolitele fete nu se ruşina în iezer cu mreajă de aur a vîna peşte, înaintea tuturor curtenilor săi. Pentru că pofta curvească orbeşte ochii ca să nu se ruşineze de nimeni, precum şi orbul nu se ruşinează. Nu în zadar grecii cei vechi, care erau întru închinare de idoli, închipuiau patima curviei, cu asemănarea unui tînăr ce se numea de dînşii Cupidon, orb şi gol, avîndu-şi ochii acoperiţi şi legaţi cu un petec, iar tot trupul cel fără de haine arăta întru închipuirea aceea, tinereasca zburdare în poftele trupeşti şi pe cea fără de ochi neruşinare în faptele curveşti, care nici de goliciunea sa - zic de arătarea înaintea altora a lucrurilor sale - nu-i păsa. Care lucru s-a obişnuit mai ales a se face între oamenii cei mari cu dregătoria, care singuri stăpînitori fiind, după voia lor petrec, ca cei ce nu au de nimenea frică, cărora li s-ar cădea ca mai bine decît toţi să se înfrîneze şi cea curată viaţă cu cinste s-o păzească, spre pilda oamenilor celor ce sînt sub dînşii. De vreme ce ei şi judecători sînt şi pedepsitori păcatelor omeneşti, aceia mai mult se dau la necurăţeniile trupeşti, defăimîndu-şi cinstea şi chemarea lor şi robindu-se patimilor lor, şi cei ce stăpînesc popoarele singuri de poftele lor cele neînfrînate se stăpînesc. Cel bine vestit între greci Diogene filosoful, pe patima curviei a numit-o împărătească a împăraţilor că aceia îi stăpîneşte pe împăraţi. Ei stăpînesc popoarele, iar ea peste dînşii împărăteşte. Se vedea aceea la împăratul Darie, de pe al căruia cap Apamina ţiitoarea lui, luîndu-i coroana împărătească o punea pe capul său, şi peste obraz îl lovea pe împărat cu mîna (2 Ezdra 4, 30). Iar el cu gura căscată căuta la dînsa şi de rîdea aceea rîdea şi el, iar de se mînia aceea el o mîngîia pe ea, pînă ce începea a grăi cu dînsul. De asemenea şi pentru Atanaric împăratul goţilor cel tare şi slăvit, povesteşte istoria, cum că curvei sale Pindia a-i curăţi încălţămintele nu se îngreţoşa, slujbă de rob făcînd femeii curve pe care fără măsură o iubea. O, ce robie pătimaşă! Cel înfricoşat multor popoare, în războaie nebiruit, împăratul Komei, Stăpînitorul ţărilor rob se făcea curvei! O, ce desăvîrşită nebunie şi orbire şi neruşinare!

Nu se vede curvarul orbit cu mintea sa pe sineşi singur, adică: Nu-şi socoteşte paguba sa, de cît de mari bunătăţi se lipseşte, pentru că-şi pierde întreitele sale bunătăţi, unele dinafară, pe care le are prin bună sporirea cîştigată, altele, care fireşti ale trupului sînt, iar altele dinlăuntru sufleteşti şi duhovniceşti.

Îşi pierde bunătăţile cele dinafară, averile cele cîştigate, bogăţiile, îndestulările şi îmbelşugările şi vine în sărăcie şi în lipsă precum în pilde se scrie: „Cel ce paşte curvele, îşi va pierde bogăţia sa" (Pilde 29, 3). Chip la aceasta este fiul cel curvar, care de Hristos Domnul în Evanghelie spre pildă s-a pus (Luca 15), care şi-a risipit averea sa vieţuind curveşte şi la atîta sărăcie a venit cît cu porcii se hrănea el. Curveasca neînfrînare nu numai pe vreun om în primejdie şi în lipsa vremelnicilor bunătăţi îl duce, ci şi cetăţi întregi şi ţări risipeşte şi le pustieşte şi sceptrurile împăraţilor le ia şi ostăşeasca putere neputincioasă şi fără de cîştig o face. Oare nu pentru acea patimă (acum după sodomeasca pierzare) a pierit la greci slăvita cetate Troia, din pricina unei curve Elena? Cetatea Sichem oare nu pentru aceeaşi pricină cu ascuţişul sabiei s-a tăiat şi s-a risipit, pentru Dina fiica lui Iacob ce a fost silită în ea (Fac. 34). Dar şi Gabaon cetatea lui Veniamin oare nu pentru curvească silire s-a ars? Şi seminţia lui Veniamin puţin a lipsit ca toată să piară cu războiul cel dintre dînşii, şi ce să mai zicem de cei puternici stăpînitori? Sardanapal, monarhul Siriei, oare nu pentru nesaţiul curviei de împărăţie şi de viaţă s-a lipsit? Tarquiniu împăratul roman, pentru silirea cinstitei femei Lucreţia de la împărăţie s-a izgonit. David împăratul lui Israil, o, cît de multe primejdii a suferit, prin dumnezeiasca slobozire pentru păcatul curviei! Că măcar de i s-a şi iertat lui vina greşelii, ca adică nu în veci să piară el pentru aceea, însă cuviincioasa pedeapsă pentru greşeală nu i-a trecut, ci a purtat acea dreaptă şi dumnezeiască judecată. Că anume de la împărăţie s-a izgonit într-o vreme, sculîndu-se asupra lui fiul său. De la Şimei ierusalimiteanul defăimări şi ocară a luat şi altele nu puţine răutăţi a răbdat.

Aceeaşi patimă a păcătosului şi pe oştile cele puternice ostăşeşti netari şi lesne biruite le face. Căci puterea evreiască nu s-a biruit oare căzînd sub picioarele filistenilor, pentru curvia povăţuitorului lor Ofni şi Finees, fiii preotului Eli? Şi Olofern voievodul oştirilor asiriene, măcar deşi nu i-a făcut silă frumoasei Iudita, însă pentru singur scopul şi pofta sa şi el şi-a pierdut capul său şi pe toată puterea Asiriei a pus-o sub picioarele cetăţilor Betuliei celei cu puţini oameni, spre călcarea şi ruşinarea cea veşnică. Aşa patima curviei nu face dobîndă nimănui, ci de la toţi apucă şi pierde stările cele bune.

Neînfrînatul curvar pierde şi bunătăţile cele fireşti ale trupului lui, care sînt: sănătatea trupească, frumoasa podoabă a feţei, vederea ochilor, bunătatea glasului, deşteptarea, vitejia, tăria şi puterea, toate acestea din neînfrînată poftă în

om slăbesc, se împuţinează, ca floarea se vestejesc şi pier. Iar mai ales, cînd i se întîmplă cuiva din unii ca aceia muncitoarea boală cea mîrşavă şi cumplită şi netămăduită lepra franţuzească. Că aceea nu în altă parte s-a obişnuit a se naşte şi a locui numai în cei curvari (osebit după întîmplare de se vătăma cîndva şi cel nevinovat de la cel vătămat) care boală ca viermele cel neadormit mănîncă trupul, îl răneşte de la picioare pînă la cap, putoare rea scoţînd şi la toţi urît făcîndu-l pe om şi fug de dînsul ca de o prea cumplită vătămare, încă îşi pierde curvarul rodul său, care din legiuita însoţire avea să-i fie lui cinstit şi în slava lui Dumnezeu. Căci în curvă pe acela ca într-un noroi vărsîndu-l face a se naşte necinstit prunc şi îşi împuţinează cinstitul său neam. Îşi pierde adevărata dragoste şi legătura soţiei sale tot preacurvarul. Pentru că aceea înştiinţîndu-se că bărbatul său preacurveşte, îl urăşte pe el şi se îngreţoşează de el, iar alta – şi ea începe a preacurvi spre pizma bărbatului celui ce preacurveşte.

Şi la sfîrşit îşi pierde anii vieţii sale. Pentru că la curvarul cel neînfrînat, împuţinîndu-se în el puterile lui din lucrurile curveşti i se scurtează zilele vieţii lui şi mai înainte de vreme îmbătrîneşte şi moare. Iar şi mai înainte de o îmbătrînire ca aceea, se întîmplă morţi, uneori de otrăviri, alteori de ucideri, căci pentru curve se ucid unii, unul pe altul pînă la punerea sufletului. Precum pentru Taisa egipteanca curvă (se scrie) fiindcă era prea frumoasă la faţă, de la care mulţi sfădindu-se şi bătîndu-se, pragurile casei ei cu sîngele lor l-au umplut.

Ci ca să nu lungim de aceasta cuvintele, acestea să zicem: Că şi bunătăţile duhovniceşti cele ce sînt înlăuntru i se împuţinează celui ce se afundă în patimile curveşti: ţinerea de minte slăbeşte, înţelegerea i se întunecă, slobozenia cea din voie de voie o robeşte patimii sale. Pentru că nu ceea ce voieşte aceea o face, ci ceea ce nu voieşte aceea o lucrează, stăpînind în el obişnuinţa păcatului. Şi toate cele bune şi lui Dumnezeu plăcute lucruri cîştigătoare de mîntuire, în unul ca acela slăbesc şi se schimbă întru cele dimpotrivă, precum la înţelepciune se scrie: „Dorirea poftei schimbă mintea cea fără de răutate" (Înţelepciune 4). Dar mai ales pagubă se face sufletului celui iubitor de păcate, de lipsirea dumnezeiescului Dar şi străin se face (de nu se va pocăi) de fiiască moştenirea lui Dumnezeu a împărăţiei Lui celei cereşti, de prietenia cu îngerii, de împărtăşirea cu sfinţii, de a împărăţi în veci împreună cu Hristos şi de prea dorită vederea feţei Lui, întru care toată bucuria şi veselia, toată fericirea şi îndulcirea sfinţilor lui Dumnezeu stă: „Sătura-mă-voi - zice - cînd mi se va arăta slava Ta" (Psalm 16, 15). Pe toate acestea pătimaşul

curvar dîndu-se cu totul la poftele curveşti, le pierde şi nici nu se jeleşte de aceasta. Iar la sfîrşit vinovat se face muncilor celor veşnice, focului celui nestins şi viermelui celui neadormit, întunericului celui dinafară, tartarului de care şi singur satana se cutremură, însă pe toate acelea ca un orb nu le vede, nici nu voieşte să le vadă, nu cercetează, nu socoteşte, nici nu se cruţă pe sine, găsindu-se la unele ca acelea munci cumplite. O, ce totală orbire prin care păcătosul se orbeşte pentru o scurtă îndulcire a păcatului! Cu dreptate Psalmistul în faţa unui asemenea păcătos zice: „Ajunsu-m-au fărădelegile mele şi n-am putut să văd" (Psalm 39, 16); Pe această orbire a minţii pedepsind-o sfinţii îngeri în curvarii sodomiteni, mai înainte de pedeapsa focului le-a lovit ochii lor cei trupeşti cu orbire.

„A plouat Domnul piatră arzătoare peste Sodoma şi Gomora". A lui Ieronim tîlcuire se citeşte: „A plouat Domnul pucioasă şi foc peste Sodoma". Deci să se înţeleagă, că piatra aceea din cer plouată era pucioasă arzătoare, care şi din cuvintele Evangheliei se pot vedea unde se scrie: „În ziua în care a ieşit Lot (din Sodoma) a plouat (Domnul) din cer foc şi pucioasă şi i-a pierdut pe toţi" (Le. 17, 29). Pedeapsă cu adevărat cumplită, căci cu pucioasă aprinzindu-se, fac foc mai iute decît toată materia cea aprinzătoare şi sloboade împreună şi putoare nesuferită. Şi era aceea pedeapsă cuviincioasă puturosului păcat sodomesc, că pentru aprinderea trupească, focul, iar pentru putoarea păcatului$_s$ putoarea pucioasei. O, oamenilor! Cîţi sînteţi următori sodomenilor, vedeţi chipul pedepsei ce vă aşteaptă. Că de au fost în Sodoma unele ca acelea, apoi ce va fi în gheena focului, ce fel de văpăi, ce putoare, ce muncire, cine poate să le spună? Auziţi pe Sfîntul Apostol Iuda zicînd: „Sodoma şi Gomora şi cetăţile cele dimprejurul acelora, care întru acelaşi chip curveau şi umblau în urma altui trup, sînt puse înainte întru pildă a focului celui veşnic muncă luînd" (Iuda I, 7).

Aici să se pomenească şi acest lucru de spaimă de care scrie fericitul Ieronim: „Cum că în Sfîntă noaptea aceea în care Mântuitorul nostru Iisus Hristos s-a Născut din Prea Curata Fecioară, toţi cîţi prin toată lumea se aflară sodomiile făcînd, s-au ucis în singur lucrul acela al păcatului şi s-au lovit cu foc şi fulgere. Pentru că Izvorul curăţiei Hristos, prin Preacurată Naşterea Sa, intrînd în lume, n-a suferit ca în ea în ceasul Naşterii Sale să fie acel păcat. Pe care şi în cer locuind, n-a suferit să-l vadă de Sus făcîndu-se pe pămînt şi într-un ceas cinci cetăţi sodomeşti pentru el le-a pierdut.

Ascult-o aceasta şi ia aminte, o, prea nelegiuitule şi prea

spurcate sodomitean! Te cutremură cu sufletul şi cu trupul, ca nu de năprasnă să te tune Dumnezeu de Sus cu tunet şi cu fulger, sau să poruncească pământului să-şi deschidă gura sa sub tine şi să te pogoare în iad de viu.

„A răsturnat Domnul cetăţile şi pe toate vietăţile". Precum mai întîi în zilele lui Noe pentru oamenii păcătoşi a pierdut Dumnezeu cu potopul toate fiarele şi dobitoacele şi pe tot ce vieţuia pe pământ, aşa şi după aceea în cetăţile cele sodomeşti nu le-a cruţat Dumnezeu pe toate vietăţile, ci cu oamenii cei spurcaţi care L-au mîniat pe el pe toţi i-a pierdut, încă ce este mai de spaimă, că şi pruncii cei ce sugeau ţîţele maicilor lor, cei fără de răutate şi nevinovaţi cu nici un păcat nu s-au cruţat, ci ei cu aceeaşi pedeapsă cu părinţii lor de pe pământul viilor s-au pierdut.

Iar noi de aici putem vedea că pentru păcatele celor mai mari feţe şi cei mai mici sufăr primejdii, în toate cetăţile şi ţările, oamenii cei stăpînitori le sînt poporului ca părinţii la feciori. Deci cînd aceia mînie pe Dumnezeu cu lucrurile lor cele fărădelege, şi-L ridică pe El spre răzbunare, atunci pedepsirea lui Dumnezeu asupra nelegiuiţilor stăpînitori slobozindu-se, aceeaşi se atinge şi de poporul ce este sub ei, precum în potop şi în Sodoma erau părinţii cei greşiţi şi fiii lor cei negreşiţi la fel şi toate animalele pedeapsa au suferit-o.

Este o întrebare: Pentru ce Domnul Dumnezeu şi în pedeapsa cu apa din potopul a toată lumea, şi în pedeapsa focului în arderea sodomenilor, nu i-a cruţat pe nevinovaţii prunci, care nici un rău nu făcuseră, ci împreună cu părinţii i-a pierdut şi pe ei? Oare nu este aceasta împotriva dreptei Judecăţi a lui Dumnezeu?

Răspuns: Nu este aceasta nedreaptă judecata lui Dumnezeu, ci mai ales Milostivirea Domnului Dumnezeu, cela ce rînduieşte toate spre folos. Că pentru aceea cu cei vinovaţi părinţi, pe cei nevinovaţi prunci i-a pierdut de pe pământ, ca nu cumva aceia, cînd în vîrstă ar veni, să se facă moştenitori şi următori lucrurilor celor rele ale părinţilor lor şi veşnicelor munci după aceea să se dea. Deci Milostivindu-se spre dînşii Domnul, le-a curmat lor vremelnica viaţă, prin vremelnica pedeapsă, iar pe sufletele lor le-a ferit slobode de veşnicele munci în care au căzut părinţii lor. Deci cu trupurile lor împreună au pierit, iar sufletele lor prin Milostivirea lui Dumnezeu s-au păzit slobode de iad, fiindcă drept este Dumnezeu, şi nu este nedreptate întru Dînsul şi pe nimeni din cei nevinovaţi nu voieşte să-i dea veşnicelor munci gata fiind ca şi pe cei vinovaţi să-i ierte.

„A răsturnat Domnul cetăţile şi pe toate cele răsărite din pământ" (Fac. 9). Că Raiul lui Dumnezeu de asemenea era acea

parte de loc a sodomenilor, care este şi a Iordanului, pînă cînd sodomenii n-au mîniat pe Dumnezeu şi nu şi-au adus asupra lor şi asupra a tot locul pedeapsa lui Dumnezeu, precum se scrie: „Ridicîndu-şi Lot ochii săi a văzut tot hotarul Iordanului apătoşat, mai înainte de risipirea Sodomei şi a Gomorei, ca Raiul lui Dumnezeu". Iar cînd a năpădit mînia Domnului şi a plouat Domnul foc peste păcătoşi şi i-a pierdut pe ei, atunci şi pe toată ţara lor pustie a pus-o. Şi ceea ce mai întîi Raiului se asemăna cu frumuseţea sa, şi cu îndestularea rodurilor celor alese şi cu văzduhul cel cu bună linişte, aceea de asemenea s-a făcut cu ţara iadului, nefrumoasă, neroditoare, întunecoasă şi vătămătoare. Precum de aceasta Sfîntul Mucenic Pionie povesteşte: (Martie 31): „Eu pe toate părţile jidoveşti - zice - le-am străbătut şi am trecut rîul Iordanului şi am văzut pămîntul cel ce pînă acum arată semnul mîniei lui Dumnezeu spre sineşi pentru păcatele oamenilor. Am văzut fum din el ieşind, iar cîmpiile şi ţarinile cu foc arse şi de toate rodurile goale, nici o vlagă de umezeală avînd. Am văzut şi Marea cea Moartă (sodomească, aceeaşi şi asfaltică adică de smoală roditoare) şi apa schimbîndu-şi firea sa prin Dumnezeiasca pedeapsă, care nu poate să adape vreo jivină, nici să-l ţină în sine pe trupul omenesc şi orice s-ar arunca în ea, îndată afară aruncă". De aceasta şi Sfîntul Ioan Gură de Aur vorbeşte zicînd la Trimiterea către Solun: „Oare a umblat cineva din voi la Palestina cîndva? Deci să-mi mărturisiţi voi cei ce a-ţi văzut locurile acelea, mie celui ce n-am fost acolo. Pentru că mai sus de Ascalon şi Gaza, la singură marginea rîului Iordanului, este oarecare parte multă, care oarecînd era bine roditoare, iar acum nu este. Că aceea ca un Rai a fost, pentru că a văzut Lot tot hotarul Iordanului - zice - şi era adăpat ca Raiul lui Dumnezeu. Deci acestea fiind acolo bine înfloritoare, pe toate ţările întrecîndu-le, ajungînd cu îndestularea pe Raiul lui Dumnezeu, acum decît toate pustiurile este mai pustie. Stau adică pomii şi roduri au, dar rodurile de Dumnezeiasca mînie sînt pomenitoare, deci stau rodurile pline avîndu-şi luminoasă arătare şi dînd multă poftă de gust celuia ce nu le ştie. Iar după ce s-ar lua în mîini, frîngîndu-se, rodul adică de nici un fel, iar praful şi cenuşa cea multă o arată înlăuntru păzită. De acest fel este şi tot pămîntul acela, de ai afla şi piatră cenuşată o vei afla. Şi ce zic piatră şi pomi şi pămînt unde şi văzduhul şi apele s-au împărtăşit de facerea cea rea. Căci dacă trupul aprinzîndu-se şi arzînd, însemnare adică şi chipul rămîne în foc şi mărimea şi măsura, iar puterea nicidecum deci la fel şi acolo, pămîntul se vede, dar nimic avînd de ale pămîntului, ci toate-s cenuşă pomi şi roduri, ci nimic avînd de ale pomilor,

nici de ale rodurilor, văzduh şi apă, ci nimic de ale văzduhului şi de ale apei, fiindcă şi acestea cenuşă s-au făcut. Măcar deşi se pare că nu se poate a se aprinde văzduhul sau apa cîndva. Pentru că lemnele şi piatra pot să ardă, iar văzduhul şi apa nicidecum nu pot. La noi nicidecum nu pot iar la Cel ce le-a făcut pot. Drept aceea nimic alt(ceva) fără numai cuptor este văzduhul, cuptor este apa, toate neroditoare, toate sterpe, toate sînt chipuri de Dumnezeiasca mînie ce a fost acolo şi semne de muncile ce vor să fie". Pînă aici Gură de Aur.

De aceeaşi şi în cartea Înţelepciunii scrie: „Aceasta (înţelepciunea lui Dumnezeu) pe dreptul Lot cel ce fugea de necuraţii cei pieritori, l-a izbăvit de focul ce s-a slobozit asupra celor cinci cetăţi, a cărei mărturie îi stă încă pustiul fumegînd". Să se ştie că rîul Iordanului intrînd în marea cea sodomească îndată îşi pierde fireasca sa îndulcire şi se preface în amărăciune; şi peştii cei ce intră cu pîrîul, îndată mor. Vezi despre Marea cea Moartă la Gheorghe Chedrinul, fila 28.

Iar noi putem socoti ce fel este puterea de Dumnezeu urîtului păcat, pentru care mîniindu-se Dumnezeu şi pămîntul şi lemnele şi văzduhul şi apa zidirea sa nevinovată fiind, o pedepseşte fără de cruţare. Deci să ne înfricoşăm, o, oamenilor, cei ce am îndrăznit fără de frică a mînia pe Dumnezeu prin spurcatele noastre păcate şi fărădelegi, ca nu cumva şi pe noi vreo groaznică pedeapsă Dumnezeiască să ne ajungă. Şi cu adevărat ne va ajunge de nu ne vom pocăi şi de nu în cel de acum, apoi în veacul cel viitor nu ne va trece pedeapsa. Pentru că păcatul cel prin pocăinţă necurăţit, fără de pedeapsă nu va fi, ori în vremelnica viaţă, ori în cea veşnică.

Încă Sodoma cea stricată, îi este sufletului nostru chip, că precum aceea mai înainte de cea cu totul mîniere a lui Dumnezeu şi de pierzarea sa, era ca Raiul lui Dumnezeu, după aceea luîndu-se pentru păcate Milostivirea lui Dumnezeu şi pedeapsa sosindu-i, s-a făcut de asemenea cu iadul: afumegată, împuţită, pustie, fără de apă şi neroditoare - aşa şi sufletul nostru, mai înainte pînă a nu se abate la răzvrătire şi la lucruri spurcate, este ca Raiul, Dumnezeu în-trînsul locuind, Duhul Sfînt peste el odihnindu-se, sfinţii îngeri pe el păzindu-l, Rîurile Darurilor lui Dumnezeu adăpîndu-l, Rodurile duhovniceşti în el înmulţindu-se, iar de cade în groapa păcatului şi nu se va sîrgui ca degrab să se scoale din acela, ci şi mai întru adînc în păcat ar începe a cădea, atunci se aseamănă iadului, că Dumnezeu de la el se duce, Duhul Sfînt se mîhneşte, îngerii se întorc, se usucă Apele Darului

Dumnezeiesc, Rodurile duhovniceşti se pierd şi se face pustiu neroditor, cu fumul puturosului păcat afumîndu-se şi văpaia poftelor păcatelor întru sineşi înmulţindu-se. Numai întru aceasta este sufletul fericit, că i se poate lui de ar voi ca iarăşi din asemănarea iadului întru podoaba Raiului să se prefacă prin pocăinţă, iar la sodomicescul suflet aceasta nu i s-a dat, ca adică să poată veni cîndva întru a sa dintîi frumuseţe de asemenea Raiului.

O, suflete păcătoase, deşteaptă-te şi te scoală spre pocăinţă, ca iarăşi să vii întru sfinţenia ta cea dintîi, că vei putea numai de vei voi, că ajutorul lui Dumnezeu ţi s-a gătit ţie şi Milostivirea îndelung-Răbdătorului Dumnezeu pe tine te aşteaptă.

„A căutat femeia înapoi şi s-a făcut stîlp de sare". Pentru trei pricini femeia lui Lot s-a pedepsit de Dumnezeu:

1) Că n-a crezut cuvintele lui Dumnezeu Celui ce a zis să piardă
Sodoma şi iscodind a căutat înapoi, vrînd să vadă, oare adevărul este ceea ce a zis Dumnezeu, oare nu a minţit ceea ce s-a grăit.

2) Că n-a păzit ascultarea spre Dumnezeu, Cel ce i-a poruncit să nu se uite înapoi.

3) Că dorea de averile sale cele ce în Sodoma au rămas şi de rudenii şi de cunoscuţi.

Şi stă stîlpul acela, precum cei ce l-au văzut pe el spun, pînă acum; nici de ploaie, nici de vînt, nici de nimic nu e vătămat, şi li se pare că va sta acela pînă la învierea cea de obşte şi la înfricoşată Ziua Judecăţii.

Încă este o cercetare de aceasta: Pentru ce femeia lui Lot nu s-a întors în alt stîlp de vreo piatră, ci în cel de sare?

Spun rabinii jidoveşti, iar de la ei Nicolae Liran, tîlcuitorul Sfintei Scripturi: că în seara aceea în care Lot gătea cina pentru cei doi străini în casă primiţi, femeia lui din fireasca răutate a sa şi neiubire de străini (că neiubitori de străini erau sodomenii) a ascuns sarea şi n-a dat sare la dregerea bucatelor. Pentru aceea a doua zi a prefăcut-o pe ea în stîlp de sare, ca şi cum zicîndu-i: N-ai voit să dai sare pentru străini, deci fii singură sare.

Iar nouă duhovnicească să ne fie această tîlcuire; sarea o păzeşte de putrejune pe toată carnea ce se mănîncă, de dobitoace, de fiare, de peşte şi de celelalte. În sare s-a prefăcut femeia lui Lot, ca prin pomenirea pedepsei ce a năpădit peste ea, ca şi cu o sare să se săreze minţile noastre, ca adică să nu fim noi necredincioşi Dumnezeieştii certări, nici neascultători, precum acea femeie a fost necredincioasă şi

neascultătoare lui Dumnezeu. Nici să nu dorim de celelalte vremelnice, căutînd cele veşnice şi ieşind din lucrurile păcatelor, prin calea pocăinţei să nu ne uităm înapoi, adică: să nu ne întoarcem la răutăţile cele mai dinainte, ca să nu mîniem pe Dumnezeu, precum ea L-a mîniat şi ca să nu ne împietrim prin împietrire şi să ne lipsim de viaţa veşnică. Pentru aceea şi Hristos Domnul, în Evanghelie ne sfătuieşte zicîndu-ne: „Aduceţi-vă aminte de femeia lui Lot" (Lc. 17, 32), adică: Aduceţi-vă aminte de pedeapsa ce a căzut peste ea şi vă temeţi, ca nu cumva şi voi de asemenea să pătimiţi vreo neaşteptată răutate întăritînd pe Cel Prea Înalt.

După acea înfricoşată pierdere a Sodomei, Lot temîndu-se a petrece în Ţoar ca nu şi pe Ţoar aceeaşi pedeapsă a lui Dumnezeu să vină (Fac. 19), fiindcă în hotarele Sodomei era, s-a dus cu fiicele sale în muntele acela de după Ţoar în care şi mai întîi îi poruncea Dumnezeu să fugă, şi s-a aşezat într-o peşteră singur şi fiicele lui cu dînsul. Iar cum i-a fost căderea cu fiicele cele ce cu vin l-au îmbătat pe el, se scrie în cartea Facerii. Cel ce voieşte să citească acolo.

Ruşinea ne opreşte a povesti cu de-amănuntul greşeala lui Lot, destul este de acea povestire scrisă în Biblie.

Noi aici să ne minunăm numai de puterea beţiei, că pe un drept ca acela, pe care n-au putut să-l biruiască cele nenumărate sminteli de păcate ce se făceau la arătare în Sodoma, pe acela în muntele pustiu vinul l-a biruit şi în căderea păcatului l-a aruncat. Dar nu vinul este vinovat, ci blestemată este beţia, din care cît de mare vătămare se face, nu trebuie a tîlcui. Din iscusinţa cea de toate zilele fiecare poate s-o vadă aceea şi în cărţile bisericeşti, peste tot mult se află scris pentru vătămarea beţiei, însă şi noi de aceeaşi aici ceva puţin să pomenim.

Vestitul între vechii greci filosoful Anaharsis zicea: Viţa viei trei struguri rodeşte: întîiul strugure al îndulcirii; al doilea - al îmbătării; al treilea - al mîhnirii. O arăta aceasta filosoful acela: Cum că cea nu multă băutură a vinului este spre îndulcire şi sănătate omului, că setea îi stinge, vindecare stomacului îi dă şi veseleşte inima, iar cea multă băutură îl face pe om beat, iar cea mai multă, naşte sfezi, aprinde iuţimea şi ridică spre război, bătaie, la care urmează nu puţină mîhnire. Iar noi de am voi ca cu de-amănuntul să socotim puterea beţiei şi de am numi-o pe beţie vie, am afla că se rodesc din beţie struguri din care se nasc năravuri ce nu folosesc, ci vătămare şi mîhnire îi aduc omului şi nu trei ci mai mulţi, iar anume zece.

Fie beţia numită de noi vie, ci nu bine roditoare, fără numai de acestea de care Moisi Proorocul în a doua Lege scrie: „Din

viile Sodomei este via lor şi vița lor din Gomora; strugurul lor este strugur de fiere al amărăciunii lor. Iuțimea balaurilor este vinul lor şi mînie de aspidă nevindecată" (Deut. 32, 32). Căci cu adevărat beția sodomească vie este, nu astfel de struguri, ci numai struguri de fiere, de amărăciune, de otravă, de balaur şi de aspidă şi de mînie plini rodind. Al unui sad ca acesta de acest fel i se fac rodurile.

Deci <u>întîiul strugure</u> al viei celei beţive şi de fiere este întunecarea minții, a înțelegerii schimbare, a pomenirii pierdere, pentru că din stomacul cel plin de vin, aburul şi puterea beției suindu-se în cap, întunecă creierii şi tulbură mintea. Drept aceea mulți sînt care în beția lor nu se simt pe sineşi, nici nu ştiu ce fac sau ce grăiesc ca nebunii şi măcar de li s-ar întîmpla lor şi rău ceva, ori necinste, ori bătăi, ei a doua zi nici nu țin minte, în unii ca aceia se împlineşte cea scrisă la Pilde: „M-au bătut şi nu m-a durut şi m-au batjocorit iar eu n-am înțeles" (Pildele lui Solomon 23, 34).

<u>Al doilea strugur</u> este neruşinarea, pentru că cel beat de nimeni nu se ruşinează, ci pierzîndu-şi ruşinea, vorbeşte cuvinte spurcate, hulitoare, ruşinoase, necuvioase, mîrşave, auzului celui întreg înțelept neîncăpute şi se face gura lui ca o gură pustie, plină de puturosul gunoi, iar limba ca o lopată de aruncat gunoiul. Inima unuia ca acela ce alt este, fără numai vistierie de multe răutăți, din care nu poate să iasă ceva bun, fără numai rele. Zicînd Evanghelia: „Omul cel rău din vistieria cea rea a inimii sale scoate cele rele, că din prisosința inimii grăieşte gura lui" (Lc. 6, 45).

<u>Al treilea strugur</u> al beției vii este nepăzirea tainei. Că pe cele ale sale, sau ale altuia cuiva, încredințate lui în trezire oarecare taine, adînc în inima sa ascunse, îngropîndu-le cu tăcerea, pe acelea îmbătîndu-se la arătarea tuturor le scoate iar încă şi cele ce demult erau făcute şi acum prin uitare omorîte şi pe acelea le pomeneşte şi ca un mort le înviază din groapă. Unul ca acela se aseamănă cu butoiul cel plin de băutură nouă, în care fierbînd băutura şi prea revărsîndu-se nu se țin drojdiile la fund, ci deasupra se suie şi afară din butoi cu silnică putere se leapădă de căldura cea dinlăuntru gonindu-se. Aşa îmbătîndu-se omul, puterea beției în el pe tainele inimii lui tulbură şi afară le alungă ca să iasă ca drojdiile din fundul butoiului. Şi precum este obişnuit ca cel plin de beție să arunce afară prin borîre din stomac bucatele, aşa şi tainele le descopere. Amîndouă acestea şi hrana şi tainele, cel beat le borăşte afară.

<u>Al patrulea strugur</u> al sodomeştii celei beţive vii este naşterea poftei spre trupeasca amestecare la care şi sfătuieşte

Apostolul: „Să nu vă îmbătaţi de vin în care este curvia" (Efes. 5, 18). Iar Sfîntul marele Vasile zice: la „Cuvînt pentru beţivi": „Neînfrînata poftă cea din vin (din beţie) ca dintr-un izvor oarecare curge, care pe tulburare spre femeiască parte, cu mult le întrece pe toate dobitoacele, fiindcă animalele cele necuvîntătoare nu-şi întrec hotarele firii, iar cei ce se îmbată de vin, întru bărbaţi femeiască parte, iar întru femei cea bărbătească o caută".

Al cincilea strugur cel plin de otrava balaurului şi al aspidei este iuţimea, mînia, vrajba, sfada, războiul şi vărsarea de sînge. Grăieşte Osea Proorocul: „Au început boierii a se iuţi din vin" (Osea 7, 5). Şi nu numai boierii, ci şi poporul cel simplu umplîndu-se de vin, se ridică unul asupra altuia cu iuţime. Pentru aceea îi defăima în Paremii: „Cui este vai? Cui sînt gîlcevi? Cui judecăţi? Cui necazuri şi sfezi? Cui sfărîmare în zadar? Cui vineţi ochii? Oare nu la cei ce petrec la vin şi pîndesc unde s-ar face cîndva ospeţe" (Pilde 23, 29). Deci sfătuieşte Sirah: „în vin să nu fii viteaz, că pe mulţi i-a pierdut vinul. Cuptorul lămureşte fierul în călitură, iar cu vinul se lămureşte inima în sfada mîndrilor. Amărăciunea sufletelor, vinul cel mult bîndu-se, cu mînia şi cu clevetirea au înmulţit iuţimea nebunului" (Sirah 31, 29; 30, 35).

Al şaselea de fiere strugure al beţivei vii este vătămarea sănătăţii, slăbirea trupeştilor puteri, tremurarea mîinilor, durerea capului, schimbarea ochilor, necazul stomacului, oftarea, neputinţa, bătrîneţele cele înainte de vreme, împuţinarea anilor vieţii şi cel fără de vreme sfîrşit.

Al şaptelea strugur este depărtarea averilor, pierderea bogăţiilor, paguba dobînzilor: „Pentru că lucrătorul beţiv nu se îmbogăţeşte" (Sirah 19, 1). O, cît de mulţi pentru beţie în cea de pe urmă sărăcie au venit! Chip la aceasta este fiul cel curvar.

Al optulea strugur nedulce este paguba de mîntuire. Căci precum materialnicele averi, aşa şi duhovniceştile bogăţii, prin beţie se prăpădesc, fiindcă aceea la toate păcatele îndrăzneşte. Pentru că de care păcat se îngreţoşează omul treaz, sau se teme sau se ruşinează, pe acel păcat în beţia sa îl face şi nu se ruşinează, nu se teme, nici nu se îngreţoşează. Este o povestire în Pateric pentru un pustnic egiptean, căruia i-a făgăduit dracul ca să nu-l supere mai mult cu nici un fel de ispite, numai ca din 3 păcate, unul oarecare să-l facă o dată. Aceste trei păcate îi punea înainte: uciderea, curvia şi beţia. Din acestea - îi zicea - unul să facă: ori să curveşti, ori să ucizi, ori să te îmbeţi odată şi apoi vei petrece în pace, că nu te voi mai ispiti nici cu un fel de ispite. Iar pustnicul acela gîndea

în sine aşa: A ucide îmi este frică, pentru că mare rău este acela şi pedeapsă de moarte pentru aceea este, după Dumnezeiasca şi politicească hotărîre. Curvie a face este ruşine şi curăţia trupului este păzită pînă acum a o spurca este jale, şi greţos lucru este a se spurca cel ce n-a cunoscut încă acea stricăciune. Iar a se îmbăta odată, nu mi se pare a fi mare păcatul, căci curînd omul prin dormire se trezeşte, deci mă voi duce să mă îmbăt ca mai mult să nu mă supere dracul şi voi vieţui în pace în pustie. Deci luîndu-şi puţin lucru de mînă s-a dus în cetate şi vînzînd a intrat în cîrciumă şi bînd s-a îmbătat. Şi după lucrarea satanei, i s-a întîmplat a vorbi cu oarecare femeie neruşinoasă şi prea curvă şi înşelîndu-se a căzut cu aceea. Făcînd el cu dînsa păcatul, a venit bărbatul acelei femei şi găsîndu-l greşind cu femeia lui a început a-l bate, iar el îndreptîndu-se a început a se bate cu bărbatul acela şi biruindu-l pe el l-a ucis. Şi aşa pustnicul acela a săvîrşit toate trei păcatele: curvia şi uciderea începînd de la beţie. Şi de care păcate se temea şi se îngreţoşa treaz, pe acelea cu îndrăzneală le-a făcut beat şi şi-a pierdut ostenelile sale cele de mulţi ani. (Fără numai după aceea, prin pocăinţă adevărată a putut ca iarăşi să le afle pe ele, pentru că se întorc prin Milostivirea lui Dumnezeu, omului celui ce cu adevărat se pocăieşte, faptele cele mai dinainte cîştigate pe care prin păcat le pierduse). Aşa beţia la toate păcatele îndrăzneşte şi pagubă mîntuirii se face pierzînd bunătăţile. Lămurit de aceasta grăieşte Sfîntul Ioan Gură de Aur în Mărgăritare Cuvîntul 57: „Beţia de ar afla în cineva şi întreagă înţelepciune, ori ruşinare, ori vreo înţelegere, ori blîndeţe ori şi smerită cugetare, pe toate le aruncă în adîncul călcării de lege". Pînă aici Gură de Aur. Iar omul cel ce prin beţie se lipseşte de toate bunătăţile, oare nu se lipseşte de mîntuirea sa? Şi oare nu se înstreinează de moştenirea cerească? Cu adevărat Apostolul grăieşte: „Beţivii împărăţia lui Dumnezeu n-o vor moşteni" (Galat. 5, 12)

Al nouălea de fiere strugur este mînia lui Dumnezeu, pentru că cel ce se îmbată călcînd Poruncile lui Dumnezeu, îl porneşte spre mînie pe Dumnezeu cu păcatele sale. Pentru aceea strigă Isaia Proorocul: „Amar celor ce se scoală dimineaţa şi umblă după băutură beţivă, bînd pînă în seară, că vinul îi va arde pe ei, căci cu alăute şi cu surle şi cu timpane şi cu fluiere beau vinul, iar lucrurile Domnului nu le caută" (Is. 5, 11-12). Către unii ca aceştia grăieşte Ieremia Proorocul: „Aşa zice Domnul Puterilor Dumnezeul lui Israil: „Beţi şi vă îmbătaţi şi borîţi şi veţi vedea că nu vă veţi scula de la faţa sabiei pe care Eu o voi trimite între voi" (Ier. 25, 27).

Al zecelea amar strugur al beţiei din vie, este arătată

pierzare a sufletului. Pentru că alți păcătoşi de se apropie de ceasul morții lor pot să se căiască şi să le pară rău de păcate, trează avîndu-şi mintea. Dar cel beat murind, cum va putea să se pocăiască, neținînd minte de sineşi, nici ştiind de neaşteptatul sfîrşit al său ce i-a sosit! Iar cel ce moare fără de pocăință nu scapă de gheena. Acest fel sînt strugurii năravurilor şi a sodomiceştii acestei vii - zic al beției - a cărora gust, deşi la început se par că îndulcesc, dar mai pe urmă acea dulceață în amărăciunea fierii şi întru veninul balaurului şi al aspidei se preface precum am zis.

Iar acestea toate s-au zis nu spre hulirea vinului, ci spre astîmpărarea beției. Pentru că vinul este făcut de Dumnezeu spre veselia şi sănătatea oamenilor, iar nu spre beție şi vătămare. Să auzim pe Sfîntul Gură de Aur grăind în Cuvîntul la Matei, cap. 57: „Să nu cleveteşti vinul, ci beția. Vinul ni s-a dat ca să ne veselim, iar nu ca să fim fără de rînduială; ca să rîdem, iar nu să fim de rîs; să ne însănătoşim, iar nu să ne îmbolnăvim; ca pe neputința trupului s-o îndreptăm, iar nu pe a sufletului putere s-o risipim, s-o surpăm". Şi iarăşi acelaşi în alt loc grăieşte: „Nu este din vin beția, ci din nemăsurare, vinul nu ni s-a dat nouă spre altceva, ci spre sănătatea trupească şi la aceasta împiedicare este nemăsurarea".

Din aceste cuvinte ale acelui dascăl se vede că nu este vinul vinovat, ci neînfrînarea celor ce beau nemăsurat. Acelaşi sfînt pe bețivi pentru băutura lor cea nemăsurată îi socoteşte a fi mai necinstiți decît cîinii şi măgarii şi decît celelalte necuvîntătoare animale. „Pentru că toată jivina nu mănîncă, nici nu bea mai mult decît îi este trebuința ei, nici nu poate cineva ca s-o silească să mănînce sau să bea mai mult decît voieşte firea ei, dar omul îmbătîndu-se şi nesilit fiind mai mult îşi umple pîntecele său pînă la vătămarea sa". Vezi de aceasta la năravnica învățătură 57 în cuvîntul la Sfîntul Evanghelist Matei.

Stricîndu-se de mînia lui Dumnezeu Sodoma şi Gomora, dreptul Avraam a lăsat locul cel frumos din Hebron ce se chema Mamvri în care la preafrumosul stejar s-a învrednicit a fi văzător şi ospătător al Sfintei Treimi în trei fețe îngereşti, fiindcă din risipirea Sodomei şi a Gomorei se umpluse pămîntul acela de praf şi de cenuşă şi văzduhul se vătămase de puturosul fum. Deci una de nerodirea pămîntului cea din praf, iar alta de vătămarea oamenilor săi cea din văzduh temîndu-se Avraam s-a dus din Hebron şi din Mamvri la partea dinspre miazăzi şi a locuit în Gherara.

Gherara era cetate de scaun a Palestinei unde i s-a întîmplat lui din început o întîmplare asemenea cu cea din Egipt,

împăratul Gherarilor Abimelec, auzind că dreapta Sarra nu este femeie, ci soră lui Avraam (că aşa o numea Avraam pe ea) a trimis şi a luat-o pe ea la sineşi şi nevrînd, dar Dumnezeu pe credincioşii robii Săi, precum în Egipt, aşa şi în Gherara i-a păzit nesupărați. Pentru că lovind pe împăratul cu o boală năprasnică în coapse şi prin arătarea nopții înfricoşîndu-l pe el, a păzit-o pe Sarra curată şi pe Avraam fără de mîhnire l-a făcut şi cu daruri împărăteşti l-a cinstit. Pentru că întorcînd Abimelec pe Sarra lui Avraam, i-a dat lui o mie de didrahme de argint, ci şi boi, slugi şi slujnice şi l-a rugat ca să se roage lui Dumnezeu pentru dînsul ca să se tămăduiască. Şi i-a zis: Iată pămîntul gherarilor înaintea ta, unde îți este cu plăcere sălăşluieşte-te. Şi s-a rugat Avraam lui Dumnezeu şi l-a tămăduit Dumnezeu pe Abimelec şi pe casnicii lui şi pe toată stăpînirea. Fiindcă nu numai pe acela unul, ci şi pe toată casa lui şi pe toți supuşii lui îi pedepsise Domnul cu boli. Pentru că împăratul greşind, toată împărăția aceluia se primejduise, care lucru l-a văzut însuşi Abimelec. Şi i-a zis lui Avraam: De ce neai făcut nouă aceasta? (pe femeia ta numind-o soră) oare ți-am greşit cu ceva, ca să pui asupra mea şi asupra împărăției mele păcatul cel foarte mare? Răspuns-a Avraam: Socoteam că nu este temere de Dumnezeu în locul acesta şi mă vor ucide pentru femeia mea.

Abimelec luase pe Sarra nu spre curvie şi preacurvie, ci voia ca s-o ia spre însoțita legiuire luişi de soție, precum se şi îndrepta înaintea lui Dumnezeu în vedenia visului lui zicînd: Cu curată inimă şi cu dreaptă mînă am făcut-o aceasta. Pentru că singur Avraam a zis: Soră îmi este; şi singură Sarra a zis: Frate îmi este. Deci era împăratul acela curat de păcatul preacurviei, dar nu fără de vină era pentru nedreapta strîmbătate. Pentru că strîmbătate nedreaptă este aceasta: a lua cu sila fără de voie femeia cuiva. Căci o poftise Abimelec pe Sarra pentru frumusețea ei, că era la față foarte împodobită, fiindcă de aceea se şi temea Avraam ca să nu-l ucidă oamenii cei răi pentru dînsa, frumoasă fiind, şi nu femeie, ci soră o numea pe ea în Egipt şi în Gherara între oamenii cei fărădelege şi netemători de Dumnezeu.

Iar nouă nu fără de mirare ne este aceasta, că în anii cei sterpi nu şi-a pierdut Sarra floarea frumuseții tinereților sale, că acum de 90 de ani era ea de la naşterea sa.

Pentru ce ea în anii cei bătrîni fiind se arăta la față a fi tînără şi frumoasă? Tîlcuitorii Dumnezeieştii Scripturi spun pricinile acelea: Că fireşte avea bună întocmire frumusețea trupului şi că nu năştea nici nu apleca. Însă înfrînată era în mîncare şi în băutură şi nu îmbuibîndu-se şi totdeauna era trează. Că din

vremea în care s-a cunoscut că era stearpă şi însoţise pe slujnică cu bărbatul său, nu se mai amestecase cu împreunare bărbătească, pînă ce li s-a arătat lor Dumnezeu în trei feţe îngereşti, făgăduindu-le să le dezlege sterpiciunea. Acele pricini au păzit frumuseţea Sarei pînă la bătrîneţe neveştejită.

Iar noi adăugăm şi aceasta, că afară de cele ce mai înainte s-au zis fireşti pricini păzind frumuseţea Sarrei, mai mult sporea la frumuseţile ei cea dreaptă şi sfîntă viaţa ei, pe Darul lui Dumnezeu la sine trăgîndu-l. Că precum grăieşte Ecclesiastul: înţelepciunea omului îi luminează faţa lui - tot astfel şi cea lui Dumnezeu plăcută viaţă, luminoasă şi frumoasă face faţa. Aşa era faţa lui Set, aşa a lui Moisi, aşa a luditei, aşa era faţa întîiului Mucenic Ştefan ca o faţă de înger. Că precum felinarul avînd în sine lumînare aprinsă, se luminează şi străluceşte şi luminează întru întunericul nopţii, iar felinarul cel ce n-are în sine lumînare aprinsă întunecos este, nici pe sine singur nu se luminează, nici pe alţii nu-i luminează. De asemenea şi omul, ca felinarul pe lumină o are în sine în sufletul său, care de este aprins cu dragostea cea spre Dumnezeu şi de luminează prin lucruri bune, aceluia şi faţa i se face luminoasă şi împodobită, pentru că înlăuntrul lui fiind Dumnezeiescul Dar şi în faţă iese. Să se pomenească aici un sfînt cuvios Pamvo, Iulie 18, de care în viaţa lui se povesteşte că din Dumnezeiescul Dar cel ce prea din destul locuia în el, se asemăna cu vieţuitorii Raiului. Pentru că în stricăciosul trup între oameni încă petrecînd, acum arăta pe faţa sa chipul nestricăciosului Rai nu numai cu sufletul, ci şi cu trupul luminat fiind şi strălucea faţa lui cu slavă precum de demult faţa Sfîntului Prooroc Moisi. De care se scrie în Pateric aşa: Trei ani cuviosul Pamvo s-a rugat lui Dumnezeu zicînd: Doamne, rogu-mă Ţie să nu mă proslăveşti pe pămînt. Iar Dumnezeu Cel ce proslăveşte pe plăcuţii Săi atîta l-a proslăvit pe el, cît nu puteau fraţii să caute în faţa lui de slava pe care o avea. Aşa sfîntul pe pămînt în trup s-a proslăvit mai înainte de proslăvirea sa cea de la cer! Iată cum viaţa cea plăcută lui Dumnezeu şi sfîntă luminează faţa omului, precum şi dimpotrivă, viaţa cea neplăcută lui Dumnezeu şi spurcată, care-şi are sufletul întunecat cu păcatele, pe faţa omului nefrumoasă şi întunecată o face! Care lucru se vede din viaţa lui Nifon 23 Decembrie. Acela în anii săi cei tineri, slujind poftelor păcatului neînfrînat, a mers odată la prietenul său Nicodim pentru cercetare, iar Nicodim cu mirare căutînd la faţa lui Nifon s-a înspăimîntat, însă tăcea. Apoi a zis Nifon: De ce te uiţi la mine ca la un neştiut ţie? I-a răspuns Nicodim: Să mă crezi, frate, că niciodată nu te-am văzut aşa ca acum, că faţa ta este înfricoşată ca de negru arap. Iar tînărul auzind-o aceasta

s-a înfricoşat împreună şi s-a ruşinat şi acoperindu-şi faţa sa cu mîna s-a dus mîhnit. Mergînd pe cale, zicea întru sine: Vai mie, păcătosului, dacă în lumea aceasta sînt negru cu sufletul şi cu trupul, apoi la Judecata lui Dumnezeu ce voi fi?! Iată cum este viaţa cea rea şi de Dumnezeu mînietoare: pe faţa omului neîmpodobită o face! Iar faţa dreptei Sarra şi în bătrîneţe cu frumuseţea tinereţelor se lumina, căci aceea vieţuia după Dumnezeu cu dreptate şi cu sfinţenie şi sufletul ei era în ea ca o făclie arzînd şi luminînd înaintea lui Dumnezeu. Deci cea dinlăuntru a ei frumuseţe sufletească i-a ajutat celei dinafară trupeşti.

Încă grăiesc unii de Sarra şi aceasta: Că Dumnezeu dezlegîndu-i ei sterpiciunea la bătrîneţe şi dîndu-i putere spre zămislire şi naştere, i-a întors ei şi frumuseţea cea dinainte. I-a întors-o căci i-a plăcut Lui şi vrînd Dumnezeu ca să arate ochilor omeneşti cea dinăuntru a ei frumuseţe sufletească, i-a împodobit faţa ei cu frumuseţe.

Aici să fie spre învăţătura femeilor ce-şi zugrăvesc şi îşi înfrumuseţează feţele lor şi ruşinea sluţiei lor. Că pentru ce cu vopsea îşi vopsesc feţele lor ca pe nişte mormînturi văruite? Pentru aceea că fireasca frumuseţe n-o au. Iar pentru ce de fireasca frumuseţe sînt lipsite? Pentru aceea mai ales că nu vieţuiesc precum a vieţuit dreapta Sarra: cu curăţie, cu înfrînare, cu dreptate şi cu plăcere dumnezeiască, ci întru prisosite dezmierdări fără de înfrînare îşi cheltuiesc zilele lor negrijindu-se de Dumnezeiasca plăcere. Pentru aceea felinarul feţei lor nu străluceşte cu fireasca frumuseţe, fiindcă sufletul lor în ele este întunecat, iar întunecat fiind ochiul lor cel sufletesc (după cuvîntul lui Hristos) şi trupul lor se face întunecos (Matei 6, 23). Pentru că nimic nu veştejeşte atîta floarea frumuseţii tinereţelor, podoaba îi pierde, faţa zbîrcită şi bătrînă îi face, pe cît neplăcuta lui Dumnezeu neînfrînare în poftele trupeşti cele nesăţioase şi beţive.

„Nu este temere de Dumnezeu în locul acesta" şi mă vor ucide. Unde nu este temere de Dumnezeu, acolo nu numai uciderea trupului, ci şi tot păcatul cel mare cu lesnire se săvîrşeşte, prin care se ucide sufletul. Pentru că omul netemîndu-se de Dumnezeu, de ce lucru rău nu se atinge? Nu-i este lucru înfricoşat lui uciderea de om, iar mai ales în vitejie şi în bărbăţie aceea luişi o cinsteşte. Răpirea, jefuirea aceasta este dobîndă lui, preacurvia, spurcata curvie, nici cît de puţin n-o socoteşte întru păcat, el o are pe aceea ca pe o firească nevoie, vicleşugul şi înşelăciunea, înţelepciune lui îi este; şi tot păcatul la el este o nepăcătuire, şi fapta rea ca o bunătate şi ca un obicei omenesc şi neruşinarea ca o cinste şi laudă:

„Pentru că se laudă păcătosul întru poftele sufletului său" (Psalm 9, 23). Şi de ceea ce trebuia a se ruşina, de aceea el se veseleşte, de aceea el se bucură. De ceea ce este a fugi, pe aceea cu multă osteneală o caută. „Netemătorul de Dumnezeu este om al păcatului" (după apostolicul cuvînt). Pentru că unul ca acela de-a pururea la păcat gîndeşte, pe păcat îl doreşte, de păcat se îndulceşte, singur în sineşi îşi aprinde pătimaşele văpăi, necurăţia îşi înmulţeşte şi nelegiuitele lucruri, ca pe o vistierie oarecare şi le adună, precum zice Psalmistul: „Inima lui a adunat fărădelege sieşi" (Psalm 40). Netemătorul de Dumnezeu este om ca şi calul cel nebun care rupe frîul şi aleargă fără de drum, aşa cel ce leapădă frîul temerii de Dumnezeu, aleargă degrab oriunde l-ar trage pofta lui cea rea, pînă ce în groapa veşnicei pierzări cu mare pornire va cădea. Netemătorul de Dumnezeu este om ca şi cel fără de Dumnezeu, pentru că trăieşte ca necrezînd că este Dumnezeu, nici aşteptînd înfricoşata Judecată a lui Dumnezeu şi groaznica întrebare la judecată şi veşnica pedeapsă luişi în gheena focului. Omul cel netemător de Dumnezeu nu se înspăimîntă de pierzarea sa, nu se înfricoşează de grabnica răsplătire a lui Dumnezeu şi de năprasnica moarte, nu se teme de mîinile cele cumplite ale dracilor, în care va cădea şi se va munci el. Nici nu gîndeşte de viaţa veşnică ce va să fie şi ca nişte basme le socoteşte toate cele istorisite pentru răsplătirea fiecăruia după lucruri şi numai în viaţa aceasta de aici vremelnicul bine luişi în desfătările păcatelor îl caută, iar de sufletul său cel ce în veci are să trăiască nu se grijeşte şi nici nu nădăjduieşte de altă viaţă după moarte. Omul cel ce nu se teme de Dumnezeu este ca şi un deznădăjduit, fiu al pierzării şi rob şi prieten diavolului, potrivnic lui Dumnezeu, al lui Antihrist înainte mergător. Că precum Antihrist nu are a se teme de Dumnezeu, nici nu va voi să-L ştie pe El, ci şi potrivnic Lui va fi, însuşi numindu-se că este dumnezeu, aşa şi acesta este ca şi cum neştiind pe Dumnezeu asupră-şi, nici nu ascultă Poruncile Lui, ci după însăşi voia sa, ca şi cum luişi şi-ar fi Dumnezeu, face ceea ce voieşte nu plăcute, ci potrivnice Domnului Dumnezeu.

Şi cu dreptate pe unii oameni ca aceia care petrec fără frică de Dumnezeu, Sfîntul Ioan Evanghelistul „antihrist" îi numeşte zicînd: „Şi acum mulţi sînt antihrişti" (I Ioan 2). Care sînt aceia? Îi arată dascălul apusean Augustin zicînd: „Antihrist multe slugi ale răutăţii sale are, din care mulţi în lume i-au fost înainte mergători, precum a fost Antioh, Neron, Diocleţian. Şi noi în vremurile noastre, antihrişti mulţi ştim că sînt, pentru că oricine, măcar mirean, măcar bisericesc, ori călugăr şi nu petrec cu dreptate şi legii sale (celei creştineşti) cele

potrivnice ar face şi ceea ce este lucru bun ar huli, acela antihrist şi slugă al satanei este". Pînă aici Augustin.

Iar noi să socotim: Cine vieţuieşte cu nedreptate? Cine face cele potrivnice legilor creştineşti? Cine huleşte învăţăturile cele bune ale Părinţilor? Oare nu acela ce nu are frica lui Dumnezeu în sine? Deci oamenii netemători de Dumnezeu sînt antihrişti, care atîta s-au înmulţit între noi, încît abia se poate afla cel adevărat bărbat de Dumnezeu temător între creştini! Puţini sînt aleşi, toţi s-au abătut la cea răzvrătită viaţă nedreaptă, toţi fac cele potrivnice adevăratei creştinătăţi, toţi pe cele bune defăimîndu-le, pe cele rele le caută. Iar înmulţindu-se oamenii cei netemători de Dumnezeu între creştini, s-au înmulţit şi neplăcutele lui Dumnezeu lucruri, pe care a le număra nu se poate, ci şi a le da nu trebuie. Fiecare poate să vadă singur privind cu ochiul socotinţei spre toate rînduielile cele mari şi cele mici.

Iar noi în scurt să zicem: Unde nu este frica lui Dumnezeu, acolo toată răutatea se săvîrşeşte. Precum grăieşte Sfîntul Dorotei: Negreşit, unde nu este frica de Dumnezeu, acolo este toata patima. Ca şi cum ar zice: Precum în mare rîurile, aşa în netemătoarea de Dumnezeu inimă se adună poftele cele rele. Iar celor rele pofte şi lucruri ce le urmează? Mînia lui Dumnezeu şi pedeapsa, sau vremelnică sau veşnică, sau amîndouă împreună. Pentru că aşa se săvîrşeşte viaţa cea netemătoare de Dumnezeu! Oare nu aşa s-a sfîrşit viaţa spurcaţilor uriaşi, a sodomitenilor, a lui Faraon şi a celorlalţi de Dumnezeu netemători păcătoşi?

Şi la aceasta să socotim puţin că Domnul Dumnezeu şi pe împăratul Egiptului şi pe al Gherarei, care vrură să năpăstuiască pe Avraam şi pe Sarra nu i-a suferit, ci îndată a adus spre ei bătăi, durerile cele cumplite. Pentru că nu voieşte Stăpînul nostru ca pe robii Săi să-i vadă asupriţi şi pentru ei face grabnică răsplătire celor ce-i asupresc pe ei. Că dacă tot stăpînul cel pămîntesc nu sufere strîmbătatea cea făcută robilor săi de la cineva, ci răsplăteşte pentru dînşii, cu cît mai ales Domnul Ceresc. Robii şi slujitorii Domnului sînt prieteni ai Lui de aproape. Aşa vorbeşte Domnul către ei în Evanghelie: „Voi prietenii Mei sînteţi, încă prieteni iubiţi, Eu v-am iubit pe voi" (Ioan 15,14-15). Prieteni cărora Tainele Sale le descopere: „Nu vă voi mai numi pe voi slugi, că sluga nu ştie ce face stăpînul său, ci vă zic vouă prieteni, că toate cele ce le-am auzit de la Tatăl Meu vi le-am spus vouă". Unii ca aceştia şi în Legea Veche au fost prieteni lui Dumnezeu, sfinţii Strămoşi şi Proorocii cărora le-a descoperit Dumnezeu Tainele Sale, dintre care era şi David cel ce zice: „Cele neştiute şi cele ascunse ale

înțelepciunii Tale mi-ai arătat mie" (Psalm 50,8).

Iar noi să socotim; Dacă împăratul pământesc, avînd vreun prieten iubit luişi şi păzitor credincios tainelor lui, cînd cineva pe acel prieten al lui l-ar necinsti şi strîmbătate ar voi să-i facă lui, oare nu s-ar mînia asupra celui ce l-a necinstit? Şi oare nu l-ar scoate el de la cel ce l-a asuprit? Cu cît mai ales împăratul Ceresc pentru ai Săi prieteni păzitorii Tainelor Lui, se mînie asupra celor ce-i asupresc? Slugile Domnului sînt iubiții Lui fii, precum zice în Evanghelie către ei: „Fiilor, încă puțin mai sînt cu voi" (Ioan 13,33). Oare nu se răzbună tatăl pentru fiii săi necăjiți fiind de cineva? Cu cît mai mult Tatăl Ceresc? Pentru supărarea fiilor Săi se va răzbuna cu răsplătire asupra celor ce l-au necăjit. Slugile Domnului sînt atîta de iubiți, pe cît de iubită îi este cuiva mama, fratele şi sora. Oare nu auzim în Evanghelie pe Domnul grăind: „Cel ce va face voia Tatălui Meu Celui din Ceruri, acela îmi este Mie frate şi soră şi mamă" {Matei 12, 30). Cine suferă să-şi vadă mama sa asuprită şi necinstită şi pe frate şi pe soră? Oare nu îndată se porneşte asupra necinstitorului şi asupritorului? Şi pe cît poate îi răsplăteşte aceluia. Apoi ce socotim de Hristos Domnul nostru? Ce răsplătire le va da acelora ce-i prigonesc pe robii săi şi cu necinste îi defaimă şi multe chinuri le fac? Slugile Domnului atîta sînt de iubite Stăpînului nostru, ca Luminile Ochilor Lui. Să auzim pe Moisi pentru iubitul de Dumnezeu Israil grăind: „l-a îndestulat pe ei în pustie, în sete şi arşiță, în loc fără de apă i-a înconjurat pe ei şi i-a învățat şi i-a păzit ca lumina ochiului" (Deut. 32,10). Drept aceea şi David se roagă: „Păzeşte-mă, Doamne, ca lumina ochiului" (Psalm 16,8). Tot omul îşi păzeşte lumina ochiului său cu multă ferire, ca să n-o lovească pe ea ceva şi s-o vatăme şi s-o oprească. Şi nimic nu-i este mai iubit omului decît lumina ochilor, căci acelea sînt lumină şi povață întru această viață omenească. Aşa şi Domnului Dumnezeu, iubiți îi sînt robii Lui, mai iubiți decît toată zidirea cea văzută de jos şi de sus, că pentru ei pe cele de sus lăsîndu-le, pe pămînt S-a pogorât, şi-i păzeşte pe ei ca pe lumina ochiului. Iar de i-ar necăji pe ei cineva cu vreo supărare, pe aceia nu mult îi sufere. Să-l auzim pe El în proorocia Zahariei către robii Săi grăind: „Cel ce se atinge de voi, se atinge de lumina ochilor Mei" (Zah. 2, 8). Oare poate suferi cineva pe cel ce l-ar împunge în lumina ochilor săi? Aşa nici Domnul Dumnezeu nu suferă să fie siliți cu strîmbătăți Slujitorii Lui. Însuşi Hristos aceasta o dovedeşte în Evanghelie cu Prea Curata Sa Gură, zicînd: „Oare Dumnezeu nu va face răsplătire robilor Săi, aleşilor Săi, celor ce strigă către Dînsul ziua şi noaptea? Zic vouă, că le va face răsplătire degrab" (Lc. 18,7). Dar ce fel de răsplătire? Se

încredințează din cuvintele lui David, pe care el în rugăciunea sa către Dumnezeu le-a zis: „Pierde-vei pe toți ce-mi necăjesc sufletul meu, că eu sînt robul Tău" (Psalm 142, 12). Toți cei ce supără pe robii lui Dumnezeu vor pieri cu sunet pedepsindu-se prin răsplătitoare mînia lui Dumnezeu.

Împlinindu-se anul din vremea aceea, în care Avraam la stejarul Mamvri a primit pe Sfînta Treime, Sarra după făgăduința Domnului a născut fiu şi a zis: Bucurie mi-a făcut mie Domnul, cine va spune lui Avraam, că am născut fiu la bătrînețe şi că apleacă prunc Sarra? Şi a numit Avraam numele fiului Isaac şi l-a tăiat împrejur a opta zi (Fac. 21,6). Iar cînd creştea pruncul, a văzut Sarra pe Ismail, fiul Agarei, jucîndu-se cu Isaac fiul ei şi s-a mîhnit, fiindcă Ismail asuprea pe Isaac. Precum zice Apostolul: „Cel ce s-a născut după trup îl alunga pe cel duhovnicesc" (Galat. 4,29). Adică îl batjocorea pe el, îl rîdea, poate îl şi bătea. Deci i-a zis lui Avraam Sarra, ca s-o alunge pe slujnică cu fiul ei, pentru că nu va moşteni fiul slujnicei cu fiul celei slobode. Iar Avraam nevrînd s-o facă aceea, Dumnezeu i-a poruncit lui s-o asculte pe Sarra. Şi a fost izgonită Agar cu fiul său Ismail. Iar rătăcind prin pustie, a slăbit de sete şi ea cu copilul că li se sfîrşise apa din foale, şi aruncă copilul sub un brad, iar ea mergînd a şezut în preajma lui mai departe ca de o săgetătură de arc şi zicea: Ca să nu văd moartea copilului meu. Şi se văita copilul şi plîngea, încă plîngea şi Agar. Şi arătîndu-i-se ei îngerul, i-a arătat ei o fîntînă de apă vie şi a adăpat Agar copilul şi pe sine.

Venind Ismail în creştere desăvîrşită, se făcu săgetător din arc şi locuia în pustiul Faranului. Şi i-a adus maica lui de la Egipt femeie şi s-a înmulțit acolo. Pentru că aşa s-a făgăduit Domnul prin înger către Agar zicînd: Întru neam mare îl voi face pe el!

Sarra născînd fiu la bătrînețe, era închipuire Prea Curatei Fecioare Maria, care avea să nască pe Hristos în feciorie. Iar Isaac născîndu-se din cea stearpă, era închipuirea lui Hristos, Celui ce avea să Se nască din cea neispitită de nuntă fecioară. Aşa socoteşte de aceasta Sfîntul Efrem, zicînd: „Nu materialnic lucru este a zămisli pîntecele cel mort, şi țițele cele uscate a da lapte lui Isaac; nu materialnic lucru era şi Fecioara Maria fără de bărbat a zămisli şi fără de stricăciune a Naşte pe Mîntuitorul tuturor. Pe Sarra Dumnezeu a făcut-o maică la bătrînețe şi pe Maria a arătat-o după naştere Fecioară".

„Apleacă pruncul Sarra". Cu dezlegarea sterpiciunii, a dat Domnul Dumnezeu Sarrei şi lapte cu minune în piept destul, ca singură să-şi hrănească pe fiul său.

Aici să se învețe maicile că datoare sînt singure să-şi

hrănească cu ţîţele lor pe pruncii lor, şi să nu-i dea la alte femei aplecătoare. Pentru că Dumnezeu acea fire şi datorie le-a aşezat lor, dîndu-le lor ţîţe ca nişte vase pline, ca să-şi hrănească pe cei născuţi dintr-însele. Şi nu fără de păcat le este acelor maici, care fără de oarecare cuvioase pricini, îşi dau pruncii lor la doice nevrînd singure să-i hrănească pe ei. Nu fără de păcat este, că de acolo nu puţine vătămări ies.

Întîi aceasta, că pruncul hrănindu-se nu cu laptele mamei sale, ci de la altă femeie, nu este sănătos, ci degrab moare, iar măcar de ar şi trăi, însă neputincios este, fiindcă cel strein lapte nu este firesc pruncului, că este din alt trup (deşi e de aceeaşi fire) iar nu din acela din care el s-a născut şi nu-i este atîta de folositor precum laptele maicii celei adevărate. Iar pruncul cel hrănit cu laptele maicii sale, sănătos se face şi după ce creşte tare este cu trupul şi isteţ la minte, aşa aflătorii firilor încredinţează.

Altă vătămare este şi aceasta, că pruncii cei ce sug ţîţele doicilor cu laptele hrănesc întru sine şi neputinţele şi obiceiurile lor, orice fel ar avea maica aceea. (Pliniu, Cartea 28, cap. 9). Ori de ar fi maica neputincioasă aşa va fi şi pruncul cel hrănit de ea. De va fi vreo maică mînioasă, iute, rea, vicleană, de prieteni urîtoare, aşa va fi şi acela, pe care aceea cu ţîţele ei l-ar hrăni. Ori beţivă, desfătătoare, neruşinoasă, curvară aşa cu adevărat va fi şi cel hrănit de ea, cînd va veni în vîrstă.

A treia vătămare este că pruncul cel hrănit cu lapte nu de maică ci străin, în vîrstă venind, nu va avea atîta dragoste către maica sa pe cîtă au cei hrăniţi cu laptele maicii lor. Iar puţină dragoste au către maica lor, puţină şi cinste îi dau ei.

Încă mai rău fac acele maice care îşi hrănesc pruncii lor cu lapte dobitocesc, căci cu laptele şi năravurile dobitoceşti intră în prunci, şi venind în vîrstă de asemenea se fac la năravcu dobitoacele. Că precum dobitocul este nepriceput neavînd minte şi înţelegere, nici ştiind ce este bine şi ce este rău neavînd ruşine, nici cinstind pe cineva, nici ştiind dragostea, nici miluirea, nu-l doare inima, nu împreună pătimeşte, nu-i este jale de prietenul său, înaintea ochilor acela junghiindu-se. La fel şi cel hrănit cu laptele dobitocesc se face ca un nepriceput, uituc şi neînţelegător, nesocotitor, necinstitor de prieteni, neiubitor de aproapele, neruşinos, rău la năravnemilostiv şi neîndurat, neîmpreună pătimind cu aproapele cel ce este în primejdie, avînd tiranică inimă, împietrită, necruţătoare de om.

Astfel de vătămări ies din hrănirea pruncilor cu lapte străin! Să ruşineze necuvântătoarele animale pe maicile cele ce nu cu al lor lapte îşi hrănesc pe fiii lor, că fiecare dobitoc şi toată

fiara pe puii ei nu-i încredinţează la alta să-i hrănească, ci ceea ce i-a născut, aceea îi şi apleacă cu ale ei ţîţe. Iar omenescul neam se părăseşte de ale sale maici nu se ştie din ce cauză.

Aici să se pună de faţă rîndul neamului lui Avraam pînă la David, precum mai sus de la Adam pînă la Noe şi de la Noe pînă la Avraam, punîndu-se de faţă rîndul strămoşilor lui Hristos.

Avraam a născut pe Isaac, Isaac a născut pe Iacob, Iacob a născut pe Iuda, Iuda a născut pe Fares, Fares a născut pe Esrom, Esrom a născut pe Aram, Aram a născut pe Aminadab, Aminadab a născut pe Naason, Naason a născut pe Salmon, Salmon a născut pe Booz, Booz a născut pe Obed, Obed a născut pe Iesei, Iesei a născut pe David împărat. Iar în care vreme s-a născut fiecare, vezi în numărul anilor.

Locuia Avraam în hotarele pămîntului Gherarei, care şi al Palestinei la fîntîna pe care o săpase, care mai pe urmă s-a numit a Jurămîntului, că acolo s-a jurat cu Abimelec împăratul Gherarilor (Fac. 21,31), ca să trăiască cu pace între ei.

După aceasta Dumnezeu ispitind pe Avraam, i-a poruncit lui ca pe Isaac fiul cel iubit al lui să-l suie într-un munte înalt, în care avea să-i arate lui, şi acolo să-l pună înainte pe el întru jertfă. Şi i-a fost lui porunca aceea întru vedenia de noapte (Fac. 22). Sculîndu-se a doua zi, a pus mîna pe asin şi a luat două slugi şi pe Isaac fiul său şi tăind lemne spre arderea jertfei a mers la locul ce i se poruncise lui de la Dumnezeu, căci credincios era robul lui Dumnezeu Avraam şi ascultător întru toate şi întru nimic nu voia să-i calce poruncile Lui. Şi nu se lepăda a fi junghietor tatăl copilului său pentru Dumnezeu, măcar de era şi împotriva firii. Pentru că fireşte părinţii îi iubesc pe fiii lor şi îi cruţă pe ei, dar Avraam nu şi-a cruţat pe iubitul său fiu, mai mult cinstind pe Dumnezeu decît pe fiul şi decît pe sine singur. Şi n-a spus de acea poruncă Dumnezeiască nici iubitei lui soţii, Sarra, ca să nu-i facă aceea împiedicare, plîngînd ca o maică pentru unul născut fiul său. Ce tînguire n-ar fi făcut maica văzîndu-şi pe fiul său spre junghiere ducîndu-l?

Deci a mers Avraam spre locul ce s-a zis, trei zile. Aşa Dumnezeu rînduind calea robului Său ca mai mult să ispitească ascultarea şi rîvna lui cea de către Dînsul. Şi era Avraam întru acea cale şi întru acele trei zile luptîndu-se neîncetat cu gîndurile care-i veneau lui şi dintr-o parte şi din alta, căci căutînd spre fiul său cu jale spre milă se pornea, iar privind cu ochii şi cu mintea în sus la Dumnezeu, de neascultare se temea. Dragostea cea după trup către fiul îl oprea pe el din cale, iar dragostea cea către Dumnezeu îl trăgea pe dînsul spre

locul acela, la care să săvîrsească jertfa. Iubirea fiului îi zicea lui în inimă: Să faci rugăciune către Dumnezeu, ca să-ți poruncească să cruți pe copil din care ți-a făgăduit să-ți înmulțească seminția ta, pentru că din cine se va înmulți aceea dacă Isaac se va junghia?

Iar Dumnezeiasca dragoste într-însul îi zicea: Nu-ți fie jale de fiul, nu-ți cruța copilul, dă-l lui Dumnezeu de la care l-ai luat, de la care şi tu îți ai facerea ta, iar de înmulțirea seminției nu te îngriji, ştie Dumnezeu cum o va înmulți pe ea, ca un Puternic a toate. Şi se lupta în inima dreptului de o parte jalea fiului, iar de alta Dumnezeiasca Poruncă. Dincoace dorirea celor vremelnice, dincolo dorirea celor veşnice; dincoace fireasca durere de inimă pentru fiu, dincolo cea mare şi tare către Dumnezeu Credință cu nădejde şi dragoste. Şi biruiau în el cereştile Gînduri pe cele pămînteşti, de Dumnezeu iubitoarele pe cele de fii iubitoare. Aşa luptîndu-se trei zile cu gîndurile sale şi biruind cu cele mai bune pe cele mai rele, se apropia la locul cel de Dumnezeu gătit spre acea jertfă. Şi căutînd Avraam cu ochii a văzut muntele departe şi l-a cunoscut că acela este locul jertfei.

Cum l-a cunoscut? Rabinii evrei spun că un stîlp de foc s-a arătat pe vîrful muntelui acela.

Şi a zis Avraam slugilor: Şedeți aici cu asinul, iar eu şi copilul vom merge pînă colea şi închinîndu-ne acolo ne vom întoarce la voi. Şi a încărcat Avraam lemnele pe Isaac şi a luat în mînă foc şi cuțit şi au mers amîndoi împreună. (Şi era atunci lui Isaac de la naşterea sa, după spunerea lui Iosif evreul, ani 25).

A zis Isaac: Tată, iată foc şi lemne, dar oaia cea de jertfă unde

este? Aceste cuvinte puternice erau a muia inima tatălui spre miluirea fiului său. Ci adevăratul robul lui Dumnezeu se îmbărbăta, ridicîndu-şi mintea sa spre Domnul Dumnezeul său şi Voia Aceluia a o împlini dorind, a răspuns fiului: Dumnezeu îşi va căuta Luişi şi oaie de jertfă, fiule! Şi sosind la locul cel arătat de Dumnezeu, a zidit acolo Avraam jertfelnic şi a pus lemnele, nu numai acelea pe care Isaac cu spatele sale le ducea, ci şi altele, care erau aproape de locul acela, din sad, sau din pădure a tăiat, pentru că nu putea copilul să aducă atîtea lemne pe sine cîte ar fi putut a-l arde în cenuşă cu totul.

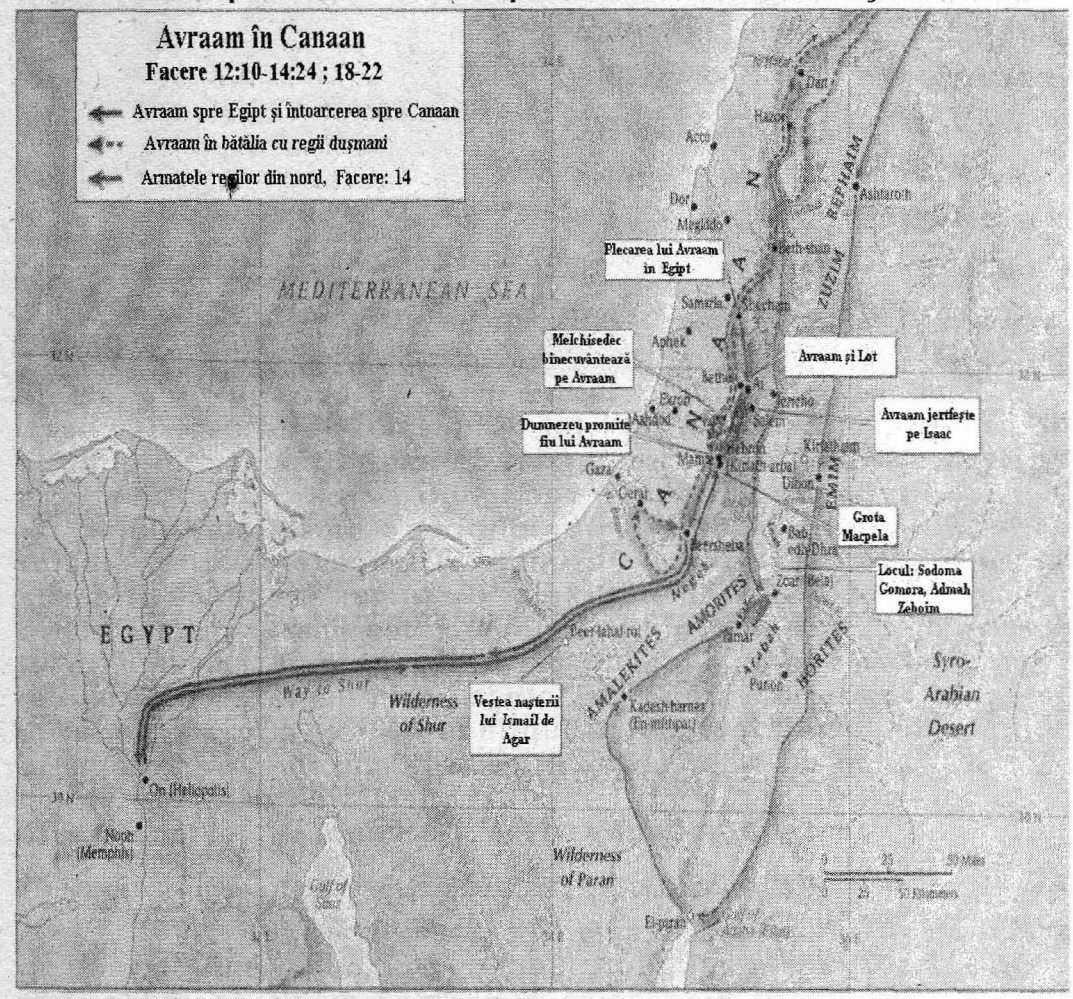

Ci nu multe erau acele lemne, numai întru închipuirea Crucii celei ce avea după aceea Hristos cu spatele a o duce la Golgota. Deci, la acel loc cu adevărat Avraam a aflat lemne mai multe, pe cîte să-i fie destule spre arderea de tot.

Apoi punînd lemnele pe Altarul cel zidit, a spus atunci fiului

Voia şi Porunca Domnului Dumnezeu (precum de aceasta scrie Iosif evreul) zicînd: „Fiul meu, cel prin rugăciune de la Dumnezeu cerut, cum ai intrat în viaţa aceasta, cu multă grijă te-am hrănit, nimic mai fericit socotindu-mi mie -decît aceasta, ca adică desăvîrşit bărbat să te văd şi moştenitor după mine să te las, ci de vreme ce Dumnezeu a voit, ca luîndu-te pe tine, iarăşi să mă lipsesc de tine, rabdă cu bărbăţie junghierea cea spre jertfa Lui, pentru că mă supun lui Dumnezeu, Celuia ce-i trebuie de la noi o jertfă ca aceasta, pentru veşnică Mila Lui cea către noi prin care şi în vreme de război şi în vreme de pace ne păzeşte pe noi. Şi de vreme ce născut eşti cu lege firească, pentru aceea vei şi muri oricînd.

Acum nu simplă ieşire din viaţa aceasta vei avea, ci de adevăratul tău tată, te vei aduce jertfă lui Dumnezeu Tatălui tuturor. Pentru că singur El precum este de crezut nu binevoieşte ca prin oarecare boală, sau război, sau prin altă oarecare moarte cu sila ce se întîmplă oamenilor, din viaţa aceasta să te duci, ci prin Rugăciune şi jertfă voieşte să-ţi ia sufletul tău şi de la Sineşi să-l odihnească. Unde pomenindu-mă pe mine, cel ce te-am hrănit, vei întări bătrîneţele mele, nu singur prin tine, ci pe Dumnezeu Ziditorul lăsîndu-mi mie în locul tău.

Iar Isaac fiind sfînt fiu al unui tată ca acela, cu osîrdie a primit cuvintele tatălui, zicînd: Că nu m-aş fi învrednicit a mă naşte, de aş fi fost potrivnic voii lui Dumnezeu şi voii tatălui meu şi de n-aş fi ascultat cu bucurie bunavoire a amîndurora, cînd şi singur numai tatăl (afară de Dumnezeiasca Poruncă) de ar fi voit aşa, nu s-ar fi căzut fiului să fie neascultător". Pînă aici Iosif Flaviu.

Şi de crezut este aceasta, că dreptul Avraam vrînd să lege pe Isaac fiul său spre junghierea jertfei, i-a spus lui mai întîi voia lui Dumnezeu Celui ce i-a poruncit s-o facă aceasta, şi-l mîngîia pe el cu nădejdea veşnicei Mile a lui Dumnezeu în Viaţa ce va să fie nesfîrşită şi-l întărea pe el ca să fie viteaz întru suferirea junghierii. Iar fericitul Isaac nu se lepăda a fi jertfă lui Dumnezeu, nici nu s-a temut de junghiere şi de moarte, ci şi cu dragoste se învoise a se supune Poruncii lui Dumnezeu şi voii tatălui, ascultător fiu fiind al ascultătorului tată.

Şi se putea vedea mărimea de suflet a amîndurora şi neîmpotrivirea cea către Dumnezeu şi ascultarea cea osîrdnică şi dragostea şi credinţa. De care Sfîntul Ioan Gură de Aur minunîndu-se zice: (în Cuvîntul 48 la Facere): „O, ce blagoslovite suflete! O, ce minte tare! O, ce puteri mari sufleteşti! O, înţelegere care biruieşte pe toată firească dragoste ceea ce este între oameni! Oare să mă minunez de cea

mare vitejie a Patriarhului? Sau de supunerea copilului cea atîta de statornică? Că nici nu s-a împotrivit, nici nu s-a mîhnit, ci s-a supus lucrului tatălui, şi ca un mieluşel cu tăcere deasupra altarului s-a culcat, aşteptînd dreapta (cea cu cuţitul) a tatălui.

Sfinţitul Mucenic Zenon episcopul grăieşte: „Minunată a fost ispitirea patriarhului Avraam care sau de sfinte furător avea să-l facă pe el, de n-ar fi ascultat pe Dumnezeu, sau muncitor să-l arate de şi-ar fi ucis fiul, fără numai prin oarecare osebită şi cu adevărat de Dumnezeu dată răbdare între iubirea de oameni şi între iubirea de fiu, ar fi prefăcut lucrul, întru nădejde nelepădîndu-se de Dumnezeu de aceea pe care mai presus de nădejde a luat-o de la Dumnezeu. Pentru aceea pe iubitul său fiu Isaac nu l-a cruţat spre jertfa cea iubită de Dumnezeu, ca să-l păzească întreg. Îl lasă de junghiere şi nu-l junghie, ca nădejdea lui să se arate nu neplăcută întru lucrarea Dumnezeieştii porunci. O, ce nouă privelişte şi cu adevărat lui Dumnezeu vrednică! Întru care a deosebi nu este cu putinţă, oare jertfitorul este mai răbdător sau jertfa. Pentru că nici a celui ce ucide, nici a celui ce se ucide nu se deosebeşte floarea, nu se cutremură de frică alcătuirile trupului, nu li se întrista faţa, nu li se schimbau ochii, nici unul roagă, nici unul din amîndoi nu se înspăimîntează, nici unul se leapădă, nici unul se tulbură. Acela a scos cuţitul, celălalt a gătit grumazul. Cu un suflet şi cu o bună credinţă, cu rîvnă şi cu răbdare îşi făcea porunca, ferindu-se cu deadinsul ca să nu se facă ceva împotriva lui Dumnezeu. Şi ceea ce unul o poftea, pe aceea celălalt o dorea. Acela lemnele cu care avea să se ardă le ducea, iar celălalt altarul zidea, sub atîta frică încît întrecea firea, bucuroşi sînt. Dă loc dragostea cea după trup, dragostei celei către Dumnezeu, arătată este buna credinţă a amîndurora. Sta în mijloc sabia, ceea ce voieşte ca fără de împiedicare înfricoşatei ucideri, slavă să aducă, iar nu păcat. Şi ce este aceasta? Aceasta este că tirania (tatălui) s-a prefăcut în credinţă, şi uciderea ceea ce vrea să fie, s-a schimbat întru taină! Ucigaşul de copil s-a dus fără de sînge şi cel înălţat la jertfă viu a rămas. Deci amîndoi sînt chip al Slavei celei fără de moarte, amîndoi mărturie minunată în veci a adevăratei cinstiri de Dumnezeu!" Pînă aici Zenon.

Iar Sfîntul Efrem cu ochii minţii spre amîndoi (spre Avraam zic şi spre Isaac) privind se umileşte şi zice: „A ascuţit cuţitul, a gătit focul şi lemnele tatăl şi apoi se apucă de fiul său. Iar acela nimic făcînd împotrivă, s-a dat singur tatălui ca să-i facă lui ce va voi. De cine mai întîi m-aş minuna şi căruia mai întîi cunună de laudă i-aş împleti? Oare lui Avraam celui ce şi-a pus

mîinile pe fiul, pentru dragostea şi prietenia lui Dumnezeu? Sau fiului, celui ce pînă la moarte şi-a ascultat tatăl? Pentru că Avraam mai mult decît fiul a cinstit Porunca lui Dumnezeu. Iar fiul pînă la moarte (pe care atunci o aştepta) ascultător tatălui s-a arătat. De cîte ori am văzut eu zugrăvit, chipul acestui copilaş (Isaac spre jertfă ridicat cu mîinile tătîne-său) n-am putut să-l trec fără de lacrimi". Pînă aici Sfîntul Efrem.

Iar cînd Avraam pe fiul, măcar deşi voia ca să fie jertfă lui Dumnezeu, însă l-a legat, ca cel ce se junghia, nu înfricoşîndu-se, să înceapă a se apăra cu mîinile şi pe jertfelnic punîndu-l şi-a întins mîna să ia cuţitul ca să-l junghie pe el. Domnul Dumnezeu din cer spre aceia privind, i-a oprit mîna lui prin îngerul Său, zicîndu-i: Avraame, Avraame, să nu-ţi pui mîna ta pe copil, nici să-i faci lui ceva, că acum am cunoscut că te temi tu de Dumnezeu şi nu ţi-ai cruţat pe fiul tău cel iubit pentru mine. Aici Sfîntul Gură de Aur despre faţa lui Dumnezeu grăieşte către Avraam: „Nu ţi-am poruncit ca să se săvîrşească acest lucru, nici voiesc ca să fie ucis copilul tău, ci ca să fie ascultarea ta arătată tuturor. Deci nimic să nu-i faci lui, îndestulat sînt de a ta voire şi pentru aceea te voi încununa şi te voi proslăvi". Pînă aici Gură de Aur.

Aceasta grăindu-i lui Dumnezeu i-a arătat un berbece încurcat cu coarnele în mărăcini şi i-a poruncit ca pe acela să-l înalţe spre jertfă în locul lui Isaac fiul său. Iar Avraam aşa făcînd, a numit numele locului acela: „Domnul a văzut". Căci la acel loc mai ales cu milostivire a căutat spre dînsul Domnul, slobozindu-l pe el de uciderea fiului, iar pe fiul păzindu-l de moarte. Şi a fost a doua oară acolo cuvîntul Domnului către Avraam, zicîndu-i: De vreme ce ai făcut aceasta şi nu ţi-ai cruţat pe fiul tău cel iubit pentru Mine, drept aceea Binecuvîntînd te voi Binecuvînta şi înmulţind îţi voi înmulţi sămînţa ta ca stelele Cerului şi ca nisipul cel de pe marginea mării. Şi va lua sămînţa ta cetăţile vrăjmaşilor, şi se vor binecuvînta întru sămînţa ta toate neamurile pămîntului, că ai ascultat Glasul Meu. Şi s-a întors Avraam cu Isaac la slugile sale, sărutîndu-şi pe iubitul său fiu cel ce cu Milostivirea lui Dumnezeu de moarte s-a păzit viu. Şi sculîndu-se s-a dus la fintîna jurămîntului, la care locuia.

„Dumnezeu ispitea pe Avraam". Ispiteşte Dumnezeu pe om, îl ispiteşte şi diavolul, dar altfel ispiteşte Dumnezeu şi altfel diavolul, pentru că alta este ispitirea Dumnezeiască şi alta cea diavolească. A lui Dumnezeu ispitire este cercetarea bunătăţii celei din om, iar a diavolului ispitire este înşelarea omului la păcat. Dumnezeu îl ispiteşte pe om cercetîndu-l, oare răbdător este, oare ascultător este către Dînsul, oare curat este cu

inima, oare iubitor de Dumnezeu este? Aşa prin ispitire a ispitit pe Iov întru răbdare, pe Avraam întru ascultare, pe Iosif în curăţie, pe israililteni întru iubirea de Dumnezeu, precum Moisi în a doua Lege către ei a zis: „Vă ispiteşte pe voi Domnul Dumnezeu, vrînd să ştie de iubiţi pe Domnul Dumnezeul vostru cu toată inima voastră şi cu tot sufletul vostru" (Deut. 13, 3). Iar mai ales iubirea de Dumnezeu o cearcă în noi Domnul, că aceea fiind, toate celelalte bunătăţi se cîştigă, fiindcă pentru dragostea lui Dumnezeu se poartă şi ascultarea se primeşte şi curăţia se păzeşte şi oricare bun lucru prin aceea se săvîrşeşte. Însă ispiteşte cercînd Domnul Dumnezeu pe om, nu ca şi cum n-ar şti în ce fel este cineva, că ştie inimile omeneşti Ziditorul nostru, Căruia şi cele nelucrate ale noastre arătate îi sînt, ci ca mai lămurită să fie bunătatea omului şi altora spre folos şi mai mare cunună să i se împletească aceluia.

Iar diavolul îl ispiteşte pe om, punîndu-i lui înainte vremelnica dulceaţă a păcatului, ca să-l vîneze pe el ca pe un peşte cu undiţa, ca pe o pasăre cu cuşca, sau cu cursa şi întru a sa stăpînire luîndu-l să-l tragă cu sine în iad în veşnica muncă şi pierzare.

Dumnezeu nu este ispititor al celor răi - zice Sfîntul Apostol Iacob - adică: Nu ispiteşte spre rău (Iac. I, 13). Şi nimeni ispitindu-se spre rău să nu zică că de la Dumnezeu se ispiteşte, pentru că nu ispiteşte Acela pe nimenea, ci fiecare se ispiteşte de a sa poftă trăgîndu-se şi amăgindu-se. Iar diavolul spre rău ispiteşte; şi nu este altă ispitirea diavolului, fără numai spre păcat, ca ori cu ce păcat să mînie şi să întărîte omul pe Dumnezeu şi vrednic să se facă judecăţii şi pedepsei şi să fie părtaş cu dînsul muncilor gheenei.

Dumnezeu nu ispiteşte pe cei răi, nu-i cearcă pe cei fărădelege, ci pe cei buni şi credincioşi robi ai Săi. Aşa vorbeşte Sfîntul Clement papa Romei: Omul cel rău nu se ispiteşte de la Dumnezeu. Mărturiseşte la aceasta şi Sfînta Scriptură ceea ce zice: „Precum se ispiteşte în foc argintul şi aurul, aşa inimile celor aleşi de Domnul" (Pilde 17, 3).

Să luăm aminte: Inimile aleşilor, iubiţilor lui Dumnezeu drepţi, iar nu ale păcătoşilor celor ce sînt urîţi de Dumnezeu se ispitesc de la Domnul. Iar păcătoşii se pedepsesc numai, sau se muncesc de la Domnul, după cuvîntul Psalmistului: ‚Multe sînt bătăile păcătosului'* (Psalm 31, 11). Iar diavolul prin ale sale ispitiri, nu numai spre cei răi, ci şi spre cei buni năvăleşte, măcar deşi se înfruntează de dînşii adeseori, iar pe cei răi ca pe nişte robi chiar ai săi îi are, care de-a pururea îl ascultă şi fac voia lui.

Dumnezeu ispiteşte iubind pe îmbunătăţitul om, iar diavolul

îl ispiteşte urîndu-l pe el.

Dumnezeu ispiteşte pe iubitul robul Său, slobozind spre el oarecare vremelnice scîrbe şi întristări, ca să-l cureţe pe el de greşeale, de care nimeni nu este slobod. Şi ca aurul cel în foc lămurit să-l arate pe el luminos şi Cereştilor Vistierii vrednic. Aşa grăieşte înţelepciunea pentru cei drepţi: „Dumnezeu l-a ispitit pe el şi l-a aflat Luişi vrednic. Ca aurul în ulcea l-a lămurit şi ca pe o jertfă întreagă l-a primit pe el" (Înţelepc. 3, 5). Iar diavolul ispiteşte pe om, nu ca să-l cureţe, ci ca în mai mari spurcăciuni de păcate să-l împingă pe el şi urît lui Dumnezeu să-l facă şi nevrednic de Cerească împărăţie.

Dumnezeu ispiteşte ca să mîntuiască; diavolul ispiteşte ca să piardă.

Dumnezeu celui ispitit de Dînsul cunună îi împleteşte, iar diavolul celui ispitit de el muncă îi găteşte.

A lui Dumnezeu ispitire la început este amară, iar la urmă este dulce, căci dă veşnice îndulciri şi de viaţa ce va să fie se învredniceşte. Iar diavoleasca ispitire, la început este dulce ca mierea, dar la puţină vreme numai, şi soseşte după acea scurtă dulceaţă amărăciunea cea de fiere veşnică întru nesfîrşitele munci.

Deci alta este Dumnezeiasca ispitire şi alta cea diavolească şi atîta este de mare deosebirea între acelea pe cît este între dulceaţă şi între amărăciune, între lumină şi între întuneric, pe cît sînt de departe răsăriturile de apusuri.

„La un munte înalt". Muntele în care Dumnezeu poruncea lui Avraam să-şi înalţe spre jertfă fiul se numea Moria, care se înţelege „amărăciune" însă sînt şi alte tîlcuiri la numele acela. Iar amărăciune s-a numit pentru aceea, că pe el erau multe saduri care creşteau, Aloe şi Chinamon la gust amare asemenea mierii unde şi Ierusalimul mai pe urmă s-a zidit. Şi se despărţeşte acel munte în trei dealuri şi din acelea fiecare îşi are numirea sa deosebită, întîiul deal Sion, adică: Privelişte pentru înălţime, căci din acela departe se putea vedea. Altul Moria, şi al treilea deal este Golgota, adică Locul căpăţînii, căci acolo căpăţîna lui Adam după Potop de Sem fiul lui Noe cel mai mare s-a îngropat, de care lucru mai înainte am zis, în a zecea sută de ani din mia întîi. Deci acele trei dealuri, uneori cu o numire Sion sau Moria se numeau, iar alteori deosebi fiecare. Deci în Sion, după aceea s-a zidit casa şi cetatea lui David, în Moria Biserica lui Solomon, iar pe Golgota Hristos s-a răstignit. Şi este acel munte de trei dealuri, ca o jumătate de cerc, în care jumătate de cerc mai jos sub munte cetatea Ierusalimului s-a aşezat, însă partea muntelui Moriei, în care parte dealul cel ce se cheamă Golgota dinafară de Ierusalim a rămas.

„Pe Isaac a încărcat lemnele". Fericitul Isaac purtînd lemnel pe umerele sale şi spre jertfă înălţat era prin închipuirea lu Hristos Mîntuitorul nostru Cel ce avea să-Şi poarte Crucea Sa pe Care voia să fie Jertfa lui Dumnezeu Tatăl, pentru păcatele toată lumea. Aşa de aceasta Sfîntul Efrem semăluieşte „Purtînd Isaac lemnele mergea la munte, ca să se junghie ca u fără de răutate, iar ducînd şi Mîntuitorul Crucea mergea la locu Căpăţînii ca să Se junghie ca un Mieluşel pentru noi. Cuţitu păzindu-l să-mi înţelegi sulița. De jertfelnic cugetînd, să-m priveşti locul Căpăţînii şi despicăturile lemnelor văzîndu-le, să mi înţelegi Crucea. Şi focul văzîndu-l să gîndeşti a lumii iubire (Aşa a iubit Dumnezeu lumea). Vezi Oaia de amîndouă coarnel legată de stejarul ce se cheamă Sabec, vezi şi pe Hristo Mieluşelul lui Dumnezeu, cu amîndouă mîinile pironit p Cruce". Pînă aici Efrem.

Şi Augustin grăieşte: „Pentru Isaac berbecul, iar pentru n S-a junghiat Hristos".

Iar Sfîntul Ambrozie zice: „În locul lui Isaac berbecul, iar î locul Dumnezeirii s-a junghiat Omenirea lui Hristos". Spun încă Ambrozie şi aceasta: Că întru acea vreme i s-a descoper Sfîntului Avraam de Patimile şi de moartea Crucii lui Hristo Fiul lui Dumnezeu cea pentru mîntuirea lumii. Şi aceasta es ceea ce Domnul în Evanghelie a zis-o către evrei: „Avraam tat vostru s-ar fi bucurat ca să vadă ziua Mea şi a văzut-o şi s bucurat" (Ioan 8, 56). A văzut ziua Patimii lui Hristos în ceas acela, în care a junghiat spre jertfă berbecul în locul lui Isaac.

Se uneşte la aceasta şi Sfîntul Efrem zicînd: A arătat l Avraam Dumnezeul cel Prea Înalt, cum că are şi pe singur Un Născut Fiul Său să-L dea pentru toată lumea, ca să mîntuias neamul omenesc de înşelăciunea diavolească.

„Acum am cunoscut că te temi de Dumnezeu". Nu ca şi cu nu ştia mai înainte Domnul temerea de Dumnezeu a lui Avraa îi zicea: „Acum am cunoscut-", ci după obiceiul omenesc, ca se încredinţează din ispitirea vreunui lucru, Dumnezeu căt om vorbind, aşa îi zicea: Acum am cunoscut, că ştia El şi m înainte temerea de Dumnezeu a lui Avraam, ca Cel ce cear inimile şi rărunchii. Iar noi să luăm aminte: Din ce a ispitit arătat a ştiut, că Avraam se temea de Dumnezeu? Din aceas că cu rîvnă a ascultat pe Dumnezeul cel ce i-a poruncit ca să înalţe spre jertfă fiul. A ascultat fiindcă-L iubea pe Dumnez mai mult decît pe fiul, pentru că de n-ar fi iubit pe Dumnez mai mult decît pe fiul, n-ar fi făcut-o aceea, încă nu numai m mult îl iubea pe Dumnezeu decît pe fiul, ci şi decît pe si singur, căci necruţîndu-şi pe fiul său nu se cruța pe sine pentru că se lipsea de a sa mîngîiere şi nădejde, pe care o av

în fiul. Nu-şi cruţa şi pe iubita sa soţie Sarra, care avea să plîngă şi să se tînguiască şi cu nemîngîiată întristare să se rănească pînă la moarte pentru a fiului moarte. Pe toată aceea ce era după trup iubire, cu singur pe sine a defăimat-o pentru dragostea lui Dumnezeu. O chip a adevăratei dragoste Dumnezeieşti! Deci cine iubeşte pe Dumnezeu acela se şi teme de El şi-L ascultă pe El şi nimic din cele vremelnice nu cruţă pentru dragostea Lui, nici singur pe sine, gata fiind a pătimi şi a muri pentru Dînsul. Precum oarecare faţă mucenicească către Hristos grăieşte: Pe Tine Mirele meu Te iubesc şi pe Tine căutîndu-Te mă chinuiesc şi mă răstignesc şi împreună mor pentru Tine.

Şi împotrivă a înţelege este: Cine nu iubeşte pe Dumnezeu, acela nici nu se teme de Dumnezeu, nici nu ascultă de poruncile Lui, nici nu voieşte a răbda puţin ceva sau vreo nevoinţă a arăta pentru Dînsul. Şi nu numai pe ale sale bunătăţi nu le cruţă lui Dumnezeu, ci şi pe ale lui Dumnezeu le apucă şi pe cele străine le jefuieşte. Nu se teme de Dumnezeu fiindcă nu-L iubeşte pe El.

Va zice cineva: Dragostea şi temerea sînt lucruri potrivnice întru sine. Zice Sfîntul Ioan Evanghelistul: „Frica muncă are şi cel ce se teme nu este desăvîrşit în dragoste" (I Ioan 4, 18). Şi se vede între oameni, că mulţi nu-l iubesc pe acela de care se tem, iar mai ales îl şi urăsc şi se feresc de el fugind ca de la o cumplită fiară. Şi iarăşi: Unde este adevărata dragoste, acolo este netemere, a grăit tot Evanghelistul: „Frică nu este în dragoste, că dragostea cea desăvîrşită o alungă afară pe frică". Deci cum în Avraam, dragostea şi frica împreună erau? Cum se temea de Dumnezeu pe care-L iubea şi cum îl iubea pe Acela de care se temea?

Răspuns: îndoită este frica, după lume şi după Dumnezeu, după trup şi după Duh. Frica cea după lume şi după trup este frică de rob, fără de voie, iar frica după Dumnezeu cea duhovnicească, este frică fireasc ă, slobodă. Deci acea lumească după chip frică nu-l iubeşte pe acela de care se teme, căci se teme de dînsul pentru vreo răutate şi muncă şi pedeapsă şi măcar de ar şi face voia aceluia de care se teme, apoi nu pentru dragoste o face, nici de bunăvoie, ci nevrînd, precum şi robul şi nevolnicul pentru frica muncilor, ca să nu primească bătăi de la dînsul. Iar acesta care are duhovnicească frică cea după Dumnezeu, îl iubeşte pe Acela de care se teme şi face voia Celui iubit, de buna sa voie şi alegere nu de frică, ci din dragoste, şi se teme ca să nu-L mînie în ceva pe Acela pe care-L iubeşte. Nu de bătăi temîndu-se, ci de păcat şi de mîniere, ca să nu se lipsească de dragostea celui iubit, nu în

alt fel, ci ca fiul pe tatăl aşa îl iubeşte împreună şi se teme, se teme şi-l iubeşte. Şi este aceea o veselie a credinciosului rob al Domnului, ca adică cu iubire să se teamă de Dumnezeul său precum şi Psalmistul grăieşte: „Să se veselească inima mea ca să se teamă de Numele Tău" (Psalm 85, 5). Iar ceea ce a zis-o Sfîntul Ioan Evanghelistul pentru dragostea desăvîrşită, cum că aceea afară izgoneşte frica, pe aceea Sfîntul Dorotei a tîlcuit-o în „Cuvînt pentru Dumnezeiasca frică" grăind aşa: Două frici sînt: Una de nou intrată, şi una desăvîrşită. Deci cea dintîi este a celor ce încep a vieţui cu dreaptă credinţă, iar a doua este a sfinţilor celor desăvîrşiţi, care au ajuns în măsura dragostei. Face cineva voia lui Dumnezeu de frica muncilor, acesta încă este de nou începător, că n-o face aceea pentru singur binele, ci pentru frica bătăilor. Iar altul face voia lui Dumnezeu, pentru singură dragostea cea către Dumnezeu, iubind-o pe ea fireşte, pentru ca adică să placă lui Dumnezeu. Acesta ştie ce este acest chiar adevărat bine; acesta a cunoscut ce este aceea a fi adevărat cu Dumnezeu; acesta este cel ce are adevărată dragoste, pe care o zice Sfîntul Evanghelist, ea este desăvîrşită. Şi această dragoste îl aduce pe el în cea desăvîrşită frică, că se teme unul ca acesta şi păzeşte voia lui Dumnezeu nu încă pentru bătăi, nu încă pentru ca să nu se mai muncească, ci precum am zis, gustînd din singură dulceaţa aceea adică a fi el Dumnezeu, se teme ca să nu cadă din aceea, se teme ca să nu se lipsească de ea. Deci această desăvîrşită frică, care din dragostea aceasta se face, o izgoneşte afară pe frica cea de nou intrată şi pentru aceasta grăieşte, că dragostea cea desăvîrşită afară o izgoneşte pe frică. Şi nu se poate veni în frica cea desăvîrşită numai prin cea de nou intrată frică. Pentru că trei sînt chipurile - precum zice Grigorie de Nazianz - prin care putem a plăcea lui Dumnezeu: ori temîndu-ne de munci, îi bineplăcem şi sîntem în rînduială robului; sau dobînda cea din plată urmărind-o, pentru folosul nostru împlinim cele poruncite şi ne asemănăm năimiţilor; sau pentru singur binele acela (ca adică să plăcem lui Dumnezeu) şi sîntem în rînduiala fiului. Că fiul cînd îşi vine întru pricepere face voia tatălui său, nu temîndu-se de bătaia tatălui lui nici pentru ca să ia plată de la dînsul, ci iubindu-l pe el păzeşte acea singură dragoste firească spre dînsul şi cinstea părintească şi se nădăjduieşte că toate averile tatălui ale sale sînt. Unul ca acesta se învredniceşte a auzi: „De acum nu mai eşti rob, ci fiu şi moştenitor lui Dumnezeu prin Iisus Hristos" (Galat. 4, 7). Unul ca acesta nu se mai teme - precum am zis - de Dumnezeu, după acea de nou intrată frică, ci îl iubeşte, precum grăieşte Sfîntul Antonie cel Mare: „Eu nu mă mai tem

de Dumnezeu, ci îl iubesc pe El". Şi Domnul i-a grăit lui Avraam, după ce l-a adus el pe fiul său: Acum am cunoscut că te temi de Dumnezeu, aceasta înseamnă cea desăvîrşită frică, care se face din dragoste. Aşa Sfîntul Dorotei, şi iarăşi întru acelaşi cuvînt puţin mai jos zice: „Cea desăvîrşită frică este a sfinţilor, care nu încă de frica muncilor, sau ca să ia plată fac Voia lui Dumnezeu, ci iubîndu-L, precum de multe ori am zis, temîndu-se să facă ceva, afară de voia celui iubit. Şi pentru aceasta zice: Dragostea afară o izgoneşte pe frică, pentru că încă nu mai fac de frică, ci din dragoste şi din dragoste se tem". Pînă aici Sfîntul Dorotei.

„Îţi voi înmulţi sămînţa ta ca stelele şi ca nisipul". Cu stelele şi cu nisipul a asemănat Dumnezeu seminţia lui Avraam ceea ce avea să se înmulţească, nu numai adeverind că fără de număr va să fie, precum stelele şi nisipul este nenumărat, ci (după semuirea Sfîntului Isidor Pelusiotul) şi osebire între dînşii în vieţile lor arătînd, cum că aveau să fie între dînşii unii cu viaţă cerească, ca stelele, iar alţii pămîntoşi ca nisipul. Cei buni, drepţii adică stelele, care de Dumnezeu prin bunătăţile lor s-au apropiat, iar cei răi şi păcătoşi aceia nisip sînt, ale căror suflete s-au lipit de pămînt, pe cele pămînteşti desfătări căutîndu-le şi întru vremelnicele griji mintea lor afundîndu-şi. Cei înţelepţi şi cunoscători aceia-s stele, cei tîmpi şi nebuni aceia-s nisip. Cei înalţi cu cinstea şi cu slava şi aceia se aseamănă cu stelele, că aşa şi titlurile a se scrie s-a obişnuit: „Luminosul" şi „Prea luminatul" şi „Prea strălucitul", iar poporul simplu cu nisipul este asemenea, că precum nisipul cu picioarele este călcat, aşa săracii şi scăpătaţii de cei bogaţi şi puternici sînt strîmtoraţi. Care lucru după aceea şi Sfîntul Apostol Iacob l-a arătat zicînd: „Oare nu bogaţii vă silesc pe voi şi aceia vă trag la judecăţi? Oare nu aceia hulesc cel bun nume, care s-a chemat spre voi?" (Iacob 2, 6-7). Iar mai ales sfinţii cei ce aveau să fie în seminţia lui Avraam, asemenea stelelor (stele) mai înainte s-au numit de Dumnezeu, care singuri prin dumnezeiasca plăcere au strălucit şi pe alţii i-au luminat în noaptea vieţii acesteia, povăţuindu-i pe ei la calea mîntuirii, iar cei ce aveau să fie fărădelege, necuraţii, care s-au depărtat de la Dumnezeu şi L-au mîniat pe El, aceia s-au numit nisip. Cei ce aveau să primească pe Mesia cel făgăduit, Hristos Mîntuitorul nostru şi să creadă în El, aceia stele cereşti mai înainte s-au numit, ca cei ce s-au învrednicit la Cer cu stelele, iar cei ce nu avură a primi pe cel de la Dumnezeu Tatăl, vrea să-L trimită la ei pe Dumnezeiescul Fiu spre mîntuirea a toată lumea şi nu numai nu avură a crede în El, ci şi a-L batjocori şi a-L ucide pe El, aceia cu drept nisip s-au numit, vrednici de

călcare şi de scuipare. Şi precum nisipul cel ce de vînt se spulberă de pe faţa pămîntului, aşa acum jidovii seminţia lui Avraam fiind, vrăjmaşii lui Hristos Dumnezeul nostru de mînia lui Dumnezeu pe faţa pămîntului presăraţi şi risipiţi sînt, pînă ce toţi în ziua cea de apoi se vor tulbura în prăpastia iadului.

Viaţa Sarrei a fost ani 127 şi a murit în Hebron în pămîntul Canaan (Fac. 23, 1) şi a plîns după ea Avraam, iar mai ales fiul ei Isaac după maica sa nemîngîiat se tînguia. Apoi nevrînd Avraam să îngroape trupul ei în mormîntul închinătorilor de idoli, măcar deşi nu-i opreau locuitorii cei de acolo, ci mai ales îi şi ziceau: Ascultă-ne pe noi, stăpîne, tu între noi ca un împărat de Dumnezeu te-ai trimis, în cinstitele noastre mormînturi îngroapă-ţi morţii tăi pentru că nimeni dintre noi nu-şi va apăra mormîntul său dinspre mortul tău. Însă Avraam n-a voit ca trupul binecredincioasei lui femei să fie aproape de trupurile acelor oameni, care întru necurăţia idolească trăind au murit. Pentru aceea a cumpărat de la Efron Heteul, lîngă ceilalţi fii ai lui Heteu o peşteră îndoită, cu patru sute de didrahme argint curat ca să-i fie lui gropniţă a sa şi nimeni din cei necuraţi să nu voiască a avea acolo parte spre îngroparea morţilor săi, ci numai ale dreptcredincioşilor şi trupurile drepţilor să se îngroape acolo. Iar peştera aceea spre Mamvri, nu departe de stejarul acela, la care i s-a arătat lui Avraam Sfînta Treime. Se cheamă peştera îndoită, căci înlăuntru în ea erau două peşteri, una spre îngroparea trupurilor bărbăteşti, iar alta a celor femeieşti, iar în acea peşteră nimeni n-a mai fost îngropat mai înainte de îngroparea Sarrei. Deci acolo a îngropat Avraam cu cinste trupul iubitei soţiei sale Sarra şi el mai pe urmă acolo îngropat a fost şi Isaac şi Rebeca şi Iacob şi Lia.

Nemernicind dreptul Avraam în pămîntul cel de Dumnezeu făgăduit lui şi seminţiei lui, nu avea loc chiar al său, precum de aceasta şi Sfîntul întîi Mucenic Ştefan a zis către evrei; A mutat Dumnezeu pe Avraam în pămîntul acesta în care voi acum locuiţi şi nu i-a dat lui moştenire într-însul nici un pas de picior. Nici nu se grijea dreptul de aceasta, ca să aibă el loc al său de petrecere, ci trecea din loc în loc, din ţară în ţară, din cetate în cetate printre oameni străini în pămînt străin şi nemernic locuind, îndestulîndu-se cu singură purtarea de grijă a lui Dumnezeu cea pentru sine. Iar cînd îi era lui nevoie de îngropare, ca să-şi îngroape pe mortul său, n-a voit spre aceea pămînt străin, ci cu preţ şi l-a cumpărat sieşi ca să-i fie lui chiar al său loc, în care Sarra şi singur el şi fiii lui să se îngroape.

Iar noi de aici putem să ştim acestea două, cum că toată

viața noastră străinătate ne este, iar mormîntul ne este moşia şi moştenire a trupului nostru şi cum că toate cele ce le avem în viața aceasta streine sînt, numai singur mormîntul este al nostru în care putrezim.

Nemernicie este vremelnica viața noastră, nu numai pentru aceea fiindcă omul trece din loc în loc, nu toți la acelaşi loc locuiesc şi îmbătrînesc la care s-au născut. Unul s-a născut la răsărit şi locuieşte la apus, altul la apus s-a născut şi trăieşte la răsărit, ci şi pentru aceea s-a numit viața străinătate, deoarece nu fiecare stă la un loc în zilele sale, ci neîncetat curge şi se schimbă din pruncie în copilărie, din copilărie în vîrsta de tînăr, apoi se face bărbat desăvîrşit, după aceea îmbătrîneşte şi se învecheşte şi nu este nici un ceas în care ar sta din curgerea sa viața noastră, măcar de s-ar şi părea că stă şi soarele pe cer, care în ochii noştri se vede că ar sta, însă aleargă neîncetat cu repede alergare ca o săgeată slobozită din arcul cel încordat şi în 24 de ceasuri atît de mare crug ceresc înconjură. De asemenea viața omenească se pare că stă, dar nu stă, ci curge neîncetat. Şi nu i se întîmpla ei cîndva ceea ce i s-a întîmplat soarelui în zilele lui Isus Navi, a stat soarele în mijlocul cerului şi nu s-a grăbit a merge la apus spre desăvîrşirea unei zile, adică; Pe cît este o zi întreagă, atîta a stătut nemişcat soarele la un loc, şi a fost ziua aceea ca două zile. Iar viața omenească nici o cîrtă de vreme (nici o clipeală a ochiului) nu ştie să stea, ci aleargă degrab, noi nesimțind, degrab că întru puțin se arată şi apoi se stinge ca şi streinul cel ce trece pe o cale înainte, întru puțin se vede şi îndată departe se duce şi de la ochi se ia (Iacob, 4). Încă şi pentru aceasta străinătate este viața noastră că-i nestatornică cu nenorocirea sa, astăzi este omul bogat, mîine sărac, astăzi se bucură, mîine plînge, astăzi este cinstit, mîine necinstit. şi precum streinul cel călător trece cetăți, sate, munți, văi, dumbrăvi şi la toate caută, măcar de sînt şi prea frumoase la vedere, ci puțin privindu-le, merge alăturea, aşa viața noastră le trece pe toate cele frumoase şi bine norocite în lumea aceasta, măcar deşi a întîrzia într-însele şi a le stăpîni şi a se îndulci de ele s-ar părea lui, iar acum acelea şi cît degrab trec, le arată în înțelepciunea lui Solomon, cei ce cu tînguire grăiesc: „Ce ne-a folosit pe noi mîndria sau bogăția cea cu îngîmfare ce ne-a dat nouă?" (Înțelep. 5,8). Au trecut toate acelea ca umbra şi ca o veste trecătoare şi ca corabia ceea ce trece valurile mărilor la a cărei trecere nu se pot afla urmele şi ca pasărea ceea ce zboară prin văzduh, la a cărei cale nici un semn nu se află, şi ca săgeata cea slobozită la locul cel de țintă, aşa străinătate este viața noastră. Drept aceea şi David

către Dumnezeu rugîndu-se pentru sine zice: „Nemernic sînt eu la Tine şi străin ca şi toţi părinţii mei" (Psalm 38,17). Deci bine ne sfătuieşte Sfîntul Apostol Petru; „Iubiţilor, rogu-vă ca pe nişte nemernici şi străini, să vă feriţi de trupeştile pofte, care se luptă asupra sufletului" (I Petru 2,11). Deci unde este moşia muritorului om, şi care îi este moştenirea? Moşia omului (grăiesc după trup, iar nu după duh) este mormîntul, pămîntul şi ţărîna, fiindcă de acolo cu trupul am ieşit, deci aceea şi moşie este a trupului nostru şi la aceea ne întoarcem cu Judecata lui Dumnezeu Cel ce a zis: „Pămînt eşti şi în pămînt vei merge" (Fac. 3,19). Şi precum sufletul de la Dumnezeu dîndu-se omului, după ieşirea sa din trup, la Dumnezeu ca la un tată, iar la cer ca la patria sa (de a fi drept) se întoarce, aşa trupul cel din pămînt născut, la pămînt ca la maica sa se duce. Drept aceea şi Ioan Evanghelistul intrînd în mormîntul cel săpat luişi, a zis către ucenicii săi: „Trăgînd pămîntul, maica mea, acoperiţi-mă" (Sept. 26). Şi dacă sfîntul cel atîta de mare ştia a fi moşie trupului său pămîntul, numindu-l pe el maica sa, apoi noi păcătoşii ce să zicem? Oare nu la aceeaşi maică vom merge? Oare nu în pămînt şi în mormînt, ca întru moşia cea chiar a noastră ne vom întoarce? Şi ce vom moşteni acolo? Nu alta, ci numai putrezirea cea cu totul şi viermi, precum scrie Sirah: „Cînd moare omul moşteneşte jivini şi fiare şi viermi" (Sirah 10). Fiare numeşte pe cele multe feluri de insecte şi viermi.

Iar fiindcă viaţa noastră străinătate este şi mormîntul moşia trupului, deci toate cele ce le avem în viaţa aceasta străine sînt, numai singur mormîntul este al nostru, precum şi lui Avraam în pămîntul Canaan ca un străin şi nemernic locuind, toate străine îi erau. Străine cetăţile, străine satele, străine ţarinile şi dumbrăvile şi toate pămînturile acelea străine, numai chiar a lui era peştera spre îngroparea morţilor săi cumpărată. Străinul om în depărtată ţară locuind şi călătorind, nici un loc nu zice că este al său, măcar deşi undeva s-ar odihni, nici o casă nu o numeşte casa sa, măcar deşi în vreuna i s-ar întîmpla a rămînea, şi măcar de ar vedea vreo bogăţie nu zice a mea este aceea, ci străină. Şi mai mult ceva nu poartă, ci numai haina cea de nevoie şi o mică bucată de pîine cît să-i ajungă spre hrana de ziuă şi o singură dorire are: ca să ajungă degrab unde călătoreşte. Întru nemernicia vieţii noastre, de avem vreun loc, apoi la o vreme este. Ori casă de avem şi aceea la o vreme. Ori de sînt la noi oarecare averi, toate sînt vremelnice deci nu sînt ale noastre, fiindcă la o vreme se întîmplă la noi şi de vreme se iau şi în mîini străine trec. Iar nouă (de am vieţui după Dumnezeu) ne-ar ajunge hrana cea de peste zi şi cele de nevoie haine, dorind să ajungem viaţa ce va să fie cu Hristos.

S-au obişnuit oamenii ca multe în lumea aceasta să-şi cîştige loruşi şi toţi se grijesc ca să aibă a lor casă, a lor avere, a lor adunare şi toate orice dobîndesc ale lor pe acelea le numesc. Însă nu cu adevărat ale tale sînt omule! Acelea ce le-ai dobîndit ţie, toate sînt străine, fiindcă cu tine nu vor petrece în veci, ci degrab în mîinile altora vor intra şi nici nu ştii cine le va lua după tine. Casă ai, oare vei petrece în ea în veci? Oare nu te vor izgoni pe tine viu, oare nu te vor scoate pe tine din casa ta mort şi în pămînt oare nu te vor ascunde? Sau averi oarecare de ai, sate, moşii, vii, oare mult le vei stăpîni pe ele? Oare nu le va lua cineva mai puternic decît tine? Sau şi singur oare nu le vei lăsa în mormînt sălăşluindu-te? Aur, argint şi multe lucruri de mult preţ ai, oare încredinţat eşti că de acelea niciodată nu te vei lipsi? Dar nu ţi le vor fura hoţii, nu ţi le vor răpi tâlharii, nu ţi le va arde focul, nu le va îneca apa? Să fie şi aşa, ca toate acelea întregi să-ţi fie, însă îţi va veni ceasul în care sosindu-ţi moartea toate acestea vor pieri, iar tu te vei duce de toate lipsit, gol, singure cele de îngropare avîndu-ţi. Deoarece cînd moare omul, oare nu le lasă pe toate, oare se va coborî cu dînsul slava lui? „Adormit-a cu somn tare şi nimic n-au aflat toţi bărbaţii bogăţiei în mîinile lor, lăsa-vor străinilor bogăţia lor" zice Psalmistul. Deci toate cele ce sînt aici nu-s ale noastre, ci străine.

Vei zice: Ale mele sînt pînă ce sînt viu, sau măcar pînă ce le am pe ele. Iar eu îţi zic: Că şi în singură acea vreme în care îţi stăpîneşti averile tale, nu sînt chiar ale tale, fiindcă nu din a ta fire sînt, nu te-ai născut cu acelea, nu le-ai scos pe ele din pîntecele maicii tale, ci toate împrumutate sînt şi nu vor petrece cu tine, fără numai pînă la o vreme. Haina ta de este de lînă apoi ai împrumutat-o de la oi; de este de mătase, aceea ai împrumutat-o de la vierme de India, care se cheamă mătăsar; cămaşa ta este împrumutată de la in, sau de la alte oarecare ierburi; încălţămintele tale sînt împrumutate de la pieile dobitoceşti; aurul şi argintul sînt împrumutate din sînurile pămîntului, încă multe şi din nedreapta dobîndă le ai. Iar cele ce din jafuri şi din răpiri şi din străine osteneli le dobîndeşti, pe acelea nici nu ţi se cade să le ai ale tale, căci străine sînt, iar nu ale tale; tot gol ai ieşit din pîntecele maicii tale, gol te vei şi duce. Al tău chiar ce este? Mormîntul singur oriunde te vei îngropa, acela este al tău loc, aceea este casa ta, grăind Psalmistul: „Mormînturile lor casele lor în veac" (Psalm 48,10). Întru acea casă vei petrece neieşind pînă la glasul Arhanghelului şi pînă la trîmbiţa cea de apoi, nimeni nu te va izgoni de acolo, nimeni nu-ţi va pizmui averea ta putrejunea ce o vei avea acolo, nimeni nu-ţi va răpi viermii tăi, care îţi vor

mînca trupul tău. Nimeni nu-ți va zice: A mea este acea jivină, care din mormîntul tău se trage, ci chiar a ta este nu-i străină, nici de obște cu cineva. Deci mormîntul ne este al nostru loc, iar celelalte nu-s ale noastre, că nimic n-am adus în lumea aceasta şi nimic nu vom duce de aici. Iar de este aşa, deci datori sîntem ca pururea să gîndim de al nostru loc, de a noastră moşie, de mormînt, datori sîntem - zic - ca pururea să ne aducem aminte de moarte. Şi precum dreptul Avraam şi-a cumpărat luişi cu preț gropnița, aşa nouă să ne fie prin lucruri bune a o cumpăra aceea, adică, ca să putem cu Milostivirea lui Dumnezeu să cîştigăm sfîrşit creştinesc, moarte cinstită, mutarea dreptului. Şi oare voieşte ca să cîştige cineva un sfîrşit ca acesta? Acela mai înainte de moartea sa cea firească şi trupească, să moară păcatului cu moartea cea duhovnicească şi să-şi îngroape mintea sa în peştera cea îndoită: în Coasta cea împunsă pe Crucea lui Hristos şi întru al său însuşi mormînt. Adică: să-şi aducă aminte de-a pururea de Patima lui Hristos cea de voie pentru noi şi de moartea Crucii Lui, şi să-şi poarte pururea în mintea sa moartea sa neuitată. Moartea acestuia va fi înaintea Domnului cinstită şi sfîrşitul fericirii.

Venind Isaac în vîrsta bărbatului desăvîrşit şi acum de 40 de ani fiind de la naştere, dreptul tată Avraam vrînd să-l însoțească cu nuntă, n-a vrut să-i ia lui mireasă din fiicele cananeieşti, fiindcă vedea năravurile acelor oameni şi viața cea fărădelege a lor. Deci a trimis o slugă a sa credincioasă la Haran în casa fratelui său Nahor, a cărui soție era Milca, fiica lui Haran sora lui Lot şi a Sarei, care i-a născut lui Nahor un fiu Batuil, iar Batuil a născut o fiică Rebeca şi un fiu Laban. Deci pe acea copilă Rebeca, fiica lui Batuil, sora lui Laban şi nepoata lui Nahor a luat-o lui Isaac fiului său soție, încă şi el şi-a luat după moartea Sarrei femeie lui pe Hettură cu numele. Pentru că Domnul cel Atotputernic vrînd să înmulțească roada robului Său a înnoit în el cu minune puterea naşterii de fii la bătrînețele lui şi a născut cu Hettura fii, care în vîrstă fiind i-a îndestulat cu daruri şi i-a trimis de la sine, ca să nu moştenească cu fiul Isaac. Apoi a murit la bătrînețe unse, trăind ani 175. Şi s-a îngropat de fiii săi Isaac şi Ismail în peştera cea îndoită unde şi dreapta Sarra era îngropată.

Hettura, pe care după moartea Sarrei a luat-o Avraam luişi femeie, unii o socotesc a fi Agar, care i-a fost țiitoare, pe care o depărtase cu fiul ei Ismail, vie fiind Sarra, iar murind aceea, iarăşi ca şi cum pe țiitoarea Agar a adus-o la sine şi a luat-o femeie legiuită şi ca şi cum aceea Hettura se numea, dar aceasta nu se arată în Sfînta Scriptură.

După numărarea anilor se arată că Avraam n-a murit pînă ce şi-a văzut pe nepoţii săi cei din Isaac născuţi, Iacob şi Isav. Avraam a născut pe Isaac fiind de 100 de ani şi a trăit de toţi anii 175, Isaac 40 de ani avînd s-a însurat cu Rebecca, deci era atunci Avraam de la naşterea sa de 140 de ani. Isaac a născut pe Iacob şi pe Isav la 60 de ani ai vieţii sale, deci era atunci Avraam de 160 de ani. Apoi încă rămîn 15 ani ai vieţii lui Avraam pînă la împlinirea celor 175 de ani ai vieţii lui. Deci Avraam a ajuns nu numai naşterea nepoţilor săi, ci şi copilărească creşterea lor pînă la 15 ani şi se mîngîia de ei iar mai ales se veselea cu Duhu de Iacob, prooroceşte mai înainte văzînd pe Mesia Hristos Mîntuitorul lumii, Cel ce avea să iasă din seminţia lui Iacob. Şi se crede că şi Dumnezeiasca cunoştinţă învăţa Avraam pe nepoţii săi în anii lor copilăreşti. Iar de vreme ce în Biblii sfîrşitul lui Avraam mai înainte de naşterea lui Iacob şi a lui Isav s-a pus, deci şi noi Bibliilor urmăm.

A binecuvîntat Dumnezeu pe Isaac fiul lui Avraam (Fac. 25) cu toată îndestularea pămînteştilor bunătăţi, una numai îi era lui mîhnirea: că femeia lui Rebecca nu năştea. Şi se ruga Isaac pentru femeia lui către Dumnezeu ca să-i dezlege nerodirea ei. Că măcar deşi făgăduise Dumnezeu lui Avraam ca să-i înmulţească acea sămînţă a lui din Isaac din care era să iasă Mesia cel aşteptat, însă trebuia ca dăruirea cea făgăduită să se primească prin rugăciune. Deci 20 de ani (precum şi Sfîntul Gură de Aur spune) s-a rugat Isaac lui Dumnezeu ca să i se dea Rebeccăi naştere de fii şi şi-a cîştigat cererea. Că l-a ascultat Dumnezeu şi a zămislit în pîntece Rebecca doi şi apropiindu-se vremea naşterii, săltară într-însa pruncii, ca şi cum luptîndu-se între sineşi şi unul pe altul înghesuindu-l, ca şi cum unul pe altul din pîntecele maicii a întrece voind. Apoi se minuna Rebecca zicînd întru sine: Ce este aceasta, şi ce va fi din aceasta? Şi L-a întrebat pe Domnul Dumnezeu prin osîrdnică rugăciune de aceasta şi i-a arătat ei Domnul prin îngerul Său zicîndu-i: Două neamuri sînt în pîntecele tău şi două popoare din pîntecele tău vor ieşi şi unul îl va birui pe celălalt şi cel mai mare va sluji celui mic. Această descoperire Dumnezeiască n-a spus-o bărbatului său Rebecca, ci aştepta împlinirea cuvintelor lui Dumnezeu. Iar cînd s-au apropiat zilele ca să se nască de gemene erau cei ce se năşteau.

Deci a ieşit fiul cel întîi roşu şi tot păros, apoi a ieşit celălalt fiu, a cărui mînă se ţinea de călcîiul celui dintîi, ca şi cum oprind pe cel ce-l întrecea. Deci tatăl a pus numele celui dintîi Isav (că al tatălui era acel lucru, ca adică să pună nume fiilor săi) iar Isav pentru aceea l-a numit fiindcă păros era pruncul,

ca un bărbat desăvîrşit, pentru că Isav desăvîrşit se cheamă. Dar încă şi alt nume i-a adus lui Edom, adică galben, căci roşu era. Este încă şi altă tîlcuire la numele acela, vezi în Canonul cel mare al lui Andrei Criteanul în peasna 4. Căci celuilalt prunc i-a pus numele Iacob, adică împiedicător sau ţiitor de călcîi.

Şi era în vremea aceea Isaac de la naşterea lui 60 de ani. Apoi venind în vîrstă amîndoi fiii lui Isaac, se făcu Isav vînător şi plugar, iar Iacob petrecea în casă slujind părinţilor cu blîndeţe şi cu simplitatea inimii lui, precum zice de dînsul Scriptura: Era om neviclean în casă. Iar evreii zic, că pentru aceea locuia Iacob în casă, de vreme ce se nevoia la învăţătură, pentru că atunci după a lor spunere, ieşise învăţătura de la Melchisedec, care (şi pe Avraam) îl învăţase a cunoaşte pe Unul Dumnezeu Ziditorul a toată făptura şi a-L iubi şi a se teme de El şi mai bine a-i plăcea Lui cu lucruri bune şi cu viaţă dreaptă. Deci întru aceea învăţîndu-se Iacob petrecea în casă şi iubea Isaac pe Isav, căci vînatul aceluia era mîncarea lui, iar Rebecca iubea pe Iacob - una, văzîndu-i bunul obicei, blîndeţele, liniştea, ascultarea; alta, ştiind Dumnezeiasca bunăvoire de el, că plăcut şi primit lui Dumnezeu este şi că voieşte Dumnezeu să-l mărească pe el cu cinstea peste Isav, iar mai ales prin Proorocesc grai şi Duh, după descoperirea lui Dumnezeu, mai înainte vedea că din seminţia aceluia avea să iasă preaiubitul a toată lumea Iubitorul Hristos. Pentru aceea îl iubea pe Iacob ca o proorociţă fiind şi lui îi poftea întîietatea şi din dragostea cea către el i-a spus lui descoperirea ceea ce de la Dumnezeu i se făcuse ei pentru dînsul şi i-a poruncit să păzească acea taină, precum şi ea o păzea. Iar Iacob auzind-o aceasta de la mama sa, a început a avea mare dragoste către Dumnezeu şi a-l sluji Lui cu osîrdie, rugîndu-se către Dînsul cu căldură şi cu totul se sîrguia ca să-i placă Lui.

Iar în oarecare vreme, Iacob şi-a fiert luişi o fiertură (linte) şi a venit Isav de la cîmp ostenit şi flămînd şi a zis către Iacob: Să mă hrăneşti cu fiertura aceasta ca să mă întăresc şi i-a zis Iacob lui: Dă-mi dar mie întîietatea aceasta a ta. Şi i-a zis Isav: Eu mor de osteneală şi de foame de ce-mi este mie întîietatea aceasta, ce cîştig îmi este mie din ea? Şi i-a zis Iacob: Jură-te mie astăzi că-mi dai întîietatea. Şi i s-a jurat Isav şi i-a dat dreptul de întîi născut lui Iacob. Iar Iacob i-a dat lui pîine şi linte fiartă. Apoi Isav a mîncat şi a băut şi sculîndu-se s-a dus, întru nimic socotindu-şi lui întîietatea pe care pentru o mîncare a vîndut-o fratelui său.

Ce putere şi întîietate era şi cinste în neamurile cele vechi? Să ştim: <u>întîi</u>: Cel dintîi fiu era după tatăl, ca un tată fraţilor

săi, căruia ca unui tată i se închinau fraţii datori fiind. Care lucru se arată din cuvintele lui Isaac cele către Iacob (în locul lui Isav) întru binecuvîntare grăite: Să fii stăpîn fratelui tău, ca să se închine ţie fiii tatălui tău. (La cei vechi era obicei ca pe nepoţi să-i numească fii).

A doua: Aceea era la cei întîi născuţi puterea, ca după tată împărţindu-se averile cele ce erau între fii, toţi cîte o parte ce li se împărţea lor, datori erau a-şi lua asupra lor, iar cel întîi născut se cădea să ia două părţi, care lucru arătat este din Deuteronom 21,17 unde se porunceşte, ca tatăl să dea celui întîi născut al său îndoit din toate averile ce le avea, că acela este începătura fiilor săi.

A treia: Aceasta era cinstea celui întîi născut (după potop începîndu-se) că fiul cel dintîi născut era jertfitor, adică Preot de casă. Precum după aceea a şi zis Domnul Dumnezeu către Moisi: Sfinţeşte-Mi Mie pe tot cel dintîi născut, care a deschis pîntecele maicii sale, ca să-mi fie Mie, adică: Ca despărţit să-Mi fie Mie în slujba jertfirii (Ieşire 13,1). Şi iarăşi a zis în Numeri: (3,13); Mi-am sfinţit Mie pe tot cel întîi născut întru Israil. Deci cu acest fel de lege aducea întîiul născut Jertfe lui Dumnezeu, pentru toată casa tatălui său. Şi-i era aceluia deosebită haina cea de jertfit. Spun rabinii evrei cum că Iacob cumpărîndu-şi de la Isav întîieciunea, a luat şi haina cea de jertfit, întru care după aceea l-a îmbrăcat maica sa Rebecca, cînd a furat Iacob binecuvîntarea tatălui său. Deci această cinste era de demult a celor întîi născuţi, ca adică prin aducerea jertfei să slujească lui Dumnezeu. Iar cînd a voit Dumnezeu ca să despartă deosebit Preoţia şi a ales la aceea seminţia lui Levi, cea înainte aleasă de Iacob, după lepădarea lui Ruben întîiul născut al lui Iacob, pentru pricina care se va zice pe urmă, atunci a zis către Moisi: „Iată Eu am luat pe Leviţi dintre fiii lui Israil, în locul a tot întîiul născut ce deschide pîntecele maicii sale" (Numeri 3, 12). Cu aceeaşi lege şi în seminţia lui Levi, după Arhierei cel întîi fiu lua arhieria, precum după Aaron a luat arhierescul loc Eleazar întîiul născut al lui. Mai ales de aceea era întîieciunea mare, că tatăl murind, întîi binecuvînta pe cel întîi născut al său cu osebită şi mai aleasă binecuvîntare decît pe ceilalţi copii ai săi. Şi se împlinea acea binecuvîntare părintească spre cei întîi născuţi cu singur lucrul, precum s-a împlinit a lui Isaac spre Iacob. O cinste ca aceasta a întîieciunii, nebunul Isav a vîndut-o lui Iacob pe o mîncare şi s-a lipsit de începătorie, de jertfit şi de cea mai mare binecuvîntare părintească.

Iar Isav a fost chip fiecăruia din noi păcătoşii, că precum acela pentru puţină hrană şi-a vîndut cinstea cea mare a

întîietății, așa tot omul păcătos pentru cea mică și scurtă dulceață a păcatului, vinde pe cea negrăită și nesfîrșită dulceață a împărăției cerului.

Întrebare: Iacob cumpărînd de la Isav întîieciunea, lucrul acela atît de cinstit și de sfînt, oare n-a greșit cu păcatul cumpărării de cele sfinte (mai ales zicînd cu simonia)?

Răspuns: N-a greșit, fiindcă nu ca pe o străină a cumpărat-o, ci chiar pe a sa, adică pe cea înainte răpită și-a răscumpărat-o luișI înapoi, *căci în pîntecele de maică la întîieciune era el* înainte ales de la Dumnezeu și înainte hotărît precum grăiește Sfîntul Apostol Pavel: încă nenăscîndu-se ei, nici făcînd ceva bine sau ceva rău, ca cea după alegere hotărîre a lui Dumnezeu, să fie nu din lucruri, ci de la Cel ce cheamă, i s-a zis ei {adică Rebeccăi) că cel mai mare va sluji celui mai mic precum s-a scris: „Pe Iacob l-am iubit și pe Isav l-am urît" (Rom. 11). La care apostolice cuvinte, Sfîntul Gură de Aur scriind tîlcurile grăiește: „Măcar deși încă nenăscîndu-se acesta adică (Iacob) cinstit era, iar acela (Isav) osîndit. Pentru că acest lucru este al înainte-cunoștinței, ca adică și din singure durerile (maicii) să-i aleagă, ca să se arate Dumnezeiasca alegere, care după înainte hotărîre și după înainte cunoștință s-a făcut". Iar Sfîntul Ambrozie, de lupta lui Iacob cu Isav în pîntecele maicii spune că de asemenea a fost cu săltarea lui Ioan Botezătorul în pîntecele maicii lui și la fel Iacob, ca și mai pe urmă Ioan, în pîntecele de maică s-a sfinți (Despre Credință, Cartea 4). Și ieșind Isav înainte din pîntecele de maică Iacob îl ținea de călcîiul lui, ca și cum nelăsîndu-l pe acela să iasă *înaintea sa. Deci înainte ales de Dumnezeu* și sfințit din pîntecele maicii, Iacob întru întîieciune fiind, n-a greșit cu cumpărarea de cele sfinte, cumpărîndu-și luișI de la Isav întîieciunea, că nu prea străină a cumpărat-o, ci chiar pe a sa a răscumpărat-o pe care înainte i-o răpise Isav în pîntecele cel de maică.

Faptele anilor de la mia a treia și suta a șasea

(De la anul 3500 la anul 3600 de la Zidirea lumii)

Istoria Bisericească: în zilele dreptului Isaac a fost foamete pe pămînt precum și mai înainte în anii lui Avraam. Și voia Isaac să se ducă în Egipt, după cum și tatăl lui mai înainte în vremea foametei s-a dus acolo. Și i s-a arătat lui Domnul Dumnezeu poruncindu-i a nu se duce acolo în Egipt, ci să se așeze în pămîntul pe care îl va arăta lui și i-a făgăduit că va fi cu dînsul și-l va binecuvînta pe el și-i va înmulți sămînța lui c

stelele cerului, şi toate acele părţi care se numesc ale lui Canaan şi ale Palestinei le va da seminţiei lui, după cum s-a jurat lui Avraam tatălui lui. Deci Isaac prin porunca lui Dumnezeu a mers în Gherara la Abimelec, nu la acela la care a fost tatăl său Avraam, ci la moştenitorul lui, pentru că acela era mai înainte de naşterea lui Isaac, iar acesta în suta de ani a vieţii lui Isaac, după cum mai pe urmă se va arăta. Acolo Isaac a făcut aceea pe care şi tatăl mai înainte a făcut-o, că temîndu-se de cei răi oameni a numit-o pe soţia sa sora lui.

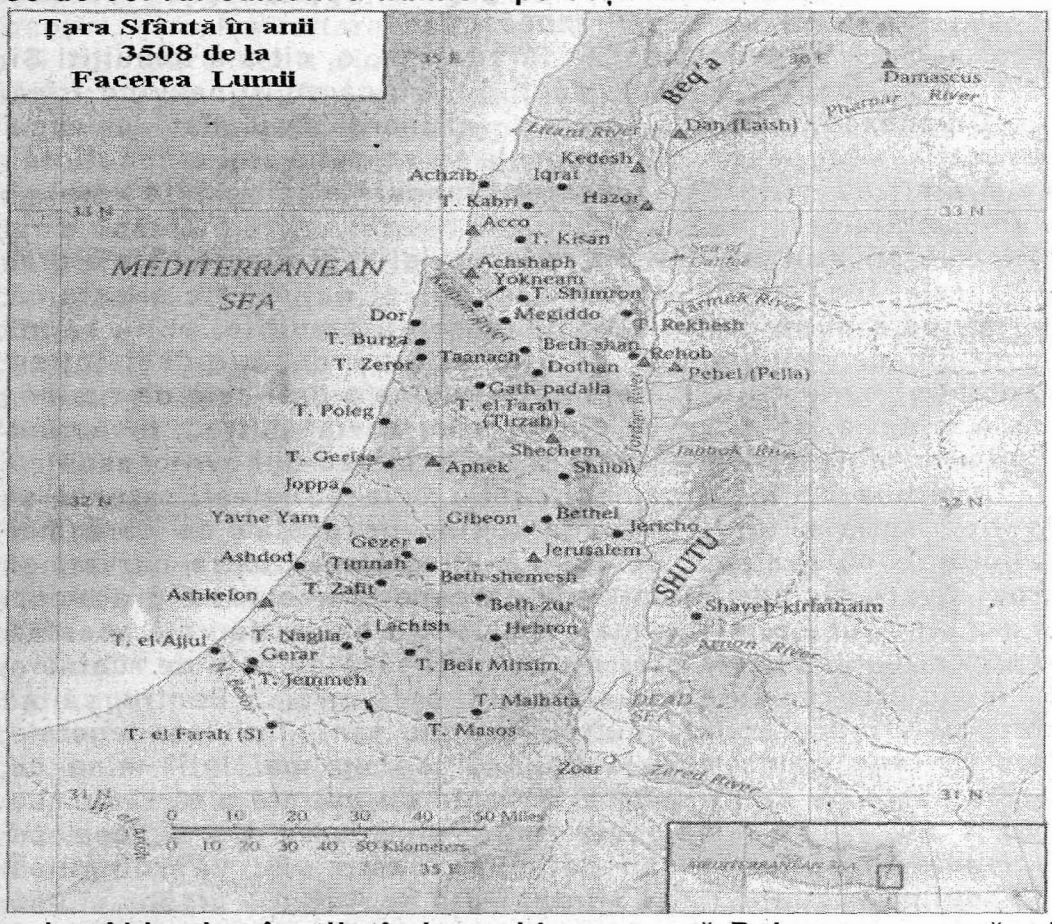

Iar Abimelec înştiinţîndu-se bine cum că Rebecca nu soră, ci soţia lui Isaac este, l-a înfruntat pe el şi i-a zis lui: Ce ai făcut nouă aceasta, că puţin de nu era să fie cineva din neamul meu cu soţia ta şi ai fi pus asupra noastră sminteală. Şi a poruncit Abimelec poporului său zicînd: Orişicine se va atinge de acest bărbat, sau de soţia lui, vinovat va fi morţii.

„Ai fi pus asupra noastră (sminteală) tot păcatul". În tălmăcirea lui Ieronim aşa scrie: „Ai adus asupra noastră". Asemenea sînt aceste cuvinte cu ale lui Abimelec celui mai dinainte, care i-a

zis lui Avraam pentru Sarra: Ce ai făcut aceasta nouă? Oare întru ceva ți-am greşit ție, ca să pui asupra mea şi asupra împărăției mele păcat foarte mare? Iar noi să luăm aminte la aceasta: Cum că şi păgînii fiind închinători de idoli, măcar deşi curveau şi curvia n-o socoteau loruşi întru păcat şi prin aceasta se spurcau pe sineşi fără de înfrînare, însă celor ce cu preacurvia se atingeau de femeie străină, ştiau că mare păcat este şi-i face mare strîmbătate celui de aproape întru însoțirea lui şi cu poruncă de moarte îl îngrozea pe poporul său, ca la acest fel de păcat să nu îndrăznească

Iar acum între creştini acea fărădelege, o, cît s-a înmulțit! Şi de-abia se socoteşte întru păcat, pentru că mulți neavînd frica lui Dumnezeu, fără de nici o înfrînare s-au dat la acea necurăție, deci pentru unii ca aceia să se pună aici o socotință: Anume cît de mare este păcatul preacurviei şi la cîte rele se face pricinuitor?

Pentru păcatul curviei şi a preacurviei deşi ruşine este a grăi şi a scrie, însă nevoie ne zace înainte şi datoria ne sileşte că se cuvine a pune doftoria boalelor celor înmulțite, şi nu să nu ne grijim de cei bolnavi. Şi Sfîntul Gură de Aur deşi întreg înțelept şi curat cu inima era şi se ruşina a grăi cele de ruşine, sau a le scrie, că nu ieşea din gura lui cuvînt putred, însă cînd a primit dregătoria învățăturii şi doftoria cea duhovnicească ca să tămăduiască întru oameni rănile cele sufleteşti, atunci şi nevrînd scria şi grăia fără de ruşine pe acelea de care mai înainte se obişnuise a se ruşina. Şi grăieşte către curvari şi preacurvari, zicînd: „Primiți-mă oareşce şi necurat a grăi vouă şi a nu mă ruşina, nici a mă roşi, pentru că nu de voie acestea le fac, ci pentru aceia care nu se ruşinează pe cele de ruşine a le face, prin cuvinte eu sînt silit a le grăi... Pentru că şi doftorul vrînd a scoate putrejunea din răni, întîi pe degetele sale în rana bolnavului le bagă şi de nu mai întîi mîna ce tămăduieşte nu se va spurca, nu este cu putință a tămădui. La fel şi eu, de nu mai întîi îmi voi spurca gura ceea ce tămăduieşte sufletele sau patimile voastre, nu vă voi putea tămădui pe voi". Pînă aici Sfîntul Gură de Aur.

Deci şi noi smeriții măcar din parte să ne facem următori acestui mare învățător. Şi pentru ca mai luminat să se arate cea mare greutate a păcatului preacurviei, mai întîi se cade a şti, cum că alta este curvia şi alta este preacurvia.

Curvia este căderea celui slobod cu cea slobodă în păcatul curviei, cînd amîndouă fețele cea bărbătească şi cea femeiască sînt neînsoțiți (neînsurați) cu legătura nunții nu sînt legați, din care fiecare din ei îşi stăpîneşte pe al său trup, precum voieşte.

Preacurvia este căderea celui neslobod cu cea neslobodă. Adică, bărbatului celui ce-şi are legiuita sa femeie, cu femeia ce are bărbat, sau celui slobod cu cea neslobodă, sau celei slobode cu cel neslobod, între care păcatul feţei celei slobode se judecă curvie, iar păcatul celei neslobode se judecă a fi preacurvie. Şi este preacurvia vătămare şi spurcare patului celui străin al său. Că de vor fi amîndouă feţele neslobode, atunci amîndouă împreună cu cel străin şi pe al său pat îşi spurcă, nepăzindu-şi dragostea şi credinţa legiuitei sale însoţiri, şi calcă hotarul legii, şi se judecă păcatul preacurviei a fi mai mare decît curvia. Că de este păcatul curviei a celor slobozi greu, pe trup şi pe suflet spurcîndu-l, pe Duhul Sfînt întru sine mîhnindu-L şi alungîndu-L, pe mădulările sale care sînt ale lui Hristos răscumpărate cu a Lui cinstit Sînge, le face mădulări ale curvei şi le înstreinează de împărăţia Cerului, după apostolicul cuvînt: „Tot curvarul sau necuratul, nu are moştenire întru împărăţia lui Hristos Dumnezeu" (Efes. 5), cu cît mai vîrtos cei neslobozi întru însoţire fiind şi preacurvesc, din care orişicare asupra trupului lui nu are stăpînire, pentru că, zice Apostolul: „Femeia trupul său nu-l stăpîneşte, ci bărbatul; la fel şi bărbatul trupul său nu-l stăpîneşte, ci femeia" (1 Cor. 7). Căderea acestora mare şi greu păcat este, nu numai pe greutatea curviei şi a stricăciunii purtînd-o, ci şi pe nunta cea legiuită o vatămă şi o spurcă şi ocărăşte pe Făcătorul şi Punătorul de Lege Dumnezeu. Pentru că din început a făcut Dumnezeu pe partea bărbătească şi femeiască şi a zis: „Pentru aceea va lăsa omul pe tatăl său şi pe mama sa şi se va lipi de femeia sa şi vor fi amîndoi un trup!". Deci nu vor mai fi doi - zice Hristos - ci un trup şi ceea ce Dumnezeu a împreunat, omul să nu despartă" (Efes. 5 şi Matei 10). Că cel ce curveşte desface aceea ce Dumnezeu a împreunat şi pe trupul cel unul îl taie în două şi face strîmbătate Tainicei însoţiri, ceea ce închipuieşte nedespărţirea Bisericii lui Hristos, iar mai vîrtos şi întru Hristos două firi. Aşadar, păcatul preacurviei îndoit este mai mare decît păcatul curviei. Mai grea este vina aceluia, decît a acestuia, pentru că curvia numai două feţe slobode spurcă, dar preacurvia nu numai la două strîmbătate le face, fiindcă precum s-a zis, cel ce preacurveşte şi patul preacurvei şi patul legiuitei sale soţii spurcă. La fel şi preacurva spurcă şi patul legiuitei soţii a preacurvarului şi patul bărbatului său. Pentru aceasta şi canonisirea preacurvarului s-a pus de Sfîntul Vasile cel Mare astfel: Curvarului 7 ani, iar preacurvarului 15 ani (Prav. 28 şi 29).

Preacurvia este asemenea furtişagului, pentru că şi aceasta în taină se face precum şi furtişagul. Aşa pentru preacurvie

dreptul Iov vorbeşte: „Noaptea va fi ca un fur, ochiul preacurvarului păzeşte întunericul zicînd: Nu mă va vedea ochiul străin. Şi acoperirea feţei sale şi-a pus. Noaptea a săpat casa, iar peste zi s-a pecetluit pe sine" (Iov 24). Pînă aici Iov. Ci cu neasemănare mult mai mult este vina preacurvarului decît a furtişagului. Că furul fură lucruri neînsufleţite: aur, argint şi celelalte, iar preacurvarul fură lucru însufleţit pe femeia aproapelui, fură legătura dragostei şi curăţenia însoţirii, ceea ce este mai scumpă decît mii de aur şi argint. Furul poate cu oarecare îndreptare a-şi apăra greşeala sa, punînd înainte nevoia, sărăcia, lipsa şi foametea sa, pentru care şi Scriptura zice: „Nu este de mirare de se va prinde cineva furînd, fură pentru ca să-şi sature sufletul său cel flămînd" (Pilde 2). Dar cel ce are pe a sa femeie legiuită şi preacurveşte, nici un fel de îndreptare nu poate să aibă, „ci pentru lipsirea minţii pierzare sufletului său îşi face". Şi cu adevărat lipsirea minţii este în preacurvar, că avînd pîinea sa, pe cea străină o caută, trece cu vederea pe izvorul cel curat ce-l are în casa sa, de noroiul cel străin însetează, putînd pururea a fi îndestulat cu a sa împreună vieţuitoare, fără de păcat şi fără de primejdie şi a oamenilor osîndire, pe cea străină o doreşte cu pierzătorul de suflet păcat şi cu atîta primejdie lui şi altora şi cu a tuturor osîndire şi prihănire. „Furul nu vine - după cuvîntul Evangheliei - fără numai să fure, să junghie şi să piardă" (Ioan 10). Şi preacurvarul nu cu altfel de scop vine, fără numai să fure nunta cea străină, gata fiind şi a se bate de-l va găsi cineva în lucrarea păcatului şi uneori şi ucidere se face din amîndouă părţile pentru acest fel de întîmplări.

Preacurvarul pierde şi două suflete: pe al său şi pe al aceleia cu care păcătuieşte, şi amîndouă se duc în veşnica pierzare. Cu mult mai mare este păcatul preacurviei decît al furtişagului. Iar Sfîntul Gură de Aur socoteşte că şi decît tîlhăria mai rea este preacurvia, zicînd: „Fiecăruia i-a dat Dumnezeu femeie şi rînduială i-a pus firii de a se amesteca cu una, iar cei ce cu alta se amestecă este (fac) călcare, tîlhărie şi cămătărie, iar mai ales decît toate tîlhăriile mai cumplită, că nu aşa pătimim durere cînd ni se răpesc avuţiile noastre precum cînd nunta ni se fură" (Trimitere către Solun). Pînă aici Gură de Aur.

Preacurvia este vrajbă împotriva a însuşi lui Dumnezeu, că aşa strigă Sfîntul Apostol Iacob: „Preacurvarilor şi preacurvelor, oare nu ştiţi că dragostea lumii acesteia este vrajbă către Dumnezeu" (Iac. cap. 4). Care este dragostea lumii acesteia? Aceea: preacurviile pe care le aveţi între voi. Deşi lumea are întru sine iubirile cele neplăcute lui Dumnezeu, precum spre bogăţii, cinste, spre măririle mîndrilor şi spre

slava deşartă, dar mai ales spre iubirea trupească în patimi şi în poftele păcatelor şi întru nesaţiul curviei cu totul este cufundată, care pe rînduielile legiuitei însoţiri le calcă. Adică acea preacurvească dragoste a lumii acesteia, vrajbă este către Dumnezeu, vrajbă fiindcă legii lui Dumnezeu i se împotriveşte, rînduielile aceluia le strică, hotarele cele puse de el le calcă şi ca întru nimic îl are pe Punătorul de Lege Dumnezeu, cel ce a lăsat şi rînduit omeneasca însoţire şi pe împreună petrecerea. Aşadar cît de mare păcat este preacurvia, fiecare poate să vadă şi să judece.

Preacurvia este păcat atît de mare, încît nu este vrednică de milă. Să auzim pe Sfîntul Gură de Aur pentru dînsa grăind aşa: (în „Mărgăritare, Cuvîntul al 4-lea pentru împăratul Ozie"): „Ajutătoare omului îi este dată femeia, ca pe firea ceea ce se turbează s-o alineze şi valurile poftelor să le astîmpere. Deci precum cîrmaciul cel ce în liman face înecare corăbiei, nu află nici o milă, aşa şi omul cel ce după întărirea nunţii spurcă patul altora, sau spre oarecare altă femeie cu poftă priveşte, nu va putea afla nici o îndreptare, nici către oameni, nici către Dumnezeu." Pînă aici Gură de Aur.

Iată acest sfînt a numit-o pe însoţire „liman" şi „alinare" vieţii omeneşti, care prin trupeştile pofte şi patimi ca şi cu nişte valuri se învăluieşte. Şi pentru ca să nu se cufunde în prăpastia iadului prin păcatele curveşti, să-şi aibă pe a sa iubită soţie şi legiuită, precum şi Apostolul sfătuieşte zicînd: iar pentru curvie, fiecare să-şi aibă femeia sa, adică pentru ca să se poată păzi de curvia cea cu alta s-o aibă pe a sa, şi fiecare femeie să-şi aibă pe al său bărbat. Aşadar, de este omul întru acest fel de liman şi alinare şi însuşi pe sineşi de a sa bunăvoie îşi face înecare, cufundîndu-se în preacurvii, unul ca acela nu este vrednic de milă, nici de la Dumnezeu, nici de la oameni. Că aşa judecă acel mare învăţător al Bisericii.

Preacurvia nu se învrednicea de milă nici în Legea Veche şi de iertare, nici cu vreun fel de jertfe nu se curăţea, nici nu s-a pomenit pentru aceasta în cartea Leviţilor întru care se scrie ce fel de jertfe pentru fiecare păcat să se aducă, deci pentru preacurvie nu era jertfă, nici curăţire. Dar ce? Pedeapsă de moarte! Şi nu altfel întru acel popor se curăţea şi se ridica, fără numai prin pedeapsa morţii, că aşa se scrie: „Omul ce preacurveşte cu femeia cu bărbat, cu moarte să moară şi preacurvarul şi preacurva" (Levitic 20). Şi iarăşi: „De va îndrăzni bărbatul a se culca cu femeia cu bărbat, amîndoi să se ucidă şi femeia şi pe cel ce s-a culcat cu dînsa, ca să se ridice răul din Israil" (Deut. 22). Atîta de mare păcat este preacurvia, care de la nimeni nu se învredniceşte de milă. Deşi în Darul cel

Nou s-a pus în Pravilele Bisericeşti pocăinţă preacurviei, însă nu după a sa oareşcare vrednicie, nici după ale sale nevoinţe şi osteneli, iertării şi milei se învredniceşte, că cine va putea să dea dreptăţii celei Dumnezeieşti întocmai şi vrednică măsură pentru acest fel de păcate? Ci după negrăita lui Dumnezeu bunătate, care întrece păcatele omeneşti, iertare luăm şi ne curăţim înaintea lui Dumnezeu, dar nu şi înaintea oamenilor. Că de va veni la arătare acest păcat înaintea oamenilor, nu se va putea curăţi de prihană înaintea lor în toate zilele vieţii lor şi după sfîrşit lungă vreme acea cădere a lui în păcat va petrece întru pomenirea oamenilor, de care şi în Pilde pentru preacurvar se scrie: „Că batjocura lui în veac nu se va şterge" (Pilde 6).

Căror răutăţi nu se face pricinuitoare preacurvia? Preacurvia, deşi întru arătare nu va veni, însă neîncetat o are pe munca ştiinţei înlăuntrul său şi pe viermele ştiinţei rozîndu-l neîncetat, mustrîndu-l, îngreuindu-l şi întru deznădăjduire aducîndu-l.

Încă şi cu aceasta se munceşte preacurvarul, pentru că de toţi se teme, ca să nu fie văzut şi i se pare că fiecare ştie al său lucru, şi de vede pe cineva grăind către altul încetişor, i se pare că pentru dînsul vorbesc şi îl clevetesc. Şi întru adevăr Sfîntul Ioan Gură de Aur grăieşte în „Mărgăritare" la dreptul Lazăr şi bogat: „Că preacurvarul deşi pe nimeni nu va avea mustrîndu-l, nu încetează însuşi pe sine a se mustra înlăuntrul său, pentru că dulceaţa este vremelnică, iar durerea de-a pururea. Frică din toate părţile şi cutremur şi sfială şi temere de însăşi umbrele se cutremură, de robii săi, de cei ce ştiu şi de care nu ştiu şi de feţele cele strîmbătăţite temîndu-se îi înconjură pe cumplita mustrare a ştiinţei purtînd-o, însuşi de sine fiind osîndit, nici cît de puţin a se răsufla nu poate. Că pe pat şi la masă, în tîrg, ziua şi noaptea şi în somn de multe ori năluceşte că este păzitor idolilor păcatului şi petrece viaţa lui Cain, suspinînd şi tremurînd pe pămînt, şi nimeni nu ştie că înlăuntrul său are foc adunat". Pînă aici Gură de Aur.

Pe aceasta o lucrează preacurvia cea nearătată, dar cea arătată încă mai mult rău aduce. Că venind întru arătare preacurvia, îi urmează mare ruşine, necinste, iuţimea cea neîmblînzită a bărbatului, căruia i-a spurcat patul şi femeia, mînie şi strigare cumplită, apoi pedeapsa cea vrednică după dreapta judecată. Întru început ruşine mare, că ce este decît aceasta mai de ruşine, ca întru preacurvie să fie prins, mustrat prin mijlocul poporului la judecată tras, toţi privind şi rîzînd.

Dar vei zice: Nu este prins la însuşi, ci numai ştiut şi a-l mustra pe el nu este cu putinţă, că este bogat, cinstit dregător.

Răspuns: Deşi nu este prins şi nu se poate a-l mustra pe el, însă cînd a venit întru arătare, atunci iată că a rămas neslăvit şi peste tot îl iau în rîs, îl osîndesc şi de rău îl grăiesc. Sfîntul David în taină a greşit şi numai de singur proorocul Natan la singurătate a fost înfruntat (că cine altul îndrăznea a înfrunta pe împăratul?) însă de tot Ierusalimul se ruşina şi zicea: „Toată ziua înfruntarea mea înaintea mea este şi ruşinea obrazului meu m-a acoperit".

Ci lăsîndu-i eu pe cei bogaţi şi cu cinstea şi cu dregătoria cinstiţi către poporul cel de obşte voi grăi. Deşi preacurvia nu va fi înfruntată, numai ştiută, nu puţină ruşine aduce preacurvarului, încît nici în faţa omului nu cutează a căuta el, nici cu prietenii a vorbi, lucrul cel înfruntat înaintea tuturor, o, de cîtă ruşine se umple! Că de multe lucruri ne obişnuim a ne ruşina: de cuvîntul cel putred, de lucrul cel mincinos înaintea ochilor omeneşti, de cea necinstită golire a trupului şi de altele asemenea acestor întîmplări, dar nu socotesc ca să fie mai mare ruşine decît păcatul curviei, cel înaintea tuturor înfruntat. Că pe cîtă este mărimea pe atîta este şi necinstea şi luarea în rîs, că de mulţi este defăimat, batjocorit, mustrat, ocărît şi de toţi preacurvar şi curvar numit şi scuipat! Şi mai bine îi era omului acela a nu se naşte decît întru acest fel de ruşine şi necinste a fi. Că mînia bărbatului a cărui femeie i-a preacurvit ce nu-i face preacurvarului? Răcneşte, bate, împunge, la judecată îl trage, se jeluieşte, judecată şi muncă fără de cruţare cere asupra vrăjmaşului său şi de i-ar fi fost lui cu putinţă, chiar mădulările lui le-ar fi zdrobit şi smuls. După cum şi în Pilde 6 se scrie: „Plină de mînie este rîvna bărbatului ei şi nu-i va fi milă de preacurvar în ziua judecăţii", întru acea vreme mult mai ticălos este preacurvarul decît tîlharul. „Că tîlharul de va fi prins, de şapte ori va plăti" zice Scriptura tot la Pilde, şi toate averile sale dîndu-le se va răscumpăra pe sine". Iar preacurvarul nu va putea schimba nici cu o plată mînia bărbatului, căruia i-a spurcat patul şi cu multe daruri nu se va putea desface. Că omul la toată strîmbătatea ce i s-ar face lui de la cineva, poate să fie rugat, iar întru însoţire fiind strîmbătăţit nicidecum nu va putea fi îmblînzit. Şi mai cu lesnire poate preacurvarul să milostivească pe Dumnezeu prin pocăinţa cea adevărată şi prin lacrimi decît pe bărbatul acela a căruia femeie i-a preacurvit. Că ce va putea da bărbatului pentru spurcarea femeii, cînd aceasta cu nimic nu se poate răsplăti niciodată, însă şi soţia cea legiuită înstiinţîndu-se de preacurvia bărbatului său, ce nu face? Plînge, se tînguieşte, în faţă îl mustră, de rîvna inimii se rupe şi dragostea cea spre dînsul cu totul o pierde.

Şi se întîmplă în alte femei şi aceasta, că unele din pizma ce o au asupra bărbaţilor lor pentru preacurvie şi ele însele se dedau la preacurvie, iar altele şi moarte le fac bărbaţilor lor. Scrie Iustin Istoricul că împăratul Dimitrie al Cirmeiului, frate împăratului Antigon al Macedoniei, fiindcă preacurvea cu soacra sa ce se numea Arsinoia (împărăteasa a celui ce murise împărat Aghis al Cirmeiului) a pierit de femeia sa Veronica, fiica lui Aghis Arsinoi, că aceea văzînd pentru lucrul fărădelegii ce se făcea în taină, căuta vreme şi a gătit ucigători bărbaţi puternici. Şi cînd împăratul noaptea tăinuindu-se de femeia sa, a mers la soacra sa, iar femeia lui simţind aceea, a luat cu sine pe ucigătorii ce-i gătise şi a mers în urma lui şi aflîndu-l pe el întru lucrul acela, l-a ucis pe el. Clitemnestra, femeia lui Agamenon împăratul grec, cînd se afla în ceata de ostaşi ai cetăţii, auzind de dînsul că pe oarecare fecioară ce o robise, cu numele Hrisis, a iubit-o şi preacurveştc cu ea, deci umplîndu-se de rîvnă şi de mînie s-a dat şi ea la preacurvie cu oarecare Eghist. Şi cînd Agamenon de la cetate s-a întors în casa sa a mers la baie, atunci Clitemnestra cu preacurvarul său unindu-se, l-a ucis pe el. Ci mai pe urmă şi însăşi ea de feciorul său Orest ce răzbuna moartea tatălui său a fost ucisă; la fel şi preacurvarul ei a fost ucis împreună cu dînsa.

La Marea Egee este un ostrov ce se numeşte Lemnos, avînd tîrg şi sate, acolo de demult s-a întîmplat un lucru ca acesta. Nişte oameni mergînd cu corăbii la părţile cele mai cu apropiere, prin năvălirea ostăşească au robit mulţime de femei şi de fete şi ducîndu-le în casele lor preacurveau cu ele, lăsîndu-şi femeile lor. Deci unindu-se toate femeile lor între sineşi, şi-au ucis noaptea pe bărbaţii lor, fiecare ucigîndu-şi în casa sa pe bărbatul său împreună cu preacurva cu care dormea. După aceea cu mînie mai mare umplîndu-se, au ucis pe toată partea bărbătească în ostrovul acela necruţînd nici pe fiii lor şi de-abia după multă vreme iarăşi au primit bărbaţi de la alte cetăţi.

Multe chipuri de acestea se află în Istorii, că rîvna femeilor pe bărbaţii lor ce curveau i-au stins cu feluri de morţi din pămîntul celor vii. Acest fel de rele preacurviei urmează!

După toate acestea, preacurviei celei la iveală arătate şi date judecăţii, cea cuviincioasă muncă şi cel mai de pe urmă rău îi urmează. Pentru că acest fel de păcat nu este cu dreptul a nu fi muncit, după cum şi Scriptura grăieşte: „Au doară va ascunde cineva foc în sîn şi nu-şi va arde hainele sale? Oare umbla-va cineva pe cărbuni de foc şi nu-şi va arde picioarele sale? Aşa cel ce intră la femeia cu bărbat nu va fi fără de muncă" (Pilde 6). Şi care muncă i se cuvine preacurvarului? De va fi după

dreapta judecată, numaidecît pedeapsa morții va purta. Pentru că de mult cu feluri de morți erau munciți preacurvarii. În Legea lui Moisi s-a poruncit ca, cu pietre să se ucidă bărbatul şi femeia care întru preacurvie se află. De i se întîmpla la oarecare femeie să fie în păreri de preacurvie de la bărbatul său, i se da ei de la preoți apa jurămîntului să bea după cum scrie la Numeri 5. Şi de era vinovată păcatului, i se rupeau cele dinlăuntrul ei. În neamurile cele de demult mai înainte de Legea lui Moisi, şi Iuda fiul lui Iacob a judecat-o pe nora sa spre ardere. Opilie care şi Macrin era şi împăratul Romei a poruncit ca preacurvarul şi preacurva, legîndu-i la un loc să-i arunce în foc. August Tiberiu, Dometian, Sever şi Aurelian au lăsat pedeapsa la preacurvari întru acest chip: Ca două vîrfuri de copaci jos plecîndu-se să lege picioarele omului celui vinovat păcatului de dînsele şi să dea drumul copacilor; la fel îi făcea şi femeii celei vinovate. Că la doi copaci plecați îi lega picioarele şi aşa de acei copaci se rupeau trupurile lor. Iar la alți împărați ai Romei au lăsat, ca de-şi va găsi bărbatul pe femeie cu altul curvind, pe amîndoi pe preacurvarul şi pe preacurva fără de nici o temere să-i ucidă.

Sinedie, împăratul grecilor celor de demult, a dat lege ca, cu securea să se taie capul bărbatului şi a femeii ce se prindeau în preacurvie. Acest fel de chip al judecății a arătat asupra fiului său ce căzuse în acest păcat, că nu şi-a cruțat nici pe sîngele său. În Arabia şi la parți totdeauna cu moarte erau pedepsiți preacurvarii. Saxonii cînd încă erau întru închinare de idoli, pe preacurva o făceau de-şi punea singură ştreangul în grumazi şi spînzurîndu-se să se gîtuiască, pe al cărei hoit arzîndu-l, pe preacurvar îl spînzurau deasupra acelui foc.

Iar celelalte popoare măcar deşi nu dădeau morții pe nişte păcătoşi ca şi aceia, însă nu fără de grea pedeapsă îi lăsau pe aceia. Egiptenii bătîndu-i cu toiege 1000 de lovituri îi dădeau, iar preacurvei nasul îi tăia. Cumanii pe femeie punînd-o goală călare pe măgar prin toată cetatea o purta, bătînd-o. Brazilienii pe femeile cele ce se aflau în preacurvie, sau le ucideau, sau ca nişte roabe le vindeau. Iar la alte locuri nasul şi urechile femeilor le tăiau, iar bărbaților celor preacurvari pe mădulările cele ascunse. Şi altele multe cumplite şi feluri de pedepse şi munci în feluri de țări preacurvarilor li se dă.

Însă acum întru creştini fiind atîta de multe astfel de păcate, n-au nici o pedeapsă de moarte, nici măcar puțină certare, fără numai însuşi Dreptul Judecător Dumnezeu are să-i pedepsească în veacul ce va să fie. Ci şi în acest veac oare nu-i pedepseşte? Că atîtea necazuri se fac peste tot şi pentru ce? Pentru păcatele noastre ne bate răzbunarea lui Dumnezeu, şi

noi nu voim să ne cunoaştem vinovăţia noastră şi să ne pocăim.

Pentru acest fel de răzbunare Dumnezeiască şi Abimelec temîndu-se ca să nu vie asupra împărăţiei lui a zis către Isaac: „De ce ai făcut aceasta? Că erai să aduci asupra noastră mare păcat". Că dacă pentru preacurviile cele făcute în taină vine răzbunarea lui Dumnezeu asupra împărăţiei şi popoarelor, dar ce va fi pentru fărădelegea cea la arătare? Pe toate acestea socotindu-le oamenii cei ce întru însoţire petrec, bine este a asculta de sfătuirea folositoare a lui Solomon: „Fiule, bea apă din vasele tale şi din izvorul fîntînii tale şi nimeni străin să nu se împărtăşească cu tine. Izvorul apei tale să fie al tău şi te veseleşte cu femeia cea din tinereţile tale, cerbul dragostei şi puiul de cerb al darurilor să vorbească cu tine şi să-ţi urmeze ţie şi să fie cu tine în toată vremea. Să nu te biruiască pofta străinei frumuseţi, nici să te vînezi cu ochii tăi" (Pilde 6). „Petrece-ţi viaţa cu femeia ta pe care ai iubit-o în toate zilele tinereţilor tale, că aceasta este partea ta în viaţa ta" (Eccl. 9).

Petrecînd Isaac în Gherara şi-a semănat sămînţă în ţarinile cele cumpărate şi secerînd a aflat în anul acela roadă însutită (Fac. 26). Şi i-a fost lui acea roadă cu minune prin Dumnezeiasca binecuvîntare iar nu a ţarinilor gherarilor rodirea, pentru că numai lui unuia i-au rodit ţarinile, dar a Gherarilor a niciunuia. Şi de aici s-a făcut pricină de pizmă. Că văzînd poporul părţii aceleia că l-a binecuvîntat Dumnezeu pe Isaac cu îndestularea pîinii şi cu cirezi de vite, au început a-l zavistui şi împreună rău a-i face lui. Că fîntînile cele ce tatăl său le săpase mai înainte cînd petrecea în Gherara le-au astupat ei cu pămînt.

Şi a zis Abimelec către Isaac: Du-te de la noi, că eşti mai cu putere aici decît noi.

Şi s-a dus de acolo Isaac şi s-a aşezat la marginea pămîntului Gherarilor într-o vale, unde erau de mai înainte fîntîni săpate de tatăl său Avraam cînd petrecuse acolo şi după moartea lui le astupase cu pămînt filistenii. Pe aceleaşi fîntîni iarăşi le-a săpat Isaac şi le-a curăţit. Săpînd fîntînile acelea a aflat o fîntînă de apă vie. Şi nici aşa nu avea pace Isaac de zavistnici, că păstorii gherarilor năvălind acolo cu turmele lor se sfădeau cu păstorii lui Isaac, zicînd: A noastră este apa. Şi a numit Isaac numele acelei fîntîni „Strîmbătate", pentru că strîmbătate îi făceau gherarii lui.

Şi dînd loc mîniei omeneşti, s-a mutat de acolo şi a săpat altă fîntînă, dar şi pentru aceea a fost ceartă între păstorii gherarilor. Şi a numit numele acelui loc „Vrajbă".

Mutîndu-se şi de acolo a săpat a treia fîntînă şi n-a mai fost

ceartă potrivnică şi i-a dat numele de „Lărgime", zicînd: Acum ne-a lărgit pe noi Domnul pe pămînt. După aceasta i s-a arătat lui Dumnezeu la Fîntîna Jurămîntului şi i-a zis: Eu sînt Dumnezeul tătîne-tău Avraam, nu te teme, cu tine sînt şi te voi binecuvînta şi voi înmulți sămînța ta pentru Avraam tatăl tău. Deci Isaac după acea vedenie a zidit acolo Altar lui Dumnezeu şi a chemat Numele Domnului cu rugăciune şi cu jertfă şi şi-a pus cortul său acolo. Şi a venit la el Abimelec cu boierii săi pentru împăcare şi l-a ospătat Isaac prieteneşte şi s-a întărit pacea între Isaac şi Abimelec împăratul gherarilor la Fîntîna Jurămîntului lîngă care şi părinții lor se împăcase. Deci acolo Isaac petrecînd, Isav fiul lui de 40 de ani fiind şi-a luat lui două femei din fiicele cananeilor fără binecuvîntarea părinților săi şi întristat a fost Isaac şi Rebecca pentru că nurorile lor erau nu cu bun năravşi erau necredincioase, ca unele ce erau din credința închinătorilor de idoli, şi în rele năravuri născute şi deprinse. Le mîhneau femeile lui Isav pe soacră şi pe socrul lor cu năravurile lor.

„A aflat întru acea vreme rod însutit". De mirare este aceasta că în vremea foametei şi în anul nerodirii în pămînt străin, nu întru al său, ci în pămînt cumpărat şi-a semănat semințele Isaac, adunînd rod însutit, cînd țarinile tuturor lucrătorilor de pămînt gherari au adus foarte puține roade. Deci de unde acele țarini cumpărate ale lui Isaac au primit atîta putere spre aducerea de roadă? Să luăm aminte Scripturii ceea ce pentru Isaac zice: „A aflat în anul acela rod însutit, rod al orzului şi tot grîul țarinii, că l-a binecuvîntat pe el Dumnezeu". Iată puterea pămîntului celui roditor, Dumnezeiasca binecuvîntare cea spre Isaac, că l-a binecuvîntat Dumnezeu! Deci noi să luăm aminte, cît de bine roditoare este țarina cea cu Dumnezeiască binecuvîntare.

De aici să se învețe creştinii cei lucrători de pămînt care întru sudoarea feței îşi mănîncă pîinea lor, ca mai întîi cu toată sîrguința să se silească a fi vrednici de Dumnezeiasca binecuvîntare, de voiesc să-şi aibă țarinile lor bine roditoare. Că obişnuit este pămîntului a face roadă cînd este bun şi bine lucrat şi cu bune semințe semănat cu rouă şi cu ploaie cerească îndestul adăpat şi cu călduroase raze ale soarelui încălzit şi cu bună prefacerea văzduhurilor păzit, însă cînd Dumnezeiasca binecuvîntare nu va fi, toate acelea puțin ajută.

Unde locuia dreptul Isaac în vremea cea de demult în Gherara, le erau tuturor un pămînt, toți deopotrivă se osteneau în lucrarea pămîntului, în arături, în semănături, lucrîndu-şi fiecare țarinile sale precum se cuvenea. Tuturor de obşte le era văzduhul, de obşte ploaia şi roua, de obşte soarele cel ce

deopotrivă străluceşte asupra celor răi şi asupra celor buni, însă numai ţarinile lui Isaac au adus rod însutit, iar celelalte deşi mai cu vlagă decît ale lui Isaac erau, însă au fost lipsite de roade. Pentru ce? Pentru că cei ce lucrau pe ele nu se învredniciseră Dumnezeieştii binecuvîntări precum se învrednicise Isaac. Pentru aceea şi ţarinile acelea neroditoare s-au făcut, iar a acestuia bineroditoare, că l-a binecuvîntat pe el Dumnezeu. Pentru ce dar pe acesta l-a binecuvîntat Dumnezeu întru ostenelile lui cu pămînteştile roduri, iar pe aceia nu? Pentru aceasta: că el era drept, iar aceia păcătoşi; acesta plăcut lui Dumnezeu, aceia mînietori de Dumnezeu; acesta era credincios rob al Domnului, iar aceia închinători de idoli fiind, erau robi ai dracilor. Acesta era iubit lui Dumnezeu pentru viaţa lui cea îmbunătăţită, iar aceia erau urîţi lui Dumnezeu pentru lucrurile lor cele fărădelege şi spurcate, pentru aceasta Dumnezeu pe acesta ca pe un vrednic l-a binecuvîntat, iar pe aceia ca pe nişte nevrednici i-a lepădat. Rodesc dar ţarinile acestuia, iar ale acelora petrec fără de roadă.

Luaţi dar aminte la aceasta, lucrătorilor de pămînt creştini! Voiţi să fiţi binecuvîntaţi în ostenelile voastre şi întru sudoarea feţei voastre? Fiţi drepţi şi lui Dumnezeu plăcuţi, precum Isaac a fost drept şi lui Dumnezeu plăcut şi veţi fi binecuvîntaţi cu rodirea ţarinilor voastre, precum şi acela a fost binecuvîntat. Că binecuvîntarea Dumnezeiască atîta de roditoare ţarină este, întrucît credincioşilor Săi robi şi plăcuţi, uneori şi fără de osteneala cea prin lucrarea pămîntului, jitniţele le umple.

Să se pomenească aici un lucru ca acesta din viaţa Cuviosului Teodosie cel Mare, cel ce-şi avea lăcaşul său cu viaţa de obşte în Palestina Ierusalimului, obicei îi era cuviosului a merge la Betleem pentru rugăciune, iar odată voind de osteneală a se odihni, s-a abătut din cale în lăcaşul cuviosului Marcian, iar ei cu dragoste primind pe doritul oaspete, dar nu avea el cu ce să-i ospăteze pe ei că nu era la dînsul în vremea aceea nici pîine, nici grîu. Şi după îndestulată vorbă duhovnicească, cînd era vremea mesei, a poruncit Marcian ucenicilor săi ca fierbînd linte, sa le pună lor înainte.

Deci înţelegînd Teodosie atîta a lor sărăcie, a poruncit ucenicilor săi ca pîinile sale cele la drum luate scoţîndu-le din traistă să le pună lor înainte. Iar mîncînd ei a zis cuviosul Marcian către cuviosul Teodosie: „Să nu te superi, părinte, că flămînd ospăţ v-am gătit, nici nu ne ocărî pe noi că nu v-am pus înainte pîine, că sîntem foarte lipsiţi şi grîu nicidecum nu avem". Acestea zicîndu-le ei, minunatul Teodosie căutînd la barba lui Marcian a văzut un grăunţ de grîu neştiut de unde căzuse, pe care cu dreapta sa încet şi liniştitor luîndu-l cu faţă

veselă zîmbindu-se a zis: Iată grîu, cum dar ziceți că grîu nu aveți? Iar fericitul Marcian pe grăunțul din barba sa, cu bucurie l-a primit din mîinile lui Teodosie, ca pe oarecare sămînță bine roditoare şi a poruncit să-l ducă în hambar crezînd că cu binecuvântarea Sfîntului Teodosie fără de osteneală va aduce rod mult, mai mult decît țarinile cele lucrate, care a şi fost. Că după ducerea lui Teodosie, a doua zi ucenicii lui voind a deschide uşile hambarului (atîta se umpluse de grîu) încît nici uşile n-au putut să le deschidă. Deci a trimis Marcian către Cuviosul Teodosie vestindu-i lui pentru minunea ce se făcuse, şi-i mulțumea lui pentru înmulțirea grîului. Iar Cuviosul a răspuns: Nu eu, ci tu, părinte, ai înmulțit grîul, pentru că din barba ta s-a luat grăunțul.

Iar nouă ni se cuvine a şti cît de bună este țarina Dumnezeieştii binecuvîntări, cum Dumnezeu îi îndestulează pe plăcuții Lui cu îndestulată hrană, pe cei ce mai întîi caută Dumnezeiasca împărăție şi dreptatea Lui. Şi dacă fără de lucrarea pămîntului acea țarină - a Dumnezeieştii binecuvîntări zic - ştie rod a aduce, cu cît mai vîrtos lucrătorilor de pămînt mai multă roadă le va aduce, fără numai lucrătorii de pămînt mai întîi de se vor sîrgui a plăcea lui Dumnezeu, cu dreaptă şi îmbunătățită viața lor.

Au pizmuit asupra lui Isaac filistenii, pentru că l-a binecuvîntat Dumnezeu pe robul Său cu îmbelşugarea pămînteştilor bunătăți şi s-au pornit cu zavistie lucrătorii părții aceleia. Că unde i se dau cuiva Dumnezeieştile Daruri, acolo şi zavistia omenească creşte. Şi au început oamenii cei răi ca dreptului întru fîntîni a-i face rău, ca neavînd apă, să-i omoare oamenii lui şi dobitoacele şi să-i izgonească pe ei de la dînşii, ca să nu-i vadă pe ei ochii lor. Nu rabdă ochiul zavistnicului ca să vadă îmbelşugare şi bunăstare celui străin. Sfîntul David zicînd pentru dreptul om aceasta: „Că cornul lui se va înălța întru slavă" (Psalm 111) îndată aduce: „Păcătosul va vedea şi se va mînia, cu dinții săi va scrîşni şi se va topi". Cornul slavei şi al bunei norociri împunge ochii zavistnicilor, cărora binele cel străin le este a-i munci, că boleşte cu inima şi se munceşte cînd vede buna norocire a aproapelui.

Şi mi se pare mie că Domnul Dumnezeu pe plăcutul său Isaac putînd cu îndestulare în vremea foametei ori şi la care loc a-l hrăni, l-a trimis înadins în pămîntul gherarilor pentru ca pe necuraților gherari pe care-i muncea atunci cu vremea foametei pentru păcatele lor, încă prin aceasta să-i mai muncească, ca robul Lui să adune îndestulat seceriş pe acelaşi pămînt înaintea ochilor lor a celor zavistnici din care ei cu multă lipsă au secerat. Căci cînd Domnul pe dreptul Său cu toate

bunătățile l-a umplut, atunci acelor oameni păcătoşi le-a făcut munca, că le-a dat lor pricină spre zavistie, ceea ce muncea dinlăuntru inimile lor cu nesaţiul.

Şi în Egipt aceeaşi a făcut după aceasta, că bine făcînd poporului Său, îi muncea pe faraoniteni, că aşa se citeşte în Psalmi: „A întors inima lor ca să urască pe poporul Său" (Psalm 104). Prin ce a întors? Oare i-a silit pe ei a fi răi? Sau i-a învățat pe dînşii spre rău? Nicidecum. Că nu voieşte Dumnezeu ca cineva din oameni să fie rău, nici nu povățuieşte pe cineva spre rău. Cum dar a întors inimile lor ca să urască pe poporul Său? Să citim cuvintele stihului celui mai dinainte: „A înmulțit pe poporul său foarte şi l-a întărit pe el mai mult decît pe vrăjmaşii săi, şi a întors inima lor" şi celelalte. Iată arătat se vede că ce şi cum l-a întors, cu facerea de bine, pe care o făcea poporului Său. Prin aceasta a întors inima egiptenilor spre urîciune, nu-i făcea El pe ei a fi în acest fel, care din firească lor răutate urau pe poporul lui Dumnezeu, ci pricină dîndu-le lor spre mai mare urîciune, bine făcînd poporului Său, crescîndu-l, înmulțindu-l, întărindu-l. Aşa unul din tîlcuitori luminat pe aceasta o arată: „Nu egiptenilor le făcea rău, ci binele poporului Său prin care răii cu lesnire puteau a se ridica spre zavistie, că darea lui Dumnezeu se grăieşte că a întors inimile lor spre urîciune".

Şi văzînd egiptenii pe poporul lui Dumnezeu înmulțindu-se, întărindu-se şi de la Dumnezeul cel înalt binecuvîntîndu-se, se rupea întru inimile lor, se munceau cu zavistia şi din zavistie spre urîciune şi mînie s-au ridicat şi prin greutatea lucrului au început a-i munci pe ei. Că muncă este celor răi cînd văd că este cineva întru cele bune şi sînt bucuroşi ca de viu să-l înghită pe dînsul. Munceau egiptenii pe poporul pe care-l urau, dar nu mai puțin se munceau şi ei înşişi cu zavistia, că pe cît îi smereau pe dînşii, pe atîta se înmulțea şi se întărea foarte repede. Că poporului lui Dumnezeu îi era muncă lucrul Egiptului, iar zavistnicilor lor egipteni le era muncă pentru înmulțirea cea multă şi întărirea poporului lui Dumnezeu. Ci dumnezeiescul popor nebiruit a rămas şi cu preaslăvire din Egipt a ieşit, iar egiptenii cu zavistia lor în sfîrşit au pierit, pentru că-l pierde zavistia pe acela în a cărui inimă s-a înmulțit. Că pizma se aseamănă cu molia care din haine se naşte şi aceleaşi haine le mănîncă, că şi aceea mănîncă inima întru care s-a născut. Sfîntul Prooroc Isaia pentru multa milă şi ajutor ce a aflat de la Dumnezeu, înaintea feței pizmuitorilor săi lăudîndu-se, a adaus a zice către ei: „Toți voi ca o haină vă veți învechi şi ca de o molie vă veți mînca. Că voi prin zavistie vă mîncați şi întru sfîrşit aveți a vă mînca" (Isaia 50). Mică se vede

molia, dar haina oricît de frumoasă o strică. Nevăzută este şi zavistia ceea ce în inimă se ascunde, ca şi cum ar fi fost un lucru mic, dar mult vatămă sănătatea şi mîntuirea omului. Vatămă sănătatea, că zavistnicul mîncîndu-se şi rupîndu-se întru cele dinlăuntru ale sale pentru binele aproapelui, slăbeşte cu sănătatea uneori şi întru neputinţă cade din zavistia cea peste măsură. Vatămă mîntuirea: pentru că unul ca acela, de va petrece întru zavistie fără de pocăinţă pînă la sfîrşit, nu poate fi mîntuit, după mărturia Apostolului către Galateni (Gal. 5) carele scriind lucrurile cele rele, adică necurăţia, slujirea de idoli, farmecele, vrajba, mînia, eresul şi celelalte, între care a adaus şi zavistia cu uciderea împreună şi celelalte.

„A venit către ei Abimelec din Gherara". Aceasta-i de mirare, că Abimelec împăratul Gherarilor cel ce era cuprins de zavistie cu poporul său, nerăbdînd pe Isaac a petrece în pămîntul său şi a-l vedea îmbogăţit prin Dumnezeiasca binecuvîntare, l-a izgonit pe el zicîndu-i: „Că mai cu putere eşti aici decît noi", acesta mai pe urmă a venit cu boierii săi către Isaac, lîngă Fîntîna Jurămîntului petrecînd, să caute împăcare şi dragostea aproapelui zicînd: „Să facem jurămînt între noi şi între tine, şi aşezămînt între noi şi tine, ca să nu ne faci nouă rău". Cu adevărat de mirare este, că fără de război şi fără de arme dreptul pe învrăjbitorii săi zavistnici i-a înfricoşat, i-a biruit şi întru supunere luişi i-a adus, întru a căuta ei pace şi milă de la dînsul, ca să nu le facă lor vreun rău.

Iar noi să vedem cu ce a biruit acel drept pe zavistnicii săi şi asupritorii săi? Cînd vom lua seama petrecerii lui Isaac ceea ce a fost în Gherara, vedem că gherarii ce-l urau pe dînsul i-au astupat fîntînile lui cu pămînt şi-l alungau pe acela de la dînşii, iar ei nimic zicîndu-le s-a dus din cetatea lor. Şi nu este de mirare aceasta că fiind străin în cetate străină nu-i era lui cu putinţă a le grăi lor împotrivă. Iar aşezîndu-se el mai departe în marginea pămîntului lor într-o vale, unde au fost fîntînile tatălui său Avraam şi după moarte de filisteni astupate, acolo săpînd el o fîntînă a tatălui său şi curăţind-o şi apă vie întru ea aflînd, iarăşi păstorii gherarilor au început a-l asupri, că se certau cu păstorii lui zicînd: „A noastră este apa". Putea acolo Isaac să se împotrivească lor, fiindcă nu mai erau aproape gherarii şi fîntîna era a tătîne-său, însă nimic lor împotrivă nu le-a grăit, s-a dus de acolo dînd loc mîniei lor, la alt loc mai departe şi o fîntînă a tatălui său ce era mai departe astupată destupînd-o şi curăţind-o şi apă bună aflînd, a început a petrece lîngă ea. Dar şi acolo au năvălit asupra lui zavistnicii păstori ai Gherarei asuprindu-l şi de la fintînă izgonindu-l. Putea dar acolo Isaac nu numai cu cuvîntul, ci şi cu război a li

se împotrivi lor şi a-şi răzbuna strîmbătatea sa, ca unul ce avea feciori de casă mulţi, din care unii din aceia erau vii, care cu tatăl său Avraam au fost asupra împăratului Chedarlaomer ca să-l scoată pe Lot din robie. Şi nu cu neputinţă îi era lui Isaac, celui de Dumnezeu binecuvîntat, cu feciori de casă înmulţit a nu bate tot pămîntul gherarilor care nu era mare. Însă nimic de aceasta făcînd, drept fiind şi blînd şi răbdător şi fără de răutate, că nu numai pe cineva n-a strîmbătăţit, ci şi cu nimic cu ceva n-a voit a mînia, lăsînd mai vîrtos şi pe al său, s-a sălăşuit şi de acolo mai departe. Atunci Abimelec cel ce era împărat unei cetăţi a gherarilor venind către dînsul cerea pace.

Iar nouă de aici arătat ne este a vedea cu ce Sfîntul Isaac a biruit pe ai săi învrăjbitori? Cu blîndeţe, cu răbdare şi cu nerăutate, că acelea răbdîndu-le, blîndeţea lui şi nerăutatea au înfricoşat pe împăratul gherarilor şi pe supuşii lui şi s-au spăimîntat, ca nu cumva bărbatul cel puternic şi întru norodul său împuternicit, avînd luişi ajutor pe Dumnezeul său, se va scula spre răsplătire şi va ridica asupra lor război şi ceea ce Isaac nici în gîndul său nu avea, ei de aceea se cutremurau şi pentru aceea cu supunere a venit către el.

O, puterea blîndeţei şi a răbdării şi a nerăutaţii celui drept! Că blîndeţea cu nerăutatea şi cu răbdarea, fără de mînie înfricoşează, fără de armă biruieşte, fără de într-armare goneşte pe ai săi pizmaşi. Care întru Apocalips se arată întru acel Miel, pe care Sfîntul Ioan Evanghelistul răpit fiind cu Duhul l-a văzut. Că a văzut Scaunul cel Dumnezeiesc şi pe Dumnezeu Cel ce întru negrăită slavă şedea pe el, în a cărui dreaptă era o Carte a neştiutelor lui Dumnezeu Taine, pecetluită cu şapte peceţi şi îngerul Puterii propovăduia cu glas mare zicînd: „Cine este vrednic a deschide Cartea şi a dezlega Peceţile ei? Şi nimeni nu se afla nici în cer nici pe pămînt" (Apoc. 5). Şi a început Sfîntul Ioan a plînge: „Eu - zice - am plîns mult". Pentru ce? Pentru că nimeni nu s-a aflat vrednic a deschide şi a citi cartea, nici a căuta spre ea. Unul dar din bătrînii cei ce stăteau împrejurul Scaunului lui Dumnezeu, mîngîind pe Ioan cel ce plîngea, îi zice: „Nu plînge că iată a biruit Leul, cel ce este din seminţia lui Iuda, din rădăcina lui David, acela este vrednic a deschide Cartea aceea şi a dezlega peceţile ei". Auzind noi cuvîntul acela: „Iată Leul" să întoarcem către Dînsul ochii noştri cei de gînd şi să vedem ce fel de Leu este acela? Şi iată vedem (deşi nu cu atîta luminat şi străbătător ochi al minţii precum acela) între scaun şi între patru vieţuitoare şi între bătrîni stînd, ca şi cum ar fi junghiat; Acela venind a primit Cartea din Dreapta Celui ce şedea pe Scaun şi îndată cele patru vieţuitoare şi 24 de bătrîni au căzut înaintea

Mielului, închinîndu-se Lui şi au cîntat cîntare nouă zicînd: „Vrednic eşti a primi Cartea şi a deschide peceţile ei, pentru că Te-ai junghiat şi ne-ai răscumpărat pe noi Domnului prin Sîngele Tău".

Lăsînd dar noi a cerceta (ca să nu se lungească cuvîntul) pentru Carte şi peceţi, numai pentru Mielul acela să luăm aminte. De mirare este ceea ce s-a zis: „Iată Leul? ci am văzut nu Leu, ci Miel, nume de Leu iar chip de Miel. Şi iarăşi: Chip al Mielului şi putere a Leului, „Iată a biruit Leul". Şi nu este de mirare că Leul biruieşte pe cineva pentru că el este împărat al fiarelor, puternic, groaznic, răpind şi răcnind, şi nu numai fiarelor ci şi oamenilor înfricoşat. Dar întru miel care-i puterea, care-i spaima, pe cine răpeşte şi ce fel este a lui răcnet şi cine se teme de el? Cum dar şi pe cine poate el birui? Ci ca mai luminat să putem înţelege puterea şi vitejia Mielului să mergem cu Sfîntul Ioan Evanghelistul la nisipul mării şi să vedem lupta lui, cu ce fel de vrăjmaşi şi cum se luptă. „Şi am stat pe nisipul mării şi am văzut o fiară ieşind din mare şapte capete şi zece coarne. Am văzut pe altă fiară ieşind din pămînt avînd două coarne. Pe altă fiară înfricoşată întru adînc" (Apoc. 13,16). Acestea toate s-au adunat spre război. Să vedem dar împotriva cui voiesc a ridica acestea război? Să-l auzim pe înger grăind către Ioan: „Aceştia cu Mielul lui Dumnezeu voiesc a face război". Iarăşi de mirare! Acest fel şi atîta de înfricoşate fiare asupra unui miel se într-armează. Oare pe un miel cît de mică fiară nu-l poate birui? Pentru că un lup pe 1000 de oi le goneşte, iar în Apocalipsă împotrivă se scrie, că asupra unui miel atîtea fiare s-au adunat. Ce dar, oare le va birui pe ele Mielul? Spune îngerul că cu totul le va birui, zicînd aşa: „Mielul le va birui pe ele, că este Domn al domnilor şi împărat al împăraţilor" (Apoc. 16). Şi cum le-a biruit pe acele fiare Mielul? Spune Ioan că de vii le-a aruncat în Rîul cel de foc.

Să luăm aminte aici arătării puterii pe care o are răbdătoarea şi fără de răutatea blîndeţe, că chipul Mielului poartă blîndeţea, dar puterea leului. Cine este vrednic a lua Cartea cea cu peceţi a Tainelor Dumnezeieştilor Daruri? Linişorul Miel. Cine este vrednic de Puterile cereşti a fi lăudat şi închinat? Neînrăutăţitul Miel. Cine este puternic ca pe fiarele cele înfricoşate şi cumplite ce ieşeau din mare, din pămînt, din adînc a le birui? Mielul cel blînd. „Mielul le va birui pe ele". Cine domneşte pe cele de sus şi pe cele de jos? Răbdătorul şi junghiatul Miel, Cel ce este Domn al domnilor şi împărat al împăraţilor. Mielul ce în Apocalips de Ioan este văzut este arătare a liniştitei blîndeţi, împreună şi a nebiruitei Puteri a însuşi Mielului lui Dumnezeu care ridică păcatele lumii, a lui

Hristos Mîntuitorul nostru, Cel ce în Patima Sa cea de bunăvoie: „Ca o Oaie spre junghiere S-a adus şi ca un Miel fără de glas era înaintea celui ce îl tunde pe el" (Isaia 53), Care ocărît fiind împotrivă nu ocăra, pătimind nu îngrozea" (1 Petru 2). Cea fără de răutate şi îndelungă-răbdătoarea blîndeţea Acestuia, ce fel de bine n-a făcut şi de care vrednicii nu s-a învrednicit, iar puterea, blîndeţea Lui, pe care fiară cumplită nu le-a biruit? Fiecare în Dumnezeiasca Scriptură să vadă şi să judece. Iar nouă de aici luminat ne este a vedea, că blîndeţea Mielului împreună cu răbdarea şi cu nerăutatea pe toate cele potrivnice le biruieşte, ca cel ce voieşte pe vrăjmaşii săi fără de război a-i înfrînge, fără de arme a-i birui, fără de osteneală a-i îmblînzi şi luişi a-i supune să fie blînd, răbdător, liniştit, fără de răutate ca un miel, atunci îi va înfrînge, îi va birui, îi va îmblînzi şi-i va supune. Bine ne învaţă întru aceasta Sfîntul Ioan Gură de Aur la Matei cuvîntul 53: „Pînă cînd vom fi oi, vom birui, deşi nenumăraţi lupi ne vor înconjura pe noi, îi vom birui, şi nu numai îi vom birui, ci şi prea îi vom birui. De vom fi oi, vom birui, nu cu a noastră putere ci cu cea Dumnezeiască, ceea ce prin ajutorul său ne păzeşte, fiindcă precum păstorul paşte pe oi, aşa ne păstoreşte Dumnezeu şi ne apără pe noi, ca să nu ne vatăme pe noi vrăjmaşii noştri cei cu năravul de lupi. Dar dimpotrivă, de nu vom fi oi, ci vrăjmaşilor celor ce se împotrivesc nouă ne vom ridica cu mînie şi cu răutate ne vom scula asupra lor cu răzbunare, răsplătind rău pentru rău şi ocară pentru ocară, atunci şi noi înşine ne vom face lupi pierzînd blîndeţea cea fără de răutate a oii şi de aici nu mai putem birui pe vrăjmaşii noştri, pentru că se ia de la noi ajutorul şi paza Păstorului nostru Dumnezeu; care numai Oilor celor blînde le este Păstor, iar nu lupilor. De vom fi lupi vom fi biruiţi de cei ce vrăjmăşuiesc asupra noastră, că se va depărta de la noi ajutorul Păstorului Cela ce nu pe lupi ci pe oi le păstoreşte şi ne lasă celor ce împotrivă ne vrăjmăşuiesc pe noi şi se duce". Pînă aici Gură de Aur.

Iar nouă ni se cuvine a înţelege, că numai acelora le ajută Dumnezeiescul Ajutor care sînt cu blîndeţea oi, iar nu şi acelora care se prefac în lupi, voind a-i rupe pe potrivnicii lor şi numai pe cei fără de răutate îi pasc, dar nu şi pe învrăjbitori lor. Că Dumnezeu celor ce nu se răzbună El Însuşi îi răzbună iar nu şi celor ce voiesc a se răzbuna singuri.

Citim în Pateric (Prolog, lunie 20 de zile) un lucru ca acesta: Un frate oarecare fiind strîmbătăţit de un alt frate, a venit către Avva Sisoe Tebeul şi i-a zis: Sînt strîmbătăţit de un frate şi voiesc să mă răzbun pe el, iar stareţul îl sfătuia pe el, zicînd: Nu fiule, nu te răzbuna singur asupra lui, ci mai ales lasă-l pe

el lui Dumnezeu, ca El să se răzbune pentru tine. Iar el zicea: Nu-l las pînă cînd nu mă voi răzbuna pe el. Şi i-a zis stareţul: Să ne rugăm frate lui Dumnezeu! Şi sculîndu-se a început a se ruga, zicînd: Dumnezeule, iată noi de acum nu nădăjduim spre Tine, deci nu Te griji de noi, nici nu răsplăti celor ce ne fac nouă strîmbătate, pentru că noi înşine pentru sine vom răsplăti! Aceasta auzind-o fratele acesta, a căzut la picioarele stareţului, zicînd: Iată, nu mă voi certa cu fratele, nici nu-i voi răsplăti lui, ci-l voi ierta pe el. Şi i-a zis stareţul: Să mă crezi, fiule, că cel ce va răbda dosădire, fără de osteneală se va mîntui, iar cel ce se mînie asupra fratelui său, toate faptele sale cele bune le pierde şi rob pe sine se face diavolului.

„Isav fiind de 40 de ani". Aici este arătat că Isaac era de 100 de ani întru acea vreme cînd Isav s-a însurat la ani 40. Pentru că Isaac a născut pe Isav la anul 60 de la naşterea sa. Că alt Abimelec împărat în zilele lui Isaac era cînd petrecea la Gherara, dar nu acela care era mai înainte de naşterea lui Isaac în zilele lui Avraam, iar Isav luîndu-şi luişi două femei rele cu năravuri din fiicele păgînilor fără de binecuvîntarea născătorilor săi şi s-a făcut neprieten lui Dumnezeu, fiindcă femeile lui erau spre întristarea dreptilor a lui Isaac şi a Rebeccăi, cei ce vedeau năravurile lor cele rele şi viaţa lor cea neplăcută lui Dumnezeu. Şi ştiut este că şi însăşi viaţa lui Isav mai înainte de însoţirea lui n-a fost plăcută lui Dumnezeu, fiindcă femeile cele rele se dădeau de la Dumnezeu oamenilor celor răi, spre pedepsirea păcatelor lor, precum se scrie: „Soarta păcătosului a căzut asupra ei" (Sirah 25). Adică, soarta păcătosului, femeia rea, că petrecerea cea împreună cu dînsa îi este muncă în toată viaţa lui.

Care se adevereşte şi în Scriptură, ceea ce zice: „Mai bine este a petrece cu leul şi cu balaurul decît cu femeia rea. Că răutatea femeii schimbă vederea ei şi întunecă faţa ei ca un sac. În mijlocul vecinilor săi va cădea bărbatul ei şi auzind va suspina cu amar. Că mică este toată răutatea faţă de răutatea femeii". Şi dacă o femeie mare muncă îi este omului păcătos, cu cît mai mult acele două femei rele erau spre muncire celui de Dumnezeu urît Isav, pentru care şi în Scriptură se zice: „Pe Isav l-am urît". Şi mai înainte de munca cea veşnică în viaţa aceasta îl muncea pe acela pentru păcatele lui, cu două femei rele, ca şi cu nişte două netămăduite răni, întru toate zilele vieţii lui.

Îmbătrînind Isaac, i-au orbit ochii lui şi chemînd pe Isav a zis către el: Iată eu am îmbătrînit şi nu ştiu ziua sfîrşitului meu, acum dar ia-ţi arma ta, tolba cu arcul şi ieşi în cîmp şi să-mi vînezi vînat mie, să-mi faci fel de mîncare precum îmi place şi

să-mi aduci să mănînc ca să te binecuvinteze sufletul meu mai înainte pînă ce nu mor.

Pe aceste cuvinte le-a auzit Rebecca. Şi ducîndu-se Isav la vînat şi-a adus aminte Rebecca de descoperirea lui Dumnezeu ceea ce i-a fost ei mai înainte de naşterea de fii, ce i s-a vestit ei, că cel mai mare va robi celui mai mic. Pe care descoperire nu i-a spus-o lui Isaac, păzind întru sine taina cea Dumnezeiască. Şi pentru ca să se păzească cele grăite ei de la Domnul, a făcut ca Iacob să vie în locul lui Isav sub binecuvîntarea tatălui său. Că gătind mîncare lui Isaac din cărnurile iezilor în locul celor de vînat, precum îi plăcea, şi îmbrăcînd pe Iacob în hainele cele roşii preoţeşti ale lui Isav (precum mai cu de-amănuntul pentru hainele acestea preoţeşti s-a scris la faţa dinainte) care erau păstrate la dînsa, şi pentru ca să fie păros ca şi Isav, i-a înfăşurat mîinile şi grumajii lui cu pieluşelele iezilor. Şi se temea Iacob nevrînd a îndrăzni la aceasta, ca nu cumva spre mînie ridicînd pe tatăl său şi în loc de binecuvîntare blestem să-şi aducă asupra sa. Dar Rebecca i-a zis lui: Asupra mea, fiule, să fie blestemul asupra ta, fără numai ascultă glasul meu. Că ştia ca o Proorociţă cu Duhul că nu blestem, ci binecuvîntare părintească va primi Iacob, ca unul ce spre aceasta mai înainte a fost rînduit de Dumnezeu şi ales. Deci plecîndu-se Iacob poruncii maicii sale, a dus mîncarea cea gătită tatălui său, numindu-se pe sine în loc de Iacob, Isav. Iar Isaac pipăind mîinile lui Iacob a zis: „Glasul cu adevărat este glasul lui Iacob, iar mîinile sînt mîinile lui Isav". Şi nu l-a cunoscut pe el. Şi mîncînd mîncarea cea adusă lui, l-a binecuvîntat pe el cu binecuvîntarea întîieciunii precum se cuvine, zicînd: „Să-ţi dea ţie Dumnezeu din roua Cerului şi din belşugul pămîntului şi mulţime de grîu şi de vin, şi să-ţi slujească ţie neamurile şi să se închine ţie domnii, şi să fii domn fratelui tău şi se vor închina ţie feciorii tătîne-tău (adică nepoţii), cel ce te va blestema blestemat va fi, cel ce te va binecuvînta, binecuvîntat să fie".

Şi a fost după ce a încetat Isaac a binecuvînta pe Iacob şi s-a dus Iacob de la faţa tatălui său, a venit şi Isav de la vînat, şi făcînd mîncare din vînatul său i-a dus tatălui său, zicînd: „Să se scoale tatăl meu şi să mănânce din vînatul fiului său, ca să mă binecuvinteze sufletul tău". Şi a zis Isaac: Cine eşti tu? Iar Isav a zis: „Eu sînt Isav fiul tău cel dintîi născut". Şi s-a mirat foarte Isaac, zicînd: „Cine este dar cel ce mi-a adus mie vînat şi am mîncat din toate, mai înainte de ce ai venit tu? Şi l-am binecuvîntat pe el şi va fi binecuvîntat." Şi auzind Isav cuvintele tatălui său Isaac a strigat cu glas mare şi amar foarte şi a zis: Binecuvintează-mă şi pe mine tată! Iar tatăl său i-a zis:

Venit-a fratele tău cu înşelăciune şi a luat binecuvîntarea ta. Şi a zis Isav: Cu dreptul s-a chemat numele lui Iacob (împiedecător) că acum a doua oară m-a înşelat şi naşterea mea cea dintîi a luat-o şi acum a luat şi binecuvîntarea mea. Şi iar i-a zis tatălui său: De ce nu mi-ai lăsat şi mie binecuvîntare, tată? A răspuns Isaac: Încă şi domn l-am făcut peste tine, întărindu-l pe el cu grîu şi cu vin, dar ţie ce-ţi voi face, fiule? Şi a zis Isav: Oare numai o binecuvîntare este la tine, tată? Binecuvîntează-mă şi pe mine. Şi a plîns cu glas mare Isav.

Deci umilindu-se pentru dînsul tatăl lui i-a zis lui: Iată din grăsimea pămîntului şi din roua cerului va fi binecuvîntarea ta şi cu sabia ta vei trăi şi fratelui tău vei sluji, şi va fi vreme cînd vei lepăda şi vei dezlega jugul lui de pe grumazul tău". (Acestea Isaac prooroceşte le-a zis pentru neamurile cele mai de pe urmă, cele ce aveau să iasă din Isav şi din Iacob, pentru că însuşi Isav n-a robit lui Iacob, iar mai vîrtos Iacob se smerea lui Isav, că după aceea seminţia lui Isav i-a robit seminţiei lui Iacob pe vremea împărăţiei Iudeilor. După aceea a lepădat jugul robiei pe vremea împăratului Ioram, fiul lui Iosafat, fiindcă atunci cei ce erau din seminţia lui Isav, edomiţii sau idumeii s-au îndepărtat de la împărăţia iudeilor. Se împotrivea Isav lui Iacob pentru binecuvîntare, zicînd întru sineşi: De ar fi sosit zilele sfârşitului tatălui meu, ca să-l ucid pe Iacob fratele meu.

Deci înştiinţîndu-se Rebecca pentru acest cuvînt al lui Isav l-a sfătuit pe Iacob, ca să se depărteze de la mînia lui Isav şi să meargă în Mesopotamia către Laban fratele ei şi acolo să petreacă, pînă cînd îi va trece iuţimea şi mînia lui Isav.

Pricină binecuvîntată a aflat călătoria lui acolo pentru nuntă, ca să nu-şi ia femeie din fiicele hitiţilor cele din Canaan, ci din cele ale lui Laban din Mesopotamia. Şi a zis către Isaac: Mi-am urît viaţa mea pentru fetele hitiţilor că de va lua Iacob femeie din fiicele pămîntului acesta (după cum şi-a luat Isav femei) de ce-mi este mie şi a trăi? Şi s-a învoit Isaac cu sfatul ei, ca să sloboadă pe Iacob în Mesopotamia către Laban pentru însurare.

„Nu ştiu ziua sfîrşitului meu". Dreptul Isaac mai înainte vedea şi proorocea cu duhul pentru cele ce erau să fie, iar vremea sfîrşitului său n-o ştia, că nu-i era lui descoperit de Dumnezeu de aceasta. Pentru ce dar Domnul Dumnezeu multe taine descoperindu-i plăcutului Său, dar ziua sfîrşitului său nu i-a descoperit-o?

Mi se pare că pentru aceasta: ca să fie el nouă spre pildă a pomenirii morţii, şi gătirea cea spre dînsa, şi fiindcă nu ştia în care ceas va muri el, pentru aceasta cu mulţi ani mai înainte de sfîrşitul său, dreptul mai înainte se gătise de moarte şi o aştepta pe ea în toate zilele bătrîneţii lui. Şi să luăm aminte,

întru cîtă mulțime de ani s-a gătit. Că toți anii vieții lui se numără 180. A născut pe Iacob şi pe Isav în anul 60 al vieții sale. Isav însurîndu-se în anul 40 al vieții sale, iar Isaac avea atunci 100 de ani. Iacob după mărturia lui Chedrin, pînă la 63 de ani de la naşterea sa a petrecut lîngă părinții săi în feciorie curată apoi luînd binecuvîntare părintească s-a dus în Mesopotamia pentru însoțire. Şi era în vremea aceea lui Isaac cînd l-a binecuvîntat pe Iacob în locul lui Isav 125 de ani, îi rămîn acum încă ai vieții lui Isaac ani 55. Deci dar în 55 de ani s-a gătit pentru sfîrşitul său şi după binecuvîntarea cea mai de pe urmă a fiilor săi, viețuia pe cealaltă vreme, ca şi cum în toate zilele murind. Iar noi să socotim, cît de mulți ani acel drept bărbat a petrecut învățîndu-se întru pomenirea morții şi era gata în toate zilele ca să iasă din trup. Cine acum din cei ce viețuiesc în lume se va afla ca măcar un an, sau o lună mai înainte a fi gata spre ceasul morții? Că toată gătirea noastră cea spre moarte o mutăm din an în an, din vreme în vreme, din tinerețe la bătrînețe, iar bătrînii o mută pînă cînd încep a se îmbolnăvi, şi cei ce zac pe pat bolnavi şi către sfîrşit voiesc a se găti pe sineşi, cînd acum iată şi vremea este puțină şi puterea a slăbit şi grele dureri l-a înconjurat, iar altuia şi mintea şi graiul i se ia, întrucît nu poate a-şi mărturisi păcatele sale şi a se căi pentru dînsele după cum se cuvine. Şi aşa sau mai înainte de bătrînețe sosind fără de veste moartea şi negătiți găsindu-i îi răpeşte, sau întru bătrînețe venind şi neaflîndu-i gătiți îi taie ca pe un copac uscat şi în focul iadului îi aruncă. O, de ar fi ca tot omul creştin pe acele cuvinte ale dreptului Isaac pururea să le aibă în mintea sa: „Nu ştiu ziua sfîrşitului meu!", ca cei ce nu ştiu să se teamă de venirea cea fără de veste a morții, şi să se gătească pe sineşi cu adevărată pocăință spre ieşire. (Că de n-ar fi fost această gătire) n-ar fi fost moartea păcătoşilor cumplită, nici iadul nu l-ar fi umplut sufletele creştineşti. Ci amar de negrijirea noastră! Că trăim ca şi cum nu avem să murim, ca şi cum aici vom petrece în veci, ca şi cum fără de sfîrşit de această văzută lume avem să ne îndulcim. Nici nu gîndim, cum că sfîrşitul este lîngă uşi, securea lîngă rădăcină, coasa morții deasupra capului, ziua Domnului ca un fur, judecata nu zăboveşte (II Petru 3,2) pierzarea nu dormitează, şi aşa fără de veste întru durerile iadului şi în cursele morții cădem, precum grăieşte Scriptura: „Nu ştie omul vremea sfîrşitului său, ci precum peştii se vînează cu plasa şi cum se prind păsările cu cursa, aşa sînt vînați fiii oamenilor în vremea cea rea cînd fără de veste va cădea peste dînşii" (Eccles. 9).

O, oameni muritori, pentru ce nu vă aduceți aminte de

moarte? De care nici un chip a scăpa nu putem, pentru ce nu vă temeți de ceasul cel amar al morții? Întru care nici unul din oameni nu ne va putea ajuta. Pentru ce nu ne gătim pe noi înşine spre moarte? De care nu ştim în care loc ne aşteaptă pe noi şi în care zi sau în care noapte şi în care ceas voieşte a ne lua pe noi de aici? Strigă ca o trîmbiță bunavestire a lui Hristos, păzindu-ne pe noi şi zicînd: „Privegheați" că nu ştiți cînd Stăpînul casei, pe datoria morții va veni s-o ceară de la noi, seara, sau la miezul nopții sau la cîntatul cocoşilor, sau dimineața, ca nu cumva fără de veste venind, ne va afla dormind. Iar noi glasului Aceluia nu luăm aminte, ci ca nişte aspide surde ne astupăm urechile noastre ca să nu-L auzim pe El, ca şi cum aceea nu s-ar fi grăit către noi. Ne arată Evanghelia cum că sluga cea care mănîncă şi bea cu beții şi le bate pe soțiile sale, stăpînul său va veni în ziua în care nu va nădăjdui şi în ceasul în care nu va şti şi-l va tăia pe el în două şi partea lui cu necredincioşii o va pune, acolo va fi plîngerea şi scrîşnirea dinților. Iar noi de aceasta nici cît de puțin nu ne spăimîntăm, ca şi cum am fi fost buni şi aleşi robi ai Domnului nostru, măcar că sîntem prea plini de păcate şi de fărădelegi. Şi dacă sfinții şi drepții se temeau de moarte şi cu mari nevoințe, cu multă vreme spre ceasul morții (precum dreptul Isaac) pe sineşi mai înainte se găteau neştiind ziua sfîrşitului lor, cu cît mai vîrtos nouă păcătoşilor ni se cuvine a ne teme şi mai înainte a ne găti, curățindu-ne spurcăciunea păcatelor noastre prin lacrimi fierbinți întru pocăință, ca nu cumva pe noi ne va ajunge sfîrşitul în tina necurățiilor tăvălindu-ne şi negătiți ne va da înfricoşatei cercări, fiindcă pentru aceasta vremea morții şi ziua şi noaptea sfîrşitului nostru s-a tăinuit de către noi, ca neştiind-o pe aceea şi pururea aşteptînd-o şi temîndu-ne gata să fim spre ieşire. Aşa Sfîntul Gură de Aur la cuvintele Evangheliei: „Fiți gata că în ceasul în care nu gîndiți Fiul Omului va veni" (La Matei, cuvîntul 77), scriindu-le pe dînsele, grăieşte: „Şi le zice lor ca să privegheze, ca pururea gata să fie, pentru aceasta a zis: Cînd nu gîndiți, atunci va veni, voind a fi ei cu frică şi pururea în fapta bună a petrece, făcîndu-le neştiut oamenilor cînd vor muri pentru ca negreşit să se sîrguiască spre ceasul acela". Şi iarăşi la cuvintele apostolice: „Ziua Domnului ca un fur noaptea aşa va veni". (Către Solun, 5; Cuvîntul 99) scriind zice: „De voiți a şti pentru ce s-a tăinuit acea zi a Domnului şi pentru ce ca un fur noaptea vine? Mie precum pentru aceasta bine părîndu-mi-se, voi zice: Că nimeni nu s-ar fi sîrguit cîndva în toată viața lui pentru fapta bună de ar fi fost arătat şi netăinuit ceasul morții, ci ştiind ziua sa cea mai de pe urmă şi nenumărate rele făcînd, la

sfîrşitul său ar fi venit spre baia pocăinţei, şi aşa s-ar fi dus de aici". Pînă aici Gură de Aur.

Şi întru adevăr, că încă neştiind ziua şi ceasul sfîrşitului nostru şi prin aşteptarea aceluia sîntem înfricoşaţi, îndrăznim de facem cumplite şi nenumărate rele, cu cît dar mai mult de am fi ştiut că încă mulţi ani vom vieţui şi nu degrab ne vom sfîrşi, ce rău n-am fi îndrăznit a face? Ci fiindcă nu ştim cînd şi în care ceas şi zi vom muri, drept aceea sîntem datori, ca întru toate zilele aşa să vieţuim, ca şi cum în toată ziua sfîrşitul aşteptînd, şi ziua venind să gîndim: Oare nu va fi în ziua aceasta sfîrşitul vieţii mele cel mai de pe urmă? La fel şi noaptea sosind să zicem întru sine: Oare nu va fi noaptea aceasta cel mai de pe urmă sfîrşit al petrecerii mele între cei vii? Spre somnul nopţii voind a te culca, zi în mintea ta: Oare mă voi scula viu de pe patul meu şi voi vedea încă lumina zilei? Sau iată acest pat îmi va fie mie groapă? La fel şi din somn sculîndu-te şi începutul zilei văzînd, să gîndeşti: Oare voi ajunge seara şi începutul nopţii? Sau întru această zi ceasul morţii mă va ajunge? Acest fel fiecare să gîndească, aşa în toată ziua pe sine să se gîndească ca şi cum ar muri. Şi seara spre somn ducîndu-se şi pe pat şezînd aşa să-şi îndrepteze ştiinţa sa ca şi cum în noaptea aceea îşi va da duhul său lui Dumnezeu. Că rău doarme acela cel ce întru păcatul morţii a adormit. Nu se odihneşte bine acela, pe al cărui pat îl înconjoară dracii, aşteptînd ca de pe pat a-i tîrî sufletul lui în prăpastia focului. Nu-i este bine aceluia care începînd noaptea nu s-a împăcat cu Dumnezeu, căci dacă atunci cînd îl mîniem pe aproapele întru ceva, zice către noi Apostolul: „Să nu apuie soarele întru mînia voastră", cu cît dar mîniind pe Dumnezeu mai mult se cuvine a ne teme şi a ne îngriji ca să nu apuie soarele întru mînia lui Dumnezeu. Deci să nu îndrăzneşti a dormi neîmpăcîndu-te cu Dumnezeu, căci ceasul morţii este neştiut, ca nu cumva năprasnică moarte năpădind să te răpească negătit. Să nu zici dar omule: Mîine mă voi împăca cu Dumnezeu, mîine mă voi pocăi, mîine mă voi îndrepta, nu muta din zi în zi a ta întoarcere şi pocăinţă către Dumnezeu, fiindcă nu eşti încredinţat ajunge-vei dimineaţa sau seara.

Bine aducîndu-şi aminte dreptul Antonie cel Mare de Apostolul cel ce în toate zilele murea, învăţînd zicea: „Sculîndu-ne în fiecare zi dimineaţa, să socotim că nu vom ajunge pînă seara. Şi iarăşi vrînd să adormim, să socotim că nu ne vom scula dimineaţă, fiindcă după fire este nearătată viaţa noastră şi se măsoară în fiecare zi de la purtarea de grijă a lui Dumnezeu. Şi aşa aflîndu-ne şi în fiecare zi aşa trăind, nu vom mai păcătui, nici poftă a vreunui lucru nu vom avea, nici

nu ne vom mînia asupra cuiva, nici nu ne vom învistieri pe pămînt, ci ca cei ce în fiecare zi aşteptăm să murim necîştigători vom fi. Şi tuturor toate greşelile le vom ierta, şi poftă de femeie sau de altă dulceaţă întinată nicidecum nu vom ţinea. Ci ca dinspre nişte trecătoare ne vom întoarce, nevoindu-ne de-a pururea şi mai înainte văzînd ziua Judecăţii. Că de-a pururea frica cea mai mare şi îngrijirea muncilor risipeşte cea mai mare parte a dulceţii şi dezmierdării, şi pe sufletul cel ce se pleacă spre dînsa îl scoală". Pînă aici marele Antonie.

„Adu-mi să mănînc, ca să te binecuvinteze sufletul meu". Tatăl voind a binecuvînta pe fiul său cu binecuvîntarea cea mai de pe urmă, cerea ca fiul lui mai întîi să-l hrănească pe el din osteneala mîinilor sale. Iată chip al celor ce binecuvintează şi al celor ce se binecuvintează, a duhovniceştii tagme şi a celei mireneşti, pentru că Arhiereii, Preoţii cei ce sînt părinţii poporului: Păstorii, Învăţătorii, Rugătorii şi Binecuvîntătorii, care dau bunătăţile cele duhovniceşti poporului lui Dumnezeu şi duhovniceştilor lor prunci pot să aibă şi ei trebuinţ[de la dînşii pentru a sa hrană. Iar poporul dator este a-i hrăni pe ei, dîndu-le lor trebuinţele cele trupeşti, de la care primesc ei pe cele duhovniceşti.

Datori sînt, după judecata Apostolului, că scriind Sfîntul Apostol Pavel către Romani, zice: (Rom. 15): „Iată acum merg la Ierusalim, slujind sfinţilor. Că bine a voit Macedonia şi Ahaia a face o împărtăşire oarecare la sfinţii săraci care sînt în Ierusalim. Că au binevoit şi datori le sînt lor". În care cuvinte se arată cum că Macedonenii şi Ahaienii au trimis prin mîinile lui Pavel milostenie spre hrana sfinţilor celor ce locuiau în Ierusalim şi petreceau în sărăcie şi în lipsă, şi cărora şi întîiului Arhiereu al Ierusalimului şi altora împreună cu Iacob Apostoli, care încă nu se risipiseră prin lume ci în părţile cele cu apropiere propovăduiau pe Hristos şi iarăşi veneau în Ierusalim, şi celorlalţi cu dînşii, care erau sfinţiţi spre slujba lui Hristos, cei ce erau învăţători şi duhovniceşti ziditori ai Bisericii celei dintîi, acestora Pavel din Macedonia şi din Ahaia le aducea milostenie. Iar noi să luăm aminte la acest cuvînt al lui Pavel: „Au binevoit şi datori le sînt lor".

Iată judecata Apostolului: Deci datori sînt oamenii mireni a-i hrăni pe duhovniceştii lor Păstori şi Învăţători, dîndu-le lor milostenie din averile lor. Pentru ce dar sînt datori? Acelaşi Apostol spunînd zice: „Că de vreme ce întru cele duhovniceşti ale lor s-au împărtăşit neamurile, datori sînt şi întru cele trupeşti a le sluji lor". Fiindcă macedonenii şi ahaienii fuseseră neamuri şi s-au luminat de la Sfinţii Apostoli şi de la

moştenitorii lor cei ce petreceau în Ierusalim. Că de la aceia au primit Credința, de la aceia spre calea mîntuirii s-au povățuit de la aceia Duhovnicescul Dar au luat. Deci datori erau la trebuințele lor cele trupeşti a le sluji, datori cele spre nevoia vieții a le da, datori pe lipsa lor cu facerile de bine a o împlini, că avînd de la ei hrana lor, să nu slăbească întru nevoințe şi în ostenelile lor cele duhovniceşti şi să nu înceteze din slujba lor: „Datori sînt lor". Pe aceeaşi datorie, acelaşi Sfînt Apostol Pavel în Trimiterea către Corinteni mai pe larg cu dovezi o arată, întru întîi zicînd: „Oare numai eu singur şi Varnava nu avem putere a nu lucra?" adică a nu ne căuta hrana noastră din osteneala mîinilor noastre (ci precum Sfîntul Gură de Aur tîlcuind zice) a ne hrăni de la cei ce se învață. Că deşi uneori Sfîntul Apostol Pavel lucra cu mîinile sale pentru trebuințele sale cele trupeşti, precum şi la alt loc zice; „Că trebuințelor mele şi celor ce sînt cu mine, au slujit mîinile acestea" (Fapte 20). Şi iarăşi la alt loc pentru sineşi grăieşte: „Ne ostenim lucrînd cu mîinile noastre" (I Cor. 4). Însă şi pe aceasta a arătat-o, că alți apostoli şi moştenitori ai lor nu se îndeletniceau în lucrul mîinilor, ci fără numai a învăța şi a propovădui se sîrguiau, iar mîncare şi haine de la popoare li se da lor, pe care-i învăța, pentru aceasta a zis: „Oare numai eu şi Varnava nu avem putere, precum şi ceilalți apostoli au putere în Biserica lui Hristos, a nu lucra, ci numai în propovăduire a se sîrgui şi de la cei ce se învățau a se hrăni". După aceea aduce feluri de chipuri ale datoriei sale celei de mai sus zise, zicînd: „Cine slujeşte în oaste cu leafa sa?" şi celelalte. Cînd împăratul face război este dator a le plăti soldaților leafa, adunînd dajdie spre aceea de la popoarele de sub stăpînirea sa. Rînduielile tagmei Duhovniceşti, sînt ostaşi ai lui Hristos Cerescul împărat, deci datori sînt lor popoarele creştineşti a le da lor leafa. Şi iarăşi zice: „Cine sădeşte vie şi din roada ei nu mănîncă? Sau cine paşte turme şi din laptele turmei nu mănîncă?" După cum vierul din struguri şi păstorul din laptele turmei dobitoacelor îşi au hrana, aşa tagma cea duhovnicească se cuvine a fi hrănită de către mireni. După aceea aduce din Aşezămîntul cel Vechi, zicînd: În legea lui Moisi scris este: „Să nu legi gura boului ce treieră!" (I Cor. 9). Pe care cuvinte Sfîntul Ioan Gură de Aur le tîlcuieşte aşa: „Nimic altceva gura cea nelegată a dobitocului acestuia arată, fără numai că învățătorii cei ce se ostenesc se cuvine şi plată a lua". Pînă aici Gură de Aur. Pe care plată nu ca pe o datorie o zice - pentru că Darurile Duhovniceşti nu se vînd - ci plată pe hrana lor o numeşte. Că după cum dobitocul cu care omul ară şi asupra căruia pune sarcini, pe acela în toate zilele cu îndestulare îl

hrăneşte, aşa pe cei ce se ostenesc în Biserică spre lucrarea sufleteştii ţarini şi seamănă sămînţa Cuvîntului lui Dumnezeu şi pe sarcinile păcatelor omeneşti asupra lor le iau dator este poporul ca, cu darea cea cu îndestulare a-i hrăni. După aceasta Apostolul adăugînd zice: „Dacă noi v-am semănat vouă cele duhovniceşti, oare mare lucru este de vom secera noi cele ale voastre trupeşti?". Ca şi cum ar zice: Mai mult noi vouă bine vă facem, decît voi dîndu-ne nouă cele trebuitoare trupului. Nu este aceasta mare a secera noi pe ale voastre cele trupeşti şi a primi de la voi vremelnica hrană, cînd voi de la noi cu neasemănare pe cele mai mari le primiţi, adică: Pe darurile cele veşnice şi duhovniceşti, care sînt învăţăturile cele de suflet folositoare, dezlegarea păcatelor, curăţirea sufletelor voastre, povăţuirea spre calea mîntuirii, rugăciunile cele din toate zilele către Dumnezeu pentru voi, iertarea şi binecuvîntarea. Iar la sfîrşit aducîndu-şi aminte Apostolul de Preoţii cei din Legea Veche, prin Dumnezeiasca Poruncă încheind zice aşa: „Oare nu ştiţi că cei ce lucrează cele sfinte din Biserică mănîncă? Şi care slujesc Altarului cu Altarul se împărtăşesc? Aşa şi Domnul a rînduit celor ce propovăduiesc Evanghelia din Evanghelie să trăiască, adică să se hrănească". Pînă aici dovezile apostolice pentru datoria poporului mirenesc ca să hrănească ei pe tagma cea duhovnicească.

Cu pieluşelele iezilor i-a înfăşurat lui mîinile şi grumajii Rebecca mai înainte închipuire era a Preasfintei Născătoarei de Dumnezeu, că precum aceea pe Iacob cu pieluşele aşa şi aceasta pe Fiul lui Dumnezeu în Pîntecele său L-a înfăşurat cu Trup. Iacob era închipuire a lui Hristos, a primit asupra sa Iacob asemănarea lui Isav şi piele de capră pe mîini şi pe grumaji, a primit şi Hristos asupra Sa chip sau asemănare de rob şi păcatele omeneşti le-a purtat pe Trupul său. Cînd grăia Iacob către tatăl său era glasul lui, ca glasul lui Iacob, iar mîinile precum mîinile lui Isav. Propovăduirea lui Hristos şi puterea cuvintelor Lui erau Dumnezeieşti, iar Dumnezeirea Lui era acoperită cu omenirea. N-a cunoscut Isaac pe Iacob în chipul lui Isav venind către dînsul, n-au cunoscut nici ludeii pe Cel ce a venit către ei făgăduitul Mesia. „Care chip de rob luînd, întru asemănarea oamenilor făcîndu-Se şi cu închipuirea aflîndu-se ca omul" (Filipeni 2).

„S-a mirat Isaac foarte". Tîlcuitorii Sfintei Scripturi spun că minunîndu-se Isaac a fost întru răpire şi i s-a descoperit lui de la Dumnezeu cum că acel lucru al lui Iacob n-a fost după voinţa lui Iacob, ci după Dumnezeiască Iconomia Lui, şi cum că nu Isav, ci că Iacob s-a iubit şi s-a ales de la Dumnezeu. Deci nu numai că nu s-a mîniat Isaac asupra lui Iacob, nici n-a schimbat

binecuvîntarea sa, ci mai ales a şi întărit-o pe aceea.

„A strigat cu glas mare şi amar foarte". A plîns cu amar Isav lipsindu-se de binecuvîntarea părintească şi de întîietate. Însă grăieşte pentru dînsul Apostolul: „Că pocăinţa lui loc n-a aflat, deşi cu lacrimi a căutat-o pe ea" (Evrei 12).

Pentru ce loc pocăinţei lui nu i s-a dat? Grăieşte Sfîntul Gură de Aur: „Pentru că cele vrednice de pocăinţă n-a arătat. Cîţi socotesc că greşind, fără de osteneală (şi fără de pedeapsă pentru păcatele lor vor rămînea) acestea să le gîndească, pentru ce Isav n-a aflat iertare? Pentru că nu s-a pocăit după cum se cuvenea!" Pînă aici Gură de Aur.

Iar nouă ni se cuvine a şti că nu vor putea ajuta singure lacrimile, de nu va fi cuviincioasa pocăinţă şi părere de rău pentru păcate, îndreptarea vieţii şi lucruri care i se cuvin adevăratei pocăinţe. Nu va ajuta umilinţa, de nu va fi îndreptat năravul, care folos pentru păcat este a lăcrima şi de la păcat a nu înceta? Încetează, omule, de a face răutatea păcatului, fă roduri vrednice de pocăinţă, şi atunci Dumnezeu pe inima ta cea înfrîntă şi smerită n-o va urgisi, atunci cînd te vei pocăi, după cum ţi se cuvine ţie, i se va da loc pocăinţei tale.

Deci să privim ceva puţin spre Isav cel ce plînge, că voiesc a şti cum s-ar fi cuvenit lui a se pocăi. Plîngea Isav şi nu prost plîngea, ci amar, tînguindu-se cu mare glas striga. Şi cine nu s-ar fi sfărîmat cu inima văzînd atîta a lui tînguire? Cine n-ar fi nădăjduit că va fi el miluit de Dumnezeu? Cine s-ar fi îndoit pentru iertarea păcatelor lui? Cui nu i s-ar fi părut a fi primite atîtea lacrimi ale lui Milostivului Dumnezeu? Însă nu sînt primite, ci lepădate şi urîte: „Pe Isav l-am urît" grăieşte Dumnezeu în Proorocie. Pentru ce? Să cercetăm: Se tînguieşte Isav şi pentru ce se tînguieşte? Oare pentru păcatele lui? Nicidecum, dar pentru ce? Oare pentru paguba sa, că s-a lipsit de binecuvîntarea părintească şi întîietate? Nici de aceasta. A greşit el Domnului Dumnezeu mult, că întîietatea cea atît de cinstită după cum s-a zis mai înainte şi atîta lucru sfînt întru nimic socotindu-l pentru puţină mîncare a vîndut-o. Aceasta este păcat mare, că de slujirea Domnului cea Preoţească s-a lepădat şi a trecut cu vederea pe însuşi Dumnezeu nebăgînd seamă de treapta cea sfîntă. Şi-a luat luişi din fiicele idolatrilor femei necurate şi cu năravuri rele, întristînd pe tatăl său şi pe maica sa şi aceasta nu fără de păcat îi este lui. Curvar şi întru spurcăciuni de la Apostolul a fi se grăieşte şi aceasta este mare mîniere de Dumnezeu, şi s-a făcut pentru păcatele sale nevrednic binecuvântării părinteşti şi întîieciunii. Deci oare se căieşte el pentru atîtea păcate ale sale sau plînge? De aceasta nu scrie în Sfînta Scriptură, că Isav să fi avut părere de rău

pentru cele făcute de dînsul lucruri rele şi să fi alergat către Dumnezeu cu pocăinţă şi cu lacrimi, iar cînd cu însuşi lucrul s-a depărtat de aceea de care nu era vrednic atunci a plîns şi s-a tînguit, nu pentru păcate, nu pentru mînierea lui Dumnezeu, nu pentru nevrednicia sa, ci pentru pagubă, că s-a lipsit de atîtea bunătăţi. Măcar deşi grăieşte pentru dînsul Apostolul, că a căutat pocăinţa (zicînd) cu lacrimi a căutat-o pe ea, adică pe căinţă, dar pentru ce s-a căit? Nu pentru aceasta: că a greşit, că a vîndut întîietatea şi nu-şi mărturiseşte vina sa, ci pune asupra lui Iacob vina, zicînd: „întîietatea mi-a luat-o" în loc ca să zică: Am greşit vînzîndu-mi întîietatea mea, el zice: „întîietatea mi-a luat-o", ca şi cum Iacob cu sila ar fi luat de la el întîietatea, ca şi cum ar fi răpit tirăneşte cu nedreptate luînd-o. Că i se cuvenea lui Isav să-şi cunoască păcatul său şi pentru dînsul să-i pară rău făcîndu-se vinovat înaintea lui Dumnezeu. Se cuvenea lui iubitor de frate şi fără de răutate a fi şi prin pocăinţa cea adevărată a milostivi pe Dumnezeu. Se cuvenea lui nu atîta pentru a sa pagubă, cît pentru că a mîniat pe Domnul Dumnezeul său a se tîngui şi a plînge. Ci fiindcă nu s-a pocăit după cum se cuvenea, deci dar pocăinţa lui a fost nelucrătoare şi lacrimile lepădate.

Iar nouă să ne fie aceasta spre învăţătură, întru pocăinţa noastră a şti pentru ce a ne tîngui şi a plînge, nu numai pentru că mare pagubă ne-am pricinuit din păcatele noastre, cît pentru că am mîniat pe Ziditorul nostru şi am întristat Milostivirea Aceluia.

A chemat Isaac pe Iacob fiul său şi l-a binecuvîntat pe el a doua oară cu deplină binecuvîntare, care se cuvenea celui întîi născut, şi i-a poruncit lui ca să nu ia femei din fiicele cananeilor, trimiţîndu-l pe el în Mesopotamia în cetatea Haran către Laban fratele Rebeccăi din neamul său să-şi ia lui soţie.

Deci ieşind Iacob din casa tatălui său mergea pe calea ce-i zăcea înainte şi înoptînd pe cale a luat din pietrele locului aceluia şi punîndu-şi lui căpătîi a adormit. Şi a văzut vis şi iată o scară era întărită pe pămînt, a cărei vîrf ajungea pînă la Cer şi îngerii lui Dumnezeu se suiau şi se coborau pe ea, iar Domnul se întărea deasupra ei. Şi l-a binecuvîntat pe el Dumnezeu, precum mai înainte pe Avraam şi pe Isaac tatăl lui, făgăduindu-se lui a nu-l lăsa pe el, ci cu dînsul a fi în toate căile lui şi a-i înmulţi seminţia lui ca nisipul mării şi acel pămînt pe care dormea el îl va da lui spre moştenire. I-a descoperit lui încă şi pentru venirea lui Mesia ce era să vie pe pămînt, cînd i-a zis: Se vor binecuvînta întru tine toate neamurile pămîntului şi întru seminţia ta. (Adică întru Hristos Mîntuitorul neamului omenesc). Şi sculîndu-se Iacob din

somnul său s-a temut cu temere sfîntă, cu bună cucernicie cinstind locul acela în care s-a învrednicit a vedea pe Domnul şi a zis: Cu adevărat Domnul este în locul acesta şi eu n-am ştiut, înfricoşat este locul acesta şi nu este acesta un loc simplu, ci Casa lui Dumnezeu şi aceasta este Poarta Cerului. Şi a luat piatra ce era căpătîi şi a pus-o pe ea ca stîlp şi a turnat untdelemn deasupra lui şi a chemat numele locului acela „Casa lui Dumnezeu". Şi rugîndu-se lîngă dînsul către Dumnezeu îndestul, s-a făgăduit, zicînd: Din toate cîte îmi vei da mie, Doamne, îţi voi da ţie zeciuială.

De mirare este aceasta: că Iacob fiu de părinte bogat s-a slobozit din casa părinţilor săi singur, sărac, nimic avînd, fără numai o bucată de pîine în traistă şi puţin untdelemn şi toiag în mînă, după cum însuşi mai pe urmă întorcîndu-se bogat şi întru mulţime, zicea către Dumnezeu întru rugăciune: „Cu acest toiag am trecut Iordanul, iar acum sînt în două tabere" (Fac. 32). Pentru ce Isaac n-a trimis cu dînsul cîţiva robi care l-ar fi păzit pe el în cale şi cele spre trebuinţă lui a le duce? Sau măcar pe un rob, care ar fi dus după dînsul traista cu pîine şi cu untuldelemn? Că Avraam pe robul său cel mai mare trimiţîndu-l în Mesopotamia ca să-i aducă de acolo lui Isaac fiului său pe o fecioară Rebecca întru femeie, i-a dat lui zece cămile încărcate cu toate bunătăţile, iar Isaac slobozindu-şi tot în partea aceea pe iubitul său fiu Iacob pentru însoţire, nimic nu i-a dat lui fără numai maică-sa i-a pus traista cu o pîine şi un văsuşor cu untdelemn. Care este pricina aceasta? Cu adevărat nu este altă fără numai aceasta că: Bărbatul cel sfînt Isaac, avînd mare credinţă şi mare nădejde în Dumnezeu, la purtarea Lui de grijă şi-a aruncat pe fiul său încredinţîndu-l pe acela lui Dumnezeu şi nădăjduind fără îndoire cum că Dumnezeu nu va părăsi pe fiul lui întru acea călătorie, ci întreg îl va păzi pe el şi către Laban îl va duce sănătos şi acolo va iconomisi pentru el tot binele. Pentru aceasta slobozindu-l pe fiul său, nu i-a dat nici o bogăţie fără numai părintească binecuvîntare. N-a trimis cu el slugi, ci a trimis pe ale sale rugi şi Proniei lui Dumnezeu l-a încredinţat pe el, pe care Pronie şi însuşi mai înainte bine o cercase asupra sa, cînd a fost dus de tatăl său Avraam spre jertfă şi întreba pe tatăl său zicînd: „Tată, iată focul şi lemnele, dar unde este oaia spre jertfă?" I-a răspuns lui tatăl: „Dumnezeu va griji (adică va iconomisi) Luişi oaie spre jertfă, fiule!" şi a fost aşa că Dumnezeu a iconomisit pentru oaie şi el s-a păzit întreg. Şi din acel ceas Isaac niciodată nu se îndoia pentru purtarea de grijă a lui Dumnezeu. Spre aceea punînd şi pe fiul său Iacob l-a slobozit pe el în cale ca şi cu nişte paveze şi zale îmbrăcat şi ca şi cum de multe

cete ostăşeşti înconjurat şi păzit, însă şi însuşi Iacob şi-a pus nădejdea lui în Dumnezeu, fiind învăţat de născătorii săi cei drepţi, Isaac şi Rebecca şi mergea fără de temere, de nimic îndoindu-se, ci la Unul Dumnezeu privind şi asupra Lui cu multă nădejde nădăjduind. Şi îndată pentru păzire şi starea lui înainte (a lui Dumnezeu) s-a adeverit prin somnul cel minunat întru care a auzit de la Domnul pe Milostivitoarele cuvinte: „Iată, Eu voi fi cu tine şi te voi păzi în toată calea ta, încotro vei merge şi te voi întoarce pe tine în pământul acesta şi nu te voi lăsa pe tine pînă ce nu voi face toate cîte ţi-am grăit ţie."

Iar nouă de aici se poate învăţa că la purtarea de grijă cea sfîntă a lui Dumnezeu a ne pune şi fără de îndoială spre dînsul a nădăjdui, că El pe cei ce-şi aruncă nădejdea asupra Lui nu-i părăseşte, ci după a Sa bunăvoinţă şi Milostivire iubitoare de oameni iconomiseşte pentru dînşii toate cele bune şi folositoare. Că dacă spre cei ce nu se aruncă spre Dînsul şi nici nu nădăjduiesc spre El, poartă de grijă şi asupra tuturor acelora îşi varsă Darul Său, după cum soarele îşi răsare razele sale asupra celor buni şi asupra celor răi, cu cît mai mult va purta de grijă spre cei ce nădăjduiesc spre El şi cu totul se aruncă asupra Lui?

Să gîndim cum era purtarea de grijă a lui Dumnezeu pentru poporul evreu în pustie, pentru aceia care erau nemulţumitori pentru facerile de bine ale lui, arătînd multă necredinţa lor către el (măcar deşi vedeau minunile cele mari ale Aceluia) spre închinarea de idoli arătîndu-se au fost răpitori, împotrivitori, mîniind pururea pe Dumnezeu după cum grăieşte Psalmistul pentru dînşii: „Neam care nu şi-a îndreptat inima sa şi nu şi-a încredinţat lui Dumnezeu duhul său şi a uitat facerile de bine şi minunile Lui. Amărît-au pe Cel Preaînalt, au clevetit asupra lui Dumnezeu şi au zis: „Va putea oare, Dumnezeu să gătească masă în pustie?" N-au crezut lui Dumnezeu, nici s-au nădăjduit spre mîntuirea Lui. L-au iubit cu gura lor şi cu limba lor i-au minţit Lui. Iar inima lor nu era dreaptă înaintea Lui, nici n-au crezut Aşezămîntului Lui. De cîte ori L-au amărît pe El în pustie, L-au mîniat pe El în loc fără de apă" (Psalm 77). Iată în ce fel era acel popor, însă şi pe unii ca aceia nu-i lăsa Dumnezeu, ci toată purtarea Lui de grijă era pentru dînşii, în loc pustiu hrănindu-i pe ei cu Mană şi le-a plouat păsări fripte spre mîncare lor. Pe apele cele amare le îndulcea, din piatră le-a izvorît apă lor, hainele lor 40 de ani le-a păzit nestricate, şi li s-a făgăduit a-i păzi pe dînşii întregi, haina ce se punea pe prunc creştea împreună cu dînsul pînă la vîrsta cea desăvîrşită a lui, dinspre Amalic l-a păzit, ajutîndu-le lor în război, de muşcarea şerpilor le-a dat degrab tămăduire prin lucrătoarea

putere a şarpelui celui de aramă, întîmplătoarele boli şi cele obişnuite oamenilor nici de un fel nu se aflau în ei, pînă cînd au intrat în pămîntul făgăduinţei, după cum şi în Psalmi se grăieşte: „Că nu era întru dînşii bolnav" (Psalm 104). Astfel era purtarea de grijă a lui Dumnezeu pentru ei, acest fel de îngrijire şi păzire.

Deci dar nu va purta grijă Dumnezeu pentru cei ce-i slujesc Lui cu osîrdie, cu credinţă, cu dragoste, cu toată grija şi nădejdea lor punîndu-şi spre El? Cel ce se îngrijeşte pentru cei nemulţumitori oare nu se va griji pentru cei ce-l mulţumesc Lui? Cel ce-i păzeşte pe cei ce nu au dragoste către Dînsul, oare nu-i va păzi pe adevăraţii Săi iubitori? Cel ce nu-i părăseşte pe cei ce se depărtează de Dînsul, oare-i va părăsi pe cei ce se apropie de Dînsul? Cu adevărat nu-i va lăsa. Că zice: „Nu te voi părăsi pe tine" (Fac. 28). Şi iarăşi: „Oare va uita maica pe pruncul său, ca să nu-şi miluiască fiii pîntecelui său? Şi de şi-l va uita femeia pe acela, Eu nu te voi uita pe tine, zice Domnul" (Isaia 49).

Se obişnuiesc oamenii cu prisos a se îngriji spre acestea două: pentru vremelnica petrecere şi pentru cele de nevoie spre petrecere. Fiecare se grijeşte ca să-şi petreacă bine această viaţă cu zile iară fără de primejdie şi să aibă toată îndestularea întru hrană, întru băutură şi îmbrăcăminte şi întru toată îmbelşugarea a fi, dar pentru mîntuirea lor nu mulţi sînt din cei ce se îngrijesc. Că zice Domnul în Evanghelie: „Căutaţi mai întîi împărăţia lui Dumnezeu şi dreptatea Lui şi toate acestea se vor adăuga vouă" (Matei 6). Şi nemincinos este Dumnezeu întru cuvintele Sale, ci cu adevărat pentru toţi robii Săi cei ce caută împărăţia lui Dumnezeu şi de mîntuirea lor se grijesc şi cu credinţă şi rîvnă Domnului lor slujesc şi se aruncă spre a Lui purtare de grijă, el se îngrijeşte şi le poartă de grijă cele de folos petrecerii lor le întocmeşte şi cele trebuincioase vieţuirii lor le dă cu îndestulare, rînduieşte cu bună norocire petrecerea lor după cum a rînduit şi pentru dreptul Iacob, de care ne este cuvîntul. Şi deşi oarece năpaste şi primejdii li se întîmplă robilor Săi, însă el nu-i lasă întru acelea, ci din primejdii îi slobozeşte şi din năpaste întru bun sfîrşit îi scoate după cum l-a scos şi pe Iosif cel prea frumos, care era urît fraţilor săi, în groapă aruncat, în robie vîndut, în pămînt străin dus, de femeie asuprit în temniţă închis. Şi după toate acestea, ce? L-a făcut pe el slăvit stăpîn şi împărat peste tot Egiptul. Dă încă şi cele de nevoie robilor Săi. Oare nu l-a hrănit cu îngerul pe proorocul Ilie, carne prin corb aducîndu-i? Oare nu l-a săturat pe proorocul Daniil cel închis în groapa leilor, prin mîncarea lui Avacum? Pe Samson oare nu cu minune l-a

adăpat, prin apa cea izvorîtă din falca asinului? Pe văduva cea săracă şi cu fapte bune ce locuia în Sarepta Sidonului, a lăsat-o în foamete? Oare nu l-a trimis pe proorocul la dînsa, ca vadra cu făină la ea să nu se împuţineze şi ulciorul cu untdelemn să nu scadă? Altă femeie săracă a unui prooroc căreia murindu-i bărbatul, a încredinţat-o pe ea cu doi fii purtării de grijă a lui Dumnezeu, poruncindu-le lor ca fără de îndoială spre Domnul să-şi pună nădejdea. Aceasta cînd trebuia să fie luată de datornici în robie cu fiii ei şi cînd la aceasta a fost supărată, oare a lăsat-o pe ea purtarea de grija a lui Dumnezeu? Nu. Ci i-a umplut ei dintr-un ulcior mic cu untdelemn multe ulcioare mari, cu care untdelemn nu numai prin preţul cel luat, datoria şi-a plătit, ci şi însăşi cu fiii săi cu îndestulare la multă vreme a avut spre hrana sa. Iosafat împăratul Ierusalimului fiind în luptă cu rău credinciosul Ioram împăratul Ierusalimului feciorul lui Ahab şi 7 zile împreună cu toată oastea fără de apă a răbdat, poporul şi animalele de sete slăbind, oare l-a lăsat Domnul ca fără de apă să piară? Oare nu a trimis pentru el ploaie şi rîu pe loc uscat în cetatea lui Iosafat a curs? Şi numai pentru un rob al Său credincios Iosafat a adunat pe toţi şi nu numai pe cei buni ci şi pe cei răi, şi acestea toate s-au făcut în Legea Veche.

Dar ce vom zice pentru cele multe purtări de grijă asupra plăcuţilor lui Dumnezeu în Darul cel Nou, că nu-mi va ajunge vremea povestind. Însă pentru doi numai voi povesti. De cuviosul Alexandru întîiul începător al mînăstirii neadormiţilor şi de preacuviosul Teofan egumenul Singrianei. Pe Alexandru împreună cu alte multe popoare rugîndu-se şi plîngînd în pustie, cu pîini curate şi calde din purtarea de grijă a Sa trimise cu îndestulare l-a hrănit (Iulie 3). Pe Teofan încă mirean fiind şi în vremea secerişului în pustie, cu gloată întîrziind şi slăbind cu toţii de sete, cu izvor de apă vie de năprasnă curgînd l-a adăpat. Cum a fost aceasta cel ce va voii să citească Vieţile Sfinţilor 12 martie.

La fel şi în celelalte nevoi ce sînt trebuitoare vieţii omeneşti, Dumnezeu este purtător de grijă, fără numai de se va arunca cineva asupra Lui cu nădejdea. După cum i-a fost purtător de grijă dreptului Iacob, care întru ieşire din cauza născătorilor singur fiind, singur către Laban venind în două tabere l-a înmulţit. Şi ieşind sărac din casă, l-a întors către tatăl său cu multe bogăţii (Fac. 32).

Însă din chipul acesta al dreptului Isaac, care slobozindu-şi pe fiul său în ţară depărtată sărac, afierosindu-l pe acela purtării de grijă a lui Dumnezeu, să se înveţe născătorii ca pe fiii lor la fel a-i afierosi purtării de grijă a lui Dumnezeu mai

mult decît pe avuțiile lor a le lăsa spre moştenire. Bine învață pentru aceasta Sfîntul Gură de Aur pe omul cel ce de la mutarea sa de aici grăieşte, zicînd în Trimiterea către Romani cuvîntul 7: „Ceată de copii mă înconjoară şi doresc a-i lăsa pe dînşii bogați! Îi răspunde lui aşa: „Toate de le vei lăsa lor, neîncredințatei păziri pe toate le-ai dat, iar de le vei lăsa pe Dumnezeu spre moştenire şi Ispravnic, nenumărată bogăție le-ai lăsat lor. După cum şi cînd singuri nouă ne izbîndim (răzbunăm) atunci Dumnezeu nu ne răzbună, iar cînd lăsăm răzbunarea asupra Lui, atunci mai mult decît nădejdea ni se face, aşa şi pentru avuții. De ne vom griji noi de acestea, el se depărtează cu purtarea de grijă pentru ele, iar de le vom arunca mai mult asupra Lui, atunci şi pe ele şi pe copii le va tocmi cu toată întărirea. De voieşti dar a lăsa copiilor tăi multă bogăție, lasă-le lor purtarea de grijă a lui Dumnezeu, Care şi ție nimic făcîndu-i şi suflet ți-a dat şi trupul ți-a zidit şi viață ți-a dăruit. Acela cînd te va vedea pe tine arătînd către ei atîta cinste şi dragoste şi cele pentru dînşii (împreună cu avuțiile şi copiii) Aceluia închinîndu-i, cum nu le va deschide el lor negreşit toată bogăția. Că dacă Ilie pentru cea puțină făină ce i s-a dat spre hrană, fiindcă a văzut pe acea femeie că l-a cinstit mai mult decît pe copii, a arătat în casa văduvei arie şi teasc, socoteşte cu cît mai mult Stăpînul lui Ilie va arăta dragoste şi purtare de grijă şi bunăvoință? Să nu căutăm dar ca pe copii să-i lăsăm bogați, ci cu fapte bune". Pînă aici Gură de Aur.

Să se aducă aici spre povestire din Limonariu, cap. 201, pe care prea sfințitul Sofronie Patriarhul Ierusalimului împreună cu Ioan prietenul său a scris-o, spunînd aşa: „Ne-a povestit nouă unul din părinți, zicînd: Am mers odată în Constantinopol pentru oarecare trebuință şi stînd eu în Biserică, a venit un om mirean iubitor de Hristos şi văzîndumă m-a salutat cu dragoste şi şezînd lîngă mine aproape a început a mă întreba pentru folosul sufletului. Iar eu i-am zis lui: Cei ce rînduiesc bine cele pămînteşti li se dau lor cele cereşti! Iar el mi-a răspuns: Bine ai zis, părinte, fiindcă cu adevărat fericit este cel ce-şi are nădejdea sa spre Dumnezeu.

Şi a zis: Eu, părinte, din început cu totul m-am supus pe sinemi lui Dumnezeu. Am fost fiu de născători bogați şi slăviți şi era tatăl meu foarte milostiv şi la mulți săraci le împărțea dea pururea. Într-una din zile m-a chemat pe mine şi arătîndu-mi toată avuția sa mi-a zis: Fiule, ce iubeşti, pe acestea să ți le las ție, sau în locul lor pe Hristos purtător de grijă? Iar eu întărindu-mă cu credința şi binevoiam de acelea tatălui meu, i-am zis: În locul acestora toate, pe Hristos mai vîrtos îl voiesc, că acestea toate astăzi sînt, iar pe mîine nu petrec, iar el

petrece în veci. Aceasta auzind-o de la mine tatăl meu, pe toate cu mînă îndurată în toate zilele le cheltuia celor ce le trebuia şi la moarte puţin ceva lăsîndu-mi. Eu rămînînd sărac, umblam cu smerenie avînd nădejdea spre Hristos al meu, Căruia m-a lăsat tatăl meu. Deci era în cetatea aceasta alt bărbat oarecare foarte bogat şi slăvit, avînd femeie temătoare de Dumnezeu şi iubitoare de Hristos. Aceştia aveau pe o fiică una născută. Şi într-una din zile a zis femeia lui către el: domnul meu, multe bunătăţi ne-a lăsat nouă Domnul şi numai o fiică avem; ce vom face dar? Că de vom voii a o da pe ea oarecărui bărbat asemenea nouă întru bogăţie şi fiind cu năravi rău şi cu fapte rele ce folos ne va fi nouă? Că va începe pururea a o scîrbi pe ea, deci să căutăm pe vreun om smerit şi temător de Dumnezeu, care ar vieţui după Dumnezeu şi în dragoste cu dînsa. Iar el a răspuns către ea: Bine ai zis, du-te dar în Sfînta Biserică şi te roagă cu toată inima către Atotmilostivul Dumnezeu şi rămîi puţin acolo şi aşa cine mai întîi va intra în uşile Bisericii, acela este trimis mire de la Dumnezeu fiicei noastre. Aşa a făcut femeia aceea, că rugîndu-se ea în Biserică şi şezînd atunci îndată întru acel ceas după Dumnezeiasca Pronie am intrat eu în Sfînta Biserică. Iar ea trimiţînd la mine pe roaba sa m-a chemat la sineşi şi m-a întrebat, zicînd: De unde eşti? Iar eu i-am zis: Din cetatea aceasta sînt şi i-am spus ei pe tatăl meu. Iar ea mi-a zis: Oare a milostivului aceluia fiu eşti? Şi am răspuns: A aceluia fiu sînt, doamnă. Şi i-am povestit ei pentru toate de care mi-a grăit mie tatăl meu şi cele ce am zis eu către dînsul, că în loc de toate averile pe Hristos L-am ales. Şi iarăşi m-a întrebat: Ai femeie? Eu i-am zis: Nu am. Deci auzind ea acestea, a proslăvit pe Dumnezeu şi mi-a zis mie: Iată că bun este Purtătorul de grijă Hristos pe care în locul tuturor L-ai ales, acum acela îţi dă ţie femeie şi bogăţie, ci să le primeşti pe amîndouă cu frica lui Dumnezeu. Şi luîndu-mă din Biserică m-a dus la casa sa şi făcîndu-mi nuntă cu fiica lor, mi-a dat toată mulţimea averii lor. Iar eu mă rog către Hristos Purtătorul meu de grijă ca să-mi dea mie a călători pe drumul tatălui meu pînă la sfîrşitul vieţii mele". Pînă aici Limonariul.

Iată vedem cîtă este purtarea de grijă a lui Dumnezeu pentru cei ce nădăjduiesc spre Dînsul şi se aruncă pe sineşi la Dumnezeiasca Lui Purtare de grijă de-a pururea.

„A luat din pietrele locului aceluia". Astfel este patul robului lui Dumnezeu: pămîntul aşternut şi perină piatra, chipul vieţii celei aspre şi folosul cel întru acelea. Că pe pat aspru pe trupul său cel ostenit a-l culca asprime este şi iată folosul că s-a învrednicit îngereştii şi Dumnezeieştii Arătări. Ci nu mai întîi folosul decît asprimea. Că pînă cînd Iacob în casa

părintească cu cele dulci mîncări se hrănea şi pe aşternut moale se odihnea, de dragostea tatălui şi a maicii sale se îndulcea şi cu feciorii cei din casă se împrietenea, pînă atunci de nici un fel de Dumnezeiască descoperire nu s-a învrednicit. Iar cînd pe toate le-a lăsat şi viaţa aspră a primit şi a început a-şi pune nădejdea la Dumnezeu şi a alerga pe calea cea scîrboasă, atunci îndată suirea la cer a îngerilor şi a lui Dumnezeu însuşi a văzut-o şi de cuvintele Aceluia s-a îndulcit şi făgăduinţa cea cu Milostivire de la Dînsul a primit-o. Şi i s-a făcut lui în loc de tată şi de maică Dumnezeu, în loc de casnicii prieteni, îngerii, în loc de casă părintească scară spre Cer, încredinţîndu-l pe el că patria cea veşnică este în Cer. Astfel de lăcaşuri se dau unei vieţuiri ca acesteia!

Să luăm aminte dar şi la aceasta: Că Iacob atunci spre pămînteasca binecuvîntare a fost chemat, ca să i se înmulţească fiii lui, ca să fie numit şi bogat, ca să se proslăvească pe pămînt cu multe neamuri ce aveau să iasă dintr-însul şi această pămînteasca binecuvîntare a început-o din viaţa cea aspră, spre înmulţirea sa a mers singur, spre îmbogăţire a călătorit sărac, spre proslăvire s-a dus smerit şi nu cu aşternut moale, nu cu vison scump acoperit, ci piatră aspră luişi spre înoptarea călătoriei a avut. Cu cît dar mai vîrtos celui ce aleargă spre Slavă şi bogăţie, Veşnica împărăţie Cerească, cu care are să binecuvinteze Hristos Domnul pe aleşii Săi în ziua Judecăţii, zicînd către dînşii: „Veniţi binecuvîntaţii Tatălui Meu, de moşteniţi împărăţia cea gătită vouă" (Matei 25). Spre aceasta se cuvine a avea calea strîmtă şi scîrbicioasă, de voim a afla cele dorite, că nu este cu putinţă ca şi aici cu cele vremelnice dulceţi ale lumii acesteia cu îndestulare şi desfătare a vieţui şi acolo cu veşnicele bunătăţi a se îndulci. Că nu vor putea trece din dulceaţa pămînteasca către cea Cerească, din plăcerea trupească către acea odihnă, de la iubirea de bogăţii şi de lăcomie către acele bogăţii pe care le-a gătit Dumnezeu celor ce-L iubesc pe El.

Îngustă este calea şi strîmtă uşa care duce întru împărăţia Cerului, aşternut de pietre, pietroasă vieţuire, zic aspră petrecere să aibă acela, care voieşte a se odihni cu aceia de care grăieşte Psalmistul: „Lăuda-se-vor cuvioşii întru slavă şi se vor bucura întru aşternuturile lor" (Psalm 149). Că nu se dau în alt chip acele bunătăţi, de nu aşa aspră vieţuire pe pămînt va fi ceea ce este pricinuitoare cereştii odihne. Pentru poporul evreu care a intrat în pămîntul făgăduinţei a lui Canaan (ce este şi Palestina) grăieşte Scriptura: „A supt miere din piatră şi untdelemn din piatra cea vîrtoasă" (Deut. 32). Aceste cuvinte după cum sînt scrise au acest fel de tîlcuire: Pămîntul

făgăduinței atîta era de îmbelşugat de miere, încît şi în crăpăturile pietrelor albinele pe roiul lor îl înmulțeau si aceasta este aceea pe care Scriptura o zice: „A supt miere din piatră". Iar de copacii de măslin atîta era acea parte de roditoare încît şi în locurile cele pietroase erau mulțime de saduri prea alese şi frumoase. Şi aceasta este aceea ce se zice: „Au supt untdelemn din piatra cea vîrtoasă".

Iar noi acea tîlcuire pentru pămîntul făgăduinței celor ce o tîlcuiesc duhovniceşte, aşa s-o înțelegem a fi împărăția Cerului miere şi untdelemn, pentru veşnicele bunătăți ce sînt acolo căci cu rîuri de dulceți se îndulcesc acolo şi sfinții se aseamănă măslinilor. „Că eu ca un măslin roditor sînt în casa Domnului" (Psalm 51). Iar piatra cea vîrtoasă - viața cea aspră aici. Din piatra cea vîrtoasă israeliților le curge miere şi untdelemn, iar creştinilor din cea înaltă şi aspră viețuire le izvorăşte aflarea celor veşnice şi Cereşti bunătăți. Oare nu din pietrele cele aspre Sfîntului întîiului Mucenic Ştefan i-a izvorît dulceața cea cerească, prin arătarea cea către dînsul a însuşi Prea Dulcelui Iisus? „Văd cerurile deschise şi pe Fiul Omului stînd de-a dreapta lui Dumnezeu". Cînd vedea? Întru acea vreme cînd se gătise uciderea cu pietre (Fapte 7). Bine aseamănă Scriptura omului înțelept pe cel ce-şi găteşte casa sa pe piatră, că numai acela este vrednic a intra cu fecioarele cele înțelepte întru cămara Mirelui Cerului. Că cel ce pe casa mîntuirii sale pe viața cea aspră a pietrei celei tari a înaltei vieți se sîrguieşte a-şi zidi, aspru se arată trupului său şi neplecat împotriva poftelor păcatului se face.

„Şi-a pus căpătîi luişi". Acea piatră pe care s-a odihnit Iacob, mi se pare a fi închipuire a lui Hristos Dumnezeului nostru, Cel ce grăieşte: „Veniți către Mine toți cei osteniți şi însărcinați şi Eu vă voi odihni pe voi" (Matei 11). Că el este căpătîi iubitorilor de osteneală, întru care nu numai în viața ceea ce va să fie se vor odihni toți cei ce se ostenesc aici pentru Dînsul, ci şi întru această viață de aici cu dulceață se odihnesc aceia, care pe Dumnezeiasca Dragoste o au întru inimile lor, că socotesc viața aceasta ca o străinătate, către Patria cea de sus cu nelenevire aleargă sudorile lor vărsîndu-şi şi ostenelile cele peste zi şi peste noapte, cu nelenevire ridicîndu-le. Pentru că fiecare din aceştia numai de-şi va înălța mintea sa către iubitul său Stăpîn, pentru a Cărui dragoste se osteneşte, îndată uşoară i se face lui toată osteneala şi nu-i este cu greu iubitorului lui Hristos orice fel de mare osteneală pentru dragostea Lui şi pentru slava Numelui cel Sfînt al Lui a o face. Pomeneşte Sfîntul Apostol Pavel de ale sale osteneli, zicînd: „Întru osteneli şi nevoințe, în privegheri de multe ori în foame şi în sete, în

posturi adeseori, în frig şi în golătate pentru dragostea Lui, întru năpădiri cele din toate zilele şi îngrijirea de toate bisericile (II Cor. 11). Cu adevărat mari erau ostenelile Apostolilor şi nu numai ostenelile, ci şi primejdii, bătăi, temnițe, moartea cea din toate zilele „întru osteneli de multe ori, întru bătăi peste măsură, în temniță peste măsură, în morți de multe ori". Pe care socotindu-le Ioan Gură de Aur grăieşte: „Primejdiile ostenelilor şi a ostenelilor primejdii primeau dese şi adeseori şi nici cît de puțin nu-i lasă a se răsufla". Pînă aici Ioan Gură de Aur. Ce dar, oare nu s-a ostenit Apostolul? Oare a slăbit întru atîtea grele şi mult primejdioase osteneli? Nicidecum. Că grăieşte: „Cine este neputincios, iar eu să nu fiu neputincios". Cine i le uşura atît de mari şi de greu de purtat osteneli? Nu altceva fără numai Dragostea cea către Hristos Domnul, de la care nimic nu putea a-l despărți: nici scîrba, nici strîmtorarea, nici prigoana, nici foamea, nici golătatea, nici primejdia, nici sabia. Că toate aceste sarcini grele îi erau lui uşoare pentru dragostea lui Hristos, după cum grăieşte: „Întru toate acestea prea biruim, pentru Cel ce ne-a iubit pe noi" (Rom. 8). O, cît de multe osteneli ridică cuvioşii Părinți, rătăcind prin pustii şi prin munți şi în peşteri şi în crăpăturile pămîntului, luptîndu-se ziua şi noaptea cu nevăzuții vrăjmaşi şi răstignindu-se împotriva patimilor şi a poftelor! Însă toate aceste osteneli nu le erau lor grele pentru că aveau mîngîiere pe dragostea cea Dumnezeiască a lui Hristos, pentru care toate li se arătau lor uşoare, după cuvîntul lui Hristos Cel ce ne-a iubit pe noi: „Jugul Meu este bun şi sarcina Mea este uşoară" (Matei 11).

Dar ce vom zice pentru Sfinții Mucenici? Cît de mari osteneli au purtat, luînd asupra lor legături, munci, bătăi, şi multe feluri de morți. Oare unele ca acestea nu-i sînt grele neputinciosului nostru trup? Însă lor le erau uşoare şi de bucurie, fiindcă toată mintea lor era întru Hristos Domnul, ca pe căpătîi odihnindu-se, şi inima lor se îndulcea de dragostea Lui cea Dumnezeiască, încă şi acum orişicine din adevărații robi ai lui Iisus Hristos, de se osteneşte întru ceva şi în ostenelile lui, nu pe ale sale, ci pe ale lui Hristos le caută, unul ca acela numai cît de va gîndi pentru cine se osteneşte, îndată uşoară i se face lui osteneala şi mai mult a se osteni voieşte şi îşi socoteşte luişi pe osteneala sa nu ca pe o osteneală, ci ca pe o odihnă şi răcoreală. Că dacă cei ce se ostenesc pentru sineşi, pentru ale lor oarecare vremelnice dobînzi, au mîngîiere în ostenelile lor pe însăşi nădejdea primirii, acelora pentru care se ostenesc ca să-şi dobîndească cele dorite, cu cît mai vîrtos cei ce se ostenesc pentru Hristos, îl au mîngîiere pe însuşi Hristos că

Acela le este lor nădejde, Acela - Mîngîiere, Acela - Dorire şi Dulceaţă neschimbată şi se ostenesc ca pe Hristos să-L dobîndească şi iubiţi să fie de Dînsul şi de dragostea Aceluia a se îndulci să se învrednicească şi nu se lipsesc de nădejdea lor, fiindcă nădejdea nu ruşinează. Iacob odihnindu-se pe căpătîi de piatră, Scară spre Cer şi îngeri şi pe însuşi Dumnezeu L-a văzut. Aşa şi cel ce se odihneşte cu mintea bine gînditor întru Hristos Domnul, Cel ce este Piatra cea Duhovnicească (Piatra era Hristos) şi-şi adînceşte întru Dînsul gîndul său, are gata suirea la Cer şi sălăşluirea lui cu îngerii şi privirea cea dulce a feţei lui Hristos.

„A văzut vis". Vedeniile cele din somn sînt în trei chipuri: unele de la Dumnezeu, altele de la diavolul, iar altele din fire.

Vedeniile de la Dumnezeu sînt după cum acestui Iacob pentru scară, lui Iosif celui prea frumos pentru Soare, Luna şi Stelele închinîndu-se lui, şi pentru snopi - închinîndu-se snopului lui. Şi a celuilalt sfînt - Iosif tîmplarul, pentru Prea Curata Fecioară Născătoare de Dumnezeu şi celor 3 Magi ai Persiei ce au venit spre închinarea lui Hristos, ca să nu se întoarcă spre Irod. Şi altora nişte vedenii ca acestea le-au fost, nu numai sfinţilor, ci şi păcătoşilor. Precum lui Abimelec regele gherarilor pentru soţia lui Avraam, lui Faraon pentru cele 7 vaci şi spice, lui Nabucodonosor pentru chipul cel cu capul de aur şi stejarul cel mare şi altora pentru alte lucruri.

Visurile cele de la dracul sînt precum acelui călugăr de care cuviosul Antioh scrie aşa: (Prolog februarie 26): „A fost oarecare monah în Muntele Sinai care foarte se nevoia în chiliuţa sa, închizîndu-se la mulţi ani, mai pe urmă crezînd visurilor, a fost batjocorit de diavolul şi în tăierea împrejur cea jidovească a căzut. Că de multe ori îi arăta lui diavolul adevărate visuri şi cu acelea înşelîndu-şi mintea lui a întunecat-o. Mai pe urmă i-a arătat lui diavolul că toata ceata Apostolilor şi a Mucenicilor şi a tuturor creştinilor întru întuneric se află şi de toată ruşinea sînt plini. Dimpotrivă, i-a arătat pe cea urîtă de Dumnezeu ceata jidovească cu lumină strălucindu-se şi de bucurie umplîndu-se. Sculîndu-se ticălosul şi lăsînd muntele cel sfînt, a mers la Palestina în sălaşurile jidoveşti şi tăindu-se împrejur s-a făcut jidov şi-a luat şi femeie şi se certa făţiş împotriva creştinilor, părtinind pe jidovi. Şi după aceea n-a trăit nici trei ani şi cu moarte s-a sfîrşit, viu fiind încă a putrezit şi a pierit fiind mîncat de viermi. Pe acestea văzîndu-le eu - zice Antioh - şi alţi călugări am plîns, fiindcă era bărbat umilit şi tot cărunt în postiri şi întru osteneli a îmbătrînit şi mai pe urmă crezînd visurilor a pierit.

Că fireşte visurile sînt obişnuite fiecărui om, însă şi acelea

îndoite sînt: unele din nălucirea minții, cînd cineva vede ceva sau aude, pe acelea cu mintea le năluceşte, sau cînd ceva doreşte sau se teme de ceva şi lung de aceasta gîndeşte şi prin cea lungă gîndire pe acelea tipărindu-le în mintea sa, atunci şi în somn pe acelea le vede, care mai înainte de somn mintea lui se îndeletnicea întru acele gînduri". De care şi Sfîntul Gură de Aur întru ale sale cuvinte la trimiterea Apostolului pomeneşte, zicînd: „Aceleaşi povestiri, aceleaşi vederi, pe aceleaşi auziri ce se bagă în sufletul tău pe acelea şi în somn le primeşti. Că s-a obişnuit de multe ori sufletul cu acest fel a se năluci (în somn) pe care ziua le gîndeşte şi doreşte". Pînă aici Gură de Aur. Aceeaşi o arată şi Sfîntul Ioan Scărarul că cele ce omul nedormind le are în gîndul său şi le doreşte pe acelea şi în somn le priveşte. Că aşa zice grăind pentru visuri: „Cel ce cu adevărat iubeşte pe cineva, pururea pe acea iubită faţă cu mintea o năluceşte şi (încă întru inima sa) cu dulceaţă o îmbrăţişează. Unul ca acela nu poate nici în somn a tăcea despre cel dorit că şi aşa către cel dorit grăieşte. S-a rănit oarecine întru sineşi şi mirîndu-se grăieşte: Eu dorm pentru trebuinţa firii, iar inima mea priveghează pentru cea multă dorire". Pînă aici Scărarul. Se scrie pentru Vasian episcopul (Iunie 10), că încă în tinereţile sale dormind grăia cuvinte de rugăciuni cu buzele sale chemînd Numele lui Dumnezeu celui Unul în Treime, către Care treaz fiind, călduroase rugăciuni înălţa către Acela şi în somn se ruga, în vedenia somnului aceeaşi se vedea că o face pe care şi la iveală o făcea. Acesta era prieten Sfîntului Ambrozie.

Iar unele din fireştile visuri se fac din silnica oarecare din cele dinlăuntru ale omului prefaceri şi umezeli sau boală. Iar de va prisosi întru cineva fierea şi se face mînios, aceluia i se nălucesc în somn războaie, bătăi, pară de focuri. Iar de este cineva flegmaticos, adică plin de udele aceluia i se nălucesc în somn ape, prăpăstii, înotări şi de la oarecare vătămătoare lucruri negrabnică fugă. Iar de va prisosi întru cineva sîngele, aceluia i se nălucesc muzici, baluri, livezi, păsări, zburare. Iar de va fi cineva melancolic, adică întristăcios, tulburat, trîndav, aceluia i se nălucesc în somn lucruri înfricoşate, morţi, mormînturi, arapi negri, draci.

Pentru Sfîntul Iacob nu numai aceasta este ştiut că somnul lui era de la Dumnezeu, ci şi aceasta este de crezut că şi mai înainte de somnul acela mintea lui era înălţată spre Dumnezeu şi gîndul lui adîncit întru Dumnezeu. Că ieşind el din ţara părinţilor în ţară neştiută, ce altă era în gîndul lui, fără numai Dumnezeu asupra Căruia şi de la tatăl şi maica era aruncat şi spre Dînsul a nădăjdui era învăţat şi grăia întru dînsul

gîndurile lui. Un gînd îi zicea: Cum de te duci singur în țară depărtată, oare nu vei cădea în mîinile tîlharilor sau în dinții cumplitelor fiare? Iar celălalt gînd îi răspundea celui dintîi: Dumnezeul părintelui meu şi rugăciunile maicii mele mă vor păzi pe mine întreg şi sănătos. Şi iarăşi îi zicea cel dintîi gînd: Oare te va primi pe tine Laban, sau va voii să te aibă pe tine ginere sau oare îți va fi ție bine? Iar cu celălalt gînd răspunzîndu-i celui dintîi îi zicea: Dumnezeul părinților mei cu ale lor rugăciuni, toate cele bune şi folositoare va rîndui pentru mine. Iarăşi cel dintîi gînd îi zicea: Oare vei mai vedea între cei vii pe tatăl şi maica ta, sau ei te vor mai vedea pe tine? Oare nu cu cea mai de pe urmă sărutare te-ai sărutat cu dînşii? Iar el răspundea: În mîinile lui Dumnezeu este viața născătorilor mei şi a mea, Acela de va voii iarăşi mă va învrednici a vedea pe dulcea şi iubită față a lor.

Şi aşa întru sineşi cu gîndurile sale grăind, îşi înălța cu suspinuri ochii săi către Cer şi cu umilință se ruga: Dumnezeul meu, Dumnezeul meu, Tu îmi eşti Tată şi Maică, Tu eşti Păzitorul meu, Purtător de grijă şi de mînă ducător. Tu eşti a mea nădejde şi scăpare, deci nu mă lăsa pe mine cel ce nădăjduiesc spre Tine. Aşa pe mintea sa înălțînd-o către Dumnezeu, făcea rugăciune şi mergea pe calea ceea ce-i zăcea înainte, pentru aceasta şi în somn s-a învrednicit a vedea pe Dumnezeu, că de Carele mai înainte de somn gîndea, Acela şi în somn în vedenia somnului i se arăta.

Iar nouă de aici ni se cuvine a ne învăța, că pe mintea noastră către Dumnezeu adeseori a o înălța şi către Acela pururea a gîndi ca nu numai în vederea somnului pe Acela a-L vedea, ci şi întru adormirea morții noastre pe Acela a ne învrednici a-L vedea şi întru viața cea nesfîrşită de vederea Feței Lui să ne învrednicim a ne îndulci.

„Scară întărită pe pămînt". S-au obişnuit oamenii visurile a le tîlcui. Deci şi acest vis al lui Iacob tîlcuiască-se: După cele scrise, tîlcuirea somnului acestuia astfel este: Scara închipuia calea lui Iacob, iar suirea îngerilor închipuia călătoria cea cu bună norocire a lui Iacob în Mesopotamia. Pogorîrea îngerilor o închipuia pe întoarcerea lui cea bună, iar Domnul cel ce se întărea pe scara aceasta arăta, că însuşi Dumnezeu îi era îndreptător şi purtător de grijă călătoriei lui Iacob. Iar după tîlcuirea duhovniceştilor învățători ai Bisericii, a lui Chiril al Alexandriei, a lui Ghermano patriarhul Constantinopolului şi a altora: Pe Scara lui Iacob o înțeleg mai înainte a fi închipuirea Crucii lui Hristos. Iar Domnul cel ce se întărea pe dînsa mai înainte însemna că luînd Trup omenesc, are să fie pironit pe Cruce. Şi cu adevărat Crucea este scară spre cer, prin care mai

întîi Hristos S-a suit la Cer după cum a zis: „Oare nu se cuvenea acestea a le pătimi Hristos şi a intra întru Slava Sa?" (Luca 24).. Şi apoi după Dînsul atîta de mulţi sfinţi s-au suit; şi acum se suie adevăraţii robi ai lui Hristos şi se vor sui pînă la venirea Domnului cu sfinţii Săi îngeri. Se suie pe Cruce, închipuindu-se prin ale Sale Pătimiri, Cel ce a pătimit pe Cruce, că fiecare rob al lui Hristos în viaţa aceasta, pătimirile lui îi sînt cruce şi scară către cer. Precum aceasta frumos se arată în viaţa Sfintei Muceniţă Perpetua (februarie 1) şi a celor împreună cu dînsa, căreia mai înainte de pătimire pentru Hristos i-a fost acest fel de vedenie: Că i se părea că vedea o scară de aur foarte mare, ajungînd pînă la Cer, iar pe de amîndouă părţile acelei scări era mulţime multă de unelte înfipte de fier ascuţite; Săbii, cuţite, brice, suliţe, cîrlige, piroane, undiţe şi altele asemenea acestora. Iar sub acea scară lîngă treapta dintîi era tîrîndu-se un balaur foarte mare şi pe cei ce voiau a se sui nu-i lăsa. Deci apropiindu-se sfîntul tînăr Satir, nebăgînd seamă de acel balaur înfricoşat şi mai întîi decît toţi pe acea scară s-a suit şi ajungînd la vîrful ei şi întorcîndu-se a zis: Perpetua, te aştept pe tine, ci te păzeşte ca să nu te muşte balaurul pe tine. Iar ea a zis: Nu poate să mă vatăme balaurul pe mine întru Numele Domnului Iisus Hristos. Şi apropiindu-se mai întîi pe capul balaurului a călcat, ca şi cum ar fi călcat pe cea dintîi treaptă, apoi s-a suit pe scară şi le-a văzut pe cele preafrumoase sălaşuri ale raiului şi pe mulţimea din cei ce se sălăşluiau acolo. Pe acea vedenie cînd a povestit-o Perpetua tovarăşilor săi au înţeles cu toţii că sînt chemaţi de la Dumnezeu spre nevoinţa pătimirii, şi au început a nu se griji pentru vremelnica viaţă. La fel şi cei ce fără de sînge sînt Mucenici şi se răstignesc împotriva patimilor şi a poftelor, şi pătimirile acestora sînt Cruce şi scară către cele înalte. Iar celor ce rabdă primejdii şi asupriri fără de vină, mulţumind Domnului, tuturor acestora le sînt pătimirile lor Cruce şi Scară, prin care spre Cer se suie. Dar şi Scara lui Iacob era mai înainte închipuire a întrupării şi a Naşterii din Prea Curata Fecioară a lui Hristos Mîntuitorul nostru, Care din seminţia lui Iacob avea a ieşi şi a se coborî către noi ca pe nişte trepte, după strămoşescul neam, întru care trepte era cel mai întîi Adam, iar cel mai de pe urmă Iosif şi Preasfînta Născătoare de Dumnezeu. Scara cea întărită pe pămînt: întruparea era a Fiului lui Dumnezeu pe pămînt. Iar vîrful scării ce ajungea pînă la cer era Cel întrupat Fiul lui Dumnezeu, pe pămînt cu Trupul şi în Cer cu Dumnezeirea, împărăţind nedespărţit împreună cu Tatăl, după cum cîntă Biserica la înălţarea lui Hristos: „Din sînurile Părinteşti nu Te-ai depărtat, prea dulce Iisuse, şi cu cei

pământeşti ca un Om ai vieţuit!". Încă şi cel primit Trup l-a înălţat în Cer. Îngerii lui Dumnezeu se suiau împreună la înălţarea lui Hristos, iar mai întîi se coborau întru Bunavestire şi întru Naşterea Lui, după cum se scrie: „Şi a fost împreună cu îngerul mulţime de oaste cerească, lăudînd pe Dumnezeu şi zicînd: Slavă întru cei de Sus lui Dumnezeu" (Luca 2). Încă şi îngerii ce se suiau pe scară închipuiau pe îngerii cei mulţi trupeşti care aveau să se suie spre cer după Hristos cel întrupat şi în Cer înălţat. Că pînă cînd nu se întrupase Hristos, nici nu se înălţase, pînă atunci nimeni nu s-a suit în Cer. Iar cînd a luat el trup şi-a şezut de-a dreapta Tatălui, atunci îndată şi trupeştii îngeri prin a Lui povăţuire către Cerescul Tată au mers, că aşa le-a şi grăit Hristos: „Nimeni nu va veni către Tatăl fără numai prin Mine" (Ioan 14). Încă scara lui Iacob închipuire era şi a Prea Curatei Fecioare Născătoarea de Dumnezeu, care avea să iasă din seminţia lui, prin care Dumnezeu către noi din Cer S-a pogorît arătîndu-ne suirea spre Cer. Pentru aceasta îi cîntă ei Biserica zicînd: „Bucură-te Podul care ne duci la Cer şi Scara cea înaltă pe care a văzut-o Iacob!"

Se poate a se chema scară şi vieţuirea dreptului bărbat care suişuri în inima sa pune şi ca pe nişte trepte prin faptele cele bune către Dumnezeu se apropie şi încă pe pământ fiind, prin mintea cea de Dumnezeu cugetătoare pe însăşi cerurile le ajunge. Doi pereţi ai acelei scări sînt credinţa şi faptele, sau dragostea către Dumnezeu şi cea către aproapele. Iar suirea îngerilor sînt gîndurile cele bune care se pironesc întru Dumnezeu, iar pogorîrea îngerilor este îngrijirea pentru aproapele.

„A luat piatra ceea ce era căpătîi şi a pus-o pe ea în stîlp". Rabinii jidoveşti spun că Iacob a luat trei pietre şi punîndu-le luişi căpătîi, iar cînd s-a deşteptat a aflat acele trei pietre într-o piatră crescute, şi pentru aceasta înspăimîntîndu-se a zis: „înfricoşat este locul acesta". Şi a pus acea piatră într-un stîlp şi l-a numit pe el Casa lui Dumnezeu. Însă tîlcuitorii noştri nu pomenesc pentru împreunarea celor trei pietre întru una, dar s-a putut să fie aceea spre închipuirea şi Taina Sfintei Treimi, care se mărturiseşte de noi în trei Feţe, iar Dumnezeu unul se crede.

„Din toate cîte îmi vei da, îţi voi da Ţie zeciuială". Vezi că încă din vremile vechi a început a se face dare lui Dumnezeu şi Bisericilor Lui de la popoarele cele bine-credincioase, dar nu luare. Şi lui Moisi i-a poruncit Dumnezeu, ca să poruncească popoarelor ca din rodurile pământului şi a dobitoacelor să dea zeciuială Domnului: „Toată zeciuiala pământului şi din seminţele pământului şi din roadele pomilor sfînt Domnului este. Toată zeciuiala boilor şi a oilor sfînt Domnului să fie".

Toate acestea nu că trebuindu-i lui Dumnezeu a poruncit - că toate sînt ale Lui - ci că cei ce slujesc Altarului Lui să-şi aibă hrana lor din darea poporului. Că aşa a zis către Leviţi: „Să mîncaţi toate acestea" (zeciuieli) voi şi fiii voştri şi casele voastre, că plata aceasta a voastră este în locul slujirii voastre celei din Cortul mărturiei" (Numeri 18).

Acest bun obicei al Legii celei Vechi intrase şi în creştini, ca să dea zeciuială Bisericii lor şi în lungă vreme se ţinea. Pentru că şi Sfîntul Vladimir marele cneaz al Rusiei, cel ce a luminat pămîntul său cu Sfîntul Botez, legiuise zeciuială Bisericii spre chivernisirea slujitorilor lui Dumnezeu, de care şi pînă astăzi în cetatea cea de sus a Kievului stă spre mărturie biserica ce se cheamă „Zeciuială", din zeciuielile cele ce se dădeau de cei de atunci aşa s-a numit. Iar acum acel vechi obicei în Rusia a trecut şi nici nu se mai pomeneşte. (Însă în oarecare părţi creştineşti şi pînă acum se află). Că se cuvine cei ce slujesc Domnului şi în toate zilele rugăciuni întru jertfă aduc pentru popor, de la popoare să fie chivernisiţi. Că precum ostaşii cei ce ies la război împotriva vrăjmaşilor şi pentru patrie se înarmează, datori sînt a-i împăca pe ei cei ce şed pe la casele lor şi nu ies la război. La fel şi ostaşii duhovniceşti care se într-armează împotriva nevăzuţilor vrăjmaşi pentru toţi credincioşii, sînt datori creştinii a le da cele de nevoie spre a lor hrană fără de scumpete.

Iar cei ce nu voiesc a da, ci încă şi tînjesc asupra slujitorilor lui Hristos, ca şi cum ar fi vrut ei cele de nevoie cu prisos, unora ca aceştia răspunzîndu-le Sfîntul Ioan Gură de Aur grăieşte aşa: „Socoteşte cîte dădeau ludeii (Preoţilor şi Leviţilor) zeciuieli, părţi, iarăşi zeciuieli şi iarăşi alte zeciuieli, şi iarăşi alte întreite zeciuieli şi nimeni nu zicea că prea mult mănîncă, că Preoţii pe cît mai mult primesc, pe atîta şi mai multă plată are Altarul. Că nu ziceau atunci: Multe iau, se îmbuibă! - după cum aud pe fiecare zicînd". Pînă aici Gură de Aur.

Să se aducă aici ceea ce s-a întîmplat în zilele împăratului grec Zenon. În părţile ce se cheamă Norichia era un om al lui Dumnezeu Severian sfînt şi făcător de minuni. Că acela luminase pe acea parte şi-l sfătuia pe poporul acela ca să dea zeciuială spre hrană slugilor lui Dumnezeu şi săracilor. Iar ei nevrînd, aceea a fost după ce şi-au semănat ţarinile lor au răsărit şi frumos crescînd, se apropiau spre seceriş, dar a năpădit asupra grînelor lor rugina şi îngrozea cu desăvîrşire pierderea rodurilor pămînteşti. Deci poporul cunoscînd pedeapsa lui Dumnezeu pentru scumpătatea lor au venit către Sfîntul Severian căindu-se şi cerîndu-şi iertare. Iar el le-a zis

lor: De aţi fi dat zeciuială slugilor lui Dumnezeu şi săracilor, nu numai că aţi fi luat veşnica răsplătire, ci şi pe aceste bunătăţi de aici cu îmbelşugare le-aţi fi avut. Ci fiindcă greşeala voastră cu pocăinţa o aţi adus, deci din Milostivirea lui Dumnezeu vă făgăduiesc vouă că acea măcar de este şi mare, dar nu va vătăma grîiele noastre, fără numai de acum înainte credinţa voastră să nu fie necredincioasă! Şi aceasta zicînd, le-a poruncit post. Şi îndată s-a pogorît o ploaie lină asupra ţarinilor şi a spălat acea rugină şi a fost seceriş bun şi grîie alese.

De aici putem vedea că darea la săraci şi la slujitorii lui Dumnezeu nu-l sărăceşte pe cel ce dă, ci şi cele străine le răpeşte.

Ajungînd Iacob în Mesopotamia la Laban, fratele maicii lui, a fost primit acolo cu dragoste, că a zis Laban către dînsul: Din oasele mele şi din carnea mea eşti tu (Fac. 29). Şi după trecere ca de o lună de zile, în care a fost ospătat Iacob în casa lui Laban, a zis Laban către Iacob: Frate al meu eşti tu, deci ca să nu te osteneşti la mine în zadar, spune-mi: Care plată am să-ţi dau ţie?

Erau la Laban două fiice ale lui, numele celei mai bătrîne era Lia, iar al celei mai tinere Rahila. Deci Lia deşi era frumoasă la chip, dar avea durere la ochi, iar Rahila era şi cu chip bun şi încuviinţată. La ochi şi mai frumoasă decît Lia. Şi a iubit Iacob pe Rahila şi i-a zis lui Laban: Să-ţi slujesc ţie şapte ani pentru Rahila fiica ta cea mai mică ca să mi-o dai mie spre însoţire. Şi s-a învoit Laban şi a zis: Mai bine îmi este mie a ţi-o da ţie decît altui bărbat, fără numai petreci cu mine. Şi a slujit Iacob lui Laban şapte ani pentru Rahila şi i se socoteau lui acei 7 ani puţine zile, fiindcă foarte o iubea pe ea. Iar cînd după cei şapte ani a venit vremea nunţii şi sosind seara, Laban luînd pe cea mai mare fiică a sa Lia, a dus-o pe ea către Iacob. Trecînd noaptea a văzut Iacob că nu Rahila, ci Lia i s-a dat lui spre nuntă, deci supărîndu-se a zis către Laban: De ce ai făcut aceasta? Că eu pentru Rahila ţi-am slujit ţie şapte ani, dar pentru ce mi-ai făcut strîmbătate?

Iar Laban îi punea lui înainte legea acelei ţări, zicînd că nu se poate da bărbatului fiica cea mai tînără mai înainte decît cea bătrînă şi zicea: Să facem încă şapte ani ospăţul nunţii şi îţi voi da ţie pe Rahila pentru care încă alţi şapte ani să-mi slujeşti mie.

S-a învoit Iacob şi după cele şapte zile i s-a dat lui şi Rahila şi a slujit pentru ea încă 7 ani întrucît slujirea lui Iacob pentru Rahila a fost de 14 ani. Şi i-a dat Laban fiicei sale Lia o roabă anume Zilpa, iar Rahilei pe Bilha. Şi iubea Iacob pe Rahila mai

mult decît pe Lia. Şi văzînd Domnul Dumnezeu cum că nu iubeşte Iacob pe Lia, i-a deschis pîntecele ei spre naşterea de fii, iar Rahila era neroditoare.

Deci zămislind Lia i-a născut fiu lui Iacob şi i-a pus numele lui Ruben. După aceea zămislind a născut fiu pe Simeon, după aceea pe Levi mai pe urmă pe Iuda; şi a încetat de a mai naşte.

Rahila văzîndu-se pe sine neroditoare a rîvnit surorii ei şi i-a zis lui Iacob: Dă-mi fii, iar de nu apoi mor. Iar Iacob i-a răspuns ei cu mînie: Oare Dumnezeu sînt eu? Şi a zis Rahila: Iată roaba mea Bilha, intră la dînsa şi va naşte pe braţele mele şi voi face pe fiul meu cel născut din ea ca pe al meu. Şi i-a dat Rahila pe roaba sa Bilha femeie lui Iacob şi intrînd la dînsa Iacob a zămislit Bilha şi a născut fiu. Şi a zis Rahila: Drept a judecat mie Domnul şi a auzit glasul meu şi mi-a dat mie fiu şi i-a pus numele pruncului aceluia Dan. Iarăşi zămislind Bilha a născut pe Natanail. Deci văzîndu-se pe sine Lia că a încetat a naşte, a dat pe roaba sa Zilpa lui Iacob de femeie şi zămislind Zilpa a născut fiu şi i-a pus numele Gad, şi iarăşi zămislind Zilpa a născut pe Isahar, după aceea pe Zabulon, iar mai pe urmă a născut pe o fiică Dina.

Şi şi-a adus aminte Domnul de Rahila şi a auzit rugăciunea ei, i-a deschis ei pîntecele şi zămislind a născut fiu şi a zis: Mi-a deschis Domnul pîntecele meu şi a luat ocara mea şi a numit numele pruncului Iosif.

Vrînd Iacob a se duce de la Laban şi a se întoarce către tatăl său, i-a zis lui Laban: Slobozeşte-mă, ca să mă duc la locul meu, în pămîntul meu, şi dă-mi mie pe femeile mele şi copiii pentru care ţi-am slujit ţie.

Iar Laban văzînd că pentru Iacob i-a binecuvîntat Dumnezeu casa lui cu multe bogăţii, l-a rugat pe Iacob ca să mai petreacă la ei dîndu-i lui plata pe care ar fi voit. Iar altă plată n-a voit fără numai ca să-i deosebească lui oile şi caprele cele pestriţe. Şi i-a dat lui Laban aceea.

Deci a mai petrecut Iacob la Laban încă 6 ani, iar acuma toţi anii petrecuţi ai lui Iacob la Laban erau 20. Şi s-au înmulţit oile şi caprele lui Iacob foarte, pentru că toate se fătau pestriţe, fiindcă Iacob adăpînd turmele, punea împreună toiege de nuc cioplite pestriţe ca privind spre dînsele cînd beau oile şi caprele apă să zămislească rod pestriţ. Şi s-a îmbogăţit Iacob foarte şi erau dobitoacele lui multe, boi şi cămile şi asini şi robi şi roabe.

Iar feciorii lui Laban au început a-i pizmui şi a se supăra, zicînd: A luat Iacob toată bogăţia tatălui nostru şi prin tatăl nostru şi-a făcut luişi toată slava sa. Şi-a schimbat încă şi Laban dragostea cea mai dinainte către Iacob. Şi a văzut Iacob

că fața lui Laban nu era așa precum mai înainte. Și arătîndu-se Domnul lui Iacob i-a zis lui: întoarce-te în pămîntul tatălui tău și la neamul tău și voi fi cu tine (Fac. 31).

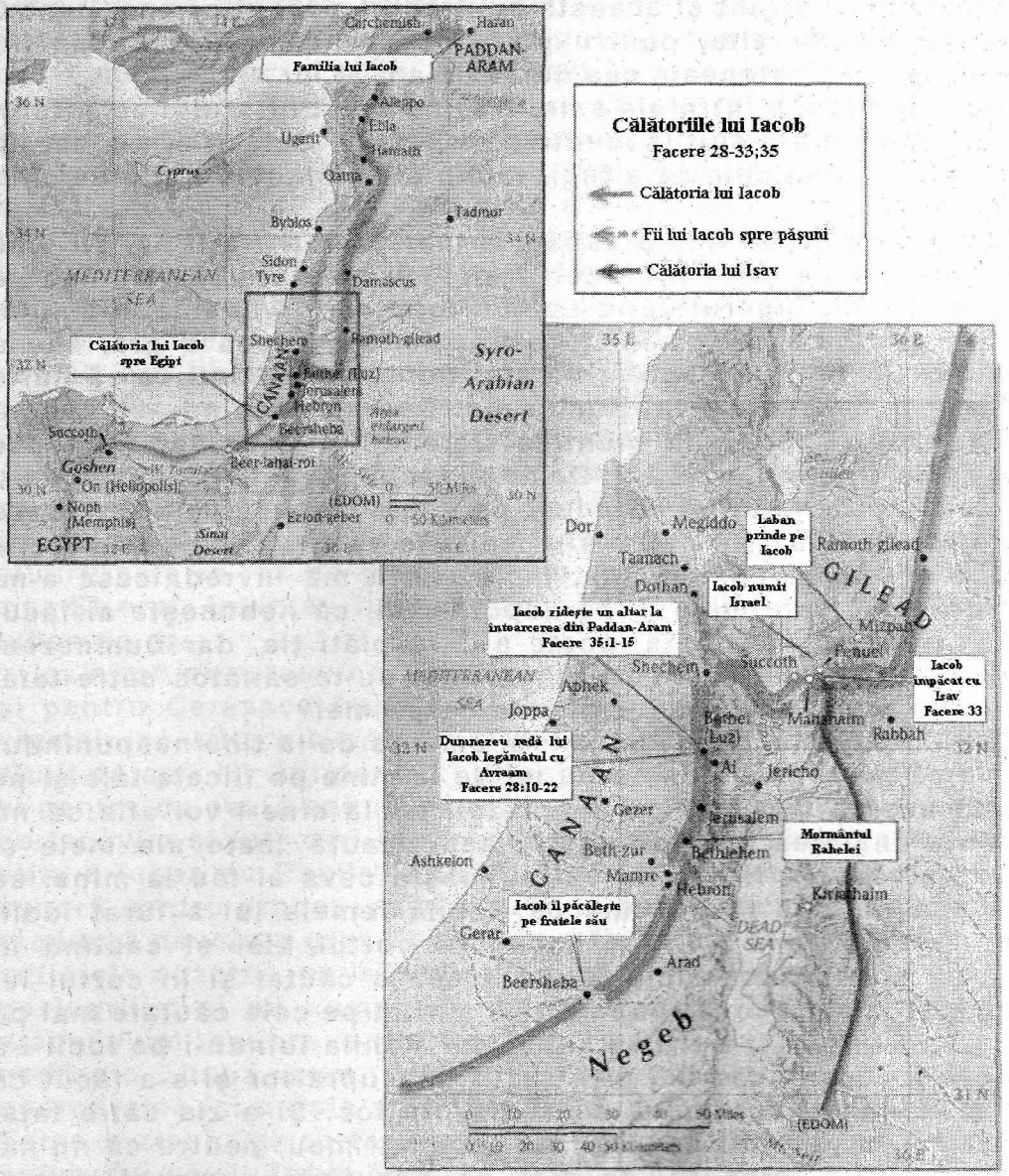

Deci chemînd Iacob la cîmp pe Lia și pe Rahila le-a spus lor gîndul său, că voiește să se întoarcă la tatăl său, iar ele s-au învoit la aceasta. Și luînd Iacob pe femeile sale și fiii și toată averea sa cea cîștigată în Mesopotamia, s-a apucat de cale, întorcîndu-se în pămîntul Canaan și nu i-a spus socrului său Laban pentru ducerea sa, fiindcă el întru acea vreme se dusese

departe la cîmp către turmele sale să-şi tundă oile lui. Iar Rahila ieşind din casa tatălui său i-a furat idolii tătîne-său, nu că-i iubea pe idoli, ci pentru că erau de aur şi de argint, aşadar a furat aur şi argint şi aceasta cu dreptul a făcut-o: una, pentru zestrea sa; iar alta, pentru plata ce avea să-i dea Laban lui Iacob, pentru osteneala cea de 20 de ani ai lui.

Mergînd Iacob întru ale sale, trecînd apa Eufratului ce este în Mesopotamia s-a suit la muntele ce se zice Galaad şi s-a dat de veste lui Laban cum că a fugit Iacob şi acum sînt 3 zile de cînd a fugit.

Umplîndu-se de mînie Laban, a luat pe toţi fraţii săi cu sine şi a alergat pe urma lui Iacob 7 zile. Şi cînd era să-l ajungă pe Iacob a venit îngerul către Laban noaptea în vedenia somnului şi i-a poruncit lui, ca nimic să nu îndrăznească a grăi sau a face vreun rău lui Iacob şi i-a zis: Fereşte-te însuţi ca să nu te ajungă pe tine mînia lui Dumnezeu. Deci deşteptîndu-se Laban, l-a ajuns pe Iacob la muntele Galaadului unde îşi întinsese corturile sale şi i-a zis lui: De ce ai făcut aceasta? Pentru ce te-ai dus şi m-ai jefuit şi le-ai luat pe fetele mele ca pe nişte roabe robite cu sabia? Că de mi-ai fi spus te-aş fi slobozit cu veselie şi cu alăute şi cu timpane, încît să nu mă învrednicesc a-mi săruta pe fiicele mele şi pe nepoţii mei, că nebuneşte ai făcut şi acum mîna mea, iată, poate a-ţi răsplăti ţie, dar Dumnezeul părintelui tău m-a oprit pe mine. Deci du-te sănătos către tatăl tău! Dar pentru ce mi-ai furat dumnezeii mei?

I-a răspuns Iacob lui Laban: M-am dus de la tine nespunîndu-ţi ţie că mă temeam ca să nu iei de la mine pe fiicele tale şi pe toată averea mea. Iar pe dumnezeii tăi la cine-i vei afla să nu fie viu înaintea fraţilor noştri. Iată, caută toate ale mele şi cunoaşte de va fi sau de vei cunoaşte ceva al tău la mine, să iei. (Că nu ştia Iacob cum că Rahila femeia lui a furat idolii tătîne-său). Deci a intrat Laban în cortul Liei şi căutînd în averea ei n-a aflat idolii, după aceea a căutat şi în cortul lui Iacob şi la amîndouă roabele şi n-a aflat pe cele căutate mai pe urmă a venit şi la cortul Rahilei. Iar Rahila luîndu-i pe idoli i-a băgat sub şaua cămilei şi a şezut deasupra lor şi s-a făcut că este bolnavă neputînd a se scula din loc. Şi a zis către tatăl său: Să nu te mînii asupra mea, domnul meu, pentru că nu mă pot scula înaintea ta, că sînt de neputinţă cuprinsă, iar el nefăcîndu-i osteneală de a se muta din loc i-a căutat pe idoli în cort şi nu i-a aflat.

Şi mîniindu-se Iacob a început a se sfădi cu Laban, zicînd: Care este nedreptatea mea? Şi care este păcatul meu înaintea ta de alergi pe urma mea? Şi căutînd în toată averea mea ce ai găsit dintru ale tale? De ai găsit pune-le aici înaintea fraţilor tăi

şi fraţilor mei şi să judece între noi amîndoi. Douăzeci de ani am fost cu tine, păscînd turmele tale şi caprele n-au fost sterpe, oi din turmele tale n-am mîncat, mîncat de fiară nu ţi-am adus ţie, de se fura ceva eu din al meu împlineam, ziua mă frigeam de arşiţă, iar noaptea de ger şi somnul se ducea de la ochii mei. Atunci Laban a început a face pace cu Iacob şi împăcîndu-se au făcut movilă mare de piatră şi au numit acea movilă „Mărturie". Şi a zis Laban către Iacob: Fie movila aceasta mărturie între mine şi tine spre semnul împăcării noastre, ca nici eu cu răutate să nu trec movila aceasta către tine, nici tu către mine, şi aşa făcînd aşezămînt de pace au înnoptat şi sculîndu-se Laban dimineaţa a sărutat pe Iacob şi pe fiicele sale şi nepoţii şi s-a întors la locul său.

„Să-ţi slujesc ţie 7 ani pentru Rahila", întru acele vremi de demult era obicei la evrei şi la greci şi romani, ca mirele a-şi cumpăra lui mireasa. Aşa mai pe urmă David şi-a cumpărat luişi pe fiica împăratului Saul cu 200 de netăiate împrejur a celor de alt neam. Aşa proorocul Osea pe femeia ce era curvă a cumpărat-o luişi cu 15 arginţi. Iar Iacob fiind sărac şi neavînd cu ce să-şi cumpere lui femeie, pe osteneala cea de 7 ani a slujirii sale în loc de preţ o punea: „Să-ţi slujesc şapte ani" a zis. Şi erau înaintea lui acei ani, puţine zile, fiindcă foarte o iubea pe ea.

Iar nouă ni se cuvine aici a gîndi fiecare pentru sufletul său şi pentru Cerească împărăţie. Iacob pentru frumuseţea femeii vremelnice atîta s-a ostenit şi 7 ani a sluji s-a făgăduit, dar a slujit 14 ani. Iar noi pentru veşnica mîntuire a sufletului nostru şi pentru dulceaţa cea nesfîrşită şi bunătăţile împărăţiei cereşti ne lenevim şi într-o zi întru adevăr a sluji lui Dumnezeu. Iacob atîta o iubea pe Rahila, întrucît acea lungă osteneală îi era lui uşoară pentru dragostea ei: Iar nouă pentru nevoinţa sufletului şi puţină nevoinţa grea ni se pare a fi, cu adevărat nu iubim noi sufletele noastre, nu le iubim fiindcă de mîntuirea sufletelor nu ne îngrijim şi nu numai că nu le iubim, ci încă îl şi urîm şi vrăjmăşuim asupra sufletului, lucrînd lucrurile cele rele şi nedrepte, după cum grăieşte psalmistul: „Cel ce iubeşte nedreptatea îşi urăşte sufletul său" (Psalm 10). Şi îngerul către Tobie a zis: „Cel ce face păcatul şi fărădelegea, vrăjmaş este sufletului său" (Tobie 12). Lui Iacob pentru vremelnica însoţire atîta îi era Rahila de iubită, iar noi avînd întru învierea cea de obşte iarăşi cu sufletele noastre a ne întîlni, întru nesfîrşiţii veci a petrece în acea unire, nu voim a ne iubi sufletele noastre şi de le şi iubim, dar trupeşte le iubim, iar nu duhovniceşte. Că fiecare îşi iubeşte sufletul său numai pentru viaţa aceasta, ca să vieţuiască la mulţi ani cu ei aici şi să se îndulcească de

dulceţile trupeşti întru poftele lumii acesteia. Iar cea duhovnicească dragoste în suflet nu este, ca să se grijească pentru dînsul, ca să nu piară în viaţa ce va să fie, să nu-i cufunde pe ei în adîncul iadului, ca să nu-i dea în mîinile diavolilor celor cumpliţi în focul cel nestins, în viermele cel neadormit, în tartar, de care şi însuşi satana se cutremură, întru atîtea cumplite şi veşnice rele să nu-şi arunce sufletul său, pentru aceasta vreo grijă nu este, deci dar nici dragoste în suflet nu este. Ce este mai frumos decît sufletul care este zidit după chipul lui Dumnezeu? Fără de moarte şi veşnic? Şi ce este mai dulce decît împărăţia cerului, care nu are sfîrşit! Iar noi pe amîndouă acestea, ca pe un lucru netrebnic întru nimic îl socotim, de suflet nu ne grijim, împărăţia Cerului o trecem cu vederea pentru vremelnica iubitoare de păcat viaţă. O, cea mai de pe urmă nebunie a noastră!

Pentru aceste două femei ale lui Iacob Lia şi Rahila scriind eu, mi-am adus aminte de cuvintele Sfîntului Andrei Criteanul, care în Postul cel Mare în Canonul cel Mare al lui se cîntă aşa: „Pe cele două femei, să-mi gîndeşti pe lucrarea şi gîndirea întru privire, pe Lia adică lucrare, ca pe cea cu mulţi fii, iar pe Rahila gîndire. Priveghează, suflete al meu, şi te îmbărbătează, precum cel mai de demult între Patriarhi, ca să-ţi dobîndeşti ţie lucrarea împreună cu gîndirea şi să fie mintea privind pe Dumnezeu". Din aceste cuvinte se poate vedea cum că îndoită rînduială a petrecerii celor ce se mîntuiesc este lucrarea şi a minţii privirea, adică viaţa cea iubitoare de osteneală a faptelor bune şi de suflet mîntuitoarele nevoinţe şi lucrarea cea de Dumnezeu gînditoare. Iar rînduiala cea iubitoare de osteneală este ca să se ostenească pentru aproapele, a purta grijă pentru cele de nevoie săracilor şi lipsiţilor întru neajungerea lor şi din sudoarea feţei lor pe cei flămînzi a-i hrăni, pe cei goi a-i îmbrăca, pe cei străini a-i odihni, pe cei în legături şi bolnavi a-i cerceta, pe morţi a-i îngropa şi pe toate cele milostivitoare lucruri a le face; încă şi ostenelile ascultării cele ce i se pun cu osîrdie pentru Dumnezeu a le purta. Iar gîndirea cea cu mintea sau de Dumnezeu, această rînduială are, ca din toate tulburările şi din toate grijile lumeşti a se înstrăina şi de Unul numai Dumnezeu a se lipi şi să-i slujească Lui cu Duhul şi pe toată mintea şi gîndurile lui întru Dînsul să le adîncească. Aceste amîndouă rînduieli ale vieţii, celor ce caută mîntuirea atîta le sînt de mare trebuinţă precum fiecăruia om de cei doi ochi, de cele două mîini. Este cu putinţă cuiva şi cu un ochi a vedea cele de sub cer, de nu-l are pe celălalt, ci tot este mai bine cu amîndoi ochii, pentru că toate se văd. Se poate cuiva şi cu o mînă a lucra cîte ceva de n-o are pe cealaltă, însă cu

amîndouă mîinile tot mai bine poate lucra. La fel se poate înțelege şi pentru cele două rînduieli de care se grăieşte pentru iubitoarea de osteneală şi pentru de Dumnezeu gînditoarea privire a minții. Se poate cuiva şi numai o rînduială a vieţuirii dintru cele două a-şi pune înainte şi a-şi căuta mîntuirea, dar mai bine este de amîndouă a se ţinea, pe amîndouă a le căuta pe aceste lucrări ale rînduielii, cea a lucrării şi cea a privirii cu mintea într-un hotar a vieții celei cu fapte bune a şi le pune.

Deci să luăm aminte, că mai bătrînă cu anii a fost Lia decît Rahila, oamenii mai întîi s-au deprins a se osteni, decît pentru gîndirea de Dumnezeu a se învăța. Mai iubită îi era lui Iacob Rahila decît Lia. Mai cu plăcere îi este lui Dumnezeu această gînditoare de Dumnezeu petrecere, decît numai cea ostenicioasă fără de Dumnezeu gînditoare. Lia şi Rahila amîndouă erau surori bune, amîndouă cele zise mîntuitoare rînduieli ale vieţuirii sînt, ca nişte doi fraţi buni. Pe amîndouă acele fecioare, Laban le-a însoţit cu Iacob; amîndouă acestea şi lucrarea şi a minții privire - a iubirii de osteneală zic şi gîndirea de Dumnezeu - la un loc să şi le înjuge luişi se cuvine cel ce voieşte a se mîntui. Iacob mai întîi s-a însoţit cu Lia, apoi cu Rahila. Cel ce caută mîntuirea, de trebuință este a se apuca mai întîi de lucrare şi de iubitoarea de osteneală petrecerea cea cu fapte bune, apoi la privirea minții a Dumnezeieştii gîndiri a se deprinde. Mai roditoare decît Lia era Rahila, mai mulți sînt cei ce-şi caută mîntuire din viața cea iubitoare de osteneli, dar puțini sînt din cei ce s-au învățat şi s-au deprins în privirea minții şi întru Dumnezeiasca gîndire. Mai frumoasă era Rahila decît Lia, mai frumoasă este cea de Dumnezeu gînditoare viață şi mai folositoare decît cea iubitoare de osteneală. Amîndouă aceste rînduieli ale vieții s-au pomenit în Evanghelie întru cele două surori ale lui Lazăr: Marta şi Maria. Marta se osteneşte iar Maria şezînd lîngă picioarele lui Iisus asculta Cuvintele Lui. Aceea cuprinde rînduiala lucrării, iar aceasta privirea minții; aceea era iubitoare de osteneală, iar aceasta gînditoare de Dumnezeu; aceleia i-a zis Domnul: „Marto, Marto, te sileşti şi spre multe te grijeşti" iar pe aceasta a lăudat-o: „Iar Maria partea cea bună şi-a ales care nu se va lua de la ea" (Luca 10). N-a defăimat-o, nici n-a lepădat-o pe Marta, că nu erau neprimite Lui ostenelile ei, fiindcă ea nu pentru altceva se ostenea, ci pentru ca să ospăteze pe Domnul său cu ospătare aleasă, însă pe Maria mai presus decît pe Marta a înălțat-o. Pentru ce? Pentru aceasta: Că Maria toată grija cea dinafară a lepădat-o şi toată mintea sa o adîncea în Dumnezeu, ascultînd cuvintele cele Dumnezeieşti, iar Marta cu totul trecînd cu vederea cuvîntul lui Dumnezeu, se

sîrguia numai întru osteneli, şi a fost mustrată de Domnul pentru cea de prisos tulburare şi îngrijire, că de prisos este acea osteneală pentru care se lasă Cuvîntul lui Dumnezeu, Rugăciunea şi gîndirea de Dumnezeu, măcar deşi pentru lucru bun se face. Primite îi sînt lui Dumnezeu ostenelile dinafară a celor ce se mîntuiesc, însă numai de vor fi împreună cu gîndirea de Dumnezeu, iar fără de aceasta către celelalte se grăieşte: „Te grijeşti şi spre multe te sileşti". Iar Dumnezeiasca gîndire este tuturor ostenelilor bunului iubitor înfrumuseţare.

Viaţa cea iubitoare de osteneală de va fi fără de grijire de Dumnezeu este asemenea lui Petru celui ce umbla pe ape, iar viaţa cea gînditoare de Dumnezeu este asemenea lui Ioan celui ce s-a rezemat pe Pieptul lui Hristos. Acela în mijlocul valurilor, iar acesta întru alinare; acela în frică şi în cutremur, iar acesta întru neîngrijire; acela se îneacă, iar acesta se odihneşte; aceluia Hristos îi întinde mîna ca să-l mîntuiască pe el de înecare, iar acestuia îi descopere Tainele Sale cele ascunse. Astfel de osebire vei putea vedea întru vieţuitorii iubitorilor de osteneală şi gînditorilor de Dumnezeu cînd pe fiecare deosebi îl vei despărţi, iar de le vei uni pe acestea două într-o viaţă, pe iubirea de osteneală şi gîndirea de Dumnezeu, atunci se aseamănă celor doi Apostoli care au alergat către Mormîntul lui Hristos ca să se încredinţeze pentru învierea Lui, însă Ioan mai degrab decît Petru a alergat, pentru că viaţa cea cu Dumnezeiască gîndire o întrece pe viaţa cea iubitoare de osteneală către Hristos, şi mai repede îl ajunge pe Hristos, fiindcă este mai folositoare viaţa cea gînditoare de Dumnezeu decît cea iubitoare de osteneală, precum mai frumoasă este Rahila decît Lia.

Încă spre chip şi arătare a acestor două vieţuiri să se pomenească aici doi Cuvioşi Părinţi: Moise şi Arsenie, dintre care unul era iubitor de osteneală, iar celălalt gînditor de Dumnezeu, Moise cu totul se da iubirii de străini, ospătării şi primirii de fraţi şi la aceasta mult se ostenea, iar Arsenie şezînd întru tăcere îşi lua aminte de sineşi şi în singurătate vieţuind de toţi se înstreina. Şi a fost lăudat de fratele cel străin mai mult Moise decît Arsenie. Şi auzind oarecare din Părinţi, s-a rugat lui Dumnezeu, zicînd: „Doamne, arată-mi mie acest lucru, pentru că unul fuge de oameni pentru Numele Tău, iar celălalt pe toţi îi primeşte pentru Numele Tău. Deci care dintru dînşii este mai desăvîrşit şi este mai mult vrednic Darului Tău?" Şi a văzut acel Părinte într-o vedenie două corăbii mari pe oarecare rîu mare înotînd. Într-una era Cuviosul Arsenie şi Duhul lui Dumnezeu îndrepta corabia lui întru multă liniştire. Iar în cealaltă corabie era Cuviosul Moise

şi îngerii lui Dumnezeu cu dînsul, care îndreptau corabia şi faguri de miere băgau în gura lui Moise. Pe această vedenie a povestit-o acel părinte celorlalţi Părinţi sporiţi şi judecînd cu toţii au zis: Cum că mai desăvîrşit este Arsenie tăcutul decît Moise primitorul de străini, pentru că cu Arsenie este însuşi Dumnezeu, iar cu Moise îngerii lui Dumnezeu petrec.

Încă pentru Lia şi Rahila şi aceasta se poate vedea, cum că Domnul Dumnezeu nu tuturor deopotrivă le dă ale Sale Daruri, ci unuia acesta, altuia celălalt, că nici unuia nu-i dă toate. Rahilei frumuseţe aleasă, dar era neroditoare, pentru că mai întîi era neroditoare, apoi pe urmă dezlegîndu-se nerodirea ei, numai doi fii a născut şi a murit. Iar Lia după ce s-a însoţit cu bărbat, îndată a putut naşte şi a născut şase fii şi o fiică iar mai ales că partea Liei mai bună s-a făcut decît a Rahilei, pentru aceasta: Că din seminţia ei, din fiul ei Iuda, a ieşit cel făgăduit de Dumnezeu Mesia Hristos.

„Ziua am fost pîrlit de arşiţă iar noaptea de ger şi fugea somnul din ochii mei". La aceste cuvinte ale dreptului Iacob păstorul dobitoacelor, cu luare aminte să asculte toţi, căror păstori oile cele cuvîntătoare li s-au încredinţat de la Dumnezeu. Episcopii şi Preoţii şi ceilalţi ai duhovniceştii tagme, dregătorii cei ce sînt păstori şi îndreptători sufletelor omeneşti, să socotească cu luare aminte cele zise: Că dacă pe necuvîntătoarele dobitoace păscîndu-le, suferea atîta osteneală, ziua cu arşiţă pîrlindu-se, iar noaptea la ger îngheţînd, nici dînd somn ochilor săi, cu cît mai vîrtos cu neasemănare trebuieşte mai mare trezvire şi osteneală celui ce păstoreşte sufletele omeneşti, pentru care Marele şi Bunul Păstorul nostru Hristos, Sîngele şi-a vărsat şi sufletul Său pe Cruce l-a pus, pe care are să le ceară din mîinile celui ce le paşte, cu multă cercare şi întrebare. Şi nu numai osteneală ci şi iscusinţă mare se cere la acest lucru păstoresc după cum Iacob era iscusit la păstorirea oilor celor necuvîntătoare, care a aflat minunată ştiinţă spre înmulţirea oilor celor pestriţe, punînd toiege pestriţe înaintea ochilor lor în vase cînd le adăpa. Iar păstorul cel iscusit al turmei celei cuvîntătoare, ca să înmulţească oile cele ce se mîntuiesc, dator este ca pe nişte toiege pestriţe din tot felul de închipuiri ale petrecerii celei cu fapte bune a vieţilor Sfinţilor a le pune înainte, iar mai vîrtos din însăşi viaţa sa (după cea apostolică sfătuire): „Spre chip să fii celor credincioşi cu cuvîntul, cu viaţa, cu dragostea, cu duhul, cu credinţa, cu curăţia" (I Tim. 4).

Să vorbim dar aici, ce fel se cuvine a fi păstorul cuvîntătoarelor oi. Sfătuia de demult Domnul Dumnezeu pe poporul lui Israil ce se depărtase de la Dînsul, ca să se

întoarcă spre Dînsul şi le făgăduia lor că le va da păstori iscusiți: „Voi da vouă păstori după inima Mea şi vă vor paşte pe voi cu înțelepciune şi învățătură" (Ier. 3).

Să luăm aminte: Ce fel de păstori oilor cuvîntătoare voieşte Dumnezeu să aibă? Înțelepți şi învățați: „Vă vor paşte pe voi cu înțelepciune şi învățătură" zice. Mai întîi se cuvine a fi păstorul înțelept, învățat, căci cum va putea înțelepți pe cel cu neştiință de va fi singur neştiutor? Cum va fi învățător celui prost şi neştiind puterea Dumnezeieştii Scripturi? Cum va povățui pe cel rătăcit, însuşi neştiind calea sa încotro merge? Oare va putea orb pe orb pe cărarea cea dreaptă să povățuiască? Oare nu amîndoi - după cuvîntul lui Hristos - vor cădea în groapă? Pentru aceasta de nevoie îi zice păstorului înainte de a fi înțelept, învățat, dar nu mojic şi neînvățat. Că de demult celor din Legea Veche strămoşi li s-a făgăduit Dumnezeu a trimite poporului Său pe Păstorul Mesia Hristos, pentru care a grăit către Betleem: „Din tine va ieşi Povățuitorul, Care va paşte pe poporul Meu Israil" (Miheia 5). Pe venirea Acelui Păstor Isaia proorocul prooroceşte scriind-o, l-a numit „Toiag", pentru că cu toiag umblă păstorul, şi toiag L-a numit înflorind şi făcînd nădejde de roadă, întru oile duhovniceştii păşuni. Pe acel toiag a spus că vrea să se odihnească Duhul Sfînt cu ale Sale Daruri: „Se va odihni peste Dînsul Duhul înțelepciunii şi al înțelegerii, Duhul sfatului şi al puterii, Duhul cunoştinței şi al cucerniciei şi Duhul temerii de Dumnezeu" (Isaia 11). Să luăm aminte: La Darurile Duhului Sfînt, care pe toiagul păstoriei se odihneşte, întru început este pusă înțelepciunea şi înțelegerea, adică Duhul înțelepciunii şi al înțelegerii. Să ne fie ştiut, că tot cel ce păstoreşte pe poporul lui Dumnezeu, deşi cu multe fapte bune şi duhovniceşti este dator a se împodobi, însă întru început i se cuvine să cîştige înțelepciune duhovnicească, înțelegere, ştiința îmbunătățirii pe care şi Dumnezeu o cere din gura Preoților, că zice în Proorocească Scriptură: „Buzele preotului păzesc ştiința şi voi cere legea din gura lui" (Maleahi 2). Că pe care vistierie prea bogată se cuvine a se păzi în gurile păstorilor, ştiința învățăturii şi darul înțelegerii, ca să fie înțelept spre învățătură, spre povățuire şi sfătuire, spre mustrarea nesupuşilor precum şi Apostolul pentru episcop - care şi pentru tot Preotul se poate înțelege - zice: „Ca puternic să fie şi a îndemna cu învățătura cea sănătoasă şi pe cei ce grăiesc împotrivă a-i certa" (Tit 1). Iar cel ce nu are Duhul înțelepciunii şi al înțelegerii, şi nu adună în gura sa ştiință, nu este vrednic treptei Păstoreşti că aşa grăieşte Dumnezeu în proorocia lui Osea: „Tu învățătura ai lepădat-o, te voi lepăda şi Eu ca să nu-Mi Preoțeşti Mie" (Osea 4). Nu voiesc a te avea pe

tine în rînduiala păstoriei preoţeşti, fiindcă n-ai căutat ştiinţa înţelepciunii şi a învăţăturii. La fel şi în cuvîntul Sfîntului Gură de Aur la Trimiterea lui Pavel se scrie: Că cel ce nu ştie Scriptura şi neputînd cu ereticii a se lupta departe să fie de episcopie, nu este vrednic a fi în rînduiala preoţilor slujitori lui Dumnezeu şi purtător de grijă pentru sufletele oamenilor. Nu este vrednic de treapta păstoriei cel ce nu este iscusit întru Dumnezeiasca Scriptură şi leapădă ştiinţa. Şi dacă pentru învăţaţii păstori sînt datorii acestea, deci ce dar pentru aceia care nu numai că sînt din cei ce nu ştiu înţelegerea cea duhovnicească, ci şi pe cei înţelepţi întru învăţătură şi întru dragoste îi învinuiesc şi-i hulesc. Pentru unii ca aceştia să auzim ce zice Scriptura: „Cel ce defaimă înţelepciunea şi învăţătura, ticălos este, deşartă este nădejdea lui şi ostenelile fără de folos şi netrebnice sînt lucrurile lui" (Înţelep. 10).

Lui Aaron celui dintîi arhiereu în Legea Veche, poruncindu-i a face haină arhierească, Domnul Dumnezeu a zis ca să fie cu clopoţei de aur pe marginea hainei, ca atunci cînd va sluji şi va intra întru sfinţitorul înaintea lui Dumnezeu şi va ieşi, să se audă glasul lui, ca să nu moară. Minunată alcătuire a hainei aceleia cu clopoţeii era, ci mai minunată este aceasta, că moartea îi zăcea înaintea Arhiereului, dacă acea haină arhierească fără de clopoţei ar fi fost: „Să se audă glasul lui - a zis - (adică al clopoţeilor) ca să nu moară" (Ieş. 28). Ştim că cele din Legea Veche erau mai înainte închipuirea Darului celui Nou şi acea Preoţie era închipuire a Preoţiei noastre. Iar sunetul clopoţeilor - după spunerea Sfîntului Grigorie Teologul - însemna pe glasul învăţăturii Arhiereului (la fel şi a preotului) a nu fi mut, şi nu cu clopoţei, ci cu gura şi limba a grăi, a învăţa şi a înţelepţi pe poporul lui Dumnezeu, după sfătuirea Apostolului ce zice: „Propovăduieşte cuvîntul, stai cu vreme şi fără de vreme, mustră, ceartă, îndeamnă cu toată îndelunga răbdare şi cu învăţătura, fă lucru de evanghelist" (II Tim. 4). Clopoţeii cei de aur erau cuvintele cele de aur ce se cuvin a ieşi din gura Preoţilor, pentru plăcerea de Dumnezeu, pentru vieţuirea cea sfîntă şi dreaptă, pentru dragostea cea spre Dumnezeu şi spre aproapele. Cuvinte de aur, iar nu de plumb, folositoare, nu fără de folos, cinstite, iar nu cu necinste, iubite dar nu spre învrăjbire, sau hulitoare sau putrede. Iar cel ce nu-şi are clopoţeii cei de aur duhovniceşti ai înţelegerii cărţii şi ai ştiinţei, şi nu şi-a cîştigat Duhul înţelepciunii, şi nu învaţă ca un slujitor al lui Dumnezeu şi Păstor al sufletelor omeneşti, mut şi mort deopotrivă este. După cum arhiereul Legii Vechi, de ar fi îndrăznit a intra fără de clopoţei în Biserică, îi zăcea înainte moartea, la fel şi Episcopii şi Preoţii Darului celui Nou,

care îndrăznesc cu plată sau cu relații acest fel de treaptă asupra lor a primi, iar clopoței științei și ai înțelepciunii celei duhovnicești nu au, de a învăța pe turma lui Hristos, le zace lor înainte oarecare deosebită moarte, deși nu trupească, ci duhovnicească, că între cei morți se socotesc a fi dinspre Dumnezeu. Și la unii ca aceștia fiecăruia îi grăiește Domnul în Apocalips: „Nume ai că trăiești, dar ești mort" (Cap. 3). Mort este înaintea lui Dumnezeu acela care numai nume are și treapta Preoției poartă, dar datoria Păstoriei n-o împlinește. Iar datoria Păstoriei mai întîi aceasta este, ca să învețe cele de folos, pe păcatele omenești a le împuțina și la calea mîntuirii a-i povățui. Că așa grăiește Dumnezeu către Păstor: „Ca o trîmbiță înalță glasul tău, și spune poporului Meu păcatele lor, iar de nu le vei spune, atunci cel fărădelege întru fărădelegile sale va muri, iar sîngele lui din mîna ta îl voi cere" (Isaia 58; Iezechiil 3). Ca și cum cu însăși a sa mînă îl ucide pe păcătos, cel ce nu se sîrguiește cu a sa limbă a-l învăța și a-l întoarce de la păcatele lui. Limba cea tăcută a păstorului este miere care ucide sufletele cele greșite, pentru aceasta și Apostolul de sineși grăiește: „Amar mie de nu voi binevesti" (I Cor. 9). Amar acelui Păstor care tace, amar limbii lui ceea ce nu propovăduiește, nici învață Cuvîntul lui Dumnezeu. Și cum va putea limba a bineînvăța și cele de folos a propovădui cu cuvîntul, dacă mintea nu este învățată întru înțelepciunea cea duhovnicească? Acestea se grăiesc numai pentru aceia ce cu totul întru știința cărții sînt neiscusiți și care de-abia pot citi cîte ceva și nici cît de puțin nu pot înțelege și nicidecum a face vreo învățătură știind, și care cu multă sîrguință caută și își cumpără loruși treapta Preoției și a Păstoriei nu pe sufletele omenești a le păstori, ci înșiși pe sine să se pască și fiind cinstiți să se proslăvească, spre a căror fețe grăiește Sfîntul Ioan Gură de Aur: „Precum dregătoriile cele dinafară, așa și pe (Păstoria cea duhovnicească) o gonim(vînăm), ca proslăviți să fim și înaintea oamenilor cinstiți, iar înaintea lui Dumnezeu pieriți. Și ce câștig aflăm din acest fel de cinste?" Nu numai că se cuvine păstorului a fi cu știință și întru Dumnezeiasca Scriptură iscusit și a învăța, ci și cu fapte bune și cu viață sfîntă a fi. Că nu este destul ca pe cuvîntătoarele oi a le învăța numai cu cuvîntul, ci și prin chipul bunei și îmbunătățitei vieți celei după Dumnezeu. Sfîntul Apostol Pavel poruncind ucenicului său Timotei ca să fie pildă credincioșilor i-a arătat și năravurile prin care să fie pildă, că întru început pune cu cuvîntul și viața cea bună: „Fă-te pildă credincioșilor cu cuvîntul, cu petrecerea și celelalte" (II Tim. 4). Că împreună cu cuvîntul și petrecerea cea bună se cuvine a fi, ca să fie unită

petrecerea Păstorului cu cuvintele învățăturii celei ce ies din gura lui. Că Păstorul pe acelea să le facă, de care pe alții învață ca să nu fie mustrat de Apostolul ce grăieşte: „Cel ce înveți pe alții pe tine nu te înveți?" Oare va putea ca pe alții a-i învăța la fapta bună şi însuşi cele rele făcînd? Oare va putea pe cineva îndrepta bine întru împărăția Cerului şi însuşi în iad să se ducă? Oare nu-i va fi ruşine ca pe alții spălîndu-i de tină, iar însuşi a petrece în noroiul cel puturos, şi a purta grijă pentru spălarea întinăciunilor sale? Oare va putea doftori pe cele străine răni şi neputințe, însuşi cu totul fiind plin de răni şi cu grele neputințe cuprins? Oare nu-i va zice orişicare unuia ca acestuia: „Doctore, vindecă-te pe tine însuți!"? încă şi Dumnezeu către unul ca acesta zice: „Pentru ce tu povesteşti Dreptățile Mele şi iei Aşezămîntul Meu de Lege în gura ta? Iar tu ai urît învățătura şi cuvintele Mele le-ai lepădat înapoi" (Psalm 49). Şi învățătorii evrei multe din Lege le grăiau popoarelor, învățîndu-i iar ei înşişi nimic nu făceau din cele ce pe alții îi învățau. Pentru aceasta a zis despre dînşii Domnul către popor şi către ucenicii Săi: „Pe scaunul lui Moise au şezut fariseii şi cărturarii, deci toate cîte vor zice vouă a le păzi, păziți-le şi le faceți, iar după lucrurile lor să nu faceți, că ei zic şi nu fac" (Matei 23). Că cel ce zice şi nu face, asemenea este tunetului celui din nori ce în vremea uscăciunii şi a neplouării tună şi ce folos este din acea tunare a norului, dacă pe pămîntul cel însetat ploaia nu-şi varsă? Care umilință le va fi sufletelor din glasul învățătorului dacă cu a sa petrecere nu-i foloseşte, ci mai vîrtos îi sminteşte? Că cuvîntul fără de chipul vieții a faptelor celor bune nu este lucrător. Oricare de va purta pe limba sa ca nişte miere pe cuvintele cele dulci grăitoare, iar în faptele lui se va vedea fierea smintelilor, nu va putea îndulci inima ascultătorului. Cel ce voieşte ca îndoit a-i vîna pe alții întru dragostea Domnului, se cuvine ca însuşi să nu fie gheață, ci ca un Serafim cu Dumnezeiasca dorință a se învăpăia, şi de voieşte ca să strălucească pe alții, se cuvine şi însuşi a nu fi întuneric, ci lumină. Că aşa şi Domnul întru Evanghelia Sa a zis către Păstori şi Învățători: „Voi sînteți lumina lumii!" Iar Sfîntul Gură de Aur zice: „Povățuitorului i se cuvine a fi mai strălucit decît toată lumina şi viață neîntinată să aibă întrucît fiecare spre dînsul privind, să-şi poată a-şi zugrăvi luişi de la dînsul tot chipul celei îmbunătățite". Pînă aici Gură de Aur.

Cînd se stinge lumina, soseşte întunericul, aşa şi povățuitorul dacă petrece viață rea, cum nu vor rătăci oile? Că de este lumina întuneric, dar întunericul cu cît mai mult. Pentru aceasta se cade dar luminii a fi lumină, iar nu întuneric,

ca să le lumineze celor ce este pus a-i lumina. „Că aşa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor ca văzînd faptele voastre cele bune" (Matei 5). Că cel ce voieşte pe cel căzut a-l ridica să stea însuşi bine, de povăţuieşte pe cineva spre calea cea dreaptă, şi însuşi să meargă înainte prin calea cea dreaptă. O, păstorule, fii pildă oilor tale prin faptele tale cele bune şi atunci vei putea a le învăţa pe ele, că grăieşte Domnul în Evanghelie: „Cel ce va face şi va învăţa, acela mare se va chema întru împărăţia Cerului" (Matei, 5).

Să luăm aminte la aceste două cuvinte: „Va face şi va învăţa". Că nu mai întîi învaţă şi apoi face, ci ca şi cum ar zice: Nu vei putea învăţa pe alţii de nu mai întîi însuţi vei face aceea de care voieşti a-i învăţa pe alţii. Fă mai întîi tu şi apoi vei putea învăţa şi pe alţii, că mai lucrător este glasul faptei decît glasul cuvîntului. Că cuvîntul numai celor ce stau înainte li se aduce, iar faptele la marginile pămîntului se propovăduiesc. Că de nevoie este învăţătorului cu învăţătura şi viaţă cu fapte bune să aibă.

Întru mai sus pomenita proorocească acea Scriptură întru care se zice că: „Întru buzele Preoţilor se păzeşte ştiinţa şi Legea lui Dumnezeu din gura lui se cere" îndată scrie şi aceasta: că înger al Atotţiitorului este: „Să curgă rîuri de învăţături din gura Preotului - a zis - pentru că acela înger al lui Dumnezeu este" (Maleahi 2).

Iar noi să luăm aminte la aceasta: Că învăţătura şi îngeria sînt împreunate la un loc. Deci dator este învăţătorul să aibă în gură cuvîntul învăţăturii şi să păzească viaţa sfîntă, îngerească şi neprihănită. După cum şi Psalmistul zice: „Cel ce umblă în cale fără prihană, acela îmi va sluji" (Psalm 100). Dacă eşti slujitor al lui Dumnezeu sau Păstor al Oilor cuvîntătoare, sau învăţător de eşti, fii dar înger cu viaţa cea neprihănită. De grăieşti Dumnezeieştile cuvinte nu face lucrurile satanei, de slujeşti cu îngerii lui Dumnezeu în Dumnezeiescul lăcaş, ieşind afară din lăcaş nu umbla cu dracii spre a mînia pe Dumnezeu. De foloseşti cu cuvintele? Nu sminti prin fapte: „Că amar omului aceluia prin care vine sminteala" 18). O mie de cuvinte grăite de-abia pot folosi pe cineva, iar o faptă rea, care va veni întru arătare, pe mii de oameni îi sminteşte şi care prin multe cuvinte de-abia a putut zidi ceva în sufletele oamenilor, pe acelea printr-un lucru de sminteală prea cu uşurinţă toate le surpi. Fii înger cu viaţa şi atunci toate cuvintele şi poruncile tale, întru dulceaţă vor începe a le asculta şi a le face, avînd loruşi spre pildă petrecerea ta. Şi în alt chip nu vei putea paşte pe turma cea cuvîntătoare încredinţată ţie şi la calea mîntuirii a o povăţui,

de nu mai întîi vei călători pe calea mîntuirii, în altfel nu le vei putea ridica pe popoare către Dumnezeiasca gîndire, de nu te vei arăta tu mai întîi iubit prieten al lui Dumnezeu. Făgăduind Domnul Dumnezeu, după cum mai înainte s-a zis, poporului lui Israil a le trimite Păstori înțelepți şi învățați, mai întîi le-a arătat aceasta: cum că Păstorii aceia au să fie după inima Lui: „Vă voi da vouă păstori după Inima Mea" (Ieremia 3).

Şi ce este aceea a fi după inima lui Dumnezeu, a arătat-o Sfîntul Apostol Pavel pentru David, ca dinspre fața lui Dumnezeu grăind: „Am aflat pe fiul lui Iese, bărbat după inima Mea, care va face toate voile Mele" (Fapte 13). Iată ce este a fi după inima lui Dumnezeu, ca să facă toate voile Lui. Şi cînd a făgăduit Dumnezeu a le da Păstori după Inima Sa şi a-i paşte cu înțelepciune şi învățătură, a arătat cum că acei Păstori vor avea împreună cu acea înțeleaptă învățătură şi viață bună, făcînd toate Voile Lui. Încă şi întru acest chip vom zice: Că a fi după Inima lui Dumnezeu este de a iubi din toată inima pe Dumnezeu.

Şi care este acel semn, de iubeşte cineva pe Dumnezeu din toată inima? Semnul acesta este, care însuşi Hristos cu Prea Curata Sa Gură l-a zis: „Cel ce are Poruncile Mele şi le păzeşte pe ele, acela este cel ce Mă iubeşte" (Ioan 14). Că împlinirea Dumnezeieştilor Porunci este semn al Dumnezeieştii dragoste şi cînd Dumnezeu a zis de Păstori a fi după Inima Lui, a arătat şi aceasta de dînşii: cum că din toată inima au să-L iubească pe El, împlinind Poruncile Lui.

Şi dacă în Legea Veche acest fel de Păstori erau, cu cît mai vîrtos acum în Darul cel Nou sînt datori Păstorii nu numai cu cuvîntul învățăturii, ci şi cu viața cea cu fapte bune a fi, făcînd toate Voile lui Dumnezeu, după Inima Lui, păzind Poruncile Lui din dragostea inimii cea spre Dînsul. Că Păstorul se cuvine a fi iubitor de Dumnezeu, fiindcă şi pe Sfîntul Petru vrînd Domnul a-l pune Păstor al Oilor celor cuvîntătoare, mai întîi de trei ori l-a întrebat pe el pentru dragoste, zicînd: „Simone al lui Iona, Mă iubeşti?" (Ioan 21). Şi cînd Petru a răspuns de trei ori: „Da, Doamne, Tu ştii că Te iubesc" atunci Domnul i-a încredințat Păstoria:„Paşte mieluşeii Mei, paşte Oile Mele". Că Dumnezeiasca dragoste, după cum s-a zis, după viața cea îmbunătățită se cunoştea şi împreună cu cuvîntul se arată şi viața Păstorului. Că nu-i este destul Păstorului numai cuvîntul învățăturii şi viața cea sfîntă să o aibă, ci încă i se cuvine şi mare grijă a avea pentru turmă, multe osteneli a ridica şi cu trezvire a fi, fiindcă Dumnezeu voieşte să ceară din mîinile Păstorului pe turma cea încredințată lui. Că va zice în ceasul cel mai de pe urmă: „Dă răspuns pentru iconomia casei" (Luca

16). Înfricoşat cuvînt al lui Dumnezeu se aude asupra Păstorilor celor fără de grijă întru proorocia lui Iezechiil: „Acestea grăieşte Adonai Domnul: O, Vai Păstorilor lui Israil! Oare păstorii se pasc pe sine? Oare nu pe oi le pasc păstorii? Iar voi dimpotrivă. Că laptele îl mîncaţi şi cu lîna vă îmbrăcaţi şi pe cea grasă o junghiaţi, dar oile Mele nu le paşteţi. Pe cea slabă n-aţi întărit-o şi pe cea bolnavă n-aţi vindecat-o şi pe cea zdruncinată n-aţi legat-o şi pe cea rătăcită n-aţi înturnat-o şi pe cea pierită n-aţi căutat-o şi pe cea tare aţi asuprit-o cu osteneală şi cu batjocură şi cu bătăi le-aţi stăpînit pe ele şi s-au risipit oile Mele fiindcă nu aveau păstori şi s-au făcut mîncare tuturor fiarelor ţarinii. Pentru aceea, o, Păstorilor, auziţi cuvîntul Domnului: Viu sînt Eu - zice Adonai Domnul - pentru că s-au făcut oile Mele pradă şi au fost oile Mele mîncare tuturor fiarelor cîmpului nefiind păstori şi n-au căutat Păstorii oile Mele, ci s-au păscut Păstorii înşişi pe ei, iar oile Mele nu le-au păscut, pentru aceea, Păstori, auziţi cuvîntul Domnului: Acestea grăieşte Adonai Domnul: Iată Eu asupra păstorilor sînt şi voi cere oile Mele din mîinile lor" (Iezechiil 34). Pînă aici cuvintele Proorocului.

Iar noi să luăm aminte cît de groaznic are să întrebe Dumnezeu pe Păstori pentru păstoria lor.

Deci i se cuvine Păstorului foarte îngrijit a fi pentru turma sa şi multe osteneli îi trebuiesc fiindcă este dator Păstorul a purta sarcini, după cum grăieşte Apostolul: „Datori sîntem noi cei tari să purtăm slăbiciunile celor neputincioşi şi nu nouă să plăcem" (Rom. 15). Pentru Păstorul cel bun prin pilde grăind Domnul zice: „Merge în urma (oii) celei pierdute pînă cînd o află pe ea şi aflînd-o o ridică pe umerele sale bucurîndu-se" (Luca 15). Aceasta este datoria Păstorului: ca umerele sale a le supune încredinţatei lui oi şi să poarte greutatea ei. Să auzim dar ce i-a poruncit Dumnezeu de demult lui Moisi povăţuitorului poporului evreu: „Ia-i pe dînşii pe umerii tăi precum ia doica pe cel sugător" (Numeri 15). Nu numai precum Păstorul pe oaie, ci şi precum îşi duce maica pe fiul său şi cu ţîţele sale îl hrăneşte, aşa să poarte duhovniceşte Păstorul pe oile cele cuvîntătoare. Şi precum se hrănesc pruncii cu lapte aşa să-i hrănească pe ei cu hrana cea duhovnicească şi de cele de nevoie ale trupului a nu se lepăda de a le da, ci după putinţa sa să le împlinească lipsa neajungerii, de care nu puţină osteneală le zace tuturor înainte. Osteneală întru căutarea celui rătăcit, osteneală întru ridicarea celui căzut, osteneală întru tămăduirea celui rănit, osteneală întru purtarea neputinţelor şi sarcina celui însărcinat. Osteneală este ca pe oaia cea răpită de lup, din însăşi dinţii fiarei a o smulge şi a o pune pe

ea întreagă înaintea lui Hristos şi nu fără de osteneală este, că şi la cele din afară nevoi a le da mînă de ajutor celor năpăstuiţi, a apăra pe cei nevinovaţi, a se îngriji pentru cei scăpătaţi şi săraci şi pe altele Bisericeşti şi duhovniceşti ocîrmuiri bine a le întocmi, că pe toate aceste greutăţi a le purta dator este Păstorul. Iar amar acelui Păstor care numai pe dobînzile sale le caută şi pe sineşi numai se paşte, iar pentru oi nu grijeşte, acest fel de păstor asemenea este idolului, după cum şi Dumnezeu pentru unul ca acela în proorocia lui Zaharia zice: „O, cei ce le paşteţi cele deşarte şi aţi lăsat oile! O, păstorule şi idole!" (Zah. 1). Pentru că păstorul cel ce nu se osteneşte şi nici de oi nu se grijeşte este idol, după cum l-a numit Dumnezeu. Dar cărui idol este asemenea un asemenea păstor? Cu adevărat asemenea este viţelului celui de aur, pe care poporul evreu cel scos din Egipt în pustie nefiind de faţă Moisi şi l-a vărsat şi a strigat zicînd: „Iată, dumnezeii tăi, Israile!" (Ieşire 32). Pentru acel viţel spun Sfîntul Ciprian şi Sfîntul Ambrozie şi alţi tîlcuitori ai Dumnezeieştii Scripturi cum că nu era întreg, ci numai capul de viţel, că pus fiind în foc mult aur, s-a vărsat din acel aur asemănare de cap de viţel, ca şi cum ar fi păscînd iarbă, de care şi în Psalmi se pomeneşte: „Au schimbat Slava Lui întru asemănare de viţel ce mănîncă iarbă" (Psalm 105).

Să luăm aminte ce fel de idol a fost cel al viţelului de aur, neavînd nici umeri, nici picioare ca să poată fi înjugat şi sarcină să poarte, ci fără numai gura ca să mănînce, asemenea este aceluia şi păstorul cel rău, leneş, negrijuliu. Idolul cel de aur este cinstit pentru aur şi Păstorul este aurit cu treapta şi cinstit pentru păstoreasca lui treaptă. Idolul cel de aur este neînsufleţit, la fel şi păstorul cel ce nu are Duhul rîvnei către oi, este ca un neînsufleţit. Fără de umere era idolul cel de viţel şi nu ducea pe grumajii lui jugul, la fel şi păstorul cel ce nu poartă sarcina cea pusă asupra lui după cum se cuvine este ca şi cel ce nu are umere, nici nu se înjugă în Jugul lui Hristos. Chipul idolului celui de viţel era făcut numai a mînca, iar nu a se osteni, şi păstorul cel ce nu ridică ostenelile cele cuviincioase lui, ci fără numai din mesele cele bogate se hrăneşte în zadar, este ca un viţel care numai cît mănîncă şi se aseamănă idolului viţelului celui de aur. Şi în Scriptură bine se grăieşte către unul ca acesta: „O, păstorule şi idolule!" Şi cum în gurile a multor păstori se poate a se purta glasul a celor de demult Păstori, ce se pomenesc în proorocia lui Zaharia, care zicea: „Bine este cuvîntat Domnul că ne-am îmbogăţit" (Zah. 11). Dar puţini se află ca să zică: Bine este cuvîntat Domnul, că pe oaia cea rătăcită o aflasem, că din gura lupului am scos-o,

că pe cea rănită am tămăduit-o, că pe turmă cu bună păşune am hrănit-o. Fără numai cei mulţi zic: Pe noi înşine ne-am îmbogăţit, pe noi înşine ne-am hrănit. Pentru aceasta prin gura proorocului Ieremia strigă Dumnezeu: „Amar păstorilor, că Eu îi voi hrăni cu pelin şi îi voi adăpa pe dînşii cu fiere" (Ierem. 23).

Iată ce fel de cinste li se dă de la Dumnezeu păstorilor celor leneşi şi fără de grijă! În loc de mîncările cele dulci - pelin, pentru dulcea băutură - fiere. Dar în care vreme aşa li se va da lor? În ziua cea de apoi, în ceasul cel groaznic al întrebării. Aşadar multă osteneală şi îngrijire îi trebuie celui ce paşte sufletele omeneşti.

De trebuinţă este pe lîngă osteneli şi trezvire multă, precum străjii ce este pusă a străjui cetatea sau turnul. Că fiecărui Păstor îi grăieşte Dumnezeu aceea pe care a zis-o către proorocul Iezechiil: „Strajă te-am pus pe tine casei lui Israil" (Iez. 33), Straja ceea ce străjuieşte noaptea, nu doarme, nici duhovnicescului păstor al turmei nu i se cuvine a fi somnoros, că s-a zis în Psalmi: „Nu va dormita, nici nu va dormi cel ce păzeşte pe Israil" (Psalm 120). Şi se zicea aceasta nu pentru firescul somn al neputinţei trupeşti, fără de care nimeni nu va putea fi, pe cît pentru somnul năravului, pentru neîngrijirea şi nechibzuirea păstorului leneş, că cel ce se leneveşte şi nu bagă seamă pentru cele ce face, este ca unul ce doarme. Sfîntul Gură de Aur aducînd spre pildă pe trezvirea păstorilor pentru turma cea dobitocească, grăieşte către cei ce păzesc turma cea cuvîntătoare aşa: „Dacă pentru cele necuvîntătoare este atîta sîrguinţă, deci care răspuns vor avea cei cărora li s-au încredinţat cuvîntătoarele suflete? Şi cu adînc somn dorm. Sau nu ştiţi vrednicia acestei turme? Sau pentru aceasta Stăpînul vostru nenumărate a lucrat şi mai pe urmă şi Sîngele Său şi l-a vărsat, iar voi căutaţi odihnă? Ce poate fi mai rău decît acest fel de păstori? Oare nu gîndiţi voi aceasta, că pe aceste oi le înconjură lupi cumpliţi şi sălbatici? Oare nu socotiţi întru sinevă ce fel de suflet trebuie a ocîrmui acest fel de începătorie?" Pînă aici Gură de Aur.

A păstorului celui bun se poate vedea închipuirea Heruvimilor celor cu şase aripi, cu patru chipuri şi cu ochi mulţi, care au fost văzuţi de Sfîntul Ioan Evanghelistul lîngă Scaunul lui Dumnezeu, cei ce arătau (după spunerea tîlcuitorilor) pe cei patru Evanghelişti, pe Apostoli şi pe Păstorii Bisericeşti (Apoc. 4). Că dator este fiecare din păstori a fi tare ca un leu împotriva năvălirii lupilor asupra turmei, iubitor de osteneală întru a sa treaptă, ca şi cămila, milostiv şi împreună pătimitor ca şi un om, iar cu mintea cea gînditoare de Dumnezeu înalt zburător ca un vultur. Pentru acei Heruvimi se

scrie, că sînt plini de ochi şi pe dinainte şi pe dinapoi, la fel şi Păstorul se cuvine a fi cu ochi mulţi, socotind nu numai acestea de faţă, ci şi cele viitoare şi la fiecare sfîrşit ce se lucrează. Că aşa zice şi Gură de Aur: „Mii de ochi în toate părţile îi trebuie lui, mii, fiindcă-i zace înainte a păstori oi, şi cu luare aminte a păzi, ca nu vreun lup în haină de oaie va intra în turmă". Nu este îndestul ca acei heruvimi cereşti numai dinainte şi dinapoi a fi cu ochi mulţi, ci încă şi pe dinlăuntru sînt plini de ochi, nu este destul nici Păstorului ca numai cu ochi mulţi a căuta asupra turmei sale ci şi înăuntrul său, întru ştiinţa sa să aibă trezvitoare cercetare, oare nu-i mustră ştiinţa întru ceva, că aceasta nu este lăudată înaintea lui Dumnezeu, a căuta pe alţii şi pe sineşi a nu se vedea, şi a scoate paiul din ochii aproapelui, iar bîrna din ochiul său a n-o simţi şi a arăta altora calea cea bună, iar însuşi să cadă în groapă. Drept aceea, precum la cele dinafară, aşa şi întru cele dinlăuntru, i se cuvine lui a fi cu ochi mulţi. Ca nu numai pe greşealele altora îndreptîndu-le, ci şi pe sineşi de căderea în păcat şi de sminteală cu tot dinadinsul a se feri şi întru toate mare iscusinţă îi trebuie Păstorului. Că doctorul cel neiscusit mai mult vatămă decît tămăduieşte, şi cîrmaciul neînvăţat mai degrab întru înecare duce corabia decît spre liman o va îndrepta. Şi în tot meşteşugul neiscusitului lucrător, mai mult pierde lucrul decît îl face - la fel şi întru păstoria neiscusitului Păstor, spre vătămare mai mult va fi turmei decît spre folos!

Amar acestui fel de păstor! Că pentru toate sufletele cele pierdute el va fi întrebat şi răspuns lui Dumnezeu are să dea. Pentru aceasta mulţi din sfinţi fugeau de treapta păstoriei, neîndestulaţi pe sineşi şi neiscusiţi pe sineşi judecîndu-se a fi spre ducerea a astfel de greutăţi; şi se temeau de groaznica întrebare cea pentru sufletele oamenilor. Pe Sfîntul Efrem Sirul cînd voia poporul a-l răpi pe el şi nevrînd la episcopie, el înştiinţîndu-se de aceasta s-a făcut nebun şi fugea prin tîrg, tîrguindu-şi haina sa de pe sineşi ca un ieşit din minte şi răpea pîinile cele de vînzare şi poame mîncînd. Aceasta văzînd-o poporul l-a socotit pe dînsul a fi ieşit din minţi. Iar el fugind din cetate se ascundea, pînă cînd altul s-a pus episcop la acel loc unde era pe dînsul să-l pună. Amonie înţeleptul egiptean fiind tîrît spre primirea episcopiei şi-a tăiat urechea sa cea stîngă, încă voia şi pe limba sa a o tăia, de nu l-ar fi iertat pe el cei ce-l sileau la episcopie, după cum de aceasta în Lavsaiconul lui Paladie scrie.

Iar noi acum să socotim: Dacă sfinţii, înţelepţi, vrednici şi cei îndestulaţi spre acel fel de treaptă atîta fugeau de aceea, mai cu voinţă fiindu-le lor a se înnebuni şi a-şi tăia trupul lor

decît a păstori asupra multor suflete omeneşti, dar ce vom zice pentru aceia care sînt neiscusiți şi neîndestulați spre păstorie, nici învățați fiind, nici viață cu fapte bune avînd, prin multă îngrijire şi cumpătarea de cele sfinte a-şi cîştiga pe această treaptă se sîrguiesc. Cu adevărat pentru unii ca aceştia mîntuirea lor este la îndoială. Că auzim pe Sfîntul Gură de Aur pentru aceştia grăind aşa: „Socotesc că nu sînt mulți din preoți care se mîntuiesc, ci mai mulți sînt care pier. Cînd vei dori de preoție, pune-ți împotriva ta gheena" (Cuvîntul 3 la Fapte).

Dar va zice cineva: Sfîntul Apostol Pavel n-a hulit pe cei ce doresc Păstoria, că a zis: „De voieşte cineva episcopie, bun lucru doreşte" (I Tim. 3, 1). Deci nu este dorință rea a căuta vreo oarecare începătorie duhovnicească, ci lucru bun, şi a o căuta pe aceea este de folos, cei ce grăiesc acestea să ia însă aminte la cel mai de pe urmă cuvînt al Apostolului: „Lucru doreşte". Că dacă cineva lucru doreşte, iar nu începătorie, osteneală, iar nu mîndrie; purtare de grijă, iar nu îngîmfare, pe această dorință o laudă apostolul. Fiindcă această treaptă a episcopiei s-a rînduit de Dumnezeu pe pămînt nu pentru odihnă şi răcorire, ci ca mai multe osteneli episcopul să ridice, îngrijindu-se pentru mîntuirea tuturor. Nu pentru adunarea bogăției, ci să sature pe cei flămînzi, să-i îmbrace pe cei goi, pentru că averea Bisericii este averea săracilor. Că nu pentru aceasta este episcopul şi oricare povățuitor duhovnicesc, ca să se mîndrească şi să se îngîmfeze şi să fie de toți cinstit, ci înaintea tuturor semnele şi chipul smereniei lui Hristos întru sineşi să arate fără de fățărie. Şi să fie apărător al adevărului nesfiindu-se nici la față privind, pururea gata să fie a-şi pune sufletul său pentru Hristos şi pentru Biserica lui Hristos, fiindcă şi apostolul pe cei ce doreau episcopie nu i-a defăimat pentru că în acele vremi apostolice, episcopiei îi urma Mucenicia. După cum din Sfinții Apostoli aşa şi din episcopi puțini mureau de moartea lor, ci cei mai mulți prin Mucenicie se sfîrşeau. Că necuraţii muncitori, mai întîi pe episcopi şi pe învățătorii creştini, ca pe nişte povățuitori, spre muncă îi căutau, şi cînd cineva dorea de episcopie împreună dorea şi de mucenicie, dorea a muri pentru Hristos şi pentru oile lui Hristos. Pentru aceasta în acele vremi, dacă voia cineva episcopie, bun lucru dorea. Iar acum cei ce caută treapta episcopiei sau a Preoției, sau oricare începătorie duhovnicească (egumenia zic sau arhimandriția) se cuvine a se înfricoşa, ca nu cumva pentru mîntuirea altora luînd îngrijire, sufletul său îşi va pierde. Să păzim ce zice Sfîntul Gură de Aur pentru toți cei ce caută începătoria: „Vai, cîtă primejdie este celor ce se aruncă pe sineşi întru atîta necaz a prăpastiei!

Pentru toți cîți îi povățuiești tu, ai să dai cuvînt, și pentru atîta foc îți bați capul tău! Mă mir de-i va fi cuiva din povățuitori cu putință a se mîntui, cînd pe lîngă atîtea îngroziri și despărțirea de cele viitoare văd pe oarecare încă, căutînd și aruncîndu-se pe sineși întru atîta greutate a începătoriei. Că dacă cei ce sînt cu sila puși, nici o iertare n-au, nici răspuns de vor povățui rău și cu lenevire, cu cît mai vîrtos, cei ce atîta sîrguință pentru aceasta pun și se aruncă pe sineși întru a povățui, unii ca aceștia mult mai vîrtos se lipsesc pe sineși de toată iertarea. Deci se cuvine a se spăimînta și a se cutremura și pentru știința și pentru greutatea începătoriei". Pînă aici Gură de Aur.

Pînă aici și noi pentru Păstorie. Iar mai mult de voiești caută întru întîia trimitere a lui Petru cap. 7 și în trimiterea lui Pavel I Timotei cap, 7 și către Tit cap. 1. Vezi și cuvîntul cel mai de pe urmă al Sfîntului Ioan Scărarul pentru Păstor.

Întorcîndu-se Laban de la Iacob întru ale sale, a mers Iacob în calea sa mulțumind lui Dumnezeu că l-a scos pe el cu toată averea și întreg și sănătos din Mesopotamia și de la Laban neasuprit, încă gîndea cum l-ar putea împăca pe fratele său Isav cel ce era mînios și pizmuia asupra lui și era întristat de aceasta că se temea de răutatea fratelui său. Dar Domnul mîngîind întru întristarea aceea pe robul Său și arătat făcîndu-i lui cum că El îl păzește pe dînsul i-a deschis lui ochii spre vederea îngerilor, pentru că privind Iacob a văzut Tabăra lui Dumnezeu și l-au întîmpinat pe el îngerii lui Dumnezeu. După vedenia aceasta a trimis soli la fratele său Isav înștiințîndu-l pentru sineși și prin rugăciune astîmpărînd mînia lui cea de demult. Că Isav atuncea nu petrecea cu tatăl său, ci în pămîntul ce se numea Sir, care și Edom se numește (iar mai pe urmă Idumeea s-a numit). Că după ducerea lui Iacob în Mesopotamia pentru însoțire, văzînd Isav pe femeile sale, care le luase din fiicele cananeilor că sînt rele (și spre întristare) tatălui și maicii lui, s-a dus la Ismail moșul său, cel ce petrecea în pămîntul Faran și a luat pe fiica lui de femeie, care se numea Maelet. După aceea și-a luat luișI spre petrecere pămîntul Sirului (Fac. 28). Deci întorcîndu-se trimișii lui Iacob l-au înștiințat cum că Isav însuși și cu 400 de bărbați cu dînsul vin spre întîmpinarea lui. S-a înfricoșat dar Iacob foarte și fiind întru nedumerire a despărțit poporul ce era cu el și turmele în două tabere, zicînd: De va tăia Isav o tabără, a doua tabără va rămînea întreagă. Și s-a întors Iacob spre rugăciune către Dumnezeu, ca pe inima cea pizmătăreață a lui Isav s-o prefacă întru dragoste și grăia întru rugăciune: Cu acest toiag am trecut Iordanul, iar acum sînt în două tabere. Deci izbăvește-mă, Doamne, din mîna fratelui meu Isav, că iată mă tem de dînsul ca

nu cumva venind să mă ucidă pe mine şi pe maică cu fiii. Iar după rugăciune a trimis înaintea lui Isav daruri alese din turmele dobitoacelor, zicînd întru sineşi: Cu darurile mele voi îmblînzi faţa lui. Şi auzind Domnul rugăciunea robului Său, l-a prefăcut pe lup întru miel, pe vrăjmaş întru prieten, pe mîniosul Isav întru dragoste,

Iar Iacob venind pînă la rîul ce se cheamă Iaboc, care curge în Iordan, a înoptat acolo. Şi sculîndu-se mai înainte de zorile zilei cu toţi ai săi a trecut peste apa acelui rîu şi stînd la loc osebit însuşi cu sîrguinţă făcea rugăciune către Dumnezeu ca să-l păzească pe el de Isav.

Şi i s-a arătat lui Dumnezeu întru asemănarea unui bărbat cu chip îngeresc, pe care cuprinzîndu-l pe el prieteneşte, se lupta cu dînsul pînă dimineaţa şi se făcea că nu-l poate birui pe Iacob şi însuşi prefăcîndu-se că se biruieşte de el. Asemenea şi acea faţă Dumnezeiască ce se arătase lui Iacob se lupta cu el şi se arăta că nu-l poate birui. (După cum cînd un bărbat desăvîrşit cu un copil mic se joacă luptîndu-se şi se face ca şi cum nu poate a birui, ci însuşi se preface că-i biruit). Şi s-a atins de coapsa lui Iacob şi îndată a amorţit vîna lui şi s-a făcut ca o tăiată, încît de durere Iacob a şchiopătat şi se ţinea Iacob tare de cel ce se lupta cu el ca şi cum îl biruia pe dînsul şi i-a zis Cel ce se biruia: „Lasă-Mă că s-au suit zorile!" Şi a zis Iacob: „Nu Te voi lăsa pe Tine pînă ce nu mă vei binecuvînta pe mine!" Deci binecuvîntîndu-l pe el Dumnezeu i-a pus numele Israil, zicînd: Nu se va chema numele tău Iacob, ci Israil va fi numele tău! Şi s-a dus de la el începînd a răsări soarele. Iar Iacob a numit locul acela „Vederea lui Dumnezeu", zicînd: Am văzut pe Dumnezeu faţă către faţă şi mi s-a mîntuit sufletul meu. Şi a şchiopătat Iacob cu coapsa sa, după luptarea aceea. Şi mergînd el pe calea ce-i era înainte l-a întîmpinat pe el Isav avînd cu sineşi 400 de bărbaţi, pentru că acum şi el se înmulţise (Fac. 33). Şi cînd s-a văzut unul cu altul, Iacob i s-a închinat lui Isav de 7 ori pînă la pămînt, pînă cînd s-a apropiat către dînsul, iar Isav alergînd degrab l-a îmbrăţişat şi l-a sărutat pe el şi a căzut pe grumajii lui şi au plîns amîndoi. Şi văzînd Isav pe femeile şi copiii lui Iacob i-a sărutat pe ei cu dragoste şi s-a făcut între ei dragoste şi bucurie multă. Şi nu voia a lua Isav darurile trimise de Iacob lui şi zicea: Am eu multe, frate, ţine-ţi ţie ale tale. Şi a zis Iacob; De am aflat har înaintea ta, primeşte darurile din mîna mea, că în acest chip am văzut faţa ta, precum ar vedea cineva faţa lui Dumnezeu. Arată spre mine dragostea ta şi primeşte binecuvîntarea mea, care ţi-am adus-o ţie din acelea pe care mi le-a dat Dumnezeu. Şi fiind silit Isav de rugămintea fratelui, a primit darurile lui şi după

multă vorbă şi cu dragoste frăţească s-au despărţit cu dragoste.

Isav s-a duş în Seir, iar Iacob intrînd în pămîntul Canaanului a venit la Sucot, iar după aceea la Salim şi a locuit aproape de cetatea Sihemului şi cumpărînd o parte de ţarină a pus acolo Altar Domnului şi s-a rugat către el cu jertfe.

„A văzut Taberele lui Dumnezeu". Două Tabere de sfinţi îngeri a văzut Iacob. O Tabără era cu îngerul păzitor pămîntului Mesopotamiei, acela cu tovarăşii săi îngeri îl petreceau pe Iacob din Mesopotamia pînă la hotarele Canaanului. Iar cealaltă Tabără cu îngerul ce era păzitor pămîntului Canaan şi el cu tovarăşii săi îngeri îl primeau pe Iacob care intra în pămîntul Canaan, ca să-l păzească întreg de Isav şi de alte primejdii şi să-l ducă sănătos către tatăl său. Iar noi putem să vedem cît de iubit a fost dreptul Iacob lui Dumnezeu şi îngerilor Lui şi cît de mare îngrijire are Dumnezeu pentru robii Săi întrucît cu îngerii Săi îi înglădeşte pe dînşii.

„Se lupta bărbatul cu dînsul pînă dimineaţa". Bărbatul cel ce se lupta cu Iacob era îngerul lui Dumnezeu, în locul a însuşi lui Dumnezeu, de unde arătat este de Osea proorocul care grăieşte pentru Iacob: „Şi s-a luptat cu îngerul şi l-a biruit" (Osea 12). Şi Sfîntul Dionisie Areopagitul tot aceeaşi zice, grăind: Dumnezeu în Aşezămîntul cel Vechi niciodată însuşi pe Sine nu se arată oamenilor, ci prin îngeri fiindcă şi acea slăvită arătare a lui Dumnezeu către Moisi în Sinai a fost prin îngeri, după cum de aceasta arată Sfîntul Apostol Pavel în trimiterea către Galateni, zicînd aşa: „Legea pentru călcare s-a pus, pînă cînd era să vie sămînţă, căreia era făgăduit, rînduită prin îngeri" (Gal. 3). Lege a zis prin îngeri rînduită, şi dacă prin îngerii Săi, dar nu însuşi pe Sineşi se arată Dumnezeu, deci dar prin îngerul Său se lupta cu Iacob, însă acea arătare se zice în Sfînta Scriptură a fi a lui Dumnezeu.

Iar noi putem învăţa de aici aceasta, că atunci cînd omul se roagă cu căldură lui Dumnezeu, şi toată mintea sa întru Dînsul o adînceşte, atunci Dumnezeu nevăzut, cu milostivire îl îmbrăţişează pe el precum tatăl pe fiul de unde arătat a văzut asupra sa cuviosul Nifon (Decembrie 23), că atunci cînd îşi înălţa mîinile sale spre înălţime şi rugăciune cu lacrimi şi cu sîrguinţă făcea către Dumnezeu, a fost ca într-o răpire şi a văzut arătîndu-i-se în nor o faţă de un Bărbat prea strălucit şi se vedeau mîini întinse lîngă acea faţă cu care l-a îmbrăţişat pe fericitul, precum oarecînd tatăl pe fiul cel curvar şi-i săruta grumajii lui zicînd: Bine ai venit aici, fiule al meu cel scîrbit. La fel îmbrăţişează şi pe cel ce cu minte gînditoare de Dumnezeu se roagă şi cînd o adînceşte întru dînsul. Şi precum Iacob

luptîndu-se cu Dumnezeu îl biruia pe Dumnezeu, voind Dumnezeu a-şi micşora pe a Sa putere întru pildă, aşa şi cel ce se roagă cu căldură şi cu rugătoarea sa minte îmbrăţişează pe Dumnezeu, îl biruieşte pe Domnul său, plecînd mînia Lui spre milostivire şi urgia spre îndurare şi primeşte de la el cele cerute. Şi pot vedea încă şi de la acea neputincioasă luptare a lui Iacob cu Dumnezeu pînă la ziuă, cum că în privegherile cele de toată noaptea şi întru singurătate prin cea de Dumnezeu gînditoare rugăciune s-a obişnuit a se face Dumnezeieştile descoperiri oamenilor, dar nu întru gîlcevi şi tulburări, încă şi pe aceasta o poţi vedea, cum că acea luptare era taină şi mai înainte închipuire a întrupării lui Dumnezeu, pentru că îngerul lui Dumnezeu prin Dumnezeiasca poruncă a luat asupra sa acest fel de chip omenesc precum avea să fie în trup Fiul lui Dumnezeu, s-a îmbrăţişat cu Iacob cu îmbrăţişare tare şi se lupta, mai înainte însemnînd cum că Dumnezeirea cu omenirea în Faţa lui Hristos o s-o aibă şi ca un prieten iubit cu iubitul prieten se îmbrăţişează şi într-o unire nedespărţită va fi.

„Israil va fi numele tău". Acest nume: „Israil" se tîlcuieşte: „Biruitor de Dumnezeu", că în acea luptare l-a biruit pe înger, care era Faţa lui Dumnezeu, Cel ce avea a Se întrupa, şi care era semn a negrăitei dragostei Dumnezeieşti către oameni, prin care (Dragoste) ca şi cum ar fi fost biruit de la om Fiul lui Dumnezeu, S-a pogorît din Cer şi S-a întrupat, legîndu-se cu omul cu legătura Dragostei celei tari: „Pentru că aşa a iubit Dumnezeu lumea" (Ioan 3).

Iarăşi acel nume Israil se zice „Domnitor împreună cu Dumnezeu". Ca împreunîndu-se omenirea cu Dumnezeirea în faţa lui Hristos, a luat de la Dumnezeu Tatăl Stăpînire peste toţi, precum se scrie în Evanghelie: „Tatăl îl iubeşte pe Fiul şi toate le-a dat în mîinile Lui. Tatăl nu judecă pe nimeni, ci toată judecata a dat-o Fiului". Văzînd Iisus că toate i-au fost date Lui de la Tatăl în Mîinile Lui. Şi chiar Fiul grăieşte: „Toate îmi sînt date Mie de la Tatăl Meu" (Ioan 3; 5; 13; Matei 11).

În Lexiconul Kievului, „Israil" se tîlcuieşte „Mintea privind pe Dumnezeu", fiindcă atunci a văzut Iacob pe Dumnezeu, după cum însuşi zice: „Am văzut pe Dumnezeu faţă către faţă", şi pentru aceasta s-a numit Israil „Văzătorul de Dumnezeu".

„A şchiopătat cu coapsa sa". Lupta lui Iacob cu îngerul şi amorţeala vînei era închipuire şchiopătării şi curmării Legii celei Vechi. Că după ce a venit Darul cel Nou deşi se păzeşte Legea cea dată de Dumnezeu lui Moisi în Sinai, pe care şi Hristos a o păzi ne-a poruncit, zicînd către oarecare tînăr: „De voieşti a intra în Viaţă, păzeşte poruncile". Însă toate celelalte rînduieli ale Legii celei Vechi, precum ceremoniile, lucrările,

obiceiuri le-a încetat Darul cel Nou şi s-a făcut Legea cea Veche ca o şchioapă.

Şchiopătarea lui Iacob şi pe aceasta o închipuia, cum că din seminţia lui, unii au să creadă în Hristos, însă nu mulţi, iar alţii cei mai mulţi întru necredinţă au să petreacă, precum a şi fost. Şi s-a făcut seminţia lui Iacob ca o şchioapă, unii crezînd, iar alţii întru necredinţă petrecînd.

„S-a închinat de şapte ori pînă la pămînt". Vrînd Iacob ca pe fratele său cel mînios, cel fără de dragoste, pe cel mîndru, spre nemîniere şi dragoste şi blîndeţe a-l schimba şi pe cel învrăjbit a-l pleca luişi, mai întîi i-a trimis lui înaintea feţei sale daruri, după aceea văzîndu-l pe dînsul i s-a închinat lui cu smerenie de 7 ori încă şi cuvinte de dragoste i-a adus zicînd; „Am văzut faţa ta, precum vede cineva faţa lui Dumnezeu". Şi aşa a prefăcut pe fiară întru miel.

De aici fiecare poate a se învăţa a-i pleca pe cei ce se mînie spre milostivire, şi cum pe cei ce se iuţesc a-i îmblînzi şi pe cei ce vrăjmăşuiesc a-i aduce întru împăciuire şi prietenie pe cei fără de dragoste spre prieteneasca dragoste a-i preface. Voieşti ca pe neprietenul tău a ţi-l face prieten? Fii blînd şi smerit şi arată dragoste spre dînsul, nu răsplăti rău pentru rău, nici ocară pentru ocară, pentru că cu focul pe foc nu-l vei răci şi cu răutate pe rău nu-l vei birui şi cu învrăjbirea pe învrăjbire n-o vei împăca, fără numai mai rău o vei întări'ta, iar cu blîndeţe, cu smerenie şi cu dragoste cu lesnire toate împotrivirile le vei birui. Că nu minte Sfînta Scriptură zicînd: „Răspunsul smerit îmblînzeşte mînia" (Pilde 35).

Scrie în Limonariu sfinţitul Sofronie Patriarhul Ierusalimului: Doi episcopi aproape unul de altul petreceau şi aveau între ei oarecare învrăjbire. Deci era unul bogat şi răpitor, iar celălalt foarte smerit; Şi voia răpitorul să facă rău aproapelui său. Auzind episcopul cel smerit pentru învrăjbirea aceea a zis preoţilor săi: Ştiu ce voi face şi am să-l biruiesc pe el cu Darul lui Hristos. Şi-i ziceau lui preoţii: Stăpîne, cine poate a i se împotrivi! Le-a grăit lor smeritul episcop: îngăduiţi puţin şi veţi vedea Mila lui Dumnezeu. Iar cînd a sosit praznicul Sfinţilor Mucenici ce erau întru acea cetate în care petrecea învrăjbitorul episcop, a mers către ei smeritul episcop şi luînd pe preoţii săi, cărora le-a zis: Să mergeţi în urma mea şi ce mă veţi vedea făcînd aceea să faceţi şi voi şi am să-l biruiesc pe el. Şi se mirau preoţii grăind între ei: „Ce are să facă aceluia? Şi venind în cetate, a văzut pe împotrivitorul său episcop mergînd cu Litie către Sfinţii Mucenici, toată cetatea fiind adunată şi urmîndu-i. Deci apropiindu-se a căzut la picioarele lui împreună cu toţi preoţii săi, zicînd: Părinte, Stăpîne, că de

acum robii tăi sîntem! Episcopul acela s-a mirat de aceasta foarte şi s-a umilit pentru atîta smerenie a prietenului său, prefăcîndu-i Dumnezeu împietrirea inimii lui spre dragoste şi cu împrumutare s-a închinat smeritului episcop apucîndu-se de picioarele lui şi zicînd: Tu eşti al meu stăpîn şi tată. Şi de atunci a fost între dînşii dragoste foarte mare. Şi zicea smeritul episcop preoţilor săi: Oare nu am zis vouă că am să-l biruiesc cu Darul lui Hristos? Şi voi cînd veţi avea vrăjmaşi, la fel să faceţi şi îi veţi birui." Pînă aici Sofronie.

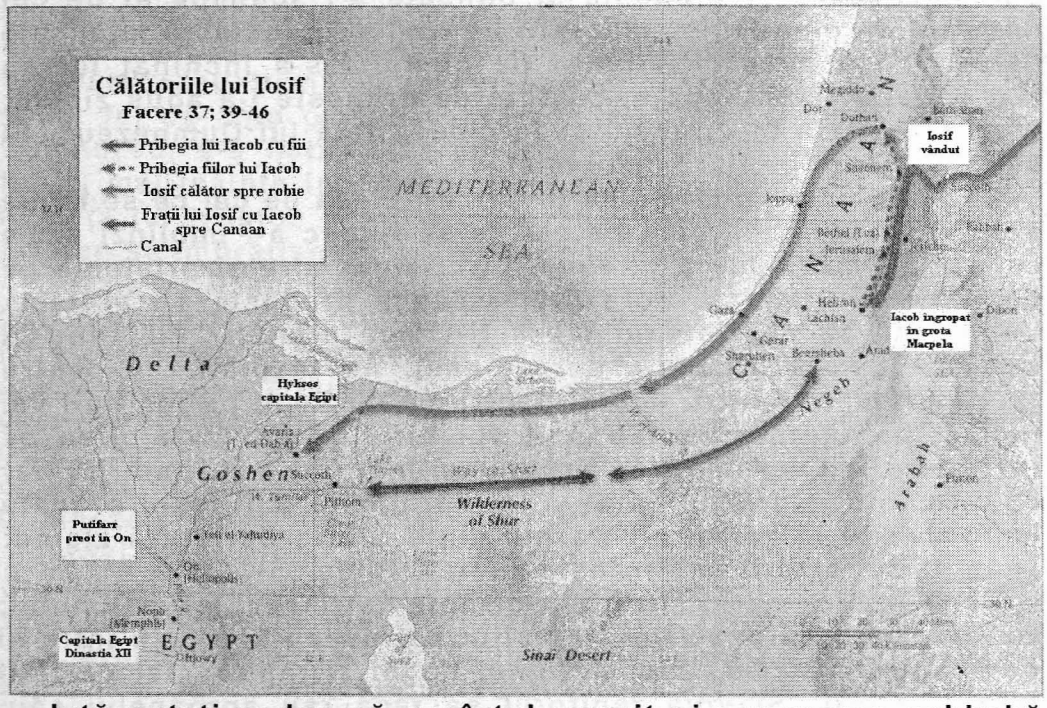

Iată puteţi vedea că cuvîntul smerit şi supunerea schimbă mînia, pe învrăjbire o biruieşte şi o împacă, din vrăjmaş prieten îl face. Dimpotrivă, cuvîntul cel aspru aţîtă mînia.

Se scrie în viaţa Sfîntului Macarie al Egiptului: „Mergînd oarecînd cuviosul din schit în Muntele Nitriei şi cum nu departe fiind, a zis ucenicului său: Du-te puţin înaintea mea! Şi mergînd ucenicul înainte l-a întîlnit pe un popă idolesc mergînd şi ducînd un lemn mare. Şi a strigat către el fratele: Auzi, auzi, demone, încotro te duci? Şi întorcîndu-se popa, l-a bătut pe el cumplit şi de-abia viu lăsîndu-l; şi luîndu-şi lemnul se ducea. Deci mergînd el puţin, l-a întîmpinat pe el Avva Macarie şi i-a zis lui: Mîntuieşte-te, iubitorule de osteneală, mîntuieşte-te! Iar el minunîndu-se, a zis către părintele: Ce bine vezi întru mine de mă saluţi cu acest fel de cuvinte? I-a răspuns stareţul:

Fiindcă te văd ostenindu-te. A zis popa: M-am umilit, părinte, din cuvintele tale, că te cunosc pe tine a fi omul lui Dumnezeu, pentru că alt călugăr întîlnindu-mă m-a ocărît, iar eu l-am bătut pe el pînă la moarte. Şi căzînd popa către sfîntul, s-a apucat de *picioarele lui, zicînd: Nu mă lăsa, părinte, pînă ce nu mă vei* face creştin şi călugăr. Şi mergea cu Sfîntul Macarie şi ajungînd la fratele cel ce zăcea şi de-abia viu aflîndu-l pe el, l-au dus în Biserica, care era în Muntele Nitriei. Şi văzînd părinţii Nitriei pe Macarie cu popa cel idolesc umblînd s-au minunat. Şi botezîndu-l pe dînsul l-a făcut călugăr şi mulţi din greci pentru dînsul s-au făcut creştini. Şi zicea Macarie: Cuvîntul cel rău şi pe cei buni răi îi face, iar cuvîntul cel bun şi pe cei răi buni îi face".

Istorie dinafară şi povestiri greceşti, spre mustrarea păgînătăţilor ce se aflau în zilele lui Avraam, Isaac şi Iacob şi mai încoace

În zilele dreptului Avraam, toate popoarele şi neamurile cele de sub cer întru îndrăcirea idolilor rătăcind şi păgînătăţind, se proslăveau între dînşii păgîneştii dumnezei. De care ca de nişte necuraţi nici nu mi se cădea a scrie, că nu ne sînt nici spre un folos al nostru, însă una pentru ştiinţă, fiindcă în vieţile Sfinţilor în Mucenicestile pătimiri, adeseori aceia anume se pomenesc; iar alta, pentru vădirea păgînătăţii acelora şi pentru înfruntarea nebuniei oamenilor celor rătăciţi, care pe necuraţii oameni, dumnezei îi făcuse, în scurt pentru acei dumnezei necuraţi şi spurcaţi, vom povesti la ale lor locuri. Am pomenit mai înainte în faptele anilor din 2900, Gheorghe Chedrinul în Sinopsisul istoriei povestind cum că Nimrod ziditorul turnului şi întîiul împărat babilonesc s-a chemat şi Saturn şi Orion, iar al lui Picos, acelaşi şi Zeus sau Dia greceşte şi româneşte Jupiter sau Iovis (Die îl vom numi noi în povestirea noastră). Şi pe Semiramida o a zis a fi Rea dumnezoaia. Deci să se ştie: Cum că şi alţii mai pe urmă, cu aceleaşi nume greceşti dumnezei au fost, drept aceea în Istorii la unele locuri este neunire, fiindcă fapta unuia de alţii se scrie la altul precum şi aceasta. A scris Chedrinul cum că babilonescul Saturn, care greceşte se cheamă Cronos, de fiul său Dia, izgonindu-se de la împărăţie, s-a dus în Italia. Ci acea izgonire a lui Saturn nu celui babilonean i s-a făcut, ci celui mai de pe urmă cu anii carele în Creta a împărăţit, precum aici se va arăta. Şi Orion altul se află şi Rea a criteanului Saturn a fost femeie, care se numeşte Opis şi Chivela. Şi Picos se vede altul la Istorii nu în

Babilon ci în Italia, şi nu de cel din Babilon, ci de cel din Creta Saturn născut. Iar Dia nu este unul, ci multe feluri, altul este cel de Chedrinul pomenit, iar altul este căruia chiar numele îi este Lisanias, care cu neamul din fiii lui Ever a ieşit şi mai întîi în Arcadia s-a cinstit pentru înţelegerea sa. Apoi a mers în ţara Aticească în cetatea Atenei, unde văzînd pe oameni dobitoceşte petrecînd i-a învăţat legile politice. Iar aticii l-au pus loruşi pe el împărat şi-l socoteau a fi dumnezeu şi l-au numit Dia dumnezeu. Altul Dia era fiul lui Uranos şi al Tiţiei, pentru care îndată vom zice. Altul Dia fiu al criteanului Saturn, care se chema Olimpianul, căci în muntele ce se numeşte Olimp îşi avea petrecerea.

Deci să se înceapă pomenirea acelor mincinoşi dumnezei şi povestirea neamului, astfel:

Era în Fenicia un împărat ce se numea Elie, care se tîlcuieşte Soare. Acela a născut un fiu cu numele Uranos care se zice Cer şi o fiică ce se numea Titeia, care şi Vesta întîia se numea. Că s-a spus a fi două Veste: cea dintîi aceasta, care a fost mai pe urmă maica lui Saturn criteanul, iar altă Vesta era fată lui Saturn. Deci Uranos în vîrstă fiind şi-a luat lui soţie pe fireasca soră Titeia. (După Gherard Mercator la Predania către Atlant). Iar Titeia aceeaşi şi Vesta se numea şi Pămînt, precum bărbatul şi fratele ei se chema Cer. Deci a născut Uranos, adică Cerul, din Titeia sora sa şi femeia sa copii parte bărbătească şi femeiască 17, încă şi din alte femei a născut copii mulţi, cît era numărul copiilor 45, între care de parte bărbătească mai aleşi erau aceştia: Iapet cel ce a născut pe Prometeu tatăl lui Deucalion, Titan, Saturn care şi Cron, Hiperion şi Atlas cel mai bătrân, tatăl lui Atlas celui mai tînăr şi Dia care s-a numit arător, ca şi cum el a învăţat pe oameni să are pămîntul, care avea şi alt nume Dagon şi-l aveau filistenii în loc de Dumnezeu loruşi. Iar din partea femeiască erau două mai alese: Vasileia care era întîi născută între fiii lui Uranos şi Opis, care şi Rea de Chedrin, iar de ceilalţi Cibela se numeşte.

De aici, cititorule binecuvîntate, ia aminte şi vezi ce fel au fost faptele acelor spurcaţi dumnezei şi ce sînt greceştile basme pentru ei (Conf. Chedrin fila 29).

Văzînd Saturn că tatăl lor Cronos naşte mulţi fii n-a binevoit la aceea, de vreme ce voia ca el singur să fie moştenitor împărăţiei şi a făcut un lucru străin şi urîcios şi ruşinos: l-a scopit pe tatăl său cu secera ca să nu mai nască copii şi a aruncat carnea aceea tăiată cu sîngele în mare, din care sînge ce se împreunase cu spuma mării s-a născut o copilă ce se chema Venus, care după aceea a fost vestită curvă şi a

curvarilor dumnezoaie. Iar Uranos de acea rană a murit şi n-au îngăduit pe Saturn fraţii şi surorile şi poporul şi s-a încredinţat împărăţia uneia din fiicele lui Uranos, celei cu numele de Vasileia, fiindcă prea înţeleaptă era şi cu anii mai mare decît toţi fraţii şi surorile. Şi a luat Vasileia împărăţia fiind încă fecioară şi dorind să aibă după sine moştenitor din rodul pîntecului său, şi-a luat ei de bărbat pe firescul frate Hiperion şi a născut cu dînsul doi fii parte bărbătească şi parte femeiască. Deci pe partea cea bărbătească a numit-o Soare, iar pe cea femeiască Luna. Apoi crescînd copiii aceia şi înţelegere mare în ei arătîndu-se, le-au pizmuit fraţii lui Hiperion şi ca să nu se ducă moştenirea împărăţiei la fiii aceluia, a ucis pe Hiperion fratele lor şi pe fiul lui Soarele, încă prunc fiind l-a înecat în rîul ce se chema Eridan, iar împărăţia şi-au împărţit-o loruşi. Deci Atlas a luat Mauritania, iar alţii celelalte părţi, Titan cu Saturn aveau ceartă pentru a Critului Parte, că fiecare din ei dorea să împărăţească în Creta. Iar fiindcă mama lor Titeia era încă vie, la fel şi surorile mai mult se grijeau de Saturn, apoi Titan cel mai mare frate aceea văzînd-o de voie i-a lăsat lui Saturn împărăţia Cretei însă cu o tocmeală ca aceasta, ca adică să nu lase după sine nici un fiu, care să moştenească după el acea împărăţie, ci ca să treacă moştenirea împărăţiei la fiii lui Titan. Deci Saturn păzind aşezămîntul cel făcut cu fratele său, pe toţi copiii ce i se năşteau îi mînca, iar pe copilele ce se năşteau le păzea vii. Şi-i era lui femeie fireasca lui soră cea mai înainte pomenită Opis, care şi Rea şi Cibela se numea. Acea femeie împreună şi soră a lui Saturn, cînd născu de gemene parte bărbătească şi femeiască, a ascuns partea bărbătească, iar cea femeiască a arătat-o tătîne-său. Numele părţii bărbăteşti era greceşte Zeus sau Dia, iar în Romană Iupiter sau Iovis, iar părţii celei femeieşti numele îi era luna care şi Ira. Ci cînd mai pe urmă i s-a descoperit lui Saturn acea taină, şi trebuia să i se dea lui fiul spre mîncare, mama înfăşînd cu scutecele o piatră în măsura pruncului i-a dat-o lui în loc de fiu, iar acela nepricepînd îndată a înghiţit piatra cea înfăşată în scutece, părîndu-i-se că pe fiul şi l-a mîncat. Iar fiul tăinuit de el s-a hrănit dîndu-se de mama lui cureţilor sau coribanţilor popi care cu timpane şi cu chimvale slujeau spurcaţilor lor dumnezei, a cărora petrecerea era la un munte pustiu ce se chema Ida, la care erau două fete ale celui mai vechi împărat al Cretei ce se numea Melison, Amalteea şi Melissa. Acelea luînd pe prunc îl hrăneau cu lapte de capră şi cu miere, încă povestesc cum că albinele singure aduceau miere în gura lui Dia, iar coribanţii, cînd pruncul plîngea, loveau în timpane şi cîntau în chimvale, ca plînsul pruncului să

nu-l audă Saturn pe care în loc de dumnezeu avîndu-l li se părea că aude el şi cele mai depărtate glasuri.

După aceea născu Opis pe Neptun şi l-a fel l-a hrănit în taină de bărbat. Apoi l-a născut pe Pluton împreună cu o fată Glavca cu numele şi pe fată a arătat-o bărbatului, iar pe fecior l-a ascuns şi în taină l-a hrănit. Apoi venind în vîrstă acei copii, s-a înştiinţat de ei Titan şi mîniindu-se asupra fratelui său Saturn că n-a păzit tocmeala cea aşezată cu el şi-a adunat feciorii săi şi s-a sculat cu război asupra lui şi l-a prins pe el împreună cu sora şi în zid de piatră l-a închis pe el. Ci Dia cu fraţii săi adunîndu-se, i-a biruit pe feciorii lui Titan şi l-a slobozit din închisoare pe tată şi pe mamă, iar la acel loc, la care Dia cu fraţii săi l-a biruit pe Titan, din Sîngele acelora cu care s-a înroşit pămîntul, s-au născut oameni uriaşi, care crescură ca stejarii, însă Saturn nici aşa nu s-a împăcat cu fiul său Dia, ci căuta îndemînatică vreme ca să-l piardă pe el. Deci înştiinţîndu-se de aceea Dia şi-a izgonit pe tată din împărăţie şi a fugit Saturn în Italia, unde de italienescul împărat Ianos sau Ianus numit cu prietenie primindu-se a petrecut la el pînă la sfîrşitul său şi i-a dat lui o parte din împărăţie şi împărăţeau amîndoi în pace şi în dragoste. Apoi murind Saturn a pus Ianus împăratul capişte deasupra mormîntului aceluia şi l-a cioplit idolul lui şi ca pe un dumnezeu l-au cinstit şi popi i-au pus şi venituri rînduite i-au aşezat, care se chemau Saturneşti. Şi era idolul lui ţinînd în mîinile lui secere, întru semn, ca şi cum el ar învăţa pe oameni a semăna şi a secera, iar mai ales că cu secera l-a omorît pe tatăl său. Şi se povesteşte de grecii făcători de stihuri, cum Saturn care-i Cronos, în cer împărăţea şi era tată dumnezeilor, apoi de fiul Dia din cer izgonindu-se a fugit în Italia şi se ascundea acolo. Iar fiii după ei şi-au împărţit lor lumea. Dia a luat cerul, Neptun şi-a luat marea întru a sa stăpînire, iar Pluton a stăpînit părţile cele de desubt.

Unele ca acestea sînt basmele elineşti, pentru păgîneştii lor dumnezei, de care cine nu va rîde!

Că Zeus sau Dia sau Jupiter fiul lui Saturn, dumnezeul păgînesc viaţa sa prea spurcată îşi petrecea, de care ca şi de alţi necuraţi dumnezei multe basme se află la elinii făcători de stihuri, care măcar că nu sînt vrednice ca aici să se pomenească pentru cele multe mîrşăvii şi minciuni însă din parte vom pomeni, spre arătarea rătăcirii şi a nebuniei acelor oameni de demult, ce fel de dumnezei îşi aveau loruşi, iar spre proslăvirea Celui Nespurcat, prea Curat, Adevăratului Dumnezeului nostru Iisus Hristos, Izvorului Curăţiei şi al Luminii celei neînserate. Pentru că materiile cele potrivnice, alăturea de sine punîndu-le mai bine se arată pe sine ce sînt.

Precum acestea, funinginea şi zăpada şi aurul, cremenea şi scumpul mărgăritar, aproape punîndu-se, fiecare mai lămurită pe a sa materie îşi arată, cît se deosebeşte una de alta. Cît este mai albă zăpada decît funinginea, cît este de curat aurul faţă de tină, cu cît mai scump este mărgăritarul decît proasta pietricică, care nu este de nimic şi cu picioarele se calcă. Aşa căutînd la cea spurcată şi mîrşavă viaţă a celor vechi păgîneşti dumnezei, şi la cea preacurată cu oamenii petrecere în trup a Stăpînului nostru Hristos, se vede cît de mare deosebire este între dînşii! Cît de mare este necurăţia acelora, iar a Acestuia curăţia! Cîte sînt de multe minciunile acelora, iar ale Acestuia adevărurile! Cît este de nimic fiinţa acelora, nefiinţa lor, iar a Acestuia cît şi este de mare mărimea şi Dumnezeiasca Slavă, de la care aceia ca un întuneric se sting? Deci să ne bucurăm şi să ne veselim de al nostru Adevărat Dumnezeu, Cel atîta de Preacurat şi Luminat! Şi să rîdem de mincinoşii dumnezei cei atîta de spurcaţi şi de întunecaţi! De care aici vom pomeni!

Zeus acela care şi Jupiter, pe care în limba slavă se obişnuiesc a-l numi Iovis, iar noi aici îi vom zice Dia, împărăţind în Creta (poeţii povestesc: împărăţind în cer) şi-a luat lui femeie pe sora cea împreună născută ce se chema luna, iar multă vreme stearpă fiind s-a lovit pe sine Dia în cap şi a ieşit din creierii lui o pruncă ce a numit-o Minerva, aceea şi Palia se numea, care după aceea a fost dumnezoaie înţelepţilor. Deci s-a scîrbit luna, că bărbatul ei fără de femeie a născut acea fată şi s-a dus la un vrăjitor ce se chema Ocean să-şi caute sfat şi ajutor cum i s-ar dezlega sterpiciunea ei. Şi ostenindu-se în cale a şezut să se odihnească la uşa casei unei vrăjitoare Floarea, femeia lui Zefir (ca şi cum să fi fost acea soţie vîntului apusului, iar cu singur lucrul era vestită curvă) căreia îi zicea că este dumnezoaie ierburilor şi florilor. Aceea întrebînd şi ştiind pricina călătoriei lunei, s-a făgăduit să-i ajute ei, numai să i se jure ei pe apele Stighiei, că nu va spune bărbatului său. (Iar apele Stixului un izvor spunea că este în cele mai dedesubt, care ape în mare cinste erau la dumnezei, cu care se obişnuiau ei a se jura, şi dacă vreun dumnezeu jurîndu-se pe acele ape şi-ar fi călcat jurămîntul, acela dator era ca 100 de ani de băutură dulce să se înfrîneze, şi la 100 de ani din dumnezeiasca cinste să fie lepădat). Deci s-a jurat luna, Florii, pe apele Stixului, pe care ea i-a arătat ei o iarbă în cîmpiile Oleniei, pe care luna luînd-o şi mîngîind-o a zămislit în pîntece din iarba aceea şi a născut fiu fără de bărbat şi l-a numit pe fiu Marte, care în vîrstă venind fu dumnezeul războaielor. După naşterea lui Marte, luna a zămislit de la bărbat şi l-a născut pe Vulcan, iar pentru că pruncul îi era slut

la față, pentru aceea în Ostrovul Lemnului l-au trimis şi în pustie l-au aruncat. Făcătorii de stihuri bănuiesc că din cer l-a surpat şi a căzut în lemn şi din căderea aceea i s-a frînt piciorul şi era şchiop şi l-au hrănit acolo maimuțele, iar după ce crescuse se făcuse faur de fier şi împreună cu ciclopii cei cu un ochi le făcea dumnezeilor fulgerele şi armele uriaşilor.

Iar Dia neîndestulîndu-se cu femeia sa, fiind curvar neînfrînat (aşa le era păgînescul dumnezeu) pe multe femei şi fete le silea şi năştea din curvele sale copii. Latona fiica lui Keev de dînsul silindu-se a zămislit în pîntece de gemene; pe Apollon şi pe Diana. De care înştiințîndu-se luna, foarte a zavistuit-o şi o alunga peste tot pe Letona. Apoi a slobozit după ea un balaur ce se numea Piton, acela peste tot pămîntul alungînd-o fiind ea însărcinată a ajuns-o la Ostrovul ce se numea mai înainte Ortighia, după aceea s-a chemat Delos. Şi i-a sosit Latonei ceasul naşterii şi a ieşit din pîntecele ei o fată ce se numea întîi Diana, care îndată i-a fost moaşă maicii sale, pentru că l-a primit pe fratele său Apollon cel ce a ieşit după dînsa. Acela născîndu-se în ceasul acela l-a ucis pe balaurul Piton cu săgeata din arc. (Iată ce fel sînt minciunile elineşti). Iar poeții şi acel basm îl adaug: Cînd Latona fugind de luna a mers în Likia şi înşelînd foarte s-a apropiat la iezer să bea, iar oamenii cei ce se aflau acolo au tulburat apa cu picioarele. Şi s-a rugat Latona la dumnezei cerînd răzbunare asupra celor ce tulburase apa şi îndată acei oameni s-au prefăcut în broaşte şi totdeauna în iezerul acela petrec. Apoi Maie, fata lui Atlant de Dia fu silită şi a născut pe Mercurie (apoi mai erau după aceia şi alți Mercurie, din care unul era al doftoriei dumnezeu, altul al oratoriei, altul al negustoriei, iar altul dumnezeul furtişagurilor) la Imah împăratul arghelor (țara aceea s-a numit mai pe urmă Tesalia) era o fată mai frumoasă decît toate fetele, anume Io, (aceea apoi s-a numit Isis) pe aceea văzînd-o Dia din înălțimea cerească (după a lor băsmuire) s-a rănit spre ea şi cînd acea fată odată prin dumbravă umbla, a slobozit spre ea ceață şi negură şi pogorîndu-se la ea a silit-o. Iar luna femeia lui văzînd din înălțime jos negura, iar pe bărbat nevăzîndu-l în cer, a priceput ceea ce "se făcea şi pogorîndu-se degrab a risipit negura, iar Dia simțind venirea lunei, a prefăcut-o pe fată în vacă ca să nu cunoască femeia lucrul ce s-a făcut. Apoi luna văzînd vaca frumoasă a rugat pe bărbat să-i dăruiască ei vaca aceea, că cunoscuse ceea ce se făcuse şi voia să se răzbune. Dia i-a dăruit-o deşi nevrînd. Ea luînd vaca a încredințat-o unui păstor Argus, care avea în trupul său dinainte şi dinapoi 100 de ochi şi i-a poruncit lui ca să pască nedormitat ziua şi noaptea vaca aceea ca să nu se întîlnească Dia cu ea. Deci Argus

păscînd vaca, cînd voia să doarmă, numai doi ochi închidea, iar cu toți ceilalți căuta la vacă. Şi o făcea aceea prin schimbarea ochilor săi, cu unii dormind, iar cu alții priveghind. Dia pătimind după fată, a trimis pe Mercurie fiul său să sloboadă cu orice chip vaca de la Argus. Iar Mercurie în chip de păstor mergînd la Argus şi împrietenindu-se cu el a luat fluierul şi a început a cînta. Şi-l întrebă Argus: Din ce este făcut acel fluier? Mercurie a zis: Din trestia în care s-a prefăcut Sirinx fecioara, unele din Naiadele dumnezoaie ale rîurilor, pe care atunci cînd a văzut-o fiul lui Demogron cel cu numele Pan dumnezeul pădurii, prea frumoasă, s-a rănit şi voia s-o apuce, iar ea fugind de cel ce o gonea a alergat la rîul ce se cheamă Latona care este în Arcadia, şi a rugat pe surorile sale dumnezoaiele apelor, ca s-o scoată din mîinile celui ce voia s-o răpească şi îndată cu ajutorul acelora în trestie s-a întors. Iar gonaciul nedobîndindu-şi pofta sa, şi-a făcut fluier de trestie şi cînta cu el. Aceasta Mercurie spunînd-o lui Argus, cînta în fluier dulce, pînă ce cu cîntarea aceea a adormit Argus atîta de tare, cît cu toți cei 100 de ochi el dormea şi l-a ucis Mercurie pe Argus cel ce dormea tăindu-i capul. Iar luna înştiințîndu-se de aceea îi era jale de păstorul cirezilor sale şi scoțînd de la cel mort ochii i-a pus pe penele păsării sale ce se chema Paulina şi i-a împodobit cu aceia coada ei. Iar spre vacă a slobozit muşte mari de pădure, iute muşcătoare de a căror muşcare vaca fugind a strechiat pînă la Egipt. Apoi rugind Dia pe luna, iarăşi în chipul şi în frumusețea ei cea dintîi s-a prefăcut şi apoi i-a fost femeie lui Osiris împăratul Egiptului, pe care egiptenii în loc de dumnezoaie o cinsteau, numind-o Izida. Apoi adăugînd a mai curvi Dia a silit pe fata Semela fiica împăratului Feniciei celui cu numele Cadmos, care cînd a zămislit în pîntece s-a înştiințat de aceea luna şi a mers la ea în chip de babă bătrînă şi o întreba: Oare te iubeşte dumnezeul Dia? Iar ea a zis: Socotesc că mă iubeşte. Baba a zis: Nu vei putea, fiico, să cunoşti dragostea lui cea către tine de este adevărată, fără numai de-l vei ruga pe el, ca măcar într-o noapte să vină la tine cu acea fantezie cu care merge la femeia sa dumnezoaia luna. Deci întîi să-l rogi ca să se jure ție pe apele Stighiei, că orice ai cere de la dînsul îți va da, iar cînd îşi va săvîrşi jurămîntul atunci să-l pofteşti ca şi cu fantezie să vie la tine precum merge la luna. Iar Semela nepricepîndu-i înşelăciunea a rugat pe Dia, precum a învățat-o baba şi i s-a jurat Dia că toată cererea îi va îndeplini, iar dacă auzi cererea ei, s-a mîhnit foarte căci se jurase şi nu putea să-şi calce jurămîntul. Deci a mers noaptea la Semela cu toată fantezia sa cea înfocată, şi cînd cu ea fu, s-a ars Semela de fantezia lui. Apoi Dia pe prunc scoțîndu-l din pîntece,

fiindcă nu era încă vremea să se nască el, l-a băgat pe prunc în coapsele sale şi l-a purtat două luni pînă ce i s-a împlinit vremea a se naşte pruncul. Şi născîndu-l l-a numit Dionis, care pe romană se cheamă Bacus şi l-a dat spre creştere Nimfelor fetelor de ape. (Mă ruşinez scriind acestea pe care nici n-aş voi a le auzi, ci vădirea şi înfruntarea mincinoşilor dumnezei şi cea veşnică ocară şi scuiparea lor despre creştini voind-o şi cea adevărată proslăvire a lui Hristos Dumnezeului nostru căutînd-o nu pot să-mi opresc mîna de a scrie).

Amfitrion domnul Tibelor Beoţiei îşi avea femeie cu numele Alemena, cu aceea Dia vrînd să fie, a gîndit vreme lesnicioasă, cînd Amfitrion era în cetate de război, el s-a închipuit în asemănarea lui şi a mers la femeia aceluia seara tîrziu ca şi cum de la război întorcîndu-se. Iar Alemena părîndu-i-se a fi bărbatul său s-a bucurat şi fu dînsa cu Dia curveşte, apoi ca să se sature destul de pofta curvească, a lungit acea noapte la atîta de lungă vreme cît ar fi trei nopţi într-o noapte şi a zămislit acea femeie şi a născut pe Hercules cel tare în războaie. Apoi a stricat Dia pe o fată ce se chema Danaia, fiică a lui Acrisie împăratului arghelor, de care este la elini o poveste ca aceasta. Acrisie împăratul cu un fiu era avînd o fiică prea frumoasă care născîndu-se a întrebat pe spurcaţii săi dumnezei de ea şi a luat răspuns, că fiul ce se va naşte din ea de mîinile aceluia tu vei muri. Pentru aceea i-a zidit ei un stîlp înalt lîngă malul mării, cu prea frumoase cămări şi a închis-o acolo cu slujnicele şi a pus strajă tare, ca nimeni din partea bărbătească să nu se suie la ea pe stîlp, nici ea să vadă cîndva parte bărbătească, ci nemăritată să petreacă în feciorie pînă la sfîrşitul său, ca să nu iasă din ea fiul cel ce avea să-l ucidă pe el, şi aşa era fără de grijă. Iar Dia înştiinţîndu-se de frumuseţea acelei fete s-a prefăcut în ploaie de aur şi s-a pogorît cu norul prin cele de aur picături de ploaie şi prin acoperămînt pe coapsele acelei fete a căzut şi stricînd-o a însărcinat-o. Apoi după zile crescînd pîntecele fetei celei stricate şi vremea naşterii apropiindu-se s-a înştiinţat de aceea tatăl ei şi de mînie mare umplîndu-se a închis-o într-o raclă de lemn şi a aruncat-o în mare, apoi racla înotînd purtată de valuri a sosit la malul Apolesc, pe care pescarii văzînd-o, la pămînt au scos-o şi aflară pe fată cu pruncul născut şi la împăratul o duseră. Şi era numele împăratului Polidectis, care şi Polumnos se numea de alţii, împăratul văzînd-o pe fată frumoasă şi de neamul ei şi de lucrul ce i s-a întîmplat, din gura ei înştiinţîndu-se şi-a luat-o luişi de femeie, iar pruncul hrănindu-se creştea şi-i era numele lui Perseus. Apoi venind el în vîrstă văzu Polidectis înţelegerea lui şi priceperea şi puterea şi bărbăţia şi vitejia a

început a se teme ca să nu-l gonească de la împărăție şi gîndea cum ar scăpa de el. Erau în vremea aceea trei fete ale lui Forcus împăratul Ostrovului Corsic şi al Sardicei fiice, care se chemau aşa: Meduza, Steno şi Evrinala Gorgoni chemîndu-se, de la ostroavele Gorghiadelor cele de la Oceanul Etiopiei, că acele fete stăpîneau. Între dînsele cea mai mare era împărătească, acea împărătească Meduza din început era prea frumoasă, ai cărei fecioreşti peri erau galbeni ca de aur, de a cărei frumusețe s-a rănit Neptun dumnezeul mării, zăcînd cu ea în capiştea dumnezoaiei Minervei. Şi a zămislit Meduza de la Neptun şi a născut un cal cu aripi (alții spun că din Sîngele Meduzei s-a născut, cînd de Perseus s-a tăiat) şi îndată acel cal a început a zbura şi a zburat la muntele ce se cheamă Ghelicon, care este în Beoția nu departe de muntele Parnasa, unde cu copita lovind el în piatră a curs izvor de apă. Iar Minerva mîniindu-se pentru spurcarea capiştii sale în acelaşi ceas în care Meduza cu Neptun fu, pe Meduza din frumusețe în nefrumusețe a schimbat-o, fața ei slută făcîndu-i-o, iar perii cei ca aurul în şerpi i-a prefăcut şi era o înfiorare de spaimă şi acel fel de putere avînd, că oricine căuta la ea îndată se prefăcea în piatră. Deci înainte pomenitul împărat Polidectis nedorind să vadă între cei vii pe Perseus feciorul său vitreg, într-adins l-a trimis la acele gorgoni ca să le biruiască pe ele, nădăjduind că acolo de acelea va fi ucis. Deci Perseus i-a cerut lui Mercurie sabia aceea cu care el l-a ucis pe Argus cel cu o sută de ochi. Iar de la soru-sa Palada (care este şi Minerva) a cerut o pavăză de cristal ca prin aceea să poată vedea chipul Meduzei fără vătămarea sa, iar el de ea să nu fie văzut. Şi aşa înarmat s-a dus la război şi biruind pe Gorgone a tăiat capul Meduzei şi l-a luat cu sine. Apoi avea capul acela şi după moarte aceeaşi putere, ca să prefacă în piatră pe cei ce-l vedeau pe el. Întorcîndu-se Perseus de la război a mers la Atlant împăratul Mauritaniei, iar acela nu l-a primit că avea înştiințare de la dumnezeii săi ca să se ferească de fiul lui Dia. Pentru aceea pe nimeni din străini nu primea în casa sa, deci şi pe Perseu nu l-a primit. Apoi Perseu în dreptul ochilor săi a pus capul Meduzei şi Atlas a văzut capul acela, îndată în piatră s-a prefăcut şi se făcu munte înalt al cărui vîrf nu putea ochiul să-l vadă. Apoi după aceea fiind în Etiopia a văzut în mare la o piatră legată o fată ce se numea Andromeda fiica lui Kefei împăratul Etiopiei şi pe părinții ei pe malul mării plîngînd, iar pricina acestui lucru era aceasta: Mama Andromedei cea cu numele de Casiopa prea se mîndrea cu frumusețea sa, zicînd că ea ar fi mai frumoasă decît Nereidele Nimfe dumnezoaiele rîurilor, fetele lui Nereid dumnezeul mării. Deci Nimfele prinzînd-o pe fata Casiopiei

Andromeda care umbla pe malul mării, au legat-o de o piatră s-o mănînce fiara mării balena. Iar Perseu de aceea înştiinţîndu-se, pe fiara ce se apropia de fată a ucis-o, iar pe fată şi-a luat-o luişi de femeie. Şi cînd s-a întors la moşia sa la moşul său Acresie, nevrînd l-a ucis pe el cu capul Meduzei, căci văzînd Acris capul acela s-a prefăcut în piatră. Şi s-a împlinit vorba ceea ce se făcuse lui Acris, că de nepot avea să moară. Şi pe mulţi îi pierdea cu capul acela Perseu. Iar Dia neîncetînd de la spurcata curvie a iubit pe a fată Europa fiica lui Aghenor împăratul Feniciei şi l-a trimis pe Mercurie ca din Munţii Feniciei să alunge cireada dobitoacelor la acel loc unde Europa cu celelalte fete pe malul mării se obişnuiau a se juca. Şi cînd s-a apropiat cireada acolo Dia s-a prefăcut în buhai alb pe care văzîndu-l Europa s-a apropiat de el şi-l netezea, iar buhaiul sta blînd, apoi fata a încălecat pe el. Atunci buhaiul încet umblînd şi la mare apropiindu-se deodată cu dînsa s-a repezit în mare şi înotînd a dus-o în Creta şi acolo iarăşi în chipul cel dintîi al său schimbîndu-se fu cu ea şi a născut din ea trei fii: pe Minoe, Radamant şi Sarpedon şi i-a pus judecători în cele mai dedesubt. Iar în pomenire veşnică a curvei sale Europa, pe a treia parte a pămîntului a numit-o Europa. Pe Nimfa dumnezoaia apei cea cu numele Tantalos. Acela s-a făcut în Frigia împărat şi se povesteşte de el aceasta, într-o vreme a chemat la sine pe toţi dumnezeii şi dumnezoaiele la bal apoi vrînd să ispitească puterea dumnezeirii lor şi-a junghiat pe fiul său şi sfărîmîndu-l l-a fiert şi l-a pus înaintea dumnezeilor să-l mănînce. Iar dumnezeii cunoscînd carnea omenească s-au mîniat şi nimeni nu voia să guste, numai Ceres dumnezoaia sora lui Dia a mîncat un umăr. Deci s-au mîniat toţi pe împăratul Tantal şi adunînd toate mădulările pruncului ce li se pusese înainte la mîncare, îl făcură întreg şi trimiţînd pe Mercurie a întors sufletul pruncului din cele mai dedesubt şi a înviat trupul. Iar văzînd că un umăr nu este pe care îl mîncase Ceres, în locul acelui umăr a pus umăr de elefant, iar pe Tantal în cele mai de jos îl aruncară şi l-au pedepsit cu veşnică foame şi sete. Deci stă acolo Tantalos legat în mijlocul rîului în apă pînă la gură, iar deasupra capului lui spînzură un măr cu prea frumoase mere, care de gură i se ating. Şi cînd voieşte să muşte cu dinţii mărul, îndată acela sus de la gura lui se ridică, iar cînd voieşte să bea, apa de la gura lui fuge încolo. Şi aşa între hrană şi între băutură fiind, pururea se topeşte de foame şi de sete.

Dia avîndu-şi femeie pe sora sa luna, a adaus a se împreuna şi cu cealaltă soră înainte pomenită Ceres şi a născut o fată Prosperina. Aceea în vîrstă venind, cînd aduna flori pe cîmpia

Eneii celei din țara Siciliei, s-a răpit de firescul unchi Pluton fratele tătîne-său şi la cele mai dedesubt a dus-o. Iar mama ei Ceres aprinzînd lumînarea îşi căuta fata sa în toată partea de sub cer cu multă tînguire şi i-a aflat numai brîul şi a auzit cum că se află în cele mai dedesubt, şi mult s-a rugat de Dia s-o scoată de acolo. Şi a trimis Dia să întrebe de a mîncat ea ceva acolo, că dacă mînca cineva nu putea să se slobozească. Şi a spus Ascafalos că a văzut mîncînd mere. Şi s-a mîniat Prosperina pe el şi l-a prefăcut în bubă care este rea vestitoare şi şi-a făcut milă Dia cu Prosperina şase luni să petreacă la maica-sa în cer, iar şase în iad la bărbatul său.

Dia a iubit o fecioară Tetis, fiica dumnezeului mării. Ci fiindcă era o proorocie că cel ce se va naşte din ea va fi mai mare decît Dia, pentru aceea a dat-o la un nepot al său Pileos. Iar în vremea nunții chemînd pe toate dumnezoaiele pe una n-a chemat-o şi venind aceea în taină a aruncat un măr între dumnezoaie scriind pe dînsul aşa: Al celei mai frumoase să fie! Şi au început a se sfădi pentru frumusețe şi neînvoindu-se au mers la Paris ca să le judece şi i-au făgăduit: una înțelepciune, alta- pe Elena din Troia, iar el a lăudat pe aceea care-i făgăduise pe Elena.

Şi s-a prefăcut Dia în lebădă şi intrînd la femeia lui Trindar şi curvind cu ea a zămislit şi a făcut două ouă, şi dintr-unul au ieşit doi dumnezei, iar din celălalt două dumnezoaie.

Să se pomenească aici în scurt pentru războiul uriaşilor cu acei necurați dumnezei, că bănuiesc elinii, că uriaşii au vrut să izgonească pe dumnezei din cer. Şi punînd munte peste munte, ca să se suie în cer, şi speriindu-se dumnezeii au fugit în Egipt prefăcîndu-se fiecare în fel de fel de dihănii, precum în berbece, în corb, în capră, în vacă, în peşte şi în altele. Şi după o vreme fiind învățat Dia de la o fermecătoare a mers şi a jupuit pielea de pe o dumnezoaie a pădurii Aeglin şi şi-a făcut pavăză şi aşa i-a biruit pe uriaşi. Şi la aceasta i-a ajutat lui şchiopul Vulcan şi pentru acest ajutor i-a dat lui spre femeie pe Minerva, a i se supune se lupta Vulcan cu dînsa din cea mare poftă şi din acea poftă s-a născut un copil cu picioare de balaur şi acest copil mai pe urmă le-a fost împărat Atenienilor. Şi a aflat el întîi a face căruțe, pentru că-şi ascundea picioarele cele de balaur ca să nu se vadă.

Marte a iubit pe Venera şi de la ea i s-a născut un fiu cu aripi, Cupidon cu numele şi niciodată nu îmbătrînea şi avea această dregătorie ca să aţîțe în oameni pofta curviei. Şi avea ciudă Venera pe Apolon, care trage Soarele în cer pentru că atunci cînd curvea ea cu Marte el a pîrît-o la dumnezei şi i-a făcut mare ruşine. Drept aceea prin fiul său Cupidon i-a rănit

inima lui asupra fiicei lui Arham împăratul Babilonului. Şi el de pofta cea mare, a lăsat soarele de alergarea sa şi mergînd a curvit cu aceea şi auzind tatăl ei Arham de aceasta de la o ibovnică de a lui Apollon de vie a îngropat-o pe fiica sa. Şi s-a mîniat Apollon pe ibovnica sa care l-a pîrît şi a părăsit-o, iar ea de mare scîrbă şi jale s-a prefăcut în floarea soarelui, şi privea totdeauna spre iubitul său Apollon încotro trăgea soarele. Deci Cupidon de a doua oară i-a rănit inima lui Apollon asupra unei fecioare Dafnis şi pe fecioară a făcut-o a nu-l iubi. Şi atîta s-a aprins Apollon asupra Dafnei încît lăsînd soarele alerga după ea prin pustii, prin munți; şi cînd era să pună mînă pe dînsa, ea s-a prefăcut în copac. Şi văzînd Apollon că nu şi-a împlinit pofta, a iubit pe altă fecioară Nimfa. Şi a îngreuiat-o, iar ea neținîndu-şi credința către dînsul a curvit cu altul. Văzînd corbul aceasta i-a spus lui Apollon, care mîniindu-se a săgetat pe acea fecioară. Pe urmă părîndu-i rău s-a mîniat pe corb şi l-a făcut din alb negru şi să croncănească. Iar fecioarei celei îngreuiate şi moarte, i-a despicat pîntecele şi l-a scos pe copil de acolo şi i-a pus numele Asclipie şi crescînd l-a dat spre învățătură lui Heron doctorul, care era jumătate om, jumătate cal. Şi a învățat bine Asclipie doctoriile încît a înviat doi morți. Pizmuindu-l Dia l-a ucis cu fulgerul, iar tatăl lui Asclipie Apollon de ciudă a ucis pe toți covacii (fierarii) care făceau săgețile fulgerului, pentru aceasta Dia a luat dumnezeirea lui Apollon. Ci văzînd dumnezeii că n-are cine trage soarele, s-au rugat lui Dia să-i ierte şi a fost iertat şi s-a rînduit iarăşi la a sa dregătorie.

Dia şezînd în cer a văzut pe pămînt un băiat frumos şi a poruncit vulturului să-l ridice şi să-l răpească şi aducîndu-l la dînsul l-a spurcat, după aceea l-a făcut paharnic al său, la care slujbă era Iva. Această Iva s-a născut în acest chip: Mîncînd odată peste măsură salată maică-sa ce o făcuse Apollon a zămislit din acea salată în pîntece şi a născut pe Iva. Şi pentru frumusețea ei o făcuse paharnică. Dar odată la un bal s-a împiedicat şi a căzut cu paharul şi i s-a văzut toată ruşinea ei şi au văzut-o dumnezeii, şi pentru aceasta mîniindu-se pe ea Dia a schimbat-o şi a pus paharnic pe băiatul cel mai sus zis Ganimid cu numele. Însă cînd l-a făcut Dia pe Hercules dumnezeu i-a dat-o pe Iva de dumnezoaie întru femeie.

Iată ce fel erau acei păgîneşti dumnezei: curvari, pîngăritori, preacurvari, silitori, vrăjitori şi de toate necurățiile, de toate mîrşăviile prea plini, pentru care atîtea basme mincinoase de elini s-au alcătuit, de rîs vrednice şi singure de rîs. Oare se cade a se însura şi a naşte fii şi a curvi, nu numai după fire, ci şi afară de fire? Oare se cuvine lui Dumnezeu a se preface în

dobitoc, în pasăre, în peşte, în altă jivină, care a dumnezeieştii firi este a se teme, a fugi, a se ascunde şi a nu şti cele viitoare, ci din descîntece a căuta înştiinţare? Ci destule sînt acum acele elineşti basme, care sînt nenumărate şi cine poate să le spună pe ele cu de-amănuntul? Nu ajunge vreme de povestit. Destule sînt acestea spre dovadă, spre vedere, spre ocară şi osîndirea prea spurcatei vieţii dumnezeilor celor mîrşavi întru care credeau oamenii cei rătăciţi şi se închinau la idolii lor cu jertfe.

Slavă lui Hristos Dumnezeului nostru, Celui prea Curat, Celui nespurcat, Celui fără de prihană, Care păcat n-a făcut, nici nu s-a aflat vicleşug în Gura Lui, întru Care noi credem şi ne închinăm Lui (I Petru 2, 22). Oare ca aceia este Stăpînul nostru? Oare aşa sînt robii Lui cei ce i-au plăcut Lui? Deci să se înfrunte şi să se ruşineze păgîneştii dumnezei cei mincinoşi şi spurcaţi. Şi să se vestească Unul Adevăratul şi prea Sfîntul Dumnezeul nostru şi lăudat să fie de la răsăritul soarelui pînă la apus prea Binecuvîntat Numele Lui, în veci. Amin.

Părinţii şi fraţii care s-au ostenit pentru dragostea lui Dumnezeu şi pentru sfînta ascultare la tipăritul acestei cărţi:

Ieromonah Chiriac, de grijă purtător; Monah Nichita, diortositor; Monah Teodosie, săpător de stambe. PRUBARII: Monah Cleopa; Monah Victor; Monah Grigorie; Monah Isachie, legător de cărţi; Monah Daniil, îndreptător de teascuri. Monah Gordie; Monah Chiriac; Monah Constandie. Fraţii: Teodor, Dimitrie, Ioan, Vasile, Constantin. AŞEZĂTORI DE SLOVE: Fraţii: Atanasie, Constantin, Grigorie, Petrache, Ioan.PĂRINŢII OSTENITORI; Monah Mina; Monah Iust; Fratele Mihai.

Ne rugăm noi toţi împreună ostenitori,
Cinstiţilor cititori,
Că cu neputinţă este, în tipar, în cuvinte,
greşeale să nu aflaţi,
Dar cu smerenie ne rugăm să ne iertaţi.
Că noi prin multe sudori cu tot sufletul ne-am silit,
Pînă ce cartea aceasta folositoare s-a tipărit.
Ca citind cineva să se folosească,
Şi pe noi la sfintele lui rugăciuni să ne pomenească.
Că nouă nu ne este mai mare bucurie
Decît cineva citind în mai mare ştiinţă să vie.
Că de acolo oarecarii vin întru frică Dumnezeiască,
Căreia pe noi pe toţi să ne învrednicească.

Ca după mutare în veci să-L slăvim,
Să zicem cu toţii cu un glas: Amin.

SFÎRŞITUL HRONOGRAFULUI
şi lui Dumnezeu Slavă.

Pentru începutul poporului slavon şi pentru începutul Kievului şi a Cnezilor Rusiei şi pentru oarecare întîmplări în Rusia, după cum năvălirea lui Batie şi războiul lui Dimitrie cu Mamae. Ce este tipărit în Hronograful Sfîntului Dimitrie al Rostovului cu blagoslovenia Sinodului şi are numire de al treilea Tom(Volum).

Pentru începutul neamului slovenilor

Noe marele între Patriarhi şi plăcut Părintelui celui fără de început şi rădăcină şi strămoş neamului omenesc după trup (Facere 9), după Potop celor trei feciori ai lui, ca o viaţă în lumea aceasta în trei părţi împărţind-o şi fiecăruia deosebi le-a împărţit şi le-a hotărît: Lui Sem cinstea Preoţiei; lui Ham jugul robiei; lui Iafet vrednicia împărătească, vitejia oştilor şi lăţimea semiţiilor după numele lui. Că Iafet se tîlcuieşte „lărgime sau lăţime" (Stric, Cartea 1). La fel şi pămîntul le-a împărţit lor în trei părţi, din care parte cea dintîi se cheamă Asia, a doua Africa, a treia Europa (Stric, fila 30).

Lui Sem i-au venit părţile care caută spre răsărit, în Asia cea mare unde sînt acum Perşii şi Asirienii.

Lui Ham i-a căzut sorţul la amiazăzi la Africa, unde este acum Egiptul, pămîntul Miromului.

Iar lui Iafet i-au rămas părţile spre apus şi miazănoapte ce sînt Europa (Stric, fila 9).

Acest Iafet este strămoş şi tată tuturor mai ales poporului creştin ce locuieşte în Europa (Conf. Belarmin, fila 6). Că precum a luat binecuvîntarea lui Noe tătîne-său, la fel şi numele lui cu bună norocire întru înmulţimea neamului său a crescut, atîta cît nu numai prin părţile cele dinspre miazănoapte şi la apus, ci şi la răsărit s-a lărgit (Conf. Iust Cartea 44). Şi de acolo cu adevărat se cade a şti: Ruşii sloveni neamul cel creştinesc au începerea neamului lor chiar de la

Iafet feciorul lui Noe, care cu cinste şi cu bună norocire s-au născut dintr-însul. Din care ca de la un tată spre feciorii săi ieşind din neam în neam ca o cunună cu oarecare flori a slavei pururea înflorind, îi înfrumusețează şi-i măreşte.

Pentru limba şi numele slavonilor

Acelaşi popor (sau neam a lui Iafet) lățindu-se spre părțile miezii-nopți şi la răsărit şi la amiazăzi şi la apus, mai mult decît ceilalți, cu puterea, cu vitejia şi bărbăția au întrecut şi înfricoşați şi slăviți peste toată lumea au fost (precum mărturisesc toate Letopisețele cele vechi şi vrednice de crezut). Că cu nimic cu alt nu se zăbovea, fără numai în meşteşugul ostăşirii şi de acolo era hrana şi toată trebuința lor îşi plineau. Şi pentru lucrurile lor cele slăvite, iar mai vîrtos de a ostăşirii slavonii, sau slăviții au început a se chema. (Stric, fila 101 şi 102). La fel şi limba slavonească una din cele 72, de la facerea Turnului după amestecarea limbilor au ieşit, pe care a dat-o Dumnezeu neamului lui Iafet s-o grăiască şi din slava numelui slavonilor slăvit fu chemat. Pentru aceasta întru pomenirea slavei poporului slavonesc şi domnii cei vechi ai Rusiei numele feciorilor lor tinzîndu-l spre slavă, le da aşa nume, precum Sviatoslav - „sfîntă slavă", sau Svetoslav - „cel luminat cu slava", sau Iaroslav - „cel ce apucă slava" sau Mestislav -„izbînditor de slavă", sau Mecislav - „slăvit din sabie" şi altele asemenea acestora.

Pentru slobozenia sau vitejia slavonilor

Slavonii la război şi la vitejia lor din zi în zi tare nevoindu-se au făcut război încă şi împotriva grecilor celor vechi şi Cezarilor de la Roma, şi totdeauna luîndu-şi slăvită biruință întru toată viața erau slobozi. I-au ajutat la oaste şi marelui împărat Alexandru Macedon şi tătîne-său Filip de a supus sub stăpînirea lui toată lumea. Pentru aceea Alexandru împărat pentru slăvite lucrurile lor cele vrednice de oaste şi nevoința la război, le-a dat slavonilor Hrisov şi Pergament scris cu slove de aur în Alexandria, întărind cu vitejia pămîntul lor, mai înainte de Naşterea lui Hristos cu 310 ani. Încă şi August Cezarul, întru a cărui împărăție s-a născut împăratul Slavei Hristos Domnul, nu cuteza cu slavonii cei slobozi ca să facă război cu dînşii. Măcar că unii îl sfătuiau să se bată cu dînşii, iar el la sfătuirea lor aşa le răspundea celor ce-l îndemnau pe dînsul, zicînd: „Mie nu mi se cade cu undiță de aur să prind peşte", ca şi cum ar fi zis: Nu vreau mai mult să mă păgubesc decît să cîştig. Şi a scris August Cezarul către unul din

hatmanii săi anume Lentulie poruncindu-i nicidecum să nu cuteze a întărîta la războiu pe slavoni. Şi se află în Letopiseţele cele leşeşti cum că stăpînirea slavonilor Rusiei şi la Roma a ajuns. Şi un cneaz al slavonilor Rusiei, anume Atanaric, a ajuns cu oaste pînă la Roma ţinînd Roma sub stăpînirea sa 13 ani. Şi slavonii împrăştiindu-se şi sălăşluindu-se în feluri de ţări, cu multe feluri de numiri s-au numit. Pentru care şi jos se va pomeni. Iar aici se pune pentru cele trei părţi ale lumii pentru ştiinţa, unde şi în care parte ce fel de împărăţii şi popoare se află, iar mai ales unde slavonii şi ruşii şi celelalte popoare trăiesc.

Pentru cele trei părţi ale lumii ce se cheamă:

Asia, Africa şi Europa şi înştiinţare în scurt pentru Asia

Asia este partea cea mai mare a lumii şi aleasă (Conf. Boter, Cartea 2). Mai mare pentru că aceasta o întrece pe Africa şi pe Europa mult mai mult cu mărimea. Şi mai aleasă pentru aceasta, că Dumnezeu a sădit Raiul într-însa, pe om l-a făcut şi lege i-a dat, întru care este şi pămîntul făgăduinţei şi Hristos S-a născut, a vieţuit şi a murit şi a înviat. Pentru că din ea au ieşit cei dintîi vieţuitori, adică oameni peste tot pămîntul şi mari numărători de stele şi alte învăţături. De acolo sînt aromatele, tămîia, buruienile cele mirositoare adică rădăcina cea cu miros bun, florile şi scorţişoarele, pietrele cele mai scumpe şi de mare preţ. Acea maică a tuturor domniilor şi împărăţiilor celor tari s-a chemat încă de demult pentru mărimea sa şi văzduhul cel măsuratec şi pentru isteţimea minţii omeneşti, pentru bogăţia cea multă şi îndestularea a tot felul de bunătăţi. Acolo împărăţiile au înflorit, Sirienilor, Mezilor, Perşilor, Parţilor, acolo Tartaria, Cataia, China, Persia, Arabia, Idumeea, Siria, Fenicia, Asiria, Celesiria, Capadochia, Paflagonia, Bitinia, Troada, Ionia, Caria, Lichia, Pamfilia, Cilicia şi tătarii (Conf. Boter, Cartea 3). Dintru carele viteazul şi marele împărat şi Cneaz al Moscovei Ioan Vasilievici pe multă mulţime către ortodoxa credinţă a întors şi a cîştigat şi împărăţia Astrahanului şi a Cazanului, care şi pînă azi împreună cu celelalte domnii sînt sub cea mare stăpînire a Moscovei, cu bunăstare. Şi s-a dat către aceasta Asia cea mare, şi cea mai mică Asia a doua, întru care se încheie toate părţile care sînt, între Eufrat şi către Marea ce se cheamă Egee, împărţite de turci în patru părţi, Frigia, Lidia şi Licaonia, Armenia, Iviria sau împărăţia gruzilor şi celelalte.

Pentru Africa

Africa la fel este o parte a tot pămîntul şi s-a numit aşa de la Afra unul din seminţia lui Avraam (Conf. Boter, Cartea 3). Alţii spun că s-a numit Africa, cum că ar fi Aprica, după tîlcuirea leşilor, adică deschis, căci este deschisă şi mai vîrtos decît altele întoarsă către Soare şi în formă cu trei unghiuri. Dinspre miazănoapte se hotărăşte cu Marea Voloschiei, dinspre apus şi dinspre miazăzi cu Oceanul, dinspre răsărit cu Marea Roşie. Acolo este Egiptul, Etiopia, Cafraria ţara arapilor, Mauritania, Nubia, Libia, Barbaria şi împărăţia Fesinului, Marochinul, Monoghemugov, Monopatapov, Adel, Congo şi altele.

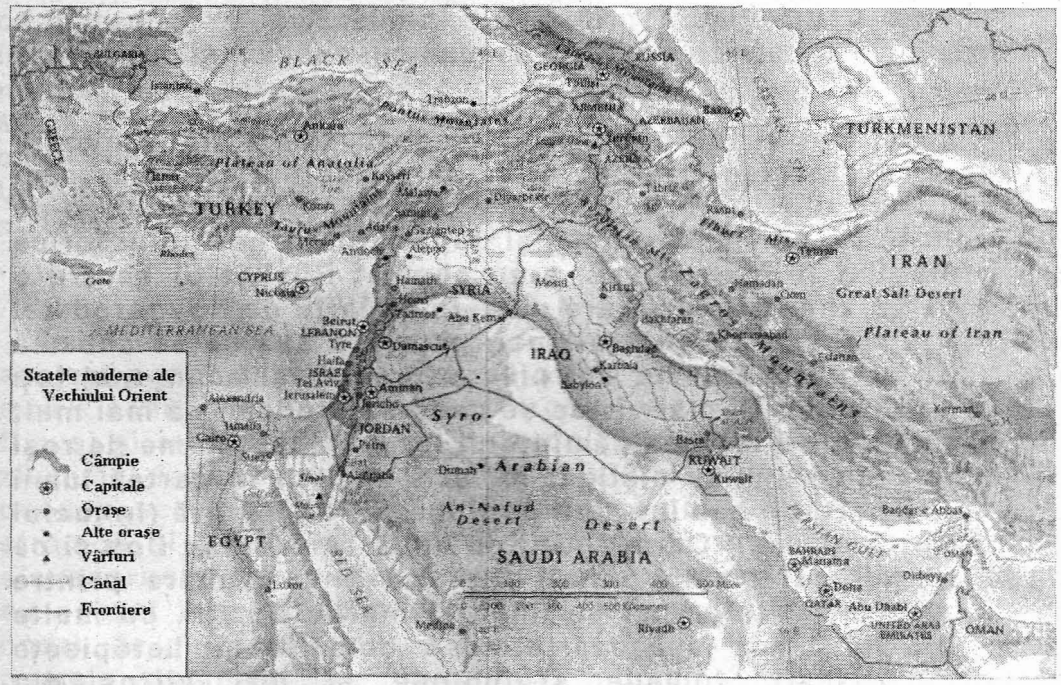

Pentru Europa

Europa este partea crugului pămîntului, care merge în lung dinspre hotarul Portugaliei, pînă la Apatanais sau Donul, iar în lat dinspre Arhipelag adică dintre marea pămîntului pînă la Oceanul Înghețat, şi cuprinde în ea preaslăvite şi puternice împărăţii, bogăţii şi mulţime multă de popor viteaz, puternici şi înţelepţi şi spre locuit este sănătos şi bun întru care este Grecia, Tracia unde-i şi Constantinopolul, Slavonii, Ruşii, Moscova, Polonia, Lituania, Mazovia, Jmud, Chirliandia, Liflianti sau Livonia, Prusia, Cehii, Slenschii, Morava, Hengherii (sau

ungurii), Volohii (sau Muntenii), Moldavia, Serbia, Bolgaria şi ţara Bosnii, Dalmaţia, Albania, Ahaia, Ispania, Arragonia, Castilia, Franţia, Britania sau Anglia, Lotaringia, Burgundia, Italia, Germania, România, Niderland, Brabantia, Gollandia (Olanda), Bavaria, Svevia (Suedia), Saxonia, Dania, Goţii, Svedii, Lipiia, Botnia, Finlanda, Tartaria cea mică sau Crîmul tătăresc şi Parescopul şi altele care nu este lesne cu amănuntul a le scrie cu totul, ci în scurt.

Încă mai este şi a patra parte a lumii, America ce se cheamă lumea cea nouă, ci însă fiindcă aceasta s-a aflat mai pe urmă şi mai nouă decît celelalte, pentru aceasta se lasă fără de scrisoare pentru cele puţine întîmplări într-însa.

Pentru poporul Rusiei sau firea rusească, şi pentru numirea lor sau porecla

Ruşii sau mai vîrtos poporul cel rusesc, aceia sînt slavonii, că din fire sînt feciorii lui Iafet, şi a aceluiaşi limbă, căci slavonii sînt din lucrurile lor cele slăvite, din început şi-au dobîndit loruşi nume slavonesc şi după lăţimea neamului lor ce s-a împrăştiat în multe părţi, s-au chemat Ruşi, alţii pentru o cetate ce se cheamă Roşi care nu este departe de Novgorod cel Mare, alţii iarăşi s-au chemat ruşi, pentru o apă ce se cheamă roşi, alţii pentru părul lor cel plăvos precum şi acum mai toţi ruşii sînt plăvoşi. Ci mai vîrtos se cade să credem, că mai mult se cheamă pentru lăţimea pămîntului lor, că acest nume de roşi de multă vreme şi l-au cîştigat lor şi s-au lăţit în partea lumii prin multe părţi de pămînt, unii pe lîngă Marea Neagră (în luciul Euxiniei) (Conf. Iosif Ostar). Alţii pe lîngă Tanais sau Don şi pe lîngă apa Volgăi (Conf. Stric). Alţii pe lîngă Dunăre printre Nistru şi printre Dnipru şi pe lîngă ţărmurile Desnii, cu multe sate s-au lăţit, că aşa mărturisesc cele vechi Letopiseţe greceşti, ruseşti, romane şi polone şi mai vîrtos din Dumnezeiasca Scriptură, din proorocia lui Iezechiil cap. 38 şi 39. Arată cu cuviinţă acel nume Roş, numind pe Meşeh domn Rusiei şi celelalte. Şi aşa din lăţimea lor s-au chemat ruşi, iar slavonii se osebesc numai cu numele, iar cu neamul tot unul sînt, unul şi acelaşi popor slavonesc se cheamă slăvit al Rusiei sau cu mărirea Rusiei.

Pentru poporul Sarmaţiei şi pentru numirea lor

Savromaţie sau Sarmaţia este o ţară tot în Europa, a treia parte a lumii sorţul lui Iafet, însă îndoită este; una a Sciţilor, unde şi acum locuiesc Sciţii şi tătarii, iar al doilea unde-i

Moscova, Ruşii, Leşii, Lituania, Prusii şi alţii care se află (Conf. Bilisc. Stric, fila 39).

Sarmaţia se cheamă pe limba grecească, după poporul ce are asemănarea năpîrcii (şopîrlei), sau cu ochi de şopîrlă. Că şopîrla se cheamă greceşte „Savros", iar ochiul se cheamă „Omma". Însă cu acest nume strein numiţi, nu-i cu adevărat după firea ochilor, ci mai vîrtos frica şi vitejia asemănarea acelui popor a Sarmaţilor se închipuieşte. Pentru că mai întîi de la acest popor s-a înfricoşat tot pămîntul, alte Letopiseţe neamul lui Sarmat îl scot de la Asarmata sau de la Sarmofa, strănepotul lui Arfaxad feciorul lui Sem (Conf. Cromer, Stric, fila 86 Iosif). Alţii de la Rifad nepotul lui Iafet, pentru aceasta că împreunîndu-se neamul lui Asarmor şi a lui Bifad trăiau împreună. Dintru care sub acel nume Asarmaţii toţi strămoşii noştri, Slavenoruşi, Moscovoruşi, Leşii, Lituanii cei de lîngă Mare, Volinţii şi alţii se încheie. De vreme ce şi sarmaţii la fel ca şi ruşii din loc în loc mutîndu-se şi lăţindu-se se lăţeau. Şi Letopiseţele cele vechi greceşti cu a ruşilor şi cu a altora la această numire se unesc la un cuvînt.

Pentru poporul Raxolianilor şi porecla lor

Pentru aceeaşi aşezare a Sarmaţilor, a Slavenoruşilor, acelaşi popor al ruşilor a ieşit, dintre care unii se numeau ruşi, alţii aleani, iar după aceea s-au chemat raxoliani, ca şi cum ar fi ruşi şi aleani fiindcă toate Letopiseţele, pe popoarele acelea zise mai înainte, numai cu numirea mai mult decît cu firea îi deosebesc, spunînd a fi mai multă seminţia lui Iafet, numind strămoş şi pe Meşec fiul lui Sarmat. Că aceleaşi popoare şi slavenoruşii, după vremuri s-au înmulţit şi în feluri de locuri s-au aşezat încă şi cu multe feluri de nume, de pe ape, de pe codri, de pe cîmpii, de pe semne, de pe lucrurile lor şi de pe numele domnilor lor şi-au luat nume şi porecle. Precum Bulgarii şi Volinţii de pe apa Volgăi şi ceilalţi asemenea (Conf. Stric, fila 114).

Pentru Meşec strămoşul Slavenoruşilor şi pentru neamul lor

Meşec al şaselea fecior al lui Iafet, nepot al lui Noe, ce se tîlcuieşte din limba evreiască şi slavonească, întinzîndu-se şi lărgindu-se dintru întinderea arcului şi din lărgimea lor cea mare şi din mulţimea poporului, aceştia sînt Muscalii Slavoneşti, Leşii, Volnii, Cehii, Bulgarii, Sîrbii, Croaţii şi toţi de obşte cîţi sînt, pe cea slavonească limbă fireşte o folosesc. Că

acel Meşec după Potop în anul 131 ieşind din Babilon cu neamul său, îndată în Asia şi în Europa pe lîngă ţărmurile Pontului sau Marea Neagră, pe poporul Muscalilor după al său nume l-a aşezat. Şi de acolo s-a înmulţit poporul, păşind din zi în zi, întru părţile miezinopţii, pe lîngă Marea Neagră şi între Don şi lîngă apa Volgăi, pe lîngă rîu sau pe lîngă Meotis care este un picior de mare s-au aşezat, unde cade Donul într-însul şi pe cîmpii late s-au lăţit cu satele lor, după firea şi tîlcuirea numelui părintelui său Meşec. Că lafet se tîlcuieşte „lărgire" sau „lărgitor" şi asemenea lui se tîlcuieşte şi Meşec, adică „întinzător şi departe lăţitor". Şi aşa din Meşec slavonilor Rusiei după moştenirea lui, nu numai poporul Moscovei, poporul cel mare, ci şi toată Rusia, care s-a zis mai înainte, din ei au ieşit, măcar de s-au şi schimbat în vreo oarecare părţi, în cuvinte ceva mai puţin, dar toţi într-o limbă cu slavonii vorbesc.

Pentru numirea poporului moscovicesc şi pentru cetatea împăraţilor

Numirea „Moscova" de la numele strămoşului Meşec a ieşit, deşi acesta era lucru înştiinţat din Letopiseţele cele de demult (Krom. cap. 8) însă în multă vreme rămăsese în tăcere. Deci cînd au fost trei fraţi domni Vareaţi pentru care va fi mai jos zis, şi Cneaghina cea mare anume Olga sau Elena şi Vladimir întîi singur stăpînitor a toată Rusia şi al doilea Monomah, stăpînitorul Rusiei (Conf. Stric, Cartea 4). Atunci Rossami sau Rusacami, de obşte se chema, iar în pămîntul său Rusia între dînşii se numeau Kievleni, Vladimireni, Velikonovogorodeni, Cernigheni, Galiţeni, Slavoni şi aşa şi cnejii erau numiţi. Că cetatea Moscovei după apa Moscovei numele ei s-a chemat, că dintîi a fost zidită de lemn şi nevestită, pînă la marele cneaz Ioan Daniilovici, care scaunul Cneziei de la cetatea Vladimir l-a mutat la cetatea Moscovei. Şi aşa cu mutarea Cnejiei din cetatea Vladimir, cu mărime s-a proslăvit de Dumnezeu păzită cetatea aceasta a Moscovei, întru care şi numele strămoşului Meşec în neamul rusesc s-a înnoit, care ca o neveştejită în veci pomenire i-a înflorit şi din mărire în mărire şi din putere în putere, sporind la înalta treaptă a însăşi stăpînitoarei împărăţii s-a suit şi cu bună credinţă şi cu vitejia şi puterea ortodocşilor împăraţi, iar mai ales cu sfinţii făcători de minuni ai Rusiei care prin cele mari minuni pentru faptele lor cele bune, ca alt soare în lume strălucesc, şi mai mult decît în alte părţi luminează.

Pentru Cozari

Poporul Cozarilor de unde le-ar fi începutul şi ar fi ieşit ei cu acest nume, Letopiseţele de dînşii nu adeveresc desăvîrşit, însă aşa socotesc pentru acest popor a fi popor Rusesc, care rupîndu-se de sub stăpînirea cneazului Svetoslav Igorovici, iarăşi sub stăpînirea lui, cu puterea oştilor i-a biruit luînd şi cetatea lor care era cea întîi anume Beloveas sau Belaia Veja.

Pentru Cimbri

Cimbrii neamul lor îl au de la Gomer feciorul lui Iafet cel mai mare, de la care s-a numit întîi Gomeria, greceşte s-a numit Chimeri sau Timbleri, după aceea s-au chemat cimbri şi înmulţindu-se numărul lor alţii s-au aşezat în cîmpii sălbatice, alţii pe lîngă Don şi pe lîngă apa Volgăi, alţii pe lîngă apa Bugului, alţii pe lîngă Dnipru pe lîngă Desna (Odesa) pe lîngă Sosna şi alţii pe lîngă alte ape, alţii pe lîngă Marea Neagră unde-i acum Oceanul, Crîmul, Perecopul şi pe lîngă rîul Meotis, iar alţii s-au şezut unde-s Volînii, Podolia, Podliaştie, Jmuţia şi Lituania, că din aceşti cimbri şi poporul Lituan a ieşit şi din acest neam al cimbrilor ieşind popor din ei, unii s-au chemat Goţi, alţii Gepizi, alţii Polovţi, Iatvegami şi Pecenegi, ci toţi aceştia din cimbri erau. Şi erau oameni viteji în război şi despre părţile miezonopţii, iar mai vîrtos unde-i acum Litva, Prusii şi Svezii, care pentru neroditorul lor pămînt s-au dus pînă la Franţia şi Ispania. După aceea pînă la Volohi (Volohi) sau pînă la romani, iar romanii nu voiau să le dea pămînt, iar ei făcînd război cu romanii de multe ori i-au biruit pe romani şi-şi lărgeau satele lor precum voiau, iar după aceea nu degrab, cînd întru acele ţări desfătîndu-se cu multă desfătare trăiau în pace şi s-au îmbogăţit şi au început a se leni către lucrul oştirilor şi fără de veste de un oarecare voievod al Romei anume Marie, fără de milă au fost biruiţi. Pentru aceea fiind întru acea vreme slabi cimbrii întru puterea lor s-au întors iarăşi la ţările lor cele dinspre miazănoapte şi au şezut în multe feluri de locuri şi părţi, pe lîngă apele ce s-au zis mai sus, şi s-au despărţit cu credinţa, unii dintr-înşii s-au făcut creştini, iar alţii au rămas păgîni.

Pentru începutul cnejilor Kievului şi zidirea lor şi numele lor

După binecuvîntarea şi proorocia celui ales apărător al Rusiei, Sfîntul Andrei Apostolul cel întîi chemat, pentru munţii Kievului, trecînd nu puţină vreme, au venit din cîmpiile cele

sălbatice cu poporul slavonilor cel mare şi foarte viteaz, trei fraţi cneji ai Rusiei. Numele celui dintîi Kii, al doilea Sec, al treilea Kore sau Hore şi încă a venit şi o soră de a lor cu ei, anume Libed, la malul Dniprului, toţi neam lui Iafet şi seminţia lui Meşec (Conf. Stric, fila 115). Unde stăpînind pe oameni şi ţara Poloniei au început a zidi cetăţi şi tîrguri ca să petreacă viaţă mai lină şi să aibă şi unde scăpa. Deci fratele cel mai mare Kii a făcut cetate şi tîrg pe lîngă apa Dniprului numind-o pe numele lui Kievul. Iar în care an Letopiseţele ruseşti nu scriu, din pricină că atunci nu ştiau carte şi curgerea anilor iar n-o ştiau, ci ca un popor prost însă puternic se zăboveau în trebile oştirilor, însă numai un Letopiseţ a scris începerea Kievului anul de la Naşterea lui Hristos 430.

Iar al doilea frate Sec a zidit iarăşi cetate nu departe de Kiev într-un munte şi a numit-o Secavita sau Scovita, pe numele lui, care munte pînă astăzi aşa se numeşte (Conf. Stric, fila 396).

Al treilea frate Korev sau Horev a zidit cetate şi a numit-o cu numele său Horevita, iar după aceea s-a chemat munte înalt. Iar sora lui Libed s-a aşezat pe lîngă apa Libed şi acolo a făcut şi cetate lîngă muntele cel înalt şi a numit-o după numele ei Libed şi a avut lîngă sine şi hatman (Conf. Mihov, fila 6 şi Krom, Cartea 2). Care cel dintîi era Radim şi dintru acela s-au chemat radimcianii. Al doilea Veatco şi dintru acela sînt vetnicii de pe lîngă apa Volgăi. Al treilea Duleap, de la care sînt duleapenii pe lîngă Bug, care acum se cheamă Lucenii (Conf. Stric, fila 107).

După moartea acelor trei fraţi: Kii, Sec şi Korev, după cum s-a zis, nu s-a dat scrisorii cine a mai stăpînit Kievul, ca unii ce nu aveau încă slove alcătuite pe limba lor, fără numai Strikovtchii arată că tot din neamul lor au stăpînit pînă la Oscold şi Dir. (Fila 115).

Iar unii din Ruşi au zidit cetate mare lîngă rîul Volga numind-o Novgorod, şi-şi pusese stăpînitor asupra lor pe un bărbat dintr-înşii care se numea Gostomisil şi mai pe urmă neîmpăcîndu-se, s-au sfătuit ca să aducă de la Vareaţi stăpînitori, precum au şi adus trei fraţi, pe Ruric, Senaus şi pe Trivor la anul de la Hristos 861 (Stric, fila 17).

Deci Ruric stăpînind Novgradul avea la sineşi doi cneji cu numele de Oscold şi Dir, aceştia s-au cerut la Ruric să meargă asupra Constantinopolului cu oaste şi tot neamul lor. Şi luînd voie au mers pe lîngă Kiev şi s-au trimis de kievleni ca să-i stăpînească pe ei. După moartea lui Ruric a rămas moştenitor în Novgrad Igor fiul lui Ruric sub povăţuirea lui Oleg. Şi auzind Oleg, că Oscold şi Dir au fost cu oaste asupra Constantinopolului şi s-au întors biruiţi şi ruşinaţi, a luat pe Igor al lui Ruric cu sineşi şi s-a dus spre Kiev. Şi trimiţînd ca

să cheme la sineşi prieteneşte afară din Kiev pe Oscold şi Dir şi aceia nepricepînd vicleşugul lui s-au dus cu puţini oameni, iar el arătîndu-le pe Igor le-a zis: Iată cui se cuvine a stăpîni Kievul! Şi a poruncit de i-au ucis înaintea lui şi au început a stăpîni Kievul Oleg împreună cu Igor. Acest Oleg avea un cal foarte iubit lui şi i-a chemat pe vrăjitori ca să-i spună ce li se pare lor pentru calul acela şi ei i-au spus că de la acel cal o să-i fie moartea lui. Iar el a poruncit să păzească deosebit calul acela. După aceea a mers Oleg cu mare putere asupra Constantinopolului, că a pornit cu 2000 de corăbioare pe apă şi înconjurînd oraşul, Leon împăratul fiind strîmtorat a cerut pace şi trimiţînd multe daruri, s-a împăcat cu Oleg ca să-i dea fiecărui ostaş cîte 12 grivne, care erau cîte 40 într-o corăbioară şi aşa s-au întors cu mare bucurie la Kiev. Şi şi-a adus aminte de cal şi întrebînd i-au spus că a pierit. Şi chemînd pe vrăjitori, au mers cu dînşii la oasele calului să le vadă şi a zis către vrăjitori: Iată proorocia voastră cea neadevărată. Zicînd aceasta a lovit în capul calului şi îndată ieşind din cap un şarpe cumplit, l-a încolţit în picior şi din acea muşcătură a murit.

După moartea lui Oleg, a început singur Igor a stăpîni şi i-a supus pe Cozari şi mergînd peste Dunăre a luat 80 de cetăţi ale bulgarilor. Şi punîndu-i sub dajdie pe toţi s-a întors la Kiev (Acest Igor a fost bărbat sfintei Olga). Şi a început Igor a pune mare dajdie la drevleni şi nevrînd aceia a-i da, s-au sculat asupra lui fiind ei la dînşii cu puţini oameni şi l-au ucis drevlenii şi rămînînd văduvă Olga cu un fiu al său au trimis drevlenii 20 bărbaţi boieri la Olga ca să se dea de bună voie spre însoţire cneazului lor, iar de nu, apoi şi nevrînd o va face aceea. Iar Olga a poruncit de au săpat în curtea ei o groapă adîncă şi adunîndu-i pe trimişii boieri a zis să-i arunce în groapă. Fiind aruncaţi a mers asupra gropii întrebînd de sănătatea lor şi a zis de i-au astupat cu pămînt. Şi îndată a trimis Olga la drevleni ca să-i mai trimită mai mulţi bărbaţi boieri, zicînd: Cum că se pleacă sfatului lor; iar ei de bucurie au mai trimis 50. Şi venind la Kiev a poruncit Olga ca să-i ducă în baie să se scalde şi mergînd ei, ea le-a zis slugilor şi au înconjurat baia cu materii arzătoare şi dîndu-i foc au ars toţi trimişii aceia împreună cu baia. Şi îndată l-a trimis pe alt sol ca să le spună drevlenilor ca să iasă spre întîmpinarea ei că vine să se cunune cu cneazul lor. Deci ei întîmpinînd-o cu mare pompă au întrebat-o: Unde sînt trimişii lor şi a zis: Vin în urmă cu oamenii mei şi cu toata averea mea. Şi intrînd în cetate a făcut seara ospăţ mare, iar Olga le-a poruncit ostaşilor săi ca, cu tot dinadinsul să se păzească să nu se îmbete. Iar drevlenii

pentru hatîrul miresei domnului lor au băut pînă cînd toți s-au îmbătat. Atunci le-a poruncit Olga ostaşilor ei ca să-i ucidă pe toți, pe nimenea cruțînd şi aşa la ospățul acela s-au ucis drevleni ca la 5000. Şi ieşind Olga de acolo, a venit cu oaste multă şi le-a înconjurat cetatea şi văzînd ea că nu poate lua cetatea cu înconjurarea cea de un an, a trimis la drevleni ca să-i dea dajdie cîte trei porumbi şi trei vrăbii de tot omul, dacă voiesc ca să se depărteze de la ei. Ei au rîs de mintea ei însă i-au dat. Deci Olga poruncind ca la tot porumbul şi vrabia să lege în aripile şi în cozile lor fitiluri spre aceea gătite şi aprinzîndule să le dea drumul noaptea. Şi aceasta făcîndu-se, a zburat fiecare porumb şi fiecare vrabie la casa sa, şi s-a aprins cumplit cetatea. Atunci Olga a năvălit din toate părțile şi intrînd în cetate a ucis mulțime multă de drevleni, pe lîngă că au ars de pojarul focului fără de număr şi aşa Olga supunîndu-i i-a făcut birnici.

La anul 955 a mers Olga ca să primească sfînta credință la Constantinopol, întru împărăția lui Constantin fiul lui Leon (după Letopisețul lui Nestor). Şi în Patriarhia lui Teofilact (după Zonara) şi fiind primită cu multă cinste, s-a botezat şi primind multe daruri de la cezarul, la întoarcerea sa, a venit la Kiev. Şi cealaltă vreme a vieții sale s-a mutat către Dumnezeu, însă cu întristare că fiul ei Sviatoslav n-a voit să primească Sfîntul Botez. După mutarea ei mult a plîns tot poporul cu fiul ei. Şi s-a numărat între sfinți, cu binecuvîntarea Patriarhului Fotie, care se prăznuieşte pomenirea ei Iulie 11. Iar cel ce voieşte mai pe larg a şti pentru fericita Olga, citească la viața ei la iulie 11. (Conf. Stric, fila 127).

După moartea Olgăi, fiul ei Sviatoslav a împărțit cnejia Rusiei fiilor lui în trei părți: lui Iaropolk i-a dat Kievul, lui Oleg pe drevleni, lui Vladimir Novgradul. Iar el însuşi s-a pornit cu război spre Constantinopol şi înfrîngîndu-i pe greci a luat multe cetăți de ale lor şi mare stricăciune le-a făcut. Atunci cezarii greceşti Vasile şi Constantin trimițînd la ei soli din boierii cei mari pentru pace, cu multe daruri, el n-a voit nimic din daruri a lua, fără numai aşa a încheiat pacea ca să-i dea dajdie tot arme: precum săbii, sulițe, zale şi altele ca acestea şi aşa a fost. Şi mare tulburare s-a ridicat de către poporul grecesc asupra împăraților lor, zicînd: Mai bine este a sluji unui împărat ca acesta, care nu caută aur, argint, pietre scumpe, ci arme spre apărarea pămîntului său (Conf. Stric, fila 129). Deci întorcîndu-se Sviatoslav spre Kiev, Pecenegii i-au astupat drumul înconjurîndu-l la o strîmtoare rea, şi a fost nevoit a ierna acolo înconjurat (Conf. Krom, Cartea 3). Iar spre primăvară, fără de veste năvălind asupra lui craiul Pecenegilor

Cures, i-a sfîrşit toată oastea şi prinzîndu-l pe Sviatoslav viu, a poruncit de i-a tăiat capul. Şi luîndu-i capul a făcut din scăfîrlia lui un pahar ferecîndu-l cu aur şi a scris pe dînsul aşa: „Cel ce caută cele străine, pierde şi pe ale sale". Şi la ospăţuri mari bea din acel pahar împreună cu boierii săi, veselindu-se de biruinţa cea asupra lui Sviatoslav.

După moartea lui Sviatoslav a început a cneji Iaropolk şi fiind îndemnat de un sfetnic al său, a ucis pe fratele său Oleg al drevlenilor. Auzind Vladimir de aceasta, s-a temut pentru sineşi şi a fugit la Vareaţi. Şi a rămas Iaropolk stăpînitor a toată Rusia.

La anul de la Hristos 981 Vladimir luînd putere de la Vareaţi a mers la Novgrad şi i-a izgonit pe cei ce-i pusese Iaropolk ca să stăpînească acolo şi netrecînd mult a mers asupra lui Iaropolk la Kiev şi prin sfetnicul său Iaropolk a fugit din Kiev şi iarăşi prin acel sfetnic ce era unit cu Vladimir s-a ucis cînd ieşea la Vladimir să ceară pace.

După uciderea fraţilor lui Vladimir, a rămas însuşi stăpînitor a toată Rusia. Şi adunînd mulţime de oaste s-a pornit asupra craiului Poloniei şi biruindu-l l-a făcut birnic. După aceea a pornit cu oaste peste Dunăre şi a supus Serbia, Bulgaria, Croaţia, Sedmigradia, Veatca, latveazca ţara Moldovei şi ţara Românească şi tătarii Borjunului şi le-a făcut birnice toate ţările acelea, punînd asupra lor acea dajdie ce o dădeau grecii mai înainte.

Cînd era Vladimir peste Dunăre, au venit pecenegii şi au înconjurat Belgorodul Kievului şi ziceau: Atîta să-i ţinem pînă ce cu foamea îi vom omorî! Şi l-au ţinut multă vreme aşa încît acum nici pe 2 zile nu avea ce mînca poporul, şi neştiind ce să facă era să se închine şi s-a aflat un bărbat înţelept acolo şi a zis: Să se sape trei gropi şi a adunat din toată cetatea făină şi miere şi făcînd din făină nişte covasă dospită a pus în două căzi şi au slobozit căzile în gropi; la fel şi din miere a făcut mied şi punîndu-l într-o cadă au slobozit-o în groapă şi mergînd au poftit pe cîţiva din cei mai de frunte din ostaşii pecenegi ca şi cum să vorbească cetăţenii pentru pace. Şi venind aceia în cetate au stat lîngă gropile acelea unde se adunase poporul. Şi după povăţuirea acelui înţelept bărbat, scotea poporul din căzile acelea, unii mied pentru băut, alţii dospeală de aceea şi fierbeau în căldări şi mîncau. Deci văzînd pecenegii un lucru ca acela, au întrebat ce scot oamenii din fîntînile acelea? A răspuns acel bărbat înţelept zicînd: În fîntînile acelea fireşte izvorăşte băutură şi mîncare, şi poftindu-i i-au ospătat cu covaşă fiartă şi cu mied i-au adăpat şi s-au minunat pecenegii de acea mîncare şi băutură cu gust

şi au luat şi cu sineşi. Şi le-a zis acel bărbat: De veţi avea nevoie şi lipsă la oaste pentru mîncare sau băutură, apoi trimiteţi să vă dăm că noi avem prea cu îndestulare din fîntînile acestea ce izvorăsc cu îmbelşugare. Şi mergînd ostaşii aceia au spus craiului lor şi ostaşilor, cum că cetăţenii au fîntîni de izvorăsc mîncare şi băutură. Şi au zis cu toţii: De este aşa, apoi pentru ce şedem împrejurul cetăţii în zadar? Mai bine să ne ducem, că ei niciodată nu vor isprăvi mîncarea. Şi aşa s-au depărtat de la cetate şi a scăpat cetatea de primejdie prin bărbatul cel înţelept. Venind Vladimir s-a minunat de înţelepciunea aceluia şi l-a cinstit cu mare dregătorie, punîndu-i porecla Kisil (adică covaşă).

După aceea s-a pornit Vladimir asupra Pecenegilor, care tăbărîseră lîngă apa Trubaşcu şi au stat de ceea parte de apă unde este acum cetatea Periaslav. Şi auzind pecenegii de vitejiile lui Vladimir, au trimis către dînsul ca să trimită pe un luptător viteaz din partea ruşilor, ca să se bată cu voinicul lor ce era asemenea lui Goliat; şi care parte se va birui aceea va rămînea supusă. Auzind de acestea Vladimir mult s-a supărat şi era foarte întristat, că nu se afla la el acest fel de voinic viteaz. Şi în acea vreme a supărării împărăteşti a venit către dînsul un moşneag (perislaviţ) şi i-a spus, cum că are un fiu al lui puternic pe care nimeni din copilăria lui nu l-a biruit. Şi s-a bucurat foarte împăratul pentru o veste ca aceea şi îndată chemînd pe fiul moşneagului l-a întrebat: Putea-vei birui pe pecenegul acela? Iar el a răspuns: Să mă cerci, o, împărate! Şi îndată după cererea lui, i-au adus un buhai (cal) sirep, iar ei întărîtîndu-l pe el punînd încă pe spatele lui şi un fier ars, atunci buhaiul se sălbăticea şi de arderea fierului s-a apucat să fugă foarte tare, iar viteazul rus slobozindu-se după dînsul şi apucîndu-l de piele cu mîinile, i-a rămas în mîini bucata de piele împreună cu carne cu tot. Deci Vladimir umplîndu-se de mirare, s-a bucurat, ci tot se îndoia pentru că era mic de stat, însă a trimis la pecenegi să-l scoată pe voinicul lor la luptă. Şi ieşind amîndoi craii cu oastea lor spre privire, au trimis pecenegii pe Goliatul lor spre luptare, care era spătos şi mare cu statul şi stînd el în mijloc făcea o spaimă tuturor pentru mărimea sa şi cu groază striga, zicînd către ruşi: Nu unul, ci trei trimiteţi-mi mie! Atunci s-a arătat viteazul ruşilor, fiind nearătos pentru statul său cel mic, însă fără de spaimă s-a dus către peceneg ca să se lupte cu el în privirea tuturor. Iar pecenegul văzîndu-l aşa de mic, a început a-l ocărî şi a-l batjocori numindu-l broască ţestoasă. Şi îndată apucîndu-se amîndoi tare la luptă, rusul era îndemînatic de a se întoarce cu uşurinţă împrejurul pecenegului, iar pecenegul de-abia se

întorcea fiind greoi pentru mărimea trupului, că de-abia ajungea rusul la buricul pecenegului şi aşa ei luptîndu-sc, rusul s-a repezit cu capul şi l-a lovit pe peceneg în vintre. Pecenegul îndată s-a prăvălit, însă sărind degrab împreună şi mare ruşine fiindu-i a răcnit ca un leu şi pornindu-se ca să-l lovească pe rus cu pumnul, dar rusul iute întorcîndu-se a sărit într-o parte. Ci pecenegul din pornirea sa cea mare ca să-l lovească pe rus s-a poticnit şi a căzut jos. Atunci grăbind rusul a sărit în spatele lui şi nu-l lăsa ca să se mai ridice, ci încălecîndu-l ca pe un cal îl ţinea tare şi cumplit bătîndu-l peste fălci şi atîta l-a bătut pînă ce i-a rupt fălcile împreună cu dinţii, după aceea apucîndu-l de gîtiţă l-a sugrumat mult pînă ce a ieşit şi sufletul acolo pe loc. (Conf. Stric, fila 125). Deci văzînd Vladimir biruinţa viteazului său îndată a strigat şi alergînd cu puterea sa asupra pecenegilor i-a alungat pînă cînd de tot i-au sfărîmat ca şi oarecînd Saul pe filisteni. Şi în acel loc unde s-a făcut slăvită aceea biruinţă a zidit Vladimir o cetate şi i-a pus numele Periaslav şi cu mare slavă l-a cinstit pe viteazul acela, făcîndu-l şi pe tatăl său om vestit.

După aceea Vladimir cu dorinţă mare a dorit ca să ştie şi să afle Credinţa cea adevărată şi venind din toate legile la dînsul ca să-i spună pentru a lor religie, nu s-a împăcat nici cu una, fără numai cu solii greceşti s-a împăcat umilindu-se pentru povestirea cea despre a doua Venire a Fiului lui Dumnezeu. Şi tot neîncrezîndu-se bine, i-a trimis însuşi pe ai săi oameni aleşi ca, cu singur lucrul să vadă religia fiecărei credinţe. Şi mergînd aceia după poruncă s-au întors şi i-au spus împăratului şi boierilor lui, cum că nu se află sub cer mai adevărată şi dreaptă şi Dumnezeiască credinţă şi religie ca a grecilor.

Deci Vladimir adunînd putere multă de oaste, s-a pornit asupra împărăţiei greceşti, zicînd: Voi lua cetăţile grecilor şi acolo aflînd Preoţi şi învăţători creştineşti mă voi boteza. Şi mergînd în Tavrichia a luat Kafa slăvită cetate şi după aceea a luat Chersonul cea mai de frunte cetate a Tavrichiei şi auzind împăraţii greceşti Constantin şi Vasile s-au spăimîntat foarte şi a scris Vladimir către ei, ca să-i dea pe sora lor Ana spre însoţire. Şi se făgăduia că şi legea creştinească va primi şi cetăţile le va da înapoi, iar de nu, apoi zicea: Voi face Constantinopolul ca şi Chersonul. Şi făcînd sfat împăraţii, s-au învoit la cererea lui şi i-au trimis pe sora lor şi acum cînd veneau trimişii cu sora împăraţilor la Cherson, Vladimir a orbit şi s-a îndoit, zicînd: Dumnezeii s-au mîniat că voiesc să primesc altă credinţă şi m-au orbit. Şi auzind sora împăraţilor de îndoiala lui, i-a scris zicînd: Să nu te îndoieşti nicidecum, ci

să crezi din toata inima şi îndată după Botez vei vedea. Iar el s-a bucurat de aceasta şi cînd s-a cufundat în scăldătoare, îndată o, minunea lui Dumnezeu! - a văzut nu numai cu ochii cei trupeşti, ci şi cu cei sufleteşti. Şi după Botez cununîndu-se cu Ana fiică împărătească, a întors toate cetăţile împăraţilor greceşti înapoi şi însuşi s-a întors cu mare bucurie la Kiev, aducînd cu sineşi mulţime de Preoţi şi Episcopi şi pe alţii din Tagma Bisericească.Şi în puţină vreme toată Rusia a botezat-o.

Aici vom povesti de cîte ori s-a botezat Rusia, mai înainte de Vladimir:

Întîi s-a botezat de Sfîntul Apostol Andrei cel întîi chemat.

Al doilea, întru împărăţia lui Mihail împăratul grecesc, de Metodie şi Constantin la anul 833.

Al treilea întru vitejia lui Oleg fiind trimis de Fotie Patriarhul, Mihail Mitropolitul. (Conf. Nestor, Cartea 1, Baronie, Stric, fila 148 şi Zonara, Cartea 3). Venind în Rusia, au zis ruşii către el: De sînt adevărate cele ce le zici din cartea Evangheliei, apoi s-o arunci în foc şi de nu va arde apoi atuncea vom crede că sînt adevărate toate cele ce se spun acolo. Şi aruncînd Mitropolitul Evanghelia în foc şi potolindu-se focul, s-a aflat Evanghelia întreagă şi atunci mulţi au crezut în Hristos.

Al patrulea, în vremea Olgăi soţia lui Igor.

Iar al cincilea, desăvîrşit s-au botezat cu toţii sub împăratul Vladimir cel întocmai cu Apostolii (Conf. Stric, fila 128).

Să se ştie şi aceasta, că Ruşii încă în anul de la Hristos 790 au început a avea slove şi a şti carte pe limba lor. Că în anul acesta făcînd pace cezarul grec cu slavonii, spre semnul împăcării le-a trimis literele slovelor A, B, V şi celelalte aflate de greci pe limba slavonilor. Însă Polonii (Leşii) cu 209 de ani mai înainte de Ruşi au început a avea slove (cuvinte) pe limba lor, adică din anul 581 după Hristos (Conf. Stric, fila 87).

La fel şi pentru porfiră şi titlul împărătesc în Hronografele ruseşti cele vechi se afla aşa scris: În anul de la Hristos 1120, al doilea Vladimir Monomahul a mers cu multă putere asupra Constantinopolului şi văzînd Alexie Comnenul că nu va putea să steie împotriva puterii Ruseşti şi împotriva vestitei vitejii a lui Vladimir, a trimis către ei pentru pace pe Neofit Mitropolitul Efesului şi pe cîţiva boieri împreună trimiţînd şi semnele împărăteşti, scriind aşa: „Alexie Comnenul, cu Mila lui Dumnezeu ortodox împărat al grecilor, marelui între cnejii Rusiei Vladimir, să se bucure. Fiindcă de o credinţă cu noi eşti, iar mai ales că şi de un sînge cu noi eşti, că din sîngele marelui Constantin Monomahul împăratul grecilor te tragi, pentru aceasta nu război, ci pace şi dragoste se cuvine a avea

între noi, ca cei ce sîntem de un sînge. Şi pentru ca să cunoşti dragostea noastră pe care o avem către a ta împărăție, iată că-ți trimit Cunună împărătească, care este a lui Constantin Monomonahul, a rudeniei tale, şi sceptru şi diademă şi Cruce de aur cu Lemn de viață făcător şi pajură (stemă) şi toate celelalte semne împărăteşti şi daruri, cu care să te încununeze pe tine episcopii cei trimişi de la mine, ca să fii de acum împărat al pămîntului Rusiei". Şi aşa de trimişii aceia a fost încununat Vladimir Monomonahul cu cunună împărătească. Şi de atunci a avut pace şi dragoste cu Alexie Comnenul împăratul grecilor din neam în neam.

Iar noi să ne întoarcem la istorisirea cea dintîi: După întoarcerea poporului slavon către credința lui Hristos, trăind ani îndestulați Vladimir pînă la bătrînețe unse, plăcînd lui Dumnezeu cu toate faptele cele bune, zidind Biserici şi altele spre întărirea poporului creştin, s-a odihnit întru Domnul, împărțind toată împărăția Rusiei în 12 părți, după numărul feciorilor săi. Şi s-a numărat între sfinți, care se prăznuieşte în luna lulie în 15. Iar cel ce voieşte a şti mai pe larg pentru Vladimir, citească viața lui şi în Hronograful ce este tipărit la Iaşi în anul 1832. Şi nu numai de Vladimir, ci şi pentru toate întîmplările Rusiei şi a Cnejilor lor va şti. Iar noi aici prea scurt am pus, neavînd nevoie a tipări cele ce sînt tipărite.

După împărțirea împărăției ruseşti fiilor lui Vladimir şi după moartea lor, s-a stăpînit cetatea Kievului de la un cneaz la altul mutîndu-se şi pentru multele împerecheri şi neuniri, a slobozit Dumnezeu pe neîndumnezeitul Batie asupra acestui pămînt ortodox şi venind cu putere multă la anul de la Hristos 1240 întru cnejia lui Mihai Viteazul. A trimis soli către Mihail ca să i se închine lui şi mîniindu-se Mihail i-a ucis pe solii lui Batie. Atunci Batie pornindu-se cu oastea sa ca o fiară neîmblînzită asupra Kievului, l-a înconjurat şi stricînd zidurile l-a luat, iar poporul fiind cuprins de spaimă s-a închis în ograda Bisericii Pecerscăi. Ci neîndumnezeitul stricînd zidurile cu măiestriile care le avea a intrat în mînăstire şi a ucis pe toți parte Bisericească şi mirenească şi intrînd în Biserica Prea Curatei Stăpînei a spurcat-o şi de toată frumusețea a dezgolit-o. Crucea din vîrful Bisericii era ferecată cu aur, ce foarte mare era, a luat-o; biserica pînă la ferestre a stricat-o la fel şi Sfîntul Altar pînă la Icoanele Împărăteşti le-a stricat; şi în scurt toată mînăstirea cu toată podoaba şi cu zidul cel împrejur pînă la temelie a stricat-o, şi din acea vreme pînă azi, înfrumusețarea cea cu dumnezeiască slavă a Sfîntului Lăcaş al Fecioarei Maria nu poate să-şi vie întru podoaba cea dintîi. Că era toată cu musie de aur (adică cu nişte pietre în chipul

aurului) zugrăvită, şi cu tot felul de împistrituri minunat era împistrită şi cu prea frumoase icoane zugrăvită. La fel şi pardoseala Bisericii era cu tot felul de pietricele în chipul florilor pardosită, acoperămînturile turnurilor erau cu aur suflate, iar Crucea cea din vîrful Bisericii ce era foarte mare toată cu aur era făcută. Zidul mănăstirii ce era împrejur înconjura mănăstirea ca de două săgetături departe, grosimea lui era de un stînjen şi erau două porţi mari de piatră făcute, prin una intrau împăraţii, domnii şi tagma Bisericească, iar prin cealaltă poporul cel simplu. Acestea toate şi mai mult decît acestea se aflau în Biserica cea asemenea cerului, care acum nici ca o umbră nu seamănă zidirile după care se aflau în vremea aceea şi multă vreme a fost pustie pînă s-a făcut iarăşi.

După risipirea Kievului şi a mînăstirii Pecerscăi, neîndumnezeitul Batie s-a pornit cu urgia sa asupra părţilor Poloniei şi a Ungariei şi multe sate şi cetăţi a pustiit piezîndu-l fără de cruţare pe poporul creştin. Şi a ajuns pînă şi la însăşi cetatea de scaun a Ungariei Varadin (Oradea) şi aproape de zidurile ei şi-a pus coşii cei tătăreşti. Această cetate în mijlocul pămîntului unguresc era zidită, şi era îmbelşugată foarte cu poame şi cu vin. Şi împrejur era înconjurată cu apă, pentru aceea cei ce locuiau în ea nu se temeau de nimic. Atunci Vladislav craiul unguresc n-a putut a-şi aduna puterea oastei împotriva lui Batie fiind cu depărtare, ci s-a închis în cetate şi suindu-se pe un stîlp înalt privea la pierzarea ţării sale şi plîngea foarte cu amar şi neavînd ce face s-a dat la rugăciune şi post. Iar cînd s-a văzut că şi sora sa a fost prinsă de tătari şi se ducea la Batie, atunci i s-a adaus lui scîrbă peste scîrbă. Şi căzînd la Milostivirea lui Dumnezeu vărsa lacrimi peste lacrimi, şi atîta curgeau lacrimile din ochii lui încît erau ca nişte pîraie. Şi unde cădeau pe marmoră îşi făceau loc (după cum în Hronografele scrise cu mînă se află). Şi fiind ei în atîtea lacrimi şi postiri, dintr-o dată i-a stat cineva dinaintea lui, zicînd: Iată pentru atîtea ale tale postiri şi rugăciuni amestecate cu lacrimi, prea Puternicul Dumnezeu îţi dă în mîini pe păgînul împărat. Şi acestea zicînd, îndată nevăzut s-a făcut. Iar craiul primea în inima sa multă mîngîiere, s-a pogorît de pe stîlp de nimenea fiind ţinut şi spînzura şi o secure pe şaua lui şi cu încredinţare adeverindu-se craiul că acesta era ajutorul lui Dumnezeu, încălecînd pe cal şi luînd securea aceea în mînă, cu mare îndrăzneală s-a pornit asupra potrivnicilor cu ostaşii săi, cîţi se întîmplase a fi atunci în cetate, şi lovindu-i tare pe tătari întru însuşi coşul tătarilor cel de apărare în care era şi însuşi Batie. Iar Domnul Dumnezeu a slobozit mare frică şi cutremur asupra tuturor tătarilor încît n-au putut a se apăra cu coşurile lor şi

fugea fiecare încotro putea. Iar ungurii ajungîndu-i, mulțime de barbari au ucis. Şi nu numai bărbații, ci şi femeile şi copiii ieşind din cetate îi pierdeau pe cei necurați şi bogățiile lor care nu aveau număr le răpeau. Iar pe neîndumnezeitul Batie însuşi craiul îl alunga şi-l ajungea pe el pe cîmpiile ungureşti. Şi văzînd Batie chiar pe crai urmărindu-l, îndată s-a întors spre dînsul şi cînd au început a se bate amîndoi, atunci sora craiului mult îi ajuta lui Batie. Iar craiul văzînd acest fel de întîmplare fără nădejde, s-a întărit cu ajutorul a tot Puternicului Dumnezeu şi pe amîndoi fără de milă cu acea secure i-a ucis şi aşa şi-a primit al său sfîrşit ticălosul de Batie în părțile Ungariei. Şi fiind biruit Batie ungurii au stat în corturile tătarilor, iar cei mai mulți tătari care nu fuseseră acolo se întorceau cu mulțime de robi şi pradă la corturile lor socotind că şed acolo, dar ungurii pe toți cîți veneau în mîinile lor, fără de milă îi ucideau, fără numai pe aceia îi cruțau care doreau legea creştinească. Şi pentru această prea slăvită biruință, ungurii pe craiul lor Vladimir l-au vărsat de alamă pe cal şezînd şi secure în mîini ținînd şi l-au pus deasupra acelui stîlp spre veşnica pomenire a neamului celui viitor.

De la năvălirea păgînului Batie în pămîntul Rusiei şi de la risipirea slăvitei cetăți a Kievului, toți cnejii Rusiei sub stăpînirea jugului barbar ca la 150 de ani petreceau şi de către împărații tătăreşti după voia şi pofta lor erau puşi cnejii ruseşti (Conf. Stric, fila 419). Iar cei ce nu se supuneau erau izgoniți, şi toate cele mari judecăți şi tulburări tătarii le lucrau şi le făceau. Şi din tătarii aceia ai lui Batie, unii şi-au ales loruşi locuri în Krîm şi Perecop şi au cuprins toate cîmpiile cele dimprejur şi pe creştini i-au izgonit de acolo. Iar de la Kiev toate cîmpurile cele sălbatice ce zăceau cu depărtare şi toată partea pămîntului Litvei au cuprins-o şi pe Bascaci sau Atamani ai săi, ca şi cum ar fi nişte starosti ai Rusiei erau puşi, care şi dajdie de la Rusia le lua şi ca nişte împărați îi stăpîneau pe creştini, pînă cînd ortodoxul marele cneaz Dimitrie, pe puterea lor cea păgînească a biruit-o, şi pe împăratul tătarilor Mamae întru sfîrşit l-a sfărîmat. Pentru aceasta se pune aici de față cu de-amănuntul războiul lui Dimitrie cu Mamae, spre întărirea iubitorilor de Hristos ostaşi şi spre veşnica pomenire a slăvitei biruințe creştineşti întru slava lui Dumnezeu, Celui ce a înălțat cornul ortodocşilor împărați.

Războiul lui Dimitrie cu Mamae

Binecredinciosul şi marele cneaz al Moscovei Dimitrie Ivanovici, auzind că vine asupra lui cu putere neîndumnezeitul

împărat al tătarilor Mamae, cu multe puteri, iuțindu-se asupra credinței lui Hristos şi asupra neamului creştinesc (rîvnind lui Batie spurcatului său strămoş care pierise) s-a întristat foarte. Şi sculîndu-se a mers înaintea Icoanei Mîntuitorului lumii şi căzînd în genunchi, a început cu lacrimi a se ruga ca să-i ierte Milostivul Dumnezeu păcatele lui şi să izbăvească pămîntul Rusiei de la neîndumnezeitul Mamae. După rugăciune sculîndu-se, îndată a trimis la Borovsca după fratele său cneazul Vladimir şi după toți cnejii şi boierii şi voievozii. Deci cneazul Vladimir (sculîndu-se) cu grăbire a venit la Moscova şi văzînd marele cneaz Dimitrie pe fratele său, i-a spus lui pentru a sa scîrbă şi pentru năvălirea barbarilor. Iar cneazul Vladimir întristîndu-se de atîta scîrbă a fratelui său i-a răspuns marelui cneaz, mîngîindu-l pe el şi zicînd: „Aruncă spre Domnul întristarea ta şi el te va păzi" (Psalm 54). Iar nouă, o, împărate, mai bine este moarte cinstită a lua, decît a vedea viața cea de ruşine. Atunci marele cneaz Dimitrie luînd pe fratele său, a mers către preasfințitul Mitropolit Ciprian, spunîndu-i lui pentru primejdia ce sta de față, cum că neîndumnezeitul Mamae vine asupra Rusiei. Deci i-a răspuns Mitropolitul lui, zicînd: Prin Dumnezeiasca slobozire pentru păcatele noastre s-a ridicat asupra noastră acest păgîn împărat. Iar tu, împărate, sîrguieşte-te a-i trimite lui daruri şi prin acelea îi îmblînzeşte mînia lui, ca doară nu va veni asupra pămîntului nostru spre a-l pustii. Şi de nu va voi prin acelea a se îmblînzi, atunci însuşi Domnul prin Judecățile care ştie îl va face a se smeri el: „Pentru că Domnul celor mîndri le stă împotrivă". Că aşa şi Sfîntul marele Vasile a făcut oarecînd, trimițîndu-i daruri lui Iulian călcătorul de lege, ca astîmpărîndu-se şi mînia sa să nu strice cetatea lui. Ci cînd acel împărat depărtat, n-a încetat despre pierzătoarea mînie, atunci îndată însuşi Domnul Dumnezeu spre răzbunarea a atîta nemulțumire a lui l-a trimis pe Ostaşul său Sf. Mercurie ca nevăzut să-l ucidă pe prigonitor care s-a şi făcut.

Deci marele cneaz Dimitrie, supunîndu-se sfatului Mitropolitului, a trimis pe cel înțelept şi înțelept din cei ce stăteau înainte, Zaharia a lui Tuşin, cu multe daruri la Mamae, dîndu-i lui şi doi tălmaci. Zaharia ajungînd la pămîntul Rezanului şi auzind că Oleg al Rezanului şi Olgerd al Litvei s-au unit cu Mamae, a trimis în taină către marele cneaz înştiințîndu-l pentru atîta vrăjmăşie a prietenilor lui. Iar marele cneaz auzind aceasta, a început a se clăti cu inima şi umplîndu-se de întristare, s-a rugat către Dumnezeu, zicînd: „Doamne, Dumnezeul meu, spre Tine Unule Iubitorule al dreptății nădăjduiesc, că de mi-ar fi făcut vrăjmaşul rău l-aş fi răbdat,

pentru că din început este vrăjmaş neamului creştinesc; iar aceştia prieteni şi cei de aproape ai mei, acest fel au gîndit asupra mea: Judecă dar, Doamne, după dreptatea Ta între mine şi între dînşii: „Ca să se sfîrşească răutatea păcătoşilor" (Psalm 7). Iar după rugăciune a mers cneazul cu fratele său la preasfinţitul Mitropolit, spunîndu-i lui pentru unirea lui Oleg al Rezanului şi Olgerd al Litvei cu Mamae şi zicea cu lacrimi: Am greşit, părinte sfinte, înaintea lui Dumnezeu! Dar nici o strîmbătate nu le-am făcut lor, că eu sînt îndestulat cu a mea domnie, şi nu ştiu pentru care pricină „S-au înmulţit cei ce mă necăjesc?" I-a răspuns Mitropolitul: în deşert este cea nedreaptă a lor sculare şi vrajbă asupra ta, mare cneze! Deci pentru aceasta nu te scîrbi, ci cu lumina veseliei te bucură întru Dumnezeu ajutorul tău, că el te va izbăvi şi te va proslăvi. Că de va păzi Dumnezeu pe om, o, împărate, nu poate toată lumea a-l omorî pe el. Că unde va putea scăpa sau a se ascunde de tăria Mîinii Lui celei stăpîneşti şi de la Atotvăzătorul lui Ochi?" Şi prin aceste cuvinte ale arhiereului întărindu-se marele cneaz Dimitrie a aruncat întristarea sa, asupra Domnului.

Marele cneaz Dimitrie Ivanovici, sfătuindu-se cu fratele său şi cu toţi sfetnicii, au trimis strajă împotriva lui Mamae, pe cei mai viteji ostaşi ai săi, pe Ioan Rievscăi, Iacob Usatago şi Vasile Trupnic şi pe alţi mulţi voinici cu dînşii, şi le-a poruncit lor, ca şi cu mare luare aminte să meargă la luptă şi să prindă vreun tătar, ca să se înştiinţeze de la el tot adevărul pentru scopul lui Mamae. După aceea a poruncit marele cneaz, ca prin toate cetăţile să trimită scrisori ca toţi să fie gata la război cu neîndumnezeiţii agareni (turci) şi să se adune cu toţii la Colomna în ziua Adormirii Prea Sfintei Născătoare de Dumnezeu.

Marele cneaz Dimitrie, văzînd că cea întîi strajă au zdrobit-o, iarăşi sfătuindu-se cu fratele său şi cu boierii, a socotit ca să trimită şi a doua strajă şi le-a poruncit lor ca degrab să se întoarcă. Iar la strajă au fost trimişi Clement Poleianul, Ivan Sviaslov, Grigorie Sudoc şi alţii mulţi cu dînşii. Pornind aceştia l-au întîmpinat în drum pe Vasile Trupnic aducînd pe un tătar, care i-a povestit marelui cneaz Dimitrie, că negreşit vine Mamae asupra Rusiei, şi cum s-au unit cu dînsul Oleg al Rezaniei şi Olgerd al Litvei şi nu se grăbeşte ci aşteaptă toamna. Auzind aceste cuvinte, marele cneaz a început a se ruga, zicînd: Stăpîne Doamne Iisuse Hristoase, Cel ce Te-ai întrupat din Prea Curata Fecioară Maria pentru mîntuirea noastră şi ne-ai izbăvit pe noi din robia vrăjmaşului, caută şi acum Prea Sfinte spre smerenia noastră şi smereşte, Doamne,

inima cea îngîmfată a ticălosului Mamae.

După aceasta întorcîndu-se către fratele său şi către toţi cnejii şi voievozii întărîndu-i pe ei ziceau: Cuib sîntem ai marelui cneaz Vladimir al Kievului, care ne-a scos pe noi din întunericul închinării de idoli şi ne-a luminat cu adevărul prin credinţa cea adevărată, să-i rîvnim dar lui şi să ne batem pînă la moarte cu păgînii tătari pentru sfînta Credinţă ; „Că Domnul ne este nouă ajutor şi nu ne temem de ce ne va face nouă omul" (Psalm 117) şi de va muri cineva pentru Credinţă, unul ca acela cu Sfinţii Mucenici cunună în cer va lua.

A răspuns Vladimir cneazul, fratele cneazului celui mare şi toţi cnejii împreună cu dînsul au zis: Adevărat este aceasta, că cei ce vor muri pentru sfînta Credinţă, plată veşnică vor lua de la Dumnezeu şi noi gata sîntem cu toţii, ca în războiul cel cu tătarii pentru Credinţa cea sfîntă şi capetele a ni le pune.

Şi iată că după porunca marelui cneaz Dimitrie, au sosit la Moscova cnejii şi voievozii Rusiei cu mulţime de oaste în vremea cea sorocită în ziua Adormirii Prea Sfintei Născătoare de Dumnezeu, şi toţi bucurîndu-se de marele lor cneaz Dimitrie, ca şi cu o gură strigau: Săvîrşeşte, Dimitrie, alergarea noastră, pentru numele tău cel sfînt!

Au sosit şi cnejii Beloiezerului cu multe puteri foarte gata spre război pregătiţi, care erau cneazul Teodor Simeonovici, cneazul Simeon Mihailovici, cneazul Andrei Schimbschii, cneazul Andrei Cargopolschii şi cnezii Iaroslavului cu ale lor oşti, cneazul Andrei al Iaroslavului, cneazul Roman Prozorovschii şi alţii cneji, şi împreună cu dînşii mulţi boieri şi feciori de boieri.

Iar Zaharia cel mai sus pomenit ajungînd la Ordie l-au luat pe el domnii întunericului şi l-au pus înaintea împăratului lor Mamae. Iar Zaharia toate darurile trimise de marele cneaz Dimitrie le-a pus înaintea necuratului Mamae, zicînd: Domnul nostru marele cneaz Dimitrie Ivanovici a toată Rusia în patria sa se află sănătos şi m-a trimis să întreb şi de sănătatea împărăţiei voastre; şi aceste daruri le-a trimis spre cinstea împărăţiei tale. Iar pîngăritul împărat mîniindu-se şi de multă mîndrie şi mînie ticălosul, îndată şi-a lepădat încălţămintea din piciorul cel drept şi a zis: Zaharie, iată că-ţi dăruiesc ţie celui ce ai venit, din slava cea mare a mea, ceea ce a căzut din piciorul meu, că în acest fel este cinstea noastră cea împărătească de voieşte pe cineva a-l milui! Iar Zaharia cu înţelepciune i-a dat cinste necuratului împărat şi s-a mirat împăratul de înţelepciunea răspunsului lui Zaharia, şi a poruncit ca darurile cele preaslăvite ostaşii să le ieie zicînd: Luaţi-vă vouă acestea şi vă cumpăraţi frînghii cailor voştri, că

aurul şi argintul cneazului Dimitrie tot în mîna mea va fi şi pămîntul lui îl voi împărți celor ce-mi slujesc mie, iar pe el însuşi îl voi pune să-mi pască cireada cămilelor.

Atunci Zaharia aprinzîndu-se cu rîvnă pentru domnul său a zis lui Mamae: Pentru ce grăieşti unele ca acestea unui cneaz aşa de mare? Că Dumnezeu ceea ce voieşte aceea face, dar nu după cum tu voieşti.

Cei ce stăteau înainte au voit să-l ucidă pe Zaharia, dar i-a oprit Mamae. Şi a început a amăgi pe Zaharia prin multe cuvinte, făgăduindu-i că-l va face stăpînul Rusiei. Iar Zaharia primind asemenea vicleşug în inima sa ca să poată scăpa mai degrab din mîna lui, a zis către împăratul: Nu se cuvine solului, ca neisprăvind solia împăratului său să se lipească către alt împărat. Mai întîi porunciți a mi se da cărțile soliei şi cînd voi săvîrşi solia, atunci mă voi întoarce către tine împărate, ca aşa şi vouă credincios să fiu şi celui întîi împărat a nu minți.

Deci necuratul împărat fiind prins de înțeleptele cuvinte ale lui Zaharia l-a slobozit pe el cu scrisoare către marele cneaz Dimitrie, şi a trimis încă cu Zaharia şi 4 cneji vestiți, cinstiți şi iubiți lui, pe postelnicul său, pe logofăt, pe comis şi clucerul şi împreună cu dînşii cîțiva tătari.

Iar scrișoarea cea de la Mamae împăratul întru acest chip era scrisă: Împăratul răsăritului al marii Ordii al cîmpiilor celor largi al puternicilor tătari, împărat al împăraților Mamae şi al multor Ordii împărat, mîna mea pe multe împărății le stăpîneşte şi dreapta mea pe multe împărății le cuprinde, războinicul nostru Dimitrie al Moscovei ştiut să-ți fie că moşiile noastre le stăpîneşti, iar a te închina împărăției noastre a veni nu voieşti. Să-ți fie în ştire şi va fi, că astăzi mîna mea voieşte a te pedepsi, de eşti tînăr, vino către mine şi te închină mie ca să te miluiesc, şi iarăşi în pămîntul tău te voi slobozi a împărăți, iar de nu vei face aceasta, degrab pe toate cetățile tale am să le stric şi focului a le da şi însuşi pe tine sub cea mare pedeapsă te voi da.

Ieşind Zaharia de la blestematul Mamae, a mulțumit lui Dumnezeu că l-a slobozit pe dînsul Mamae şi cum că n-a putut socoti ticălosul ca să nu trimită pe ai săi iubiți cu Zaharia. Şi cînd s-au apropiat către apa Okei şi împreună cu ei acei patru mari tătari şi ceilalți tătari ce erau trimişi cu dînsul în Rusia, a trimis Zaharia în taină încă pe drum fiind vestitor către marele cneaz, cum ca să-i trimită în întîmpinarea lui 100 de ostaşi, dar *tătarilor le-a zis: lată că pe voi au să vă întîmpine cu mare* cinste de la marele cneaz. Iar marele cneaz degrab a trimis în întîmpinarea lui Zaharia 300 de svardioşi aleşi din curtea sa. Şi l-au aflat pe Zaharia nu departe de apa Okei. Şi după ce au

ajuns la Zaharia îndată le-a poruncit lor a-i răpi pe tătari şi a-i lega şi luînd scrisoarea lui Mamae ce era trimisă către marele cneaz a rupt-o pe ea în două şi alegînd pe un tătar care era mai prost i-a dat lui scrisoarea ruptă şi l-a slobozit pe el către Mamae, zicînd: Spune nebunului tău împărat că n-am aflat între oameni mai fără de minte ca el şi scrisoarea lui cea plină de nebunie n-am adus-o înaintea ochilor prea strălucitului meu stăpîn marelui cneaz, şi am citit-o eu însumi pe ea, şi văzînd nebunia lui Mamae am rîs!

Deci mergînd tătarul către Mamae i-a vestit lui toate acestea dîndu-i lui şi scrisoarea cea ruptă. Iar necuratul împărat auzind aceasta a sărit de mînie şi a început cumplit a se iuți şi îndată a poruncit oştilor sale fără de zăbava a se porni spre Rusia.

Deci Zaharia ajungînd cu bine în cetatea Moscovei, s-a închinat domnului său marelui cneaz Dimitrie Ivanovici aducîndu-i lui şi pe toți tătarii legați. Iar marele cneaz foarte mult s-a bucurat pentru întoarcerea lui Zaharia şi pentru înțeleapta lui solie şi mai ales că cu încredințare s-a încredințat de la Zaharia pentru cea nemincinoasă sculare a neîndumnezeitului Mamae şi cum că degrab vine. Şi se bucura mai mult şi se veselea în Dumnezeu întărind şi pe fratele său şi pe toți cnejii Rusiei cei ce se găteau de război împotriva neîndumnezeitului Mamae.

Şi a socotit marele cneaz a merge în Sfînta Mănăstire a Sfintei de viață făcătoarei Treimi spre închinare Unuia Dumnezeu celui în Sfînta Treime slăvit şi spre primirea de binecuvîntare de la făcătorul de minuni prea cuviosul părintele Serghie.

Deci marele cneaz luînd pe fratele său şi pe toți ortodocşii cneji a mers în Mînăstirea Sfintei Treimi către Sfîntul Egumen părintele Serghie şi ajungînd acolo în mînăstire, s-a închinat, luînd binecuvîntare de la starețul şi de la tot soborul acelui sfînt lăcaş. Şi l-a rugat pe el prea-cuviosul stareț ca să asculte şi Sfînta Liturghie că era atunci ziua Duminicii şi pomenirea sfinților mucenici Flor şi Lavru şi a ascultat. Iar după Sfînta Liturghie i-a rugat pe ei prea cuviosul stareț împreună cu toți frații ca să guste din pîinea sfintei Mănăstiri. Dar marele cneaz avea mare împiedecare şi-l ruga pe cuviosul ca să-l ierte pe el, pentru că veniră vestitori vestindu-i lui pentru apropierea tătarilor. Şi i-a zis lui Sfîntul stareț Serghie: Prînzul acesta spre mare sporire îți va fi, că încă cununa ție nu ți s-a gătit, dar la ceilalți la mulți li se împletesc mucenicește cununi. Deci marele cneaz Dimitrie cu toți ceilalți ortodocşi cneji au gustat pîine în trapeză, iar Sfîntul Serghie întru acea vreme a poruncit ca să sfințească apa cu Moaştele sfinților Mucenici Flor şi

Lavru cărora în acea zi li se făcea pomenirea. Şi după masă cuviosul Serghie a stropit cu apă sfîntă pe marele cneaz şi pe toţi ortodocşii cneji şi pe toată oastea iubitoare de Hristos. Şi însemnîndu-l pe marele cneaz pe frunte cu semnul Crucii lui Hristos i-a zis lui: Du-te, domnule, că Dumnezeu ţie îţi va fi ajutor asupra vrăjmaşilor. După aceea chemîndu-l în taină i-a zis lui: Vei birui pe potrivnicii tăi. Iar marele cneaz auzind a lăcrimat şi a cerut de la dînsul un dar. Şi i-a răspuns sfîntul stareţ: Ce dar poate să-i fie spre îndestularea domnului meu? I-a zis lui marele cneaz: Dă-mi, părinte, pe doi ostaşi din pîlcul tău cel călugăresc, pe Peresviat şi pe fratele lui Osleb şi însuşi tu cu rugăciune să ne ajuţi nouă.

Deci prea cuviosul stareţ îndată le-a poruncit lor ca unor ştiutori de război şi viteji Gvardioţi a face gătire, iar în loc de pavăza cea stricăcioasă şi coif, să-şi pună pe cap schima cea cu cruci, şi i-a dat pe ei în mînă marelui cneaz zicînd: Iată şi pe ai mei ostaşi şi ai tăi robi! Şi le-a zis lor Sfîntul stareţ: Pace vouă, fraţilor mei, pătimiţi ca nişte viteji ai lui Hristos! Şi dînd pace şi blagoslovenie cneazului şi tuturor ortodocşilor ostaşi, i-a slobozit pe ei. Iar marele cneaz s-a bucurat cu inima şi s-au pornit spre cetatea Moscova, pe binecuvîntarea stareţului ca pe o vistierie nejefuită avînd-o. Şi ajungînd în cetatea Moscovei, a mers către prea sfinţitul Mitropolit şi i-a spus lui ceea ce i-a zis Sfîntul stareţ şi cum i-a dat lui binecuvîntare Sfîntul şi la toată oastea. Iar Mitropolitul i-a poruncit lui ca pe toate acestea să le păzească şi nimănui să nu povestească pentru această tainică proorocie a lui Serghie şi pentru împlinirea biruinţei asupra barbarilor pînă cînd va veni vremea şi cea slăvită biruinţă.

În luna lui august în 27 de zile, la pomenirea prea cuviosului părintelui nostru Pimen cel Mare, marele cneaz Dimitrie vrînd să pornească asupra ne îndumnezeitului Mamae, a mers mai întîi în Biserica Prea Sfintei Născătoare de Dumnezeu şi stînd înaintea Icoanei Mîntuitorului Hristos şi-a strîns mîinile la piept şi a început a se ruga cu lacrimi zicînd: Rogu-mă, ţie, Dumnezeule cel minunat! Stăpîne înfricoşate şi prea înalte, că Tu cu adevărat eşti împăratul Slavei, miluieşte-mă pe mine păcătosul, că fiind întru întristare alerg ca şi către Stăpînul meu şi făcător de bine: „Judecă, Doamne, pe cei ce-mi fac mie strîmbătate şi dă război celor ce se luptă cu mine, apucă arma şi pavăza şi te scoală în ajutorul meu" (Psalm 34), şi dă-mi biruinţă asupra potrivnicilor ca şi aceia să cunoască Slava Ta.

După aceea stînd înaintea Icoanei făcătoare de minuni a Prea Sfintei Născătoare de Dumnezeu, celei zugrăvite de Sfîntul Evanghelist Luca a început cu umilinţă a grăi, zicînd: O,

Doamnă împărătească Născătoare de Dumnezeu, a tot neamul creştinesc Apărătoare, să nu dai întru stricăciune cetatea aceasta păgînului Mamae, ci te roagă Fiului tău şi Dumnezeului nostru, Făcătorului şi Ziditorului să ne dea nouă mînă de ajutor şi să smerească inima cea mîndră a vrăjmaşilor noştri, că poţi Stăpînă cîte le voieşti! Ca noi nădăjduind spre ajutorul tău ne sîrguim împotriva neîndumnezeiţilor tătari!

La fel a mers şi la mormîntul fericitului şi făcătorului de minuni Petru al Kievului şi căzînd îl ruga pe el să se roage către Arhiereul Hristos Domnul, pentru oile păşunii sale cele cuvîntătoare, ca să le păzească pe ele nevătămate şi să-i alunge şi să-i piardă pe lupii şi neîndumnezeiţii de barbari care voiesc a-i înghiţi oile lui.

Şi terminînd rugăciunea s-a închinat Mitropolitului, iar Mitropolitul l-a binecuvîntat pe el şi dîndu-i lui semnul biruinţei Sfînta Cruce l-a slobozit pe el: Şi a trimis Mitropolitul prea sfinţitul sobor cu preoţii la porţile Florovului şi a lui Constantin şi a lui Nicolae cu sfintele Cruci şi cu făcătoarele de minuni Icoane, ca pe toţi ostaşii să-i binecuvinteze spre război. Iar marele cneaz Dimitrie a mers în Biserica Cerescului Voievod la Sfîntul Arhanghel Mihail grabnicul ajutor al ostaşilor şi i s-a închinat sfintei lui Icoane. După aceea a mers la mormîntul ortodocşilor cneji strămoşilor săi şi a zis: Adevăraţi păzitori ai sfintei credinţe, ajutători ai Ortodoxiei, de aveţi îndrăznire către Domnul, pe Acela rugaţi-L pentru noi moştenitorii voştri ca să ne dea nouă Domnul biruinţă asupra păgînilor. Şi după rugăciune a ieşit din Biserică şi iată marea cneaghină Eudochia şi cu alte multe cneaghine ale cnejilor şi voievozilor şi mulţime multă de popor bărbaţi şi femei au ieşit spre petrecerea marelui cneaz şi toţi de lacrimi şi de înălţarea glasurilor celor din inimă de-abia puteau scoate un cuvînt, dînd unul altuia prietenilor săi cea mai de pe urmă sărutare. Iar marele cneaz puţin stăpînindu-se dinspre lacrimi, nedîndu-şi lui a plînge pentru poporul ce era de faţă însă întru inima sa cu amar lăcrimînd zicea către a sa cneaghină şi mîngîind-o pe ea: Femeie, nu plînge, că de va fi Dumnezeu cu noi, cine va fi împotriva noastră?

Şi aşa făcînd sărutarea cea mai de pe urmă, a încălecat pe calul său cel de război şi împreună cu el toţi cnejii ca nişte şoimi albi zburînd de la Moscova spre locul cel orînduit al ostăşeştilor pîlcuri. Cneji ai Beloiezărului osebit au pornit cu ale lor cete foarte aranjate. Marele cneaz Dimitrie l-a slobozit pe fratele său Vladimir spre drumul către Braşau fiindcă nu încăpea toată oastea pe un drum. Iar cnejii Beloezărului pe drumul Dercschii şi însuşi marele cneaz a mers spre drumul

cel spre Kotel. Iar marea cneaghină Eudochia cu nora sa şi cu celelalte cneaghine s-au suit în foişorul cel cu acoperămîntul de aur, care era la marginea Moscovei ca să privească spre cneaz şi strîngîndu-şi mîinile sale la piept a început a se ruga către Dumnezeu, cerînd ajutor asupra păgînilor tătari şi pentru acei doi fii ai marelui cneaz Dimitrie, Vasile şi Iurie ca să nu rămînă sărmani.

Marele cneaz Dimitrie a sosit Sîmbătă în Kolomna întru pomenirea Sfîntului Moisi Arapul, august 28 de zile. Unde l-au întîmpinat mulţi voievozi cu oastea lor. Iar arhiereul Eftimie cu tot sfîntul sobor şi cu Cruci l-au întîmpinat pe el la porţile cetăţii şi l-a binecuvîntat pe marele cneaz şi pe toţi cei împreună cu dînsul. Iar a doua zi a poruncit marele cneaz tuturor voievozilor ca împreună cu toată oastea lor să iasă la cîmpul Davici şi atîta de mare mulţime de oaste era în cîmpul Kolomonului încît nu era cu putinţă pe toată oastea a o cuprinde cu ochii. Şi a pus marele cneaz voievozi asupra cetelor, iar singur luişi a primit ceata cnejilor Beloiezerului. În mîna cea dreaptă a sa l-a pus pe fratele său Vladimir dîndu-i lui pe cnejii Iaroslavului, iar în mîna stîngă a sa l-a rînduit pe cneazul Gleb al Brianscăi, iar în ceata ce mergea înainte pe voievodul Dimitrie Vsevoloj, în ceata Kolomonului pe micul Vasilievici, în a Kostromului pe voievodul Ioan Rodionovici, în a Perieslavului pe voievodul Andrei Sircozovischii. Iar cneazului Vladimir i-a rînduit pe voievozii Daniil Velevuj pe cneazul Teodor Sleţchii, pe cneazul Iulie Miccisterchii, cneazul Andrei Muromschii.

Deci marele cneaz Dimitrie rînduindu-şi şi împărţindu-şi oastea, a poruncit a trece peste apa Okei şi le-a poruncit tuturor cu străşnicie ca trecînd prin pămîntul Rezanului, nimănui nici de un păr să nu se atingă şi însuşi luînd binecuvîntare de la episcopul Kolomonului a trecut peste apa Okei. Şi de acolo a slobozit în trei părţi străji împotriva străjilor tătăreşti, pe Simeon Melek, pe Ignatie Kreanul, pe Toma Ţinui, pe Petru Turului, pe Carp Laexievici, pe Petru Cirikov şi pe alţii mulţi ştiutori ai părţilor acelora, şi însuşi el urma în urma lor se grăbea cu fratele său şi cu toţi ostaşii săi.

Deci auzind de aceasta Oleg cneazul Rezanului, cum că marele cneaz Dimitrie merge cu mare putere împotriva necuratului Mamae a început a se teme şi gîndea a trimite către cneazul Olgerd al Litvei, însă nu era cu putinţă pentru că toate drumurile erau cuprinse de ostaşi şi se mira de unde este ajutorul acesta şi îndrăznire a cneazului Dimitrie asupra lui Mamae. Şi l-au înştiinţat pe el boierii lui, cum că un călugăr cu numele Serghie cel ce se află în pămîntul lui fiind înainte

văzător l-a într-armat pe el şi i-a dat lui spre ajutor doi călugări ai săi. Atunci Oleg s-a căit că s-a sculat asupra marelui cneaz Dimitrie şi a zis: Amar mie că mi-am pierdut mintea mea, neînţelegînd vremea cea viitoare şi Dumnezeu va să ceară de la mine vinovăţia mea. Şi a mă uni cu marele cneaz mă tem, iar către Mamae a mă duce voi fi prigonitor fraţilor mei şi asupra ortodoxei credinţe precum a fost Sviatopolc şi precum pămîntul l-a înghiţit de viu pe Sviatopolc aşa şi pe mine. Pentru că rugăciunile lui Serghie cel înainte văzător îi vor ajuta cneazului Dimitrie. Însă eu aşa voi face, cui Dumnezeu îi va ajuta cu acela mă voi uni.

Iar Olgerd adunînd mulţime de Litveni şi Vareaţi şi Jmodi se pornise spre ajutor lui Mamae. Şi venind pînă la Oduev, cînd a auzit cum că marele cneaz Dimitrie cu mari puteri a pornit asupra lui Mamae şi cum că Oleg al Rezanului s-a înfricoşat, a stat de a mai păşi mai departe decît la Odueb şi a zis: M-am înşelat ascultînd minte străină, că niciodată Litva nu era povăţuită de cnejii Rezanului şi acum cneazul Rezanului şi pe mine m-a scos din minte şi însuşi a pierit, deci vom sta aici locului pînă cînd vom auzi biruinţa cneazului moscovit.

În acea vreme fiii lui Olgerd, Andrei cneazul Poluţchii şi Dimitrie cneazul Breanscăi fiind botezaţi în ortodoxa credinţă prin maşteha sa cneaghina Anna (pentru care tatăl lor păgînul Olgerd îi ura, dar Dumnezeu îi iubea pe ei). Deci auzind ei cum că în mare supărare este marele cneaz al Moscovei pentru năvălirea neîndumnezeitului Mamae îi durea inima şi pe dînşii pentru aceasta. Iar cel mai bătrîn frate Andrei, a trimis scrisoare în taină către fratele său Dimitrie în care aşa scria: Ştii, frate, cum că pe noi ne-a lepădat de la sine tatăl nostru Olgerd, pentru aceasta că am primit credinţa ortodoxă şi Dumnezeu ne-a primit pe noi, deci dar să ne nevoim pentru sfînta credinţă şi pînă la moarte să mergem spre ajutor marelui cneaz Dimitrie şi la tot poporul creştinesc, împotriva păgînului împărat Mamae!

Citind scrisoarea aceea Dimitrie de la fratele său, s-a umilit şi cu lacrimi a zis întru sineşi: Dă-ne nouă, Doamne, cea bună şi plăcută Voinţa Ta a o săvîrşi şi a trimis către fratele său acest fel de răspuns: Gata sînt, frate, împreună cu tine a merge cu ostaşii mei pe care-i am adunaţi pentru tătarii cei de lîngă Dunăre, şi calea, frate, ne zace nouă înainte lesnicioasă de la miazănoapte spre Don, ca şi de tatăl nostru să ne tăinuim, ca nu cumva să ne facă piedică scopului nostru şi în bună vreme împlinindu-ne înşine, vom merge împreună către marele cneaz Dimitrie. Şi după puţine zile s-au unit cu mare dorinţă aceşti doi fraţi şi precum oarecînd Iosif şi Veniamin aşa ei cu

dragoste se sărutau şi s-au sîrguit cu toate oştile lor a merge către marele cneaz Dimitrie, cu care unindu-se nu departe de Don la locul ce se cheamă Birizuie.

Deci marele cneaz Dimitrie văzînd neaşteptatul ajutor s-a bucurat mulţumind lui Dumnezeu pentru minunata Lui purtare de grijă, pentru că copiii lăsîndu-l pe tatăl lor i-au venit lui în ajutor. Şi primindu-i pe ei cu cinste, cu multe daruri i-a îndestulat pe ei şi le-a zis lor: Nu pentru mine aţi venit voi către noi, ci Domnul Dumnezeu v-a trimis pe voi întru ajutor nouă creştinilor împotriva păgînilor, precum oarecînd Avraam lui Lot, căruia voi îi sînteţi adevăraţi rîvnitori acum. După aceea marele cneaz a trimis vestitori către prea sfinţitul Mitropolit Ciprian (spunîndu-i) cum că cnejii feciori ai lui Olgerd, lăsînd pe tatăl lor, au venit spre ajutor cu multe puteri. Iar Mitropolitul auzind aceasta, a lăcrimat dînd mulţumită lui Dumnezeu şi zicînd: Stăpîne, Doamne, Iubitorule de oameni, mulţumim Ţie pentru atîta a Ta milostivire, că prin a Ta purtare de grijă şi Putere vînturile cele potrivnice nouă spre linişte s-au schimbat. Şi a poruncit în Dumnezeieştile Biserici să se facă rugăciuni ziua şi noaptea pentru marele cneaz şi pentru toată oastea ortodoxă, iar mai ales în lăcaşul Sfintei începătoarei de viaţă Treimi a lui Serghie, nădăjduind că acolo cel mai ales folos au rugăciunile spre ajutor. Iar marea cneaghină Eudochia auzind de această mare Milostivire a lui Dumnezeu, le-a făcut milostenie multor săraci şi ea însăşi mergea spre rugăciuni totdeauna în Biserica lui Dumnezeu.

Deci marele cneaz Dimitrie sosind la locul cel zis Beruzuiu ca de 20-stadii de la Don în luna lui septembrie în 5 zile la pomenirea Sfîntului Prooroc Zaharia şi la pomenirea uciderii rudeniei sale Gleb Vladimirovici cneazul Rusiei. Atunci au venit şi de la străjile lui: Petru Gorţcoi şi Carp Alexei şi au adus un tătar de la cei mai de frunte de la Mamae. Acel tătar a povestit cum că Mamae este la Kuzmineia Gati şi nu se grăbeşte pentru aceasta că-i aşteaptă pe Olgerd şi pe Oleg, iar de a ta adunare nici nu ştie şi de întîlnirea cea cu tine nici nu nădăjduieşte. Iar marele cneaz i-a întrebat pe ei de puterile lui Mamae. Şi i-a răspuns tătarul zicînd: Nu-i este cu putinţă nimănui puterile lui a le număra. Atunci marele cneaz a început a se sfătui cu sfetnicii săi, zicînd: Oare aici să stăm sau să trecem apa Donului? Şi i-au zis lui feciorii lui Olgerd: De voieşti, cneje, spre întărirea oştii porunceşte a trece peste apa Donului, pentru că atunci nimeni nu va gîndi înapoi. Iar pentru puterea cea mare a lui Mamae n-avem ce ne spăimînta, că Dumnezeu nu întru puterea omului, ci întru dreptate binevoieşte, pentru că şi Iaroslav trecînd apa l-a biruit pe

Sviatopolk. Strămoşul tău marele cneaz Nevschii Alexandru, trecînd apa Neviei l-a biruit pe craiul nemţesc. Asemenea se cuvine şi ţie să faci, chemînd spre ajutor pe Domnul Dumnezeu şi de vom şi muri pentru sfînta credinţă şi moştenirea lui Dumnezeu, atunci plată veşnică de la Dumnezeu vom primi. Aşa şi pe oastea ta o întăreşte şi însuţi te îmbărbătează pentru că mulţi viteji şi voinici ai. Atunci marele cneaz a poruncit oştii sale să treacă peste apa Donului şi în acea vreme au început a alerga vestitorii, spunînd că iată nu departe aleargă tătarii, iar fiii Rusiei auzind mulţi se îmbărbătau şi se întăreau aşteptînd cu bucurie împlinirea dorinţei lor. Şi iată că de năprasnă au început a se arăta turme de lupi urlînd neîncetat şi mulţime de corbi fără de nădejde s-au adunat, la fel şi ciori şi vulturi de la Gura Domnului în mare mulţime veniră acolo. Şi ca nişte munţi jucau ţipînd prin văzduh şi vulpi şi alte fiare se adunau ţipînd şi aşteptînd înfricoşata zi, cea dată de Dumnezeu lor spre mîncarea stîrvurilor. Atunci bătrînii ostaşi se bucurau auzind că se apropie neprietenii, avînd nădejde spre făgăduinţa cea desăvîrşită şi prea frumoasele cununi cele mai înainte zise, de la prea cuviosul Serghie, iar unii din cei mai tineri se împuţinau văzînd moartea înaintea ochilor lor, pe care cei mai bătrîni îi întăreau, ca fără de temere să îndrăznească, punîndule lor înainte pentru moartea cea vremelnică, viaţa veşnică, şi pentru cinstea cea stricăcioasă cununile cele neveştejite a Cereştii Slave. Şi aşa unul pe altul întărindu-se şi cu toată inima spre război îndreptîndu-se, cu îndrăznire prin ajutorul cel Dumnezeiesc se într-armau împotriva necuraţilor.

În al şaselea ceas din zi a venit cu fuga Simeon Melek cu tovarăşii săi pe care l-au alungat tătarii pînă la cetele ruseşti şi văzînd pe cea mare oaste a marelui cneaz Dimitrie s-au întors şi au povestit împăratului lor Mamae că cnejii Rusiei s-au într-armat lîngă Don întru mulţime multă de oaste. Iar împotrivnicul de Dumnezeu aprinzîndu-se de diavolul cu mare mînie spre a sa pierzare, a răcnit cu glas înfricoşat zicînd: Acest fel de putere este a mea ca să nu-i pot birui pe aceştia, deci cum mă voi putea întoarce întru ale mele? şi i-a poruncit la toată oastea păgînească ca să se într-armeze. Iar Melec degrab alergînd i-a povestit marelui cneaz cum că vadul Guşin l-au trecut păgînii şi numai o noapte mai avem între noi, iar dimineaţa au a trece peste Nepriadva, iar ţie ţi se cuvine, mare cneaz, astăzi să te înarmezi ca să nu apuce mai înainte tătarii. Şi îndată marele cneaz Dimitrie cu fratele său şi cu cnejii Litvei feciorii lui Olgerd au început a-şi rîndui cetele iar mai ales din partea Litvei. Voievodul Dimitrie Bobroc cu neamul Volineţ s-a orînduit cu foarte bună rînduială. Şi fiind rînduite toate cetele

fiecare unde se cuvenea a sta, s-a dus marele cneaz cu ceilalți cneji la loc înalt şi au văzut toate steagurile oştii creştineşti şi cum că toate cetele lor erau la rînd în zale şi în coifuri de aur luminat strălucind, bine gătiți şi întocmiți şi toți ostaşii şi vitejii Rusiei erau bine voioşi şi cu toată inima gata spre război, rugîndu-se Domnului Dumnezeu pentru biruința cea asupra vrăjmaşului. Pentru aceasta s-a minunat şi s-a bucurat cneazul întărit fiind de Dumnezeu. La fel şi cnejii Litvei minunîndu-se grăiau: Asemenea este oastea aceasta ca şi oastea împăratului Macedoniei că atîta de multă este, care mai înainte de noi n-a fost. Şi îndată marele cneaz coborîndu-se de pe cal a căzut în genunchi înaintea Icoanei lui Hristos, care era zugrăvită pe steagul cel negru al cetei celei mari şi a început din adîncul inimii a se ruga strigînd cu glas: O, Stăpîne Doamne Atotțiitorule, vezi smerenia noastră şi caută cu ochi milostivi asupra poporului tău, care prin Dreapta Ta sînt zidiți şi cu Sîngele Tău sînt răscumpărați din robia diavolului, ia aminte, Doamne, spre glasul rugăciunii mele şi întoarce fața asupra necuraților barbari şi dăruieşte-ne nouă biruință asupra lor, pentru Rugăciunile Prea Curatei Maicii Tale şi ale tuturor sfinților, care din veac Ți-au bineplăcut Ție.

După rugăciune încălecînd marele cneaz pe calul său, a început cu ceilalți cneji a umbla pe la toate cetele, fiecărei cete cu gura însuşi grăindu-i, Fraților mei cei iubiți, fii creştineşti de la mic şi pînă la mare, astăzi noaptea soseşte, iar ziua cea înfricoşată se apropie, deci întru această noapte privegheați, îmbărbătați-vă şi vă întăriți întru Domnul Iisus Hristos Cel ce vă întăreşte pe voi, că iată a venit ceasul nevoinței voastre, stați dar tari împotriva neprietenului; care iată că aproape de noi este, lîngă apa Nepriatva, Domnul ne este stăpînitorul nostru, Dumnezeul lui Iacob, nădăjduiți spre Dumnezeul cel Viu. Ca pace vouă să vă fie, fraților, căutați la neamurile cele de demult şi vedeți că cine a nădăjduit spre Domnul şi s-a ruşinat? Sau cine chemîndu-L pe El a fost trecut cu vederea? Pentru că îndurat şi Milostiv este Domnul şi mîntuieşte în vremea scîrbei, iar eu încă şi mîine doresc a mă vedea cu voi şi aceasta zicînd l-a slobozit pe fratele său cneazul Vladimir în capul Donului într-o dumbravă verde ca să se ascundă acolo îndosindu-se cu cetele sale dîndu-i lui şi mulți voinici din curtea sa şi a slobozit cu ei şi pe ginerele său voievodul Dimitrie al Voliniului cel vestit, fiind a doua zi cinstitul praznic al Naşterii Prea Sfintei Născătoare de Dumnezeu.

Şi se întîmplase atuncea de era toamna lungă şi erau zilele ca de vară şi nopțile luminau cu căldura văzduhului. După ducerea marelui cneaz toți ostaşii se îmbărbătau într-un suflet

cu îndrăznire, făgăduindu-se ca unul pentru altul să moară şi toţi ochii inimilor sus ridicîndu-i ca şi cu un glas strigau: Dumnezeule cel Sfînt, caută spre noi şi dăruieşte-i ortodoxului nostru cneaz biruinţă precum marelui împărat Constantin şi-i supune sub picioarele lui pe vrăjmaşul lui, Mamae, precum oarecînd lui David celui blînd pe Goliat, şi învaţă mîinile noastre spre oştire şi degetele noastre spre război, binecuvîntate Doamne, în veci.

Arătare pentru semăluirile lui Dimitrie Volinţchi

Vezi aici citind pentru semăluiri, să nu socoteşti, iubite cititorule, să nu socoteşti că acele semăluiri ostăşeşti vor fi oarecare vrăji şi farmece, cele ce sînt potrivnice legii credinţei, fiindcă alta este semăluirea şi alta farmecul. Că farmecele şi vrăjile sînt de la diavol, pururea părtinitoare răului, iar semăluirile din iscusinţa omului se fac. Întru nişte întîmplări ca acestea, de multe ori şi de la însuşi Dumnezeu spre folosul sau pedeapsa ceea ce va să fie oamenilor, se arată mai înainte multe feluri de semne, nu numai pe pămînt, ci şi în văzduh precum cometele şi altele. Cel ce citeşte multe istorii, va afla unele ca acestea multe după cum şi aici. Pentru aceea şi Dimitrie cel mai sus zis, nu spre altul, ci spre însuşi Dumnezeu şi spre plăcuţii Lui, a nădăjdui pe împăratul şi a se ruga îi sfătuieşte, după cum se vede jos.

Şi venind Dimitrie Volineţ i-a zis marelui cneaz: Voiesc să-mi cerc semăluirile mele, fără numai ieşi împreună cu mine la cîmpul Kolikov, şi l-a ascultat pe el marele cneaz. Deci Dimitrie Volineţ a stat în acea noapte prin mijlocul amînduror oştilor, între ai săi şi între cele tătărăşti. Şi întorcîndu-se în partea tătarilor, a auzit zgomot mare ca o adunare mare de oareşcare tîrg, sau ca vreo zidire de cetate, iar înapoia lor foarte urlînd lupii şi în partea cea dreaptă ţipau vulturii şi era ca un cutremur foarte mare pentru felurimea şi mulţimea păsărilor, iar împotriva lor corbii ca nişte munţi săltau. Iar peste apa Nepriadsca gîştele şi lebedele bătînd cu aripile lor neobişnuită frică făceau. Şi i-a zis Volîneţ marelui cneaz: Oare auzi ceva, cneje? Şi i-a răspuns lui: Aud, frate, că mare spaimă este. Şi i-a zis Volineţ marelui cneaz: Ce ai auzit, cneje? Şi i-a răspuns cneazul: Nimic, fără numai am văzut mulţime de raze de foc pogorîndu-se apoi spre oastea sa proprie şi era linişte mare acolo. Şi a zis Volineţ: Focul bun semn este, cheamă dar pe Dumnezeu cu neîndoită credinţă. Şi a zis iarăşi Volineţ: încă mai am semăluire, cneje, şi descălecînd de pe cal s-a tupilat jos la pămînt cu urechea dreaptă, zăcînd la mult ceas şi

sculîndu-se îndată şi-a plecat capul în jos. Şi i-a zis marele cneaz: Ce este, frate? Iar el nu voia să-i spună lui, ci silit fiind i-a spus zicînd: Una este spre folos, iar cealaltă spre scîrbă. Pentru că am auzit, domnule cneje, pămîntul în două părţi plîngînd, o parte în limba păgînească, amar plîngînd pe fiii săi, ca o văduvă oarecare, iar cealaltă parte ca o fecioară, jalnic glas de plîngere ca dintr-o trîmbiţă slobozea. Iar eu, mare cneje, pe mulţimea acestor semăluiri le-am cercetat, pentru aceasta mă nădăjduiesc spre Dumnezeul cel Viu ca cu Puterea Lui şi cu ajutorul Sfinţilor Mucenici Boris şi Gleb, rudeniilor tale, a ta biruinţă va fi asupra păgînilor, ci şi oastei creştineşti multă cădere îi va fi.

Deci auzind aceasta marele cneaz foarte a lăcrimat şi a zis: Fie biruinţa Domnului! Iar Volineţ a zis: Domnule cneje, nu se cuvine aceasta în cete a povesti, ci numai lui însuşi Dumnezeu a te ruga şi pe sfinţii Lui spre ajutor a-i chema. Iar mîine dimineaţă porunceşte tuturor ca încălecînd pe caii lor şi fiecare ostaş a se înarma şi a se nevoi cu semnul Crucii lui Hristos, că aceasta este armă nebiruită asupra văzuţilor şi nevăzuţilor vrăjmaşi.

În noaptea aceea cînd se auzeau acele semăluiri, un bărbat oarecare cu numele Toma Halţibiaev pentru cea vestită vitejie a lui a fost pus de marele cneaz la cea mare strajă împotriva păgînilor şi i-a descoperit lui Dumnezeu o vedenie ca aceasta: Că vedea un Nor ales întru înălţime şi iată ca nişte cete foarte mari, care de la răsărit ieşeau şi au venit din partea de la miazăzi doi Tineri luminaţi, avînd în mîinile lor lumînări şi săbii ascuţite, şi aceştia erau sfinţii Mucenici Boris şi Gleb şi le-au zis mai marilor tătarilor: Cine v-a poruncit vouă ca pe patria noastră, cea dată nouă de Domnul, a o pustii? Şi au început a-i tăia pe ei, încît niciunul n-a scăpat întreg.

Dimineaţa i-a povestit acea strajă marelui cneaz vedenia ce văzuse peste noapte, iar marele cneaz i-a poruncit lui ca nimănui să nu spună aceasta. Şi ridicîndu-şi marele cneaz mîinile şi ochii spre Cer a început cu lacrimi a se ruga zicînd: Doamne, Iubitorule de oameni, pentru rugăciunile sfinţilor Mucenici Boris şi Gleb, ajută-mi precum lui Moisi asupra lui Amalic şi lui David asupra lui Goliat şi lui Iaroslav asupra lui Sviatopolc şi strămoşului meu marelui cneaz Alexandru asupra Craiului nemţesc celui ce se lăuda a pustii patria noastră. Ajută-ne nouă, Doamne, robilor Tăi creştini, care cheamă Numele Tău cel Sfînt, asupra păgînilor, cei ce Te ocărăsc şi Te hulesc pe Tine şi se împotrivesc nebiruitei Puteri a Crucii Tale!

În ziua şi Praznicul cel mare al mîntuirii creştineşti, al Naşterii Prea Sfintei Născătoare de Dumnezeu, în ceasul al

treilea tocmindu-se oştile au început din amîndouă părţile a trîmbiţa spre război, iar din partea ruşilor cu mult mai mult se întăreau din glasurile lor, iar cele tătăreşti se păreau asurzite. Şi încă nu s-au amestecat unii cu alţii pentru că era negură. Atunci marele cneaz Dimitrie călare pe calul său cel de război a început a umbla prin cete întărindu-i pe ostaşii săi şi cu lacrimi grăia: „Părinţi ai mei şi fraţi! Pentru Domnul şi pentru sfintele Biserici şi credinţa cea creştinească şi pentru patria voastră nevoiţi-vă, că această moarte nu este moarte, ci viaţa veşnică. Nimic pămîntesc întru sinevă să nu gîndiţi, ci la nevoinţa ce vă zace înainte să căutaţi, sîrguiţi-vă întru toată îndrăznirea şi nădejdea a birui pe păgîni, ca să ne încununăm cu cununile biruinţei de la Hristos Domnul şi Mîntuitorul sufletelor noastre. Şi aşa întărindu-şi cetele sale, a venit iarăşi sub steagul său cel roşu şi descălecînd de pe cal şi-a dezbrăcat de pe sineşi porfira cea împărătească şi hainele şi s-a îmbrăcat cu altele şi pe alt cal a încălecat. Iar pe calul său l-a dat lui Mihail Andrievici iubitul său la fel şi pe porfira sa a pus-o asupra lui şi a poruncit să ducă după Mihail şi semnul cel împărătesc, sub care semn şi ucis a fost Mihail pentru domnul său. Şi însuşi cneazul a stat la locul său şi scoţînd din sînul său cinstita Cruce în care era o părticică din Făcătorul de viaţă Lemn şi-a înălţat mîinile sale împreună cu Crucea spre Cer şi a zis cu lacrimi: Iată că spre tine sfîntă Cruce este sfîrşitul nădejdii mele, şi precum i-ai ajutat marelui Constantin a birui pe vrăjmaşii creştinilor aşa şi nouă ajută-ne să-l biruim pe păgînul Mamae şi toată puterea lui.

Acestea grăindu-le el, iată că i s-a adus lui o scrisoare de la preacuviosul Serghie Egumenul întru care aşa era scris: Marelui cneaz Dimitrie Ivanovici şi tuturor cnejilor Rusiei şi la toată ortodoxa oaste, pace şi binecuvîntare, încă trimisul i-a dat cneazului şi pîinea ce se cheamă Panaghia care era trimisă de la egumenul Serghie. Iar marele cneaz şi cu toţii s-au bucurat pentru acea scrisoare şi prin aceea ca nişte tari cornuri de război s-au înarmat şi pe trimis cu dragoste l-au sărutat, iar pîinea cea sfîntă luînd-o şi-a înălţat spre cer mîinile sale şi cu glas mare a strigat: O, mare Nume al Preasfintei Treimi! Prea Sfîntă Născătoare de Dumnezeu ajută-ne nouă asupra potrivnicilor, cu rugăciunile prea cuviosului Serghie şi ne mîntuieşte pe noi.

După aceea încălecînd pe calul său, a luat paloşul său cel de fier şi s-a pornit să iasă din ceată afară vrînd el întîi a începe războiul din cea mare rîvnă a sa pentru credinţa creştinească şi pentru Biserică şi pămîntul său şi pentru cea mare strîmbătate ce pătimea de la tătari, dar cnejii Rusiei şi soldaţii

l-au ținut pe el, zicînd: Nu se cuvine ție, mare cneze, ca însuți mergînd înainte să te bați, ci să stai deosebi şi să priveşti spre războiul nostru rînduindu-ți cetele tale şi socotind foarte unde să te arăți. Că, de vei pieri tu atunci ce va fi pentru noi? Sau de vom birui înaintea cui ne vom arăta? Că noi cu toții sîntem gata pentru tine, mare cneze, şi pentru țara noastră capetele a ni le pune, iar tu să faci pomenire pentru noi şi să ne scrii în soborniceştile cărți spre pomenirea neamului ce va să fie. Iar marele cneaz a lăcrimat şi a zis: Fraților mei bune sînt cuvintele voastre, dar fiindcă pe pămînt sînt cinstit cu mai mare cinste înaintea voastră mai mult decît voi toți, pentru aceea mi se cuvine ca pentru voi toți mai întîi deci capul meu a mi-l pune şi mai înainte decît voi a primi cununa de la Hristos, că cele bune de la Domnul am primit, apoi cele rele să nu le rabd? Că pentru mine unul s-au ridicat aceşti vrăjmaşi şi cum voi putea suferi a vă vedea pe voi ucişi? Paharul cel de obşte acum mai ales mi se cuvine cu voi împreună a-l bea, ori de moarte, ori de viață.

În acea vreme au început cetele cele dinainte a se apropia de tătari, ceata cea dintîi mergea cu Dimitrie Vsevolod şi cu Vladimir fratele lui. Din mîna dreaptă mergea ceata Vasilievici din Kolomna aranjați gătiți de război. Iar păgînii tătari mergeau grămadă, pentru că nu le era lor loc să se lărgească. Iar neîndumnezeitul Mamae cu trei Paşi ai săi s-au suit la un loc înalt ca să privească pre vărsarea sîngelui omenesc. Şi cînd s-au apropiat oştile din amîndouă părțile între sineşi, atunci îndată a ieşit un tătar din ceata tătărească cu numele Celubeiu, arătîndu-se decît toți mai viteaz, precum oarecum cel de demult Goliat. Pe acesta văzîndu-l Peresviat călugărul lui Serghie îndată slobozindu-se din ceata lui Vladimir Vselov, a zis: Acest tătar îşi caută asemenea lui viteaz, iar eu voiesc să mă lovesc cu dînsul întru Numele Domnului Savaot şi să iau cununa împărăției Cerului. Şi avea asupra sa coiful chipului îngeresc înarmat prin schima cea cu cruci. Şi iarăşi a zis către toți ai săi: Părinților mei şi frați, iertați-mă pe mine păcătosul! Şi i-au răspuns toți: Dumnezeu să te ierte şi să te binecuvinteze şi să-ți ajute ție pentru rugăciunile Sfîntului Serghie. Şi s-a repezit asupra tătarului acela, slobozindu-se şi tătarul asupra lui, toți creştinii au strigat: Doamne, ajută robului Tău! Şi atîta de cumplit s-au lovit cu sulițele aceşti doi viteji călugărul cu tătarul, încît părea că s-a prăbuşit pămîntul şi îndată amîndoi au căzut la pămînt, unde s-au şi sfîrşit.

După sfîrşitul alergării lui Peresviat, îndată fiecare dînd pinteni calului său au strigat ca şi cu un glas toți ostaşii creştini: Cu noi este Dumnezeu! Şi iarăşi: Dumnezeule al creştinilor, ajută-ne nouă asupra vrăjmaşilor! Iar tătarii strigau

pe Og Mahmet şi pe dumnezeii lor. Şi amestecîndu-se amîndouă părţile au început cumplit a se bate. (O, frică şi spaimă). Că se vărsa sîngele vitejilor de sub şeiele cailor curgînd ca nişte pîraie, se călcau coifurile cele de aur sub picioarele cailor, iar împreună cu coifurile şi capetele vitejilor. Iar tătarii îndoit cădeau pe acel cîmp Kolikov, văzduhul s-a întunecat de colbul ce se înălţa în sus de sub copitele cailor, se părea că ofta pămîntul de greutatea ostăşeştilor puteri, că atîta mulţime fără de număr era încît poate să zică cineva că nici mai înainte n-a fost, nici mai pe urmă nu va mai fi. Căci cîtă lărgime avea acel loc între Don şi Mecii, însă tot le era strîmt la atîta mulţime de oaste, şi nu numai de arme cădeau ci şi unii de alţii lovindu-se se ucideau şi din cea multă strîmtoare, unii se năduşeau, alţii sub picioarele cailor mureau şi rîuri de sînge curgeau. Săbiile ca nişte fulgere străluceau, suliţele zdrobindu-se ca tunetele trăzneau, acolo glasurile pînă la cer se înălţau din cea mare strigare a nenumăraţilor ostaşi şi de la ceasul al şaselea foarte tare şi din toată puterea s-au bătut.

O, zi groaznică! O, ce ceas amar! Ca în trei ceasuri mulţime nenumărată zidire a lui Dumnezeu s-a ucis; şi în ceasul al patrulea şi al cincilea bătîndu-se tot nu slăbeau creştinii, dar nici tătarii. Iar sosind al şaselea ceas prin slobozirea lui Dumnezeu pentru păcatele noastre au început păgînii a birui, iar creştinii a slăbi. Că acum mulţi din cneji erau ucişi, mulţi voinici şi viteji şi tineri aleşi ai Rusiei ca nişte lemne de dumbravă tăiate căzură la pămînt, mulţi fii ai Rusiei de copitele cailor tătăreşti au fost ucişi şi pe însuşi marele cneaz foarte l-au rănit, întrucît cu mare nevoie a putut a se da jos de pe cal şi ieşind afară din război (s-a abătut într-o parte) fiindcă acum nu-i era lui cu putinţă a se mai bate. Pe steagurile marelui cneaz de multe ori le-au tăiat tătarii, ci prin dumnezeiasca putere n-au putut pînă în sfîrşit să le piardă pe ele.

Un bărbat credincios din ceata cneazului Vladimir, însuşi văzător de o vedenie ca aceasta a fost, precum singur a spus: Că în ceasul al şaselea deasupra marelui cneaz era cerul deschis dintru carele a ieşit un nor ca o rază mohorîtă şi spînzura jos, acel nor era plin de mîini omeneşti, unele din mîini ţineau arme, altele cununi, iar altele flori multe şi frumoase. Iar sosind al şaptelea ceas, atunci îndată pentru acele mîini a cetei Celei din nor, mulţime de cununi s-au slobozit asupra cetei creştineşti, pentru că acum păgînii din toate părţile îi cuprinsese, iar cetele creştineşti ca nişte spice de grîu ce sînt de spini înecate. Deci binecredinciosul cneaz Vladimir Andrievici văzînd din dumbrava în care era ascuns, că mulţime de creştini se ucid iar tătarii sporesc, neputînd răbda

această primejdie a zis către Dimitrie Volineț ginerele cneazului: Frate Dimitrie, ce ne foloseşte a noastră şedere şi ce fel de spor ne va fi, cui dar avem a da ajutor de vor pieri ai noştri pînă la sfîrşit? Deci să le dăm lor ajutor, măcar deşi capetele noastre împreună cu dînşii le vom pune. A răspuns Volineț: Văd cneze, că mare este biruința, dar încă n-a sosit vremea noastră. Că orişicare începe fără de vreme, lui şi vătămare îşi pricinuieşte. Sa răbdăm încă puțin, pînă la vremea cea cu bună priință, iar în acest ceas tu cheamă în ajutor pe Dumnezeu şi cu toții Aceluia unui Domn Puternic întru războaie să ne rugăm, că în ceasul al 8-lea va fi darul lui Dumnezeu şi ajutorul creştinilor, întrucît îi vor alunga pe vrăjmaşii lor şi-i vor ajunge, ucigîndu-i pînă se vor sfîrşi „şi nu vor putea să stea".

Cneazul Vladimir ridicîndu-şi mîinile la cer a început a se ruga, zicînd: „Dumnezeul părinților noştri, Cel ce ai făcut Cerul şi pămîntul nu lăsa pe vrăjmaşul nostru diavolul ca pînă în sfîrşit a se bucura, ci ne mîntuieşte pe noi după mare mila Ta".

Iar fiii Rusiei din cetele lor plîngeau văzînd pe tovarăşii lor pierind de tătari şi neîncetat se ispiteau a porni spre ajutorul lor, ca şi cum ar fi chemați la nuntă spre băutura vinului celui dulce. Iar Volineț tot îi mai oprea pe ei, zicînd: Îngăduiți puțin, că va veni şi vremea noastră.

Sosind ceasul al şaselea de la începerea războiului îndată a suflat vînt dinspre miazăzi din dosul cetelor creştineşti ce erau ascunşi în dumbravă. Atunci Volineț cu mare glas a strigat zicînd: Cneje Vladimire, ceasul a venit şi vremea s-a apropiat. Şi iarăşi a zis: Frați şi prieteni, acum îndrăzniți că puterea lui Dumnezeu ne ajută nouă!

Iar vitejii şi toți voinicii Rusiei într-un gînd ieşind din dumbravă s-au slobozit întru Numele Domnului asupra tătarilor ca nişte iscusiți şoimi asupra ciorilor şi aşa de cumplit i-au lovit, încît tătarii au stat uimiți văzînd fără de veste atîta mulțime de cete creştineşti ieşind şi atîta de mare îndrăzneală spre război arătînd, s-au tulburat şi răcneau zicînd: Vai nouă! Vai! Că ruşii s-au înțelepțit, punînd pe cei mişei a se bate cu noi, iar înşişi vitejii ascunzîndu-se în dumbravă acum au năvălit asupra noastră. Şi întorcîndu-se au început a se trage înapoi dînd spatele lor şi fugind. Iar cetele ruseşti cu puterea lui Dumnezeu şi cu ajutorul sfinților Mucenici Boris şi Gleb i-a luat la goană pe păgîni, care de săbiile creştineşti ca nişte pădure tăiată cădeau la pămînt şi ca nişte iarbă din fața coasei aşa se aşterneau jos. Iar păgînii cei ce fugeau cu amar strigau: Vai„ vai ție necuratule Mamae şi împreună cu tine ne-a ajuns şi pe noi cea desăvîrşită pieire. Dar ostaşii creştini chemînd pe

Domnul Dumnezeu în ajutor, fără de cruțare îi tăiau pe tătari încît de abia a putut scăpa cineva întreg din mîinile creştineşti. Mai vîrtos că şi înşişi păgînii din cumplitul război obosiseră, şi caii lor erau acum de tot căzuți. Atunci Mamae văzînd pierzarea sa, a început a-şi chema pe deşerții săi dumnezei, pe Perun, Sabatie, Eraclie, Gurka şi pe mincinosul său prooroc Mahomed în ajutor. Deci văzînd că nici un ajutor nu are de la ei a început a-şi bate capul său, că acum cu puterea lui Dumnezeu cu totul era biruit, şi s-a apucat să fugă împreună cu 4 Paşi ai săi. Din ostaşii Rusiei mulți s-au pornit a-i urmări pe ei şi n-au putut a-i ajunge căci caii lui Mamae erau odihniți. Şi aşa puterea Atotputernicului Dumnezeu cu totul i-a biruit şi cu ajutorul sfinților mucenici Boris şi Gleb, după cum în vedenie văzuse cel mai sus zis Toma Halțibiev, că nenumărată mulțime de tătari ucişi zăceau pe amîndouă părțile apei Nepriadva. (Aşa cu însuşi lucrul mulțime nenumărată de tătari zăceau întru mari grămezi, ca la 13 zile şi 60 verste de loc). Deci biruind oastea Rusiei pe tătari, s-a întors fiecare sub al său steag. Iar cneazul Vladimir a stat sub steagul cel negru şi nu l-a aflat în ceată pe marele cneaz fratele său Dimitrie, fără numai pe cnejii Litvei. Atunci a poruncit să trîmbițeze în trîmbița cea mare, ca toți să se adune. Şi aşteptînd ca la un ceas după ce a văzut că nu vine fratele lui, a început cu lacrimi a grăi: Fraților mei iubiți, cine a văzut sau cine a auzit pe păstorul său marele cneaz? Şi neîncetat umbla călare printre cete, tînguindu-se şi bocindu-se şi zicea: De va fi pierit acum păstorul, deci cui va fi această cinste şi cine se va arăta biruitor al acestei biruințe? Şi i-au zis lui cnejii Litvei feciorii lui Olgerd: Noi nădăjduim că viu este el, fără numai va fi rănit foarte şi nu cumva între trupurile cele moarte se va afla. Oarecare a zis: Eu în ceasul al 5-lea l-am văzut pe el foarte tare bătîndu-se cu tătarii cu paloşul său. Iar altul a zis: Eu l-am văzut pe el mai tîrziu bătîndu-se cu 4 pecenegi care tăbărîseră asupra lui foarte. După aceea un tînăr al cneazului Iurie, cu numele Ştefan Novosilschii a zis: Eu l-am văzut pe el chiar atuncea, cneze, cînd din dumbravă ieşise, mergînd pe jos afară de război foarte rănit, ci a-i ajuta lui n-am putut fiindcă şi însumi eram urmărit de trei tătari şi de-abia am scăpat de dînşii. Iar cneazul Vladimir a zis: Ştiut să vă fie vouă tuturor, fraților, şi prietenilor, că cine va afla viu pe fratele meu marele cneaz, acela cu adevărat cel mai întîi iubit îi va fi lui.

Şi s-a împrăştiat mulțime de tineri prin cetele războiului căutînd pe biruitorul şi l-au găsit pe Mihail Grenic ucis în porfira marelui cneaz, după aceea au aflat şi pe Teodor Simconovici al Beloezerului socotind că este marele cneaz fiindcă-i semăna lui. Iar doi ostaşi Teodor Safoor şi Grigore

Hlopişev de neam fiind amîndoi Kospromîci aceştia ieşind puţin afară din locul bătăliei, au nimerit peste marele cneaz Dimitrie, fiind foarte rănit, zăcînd sub umbra unui copac de mesteacăn şi descălecînd de pe cai i s-au închinat lui, şi îndată Sabor a alergat la cete şi i-a vestit cneazului zicînd: Marele cneaz Dimitrie Ivanovici este viu şi împărăţeşte.

Auzind aceasta toţi cnejii şi voievozii foarte s-au bucurat şi degrab au alergat către dînsul şi grăbindu-se au căzut la picioarele lui, zicînd: Bucură-te cneze al nostru! Bucură-te laroslave cel de demult! Bucură-te noule Alexandre! Bucură-te domnul pămîntului Rusiei! Bucură-te mîngîierea noastră! Bucură-te biruitorule al vrăjmaşilor!

Iar marele cneaz de-abia a putut grăi, zicînd: Spuneţi-mi, fraţilor, ce se lucrează? Şi a răspuns cneazul Vladimir: Cu mila lui Dumnezeu împărate şi cu a Prea Curatei Maicii lui Dumnezeu şi cu îndoitele rugăciuni a rudeniilor noastre sfinţilor Mucenici Boris şi Gleb şi cu apărarea arhiereului Rusiei Petru şi cu a celorlalţi făcători de minuni şi cu ajutorul într-armatorului nostru preacuviosul Serghie egumenul şi prin pătimirea tuturor sfinţilor, s-au biruit vrăjmaşii noştri, iar noi ne-am mîntuit.

Atunci marele cneaz umplîndu-se de bucurie a zis: Aceasta este ziua pe care a făcut-o Domnul, să ne bucurăm şi să ne veselim în ea. Şi iarăşi a zis: Mare eşti Doamne şi minunate sînt lucrurile Tale, că seara se va sălăşlui plîngere iar dimineaţa bucurie! Te laud pe Tine, Doamne Dumnezeule, şi cinstesc Numele Tău cel Sfînt, pentru care nu ne-ai dat pe noi vrăjmaşilor noştri şi n-ai lăsat a se lăuda asupra noastră limba cea păgînă, pentru aceasta în veci voi nădăjdui spre Tine!

După aceea aducînd calul marelui cneaz s-au pornit cu toţi cnezii la locul cel de război şi văzînd mulţime multă de morţi a iubiţilor săi viteji, au început cu amar a plînge. Dar văzîndu-le şi pe stîrvurile tătarilor împătrit căzute, puţin s-a mîngîiat şi întorcîndu-se a zis către Volineţ: Cu adevărat nemincinoasă este semăluirea ta şi vrednic eşti tu ca pururea voievod să fii şi iarăşi a început marele cneaz împreună cu toţi cnejii şi voievozii a umbla prin tot războiul şi văzînd înspăimântată privelişte a celor omorîţi se sfărîma cu inima şi cu lacrimi se uda. Şi ajungînd la locul unde zăceau amîndoi cnejii Beloiezerului la un loc ucişi, care foarte tare se bătuseră încît unul pentru altul au murit. Acolo zăcea şi micul Vasilievici, asupra cărora stînd marele cneaz a început a plînge şi a grăi: Fraţii mei iubiţi, cei ce aţi pus pentru sfînta credinţă capetele voastre, de aveţi îndrăznire către Dumnezeu, rugaţi-vă pentru noi.

Şi mergînd la alt loc, iată că a aflat pe înlocuitorul său Mihail Andrievici Brenic şi aproape de ei zăcînd ucişi Simeon Melik şi Timotei Voiucvici şi stînd deasupra lor marele cneaz.. . (Sînt lipsă din cartea în chirilică mai multe file, de la pagina 48 pînă la pagina 51, de la pagina MN pînă la pagina NA).

... A zis către toţi cnejii, boierii şi voievozii săi şi către toată oastea: Fraţii mei, iubiţi, iată că cu Mila lui Dumnezeu ne-am căpătat nouă nume slăvit, iar acum a sosit ceasul a ne întoarce în pămîntul nostru că şi în vremea cîntării şi ceasul rugăciunii Praznicului înălţării Cinstitei şi de Viaţă Făcătoarei Cruci este, deci să trecem peste Don. Şi aşa trecînd Donul marele cneaz împreună cu toţi spre Moscova scaunul său, şi cînd s-a apropiat de Moscova în vremea Praznicului Acoperămîntului Prea Sfintei Născătoare de Dumnezeu, prea sfinţitul Mitropolit Ciprian împreună cu sfinţitul sobor l-a întîmpinat pe marele cneaz cu cinstitele Cruci şi Sfintele Icoane la Mînăstirea lui Andronic. Şi îngrădindu-l pe el cu Crucea a zis: Bucură-te mare cneaz al nostru Dimitrie Ivanovici, prea slăvite biruitor! Şi i-a stropit pe ei cu apă sfinţită. Şi acolo în mînăstire a voit marele cneaz a asculta sfînta Liturghie. Intrînd în Biserică şi căutînd spre chipul cel nefăcut de mînă al Mîntuitorului Hristos, a început cu lacrimi a se ruga, zicînd: Stăpîne, Doamne Dumnezeul meu! Mulţumită Ţie îţi dau că nu ne-ai dat pe noi robii Tăi spre supunerea vrăjmaşilor noştri şi nu i-ai lăsat pe ei a se bucura de noi, deci nu uita pe săracii Tăi pînă în sfîrşit.

Iar după pravila Bisericii a pornit cu dănţuire marele cneaz împreună cu fratele său şi cu cnezii Litvei şi cu toţi spre Moscova înfrumuseţîndu-se cu biruinţa. Iar mitropolitul a poruncit ca întru acea mergere să cînte stihuri ale Născătoarei de Dumnezeu şi Mucenicesti. La porţile Florovschii a ieşit marea cneaghină Eudochina împreună cu doi fii ai săi şi cu multe femei cneaghine spre întîmpinarea împăratului lăcrimînd de bucurie. Iar marele cneaz văzînd pe a sa cneaghină şi pe cele două odrasle ale sale, pe cneazul Vasilie şi cneazul Iurie s-a bucurat, şi mergînd în Biserica cerescului voievod Mihail Arhanghelul şi închinîndu-se sfintei lui Icoane a zis: Tu eşti apărător al nostru în veac! După aceasta a mers la mormînturile rudeniilor sale şi a zis cu lacrimi: Voi sînteţi ajutătorii noştri, că prin rugăciunile voastre ne-am mîntuit de vrăjmaşii noştri. Şi ieşind din Biserica aceea a mers iarăşi în Biserica Prea Curatei Maicii lui Dumnezeu şi a stat înaintea făcătoarei de minuni Icoane celei zugrăvite de Sfîntul Evanghelist Luca şi căutînd spre ea a căzut la pămînt dînd mulţumită şi zicînd: Doamnă împărătească, Tu eşti Apărătoarea creştinilor, prin Tine izbăvindu-ne din nevoi cîntare de mulţumită aducem Ţie, noi

robii Tăi, Născătoare de Dumnezeu! După aceea au mers către mormîntul fericitului Petru Mitropolitul şi a celorlalţi făcători de minuni şi închinîndu-se lor zicea: Cu rugăciunile voastre bine ne-am nevoit şi biruinţă am dobîndit asupra vrăjmaşilor noştri. Şi ieşind din Biserică a mers la locul său în palatele cele frumoase şi bucurîndu-se şi dănţuind întru Domnul a şezut pe scaunul său cel împărătesc.

Marele cneaz Dimitrie odihnindu-se 4 zile în Moscova, a mers spre sfînta Mănăstire a începătoarei de Viaţă Treimi către prea cuviosul părinte Serghie împreună cu fratele său şi cu cnejii Litvei. Iar cuviosul părinte Serghie i-a întîmpinat pe ei cu Sfintele Cruci aproape de mînăstire şi însemnîndu-i pe ei cu Crucea i-a zis: Bucură-te, mare cneaz, şi te veseleşte împreună cu iubitoarea ta de Hristos oaste! L-a întrebat pe el cuviosul pentru ai săi ostaşi, şi i-a zis lui: Prin aceia, sfinte părinte, şi cu rugăciúnile tale i-am biruit pe vrăjmaşii noştri. Că acest ales al tău ce se numea Peresviat l-a biruit pe un viteaz din partea barbarilor ce era asemenea lui. Că de n-ar fi fost, sfinte părinte, acest al tău înarmat viteaz Peresviat, atunci multora din creştini din tătarul cel biruit de dînsul era să le vie paharul cel amar al morţii. Şi intrînd marele cneaz în mînăstire a ascultat Sfînta Liturghie rugîndu-se lui Dumnezeu cu lacrimi. Iar după Sfînta Liturghie a şezut la masă în trapeza acelui sfînt lăcaş împărtăşindu-se din bucatele călugăreşti după cererea preacuviosului părintelui Serghie. Şi după masă dînd mulţumită a pornit spre Moscova. Şi acolo au cerut cnezii Litvei să-i lase întru ale lor. Iar marele cneaz a început cu daruri multe a-i dărui pe ei şi le zicea: Rămîneţi la noi aici şi vă voi da vouă mai mult decît moşiile voastre. Dar n-a putut a-i ţine pe ei, şi slobozindu-i pe ei a mers cu dînşii fratele său de i-a petrecut pînă la Mojaisca. Iar întru despărţirea cea împreună cu dînşii, le-a zis lor cu lacrimi: Fraţii mei iubiţi şi ajutătorii noştri, Domnul să păzească intrarea voastră şi ieşirea voastră de acum şi pînă în veac. Şi slobozindu-i pe ei, s-a întors însuşi în a sa patrie în cetatea Moscovei şi şezînd în cnejia sa a împărăţit întru toată bunăstarea. Şi auzind de aceasta Olgerd cneazul Litvei, cum că marele cneaz Dimitrie l-a biruit pe Mamae s-a întors cu mare ruşine înapoi, iar Oleg al Rezanului asemenea a căzut în mare scîrbă şi după cîtăva vreme s-a lipsit şi de viaţa sa.

Pentru pierzarea lui Mamae

Biruită fiind oastea tătărască cu totul, care era la număr un milion şi două sute de mii (1 200 000) (după cum mai pe urmă din cei mai aleşi ştiutori tătari s-a povestit de aceasta). Iar

însuşi păgînul împărat şi cu cei patru Paşi ai săi şi cu puţin număr de oaste, atîta au fugit de marea frică, încît au ajuns pînă la cetatea Kafa, care stă pe malul mării. Şi acolo intrînd şi-a tăinuit numele său, dar degrab a fost cunoscut de vrăjmaşii săi, de care s-a şi ucis. Şi cel rău, rău a pierit, lăsînd după sineşi moştenitorilor săi, păgînilor turci, veşnică ruşine şi ocară. Iar poporului creştin i-a rămas veşnică pomenire neamului lor, pentru prea slăvita biruinţă asupra oastei barbare, ce li s-a dăruit lor de la Atotţiitorul Domnul Dumnezeul nostru Iisus Hristos.

Iar marele cneaz Dimitrie după aceea a împărăţit cu pace, fiind plin de toată bunătatea, asemenea lui Alexandru Nevschi, iubitor de patrie, iubitor de boieri şi de supuşii săi, iar mai ales de dreptate, înţelept întru toate ale sale urmări, dorind fericirea tuturor, vrednic de dragostea omenirii, părinte îndurător, plin de umilinţă şi de evlavie către supuşii săi. Ci acest erou al Domnului, spre nenorocirea poporului său i s-a curmat viaţa în vîrstă de 40 de ani ai tinereţelor lui, mutîndu-se din această viaţă spre cea veşnică ca să se bucure împreună cu cei ce şi-au vărsat sîngele lor pentru credinţă în cîmpul Kulikov. Iar aici pe pămînt şi-a lăsat nume veşnic spre pomenire la toată Rusia din neam în neam.

După Dimitrie al Donului, au venit unul după altul pînă la domnia lui Teodor Alexievici, şi în anul de la Hristos 1677 s-a ridicat neîndumnezeitul Sultan al turcilor cu mulţime de putere asupra Kievului voind a-l risipi pînă în pămînt. Şi mai înainte de Kiev a înconjurat cetatea Cighirului nădăjduindu-se la mulţimea puterii sale celei multe, adică: la turci, la tătari, la Ibrahim Paşa şi la neamul tătăresc. Şi deşi multe săptămîni a bătut cetatea cu fel de fel de unelte, precum cu neîncetatele apropieri de ziduri, cu berbecii, cu cumbăralele şi cu necurmate împuşcături ziua şi noaptea dar a fost biruit, una de ostaşii cei din cetate, alta de făcătoarea de minuni Icoană, căreia fiind în Kiev i se ruga împăratul cu lacrimi şi în ceasul acela al rugăciunii împărăteşti a căzut o spaimă peste turci şi au fugit de nimeni fiind alungaţi călcîndu-se unul pe altul. La fel şi la al doilea an au venit şi au înconjurat Cighirul, însă de puterile marelui cneaz Teodor s-au sfărîmat de tot, dar n-au încetat şi de a treia oară a veni cu mai multe puteri iuţindu-se asupra ortodocşilor. Ci şi aici după cele şapte zile ale războiului l-au biruit pe sultan întorcîndu-se ruşinat la Constantinopol cu puţini ostaşi. Iar Rusia a scăpat de atunci şi pînă acum cu totul de năvălirea agarenilor (turcilor) cu puterea lui Dumnezeu. Sfîrşit al Istoriei Rusiei şi al războiului.

HARTA 1

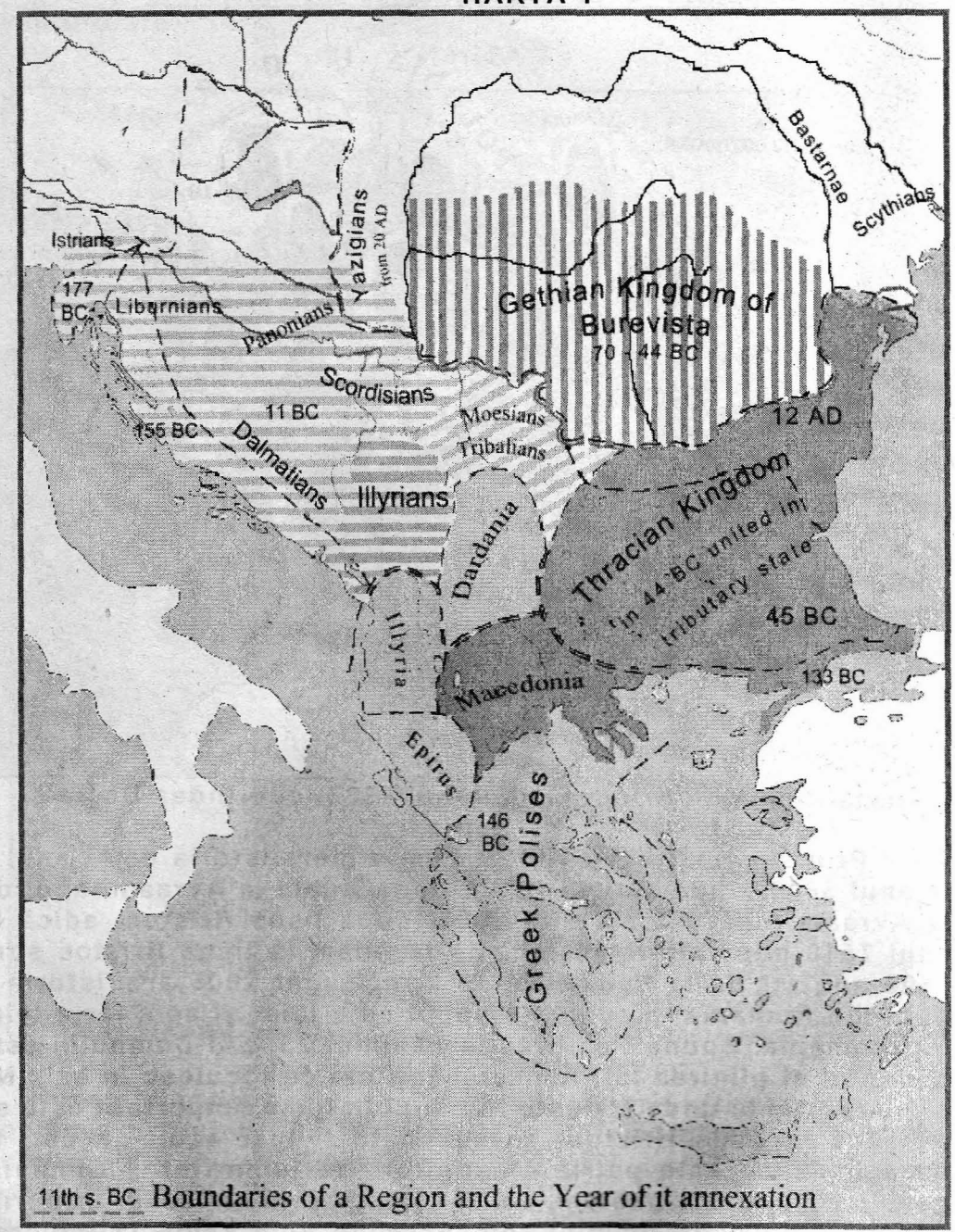

Am pus harta cu Tracia şi Sciția, cum arăta din anul 70, de la Burebista, regele Dacilor, pînă în anul 45 înainte de Hristos, deoarece acest Hronograf apare în româneşte.

HARTA 2

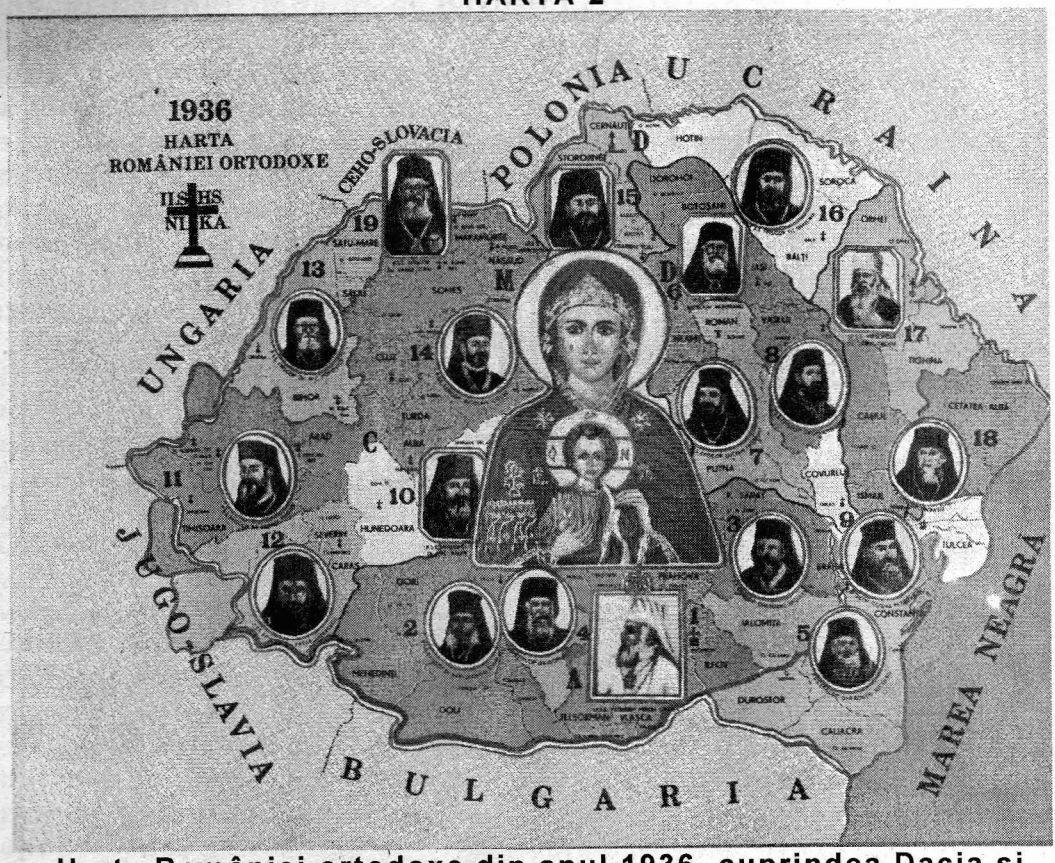

Harta României ortodoxe din anul 1936, cuprindea Dacia şi Sciția

Prin aceste 3 hărți vedem cum a mers istoria de la anul 1 la anul 3600, după zidirea lumii, de la Adam la Avraam, apoi de la Avraam pînă astăzi, anul 2005, după Iisus Hristos, adică la anul 7513 după zidirea lumii. De la Adam la Iisus Hristos sunt 5508 ani, iar de la Iisus Hristos la noi sunt 2005 ani. Istoria a tăiat din România, a adăugat înapoi ce a tăiat şi apoi iar a tăiat din România. Spune Psaltirea la Psalmul 23: „Al Domnului este pământul şi plinirea lui, lumea şi toți cei ce locuiesc în ea". Nu are importanță unde trăieşte românul în lume, important este să trăiască în Iisus Hristos, ca să poată fi luat acolo în cer, la Avraam, unde este patria creştinilor. Ne iubim țara, România, pentru că în ea ne naştem, ea ne hrăneşte, în ea lăsăm trupurile noastre, din acest pământ românesc ne vom scula la învierea cea de obşte şi mai ales pentru că Dumnezeu a pus"Hotarele neamurilor, după numărul îngerilor lui Dumnezeu"(Deut. 32,11), prin urmare, România este țara lui Dumnezeu, urmează ca noi cei ce o locuim să fim oamenii lui Dumnezeu, să fim urmaşi ai

Avraam, să trăim în credința ortodoxă românească,singura mîntuitoare.

HARTA 3

Tracia şi Sciția în anul 2005

Nu are importanță în ce perioadă istorică trăim, sau unde locuim pe pămîntul lui Dumnezeu, trebuie să lucrăm pentru a ne întoarce din nou în Raiul cel ceresc, căci cel pămîntesc nu mai este. Cînd se va încheia istoria lumii, cerul se va strînge ca un sul, pămîntul se va face un şes şi va veni Iisus Hristos, nu vor mai fi hotare, nu vor mai fi neamuri, toată suflarea va fi una, o parte va merge în Rai, iar o parte va merge în Iad. „Fiecare după faptele sale, sau se va osîndi sau se va slăvi".

Cititori ai Hronografului, vă rog să nu faceți nici un rău în

viața aceasta, ci numai binele, de sunteți ortodocşi veți vedea Raiul, iar de nu sunteți ortodocşi faceți-vă, căci numai aşa vom ajunge în Rai. În sînul lui Avraam, în Rai, în locul unde este Avraam, numai cei ortodocşi vor ajunge.

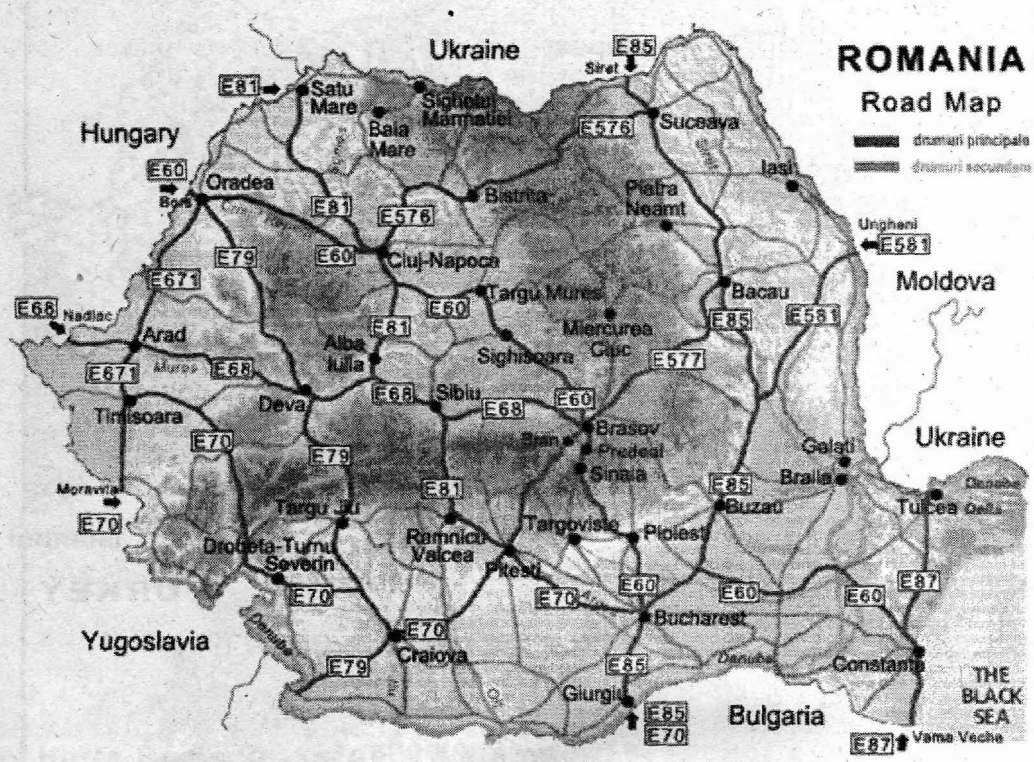

ROMÂNIA ÎN ANUL 2005

În Hronograf şi după el, ISTORIA lumii se împarte în trei perioade:

1. De la Adam la Avraam sunt 3600 ani.
2. De la Avraam la Iisus Hristos sunt 1908 ani.

Total- Adam-Iisus Hristos=5508 ani.

3. De la Iisus Hristos la noi sunt 2005 ani.

Total general= 7513 ani. De la Adam la noi cei de azi.

TAINA SPOVEDANIEI

Spovedania se face scrisă, numai după 5 zile de post, iar cei bolnavi după 3 zile de post.

Iată Hristos stă nevăzut, primind mărturisirea ta.

1. Sînt ortodox.
2. Am ajutat la rău pe alții.

3. Avortul-uciderea pruncilor în pîntece- 20 de ani oprire de la Sfînta împărtăşanie.

4. Bătaia-pentru bătaie se dau metanii şi rugăciuni multe. Să nu mai bată.

5. Beţia- Beţivul nu se Cumînecă 2 ani.

6. Biserica- Femeia să nu vorbească în Biserică.

7. Cel ce s-a lepădat de Biserică-nu se Cumînecă 10 ani.

8. Blestemul- Cel ce blestemă nu se Cumînecă 1 an.

9. Botezul- De moare copilul nebotezat, nu te Cumineci 3 ani.

10. Căsătoria- Se face numai între ortodocşi. Cine îşi însoară copiii în altă credinţă, nu se cumînecă 5 ani.

11. Clevetitorul- 1 an nu se Cumînecă.

12. Curvarul- cel neînsurat-nu se Cumînecă 7 ani, Sfîntul Vasile cel Mare (Can. 59). Preacurvarul- cel însurat-nu se Cumînecă 15 ani. Sfîntul Vasile cel Mare (Can. 58).

13. Darurile Bisericii, aduci- prescuri, vin, tămîie, ulei, lumînări.

14. Copiii ce nu-şi cinstesc părinţii- anatema-iadul.

15. Dobînda- Nu se Cumînecă cei ce iau dobîndă.

16. Dumineca- Cine lipseşte trei Duminici de la Biserică se afuriseşte.

17. Divorţul este păcat. Se face numai cînd unul este preacurvar, sau unul mare, sau cade în erezie, trece la sectari.

18. Ereticii- sînt sectarii (baptiştii, penticostalii, iehoviştii, adventiştii, sîmbătarii, evreii, mahomedanii, budiştii, ioghinii) tot ce nu este ortodox. Cine nu părăseşte secta, de este preot se cateriseşte, iar de este mirean se afuriseşte- Can. 65 Apostolic.

19. Fătarnicul-pentru cîştig mîrşav, nu se Cumînecă 5-6 ani.

20. Fumătorul este oprit de la Cuminecare 1-3 ani.

21. Furtul-înapoiezi ce ai furat- furul de case- 3 ani nu se Cumînecă-cine ia pe nedrept- 5 ani nu se Cumînecă-cine ară cu plugul de la altul, 4 ani nu se Cumînecă-primitorul hoţului este şi el hoţ.

22. Gluma- Glumeţul se afuriseşte- Sin. 6 Ecumenic.

23. Gomoria- Sodoma şi Gomora- 20 de ani nu se Cumînecă.

24. Hipnotismul-Vrăjitorie, 7 ani nu se Cumînecă.

25. Sacrilegiul-cine fură de la Biserică, să dea înapoi.

26. Iertarea- De nu ierţi nu te Cumineci.

27. Invidia-nu se Cumînecă 1 an.

28. Înjurăturile- Înjurătorul nu se Cumînecă 1-2 ani.

29. Jocul- Canon ca furtul şi uciderea.

30. Jurămîntul- Jurătorul strîmb nu se Cumînecă 10 ani.

31. Lăcomia se vindecă cu post.

32. Luxul-împodobirile (fardat, rujat, vopsit buze, ochi, unghii, păr, haine) 3 ani oprire de la Cuminecare (Sin. 6 Ec. 96).
33. Malahia- Păcat cu diavolul -40-80 zile, mîncare uscată.
34. Cine mănîncă sînge- 2 ani nu se Cuminecă. 6 Ec. 67.
35. Mînia- 1 an nu se Cuminecă, 150 metanii la zi.
36. Minciuna- Mincinosul 1 an nu se Cuminecă.
37. Ocara- ocărîtorul 1 an nu se Cuminecă.
38. Onania- oprirea de a avea copii- 2 ani nu se Cuminecă.
39. Postul-Cine nu posteşte cel 4 posturi şi miercurile şi vinerile, creştinul se afuriseşte, iar preotului i se ia preoţia. (Can. 68 Apostolic.).
40. Răpirea averilor- răpitorul- 5 ani nu se Cuminecă.
41. Rugăciunea- Dacă nu te rogi zilnic- 1 an nu te Cumineci.
42. Scurgerile- 7 zile oprire de la Cuminecare, femeile nu intră în Biserică 7 zile.
43. Sinuciderea-păcat neiertat, treapta a 12-a a păcatului.
44. Sodomia- (Homosexualii) -15 ani nu se Cuminecă.
45. Sulemenitul-femeia ce-şi taie părul-anatema (iadul), Gangra 17. Bărbatul ce-şi rade barba-anatema, iadul.
46. Uciderea-de voie- 25 de ani nu se Cuminecă- Sfîntul Vasile cel Mare. -Ucigaşul de părinţi- 30 de ani nu se Cuminecă- Ucigaşul fără voie- 10 ani nu se Cuminecă-cel ce ucide în război- 3 ani nu se Cuminecă.
47. Visele- Cel ce crede în vise 1 an nu se Cuminecă.
48. Vomitarea- Beatul de vomită, 1 an nu se Cuminecă.
49. Vrăjitoria- descîntece, farmece, căutat în cafea, cărţi, bioenergie, radiestezia-vrăjitorul, 20 de ani nu se Cuminecă-cei ce merg la Vrăjitori 6 ani nu se Cuminecă, Vezi Vămile Văzduhului. Părăsirea păcatului este cel mai mare Canon.

Canonul = post, metanii, rugăciuni multe, milostenie, nemîncare, repararea greşelii, oprirea de la Cuminecare. Fără Canon nu poţi scăpa de păcat, de diavoli, de Iad.

AU APĂRUT ÎN PERIOADA 1990-2005

1.Apologetica, 3000 exemplare. Anul 2005.
2.Alfavita sufletească, 17. 000 exemplare
3. Biblia ortodoxă românească în imagini, apărută 1991, 70. 000 exemplare.
4. Binefăcătoarea- Everghetinos, apărut 1997, 3. 000 exemplare.
5. Bogăţiile Oratorice ale Sf. Ioan Gură de Aur. 3000 exemplare. Apărut 2002.
6. Comentar la Apocalipsă, apărut 1991, 20. 000 exemplare

7. Comentar la Evang. de la Luca, de Sf. Chiril al Alex. apărut 1998, 3000 ex.
8. Comentar la Evanghelia de la Matei de Sf. I. Gură de Aur, 3000 ex. Anul 2003.
9. Comentar la Evang. de la Ioan, de Sf. Ioan Gură de Aur, 3000 ex. apărut 1998.
10. Comentar la Evanghelia de la Luca, de Sfîntul Teofilact. 3000 ex
11. Comentar la Evang. de la Ioan, de Sf. Teofilact al Bulgariei, 3000 ex. 1998.
12. Canoanele Maicii Domnului (Bogorodicina), 1999, 3000 exemplare.
13.Cărarea duhovnicească, 3000 exemplare.
14. Domnului să ne rugăm, Domnului să-i cîntăm, 71.200 exemplare.
15. Dicționar Aghiografic, de Gherasim Timuş, 3000 ex. 1998.
16. Despre Purcederea Sfîntului Duh, 5. 000 exemplare.
17. Despre Rugăciunea lui Iisus, 5000 exemplare. Apărut 2002.
18. Datoriile preoților de popor, Închinător la Locurile Sfinte, 5. 000 exemplare
19. Dumnezeieştile Dogme ale credinței, de Sf. Athanasie de Paros, 3000 ex.
20. Hronograf, 20. 000 exemplare, apărut 1992.
21. Între cer şi pămînt, 20. 000 exemplare
22. Îndrumarea vieții, Pravila bisericească de Ierom N. Sachelarie, 3000 ex. 1998.
23.Îndreptarea Legii, Tîrgovişte, 1652, 1000 exemplare, 1275 pag. apărut 2002.
24. Lumină pentru adevăr, de Irina Boiceanu, poezii, 3. 000 exemplare
25. Maica Domnului Ocrotitoarea României, 50. 000 exemplare
26. Maica Domnului" Portărița", 20.000 exemplare.
27. Mărgăritarele Sfîntului Ioan Gură de Aur, 10. 000 exemplare
28. Pelerinul Român, tiraj 240.000 ex..
29. Paza celor cinci simțiri, 5. 000 exemplare
30. Postul ortodox, 70. 000 exemplare.
31. Predici la înmormîntare, 10. 000 exemplare
32. Pravila creştinului ortodox, 80.000 ex.
33. Predici la Duminicile de peste an. Pr. I. Zbîrce, 3. 000 exemplare.
34. Pe jos în rugăciune prin Muntele Athos-Anul 2005, 10.000 exemplare. Carte Ghid.
35. Retorica, 2500 ex.
36. Sfîntul Serafim de Sarov, 20. 000 exemplare
37. Să ne cunoaştem credința, 90. 000 exemplare

38. Sfîntul Ignatie Breanceaninov-Teofan Zăvorîtul, 5. 000 exemplare
39. Sundar Singh, Apostolul secolului XX, Predici, apărut 1999, 3000 exemplare.
40. Table Duhovniceşti de Sfîntul Ioan Scărarul, 3000 exemplare, apărut 1998.
41.Teologia Fund. Ort. românească, Pr. Prof. C. Sîrbu. 3000 ex. , apărut 2001.
42.Tetraevangheliarul lui Antim Ivireanul, Snagov, 1697, 3000 ex. legate în pînză. Apărut 2002.
43. Uşa Pocăinţei, 15. 000 exemplare
44. Vămile văzduhului, 20. 000 exemplare
45. Viaţa şi regulamentul vieţii pustniceşti de Sfîntul Antonie cel mare, 20. 000 ex.
46.*Vieţile Sfinţilor Români cu Moaşte, 10. 000 xemplare.*
47. Viaţa Sfîntului Ioan Gură de Aur, traducere din limba franceză. 870 pag.120.000 lei., 5000 ex.
48. Cînd Iisus umbla pe pămînt, 50 imagini color, tiraj 18.750.
49. Apologetica, A. Duplessi, Paris, 1924, traducere, 552 pagini, 3000 ex.

Total cărţi tipărite în perioada 1990- 2005

***993. 450** ex. (Nouă sute nouăzeci şi trei de mii patru sute cincizeci exemplare).* <u>În anul 2005</u>, ianuarie-mai, am tipărit: Să ne cunoaştem credinţa,10.000 ex.; Postul ortodox 10.000 ex.; Maica Domnului Ocrotitoarea României, 5000 ex.; Apologetica, 3000 ex.; Pe jos în rugăciune prin Muntele Athos, 10.000 ex.; Hronograful, 10.000 ex. Total tipărit=48.000 ex.

VOR APĂREA:

1.Biblia ortodoxă românească în imagini II.

S-AU TIPĂRIT ICOANE :

1. Harta României ortodoxe din anul 1936, 5. 000 exemplare.
2. Icoane foi 100. 000 exemplare
3. Icoane foi" Portărița", 90. 000 exemplare
4. Icoane foi 8 modele, 20. 000 exemplare.
3.Icoane foi « Portărița « cu Mănăstirea, 3 mărimi, 50.000 ex. în anul 2002+200.000 în.2005.Total= 460.000 Icoane.

ROMÂNIA
MINISTERUL CULTURII
AVIZ

Nr. 805 Data 20. VI. 1991.

Ministerul Culturii avizează favorabil cererea domnului/doamnei BĂBUŢ GHEORGHE domiciliat în localitatea ORADEA, str. IULIU MANIU, nr. 22, judeţul BIHOR, posesor al

buletinului de identitate seria B.R., nr. 507033, eliberat de POLIȚIA ORADEA, privind FUNCȚIONAREA EDITURII, „PELERINUL ROMÂN".

Avizul se referă, în exclusivitate, la aspectele de ordin cultural implicate de activitatea privată a solicitantului desfăşurată în baza autorizației nr. 2303/17.X.1990 eliberată de PREFECTURA JUDEȚULUI BIHOR.

Prezentul înscris intră în componența documentelor care condiționează şi mențin valabilitatea autorizației numai însoțit de atestatul eliberat de Ministerul Culturii pe numele titularului sau al unei alte persoane angajate legal de către acesta, cu statut de asociat sau de salariat, împuternicită să răspundă, împreună cu titularul firmei, sub raportul calității şi al respectării legilor în vigoare referitoare la domeniul de activitate care face obiectul acesteia.

în cazul transferului, retragerii, pensionării sau demiterii posesorului/posesoarei atestatului, valabilitatea avizului şi, implicit, a autorizației încetează pînă la data angajării unei alte persoane atestate care va fi luată în evidența Ministerului Culturii.

DIRECTOR,

CONSILIER JURIDIC,

L.S. Indescifrabil

L.S. Indescifrabil

Am luat la cunoştință şi sînt de acord

Se completează după ce forurile împuternicite vor elibera solicitantului autorizația de funcționare.Semnătura titularului, cu mențiunile din cuprinsul avizului.

ROMÂNIA MINISTERUL CULTURII

ATESTAT

Nr. 805.Data eliberării 1. X. 1991.

În baza hotărîrii Comisiei de atestări pentru activități private de pe lîngă Ministerul Culturii, domnul/doamna BĂBUȚ GHEORGHE născut(ă) în anul 1951, luna IULIE, ziua 22, în localitatea ORAŞUL NOU, județul SATU-MARE, posesor al buletinului de identitate seria B.R. nr. 507033, eliberat de POLIȚIA ORADEA, a fost atestat(ă) în profilul EDITORIAL, specializarea CONSILIER EDITORIAL.

Posesorul atestatului poate practica, în regim privat cu scop lucrativ, specialitatea menționată ca titular de firmă, asociat sau salariat.

Nerespectarea, de către editura în cadrul căreia are calitatea de consilier de specialitate, a prevederilor din legislația şi normele care reglementează desfăşurarea activității editoriale (Legea dreptului de autor — drepturile patrimoniale, drepturile nepatrimoniale, copyrightul, exclusivitatea —, ordinele Ministerului Culturii în domeniu etc.) atrage după sine suspendarea temporară sau definitivă a prezentului atestat, precum şi răspunderi penale, după caz.

DIRECTOR,ŞEF COMISIE,

L.S. Indescifrabil

L.S. Indescifrabil Semnătura titularului,

PRIMĂRIA MUNICIPULUI ORADEA PRIMAR

AUTORIZAȚIE

Nr. 4197 din 06.03.2005 ZZ IX AN*

Eliberată in baza Legii

1. Forma de organizare: Persoană fizică (pf] Asociație familiala [ ] 300 / 200

2. Cetățenia ROMÂNĂ durata permisului de şedere in România

3.Persoana fizică/Nume şi prenume BĂBUȚ GHEORGHE identificat cu B.I./C.I.Seria BR.Nr 507033 C.N.P. 1510722054657 Domiciliul/reşedința: Județul BIHORLocalitatea ORADEA Str. IULIU MANIU Nr.22 Bl. Sc Etaj Ap 2, Cod postal 410104 telefon 412645 fax 4.Asociație familială/Denumire.

Reprezentată prin identificat cu Seria Nr C.N.P.Cu domiciliul/reşedința în județul.Localitatea Str Bloc Scara Etaj Apartament Cod postal telefon fax 5. Numele şi prenumele membrilor asociați

6. Obiectul activității:Editare şi vînzare de cârti bisericeşti, icoane şi reviste teologice. 6.1 Activitatea principală.

Comerț cu amănuntul al cărților, ziarelor si articolelor de papetărie

6.2 Activități secundare: a)b) c)

7.Locul desfăşurării activităților:la domiciliul consumatorului/clientului sediu fix: ORADEA-IULIU MANIU- 22 [5][2][4] [7]

Ambulant

9.Alte mențiuni:

8. Durata valabilității autorizației: NEDETERMINATĂ

PRIMAR
PETRU FILIP

SECRETAR
FLORIAN DACIN

Orice modificări ale datelor prevăzute de autorizație, inclusiv înființarea de puncte de lucru, se vor menționa pe verso. *1 Conform clasificării activităților din economia națională - CAEN Rev. 1

*2 Se va completa în clar adresa sediului fix şi secundar.

Mănăstirea Portărița în anul 1995

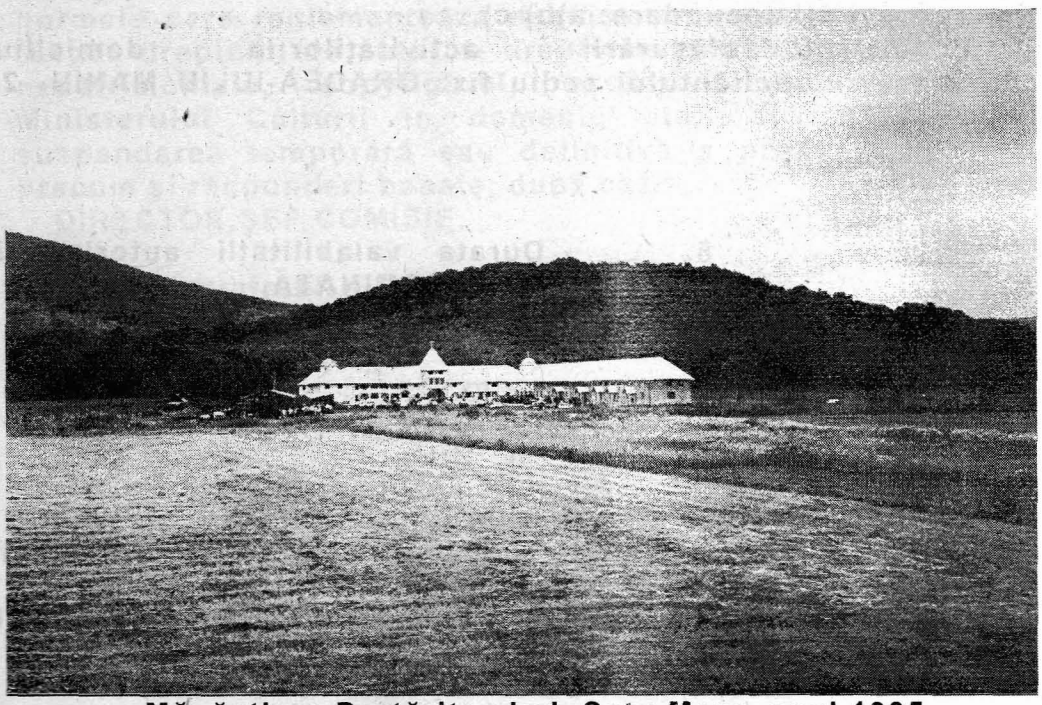

Mănăstirea Portărița, Jud. Satu Mare, anul 1995.

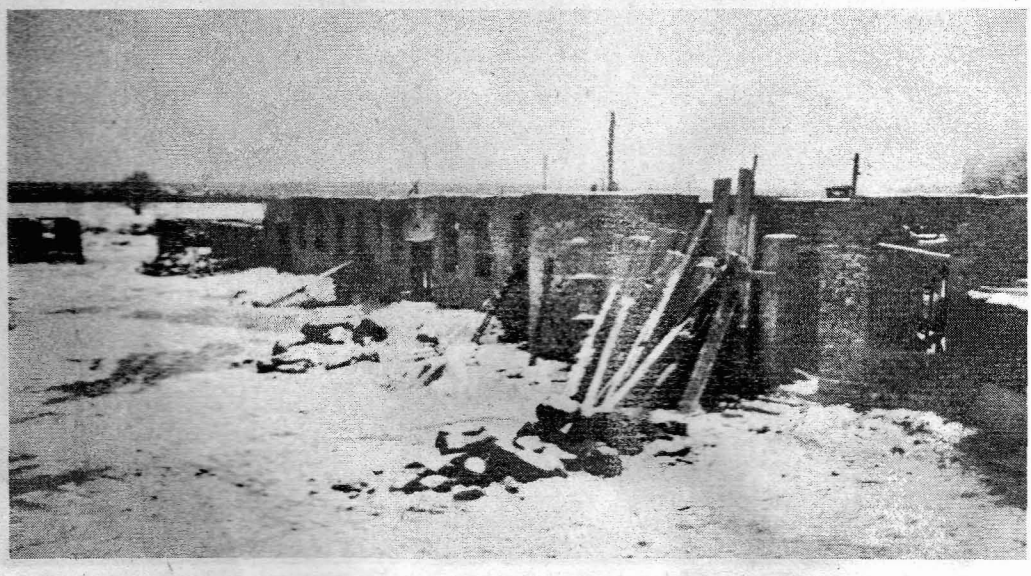

Mănăstirea Portărița, Anul 2005. Jud. Satu Mare. Biserica Sfînta Treime exterior.

Mănăstirea Portărița, jud. Satu Mare. Biserica Sfînta Treime, Interior, lungime 52,5 m. - lățime 8 m.

CUPRINS

ÎNAINTE CUVÎNTARE CĂTRE CITITOR 3
Înainte cuvîntare către cititori, a Sfîntului Dimitrie 5
ÎNCEPEM HRONOGRAFUL (SAU SCRIEREA ANILOR) 10
Cele patru litere ale cuvîntului ADAM 23
Cronologia sau numărarea anilor 34
Deci numără hronografii anii aceia așa: 38
După trecerea prin Marea Roșie 39
Împărații israililiteni 45
Începutul Bisericii lui Solomon 46
Robia la Babilon cea de pe urmă și risipirea Ierusalimului 52
Numărarea anilor de fa sfîrșitul celor șaptezeci de ani ai robiei în Babilon ce a fost Iudeilor, pînă la Nașterea lui Hristos, după anii împăraților Persidei (Persia), și ai împăraților egipteni. 55
Faptele anilor de la suta întîi 63

(De la anul 1 la anul 100 de la Zidirea lumii) 63
Faptele anilor de la suta a doua 64
(De la anul 100 la anul 200 de la Zidirea lumii) 64
Faptele anilor de la suta a treia 66
(De la 200 la 300 de la Zidirea lumii) 66
Faptele anilor de la suta a patra 73
(De la 300 la 400 de la Zidirea lumii) 73
Faptele anilor de la suta a cincea 76
(De la anul 400 la anul 500 de la Zidirea lumii) 76
Faptele anilor de la suta a şasea 78
(De la anul 500 la anul 600 de la Zidirea lumii) 78
Faptele anilor de la suta a şaptea 81
(De la anul 600 la anul 700 de la Zidirea lumii) 81
Faptele anilor de la suta a opta 87
(De la anul 700 la anul 800 de la Zidirea lumii) 87
Faptele anilor de la suta a noua 91
(De la anul 800 la anul 900 de la Zidirea lumii) 91
Faptele anilor de la suta a zecea 94
(De la anul 900 la anul 1000 de la Zidirea lumii) 94
Faptele anilor de la mia întîi la o mie şi o sută 97
(De la anul 1000 la anul 1100 după Zidirea lumii) 97
Faptele anilor de la întîia mie şi o sută la întîia mie şi două sute 100
(De la anul 1100 la anul 1200 de la Zidirea lumii) 100
Faptele anilor de la întîia mie şi două sute la întîia mie şi trei sute 103
(De la anul 1200 la anul 1300 de la Zidirea lumii) 103
Faptele anilor de la mia întîia şi suta a patra 105
(De la anul 1300 la anul 1400 după Zidirea lumii) 105
Faptele anilor de la mia întîi şi suta a cincea 107
(De la anul 1400 la anul 1500 de la Zidirea lumii) 107
Faptele anilor de la mia întîi şi suta a şasea 109
(De la anul 1500 la anul 1600 de la Zidirea lumii) 109
Faptele anilor de la mia întîi şi suta a şaptea 112
(De la anul 1600 la anul 1700 după Zidirea lumii) 112
Faptele anilor de la mia întîi şi suta a opta 115
(De la anul 1700 la anul 1800 după Zidirea lumii) 115
Faptele anilor de la mia întîi şi suta a noua 121
(De la anul 1800 la anul 1900 de la Zidirea lumii) 121
Faptele anilor de la mia întîi şi suta a zecea 127
(De la anul 1900 la anul 2000 de la Zidirea lumii) 127

Faptele anilor de la mia a doua şi suta întîi 129
(De la anul 2000 pînă la anul 2100 după Zidirea lumii) 129
Faptele anilor de la mia a doua şi suta a doua 133
(De la anul 2100 la anul 2200 de la Zidirea lumii) 133
Faptele anilor de la mia a doua şi suta a treia 136
(De la anul 2200 la anul 2300 de la Zidirea lumii) 136
Faptele anilor de la mia a doua şi suta a patra 148
(De la anul 2300 la anul, 2400 de la Zidirea lumii) 148
Faptele anilor de la mia a doua şi suta a cincia 149
(De la anul 2400 la anul 2500 de la Zidirea lumii) 149
Faptele anilor de la mia a doua şi suta a şasea 151
(De la anul 2500 la anul 2600 de la Zidirea lumii) 151
Faptele anilor de la mia a doua şi suta a şaptea 154
(De la anul 2600 la anul 2700 de la Zidirea lumii) 154
Faptele anilor de la mia a doua şi suta a opta 158
(De la anul 2700 la anul 2800 de la Zidirea lumii) 158
În anul 2800 s-a zidit Turnul Babel. 158
Începutul împărăţiei Babilonului şi a monarhiei Asirienilor 164
Faptele anilor de la mia a doua şi suta a noua 165
(De la anul 2800 pînă la anul 2900 după Zidirea lumii) 165
Faptele anilor de la mia a doua şi suta a zecea 167
(De la anul 2900 la anul 3000 de la Zidirea lumii) 167
Faptele anilor de la mia a treia şi suta întîi 169
(De la anul 3000, la anul 3100 de la Zidirea lumii) 169
Faptele anilor de la mia a treia şi suta a doua 172
(De la anul 3100 la anul 3200 de la Zidirea lumii) 172
Faptele anilor de la mia a treia şi suta a treia 176
(De la anul 3200 la anul 3300 de la Zidirea lumii) 176
Faptele anilor de la mia a treia şi suta a patra 180
(De la anul 3300 la anul 3400 de la Zidirea lumii) 180
Faptele anilor de la mia a treia şi suta a cincea 199
(De la anul 3400 la anul 3500 de la Zidirea lumii) 199
Faptele anilor de la mia a treia şi suta a şasea 264
(De la anul 3500 la anul 3600 de la Zidirea lumii) 264
Istorie dinafară şi povestiri greceşti, spre mustrarea păgînătăţilor ce se aflau în zilele lui Avraam Isaac şi Iacob şi mai încoace 335
Pentru începutul poporului slavon şi pentru începutul Kievului şi a Cnezilor Rusiei şi pentru oarecare întîmplări în Rusia 348
Pentru începutul neamului slovenilor 348
Pentru limba şi numele slavonilor 349

Pentru slobozenia sau vitejia slavonilor 349
Pentru cele trei părți ale lumii ce se cheamă:Asia, Africa şi Europa şi înştiințare în scurt pentru Asia 350
Pentru Africa 351
Pentru Europa 351
Pentru poporul Rusiei sau firea rusească, şi pentru numirea lor sau porecla 352
Pentru poporul Sarmației şi pentru numirea lor 352
Pentru poporul Raxolianilor şi porecla lor 353
Pentru Meşec strămoşul Slavenoruşilor şi pentru neamul lor 353
Pentru numirea poporului moscovicesc şi pentru cetatea împăraților 354
Pentru Cozari 355
Pentru Cimbri 355
Pentru începutul cnejilor Kievului şi zidirea lor şi numele lor 355
Războiul lui Dimitrie cu Mamae 365
Arătare pentru semăluirile lui Dimitrie Volințchi 378
TAINA SPOVEDANIEI 392
AU APĂRUT ÎN PERIOADA 1990-2005 394

EDITURA PELERINUL ROMÂN,

Str. Iuliu Maniu, Nr. 22, Oradea, Cod 410104, Jud. Bihor, România, Cont. B. C. R. Oradea, RO29RNCB1500000018520001, *Aut. Nr.4197,6.03.2005. Cod Unic de Înregistrare 1510722054657,Cod Fiscal /Nr.F05/ 407 /01.04.2005.* TEL. 0259/ 41. 26. 45. Comenzile se fac în scris prin *plicuri simple*, nu se trimit recomandate.

MĂNĂSTIREA "PORTĂRIȚA", sat MUJDENI, COM. ORAŞU NOU, JUD. SATU MARE, Tel. 0261 / 83. 00. 83, zidită din Cărțile Editurii Pelerinul Român. *Oferă CAZARE GRATUITĂ tuturor pelerinilor, pe timp de 24 ore, care vin să se roage, fără a fi nevoie de a se anunța dinainte.* Are Magazin de cărți Bisericeşti şi Muzeu. Are 5 Altare.

Editura pelerinul roman:

E-mail: pelerinul.roman@gmail.com.

Terminat-am această carte, eu diaconul Băbuț Gheorghe, nemonah, păcătosul de la Biserica cu Lună din Oradea, cu ajutorul Prea Sfintei Treimi, al Maicii Domnului şi al tuturor Sfinților Părinți, azi 2 aprilie anul 2005, orele 18, de ziua sfinților Tit, Amfian şi Edesie, fiind sîmbăta a 3-a din Postul Paştilor, Paştile fiind anul acesta în 1 Mai. Cea mai veche carte din lume, veche de 4013 ani, apare în limba poporului biblic, a strămoşilor mei Sciții, acum în dulcea limbă românească, spre bucuria nației române şi spre slava lui Iisus Hristos, Mîntuitorul românului. Are 404 pagini.

Tipărit la Imprimeria de Vest – Oradea

COPACUL BISERICILOR CREŞTINE

Eu sînt Vița cea Adevărată și Tatăl Meu este lucrătorul. Orice mlădiță care nu aduce roadă în mine, el o taie. Dacă cineva nu rămîne în Mine, se aruncă afară ca și mlădița și se usucă. (In. 15:1-6)

HRISTOS
Capul
Bisericii ortodoxe
Efes. 5:23
Efes. 1:22

Papa
Capul
Bisericii
Catolice

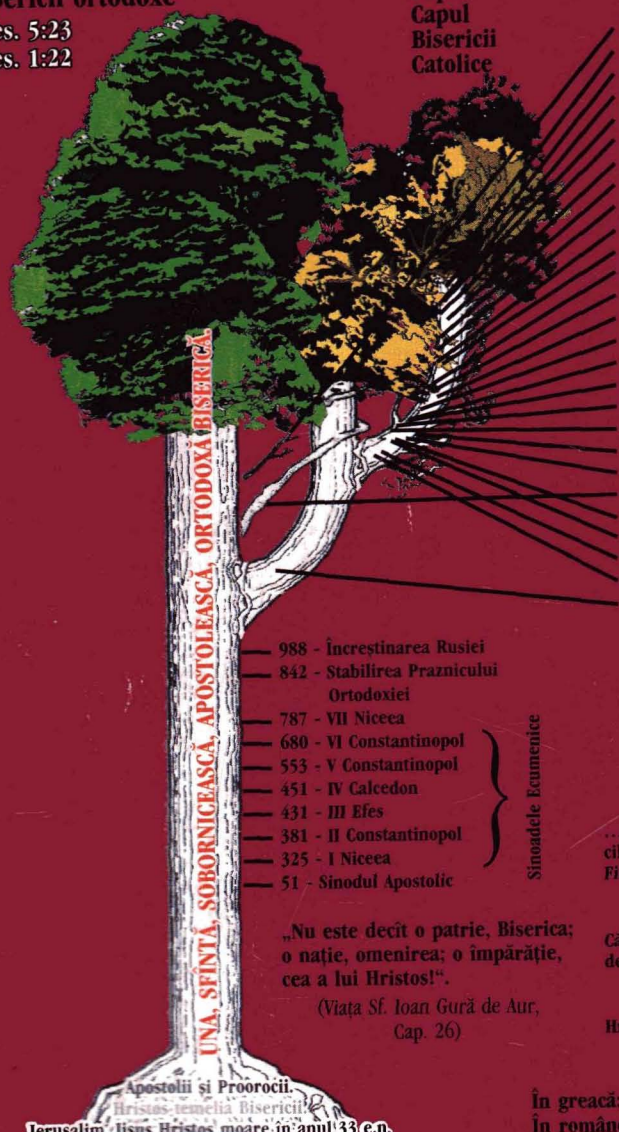

1992 - Patriarhatul de Kiev
1921 - Autocefalia rascolnicilor
1925 - Sectele creștine
1922 - Renascentiștii
1901 - Penticostalii
1895 - Nazarinenii
1895 - Menoniții
1880 - Martorii lui Iehova
1879 - Știința creștină
1870 - Vechii Catolici
1865 - Armata mîntuirii
1831 - Adventiștii
1830 - Mormonii
1827 - Ucenicii lui Hristos
1817 - Studiștii
1800 - Frații în Hristos
1780 - Adventiști de ziua a 7-a
1739 - Bis. Episc. metodistă
1647 - Cvecherii
1606 - Baptiștii
1600 - Congregaționaliștii
1596 - Biserica Greco-Catolică
1560 - Prezbiterienii
1534 - Anglicanii
1524 - Luteranii
1517 - Începutul Reformei
1054 - Biserica Romano-Catolică

988 - Încreștinarea Rusiei
842 - Stabilirea Praznicului Ortodoxiei
787 - VII Niceea
680 - VI Constantinopol
553 - V Constantinopol
451 - IV Calcedon
431 - III Efes
381 - II Constantinopol
325 - I Niceea
51 - Sinodul Apostolic

Sinoadele Ecumenice

„Nu este decît o patrie, Biserica; o națiie, omenirea; o împărăție, cea a lui Hristos!".
(Viața Sf. Ioan Gură de Aur, Cap. 26)

Ortodoxia Bisericii întemeiată pe Hristos

...Pe temelia apostolilor și a Proorocilor, Piatra cea din capul unghiului, Fiind însuși Iisus Hristos.
Efes. 2:20

Căci nimeni nu poate pune altă temelie, decît cea pusă, care este Iisus Hristos.
I Cor. 3:11

Hristos - capul Bisericii.
Efes. 5:23, 1:22

Apostolii și Proorocii.
Hristos-temelia Bisericii.
Ierusalim, Iisus Hristos moare în anul 33 e.n.

În greacă: Ecclesiastichi ortodoxi catolichi.
În românește: Biserica ortodoxă universală.

Biserica se numea=Ecclesiastiki ortodoxi catoliki-Biserica ortodoxă catolică.
Copacul cheamă la unirea Bisericii romano catolice cu Biserica ortodoxă, așa cum a fost pînă la anul 1054, adică reîntoarcerea la ortodoxia celor 7 Sinoade Ecumenice, semnate de papii ortodocși de atunci.

Din anul 1, decembrie 25, cînd se naște Iisus și împarte istoria în două, pînă în anul 34, Vineri orele 15, luna aprilie (Nissan) 14, cînd moare, avem date sigure că,

Iisus Hristos a trăit 33 de ani, 3 luni și 20 de zile.